

ROMANCE MONOGRAPHS
Special Issue

**AN ENGLISH-AROMANIAN
(Macedo-Romanian)
DICTIONARY**

with two introductory sketches on Aromanian

Emil Vrabie

**with a Foreword by
Donald L. Dyer**

**UNIVERSITY, MISSISSIPPI
ROMANCE MONOGRAPHS
2000**

**Publication of this dictionary was made possible with grants
provided by the
Romanian Cultural and Benevolent
SOCIETY FARSAROTUL
and
Mr. Apostol Triffon - Paligora - Pomposhi - Sotiroff
from
Bitola - Moloviste**

COPYRIGHT © 2000

by

ROMANCE MONOGRAPHS

Department of Modern Languages

The University of Mississippi

University, Mississippi 38677

Printed in the U.S.A.

By FABCO INC., Stratford, CT 06615

Reprints available through the
Society Farsarotul, P.O. Box 753, Trumbull, CT 06611

I.S.B.N. 1-889441-06-6

Library of Congress Catalog Card Number: 99-069395

Acknowledgments

It is not possible to mention here by name the numerous native speakers of Aromanian, both in America and in Europe, who have contributed over the years, in one way or another, to the making of this book. I ask them to accept my warmest thanks. *Dumnidă s-lă agiută!* During my nine visits to Fairfield and Bridgeport, Ct., where I met so many speakers of Aromanian, Prof. Aurel Ciufecu, a native of Pleasa (Albania), offered me shelter and support. He introduced me to other native speakers, who subsequently became subjects of my research.

Here, in Fort Lauderdale, I have been fortunate to find a permanent and benevolent source of consultation in Mrs. Maria Bujduveanu (a native of Greece) and her family, active and proud preservers of Aromanian. I warmly thank them.

I also want to thank my colleagues and friends, native speakers of English, who read through various portions of the manuscript and made valuable improvements. The list includes:

Prof. James Augerot, Univ. of Washington; Prof. Charles Carlton, Univ. of Rochester; Dr. Jane Cottrell, Ohio State University; JD Leon Degruchy, Univ. of Portland; Prof. Donald L. Dyer, Univ. of Mississippi; Prof. Mark Elson, Univ. of Virginia; Prof. Ronald F. Feldstein, Indiana University; Prof. Grace Fielder, Univ. of Arizona; Prof. George Fowler, Indiana University; Prof. Victor Friedman, Univ. of Chicago; Gordon Hogg, bibliographer and cataloguer in the Dept. of Special Collections and Archives of the M. I. King Library in Lexington, Ky.; Prof. Michael Impey, Univ. of Kentucky; Prof. Brian Joseph, Ohio State University; Prof. Elaine Kleiner, Indiana State University; Dr. Richard Laurent, Univ. of California at Berkeley; Prof. James Mullen, Univ. of Birmingham, U.K.; Prof. Jan L. Perkowski, Univ. of Virginia; and Prof. Oscar Swan, Univ. of Pittsburgh.

Professor Dorin Urițescu (York University, Toronto, Canada) read through the introductory part of the manuscript and made valuable observations, for which I thank him very much.

I remain particularly indebted to Mr. Charles Ohsiek, my extraordinary neighbor, for his invaluable assistance in various computer-related matters.

I am also thankful to Dr. Marius Sala and Dr. Nicolae Saramandu (Univ. of Bucharest), and to Prof. Gheorghe Carageani (Istituto Universitario Orientale, Napoli) for their advice and support.

Mr. Michael Babu (Fairfield, Ct.), Prof. Vasile Barba (Freiburg), Prof. Hristu Cândroveanu (Bucharest), Prof. Tiberiu Cunia (Boca Raton, Fl.), Dr. Sotir Galani (Ephrata, Pa.), Prof. Dr. Gheorghe Mihăilă (Bucharest), Dr. Petre Neiescu (Cluj-Napoca), Prof. Dr. Solomon Vaimberg (Bucharest), and Prof. Dr. Victor Vascenko (Heidelberg), helped me with documentation about Aromansians, for which I thank them very much.

FOREWORD

It is fitting that Emil Vrabie's *Aromanian-English Dictionary* is being published at the dawn of a new century. For the second half of the twentieth century, Aromanian like many others has been a language on the wane. The politics of various Balkan nation states, as well as bi- and trilingualism, has conspired to shrink the number of contemporary speakers to no more than 200,000. One arguably could make the case, however, that interest in this relatively unknown tongue has been fostered anew. The publication of this dictionary, an impressive undertaking by a storied scholar in the field of Romance and Slavic linguistics, is in fact no small testament to a revitalized cultural and indeed scholarly zeal for the Aromanian language and the Aromanian people.

As a graduate student at the University of Chicago in the 80s, I thrilled to lectures delivered by the late Balkanist, Zbigniew Gołab, as he discussed the Aromanian people, their culture and language. Those of us who took Professor Gołab's courses learned about the transhumant, shepherding lifestyle of the Vlachs (as the Aromanians are also known), their language's historical links to Macedo-Slavic and about the great dictionary of Aromanian compiled by Tache Papahagi (published in 1974). These were stories quite befitting courses such as "Slavic-Romance Contacts in the Balkans." The students in these courses had the sense that they were sharing a unique learning experience, but they were also quite aware that they might have been the only Americans learning these things.

For the Aromanian people and their language have never been extensively studied in the United States. The few book-length works on Aromanian or Aromanians have been produced abroad and, with a single exception - Gołab's *The Aromanian Dialect of Kruševo in R.S. Macedonia SFR Yugoslavia* (1984) - primarily by Europeans: A.J. Wace and M.S. Thomson's *The Nomads of the Balkans: An Account of Life and Customs among the Vlachs of the Northern Pindus* (1974); Max Demeter Peyfuss's *Die aromunische Frage. Ihre Entwicklung von den Ursprüngen bis zum Frieden von Bukarest* (1913) und die Haltung Österreich-Ungarns (1994); and T.J. Winnifrith's *The Vlachs: The History of a Balkan People* (1987) and *Shattered Eagles. Balkan Fragments* (1995). This is not to say that studying Aromanians and Aromanian was not important.

While the ethnic origin of the Aromanian people is a matter best left to anthropologists, the history and contemporary linguistic structure of the Aromanian language are important issues for the Romance, Slavic and Balkan linguist, as well as the historical linguist, the sociolinguist and the etymologist. Emil Vrabie's dictionary provides all of the above with a wealth of information and data for study; indeed, it is a significant study for those in many

fields. Given the depth and breadth of the project - its introductory grammatical sketch and remarks on lexical relationships; its multilingual entries with a focus on Latin origins; and its completeness and attention to detail - scholars will find this dictionary to be extremely helpful in a number of ways.

I am proud in my own small way to be a part of it.

Donald L. Dyer
Oxford, Mississippi
January 1, 2000

TABLE OF CONTENTS

Acknowledgments	4
FOREWORD by Donald L. Dyer	5
Table of contents	7
Abbreviations	11
Symbols	12
Cited works and sources	12
I. Introduction	21
§ 1. The Aromanians: people and language	21
§ 2a. Aromanian as a Romance linguistic entity	21
§ 2b. Megleno-Romanian and Istro-Romanian	22
§ 3. Number of Aromanians today	23
§ 4. Bilingualism and trilingualism	24
§ 5. Main works on Aromanians	24
§ 6. Goal and extent of the project	25
§ 7. Spelling and pronunciation	27
§ 8. Place names mentioned in the dictionary	30
§ 9. Sample of Northern and Southern Aromanian	34
II. A Phono-morphological Sketch of Aromanian	37
P H O N O L O G Y	37
§ 10. Vowels	37
§ 11. Unstressed vowels	37
§ 12. Vowel syncope	38
§ 13. Diphthongs	38
§ 14. Consonants	38
§ 15. End of word	39
§ 16. Brief comparative-historical comments	39
§ 16.1. Prothetic a-	39
§ 16.2. Loss of unstressed a-	40
§ 16.3. Diphthongization of o and e	40
§ 16.4. Maintenance of eá after p, b, f, v, and m	40
§ 16.5. Arom. t̪ (ts) < CRom. c (< Lat. ke, ki)	41
§ 16.6. Arom. dz < CRom. g (< Lat. ge, gi)	41
§ 16.7. Lat. kl, gl, Arom. k'l, g'l, D-Rom. k', g'	41
§ 16.8. Maintenance of dz (< Lat. d + i)	41

§ 16.9.	Palatalization of labials and labiodentals	41
§ 16.10.	Maintenance of I and ñ	42
§ 16.11.	Lat. j + unstressed o, u	42
§ 16.12.	Absence of rhotacism	42
§ 16.13.	Preservation of n in the Lat. cluster nt	43
§ 16.14.	Frequent metathetic phenomena	43
	M O R P H O L O G Y	43
§ 17.	Morphemic alternations	43
§ 18.	The noun	45
§ 18.1.	Gender	45
§ 18.2.	Plural of nouns	46
§ 19.	Indefinite and definite form of nouns	47
§ 20.	Declension of nouns	48
§ 21.	The adjective	49
§ 21.1.	Agreement	49
§ 21.2.	Comparative and superlative	49
§ 22.	The pronoun	49
§ 22.1.	Personal pronouns	49
§ 22.2.	Pleonastic usage of personal pronouns	50
§ 23.	The reflexive pronoun	51
§ 24.	Possessive pronouns	51
§ 25.	Demonstrative pronouns	51
§ 26.	Relative and interrogative pronouns	52
§ 27.	Negative and indefinite pronouns	52
§ 28.	The numeral	53
§ 28.1.	Cardinal numerals	53
§ 28.2.	Ordinal numerals	54
§ 29.	The verb. Introductory note	55
	a. Absence of infinitive	55
	b. Conjugations	55

	The indicative mood	56
§ 30.	The present tense	56
§ 31.	The imperfect	57
§ 32.	The aorist ("simple past")	57
§ 33.	The perfect ("compound past")	60
§ 34.	The pluperfect	60
§ 35.	The future	60
	The subjunctive mood	61
§ 36.1.	The present subjunctive	61
§ 36.2.	The imperfect subjunctive	62
§ 36.3.	The perfect subjunctive	62
§ 36.4.	The pluperfect subjunctive	63
	The conditional mood	63
§ 37.1.	The present conditional	63
§ 37.2.	The past conditional	63
§ 38.	The imperative	64
§ 39.	The infinitive	65
§ 40.	The gerund	65
§ 41.	The participle	65
§ 42.	The passive voice	66
§ 43.	The adverb	66
§ 44.	The preposition	67
§ 45.	Constructions without preposition	67
§ 46.	The conjunction	68
	III. A Survey of Aromanian Vocabulary	71
§ 47.	The origins of the Aromanian vocabulary	71
§ 48.	Preponderance of vocabulary inherited from Latin	71
§ 49.	A classification of the vocabulary inherited from Latin	72
§ 50.	Words from the Balkan substratum	74
§ 51.	Words of Albanian origin	78
§ 52.	Words of Slavic origin	80
§ 53.	Words of Greek origin	81
§ 54.	Words of Turkish origin	82
§ 55.	Aromanian word formation	84
§ 56.	Main Aromanian prefixes	85
§ 57.	Main Aromanian suffixes	86
§ 58.	Terminologies	90
§ 59.	Affective (emotional) vocabulary	90

§ 60.	Conclusion	91
	SUBJECT INDEX	92

IV. An English-Aromanian Dictionary 99-747

ABBREVIATIONS

acc.	accusative	jur.	juridical
adj.	adjective	K.	Karavlač
adv.	adverb	Lat.	Latin
ALB.	ALBANIA	lit.	literally
anat.	anatomy	m.	masculine
ant.	antonym	M.	Moscopole type
aor.	aorist	MAC.	The Republic of Macedonia
Arom.	Aromanian	MeglR.	Megleno-Romanian
astr.	astronomy	mil.	military
B.	Bucharest	n.	neuter
BG.	Bulgaria	N.	north(ern)
book.	bookish	neg.	negative
bot.	botany	nom.	nominative
cj.	conjunction	nr.	number; near
coll.	collective noun	num.	numeral
cond.	conditional	O.	Olympus area (GR)
CRom.	Common Romanian	obs.	obsolete
dat.	dative	ono.	onomatopeic
def.	definite	ord.	ordinal numeral
dem.	demonstrative	orn.	ornithology
derm.	dermatology	p.	page; past
derog.	derogatory	part.	participle
dim.	diminutive	PC	personal communica- tion
d/o	direct object	pf.	perfect
D-Rom.	Daco-Romanian	phys.	physiology
E.	east(ern)	pl.	plural
ent.	entomology	plupf.	pluperfect
esp.	especially	poss.	possessive
f.	feminine	pres.	present tense
F.	Farsherot type	pron.	pronoun
fig.	figuratively	pt	past tense
G.	Gramoste type	rel.	relative
GBg.	G in Bulgaria	Rom.	Standard Romanian
g/d	genitive/dative	s.	substantive (noun)
gen.	genitive	subj.	subjunctive
GR.	Greece	tex.	textile fabrics
ichth.	ichthiology	TP	Tache Papahagi
imper.	imperative	Turk.	Turkish
impers.	impersonal	usu.	usually
imprec.	imprecation	vb.	verb
indef.	indefinite	vet.	veterinary
interrog.	interrogative	vs.	versus
invar.	invariable	voc.	vocative
i/o	indirect object	vulg.	vulgar
ipf.	imperfect		
iron.	ironically		
IstroR.	Istro-Romanian		

SYMBOLS

- || separates data found in the DDA (our main source, see below) from data found in other sources.
- ≈ denotes approximate equivalence.
- refers to synonyms or to entries containing additional data.
- ▼ preceding verbs, shows that they are accompanied by the reflexive pronoun (*mi*) in the DDA. For instance, under the English verb **ABATE** the Aromanian verb *•scad* is given, which means that this Aromanian verb may be used as *scad* or *mi scad*.
- ~ replaces the headword (e.g., under the indefinite article **A**, between **take** and **sheep**): **take ~ sheep**.
- > means becomes or became.
- < means derived or coming from.
- [] enclose pronunciation. Occasionally [] include missing words or additional explanation.

CITED WORKS

- ALiA *Aromunischer Sprachatlas. Atlasul lingvistic aromân* ('The Aromanian Linguistic Atlas'), vol. I-II (1985) Hamburg: Helmut Buske Verlag; eds. Wolfgang Dahmen, Johanes Kramer, Reiner Schlösser.
- ALR *Atlasul lingvistic român, s.n.* ('The Romanian Linguistic Atlas, new series') vol. I (1956) - VI (1969). B: Ed. Academiei (h[arta] indicates nr. of map).
- B-Arch *Balkan Archiv. Neue Folge. I, 1976- seq.* (Figures indicate number of question).
- Basme *Basme aromâne și glosar* ('Aromanian Fairy Tales and Glossary'). 1905. Pericle Papahagi ed. B: "Ca-

- rol Göbl," pp. 748. (Content: 139 tales recorded from various native speakers of Aromanian)
- Bara → Stere
- Batsaria Nicolae Batsaria (b. 1874, Kruševo, MAC; d. 1952). *Părăvulii ('Anecdotes')*, ECA, 1989.
- Belimace Constantin Belemace (b. 1844, Mulovište, MAC; d. 1932). *Dimândarea părintească ('Our parents' legacy')* [Prose and Verses], ECA, 1990.
- Brâncuș Grigore Brâncuș. *Les éléments lexicaux autochtones dans le dialecte aromain*, in *Revue roumaine de linguistique* 11 (1966), nr. 6: 549-565.
- Brâncuș _____. 1983. *Vocabularul autohton al limbii române ('The autochthonous vocabulary of the Romanian language')*. B: Ed. științifică și enciclopedică, 1983.
- Capidan Theodor Capidan (b. 1879, Prilep, MAC; d. 1953). 1932. *Aromâni. Dialectul aromân. Studiu lingvistic ('The Aromanians. The Aromanian Dialect. A Linguistic Study')*. B: Imprimeria Națională.
- CapF _____. 1931. *Fărsherotii. Studiu lingvistic asupra românilor din Albania ('The Farsheroths. A Linguistic Study about the Romanians Living in Albania')*. B: Cartea Românească.
- CapMegl _____. 1925. *Meglenoromâni. Istoria și graiul lor ('The Megleno-Romanians. Their History and Language')*. B: Cultura Națională.
- Carafoli Tulliu Carafoli (b. 1872, Veroia, GR; d. 1937). *Pirushana shi Furlji* (two plays: 'Pirushana' and 'The Thieves'). ECA, 1995.
- CarC Matilda Caragiu Marioțeanu. 1975. *Compendiu de dialectologie română (nord și sud-dunăreană) ('A Compendium of North- and South-Danubian Romanian Dialectology')*. B: Ed. științifică și enciclopedică.
- CarF _____. 1968. *Fono-morfologie aromână. Studiu de dialectologie structurală ('Aromanian Phono-Morphology')*.

- gy. A Study in Structural Dialectology'). B: Ed. Academiei, pp. 221.
- CL I. Mării. 1970. Note lexicale. Cuvinte aromâne în Atlasul lingvistic român (I) ('Aromanian Words in the Romanian Linguistic Atlas (I)'), in Cercetări de lingvistică (Cluj), XV/1: 36-46 and /2: 253-64.
- Cot-1957 Ion Coteanu. 1957. Cum dispare o limbă (istroromâna) ('How Does A Language Disappear: Istro-Romanian'). B: Societatea de științe istorice și filologice.
- Cot-1961 _____. 1961. Elemente de dialectologie a limbii române ('Elements of Dialectology of the Romanian Language'). B: Ed. științifică.
- Cunia Tiberius Cunia and Dumitru. S. Garofil. Dictsiunarlu T. Papahagi turnat tu un dictsiunar rumân-armân ('T. Papahagi's Dictionary Converted into a Romanian-Aromanian Dictionary'). ECA, 1995.
- Cuvata Dina Cuvata, Aromanian author (b. 1952, Dobrušana, MAC). Sârmânița ('The Cradle'). ECA, 1990.
- Çabej-1 Eqrem Çabej. Betrachtung über die Rumänisch-Albanischen Sprachbeziehungen, in Revue roumaine de linguistique, 1-3 (1965): 101-115.
- Çabej-2 _____. 1976. Studime etimologjike në fushë të shqipes. II, A-B ('Albanian Etymological Studies'). Tirana: Instituti i gjuhësisë dhe i letërsisë.
- Dahmen see ALIA
- DDA Tache Papahagi. 1974. Dicționarul dialectului aromân general și etimologic ('A General and Etymological Dictionary of the Aromanian Dialect'). B: Ed. Academiei (2nd ed.).
- Décsy Décsy Gyula. 1986. Statistical Report on the Languages of the World as of 1985. Bloomington, In.: Eurolingua.

- DIARO *Dicționar Aromân (macedo-vlah)*. DIARO. ('An Aromanian (Macedo-Vlach) Dictionary') by Matilda Caragiu Marioțeanu. Vol. I (A-D, 1997). B: Ed. Encyclopedică, pp. 433 + Addendum and map. Her voiced affricate *d* (with a cedilla) has been replaced by *dz* in this book. Some other minor adjustments have been made.
- ECA The Aromanian Publishing House "Editura Cartea Aromână," Syracuse, N.Y. (Ed. in chief Tiberiu Cunia).
- FD Fonetica și dialectologie. B, 1958-.
- Filipova Maria Filipova-Bařrova. 1969. *Grătski zaemki v sâ-vremennija bălgarski ezik* ('Greek Borrowings in Contemporary Bulgarian'). Sofia: BAN.
- Garofil → Cunia
- Gheție Ion Gheție. *Româna primitivă* ('Proto-Romanian'), in LR (1986), nr. 6, pp. 516-527; *Diferențieri dialectale în româna primitivă* ('Dialectal differentiations in Proto-Romanian'), in LR (1987), nr. 1, pp. 79-84; *Originea dialectelor române* ('The origin of Romanian dialects'), in LR (1987), 2: 130-146.
- Gołęb Zbigniew Gołęb → § 6
- Guli Costa Guli (b. 1916 in Livădz, GR; d. 1985). *Soneti* ('Sonnets'). ECA, 1990.
- Hetzer Armin Hetzer. *Zum Problem der Aromunishchen Entlehnungen aus dem Albanischen*, in B-Arch 7 (1982): 111-142.
- Hristu Andon Hristu (b. 1948 nr. Korçë, ALB; a native speaker of Aromanian as spoken in ALB); translator of the story *Lulja e Përgjakur* ('The Bloodstained Flower') by Dimu Tarusha (Tiranë: Shtypur në Shtypshkronjën Ushtarake, 1994) from Albanian into Aromanian. A copy of Hristu's original manuscript was sent to me by Mr. Tiberiu Cunia (→ ECA).

- K-D N. Katsanis and K. Dinas. 1990. *Grammatikí tís koiníš Koutsovlachikís*. Thessaloniki: Archeio Koutsovlachikon meleton.
- Ko Vedat Kokona. 1977. *Fjalor Shqip-Frengjisht* ('Dictionary Albanais-Français'). Tirana: 8 Nëntori.
- Kovačec August Kovačec. 1971. *Descrierea istroromânei actuală* ('A Description of Contemporary Istro-Romanian'). B: Ed. Academiei.
- Kramer see ALIA
- Kramer 88 Achille G. Lazarou. *L'aroumain et ses rapports avec le grec*. Thessaloniki, 1986. Review by Johannes Kramer, B-Arch 13 (1988), p. 324-337.
- Lazarou Achille G. Lazarou. 1986. *L'aroumain et ses rapports avec le grec*. Thessaloniki: Institute for Balkan Studies.
- Liturg *Liturghier aromânesc* ('An Aromanian Missal') published by Matilda Caragiu Marioțeanu. 1962. B: Ed. Academiei.
- LB *Linguistique balkanique*, see Sandfeld
- LR *Limba română* ('The Romanian Tongue'). Romanian periodical. B: Institutul de lingvistică, 1950-.
- Mării see CL
- Merca George M. Merca (b. 1906, Livădz, GR). *Livădzli - Vatră Armânească* ('Livădz - Aromanian Hearth'). ECA, 1991.
- Mihăescu Haralambie Mihăescu. 1966. *Influența grecească asupra limbii române până în secolul al XV-lea* ('The Greek Influence on Romanian until the 15th Century'). B: Ed. Academiei.
- Mihăilă Gheorghe Mihăilă. 1960. *Împrumuturi vechi slave în limba română* ('Old South-Slavic Borrowings in Romanian'). B: Ed. Academiei.
- Murnu George Murnu (1868-1957). *Bair di cantic armănesc* ('Necklace of Aromanian Songs'). ECA, 1989.

- Neiescu Petru Neiescu. 1997. *Mic atlas al dialectului aromân din Albania și din fosta republică iugoslavă Macedonia* ('A Small Atlas of the Aromanian Dialect in Albania and in the Former Yugoslav Republic of Macedonia'). B: Ed. Academiei.
- Padiotu Gogu Pădiotu-di-Aminciu. 1988. *Cântiți Armânești di Aminciu / Vláchika tragoúdhia tou Metsóvou /* ('Aromanian Songs from Aminciu [Metsovon]'). Athena.
- Papahagi P Pericle Papahagi (b. 1872, Avdela, GR; d. 1943) → Basme
- Papahagi T Tache Papahagi (b. 1892, Avdela, GR; d. 1977) → DDA
- Petrovici Emil Petrovici. *L'unité dialectale de la langue roumaine*, in: *Revue roumaine de linguistique IX* (1964): 375-388.
- Peyfuss see § 6 below
- Parallele Pericle Papahagi. 1908. *Parallele Ausdrücke und Redensarten im Rumänischen, Albanesischen, Neugriechischen und Bulgarischen*, in: XIV. Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache. Leipzig: Johann Ambrosius Barth, pp. 113-170.
- Pușc-LR Sextil Pușcariu. 1940. *Limba română. I. Privire generală* ('The Romanian Language. I. A General View'). B: Fundația pentru literatură și artă "Regele Carol II" (with two excellent maps: *The Aromanians and the Megleno-Romanians*, p. 222 and 223; *The Istro-Romanians*, p. 226 and 227).
- Pușc-StI _____. 1905-1929. *Studii istroromâne* ('Istro-Romanian Studies'), 3 vols. B: Cultura Națională.
- Récatas B. Récatas. 1935. *L'état actuel du bilinguisme chez les Macédo-Roumains du Pinde et le rôle de la femme dans le langage*. Paris: Librairie E. Droz.
- REW W. Meyer-Lübke. *Romanisches etymologisches Wörterbuch*. 5th ed. Heidelberg: Carl Winter, Universitätverlag, 1972
- Rosetti Alexandru Rosetti. 1978. *Istoria limbii române*

- (‘History of the Romanian Language’,) 2nd ed. B: Ed. științifică și enciclopedică.
- Russu I.I. Russu. 1981. *Etnogeneza românilor. Fondul autohton traco-dacic și componența latino-romanică* (‘The Ethnogenesis of the Romanians. The Autochthonous Thracian-Dacian Stock of Words and the Latin-Romance Component’). B: Ed. științifică și encyclopedică (with an extensive French and German abstract, pp. 448-466).
- Sala Marius Sala. 1976. *Contributions à la phonétique historique du roumain*. Paris: Klincksieck.
- Sandfeld Kristian Sandfeld. 1930. *Linguistique balkanique. Problèmes et résultats*. Paris: Collection linguistique publiée par la Société linguistique de Paris.
- SarA Nicolae Saramandu. *Tratat de dialectologie românească* (‘A Treatise on Romanian Dialectology’). Valeriu Rusu ed. Craiova [Romania]: Scrisul Românesc (Aromanian: 423-476).
- SarD _____. 1972. *Cercetări asupra aromânei vorbite în Dobrogea* (‘Researche on the Aromanian Spoken in Dobruja’ [Romania]). B: Ed. Academiei.
- SarN _____. *Neutralizarea opoziției de sonoritate în aromâna* (‘Neutralization of the voiced / voiceless opposition in Aromanian’). SCL, XXIII/4 (1971): 377-80).
- SarU _____. *U final în graiurile Aromânei* (‘Final u in Aromanian’). SCL XXIX, nr. 3 (1978): 329-340.
- Sar-1988 _____. *L'aroumain and ses rapports avec le grec* (à propos d'un ouvrage récent), in *Revue des Études Sud-est Européennes* (B), t, XXVI/3 (1988): 251-9.
- Scărlăt. Elena Scărlătoiu. 1980. *Relații lingvistice ale aromânilor cu slavii de sud* (‘Linguistic Relationships of Aromanians with Southern Slavs’). B: Littera.

- Schl Rainer Schlösser. *Historische Lautlehre des Aromunischen von Metsovon*, B-Arch., t. 3: 111-177.
- SCL *Studii și cercetări lingvistice* ('Linguistic Studies and Researches'). B, 1950-.
- Stere Elena Stere (b. nr. Sofia, BG) and Mariana Bara. *Frămturi di bană...* ('Bits of life...'). ECA, 1993.
- Sterghiu Vanghea Mihañ-Sterghiu (b. 1948, Doleañ, MAC). *Trădzeri* ('Hardship'). ECA, 1992.
- TP Tache Papahagí, the author of the DDA (→ above)
- Tulliu Nuši Tulliu (b. 1872, Avdela, GR; d. 1941). *Murmintsă fără crutsi* ('Graves without crosses'). ECA, 1993.
- Tzitz. Christos Tzitzilis. *Beiträge zur aromunischen Wortschatzforschung*, in *Zeitschrift für Balk.* (Wiesbaden), 24/1 (1988): 173-199.
- Velo Nicolae Velo (b. 1882, Mulovište, MAC.; d. 1924). *Shana shi ardirea-a Gramostiljei* ('Shana and the Burning of Gramoste' [former Aromanian town]). ECA, 1991.
- Wace see § 6 below.
- Wartburg Walter von Wartburg. 1967. *La fragmentation linguistique de la Romania*. Paris: Klincksieck.
- Winnifirth → § 6 below.

I. INTRODUCTION

§ 1. The Aromanians: people and language. The Aromanians (known also as *Vlachs*, *Koutsovlachs*, *Macedo-Vlachs*, *Macedo-Romanians*, or *Tsíntari*) are a distinct group of people in the socioeconomic, cultural and linguistic Balkan mosaic. Their ethnogenesis has been one of the many controversial topics of Balkan history. As for their origin, there is much evidence to suggest that present-day Aromanians are direct descendants of indigenous tribes of the Balkans mixed with Roman soldiers and colonists beginning with the second century B.C. and gradually assimilated by them culturally and linguistically.

§ 2a. Aromanian as a Romance linguistic entity. Aromanian - the Aromanians' native language - is a direct and uninterrupted continuation of the Latin spoken in the Balkans during the first centuries of the Christian era. Along with Romanian (*Daco-Romanian*), it is a branch of *Common Romanian*, a member of the Romance family of languages.

During the first century AD, *Common Romance*, which developed from *Vulgar Latin*, broke into *Western Romance* (well documented by written texts) and *Eastern Romance*. Subsequently the latter gradually split into *Italo-Dalmatian* (from which Italian, Sardinian and Dalmatian emerged) and *Balkan Romance*, whence *Proto-Romanian* developed. The circumstances, duration and exact area in which *Common Romanian* formed, evolved and eventually fragmented during the first centuries of its existence has been a very controversial issue. Linguists' attempts to reconstruct *Common Romanian* have been made without the enormous benefit of early written records, available in French, for instance, as early as the ninth century. The earliest texts in Romanian (*Daco-Romanian*) date from the sixteenth century, and the earliest texts in Aromanian come from as late as the eighteenth century.¹

In the tenth century or some time earlier *Common Romanian* split into two geographically separated groups. One was in the northern part of the Balkan peninsula (in a large area between the Black Sea and the Adriatic Sea), from which the *Daco-Romanian* branch of *Common Romanian* subsequently formed. The other one was in the south of

¹ Three brief surveys of the main existing theories concerning *Common Romanian* were published in 1986 and 1987 by Ion Ghetie. A systematic presentation of the main views and data on this topic can be found in Rosetti: 351 seq. and Sala: 186 seq. An insightful analysis, with illustrations, was given in Petrovici-1964.

the peninsula (Dardania, Epirus, Macedonia, Thrace), where the Aromanian branch of Common Romanian presumably was spoken. The eleven-century-long territorial separation of these two major branches of Common Romanian has resulted in divergent evolution to the extent that today mutual understanding between Aromanians and Romanians (Daco-Romanians) is considerably impaired. However, massive linguistic evidence shows that, in spite of their numerous differences, present-day Aromanian and present-day Romanian (Daco-Romanian) are dialects of the same theoretically reconstructed language, Common Romanian. By no means can one say or think, as this occasionally happens, that Aromanian is a dialect of Romanian, because today Romanian commonly means 'Daco-Romanian.' From a typological and sociolinguistic viewpoint, Aromanian may be considered rather a co-language of (contemporary) Romanian, not a dialect thereof.

NOTE. When Romanian (Daco-Romanian) is viewed merely as a historical dialect of Common Romanian, its internal, centripetal dialects (*munteán* or *muntenésc*, *moldoveán* or *moldovenésc*, *bă-nățeán*, *crișán*, and *maramurešeán*) are and should always be called *subdialects* of Romanian or *dialects* of Daco-Romanian.

Aromanian is not a homogenous linguistic entity. Its main varieties include the *Pindus* type (abbrev. *P*), the *Gramoste* type (*G*), the *Farsherot* type (*F*), the *Olympus* type (*O*), and the *Moscopole* type (*M*).²

§ 2b. **Megleno-Romanian and Istro-Romanian.** Two other small but intriguing external and centrifugal branches of Common Romanian need to be mentioned: *Megleno-Romanian*, spoken in a small area (*Karađova*, lit. 'the Black Plain') to the north of Salonika, near the border between Greece and the Republic of Macedonia³ and *Istro-Romanian*, still spoken in a few communities in Croatia, on the Istrian peninsula, south of Trieste.⁴ Some scholars maintain that *Istro-Romanian* is an early branch of Daco-Romanian. As for *Megleno-Roma-*

² For details on these and certain other varieties of Aromanian see SarD and SarU.

³ See CapMegl and Pušc-LR: 223-4, with map.

⁴ See Pušc-SI, Coteanu-1957, and Kovačec; an excellent map is provided in Pušc-LR p. 226-7.

nian, it occupies an intermediate position between Aromanian and Daco-Romanian, being however close to the former. In spite of their territorial discontinuity at present, these four totally independent Romance entities (*Romanian or Daco-Romanian, Aromanian, Megleno-Romanian and Istro-Romanian*) share a long series of important phonetic, morphological, syntactic and lexico-semantic features that lead back to Common Romanian.⁵ The Aromanian linguist Achille G. Lazarou is the author of a theory according to which Aromanian appeared and developed as a separate entity, independently of Daco-Romanian. This isolation theory has found little acceptance among Romance linguists.⁶

S 3. Number of Aromanians today. Since all native speakers of Aromanian have long been citizens of the Balkan countries they inhabit (mainly Greece, Albania and the Republic of Macedonia), it is not easy to know how many there are. In these countries they feel at home. They are regarded and usually regard themselves as nationals of Greece, Albania or the Republic of Macedonia, in spite of the special language they know from their parents (Aromanian or Vlach) and regardless of other, less important differentiating features. According to a report published in the United States in 1985, the approximate number of Aromanians is 200,000.⁷ However, this figure is to be taken with a grain of salt. One should remember that bias has always played a role in population counts.⁸

⁵ More on this in Petrovici-1964.

⁶ See Kramer-1988 and Sar-1988.

⁷ See Décsy: 39.

⁸ Further data on this topic may be found in Capidan: 31-32, CarC: 218, and SarA: 423 (in Romanian); Gołab: 16-23 and Winnifirth-1997: 1-10 (in English.)

§ 4. Bilingualism and trilingualism. Aromanians, a stateless population, are bilingual: Aromanian-Greek in Greece, Aromanian-Albanian in Albania, and Aromanian-Slavic in the Republic of Macedonia). Reportedly, there are also cases of trilingualism. For instance, Aromanians in *Horio Gramos*, a small town in Western Greece, are fluent in Aromanian, Greek and Albanian. Some Aromanians living at present in *Struga*, a small town in the Republic of Macedonia, are also fluent in Slavic Macedonian and Albanian. When the native vocabulary required by a special topic turns out to be insufficient, Aromanians commonly shift language and continue the conversation in Modern Greek, Albanian or Macedonian. On the other hand, intermarriages between Vlachs and non-Vlachs have long been common. In such circumstances, the silent erosion of Aromanian is only natural.⁹

§ 5. Main works on Aromanians. Five works are particularly useful for the reader of English who needs introductory and other information about native speakers of Aromanian:

- A. J. B. Wace and M. S. Thomson. 1974 (1st ed. 1914). *The Nomads of the Balkans. An Account of Life and Customs among the Vlachs of Northern Pindus*. London: Methuen and Co. 332 pp. [Ch. XI: *The Vlach Language*, pp. 226-255; various Aromanian texts with English translation are provided, pp. 285-95];
- Zbigniew Gołab. 1984. *The Aromanian Dialect of Kruševo in S.R. Macedonia, SFR Yugoslavia*, Skopje: Macedonian Academy of Sciences and Arts, pp. 265.
- T. J. Winnifrith. 1987. *The Vlachs: The History of a Balkan People*. London: Duckworth, pp. 180. (with 12 maps and bibliography);
- _____. 1995. *Shattered Eagles. Balkan Fragments*. London: Duckworth, pp. 26-81; Notes, pp. 150-153; Maps, p. 27, 43, 58-59 and 73;
- _____. 1997. *The Vlachs of Macedonia*, in *The Newsletter of the*

⁹ See Gołab: 14 et pass.

Society Farsarotul, vol. XI, issue 1, pp. 1-10.

There are also books on this topic in other languages. One of the best, in German, written by Max Demeter Peyfuss is *The Aromunische Frage. Ihre Entwicklung von den Ursprüngen bis zum Frieden von Bukarest (1913) und die Haltung Österreich-Ungarns*, Graz [Austria]: Hermann Böhlaus, 1994.¹⁰

Useful data concerning Vlachs' traditional and contemporary life and language can also be found in *The Newsletter of the Society Farsarotul*, a periodical published in English (Trumbull, Ct.). Other important periodicals, mainly in Romanian and Aromanian) include *Deșteptarea. Revista aromânilor*, lit. 'The Revival. The Periodical of the Aromanians' (Bucharest, Romania), and *Zborlu a nostru*, lit. 'Our Word,' Freiburg (Germany).

§ 6. Goal and extent of this project. Aromanian lexicography took a large step forward in 1974 when Tache Papahagi's dictionary of Aromanian, known as the DDA, was published. The DDA is a bilingual (Aromanian-Romanian) dictionary. It also provides French glosses for each entry, a feature that makes it accessible to readers unfamiliar with Romanian. Below, an entry from Tache Papahagi's Aromanian-Romanian-French dictionary (HOĂRĂ) is reproduced and translated into English.

HOĂRĂ f., **horă** and **hoără** pl = (Rom.) sat; (Fr.) village, contrée, pays. (Illustrations are given and sources mentioned); See *vlahuhoără* and the synonym *sat*. - From Gr. χωρα (DDA: 663).

Thus, with the DDA at hand, the non-native reader can learn easily that Arom. *hoără* is the equivalent of Rom. *sat* and of Fr. *village*. However, if what one needs to know is not the meaning of

¹⁰ A Romanian version of it (*Chestiunea aromânească* 'The Aromanian Question'), with extensive bibliography, is available (Bucharest: Ed. Enciclopedică, 1994, pp. 141.)

Arom. *hoáră*, but rather the Aromanian term for 'village', the reputable DDA cannot help. The foreign scholar's frustration is increased by the sheer size of Papahagi's dictionary (1,437 pages), which makes random searching an unproductive solution. Below is the answer offered by the present work to the question raised above.

VILLAGE s. *hoáră*, dim. *hurícă*; **Aromanian** ~ *vlahoáră*; **king's** ~ *vasiluhóre*; **independent** ~ *chifaluhoáră*.

If a scholar of Aromanian happens to record the Aromanian term *uțid* and realizes that it means 'to kill', he or she may look up the word with the DDA and find the entry:

UȚID (mi) vb. III (aor.) *uțisă*, (part.) *uțis*,
(inf.) **uțidire** (D-Rom.) ucide, (Fr.) tuer,
CapM III, 321 (*apud Weigand*). *Syn.*: **vátăm**, **súrpu**. From Lat. OCCIDERE tuer, faire périr.

By contrast, this English-Aromanian dictionary lists under a single English headword (**KILL**) as many as twenty-four synonyms of Arom. *uțid*, which are scattered here and there in the voluminous DDA.

The need for an English-Aromanian dictionary is obvious.

At first, the goal of the present work was to embrace the entire Aromanian vocabulary contained in the DDA. Along the way, additional Aromanian words and meanings from various other sources have also been included. The reader will know at any given moment which Aromanian data in this dictionary come from the DDA and what data come from somewhere else. Additional data, absent in the DDA, are preceded by two vertical bars: || (Ex. under ABASE, ABDOMEN, etc.)

In his DDA, Tache Papahagi deliberately left out words of Romanian (Daco-Romanian) origin. The present work follows suit. Such discrimination may seem arguable, but it is stringently needed in order to offer the demanding user a clear-cut demarcation between

genuine Aromanian vocabulary and neologisms imported from Romanian (Daco-Romanian).

On the other hand, the reader is cautioned that the Aromanian vocabulary presented in this work is not prescriptive. Aromanians have not yet decided which variety of their tongue should be taken as a standard. Native speakers seem too often inclined to believe that the version of the language they learned from their parents is the truly Aromanian one. Nobody can be a linguistic arbiter at this time. Our only major goal is to offer a research tool for scholars in the humanities and a source of general information for an educated readership.

§ 7 Spelling and pronunciation. These specifications refer to the characters used in the DDA and other Aromanian sources. The closest phonetic equivalent in U.S. English or other well-known languages is suggested. Letters that do not appear below (*b*, *d*, *f*, *h*, *l*, *m*, *n*, *p*, *r*, *s*, *t*, *v*, *x*) have approximately the same values as in English.

a, as *a* in Engl. *father*.

ă, as *a* in Engl. *about*, *sofa*.

â, identical to *î* (see Note 5).

ă, used by some Aromanians for both [ă] and [i].

c, as *c* in Engl. *scope*.

ce, *ci* [č] or [č̄]; as *ch* in Engl. *chest*, *chin*, *each*, *church*.

che, *chi*, [ke, ki], as in Engl. *skin*; see also *k'* below.

č, see *ce*, *ci* above.

ć, as *c* in Standard Romanian *Ce faci?* [ćé fać] 'How are you?'

The sound [ć] is more palatal than [č], but the difference is not relevant phonologically. The DDA uses [č] only, but the ALR consistently differentiates [č] and [ć].

dh, as *th* in Engl. *this* (The DDA uses *ð*).

dz, as in Engl. *adz(e)*, a tool for shaping wood.

e, as in Engl. *elm*. See Note 1 below.

ea, as *ya* Engl. *yacht*, *yak*. See Note 2 below.

g, as *g* in Engl. *good*.

ǵ, as *ghi* in Rom. *unghi* 'angle'; its voiceless pair is *k'*.

ge, gi, as *g* in Engl. *ginger*.

ǵ is the voiced pair of *č*, see above. The DDA uses [ǵ] only, but the ALR consistently differentiates [ǵ] and [ǵ̄]. The latter is more palatal.

ǵ̄ is the voiced pair of [č̄], see above.

ghe, ghi, as *g* in Engl. *get, gift*; see also *ǵ* above.

y, see *y* below.

i, as *ea* in Engl. *each*. See Note 3 below.

ǐ, as *y* in Engl. *boy, yacht*. See Note 4 below.

î, high central unrounded vowel identical to D-Rom. *î*.

j [ž̄], as *s* in Engl. *measure*

k', as *chi* in Rom. *uréchi* 'ears'; its voiced pair is *ǵ̄*

l̄, (palatal *l*), as *ll* in Sp. *llave* 'key.'

lj, a digraph for [l̄] used by some Aromanians.

ñ, ñ̄, (pallatal *n*), as *ñ* in Sp. *niño* 'boy.'

nj, a digraph for [ñ̄] used by some Aromanians.

o, as *a* in Engl. *fall*. See Note 1 below.

oa In the diphthong *oa*, *o* is a labial glide. Monosyllabic clusters *oa* and *ua* (as in Engl. *wallet*) are undistinguishable in Aromanian.

ρ (rho), uvular or velar *r*, as in Arom. *bipichitós*, under ABUNDANT (in the Farsherot subtype of Aromanian). No phonological contrast with *r*.¹¹

ş [š̄], like *sh* in Engl. *fish*.

sh, a recent digraph for *ş* [š̄] used by some Aromanians.

ť, as *ts* in *zz* in Engl. *pizza*; [ť̄] is the voiceless pair of [dz̄], see above.

ts, a digraph for [ť̄] used by some Aromanians.

th, as *th* in Engl. *thin*. The DDA uses the Greek letter *θ*.

u, as *u* in D-Rom. *bun* 'good', or in It. *uno* 'one.'

ă, an obsolete Romanian and Aromanian letter for the bilabial

¹¹ Details in SarD 101-103.

glide [w]. In the DDA ū is used not only to designate [ū] in various diphthongs, but also to reflect the rounded off-glide " (after final consonants). In the dictionary section of this work such ū will not be indicated.

- y In this dictionary y is used to represent the voiced velar fricative [γ], as in Mod. Greek μεγάλος 'big,' or as in Sp. g in luego 'place.' When followed by e or i, this character represents a palatal fricative reminiscent of y in Engl. yet. Ex.: Arom. yálan 'blue,' ylupuéscu 'to gulp down,' yeáca 'collar,' yin 'wine.'
- ž see j above.

Note 1. In unstressed syllables, Arom. e is usually pronounced [i] and o is pronounced [u]. Aromanian spelling has always been inconsistent in representing unstressed e's and o's. (Thus, the DDA has evlávie alongside ivlávie 'devoutness'; orolóye and urulóye 'clock'). More on this in § 11.

Note 2. In the Arom. diphthong ea, the symbol e represents a glide. Monosyllabic clusters ea and ia, particularly after palatal consonants, are indistinguishable in Aromanian.

Note 3. In diphthongs i is a glide. In final position after a consonant i is either a vowel (e.g., ári [ári] 'he / she has'), or an off-glide (e.g., ari [arⁱ], 2nd sg. 'you plough'). See ĩ.

Note 4. In the DDA this letter is also used to represent the whispered off-glide [̪]. E.g., par 'pole,' pl. pari [par̪i]. This traditional Romanian and Aromanian letter is outmoded. Regular i is used instead. Besides, one should take note that, after l' and ţ (which are palatal consonants), ĩ is, in fact, superfluous. The DDA cal'í (pl. of cal 'horse') and cal' (used in this English-Aromanian dictionary) are perfect homonyms. The same is true for the DDA poñí (pl. of pom 'tree') and poñ. Redundant ĩ's in various Aromanian sources have been dropped in this dic-

ry. However, occasionally we will use ī as a pronunciation guide. E.g., Arom. *oi* [oī] is the plural of *oāie* [oāīe] 'sheep.' The definite pl. form is *oile* ([ōī-li] or [ō-ī-li]). Spelled as *oile* (or as *oili*), this word is ambiguous phonetically. Should a non-native speaker of Aromanian pronounce it as [ōī•li], or, maybe, as [ō•i•li]? (Cf. D-Rom. *oāie*, pl. *oi*, def. pl. *oile* [ō•i•le].) In avoidance of such doubts, now and then the obsolete but instrumental letter ī will be employed.

Note 5. In narrow phonetic transcription, off-glide ⁱ (= ā) is sometimes used, as in sg. *sac^u* 'bag' vs. pl. *satⁱ* (or *sat^ā*). In the dictionary section of this work the off-glide ⁻ⁱ (= -ā) is not indicated, but it is implied.

§ 8. Place names mentioned in this work

Place names preceding an Aromanian word included in this work should not be interpreted rigidly. For example, when a given word is preceded by **Amc**, that means that it was recorded in **Amīnciu** (or from a native speaker who lived there), but it does not imply that the word is unknown elsewhere.

On the other hand, one should take into account that in a great many localities given in this list Aromanian is not the predominant language at this time. For instance, out of 30,000 inhabitants of Véroia only about 5,000 are Aromanian (B-Arch 6/1981, p. 13).

ALB	= ALBANIA		
Am	= Amer (GR Miléa; SW of Turia)	An	= Anílion (N) cheáre, nr. Amc.
Amc	= Amīnciu (GR. Métso- von, P; E. of Yanina)	Anthoússa	→ Lep
AMer	= Alli Meriá (GR nr. Vólos)	Ary	= Aryiropoúleion (GR; 10 km. N of Tírnavos)
		Arm	= Ármata (GR, W of Brz)

Av	= Avdéla (GR Avdhélllo, P; N of Prv)	Dren	= Drenova (Korçë district, ALB)
Băi	= Băiásă (GR Vovoússa, P; S of Smr)	Elattohorı	→ Cern
BG	= BULGARIA	Els	= Elassón (Arom. Lăsún, O, GR)
Bil	= Bilíšti (E of Cu, ALB)	Fal	= Faláni (GR, N of Larissa)
Bit	= Bitola (S-W of MAC)	Fet	= Fétiça (GR, SW of Edessa)
Bl	= Beála (former village, W of Ohr, MAC)	Flam	= Flampourárion (GR, P; N of Grevenition)
BdD'	= Beala di D'osu nr. Ohr, MAC)	Fu	= Fúrca (GR, NW of Samarina)
Blť	= Bláťa (GR Vlásti; E of Kastoria)	Gard	= Gardíki (GR, SE of Yanina)
Brz	= Breáza (GR Dhístraton, P; S of Samarína)	Gop	= Gópiş (MAC, E of Ohrid)
Cav	= Caváia (ALB; SW of Tirana)	GR	= GREECE
Căl	= Călárli (GR Kalarítsion; SW of Halíki)	Gra	= Grámostea (GR Horió Gramós; nr. the border with ALB)
Cern	= Cernéši (GR Elattohohóri; nr. Flampouráron)	Grăm	= Grămatícova (Ano Tramatikón, nr. Edessa)
Cheáre	→ An	Grb	= Grébini (GR Grévena, NE of Amc)
Clis	= Clisúră (GR Kleisoúra; N of Kosáni and E of Kastoria)	Grbt	= Gribinít (GR, P; NW of Amc)
Cot	= Cótură (GR Katáfiton, P; E of Saracu)	GSus	= Giúmaiá-di-Sus (Krúpnik, in SW BG)
Cru	= Crúšovo (MAC Kruševo)	Hal	= Halíki (GR, P; S of Amc)
Cu	= Curceáua (Korça, S of the Prespa Lake, ALB)	Heimádhi(on)	→ Suf
Cuť	= Cutsufléáni (GR Panafía, P; E of Amc)	Hor	= Horopáni (GR Stenímahos, N of Veroia)
		Horió Gramós	→ Gra

Kar	= <i>Karagióli</i> (GR Αργιόλοπούλειον, 10 km. N of Tirnavos)	Mul	= <i>Mulóvište</i> (MAC. nr. the Preáspa lake)
Kast	= <i>Kastania</i> (GR, btw. Amc and Kalambaka)	Muz	= <i>Mizucheá</i> (Myzeqeja, plain in W ALB)
Kat	= <i>Katavóthra</i> (GR, W coast; btw. Igoumenitsa and Párga)	N	= North of or northern area (→ Note below)
Kerb	= <i>Stan Karbunára</i> , ALB)	Na	= <i>Náousa</i> (GR, S of Edessa)
Kok	= <i>Kokkinopilós</i> (GR, O, nr. LvO)	Nev	= <i>Névisca</i> (GR, NE of Kastoria)
Korça	→ <i>Cu</i>	Nic	= <i>Nícea</i> (ALB, NW of Pls)
Krúpnk	→ <i>GSus</i>	Nij	= <i>Nižepole</i> (MAC, SW of Bitolia)
Lăsún	→ <i>Els</i>	NPrv	= <i>Neó Perivóli</i> (GR, nr. Mira)
Lak	= <i>Lácă</i> (GR, S-W of Av)	Ohr	= <i>Ohrid</i> (MAC, nr. the Ohrid Lake)
Lep	= <i>Lépindza</i> (GR Ανθούσσα, S of Amc)	P	= <i>Pindus</i> area, GR
LvO	= <i>Livádi Olimpou</i> (GR, N of Kokkinopilós)	Pal	= <i>Pałohóri</i> (GR, E of Yanina; nr. Saracu)
Lvz	= <i>Livădz</i> (GR Μεγάλα Livádhia, NW of Salonika)	Pals	= <i>Paliuséli</i> (GR Παλαιόσέλιον; nr. Kónitsa)
MAC	= <i>The Republic of MACEDONIA</i>	Panayía	→ <i>Cuť</i>
Mal	= <i>Malacási</i> (GR Μαλακάσιον, P; E of Amc)	Pdz	= <i>Pădz</i> , <i>Mpădz</i> (GR Πάδης, P; W of Arm.)
Meyála Livádhia → Lvz		Pe	= <i>Peshta</i> (Vier district, ALB)
Métsovón	→ <i>Amc</i>	Perd	= <i>Pérdhika</i> (GR, W coast, nr. Igoumenitsa)
Mi	= <i>Míra</i> (GR, 7 km. SW of NPer)	Pes	= <i>Péştera</i> (former Arom. vil. in SW BG)
Miléa	→ <i>Am</i>		
Mpadz	→ <i>Pdz</i>		

Pér	= Përmët (Përmët district, ALB)	Smr	= Sămărina (GR, P; N. of Smixi)
Plat	= Platariá (GR, W coast, nr. Perdhi-	Smx	= Smíxi (GR, P; N of Prv)
Pls	= Pleása di Súpra (nr. Korçë, ALB)	Src	= Sär(GR, E of Yani-na)
Po	= Poián (N of Vlora, ALB)	Stenímahos	→ Hor
Pro	= Próti (GR, W of Kaválla)	Str	= Strúga (nr. Ohrid, MAC)
Pros	= Prosotsáni (GR, 10 km. W of Dhráma)	Suf	= Suflár (GR Heimádhion; NE of Larissa)
Prv	= Perivóle (GR, P; SE of Brz)	Step	= Stépur (nr. Berati, ALB)
Pur	= Pournárlion (GR, 22 km. NE of Larissa)	Tir	= Tirana, ALB
Rod	= Rodhiá (GR, nr. Larissa)	Trn	= Trnovo (MAC, nr. Bitolia)
S	= South of or southern area (→ Note below)	Tur	= Túria (GR Kranéa; W of Trikala)
Scruf	= Scrufutína (ALB, N of Valóna)	Vavoussa	→ Băi
Ses	= Sésklon (GR, nr. Vilistín, W of Vólos)	Ver	= Véroia (GR, W of Salonika)
SJos	= Sélia de Jos (GR, NW of Veroia)	Vil	= Vilistín (GR Velestínon, SW of Vólos)
Sln	= Selenica (Vlora district, ALB)	Vlaști	→ Blt
		Vot	= Votonósion (GR, P; 11 km. W of Amc)
		Zag	= Zagoria (a NW region in GR)

§ 9. SAMPLE OF NORTHERN ("Farsherot") AND SOUTHERN ("Pindus") AROMANIAN

In his DDA (p. 84-85), T. Papahagi classifies Aromanian into *Northern Aromanian* (in Albania, Yugoslavia [now The Republic of Macedonia] and Bulgaria), and *Southern Aromanian* (in Northern Greece and on the Eastern slopes of the Olympic mountains). Below we provide fragments from a Northern Aromanian ("Farsherot") text, recorded by Th. Capidan in Albania (*Pls*) in 1928¹² and its equivalent in Southern Aromanian as spoken is the Pindus area of Greece.¹³

Northern ("Farsherot") Aromanian:

(1) Alägám¹⁴ fpráti, tu túti părtăli. (2) Nă băteá plóia ş-nu vream să ştim dip. (3) Lucrám tă nă păni. (4) Toámna, cănd z-dipuná fumélle to rríe, agiundzeám păn Lárisa, Trăcól ş Lasóna. (5) Ma veñá primveára, a doáră nădzeám di le adußeám fumélle la mûnte. . . (6) Loam sári di Durás ş-o adußeám Caváia. (7) Stăteám căt stătteám aycó, loam cálea ş-agiundzeám Pikíni. (8) Oáti nu rămăneám mult ş-nădzeám ma depárte, di-adziundzeám Elbasán. (9) Di Elbasán căycám áltă părmătíi; făteám dou dzăli pănă agiundzeám Curceáo. (10) Di Curceáo dipunám Flórina j-de-acó nă aflám Bítuli.

¹² CapF: 171-72.

¹³ After the DDA: 86-8, with minor adjustments.

¹⁴ Th. Capidan's specifications: ä... open e, between o and e; p... velar r; rr... apical r with several vibrations; γ... voiced guttural fricative reminiscent of New Greek γ.

Southern Aromanian (from Pindus area) :

(1) Alăgám, fráte, tu túti părtâli. (2) Nă bâteá ploáia și nu vream si știm dip. (3) Lucrám trâ nă pâni. (4) Toámna, cându dipuneá fumél'ile tu arníu, agiundzeám până Lárisa, Trâcól și Lásún. (5) Ma vineá prumuveára, déftira oáră ñirdzeám di li-adußeám fumél'ile la mûnte. (6) Loam sári di Durátu și-u adußeám Caváia. (7) Stâteám cât stâteám acló, loam călea și-adziundzeám Pikíni. (8) Aoáte nu armâneám multu și nă dußeám (or nă țeam) ma dipárti, di agiundzeám Elbasán. (9) Di Elbasán ncärcám (or ngârcám) áltă prâmâtíe; fâßeám doáuă dzâle până agiundzeám Córîta. (10) Di Córîta dipuneám Flórina ș-di-acló n-aflám Bítuli.

Translation into Standard Romanian ("Daco-Romanian") :

(1) Alergám, fráte, în toate părțile. (2) Ne bâteá ploáia și nu vroiám să știm de nimic. (3) Lucrám (or munceám) pentru o pâine. (4) Toámna, când familiile coboráu la iernát, ajungeám până la Lárisa, Trâcól și Elassón. (5) Când veneá primăvara, mergeám a dôua oáră, să adúcem familiile la mûnte. (6) Luam (or cumpărám) sáre de la Durrës și o aduceám la Kavajë. (7) Stâteám cât stâteám acólo, apoi porneám la drum și ajungeam la Peqin. (8) Aíci (or acólo) nu rămâneám mult și ne duceám mai depárte, încât ajungeám (până) la Elbasán. (9) De la Elbasán încärcám áltă márfă; făceám două zile până ajungeám la Korçë. (10) De la Korçë coboram la Flórina și de acólo erám curând la Bítola.

Translation into English:

(1) We used to be on the move in all directions. (2) Rain hit us, but we did not care. (3) We worked for bread. (4) In the fall, when families descended to the winter camps, we would go as far as Larisa, Trâkol and Elasson. (5) When spring came again, we had to take the families back to the mountain. (6) We used to buy salt in Durrës and take it to Kavajë. (7) We stayed there for a while,

then, departing again, went as far as Piqin. (8) We did not remain there very long. We then traveled until we reached Elbasan. (9) In Elbasan we loaded other goods and traveled two days until we reached Korçë. (10) From Korçë we descended to Florina and, shortly thereafter, Bitola.

II. A phono-morphological sketch of Aromanian

A. PHONOLOGY

§ 10. **Vowels.** In stressed position Aromanian has a symmetrical vowel system consisting of seven elements (in the Pindus and Gramoste subtypes):

i	â	u
e	ă	o
a		

In the Farsherot and Moscopole subtypes there are six stressed vowels; â does not occur.

§ 11. **Unstressed vowels.** In unstressed positions /e/ and /o/ manifest a strong tendency to fuse with /i/ and /u/ respectively. The system of unstressed vowels can be roughly represented as follows:

i	â	u
ă		
a		

i	u
ă	
a	

(mainly in the **P** and **G** subtypes)

(mainly in the **F** subtype)

An example of stressed é alternating with unstressed i: ved^u 'I see' vs. vidém^u 'we see' An example of stressed o alternating with unstressed u: dórmu 'I sleep', vs. durñím^u 'we sleep'

The authors of the *Aromunischer Sprachatlas* (ALIA, 1985) recorded the unstressed phoneme /e/ in the word soáre 'sun' as [e] in twenty-one villages and as [i] in twenty-five villages.

In subtypes of Aromanian that distinguish ă and â, the latter occurs under stress after t, dz, and r: tân 'I hold,' dzâc 'I say,' arâd 'I laugh'; it is also heard before m and n: câmpu 'field,' sân 'breast.' In these subtypes, unstressed ă is pronounced [â]: cásâ 'house' (**P**, **G**) vs. cásă (**F** and other areas). However, an unstressed ă is pronounced like [ă], not [â], when it occurs in the vocative singular ending of -ă nouns: nom. feátă 'girl,' **P**, **G** feátâ, but voc. feátă!, not feátâ!¹⁵

¹⁵ See SarA: 436.

NOTE. The presence of two graphic symbols (î and â) with identical value in various Aromanian writings may be confusing. They were introduced into Aromanian spelling unnecessarily under the influence of Standard Romanian, where î and â have been spelling variants of the same sound.

§ 12. Vowel syncope. Syncope of unstressed vowels is frequent: adunăm 'we are gathering' or annăm (< adnăm < adunăm). Cf. also Rămăñ 'Aromanian' vs. Armăñ 'idem.'¹⁶

§ 13. Diphthongs. This list of diphthongs is meant to help the reader distinguish between two successive vowel letters forming a diphthong and two successive vowel letters representing vowels in hiatus. (In this English-Aromanian dictionary hiatuses are indicated in brackets. E.g., diuciát [i•u] 'hit by the evil eye.')

Rising diphthongs: ea [ea, ia] (seáră 'evening'); ia [ia] (ma-iáuă [ma•iá•uă] 'yeast'); cf. Engl. yard; ie [ie] (iérghi [iérgi] 'grasses'); cf. Engl yell; io [io] (iodh 'iodine'); cf. Engl. yonder; iu [iu] (iu 'where'); cf. Engl. you; oa [oa] or [úa] (moáră 'mill'); cf. Fr. roi 'king'; ua [úa] (steáua 'the star'); uă [uă] (dzúuă 'day') uo [uo] (uóthură 'prayer'); cf. Engl. wall.

Falling diphthongs: ai [ai] (ai '(you) have,' 2 sg.); cf. the Engl. pers. pron. I; āi [āi] (măi 'grannies,' sg. máie); ei [eī] (trei 'three'); cf. Engl. eight, say; ii [iī] (cutíi 'boxes'); cf. Fr. ille in fille 'daughter'; oi [oī] (doi 'two'); cf. Engl. boy; ui [uī] (fuī 'I was'); cf. Rom. cui 'nail'; au [au] (dau 'to give'); cf. Engl. now; āu [ău] (arău 'bad'); eu [eu] (greu 'heavy'); iu [iu] (dilingiu [di•lin•gīu] 'tramp'); āu [âu] (brâu 'girdle'); ou [oū] (bou 'ox'); cf. Engl. low; uu [uū] (véduu [vé•duū] 'widower.')

The frequency of these diphthongs varies considerably. E.g., ea and oa are extremely frequent, while uă is very rare.

§ 14. Consonants

stops:	/p, b, t, d, k, g/
affricates:	/t̚ [ts], dz, ć, ǵ/
fricatives:	/f, v, s, z, th, ș [sh], j [zh], γ, γ', h, h'/
sonants:	/m, n, ñ, l, ı, r/
semivowels:	/i̯, ū, e (in the diphthong ea); o (in the diphthong oa)/

¹⁶ See Capidan: 365-370.

In the Farsherot subtype /r/ can be apical, velar, or uvular (with no distinctive functions).

A lateral ɿ is common in the Farsherot subtype. Such an ɿ may easily become ũ.

The voiceless / voiced opposition (/p/ : /b/ and so forth) is neutralized before any of its members: nâs^u va s fug^u 'he wants me to go' vs. nâs va z beau 'he wants me to drink,' where the archiphoneme /Z/ manifests itself as [s] before voiceless /f/, and as [z] before voiced /v/.

In final position, voiced consonants may become voiceless, mainly in areas of Aromanian-Slavic bilingualism.¹⁷

After /m/ and /n/, the voiceless / voiced opposition is neutralized and an archiphoneme appears, mainly in the areas of Aromanian-Greek bilingualism. E.g., scúmpu 'dear,' with an etymological p (< Slav. skapū) is pronounced [skúm•pu] or rather [skúm•bu].

§ 15. End of word. a) After a single final consonant (except t and dz) a rounded off-glide [ʷ] is often noticeable. E.g., cap 'head' is usually pronounced [kapʷ], with an lip-rounding that is rather seen than heard. After t and dz the off-glide is [³]. In lexicography such off-glides may be omitted, but they are implied. b) After two final consonants [u] is usually heard ([zburăsku], [zburăskʷ] or simply [zburăsk] 'I speak.' However, after muta cum liquida final u is usually heard, as in ácru [á•kru] 'sour,' térciu [tsér•klu] 'circle.'¹⁸

§ 16. BRIEF COMPARATIVE-HISTORICAL COMMENTS

§ 16.1. Prothetic a-. Aromanian has developed a prothetic a-, as in the following cases (from Latin): CLAMO 'I call,' Arom. aclém; COMPARO 'I compare,' Arom. acúmpăr 'I buy'; FUROR, Arom. afúr 'I steal'; LATRO, Arom. alátru 'I bark'; LAXO, Arom. alás 'I leave'; LAUDO, Arom. alávdu 'I praise'; LINGO, Arom. alíngu 'I lick'; LUCTA, Arom. alúmtă 'battle'; MARE, Arom. amáre 'sea'; MERIDIO, Arom. ami-rídz 'I rest'; RADO, Arom. arád 'I scrape'; RECENS (of water), Arom. aráte 'cold'; REUS 'guilty,' Arom. arău 'bad'; RIDEO, Arom. arâd 'I laugh'; RIMOR, Arom. arâm 'I dig'; RIVUS, Arom. arău 'river'; ROTA, Arom. aroátă 'wheel'; UMBRA, Arom. aúmbră 'shadow'; UNGO, Arom. aúngu 'I oil.' In light of these examples, the origin of the ethnonym *Armăń* 'Aromanian' becomes clear: from Lat. ROMANUS Roman, with loss

¹⁷ More on this in SarN.

¹⁸ More on this much debated phenomenon in CarF 65-67 and SarU.

of the unstressed *a* and with a prothetic *a-*. This peculiarity of Aromanian can also be found in words of non-Latin origin. E.g., Arom. *axén* 'stranger' (< Gr. *xénos*), Arom. *arána* 'wound' < Slav. *rána*), Arom. *ariháte* 'rest' (< Turk. *rahat*). Prothetic *a-* is very frequent in the Pindus area and rare in the Farsherot variety of Aromanian. Rare cases of prothetic *a-* have also been recorded in Daco-Romanian and in the faraway Istro-Romanian,¹⁹ while the nearby Megleno-Romanian manifests an opposite phenomenon, i.e. the aphesis of etymological *a-*.²⁰ Prothetic *a-* can be also found in Greek dialects.²¹

§ 16.2. **Loss of unstressed *a-*.** This phenomenon sets Daco-Romanian and Aromanian apart from other Romance languages. Cf. Lat. *AGNELLUS*, Arom. *ñel*, D-Rom. *miel* 'lamb'; Lat. *ANIMAL*, **ANIMALIUM*, Arom. *nămál'u* 'sheep, goat,' D-Rom. *nămáie* 'horned animal'; Lat. *ANNOTINUS*, Arom. and D-Rom. *noátin* 'one-year-old sheep'; Lat. *AUTUMNUS*, Arom. and D-Rom. *toámna*, Istro-R. *tómna* 'fall.' In MeglR this loss of unstressed *a-* was generalized.

§ 16.3. **Diphthongization of *o* and *e*.** This CRom phenomenon, often called "conditioned" (i.e. non-spontaneous) diphthongization, distinguishes Romanian from the other Romance languages. It is common to Aromanian, Daco-Romanian, and Megleno-Romanian. Diphthongization occurs under stress, if the following syllable contains ā or e. E.g., Lat. *MOLA*, Arom. *moáră* 'mill'; Lat. acc. *MORTEM*, Arom. *moárte* 'death'; Lat. *SERA* adj. f. 'late,' Arom. *seáră* 'evening.' If these conditions are not met, *o* and *e* are preserved. E.g., Arom. *mori* [morⁱ] 'mills,' *mórtu* 'dead,' *seri* [serⁱ] 'evenings.'²²

§ 16.4. **Maintenance of *eá* after *p*, *b*, *f*, *v*, *m*.** In contrast to D-Rom., Aromanian firmly keeps the diphthong *ea* (< Lat. *e*), as in: Lat. *PINNA*, Arom. *peánă* (D-Rom. *pánă*) 'feather'; Lat. *VER*, acc. *VEREM* 'spring,' Arom. *veáră* (D-Rom. *váră*) 'summer'; Lat. *FETA*, Arom. *feá-tă*, (D-Rom. *fátă*) 'girl'; Lat. *MENSA*, Arom. *meásă* (D-Rom. *másă*) 'table.'

¹⁹ Pușc-StI II: 68-)

²⁰ More on *a-* in Sala: 44-45.

²¹ Sandfeld, LB: 63.

²² More on ó/oá and é/eá in Arom. and D-Rom. in Sala: 98-201.

§ 16.5. Arom. *č* < CRom. *č* (< Lat. *ke*, *ki*) vs. D-Rom. *č*. E.g., Lat. CAELUM, Arom. *ter* [tser^u] vs. D-Rom. *cer* [čer] 'sky'; Lat. CERA, Arom. *teáră* vs. D-Rom. *ceáră* 'wax'; Lat. CERVUS, Arom. *térbu* vs. D-Rom. *cerb* 'buck'; Lat. CENA, Arom. *tină* vs. D-Rom. *cínă* 'supper'; Lat. CINGO, Arom. *tingu*, cf. D-Rom. *incíng* 'to gird'; Lat. CIRCELLUS, Arom. *tirtélu* vs. D-Rom. *cercél* 'earring.' It is in light of this change that the South Slavic ethnonym *Tsíntsari* ('Aromanians') can be understood. It derives, probably, from Arom. *tinți* 'five' < Lat. *CINCE (for QUINQUE) + suffix -ár; the meaning then may be interpreted as 'those who say [tsíntsi]'). Some linguists believe that the evolution of early Arom. *č* (or *č*) to *ts* is due to Greek influence, but others explain this result through internal evolution.²³

§ 16.6. Arom. *dz* < CRom. *g̊* or *ḡ* (< Lat. *ge*, *gi*) vs. D-Rom. *ḡ*. Examples are: Lat. GEMINUS > Arom. *dzeámin* (D-Rom. *geámän*) 'twin'; Lat. GEMO > Arom. *dzem* (D-Rom. *gem*) 'to groan'; Lat. GELU > Arom. *dzer* (D-Rom. *ger*) 'frost.'

§ 16.7. Lat. *kl*, *gl*, Arom. *kl*, *gl̄* vs. D-Rom. *k'*, *ḡ*. Ex.: Lat. CLAVO, acc. CLAVEM > Arom. *cléáie* (D-Rom. *chéie*) 'key'; Lat. AURIC(U)LA > Arom. *ureáclē* (D-Rom. *uréche*) 'ear'; Lat. OC(U)LUS > Arom. *óclu* (D-Rom. *ochi*) 'eye'; Lat. PEDIC(U)LUS > Arom. *pidúclu* (D-Rom. *pădúche*) 'louse'; Lat. GLACIES > Arom. *gláťă* (D-Rom. *gheáťă*) 'ice'; Lat. acc. GLANDEM > Arom. *glíndă* (D-Rom. *ghíndă*) 'acorn'; Lat. INGLUTO > Arom. *anglít* (D-Rom. *înghít*) 'to swallow.' However, in the Farsherot subtype *k'* and *ḡ* (as in D-Rom.) are common. E.g., Plat. *ok'u* 'eye.'²⁴

§ 16.8. Maintenance of the voiced affricate *dz* (< Lat. *d+i*). Unlike D-Rom., Aromanian keeps the affricate *dz*. E.g., Lat. RADIUS, *radia > Arom. *arádză* (D-Rom. *ráză*) 'beam'; Lat. DECEM > Arom. *dzáte* (D-Rom. *zéce*) 'ten.' (Here and there, D-Rom. subdialects still keep the old *dz* as well.)²⁵

§ 16.9. Palatalization of labials and labiodentals. In words of Latin origin, labials and labiodentals underwent palatalization before *e* and *i*, as follows: *p* > *k'*, *b* > *ḡ*, *f* > *h'*, *v* > *y'* (spelled *y* in this work), and *m* > *ñ*. No other Romance area shows this deve-

²³ See Sala: 134.

²⁴ See B-Arch t. 9, q. nr. 183 'das Auge' ('the eye')

²⁵ See Cot-1961: 85 and 93).

lopment. Examples are Lat. PETRA 'stone,' Arom. *k'átră* (D-Rom. *piátră*); Lat. BENE 'good,' Arom. *gíne* (D-Rom. *bíne*); Lat. FERVEO, Arom. *h'érbu* (D-Rom. *fierb*) 'to boil'; Lat. VENIO, Arom. *yín* (D-Rom. *vin*) 'to come'; Lat. MEUS 'mine,' Arom. (*a*) *ñeu* (D-Rom. (*al*) *meu*). This phenomenon occurs in the Moldavian subdialect and in some other D-Rom. areas as well.²⁶ The same result can sometimes be noticed in Aromanian words of non-Latin origin as well, as in the vulgar word *k'ízda* 'vulva' (with *k'i-* instead of Slav. *pi-*).²⁷

§ 16.10. **Maintenance of I' and ñ.** CRom. *I'* and *ñ* (< Lat. *l* or *n* + *e*, *i* in hiatus) became *î* in D-Rom., but are well preserved in Aromanian. E.g., Lat. LEPUS, acc. LEPOREM, Arom. *I'épur* (D-Rom. *iépure*) 'hare'; Lat. acc. MULIEREM, Arom. *mul'áre* (D-Rom. *muiére*) 'woman' and 'wife'; Lat. LIBERTO, Arom. *I'értu* (D-Rom. *iert*) 'to forgive.'

The old *I'* and *ñ*, absent in present-day standard Romanian, are well attested in some D-Rom. subdialects.²⁸ A shift from *I'* to *î* and vacillation between *I'* and *î* was recorded in the Farsherot subtype of Aromanian. E.g., *F* *fuméïle* 'the children' vs. *fumélle* elsewhere (< Lat. *FAMILIA*); *F* *pui* 'chicks, birds,' alongside *pul'*;²⁹ *pui* or *puiu*, with loss of the old *I'*, was recorded in several villages with Farsherot Aromanian: *Gra*, *Nij*, *Trn*, *Ses*, *Kok*, *Am*, *Mal*, *Kat*, etc.³⁰

§ 16.11. **Lat. j + unstressed o, u in words of Latin origin** became *g̃* in Arom. and D-Rom. Subsequently, D-Rom. *g̃* evolved to *ž* (spelled *j*). In Aromanian the old *g̃* is maintained; e.g., Lat. IUGUM, Arom. *giug* [gug^u] (D-Rom. *jug* [žug] 'yoke'); Lat. iocus, Arom. *gioc* [gok^u] (D-Rom. *joc* [žok]) 'dance, game'; Lat. ADIUTOR, Arom. *agiut* [*a•gút*] (D-Rom. *ajút* [*a•žút*] 'to help'). However, the old *g̃* or *g̃* are still heard in some D-Rom. subdialects.

§ 16.12. **Absence of rhotacism.** In contrast to D-Rom. and IstroR, neither Aromanian nor Megleno-Romanian undergoes rhotacism of

²⁶ See map nr. 13 in Cot-1961: 88 and CarC, maps 11-15, p. 163-167.

²⁷ See the DDA: 720.

²⁸ See Cot-1961: 92.

²⁹ See Capidan: 197-8.

³⁰ See B-Arch 3, 4, 5, 6, 9, q. nr. 106: 'der Vogel.'

intervocalic *n*. Cf. Lat. CANUS, Arom. cănút (D-Rom. cărúnt 'gray.')³¹ However, sporadic cases of rhotacism have been recorded in the Farscherot subtype. E.g., *păre* 'bread' (cf. D-Rom. pâine or pâne) from Lat. PANE; *skir* 'thorn' (cf. D-Rom. spin) from Lat. SPINU(M).³²

§ 16.13. **Preservation of *n* in the Lat. cluster *nt*.** In contrast to D-Rom., Aromanian has preserved *n* before *t*. Cf. Lat. QUANTUS, Arom. niscântu 'few' (vs. D-Rom. cât, also spelled cât, 'how much'); Lat. ECCUM TANTUM, Arom. ahântu 'that much' (D-Rom. atât).

§ 16.14. **Frequent metathetical phenomena.** In varieties of Aromanian, phonemes may sometimes appear in different order, especially when /l/ or /r/ is involved. Examples of words beginning with *a-* and *b-*, selected from the DDA, are listed below: acăchisescu and achicăsescu 'to understand'; acroáre and arcoáre 'cold'; adávgu and avdág 'to add'; adâncá and andăcă 'deeply'; ahiursítă and arhiusítă 'beginning'; ambătruláre and ambăturláre 'gallop'; andărlusescu and andărlusescu 'to become dizzy'; arcó (< alcó) and acló 'there'; aróput and tópur 'trot, noise'; arujéscu and azuréscu 'to neigh'; añurzéscu and arñuzéscu 'to smell'; aviglitór or avlighitór 'guardian'; băzácă and zăbácă 'belly'; báltă and blátă 'pond'; bârnu and brân 'belt'; brăgácică and buryácică 'pail'; búlvură and vúlbură 'gunpowder'; burduléác and dubruleác 'bat'. Under the letter C twenty similar cases can be found (see DDA: 301-428). As long as no Standard Aromanian has come into being, none of these variants is wrong. Unusual metathetical phenomena can be heard in the Farsherot type of Aromanian: *mi dispól'u* and *mi zdăpói* 'to undress,' dâșt"íd ('t" is more palatal than *t*') and *jdăcl'íd* 'to open' are examples.³³

B. MORPHOLOGY

§ 17. Morphonemic alternations

a) **Consonant alternations** before the morpheme /-i/, /-i/ forming the plural of nouns, the masculine plural of adjectives and the second person singular of verbs in the present tense are listed below. They may also occur in word formation.

³¹ More on this in Rosetti: 273, 378-9, and 528-32.

³² For details, see Saramandu, FD XI, 1992: 97-102.

³³ See Neiescu, maps 163-165).

b/g. Ex. *rob* (m.) 'slave' vs. pl. *roghi* [roǵ]; *bárbă* (f.) 'beard' vs. pl. *bărghi* [băr·ǵi]; *órbu* adj. (m. sg.) 'blind' vs. m. pl. *órgí* [ór·ǵi]; *ntreb* vb. 1 sg. 'I ask' vs. 2 sg. *ntreghí* [*ntreǵ*].

c ([k])/č. Ex. *cuc* m. 'cuckoo' vs. pl. *cuťi* [kući]; *núcă* f. 'nut' vs. pl. *nuťi* [nući]; *ńic* adj. m. sg. 'small' vs. m. pl. *ńiťi*; *fac* vb. 1 sg. 'I make' vs. 2 sg. *faťi*.

d/dz. Ex. *brad* m. 'fir' vs. pl. *bradz*; *ud* adj. m. 'wet' vs. m. pl. *udz*; *ávdu* vb. 1 sg. 'I hear' vs. 2 sg. *ávdzâ* [áv·dzâ].

f/h. Ex. *sileáfe* f. 'belt' vs. pl. *siléhi*.

g/dz. Ex. *fag* m. 'beech' vs. pl. *fadzi*; *báligă* f. 'animal dung' vs. pl. *bálidzi*; *fug* vb. 1 sg. 'I run' vs. 2 sg. *fudzi*.

l/l'. Ex. *ńel* m. 'lamb' vs. pl. *ńel'*; *aťél* m. 'that' vs. pl. *aťél'*; *aspél* vb. 1 sg. 'I wash' vs. 2 sg. *aspél'*.

m/ń. Ex. *pom* m. 'tree' vs. pl. *poń*; *dórmu* vb. 1 sg. 'I sleep' vs. 2 sg. *dórńi*.

n/ń. Ex. *an* m. 'year' vs. pl. *ań*; *bun* adj. m. 'good' vs. pl. *buń*; *pun* vb. 'to put' vs. 2 sg. *puń*.

p/k'. Ex. *pap* m. 'ancestor' vs. pl. *pachi* [pak']; *gépe* f. 'pocket' vs. pl. *gechi* [ǵek']; *nćep* vb. 1 sg. 'I start' vs. 2 sg. *nćechi* [*nćek'*].

s/š. Ex. *mes* m. 'month' vs. pl. *meši*; *căfáse* f. 'cage' vs. pl. *căfăsi* [kăfăši]; *cos* vb. 1 sg. 'I sew' vs. 2 sg. *coşı*.

sk/ štⁱ. Ex. *péscu* m. 'fish' vs. pl. *peştⁱ* (or *pészta*); *fréșcu* adj. 'cool, fresh' vs. pl. m. *fréștâ*; *cunóscu* vb. 1 sg. 'I know' vs. 2 sg. *cunóštⁱ*.

t/č. Ex. *fráte* m. 'brother' vs. pl. *frať*; *murmíntu* m. 'grave' vs. pl. *murmíntâ*; *mórtu* adj. m. sg. 'dead' vs. pl. *mórťâ*; *pot* vb. 1 sg. 'I can' vs. 2 sg. *poť*.

č/ê. Ex. *Bláťa* (a village) vs. *blációt* [blâčót] 'one from Bláťa.'

ú/í. Ex. *bou* m. 'ox' vs. pl. *boi*; *dau* vb. 1 sg. 'I give' vs. 2 sg. *dai*.

v/y' (= γ'). Ex. *siv* adj. m. 'gray' vs. pl. *siyi* [siy'].

z/j (= ž). Ex. *călăúz* m. 'guide' vs. pl. *călăúji*; *caramíz* adj. m. 'dark' vs. pl. *caramíji*.

b) Vowel alternations:

a/ă. Ex. sg. *máie* 'grandmother' vs. pl. *măi*; sg. *cále* 'road' vs. pl. *căl'urⁱ*; sg. *páde* 'field' vs. pl. *pădz*; sg. *máre* 'big' vs. pl. *măřⁱ*; 1 sg. *cad* 'I fall' vs. 1 pl. *cădém*.

ia/ie. Ex. sg. *iárba* 'grass' vs. pl. *iérghi*; *iárnă* 'winter' vs. pl. *iérnuri*.

e/ea. Ex. *ved* 'I see' vs. 3 sg. *veáde* (see § 16.4).

o/oá. Ex. *oáră* 'time' vs. pl. *or*; *pot* 'I can' vs. 3 sg. *poáte*.

This list of alternations can serve as a prerequisite for an easier understanding of Aromanian morphology.

§ 18. THE NOUN

§ 18.1. **Gender.** Nouns ending in unstressed -ă (pronounced -ă or -â) are feminine: *cásă* 'house,' *feátă* 'girl.' A few nouns in unstressed -ă are masculine because of their natural gender; e.g., *lálă* 'uncle,' *pópă* 'priest,' *tátă* 'father.' The vast majority of nouns ending in unstressed -e are also feminine: *cále* 'road,' *mín-te* 'mind, opinion, idea,' *ploáie* 'rain,' *vúlpe* 'fox.' However, a few nouns ending in unstressed -e are masculine: *dínte* 'tooth,' *fráte* 'brother,' *múnte* 'mountain.' Nouns ending in a consonant, a consonant cluster, a falling diphthong, or -u are either masculine in both singular and plural, or masculine in the singular and feminine in the plural (traditionally, the latter are considered to be neuter). Masculines in this class are *lup* 'wolf,' *ocíiu* [ó•klu] 'eye,' *bou* 'ox.' Examples of neuter nouns in this class are *cap* 'head,' *chiciór* 'foot'/'leg,' *zbor* 'word.'

All nouns ending in a stressed vowel are masculine; *pără* 'coin,' *lulé* 'smoking pipe,' *sculó* 'school' are examples.

In general, the gender of inanimate non-feminine nouns is unpredictable. There are however a few cases when meaning can be a gender indicator. For instance, all non-feminine coins and trees are masculine. Below is a list containing various non-feminine monetary denominations in Aromanian; all are masculine: *álbu*, *arislán*, *arúp*, *arúspu*, *áspru*, *bišlíc*, *cátidh*, *căpíc*, *ciréc*, *circíc*, *ducát*, *duc-mén*, *frángu*, *yiuzlác*, *gălăgán*, *gros*, *icúsár*, *mahmudé*, *migít*, *miti-líc*, *ngărmár*, *órtu*, *pinéş*, *silín*, *statír*, *şaştác*, *zlot*. The same holds true for non-feminine trees: *mer* 'apple' is a neuter noun, but *mer* 'apple-tree' is masculine. However, in the vast majority of cases, m/n gender of inanimate nouns cannot be predicted. Cf. *par* 'post' (m.), *stur* 'post' (m. or n.), and *stil* 'post' (n.). To minimize gender errors in case of non-feminine nouns, the non-native student should first assume that they are neuter. Gender vacillations are frequent. For instance, 'plate' is *cătân* (n.) and *cătâna* (f.), *misúr* (n.) and *misúră* (f.), *tánir* (n.) and *tániră* (f.), *tas* (n.) and *táse* (f.), *săhán* (n.) and *săháne* (f.).

§ 18.2. Plural of feminine nouns

a) Feminine nouns ending in -ă usually take -e in the plural: meásă 'table' vs. pl. meáse [meá•si], peánă 'wing' vs. pl. peáne, peáră 'pear' vs. pl. peáre. After t and dz the ending -e shifts to -ă: tâță 'breast' vs. pl. tâță, búdză 'lip' vs. pl. búdză. Nouns with -uă in the singular take the plural ending -le: cătăuă 'bitch' vs. pl. cătăle, dzúuă 'day' vs. pl. dzâle.

b) Many feminine nouns in -ă take ⁻ⁱ in the plural (with vowel and consonant alternations, see § 17): poálă 'lap' vs. pl. pol', vácă 'cow' vs. pl. văti [vătⁱ] (cf. D-Rom. vácă, pl. vaci [vač']).

c) Feminine nouns ending in -e usually take ⁻ⁱ or -i (â after t and dz), with vowel and consonant alternations in the plural: gépe 'pocket' vs. pl. gechi [gék'], láfe 'conversation' vs. pl. lăhi [lăh'], hălăte 'tool' vs. pl. hălăt [hă•lăt], arádză 'beam' vs. pl. arădz [a•rădz], păreácl'e 'pair' vs. pl. părécl'i [pă•ré•kl'i], noápte 'night' vs. pl. nóptâ.

d) When -e is preceded by i, the plural ending is -Ø (zero). Examples are: oáie 'sheep' vs. pl. oi; nădí(i)e 'hope' vs. pl. nădíi [nădíi]; ploáie 'rain' vs. pl. ploi.

e) Singular and plural may have the same ending: lilíce 'flower' vs. pl. lilíce.

f) -uri [-urⁱ] (historically a neuter ending) often appears in the plural of feminine nouns. E.g., cále 'road' vs. pl. căluri; chinéfe 'latrine' vs. pl. chinéfuri. This ending is always unstressed.

g) -ate (< Gr.): ármă 'weapon' vs. pl. ármate, yrámă 'letter' vs. pl. yrámate, lánumă 'entrails' vs. pl. lánumáte, thámă 'miracle' vs. pl. thámate.

h) Isolated cases: -âñ: múnă 'mother' vs. pl. munâñ; sórá 'sister' vs. pl. surări [su•rărⁱ].

Plural of masculine nouns

a) The regular plural ending of masculine nouns is ⁻ⁱ (or ^{-â}) after one consonant and -i (or -â) after a consonant cluster. Al-

ternations of consonants occur. E.g., *córbu* 'raven' vs. pl. *córghi*, *óclu* 'eye' vs. pl. *ócli* (more ex. in § 18).

b) After a vowel, the ending *-u* [-ü] becomes *-i* [i] in the plural: *beu* 'governor' vs. pl. *bei*; *bou* m. 'ox' vs. pl. *boi* [boi].

c) -âñ (*P, G*), -ăñ (*F*): *tátă* 'father' vs. pl. *tătâñ* or *tătăñ*, *lálă* 'uncle' vs. pl. *lálâñ* or *lălăñ*.

d) -añ, -eañ: *as* 'ace' vs. pl. *áseañ*, *háhă* m. 'simpleton' vs. pl. *háhañ*.

e) The plural of *om* [om^u] 'man' is *oámeñ* [úá-miñ].

f) -ádz, -eádz is the plural ending of all nouns whose singular ends in a stressed vowel: *dumnidză* 'god' vs. pl. *dumnidzádz*, *mehengí* 'innkeeper' vs. pl. *mehengeádz*. This ending is of Greek origin.³⁴

Plural of neuter nouns. In the singular, masculine and neuter nouns look alike, but they differ in the plural. The plural endings of neuter nouns are *-e* and *-uri* [-urⁱ] (always unstressed). Ex. *ac* 'needle' vs. pl. *áte*, *coľu* 'testicle' vs. pl. *coál'e*, *puť* 'well' vs. pl. *púčuri*, *roiu* 'swarm' vs. pl. *róiuri*.

§ 19. Indefinite and definite form of nouns

In principle, this grammatical opposition is the same as the opposition we find in Engl. *a man* and *the man*. However, the definite article is enclitic and has gender and number forms:

m/n sg:	-l ^u or -lu	m pl:	-l' or -l'i
f sg:	-a	f pl:	-le

Ex.: indef. sg. m. *sócru* 'father-in-law' vs. def. *sócrul^u*; indef. sg. m *lálă* 'uncle' vs. def. *lálăl^u*; indef. pl. m. *sócri*, *lălâñi* vs. def. pl. *sócril'*, *lălâñl'i*; indef. sg. f. *soácră* 'mother-in-law'; indef. pl. f: *soácre*, vs. def. *soácrele*.

In the F subtype the definite article for m/n sg has a variant *-u*. An example is *cap* [kap^u] 'head' (n. sg. indef.) vs. *cáplu* or *cápu* [ká•pu] (sg. def.)

³⁴ Sandfeld, LB: 104.

Note. Daco-Romanian, Megleno-Romanian, Istro-Romanian, Albanian, Bulgarian and Macedonian also have enclitic articles.³⁵

§ 20. Declension of nouns

- a) Nominative and accusative singulars of all nouns are identical. So are nominative and accusative plurals for all nouns.
- b) The genitive and the dative forms of all nouns are identical. The endings are: (g/d sg m/n) -lui (unstressed); (g/d sg f) -lei (unstressed); (g/d pl m, f, n) -lor (unstressed).³⁶
- c) The g/d form is always preceded by the invariable particle a. Ex. nom/acc sg m: *l'épurlu* 'the hare', g/d: a *l'épurlui*; nom/acc pl m: *l'épuril'i* [lé•puri•l'i] or [lépurl'i], g/d: a *l'épurilor* [lé•puri•lor]; nom/acc sg f: *cápra* 'the goat,' g/d: a *cápralei*; nom/acc pl f: *cáprele* or *căprile*, g/d: a *căprelor* or a *căprilor*.
- d) A vocative singular forme in -o or -e may be heard with nouns used as terms of address for persons: *sóră* 'sister' vs. voc. *sóro!* *dómnu* 'sir, lord' vs. voc. *doámne!*
- e) There is also a g/d form consisting of *alu* (m), *ale* or *ali* (f) used proclitically. E.g., nom/acc *préftu* 'priest' vs. g/d *alu préftu*; nom/acc *feáta* 'the girl' vs. g/d a *feátalei* or *ali feátă*.

§ 21. THE ADJECTIVE

Adjectives come in four types depending on their gender and number forms. The vast majority of Aromanian adjectives have four nom/acc forms; e.g., m/n sg *bun* [bún^u] 'good,' f. sg. *búnă*, m. pl. *buni* [buñi], f/n pl. *búne*. Some adjectives have only three forms; e.g., m/n sg. *yiu* 'alive,' f. sg. *yíe*, m. and f/n pl. *yii* or m/n sg. *laiu* 'black,' f. sg. *láie*, m. and f/n pl. *lăi*. Probably the most frequent two-form adjective is m/n and f. sg *máre* 'big' m., and f/n pl. *mări* [mări]. One-form adjectives include: *cachí* 'kaki,' *scliró* 'rough.'

³⁵ Details in Sandfeld, LB: 165-170.

³⁶ The fusion of the genitive and dative can be found in other Balkan languages as well. Details in Sandfeld, LB 185-188.

§ 21.1. **Agreement.** Adjectives take the number and the gender of the nouns to which they refer, as in:

m. sg. om ^u bun ^u 'good man'	vs.	m. pl. oámiñ buñ 'good men'
n. sg. vin ^u bun ^u 'good wine'	vs.	n. pl. vínur ⁱ búne 'good
f. sg. ápă búnă 'good water'	vs.	f. pl. ápe búne 'good waters'

§ 21.2. **Comparative and superlative.** Aromanian comparatives are analytical only and consist of a proclitic element (*ma* or *cáma*) followed by the adjective in the form required by the agreement rule: Yínlu eásti *ma* bún di (or *dicât*) apa 'Wine is better than water'; Apa nu eásti *ma* búnă di (*dicât*) yínlu 'Water is not better than wine.'

The absolute superlative is also analytical and consists of the invariable proclitic element *múltu* 'very, much' and the adjective in the form required by the agreement rule: un câsâbă *múltu muşát* (m. sg.) 'a very beautiful city' vs. câsâbádz *múltu muşát* (m. pl.) 'very beautiful cities' and ună hoáră *múltu muşátă* (f. sg.) 'a very beautiful village' vs. hoáre *múltu muşáte* 'very beautiful villages.'

The relative superlative can be formed with *cáma* + the adjective + the definite article required by the agreement rule. E.g., Nás^u eásti *cáma muşátlu* 'He is the most handsome one' (m) vs. Násă eásti *cáma muşáta* (f) 'She is the most beautiful one.' In regions with Aromanian-Slavic bilingualism there is also another way of expressing a relative superlative: the proclitic *nai* (< Slav.) + *ma* or *cáma* + the adjective + the definite article required by the agreement rule. E.g., Nás^u eásti *nai cama muşátlu* 'He is the most handsome one' (m.) vs. Násă eásti *nai cáma muşáta* 'She is the most beautiful one' (f.).

§ 22.1. THE PRONOUN

Personal pronouns

Sg. stressed forms / unstressed (bold)	(italics)	Pl. stressed / unstressed (bold)	(italics)
--	-----------	--	-----------

1st person

Nom: **io(u), eu;** míni

noi

Dat: **añia, añéia** ãñ/âñ, ñi, ñ

an(o)áuă

nă/nâ, n-

Acc: míni, **io(u), eu** mi

noi

nă/nâ, n-

2nd person

Nom: tíni	voi
Dat: aṭāia, aṭēia āṭ/âṭ, ṭă/ṭâ, ṭ	av(o)áu(ă) vă/vâ, v-
Acc: tíni ti	voi vă/vâ, v-

3rd person m.

Nom: el, năs/nâs	el', năşⁱ/nâşⁱ
Dat: alúi āl'/âl', l'i	alór, lă/lâ
Acc: el, năs/nâs) āl/âl, lu, l-	el', năşⁱ/nâşⁱ) āl'/âl', l'i

3rd person f.

Nom: ea/ia, năsă/nâsă	eáli, năsi/nâsi
Dat: aléi āl'/âl', l'i, l'	alór lă/lâ
Acc: ea/ia, năsă/nâsă) u	eáli, nâsi (năsi) li

Note. The accusative io in the 1st person singular can be explained through Albanian.³⁷

§ 22.2. Pleonastic personal pronouns

Like the other Balkan languages, D-Rom. included,³⁸ Aromanian knows the pleonastic usage of the accusative or dative forms of the personal pronoun together with a direct or indirect object expressed by a noun or a pronoun. In the English translation below the pleonastic personal pronouns are given in capitals:

- Vrea s-lu veádă híli-su dişclís (DDA: 488) lit. 'He wanted to see HIM his son educated.' Cf. D-Rom. Vroia să-l vadă pe fiul său invățat.

- Parádzli l'i spăstrí (DDA: 1105) lit. 'He had stolen IT the money.' Cf. D-Rom. Paralele le furase.

- Arâulu ni u nică grădina (DDA: 871) lit. 'The river had flooded IT our garden.' Cf. D-Rom. Râul ne-a inundat grădina or, in a pleonastic, but perfectly acceptable, phrasing, Grădina ne-a inundat-o râul.

- Li curăşti pătătle? (DDA: 412) 'Have you peeled THEM the potatoes?' Cf. D-Rom. Ai curățat cartofii? or Cartofii i-ai curățat?

- Li deáde ócli a híl-sui s-fúgă (DDA: 933) 'TO HIM he gave his

³⁷ See Sandfeld, LB: 118.

³⁸ Sandfeld, LB: 13 and 190.

son the advice to run away.' Cf. D-Rom. *Îi dădu lui fecioru-său sfatul să fugă* or *Dădu lui fecioru-său sfatul să fugă*.

Aromanian texts contain cases of pleonastic usage of personal pronouns which would not be acceptable in D-Rom, like the following: *cu tută-líi avuțámea a lui* (DDA: 246) 'in spite of his wealth,' literally 'with all HIS wealth of his.'

§ 23. The reflexive pronoun

3rd sg/pl dat.: *ăși* or *âși*; *și*, *ș'*; 3rd sg/pl acc.: *si*, *să* or *sâ*; *s-*, *-ș*.

For the 1st and 2nd person sg/pl the unstressed dative and accusative forms of personal pronouns are used. E.g., *Mi aspel* 'I wash (myself)'; *N-aspirilăm* 'We wash (ourselves)'.

§ 24. Possessive pronouns (with variants)

a) One owner	sg:	pl:
--------------	-----	-----

1 sg. m.	<i>a meu, a ñeu, a mel</i>	<i>a mei, a ñei, a mel'</i>
f.	<i>a mea, a meáuă*</i>	<i>a meále.</i>
2 sg. m.	<i>a tău, a tăl</i>	<i>a tăi, a tăl'</i>
f.	<i>a ta, a tăuă*</i>	<i>a tăle.</i>
3 sg. m.	<i>a lui</i>	<i>a lor</i>
f.	<i>a l'ei</i>	<i>a lor</i>

b) Two or more owners, sg:	pl:
----------------------------	-----

1	m.	<i>a nóst(r)u</i>	<i>a nóst(r)i, a nóstâ</i>
	f.	<i>a noást(r)ă*</i>	<i>a noást(r)e.</i>
2	m.	<i>a vóst(r)u</i>	<i>a vóst(r)i, a vóstâ</i>
	f.	<i>a voást(r)ă*</i>	<i>a voást(r)e.</i>
3	m/f	<i>a lor</i>	<i>a lor</i>

* REMINDER: Unstressed /ă/ may be pronounced [ă] or [â]. Unstressed /e/ and /o/ are usually pronounced [i] and [u] respectively. See § 11 above.

When a possessive pronoun shows "the owner" of a relative, it is used enclitically. There are twelve such forms: six for the nom./acc. and six for the g/d:

nom./acc.: sócru-ñu / soácră-me; sócru-tu / soácră-ta; sócru-su / soácră-sa ('my father-in-law / my mother-in-law; your father-in-law / your mother-in-law; his or her father-in-law / his or her mother-in-law');

g/d: alu sócru-ñui, ali soácră-meai; alu sócru-tui, ali soácră-tai; alu sócru-sui, ali soácră-sai ('my father's-in-law' or 'to my father-in-law' and so on).

Like in other Balkan languages,³⁹ the unstressed dat. sg. forms of the personal pronoun (-ñ, -t, -l) are often used as possessive pronouns. E.g., ínima-ñ 'my heart' (= ínima a mea, cf. Engl. 'this heart of mine'). The corresponding form of the reflexive pronoun can have this function as well: aúmbra-ṣi 'his (or her) shadow.'

§ 25. Demonstrative pronouns. For near objects aístu 'this' is the only pronoun. Its forms are given below.

nom/acc sg m/n:	aístu or aéstu	f:	aístă or aéstă
g/d :	aistúi or aištúi,		aistéi, aištéi,
	aišcúi, alištúi		aišcéi, alištéi
nom/acc pl m:	aísti, aésti	f/n:	aíste, aéste
	aišci, aéštâ		
g/d m and f/n:	aistór ^w , aištór ^w , aišcór ^w , alištór ^w		

For distant objects: aṭél^w 'that,' with the following forms:

nom/acc sg m/n:	aṭél, aṭéu, aṭăl	f:	aṭeá, aṭá
g/d sg m/n:	aṭilúi, aṭălúi	f:	aṭil'éi, aṭăl'éi
nom/acc pl m:	aṭél', aṭéi, aṭăl'	f:	aṭeále, aṭále
g/d pl m:	aṭălór	f/n:	aṭălór

There is also the pronoun alántu 'the other' with the following paradigm:

nom/acc sg m/n:	alántu, anánt(u)	f:	alántă, anántă
g/d m:	alăntúi, anăntúi		alăntéi, anăntéi
nom/acc pl m:	alán̄t(â), anán̄tâ	f/n:	alán̄te, anán̄te
g/d m and f/n:	alăntór, anăntór. ⁴⁰		

³⁹ See Sandfeld, LB: 188.

⁴⁰ Details in Capidan: 419-25, CarF: 170-79, and SarA: 44.

§ 26. **Relative-interrogative pronouns.** The most common relative-interrogative pronoun is *cári* (or *cai*) 'who,' 'which,' g/d: *acári*, *acuí*, *acúri*. Another relative-interrogative pronoun is *te* pronounced *ti*, mainly in the South.⁴¹

§ 27. **Negative and indefinite pronouns.** These classes include (alphabetically):

ahântu or *ahându* 'that much, that many'
can m/n, *cánă* f. 'nothing, nobody'
câniava 'somebody, nobody'
cántinivá 'nobody'
cántivá 'nothing'
carevá, *carivá*, *cánivá*, g/d a *cuivá*
cáriți, *carițidó*, *cárițindó* 'whoever'
carichișdó *ti* s-*híbă* 'whoever, whatever'
cári s-*híi* or *cári* s-*híbâ* 'whoever, whatever'
ericari 'whoever, whatever' (absent from the DDA)
íchișdó 'whoever'
íticári, *ítidó*, *ítindó*, *ítipásă*, *ítipásă* s-*híbâ*,
íti s-*híbâ*, *ítiși* 'whatever, whatever'
ndoĭ m/n, *ndoáuă* or *ndáuă* f. 'a few, several'
niscântu m/n, *niscântă* f., *niscântâ* m. pl., *niscânte*
f. pl., var. *niscându* 'some'
nísti, *nâsti* 'some'
tári 'some, certain'
ținivá 'somebody'
țivá 'something'
vâr, *vârnu*, *vrân* m/n; *vâră*, *vârnă*, *vrână* f. 'some.'

§ 28. THE NUMERAL

§ 28.1. **Cardinal numerals.** *únu* m/n (absolute form, i.e. form used by itself) and *un* (used before a noun) 'one'; *únă* / *únă* (or *nă* / *nă*) f.; *doi* m 'two,' *doáuă* (or *dáuă*, *dáo*) f/n; *trei* 'three'; *pátru* 'four'; *țínți* (2 syll.) 'five', Färsh. *ținti* (1 syll.); *șási* 'six'; *șápti* 'seven'; *óptu* 'eight'; *noáuă* (or *náuă*, *náo*) 'nine'; *dzáți* 'ten.'

Numerals from 11 to 19 are formed with the morpheme **-spră-**: *ú(n)-spră-dzáți* (written as one word), lit. 'one (over)ten' and so on.

⁴¹ Details in Capidan: 427-430.

Note. In contrast to D-Rom., these numerals are connected with the noun by the preposition *di*, as in *dōsprate di cl'ei căftă* (DDA: 449) vs. D-Rom. *căută dōuăsprezece chei* 'was searching for twelve keys'; *du-ñ... dōspradzați di curăi* (DDA: 414) vs. D-Rom. *Adú-mi... dōuăsprezece curéle* 'Bring me twelve belts' (N.B. *douăsprezece de chei* would not be acceptable to any native speaker of D-Rom.)

'Twenty' is *yínghiț* or *yíyinț* (in the North *yínyiț*; in Gopeș and Muloviște *ghínghiț*; < Lat. *vinginti for VIGINTI. This Latin numeral has been preserved nowhere else in the Balkans. Unlike D-Rom. Aromanian does not use a preposition after the numeral 'twenty.' Cf. Arom. *yínyiț cápti* 'twenty heads' vs. D-Rom. *douăzéci de cápete*.

From 21 to 29 -*spră-* is followed by *yínyiț*, as in 21 *unsprăyín-yiț* 'twenty-one,' lit. 'one (added) to twenty.' However, in Epir a form without -*spră-* is also used, as in *yíyinț únu*, lit. 'twenty-one' and so on.

Numbers representing increments of ten, from 30 to 90, consist of the respective simple numeral and the noun 'ten' (*dzăti*) used in the plural (*dzăti*); e.g., *treidzăti* 'thirty' (lit. 'three tens').

'One hundred' is *únă sútă* (< CSlav. *sútó 'hundred'), and 'one thousand' is *únă ñili* (< Lat. MILLIA).

§ 28.2 **Ordinal numerals.** 1st: (*â*)*ntâñu*, def. (*â*)*ntâñlu* m/n, (*â*)*ntâñi*, def. (*â*)*ntâña* f. This numeral (< Lat. *ANTANEUS for *ANTEANUS) is rare. The regular word is its synonym *prot*, def. *prótlu* m/n, *prótâ*, def. *próta* f (< Gr.) 2nd: *dóilu* m/n, a *doáua* f.; 3rd: *tréilu* or *trélu* m/n, a *tréia* f.; 4th: *páturlu* m/n, a *pátura*, a *pátra* f.; 5th: *tíntili* or *tíntirlu* m/n; a feminine form is not known; 6th: *şásili* and *şásirlu* m/n; f: ? (unknown!); 7th: *şáptili* m/n; f: ? (unknown!); 8th: *óptulu* m/n; 9th: *noáulu* m/n; 10th: *dzátili* m/n. Another way of expressing an ordinal numeral consists of the definite form of a cardinal numeral plus -e. E.g., from *óptu* 'eight' the ordinal numeral is *óptuli*. Here is what Th. Capidan says about ordinal numerals in Aromanian: "A speaker of Aromanian is very puzzled when he or she is to express numerically the order of an object or event."⁴²

⁴² See Capidan: 404-5.

THE VERB

§ 29. **Introductory notes.** a) **Absence of infinitive.** Unlike other Romance languages, Aromanian does not have an infinitive as a general label for all the verbal forms as a citation form for verbs. Conventionally, the first person singular present indicative is used instead. Cf. Fr. *chanter*, Sp. *cantar*, It. *cantare*, Rom. *a cânta* and, on the other hand, Arom. *cântu*, which literally means only 'I sing' (or 'I am singing'). Lexicographically, Arom. *cântu* has been used as a generic word meaning 'to sing.' The Aromanian word *cântáre*, which is a direct and uninterrupted continuation of Lat. *CANTARE*, has ceased to function as an infinitive and has become a noun ('singing, song').

The DDA, the best available Aromanian dictionary thus far, provides four forms for any given verb: the first person singular of the present tense (*cântu* 'I sing'), the first person singular of the aorist, often called "simple past" (*cântái* 'I sang'), the past participle (*cântátă* 'sung'), and the deverbal noun (*cântáre* 'singing, song').

Note. The absence of infinitive is also a distinguishing trait of other Balkan languages.⁴³

b) **Conjugations.** Regular Aromanian verbs fall into four conjugations which can be determined by the vowel preceding -re in the respective verbal noun:

1st conjugation: *cântu*, *cântái*, *cântátă*, *cântáre* 'to sing,' where -á- in the last form may be taken as a conjugation marker.

2nd conjugation: *cad*, *cădzúi*, *cădzútă*, *cădeáre* 'to fall,' where -eá- marks the conjugational class. However, -ea- is also found in deverbatives of verbs belonging to the 1st conjugation (after a palatal consonant): *tal^u* (in the DDA *tal'iū*) 'to cut,' with the deverbal noun *tăleáre*. The imperfect spelling system in the DDA is responsible for this coincidence. In reality, the latter word should have been spelled *tăl'áre*.

3rd conjugation: *dzâc*, *dzâş*, *dzâsă*, *dzâteáre* or *dzâtire* 'to say,' where -eá- or -i- (unstressed) shows the conjugational class.

4th conjugation: *dórmu*, *durñíi*, *durñítă*, *durñíre* 'to sleep,' where -í- (always stressed) is the conjugational marker.

⁴³ Details in Sandfeld, LB: 173-180.

Some suffixes can also serve as indicators of conjugation. Thus, the numerous Aromanian verbs with the suffix -édz belong to the 1st conjugation, and the even more numerous verbs with the suffix -éscu belong to the 4th conjugation.

A. The indicative mood.

§ 30. **The present tense.** Endings: 1st sg: " (after two consonants -u); after a vowel -ă; 2nd sg: ' (after two consonants -i or -â); after a vowel -ă; 3rd sg: unstressed -ă or -e; after a vowel, zero; 1st pl: -m^u, 2nd pl: -t; 3^d pl: as the 1st person sg (for the 1st conjugation) or as the 3rd person sg (for other verbs).

The distinctive contrast between various personal forms, particularly between the 1st and the 2nd person singular, is increased considerably by frequent consonantal and vowel alternations (§ 18).

Present tense paradigms for the 1st conjugation are given below (**ascáp** 'to escape'; **lucrédz** 'to work'; and **dau** 'to give').

<i>sg:</i>	ascáp	lucrédz	dau
	ascáchi [as•kák']	lucrédz	dai
	ascápă	lucreádză	da
<i>pl:</i>	ascápăm	lucrăm	dăm
	ascápăt	lucrát	daț
	ascápă	lucreádză	da

Present tense paradigms for the 2nd conjugation (**beau** 'to drink'; **cad** 'to fall'; **pot** 'to be able'; **ved** 'to see'):

<i>sg:</i>	beau	cad	pot	ved
	beai	cadz	poț	vedz
	bea	cáde	poáte	veáde
<i>pl:</i>	bem	cădém	putém	vidém
	bet	cădét	putéț	vidéț
	bea	cad	pot	ved

Present tense paradigms for the 3rd conjugation (**duc** 'to carry', **dzâc** 'to say'; **fac** 'to do/to make'; and **trag** 'to pull') are given below.

<i>sg:</i>	duc	dzâc	fac	trag
	duți	dzâți	fați	tradzi
	dûțe	dzâțe	fâțe	trádze
<i>pl:</i>	dúțim	dzâțim	fâțim	trádzim
	dúțit	dzâțit	fâțit	trádziț
	duc	dzâc	fac	trag

Present tense paradigms for the 4th conjugation (**dórmu** 'to sleep'; **yin** 'to come'; **ávdu** 'to hear'; and **mutréscu** 'to look at'):

<i>sg:</i>	dórmu	yin	ávdu	mutréscu
	dórñi	yíñ	ávdzâ	mutréştâ
	doármē	yíne	ávde	mutreáste
<i>pl:</i>	durñím	yiním	avdzâm	mutrím
	durñít	yinít	avdzât	mutrít
	dórmu	yin	ávdu	mutréscu

§ 31. The imperfect

Endings (for verbs of all conjugations): 1st sg: -m; 2nd sg: -i [í]; 3rd sg: -Ø; 1st pl: -m; 2nd pl: -t; 3rd pl: -Ø. These endings are preceded by a suffix (-á- or -eá-, depending on phonetic environment). Sample of paradigms:

a) with the suffix -á-

('to escape,' 'to work,' 'to hear,' 'to fall,' 'to say,' 'to look')

<i>sg:</i>	ascăpám	lucrám	avdzám	cădeám	dzâṭeám	mutreám
	ascăpái	lucrái	avdzái	cădeái	dzâṭeái	mutreái
	ascăpá	lucrá	avdzá	cădeá	dzâṭeá	mutreá
<i>pl:</i>	ascăpám	lucrám	avdzám	cădeám	dzâṭeám	mutreám
	ascăpát	lucrát	avdzât	cădeát	dzâṭeát	mutreát
	ascăpá	lucrá	avdzá	cădeá	dzâṭeá	mutreá

Irregular imperfects. The verbs **dau** 'to give' and **stau** 'to sit' have irregular paradigms: **dădeám**, **dădeái**, etc.; **stăteám**, **stăteái**, etc. The imperfect of **am** 'to have' is **aveám**, **aveái**, etc.

§ 32. The aorist (or "the simple past")

Endings: 1st sg: -i [-í]; 2nd sg: -si [-ši]; 3rd sg: -Ø; 1st pl: -m; 2nd pl: -t; 3rd pl: -ră. These endings are preceded by suffixes:

-á-/ -ă- (for the 1st conjugation), -ú- (for the 2nd conjugation), and -í- or -â'- (for the 4th conjugation).

Samples ('to escape,' 'to fall,' 'to look at,' and 'to hear'):

sg.	ascăpái	cădzúi	mutríi	avdzâi
	ascăpáši	cădzúši	mutríši	avdzâši
	ascăpă	cădzú	mutrí	avdzâ
pl.	ascăpăm	cădzúm	mutrím	avdzâm
	ascăpát	cădzút	mutrít	avdzât
	ascăpáră	cădzúră	mutríră	avdzâră

Irregular forms of aorist: from **beau** ('to drink'): biúi, biúši, etc.; from **lau**, spelled also **leau** ('to take'): loai (1 syll.), loaši (1 syll.), lo, lom, loat, loáră; from **stau** ('to stop, dwell, sit'): stătúi, stătúši, and so on.

Verbs of the 3rd conjugation differ from the above patterns in three ways. First, the stress falls on the root (not on the suffix). Second, the suffix is -i-. Third, the 1st person singular contains no suffix; it ends in a consonant (followed by "u") or in a consonant cluster (followed by -u). The exact form of the 1st person singular of these verbs cannot be deduced synchronically, but it is explicable historically. A list of the most frequent verbs with unpredictable 1st person singular in the aorist is given below:

adúc 'to bring': adúş, adúsisi [a-dú-sišⁱ], adúsi, adúsim, etc.

agiúngu 'to reach': agiúmşu, agiúmsišⁱ, agiúmsi, agiúmsim, etc.

aléğ 'to choose': alépşu, aleápsišⁱ, aleápsi, aleápsim, etc.

alíngu 'to lick': alímşu, alímsišⁱ, alímsi, alímsim, etc.

apríndu 'to catch fire': apréşu, apreásišⁱ, apreási, etc. or
aprímsu, aprímsišⁱ, aprímsi, etc.

árdu 'to burn': árşu, ársišⁱ, ársi, ársim, ársit, ársiră

arâd 'to laugh': arâş^u, arâsišⁱ, arâsi, arâsim, arâsit, arâsiră

armân 'to remain': armás^u, armásišⁱ, armási, etc.

- arúpu** 'to tear': arúpșu, arúpsișⁱ, arúpsi, etc.
- ascúndu** 'to hide': asúmșu, ascúmsișⁱ, ascúmsi, etc.
- aspárgu** 'to break': aspárșu, aspársișⁱ, aspársi, etc.
- aspún** 'to show': aspúș^u, aspúsișⁱ, aspúsi, etc.
- astíngu** 'to put out (fire)': astímșu, astímsișⁱ, astímsi, etc.
- aštérgu** 'to wipe': aštérșu, așteásișⁱ, așteársi, etc.
- aúngu** 'to oil': aúmșu, aúmsișⁱ, aúmsi, aúmsim, etc.
- coc** 'to bake': cópșu, coápsișⁱ, coápsi, coápsim, etc.
- dipún** 'to go down': dipúș^u, dipúsișⁱ, dipúsi, etc.
or: dipunái, dipunášⁱ, dipună, etc.
- dau** 'to give': ded, deádișⁱ, deádi, deádim, deádit, deádiră
- duc** 'to carry': duș^u, dúsișⁱ, dúsi, etc.
- dzâc** 'to say': dzâș^u, dzâ'sișⁱ, dzâ'si, etc.
- fac** 'to do': feci^u, feátișⁱ, feáti, feátim, feátit, feátiřa
- frígu** 'to fry': frípșu, frípsișⁱ, frípsi, frípsim, etc.
- frângu** 'to break': fregi^u, freádzișⁱ, freádzí, freádzim, etc.
or: frâmșu, frâmsișⁱ, frâmsi, frâmsim, etc.
- hérbu** 'to boil': hérșu, heársișⁱ, heárse, heársim, etc.
- hig** 'to drive in': hípșu, hípsișⁱ, hípsi, etc.
- múlgu** 'to milk': mûlșu, mûlsișⁱ, mûlsi, mûlsim, etc.
- ndrégu** 'to prepare': ndrépșu, ndreápsișⁱ, ndreápsi, etc.
- ñérgu** 'to go, to walk': ñérșu, ñeársișⁱ, etc.
- nvíngu** 'to defeat': nvínșu, nvínsișⁱ, nvínsi, etc.
- píngu** 'to push': pímșu, pímsișⁱ, pímsi, etc.
- pitrúndu** 'to penetrate': pitrúmșu, pitrúmsișⁱ, pitrúmsi, etc.
- plângu** 'to cry': plâ'mșu, plâ'msișⁱ, plâ'msi, etc.
- scot** 'to take out': scoș^u, scoásișⁱ, scoási, scoásim, etc.
- scriu** 'to write': scriș^u, scrísișⁱ, scrísi, scrísim, etc.
or: scriái, scriášⁱ, scrié, scriám, etc.
- stríngu** 'to squeeze': strímșu, strímsișⁱ, strímsi, etc. or:
stres^u, streásișⁱ, streási, etc.
- sug** 'to suck': súpșu, súpsișⁱ, súpsi, etc.
- tíndu** 'to stretch': tímșu, tímssișⁱ, tímssi, etc.
or: teş^u, teásișⁱ, teási, etc.
- ťíngu** 'to belt': ćímșu, ćímsișⁱ, ćímsi, ćímsim, etc.

tórcu 'to spin': *tórṣu*, *toársiṣⁱ*, *toársi*, etc.

trag 'to pull': *trápṣu*, *trápsiṣⁱ*, *trápsi*, *trápsim*, etc.

túndu 'to clip': *túmṣu*, *túmsiṣⁱ*, *túmsi*, *túmsim*, etc.

yin 'to come': *viñ^u*, *viñiṣⁱ*, *viñi*, *viñím*, *viñít*, *viñiră*
or: *viñíi* [*viñíi*], *viñíṣⁱ*, etc.

§ 33. **The perfect** (often called "the compound past") consists of the present of the auxiliary verb *am* 'to have' and the feminine past participle of the given verb, regardless of the gender and number of the subject. An example paradigm would be:

sg: *am cântátă*, *ai cântátă*, *ari cântátă*

pl: *avém cântátă*, *avéť cântátă*, *au cântátă*

Note. Kr. Sandfeld writes: "Si les parlers du Sud de l'aroumain préfèrent le présent simple au présent composé c'est sans doute sous l'influence de l'aoriste grec."⁴⁴

§ 34. **The pluperfect** is also a compound tense. It consists of the imperfect (or, rarely, the aorist) of the auxiliary *am* 'to have' and the feminine past participle of a given verb, regardless of the gender and number of the subject. An example paradigm would be

sg: *aveám cântátă*, *aveái cântátă*, *aveá cântátă*

pl: *aveám cântátă*, *aveáť cântátă*, *aveá cântátă*
(or *avúi cântátă*, *avúši cântátă*, etc.)

Two examples follow.

- *S-aveá aprucheátă a prândzului* (BASME 73/33) 'Lunch time had approached.'

- *Pîste aťeá noápte Seávirle se-avú acătátă di lúcru* (BASME 170/27) 'That night the north wind began (lit. 'had begun') its work.'

§ 35. **The future.** This is a compound tense consisting of the invariable particle *va* (< the 3rd person sg. of the verb *voi*

⁴⁴ See Sandfeld, LB: 105.

'will, want, wish'), the conjunction *s* (before a voiced consonant *z*) or *sâ*, and the present subjunctive of the given verb. The paradigms of *cântu* 'to sing,' *dau* 'to give,' and *lau* 'to take' follow.

- 1-3 sg: *va s-cântu*, *va s-cânțâ*, *va s-cântă*
- 1-3 pl: *va s-cântăm*, *va s-cântăt*, *va s-cântă*;
- 1-3 sg: *va z-dau*, *va z-dai*, *va z-da*
- 1-3 pl: *va z-dăm*, *va z-dăt*, *va z-da*;
- 1-3 sg: *va si/să/sâ lau*, *va si/să/sâ l'ai*, *va si/să/sâ l'a*
- 1-3 pl: *va si/să/sâ lom*, *va si/să/sâ loaț*, *va si/să/sâ l'a*.

In the Pindus subtype, the conjunction (*si/să/sâ*, *s-*, *z-*) is not used: 1st sg: *va cântu*, *va dau*, *va lau*, 2nd sg: *va cânțâ*, *va dai*, *va l'ai*, etc.

The future particle *va* has a variant *vai*.

Note. A future auxiliary (verb or particle) derived from a verb 'will, wish, want' is found in the other Balkan languages as well.⁴⁵

B. The subjunctive mood

§ 36. The subjunctive mood (commonly called "conjunctive") has four tenses: *present*, *imperfect*, *perfect*, and *pluperfect*. By far the most frequent of these tenses is the present subjunctive.

§ 36.1. **The present subjunctive** consists of the conjunction *sâ* (*s-*, *z-*) 'to' and the personal forms of the present indicative in the 1st and 2nd pers. sg. and pl.: *s-cântu*, *s-cânțâ*, *s-cântăm*, *s-cântăt*. E.g., *Pot s-cântu* 'I can sing'; *Cățé nu vrei s-cânțâ?* 'Why don't you want to sing?' *Acățărăm s-cântăm* 'We began to sing,' and so on. The 3rd pers. sg. and pl. always have a common form, the ending of which is unstressed -ă (or -â), -e (pronounced [i] after palatal consonants), or -Ø (zero). Parallel forms of the 3rd pers. sg. of the present indicative and subjunctive are given below.

⁴⁵ Details in Sandfield, LB: 180-185.

3rd pers. present
indicative
 ↴

vs.
 3rd pers. present
subjunctive
 ↴

cântă 'sings, is singing'	vrea s-cântă 'wants to sing'
lucreádză 'works, is working'	poáte s-lucreádză 'can work'
da 'gives, is giving'	vrea z-da 'wants to give'
l'a 'takes, is taking'	ştie s-l'a 'knows how to take'
veáde 'sees'	poáte z-veádă 'can see'
poáte 'can, is able to'	vrea s-poátă 'wants to be able to'
táťe 'is silent'	vrea s-táčă 'wants to be silent'
trádze 'pulls, is pulling'	poáte s-trágă 'can pull'
arúpe 'tears, is tearing'	vrea s-arúpă 'wants to tear'
doárme 'sleeps, is sleeping'	vrea z-doármă 'wants to sleep'
eáse 'comes out, is coming out'	vrea s-eásă 'wants to come out'

Special cases are given in the right column below:

3d sg. present indicative ↴	vs.	3d sg. present subjunctive ↴
eáste 'he/she/it is'	vs.	(vrea, poate) s-híbă or s- híbâ
áre 'he/she has'	vs.	(vrea, poate) sâ áibă or s- áibâ
ştie 'he/she knows'	vs.	(vrea, poate) sâ ştibă or s- ştibâ

§ 36.2. The **imperfect subjunctive** consists of the imperfect indicative of the given verb preceded by sâ (s-, z-): s-lucrám, s-lu-crái, etc. Ex.: S-aveám un góne nu vai cripám acşíťe (BASME: 444, from **Av**) 'Had I had a son, I wouldn't have been so distressed.'

§ 36.3. The **perfect subjunctive** consists of the perfect indicative of the given verb preceded by sâ (s-, z-): s-am lucrátă, s-ai lucrátă, s-áre lucrátă, etc.

§ 36.4. The **pluperfect subjunctive** consists of the imperfect indicative of the auxiliary *am* 'to have' preceded by *sā* (*s-*) and the past participle of the given verb. Ex. *Se-aveái vinítă nă dzúă ma naíntea, vreá l'-áfli tuți púili* (BASME: 246) 'Had you come (just) one day earlier, you would have found all the birds.'

C. The conditional mood

§ 37.1. The **present conditional** is a simple tense. It consists of the stem of the imperfect indicative + the suffix *-ri-* + the personal endings *-m^u*, *-si* (or *-Ø*), *-Ø* in the sg., and *-m^u*, *-t^u* (or *-t̄*), *-Ø* in the pl. The conditional is always preceded by the formant *s-* (originally a conjunction). The paradigm of *cântu* 'to sing' is given below.

1 sg:	<i>s-cântárim</i> ('would I sing' or 'if I were to sing')
2 sg:	<i>s-cântáriși</i> or <i>s-cântári</i>
3 sg:	<i>s-cântári</i>
1 pl.:	<i>s-cântárim</i>
2 pl.:	<i>s-cântárit</i> and, occasionally, <i>s-cântáriț</i> (with <i>-t̄</i>)
3 pl.:	<i>s-cântári</i>

Examples follow.

- (1st sg. from *adúc* 'to bring') *Araplu ñ-dzâse ca s-nu aduțeárim până mâne nă avítă c-un arăpúne, va s-mi mâcă* (BASME: 3) 'The Arab said that he will eat me up if I do not bring him a branch of vine with grapes by tomorrow.'
- (2nd sg. from *aspún* 'to tell') *Si aspuneárii tíne nă minciúnă cama mári s-cama groásă, âți dau víptul tut* (BASME: 100) 'If you tell me a bigger and funnier lie, I'll give you all the food';
- (3rd sg. from *áflu* 'to find') *Mă-sa l-pitricú la tátă-su, ma-l' dimândă, că se-aflári vâră drac ân cáli, să s-toárnă năpói* 'His mother sent him to his father, but she asked him to turn back if he came across a devil during his journey.'

§ 37.2. The **past conditional** consists of the present conditional preceded by the invariable formant *vrea* (< 3rd sg. ipf. of *vreau* 'to want'). Examples follow.

- (from *hig* 'to drive into') *S-fúrim io tu lóclu a lui 99 di bărtáte vrea s-lu hidzeárim tu loc* (BASME: 272) 'If I had been in his place, I would have driven him ninety-nine feet down into the earth.'

• (from arúc 'to throw') **vrea s-arcáre** n-foc (BASME: 179) ' [The bungler] would have thrown himself into the fire.' This form of the conditional is more frequent in the Pindus area. In the North, the usual past conditional consists of the auxiliary vrea + the imperfect indicative: **vrea s-cântám**, **vrea s-cântái**, etc.

• (from anyédz 'to resurrect') **Şclóplu**, dúpă tî s-ascăpă dolí **frați**, nu o-agudí nícă nă oáră, că s-o agudeá, násă **vrea s-anyiá** (BASME: 265) 'After saving his two brothers, the lame man did not hit (the monster) one more time, because, had he done so, it would have come back to life.'

There are also other types of past conditional, including ones in which the formant *s-* is absent. Ex.: **Va s-o aibă furátă di la noi**, că altu cari **vrea lu da?** (BASME: 30) 'He [the rooster] probably has stolen it from us, because, otherwise, who else would have given it to him?'

§ 38. The imperative

There are two personal forms: 2nd singular and 2nd plural. The 2nd person singular of the imperative coincides either with the 2nd or with the 3rd person singular of the present indicative, depending on conjugation. Some verbs of the 4th conjugation have the 2nd person sg. of the imperative identical with the 2nd person sg. of the present tense. Ex. (from es 'to come out, go out'): **tíne eşi** 'you are coming out' vs. **Eş!** 'Come out!' or 'Get out (from fug 'to go, run'): **tíne fudzi** 'you are going,' vs. **Fudzi!** 'Go!' Most verbs of the 1st, 2nd and 3rd conjugation and the rest of 4th conjugation verbs have the 2nd singular imperative identical with the 3rd singular of the present indicative. Ex. (from 1st conj. acát 'to catch'): **el acátă** 'he is catching' vs. **Acátă!** (or **Acátă tíne!**) 'Catch!' (from 2nd conj. beau 'to drink'): **el bea** 'he is drinking' vs. **Bea!** 'Drink!' (from 3rd conj. arúp 'to tear'): **el arúpe** 'he is tearing' vs. **Arúpe!** 'Tear!' Verbs of the 4th conjugation with -áste or -eáste in the 3rd person singular of the present tense lose their final -ste in the imperative. For example, the 3rd person sg. from **zburăscu** 'to speak' is **zburáste** and the 2nd person sg. imperative is **Zburá!** 'Speak!' (not **Zburáste!**).

The following imperatives are irregular:

Dă! 'Give!' **Lă!** 'Wash!' and **Stăi!** 'Stop!' (1st conjugation);
Du! 'Take!' or 'Carry!' **Adú!** 'Bring!' **Dzâ!** 'Say!' **Fă!** 'Make!' or
'bDo!' (3^d conjugation), and
Yin^u! **Yinu!** or **Yína!** 'Come!' (4th conjugation).

The 2nd person plural imperative coincides with the 2nd person plural present indicative.

§ 39. **The infinitive.** As noted earlier (§ 29a), Aromanian has no infinitive. Cf. Rom. *a cîntă*, It. *cantare*, Sp. *cantar*, Port. *cantar*, Fr. *chanter* 'to sing' and, on the other hand, Arom. *cântu*, which literally means 'I sing' (or 'I am singing') and, at the same time, is used by linguists as a citation form. After the modal verb *a puteă* 'to be able to' Daco-Romanian uses either the subjunctive mood (*Pot să cânt*) or the infinitive (*Pot cântă*). The other Romance languages use the infinitive only (It. *Posso cantare*, Fr. *Je peux chanter*, etc.). The only possible Aromanian equivalent of this sentence is *Pot s-cântu*. However, Latin infinitives in -re have not been entirely eliminated from Aromanian. They have become deverbal nouns: *cântăre* 'singing, song,' *cădeáre* 'falling, fall,' *dzâteáre* or *dzâtiare* 'saying,' *durñíre* 'sleeping, sleep.' There are native speakers who feel that these deverbals have preserved some of their former verbal meaning. Cf. *Nă lipseaște mâcăre* 'We need food,' where *mâcăre* is a noun, and *Câșlu va mâcăre* 'The cheese should be eaten,' where *mâcăre* is felt as being a verbal form.⁴⁶

§ 40. **The gerund.** The characteristic suffix of the gerund is -ânda(lui) or -índa(lui). The distribution of these allomorphs depends on phonetic context: *cântândalui* or *cântânda* 'singing,' *ndzinuclíndalui* or *ndzinuclínda* 'kneeling,' *durñíndalui* or *durñínda* 'sleeping.'

§ 41. **The participle.** Regular past participles end in -át (1st conj.), -út (2nd and 3rd conj.), or -ít (4th conj.). Examples are 1st conj. *cântát* 'sung,' *lucrát* 'worked,' *dát* 'given'; 2nd conj. *cădzút* 'fallen,' *biút* 'drunk,' *vidzút* 'seen'; 4th conj. *durñít* 'slept,' *av-dzât* 'heard,' *mutrít* 'looked at.'

The past participle of 3rd conjugation verbs whose aorist is unpredictable (see list above, § 32) have the following past participles (listed in the same order as in the respective aorists): *adús*, *agiúmsu* (or *agiúmtu*), *aléptu*, *alímsu* (or *alímtu*), *aprímsu* or *aprímtu*), *arâs*, *armás*, *árzu*, *arúptu*, *ascúnsu* (or *ascúmtu*), *aspártu*, *aspús*, *astíngu* (or *astímtu*), *aștérsu*, *aúmsu* (or *aúmtu*), *cóptu*, *dat*, *dus*, *dzâs*, *fáptu*, *fríptu*, *frâmtu*, *hértu*, *híptu*, *múlsu*, *ndréptu*, *ñérsu*, *nvínsu*, *pímtu*, *pitrúmtu*, *plâmtu*, *scos*, *scris* (or *scriát*),

⁴⁶ See SarA: 460.

stres (or strímtu), súptu, tes (and tímsu or tímtu), tórsu, tráptu, túmsu (or túmtu), tímtu, vinít (and viñít).

The past participle of **hiu** ('to be') is **fut**, and of **am** ('to have') is **avút**.

When the past participle is part of a compound verb, it is its feminine singular form that is used, regardless of any agreement considerations. Examples are *Năs are dátă parádzli* 'He has given the money'; *Năsă are dátă parádzli* 'She has given the money'; *Năši au dátă parádzli* 'They (m.) have given the money'; and *Năse au dátă parádzli* 'They (f.) have given the money.'

§ 42. **The passive voice.** Personal forms of the passive voice consist of the auxiliary verb **hiu** (or **éscu**) 'to be' and the past participle of the given verb. E.g., the passive present-tense paradigm of the verb **aspél** 'to wash' is:

sg.:	hiu aspilát ('I am washed')	pl.:	him aspilát^â
	hii (or ésti) aspilát		hit aspilát^â
	eáste aspilát		sântu (or súntu) aspilát

In passive sentences, the participle agrees in gender and number with the subject that undergoes the action. E.g., 'The girl is being washed' can be expressed by *Feáta eáste aspilátă*; 'The boys are being washed' is *Ficiórili sântu aspilát^â*, and 'The girls are being washed' is *Feátile sântu aspiláte* (PC from **Brz**).

THE ADVERB

§ 43. Many adverbs are derived from the masculine singular form of the corresponding adjectives. E.g., *Căsăbălu eáste muşát* 'The town is beautiful,' where **muşát** is an adjective, vs. *Năs zburáste muşát* 'He speaks beautifully,' where **muşát** is an adverb. This pattern is productive. The adjective **bun** 'good' and the corresponding adverb **ghíni** 'well' (with **g < b**, see § 16.9) have preserved the situation found in Latin (BONUS ~ BENE).

There are a few suffixes specific for adverbs: **-eáste** (correlative with the adjectival suffix **-éscu**) and **-á**.

Comparatives and superlatives of adverbs are formed in the same way as those of the adjectives (see § 21.2).

THE PREPOSITION

§ 44. Daco-Romanian uses the preposition *pe* (semantically empty) to introduce direct objects in the accusative, as in *Te hrănesc ca pe o pasăre oarbă* 'I feed you like a blind bird.' A good translation into Aromanian is *Ti hrănescu ca pulu órbu* (DDA: 663), without the preposition *pre* or *pri* (equivalent to D-Rom. *pe*). Other examples are:

- *Amirălu... l'i streáse picurărili si-aspúnă alíhea* (DDA: 1124) vs. D-Rom. *Împăratul îi constrânse pe păstori să spună adevărul* 'The emperor pressured the shepherds to tell the truth.'
- *Aístă, când u vidzú feáta ahăt muşátă, âl' dzâse* (BASME 254) vs. D-Rom. *Aceasta, când o văzu pe fată atât de frumoásă, îi zise,* lit. 'When she [the Gypsy] saw the girl so beautiful, she spoke to her.'

However, constructions with *pe*, *pi*, *pre*, *pri* are possible in Aromanian as well. E.g., *pri Giuvára si-l călcăm* (DDA: 307) 'so that we can rob Giuvara'; cf. D-Rom. *ca să-l jefuim pe Giuvara*.

§ 45. Constructions without preposition

Alongside prepositional constructions, Aromanians often use constructions without a preposition. Examples gathered from the DDA and BASME are given below as parallel to Daco-Romanian.

a) Spatial constructions without prepositions

- *Noi stăm Sărúnă* (DDA: 1712) vs. D-Rom. *Noi stăm la Salonic* 'We live in Salonika';
- *Iánina mi pliyuíră* (DDA: 997) vs. D-Rom. *Am fost rănit la Yanina* 'I was wounded at Yanina';
- *Aúșlu pășteá gumárlu búdza di amári* (BASME: 456) vs. D-Rom. *Bătrânul păștea măgárul pe malul mării* 'The old man was grazing his donkey on the seashore';
- *Va să cheri hăpseáne* (BASME: 17) vs. D-Rom. *Ai să mori la pușcărie* 'You will die in jail';
- *Dú-te apóea márdzinea de-amáre* (BASME: 491) vs. D-Rom. *Du-te apoi la marginea mării* 'Then go to the seashore.'

b) Temporal constructions without prepositions

- *di veáră, ahtáre oáră* (DDA: 468) vs. D-Rom. *la vară, la această oră* 'next summer at this time';
- *ună Luni di cătră seáră* (DDA: 754), vs. D-Rom. *într-o lune*

către seară 'on a Monday towards evening';

- *Iu s-duc nâși ahtáre oáră?* (DDA: 933) vs. D-Rom. *Unde se duc ei pe aşa o vreme?* 'Where are they going in such (bad) weather?'
- *Na și úrsa prândzu oáră!* (BASME: 48) vs. D-Rom. *Poftim (că vine) și ursoaica la ora prânzului!* 'Here comes the she-bear at lunchtime!'

c) Other constructions without preposition

- *Va-ñ l'au un duiár afrát* (DDA: 114) vs. D-Rom. *O să-mi iau şoricioaică de doi bani* 'I'll buy poison for two cents';
- *Añurdzeáşte prumuveáră* (DDA: 170) vs. D-Rom. *Miroase a primăvară* 'It smells like spring';
- *Va ti hrănescu záhari* (DDA: 663) vs. D-Rom. *O să te hrănesc cu zahăr* 'I'll feed you with sugar';
- *Pósta i pri tel'u vrea-l' pitrițea nă cárte* (DDA: 1005) vs. D-Rom. *I-ar fi trimis o scrisoare prin poştă sau prin telegraf* 'He /she would have sent him/her a letter by mail or by telegraph.'

THE CONJUNCTION

§ 46. An alphabetical list of conjunctions is given below.

- **a** 'and,' 'then,' 'in this case.' E.g., *driápta si dă, a stânga si nu știbă* [stress added] (Capidan: 507) 'Let the right hand give out (something) and the left one not know about it'; *a căté ti tăñ pirifán, a om ți éşti loc și ciänúşă?* (ibid.) 'and why is it then that you keep being proud, you who are but earth and ashes?'
- **ai** or **ai că** (conjunctive or disjunctive) 'or,' 'nor', as in *ai că ficiór, ai că feátă fúre* (DDA: 127) 'be it a boy or a girl'
- **áma** or **am** (adversative) 'but' → **ma**. Used in all Balkan languages.
- **cálai că** 'though,' 'in spite of the fact that'
- **cára, cări** 'if' *Cara s-arávdzâ hii ómlu te-l cáftu* (BASME 308) 'If you can stand it, you are the man I am looking for.' Also 'since,' 'in view of the fact that,' as in: *Ficioírlu..., cara-l cântă și-l discântă muşíca..., si nsură cu védua* (BASME 362) 'Since the old woman had bewitched him, the young man married the widow.'
- **că** 'that,' as in *Chirúta nu-și ști că tóra va-l' talu cáplu* (BASME 211) 'The wretched woman doesn't know that now I'll cut off her head.'

- **cățe** 'because' - *Cățe nu viñiși?* 'Why did you not come over?'
- *Cățe nu putui* (DDA: 356) 'Because I couldn't.'
- **cu tûte aistă** (concessive) 'although,' 'nevertheless,' 'in spite of the fact that'
- **di** (comparison) 'than,' as in *vasilcôlu a l'ei iși câma uscât de a hîllui di amiră* (BASME: 202) 'Her basil came out drier than the basil of the emperor's son.'
- **dicâra** 'after,' 'when,' 'subsequently'; *dicara si uscă lôclu...* (Capidan: 509) 'when the earth had dried out...'
- **dipercă, diprîcă** → **percă**
- **dîse, disi** (indirect question involving an alternative) 'whether,' as in *ntribâră un om disi știe vără hâne* (BASME: 147) 'they asked a man whether he knew of an inn'; *mine aștiptâm z-ved dise va-ți yină mintea si spuñ singur* (BASME: 176) 'I was waiting to see whether you would change your mind and tell (it) yourself.'
- **e** 'and.' Also in Old D-Rom. Archaism replaced by *si* (DDA: 527).
- **i** 'and,' as in *ună sútă i treidzăti di añ* (DDA: 1148) 'one hundred and thirty years'
- **i, ică** 'or,' as in *apóstalu Petru ică Pavlu l-dișclídi poártă s-lu ntreábă te va* (BASME: 432/35-36) 'the apostle Peter or Paul opened the door to him and asked him what he wanted.'
- **i... i** 'both... and'
- **ma** (adversative) 'but'
- **ma calái că** → **ma**
- **méte, mëti** 'though,' 'if,' as in *Apufâsiră s-u mărită ș-mëti că nu vrea fâta* (BASME: 320) 'They decided to marry her off, though the girl did not want to.'
- **mia** → **ma**
- **percă** (comparison) 'than,' as in *Sûntu ma mûlti gôrțâ percă meri* (Capidan: 509) 'There are more peartrees than appletrees.'
- **s-, să** → **se**
- **se** (archaic) 'if' → **dîse, disi**
- **se, să, si, s-, z-** (connects verbs) 'to,' 'in order to,' as in *âl băgă pi frâti-su la un prämâtár si nveăță zânâte* (BASME: 237) 'He appointed his brother to learn the trade from a merchant'; *Mître ștea te s-câftă* (BASME: 67) 'Mitre knew what (was better for him) to ask'; *Dâfnea năpói z-băgă să-l pălăcârsească* (BASME: 181) 'The fairy began to ask him again'; *Cât căftât z-vă dau...* (BASME: 65) 'How much should I give you (so that...)?'
- **s-eâste că, s-éste că** 'if,' as in *Scúmpul a mel âñ dimândă... si-l pitréci cárte s-eâste că va s-amînțâ ficiór* (BASME: 7) 'My beloved (husband) asked me to let him know by letter if you bear a boy.' (See also LB: 124)

- *s(e)-fûre-că, fûre-că, sfûrcă* 'if,' 'whether,' as in *Huzmi-chiárlu dișclíse úşa și vidzú om xen, ma nu aleápse ghíne fure că-i bărbát i fure că-i muláre* (BASME: 78) 'The servant opened the door and saw a stranger, but he could not tell whether it was a man or a woman.'
- *și, s-* (associative, coordinating) 'and.' This is the most frequent Aromanian conjunction.
- *tea s(ă)* 'to,' 'in order to,' as in *Eu nu vream ta s-vátăm* (DDA: 1174) 'I did not want to kill'; *Mi duc dipárte... tea s-áflu Dumnidză* 'I am going far... in order to find God.'
- *sti-că* (= *s-easte că*) 'if,' 'whether,' as in - *Avúi, ma nu știu sti-că bâneáză nícă* (BASME: 241) 'I did have [a brother], but I do not know if he is still alive.'

III. A Survey of Aromanian Vocabulary

§ 47. The origins of the Aromanian vocabulary

The vast majority of words in Aromanian comes down from Vulgar Latin, the language spoken by Roman common people, the language of the ignorant or uncultivated as distinguished from the educated or cultivated classes. Roman soldiers, many of them mercenaries from various regions of the Empire, and the subsequent colonists and emigrants who came into the Balkan Peninsula during and after its gradual conquest (which began with the occupation of Macedonia and culminated with the defeat and colonization of Dacia, 101-106 A.D.) did not speak Classical Latin. The vernacular of all these newcomers of various origins and, usually, modest or low socio-economic status, was *Vulgar Latin*. That is why the inherited Latin vocabulary of Aromanian, Megleno-Romanian, Daco-Romanian and Istro-Romanian (the four basic components of Common Romanian) is notable for concreteness, simplicity and rusticity. For instance, Aromanian has a word inherited from Latin to express the concrete meaning 'deep' (*adâncós, ahândós, afundós* < Lat. *ADUNCUS* 'concave'), but lacks an inherited word for the more abstract terms *ADUNCITAS* and *PROFUNDITAS* 'concavity, depths'). Aromanian has an inherited word *cât* 'how much, how many' (< Lat. *QUANTUS*), but lacks a term for the more abstract 'quantity' (cf. Lat. *QUANTITAS*). The adjective *nólgic* 'medium, intermediate' (< Lat. *MEDIUSLOCUS*, Capidan: 233) does not have a corresponding abstract noun as Classical Latin did (*MEDIOCITAS* 'moderation, mediocrity'). While Daco-Romanian has coined or borrowed and fully assimilated terms able to express the most subtle and complex notions of modern thinking, Aromanian, and even more so Megleno-Romanian and Istro-Romanian, have remained in a marked state of lexical underdevelopment. One can say that there is only as much Aromanian vocabulary as needed for survival and leading traditional rustic (mainly pastoral) life with its joys and hardships. A good mirror of this traditional Aromanian life, mentality and language can be found in the invaluable anthology of Aromanian tales published in 1905 by Pericle Papahagi (1872-1943), a native of Avdela (Greece). It is apparent to anyone who reads those tales that the Aromanian vocabulary fully and adequately suffices to tell popular stories whose characters are often meant to represent real people from the Aromanian cultural background. When the topic of conversation turns to modern aspects of life (like education, politics, sports, technology and so on), terms lacking in Aromanian are spontaneously taken from a secondary language, be it Albanian, Greek, or Slavic Macedonian. Such being the situation, it appears that in

fact there is no real need, at this time, for ample, deliberate and hasty development of the already existing Aromanian vocabulary.

§ 47a. Recently (in the 1980's and particularly in the 1990's) some Aromanian intellectuals abroad (mainly in the United States, Germany and Romania), enthusiastic promoters of their native tongue, have engaged in fervid activities meant to speedily introduce neologisms into the traditional Aromanian vocabulary. Their goal has been to break through the existing barrier of lexico-semantic paucity and thus to enable native speakers to use language on all occasions and for any topic (geology, psychology, philosophy and the arts are only examples.) The ostensible source for borrowing is modern Romance languages, but the real source is Standard Romanian in the vast majority of cases. It seems that the main obstacles to this cultural action of vocabulary amplification and diversification to succeed is absence of corresponding institutions genuinely interested in developing Aromanian into a modern language and, on the other hand, the rather passive response of the common native speakers themselves (See also § 60).

§ 48. Preponderance of vocabulary inherited from Latin

The Aromanian vocabulary inherited from Latin dominates all important lexico-semantic fields significant for the traditional Aromanian way of life and Weltanschaung. Probably the most eloquent illustration in support of this claim are the Aromanian names of the parts of the human body. An alphabetical list of forty-five words of Latin origin designating various parts of the body is given below (bold italics). The corresponding Daco-Romanian and Istro-Romanian terms provided after the Latin etymon offer data for comparative analysis.

- anúmir** 'shoulder' (< Lat. HUMERUS; cf. D-Rom. úmăr, IstroR úmir)
- arníciu** 'kidney' (< Lat. RENICULUS; cf. D-Rom. rinichi)
- braț** 'arm' (< Lat. BRACHIU; cf. D-Rom. braț, IstroR braț)
- buríc** 'navel' (< Lat. UMBILICUS; cf. D-Rom. buríc, IstroR buríc)
- cap** 'head' (< Lat. CAPUT; cf. D-Rom. cap, IstroR cáp)
- călcânu** 'heel' (< Lat. CALCANEUM; cf. D-Rom. călcâi)
- cheále** 'skin' (< Lat. PELLIS; cf. D-Rom. piéle, dial. chéle)
- chéptu** 'chest' (< Lat. PECTUS; cf. D-Rom. piept, dial. chept, IstroR cl'ept)
- chiciór** 'leg, foot' (< Lat. PETIOLUS; cf. D-Rom. piciór, dial. chiciór; IstroR piciór / pićór)
- coápsă** 'hip' (< Lat. COXA; cf. D-Rom. coápsă)

- coástă** 'rib' (< Lat. COSTA; cf. D-Rom. coástă)
- cot** 'elbow' (< Lat. CUBITUS; cf. D-Rom. cot, IstroR cívât)
- crier** 'brain' (< Lat. CEREBELLUM; cf. D-Rom. créier)
- cur** 'anus' (< Lat. CULUS 'buttock'; cf. D-Rom. cur)
- dínte** 'tooth' (< Lat. DENS, acc. DENTEM; cf. D-Rom., IstroR dínte)
- dzeádzit** 'finger' (< Lat. < DIGITUS; cf. D-Rom. déget, IstroR jéjet, jájet, zázet)
- dzindzíe** 'gum' (< Lat. GINGIVA; cf. D-Rom. gingíe, IstroR jinjíre)
- dzinúclu** 'knee' (< Lat. GENUC(U)LUM; cf. D-Rom. genúnchi, IstroR jerúnclu)
- fálcă** 'jaw' (< Lat. FALX, acc. FALCEM; cf. D-Rom. fálcă)
- fáťă** 'face' (< Lat. FACIES; cf. D-Rom. fáťă, IstroR fáťe)
- frúmte** 'forehead' (Lat. FRONS, acc. FRONTEM; cf. D-Rom. frúnte, IstroR frúnte)
- gúră** 'mouth' (< Lat. GULA 'throat'; cf. D-Rom. gúră, IstroR gúre, yúră; cf. Engl. gullet from Lat. GULA)
- heáre** 'bile, gall' (< Lat. FEL; cf. D-Rom. fiére)
- hicát** 'liver' (< Lat. FICATUM 'a dish made from figs and goose liver'; cf. D-Rom. ficát, IstroR ficát)
- ínimă** 'heart' (< Lat. ANIMA 'soul'; cf. D-Rom. ínimă, IstroR íríme)
- límbe** 'tongue' (< Lat. LINGUA; cf. D-Rom. límbă, IstroR límbe)
- mať** 'gut' (< Lat. MATTEA 'delicacy'; cf. D-Rom. mať, IstroR măť)
- mână** 'hand' (< Lat. MANUS; cf. D-Rom. mână, IstroR mâra)
- músciu** 'muscle' (< Lat. MUSCULUS; cf. D-Rom. mușchi)
- náre** 'nose' (< Lat. NARIS; cf. D-Rom. náră 'nostril')
- óclu** 'eye' (< Lat. OCULUS; cf. D-Rom. ochi, IstroR óclu)
- os** 'bone' (< Lat. OS; cf. D-Rom. os, IstroR os)
- pálma** 'palm' (< Lat. PALMA; cf. D-Rom. pálmă, IstroR páma)
- pálmúnă** 'lung' (< Lat. PULMO, acc. PULMONEM; cf. D-Rom. plámân)
- per** 'hair' (< Lat. PILUS; cf. D-Rom. păr, pl. peri, IstroR per),
pântică 'abdomen' (< Lat. PANTEX, pl. PANTICES; cf. D-Rom. pân-tece)
- púlpă** 'calf' (< Lat. PULPA; cf. D-Rom. púlpă, IstroR púpa)
- púťă** 'penis' and 'vulva' (< Lat. *PUTIUM < PRAEPUTIUM; cf. D-Rom. púťă, IstroR púťă)
- schináre** 'back' (< Lat. adj. SPINALIS 'spinal'; cf. D-Rom. spí-náre)
- sin** 'breast' (< Lat. SINUS; cf. D-Rom. sâñ, IstroR sir)
- sândze** 'blood' (< Lat. acc. SANGU(IN)EM; cf. D-Rom. sânge, IstroR sâanje, sânze)
- țâťă** 'nipple' (< Lat. *TITIA; cf. D-Rom. țâťă, IstroR țíťa)

únglē 'nail' (< Lat. UNGULA; cf. D-Rom. **únghie**, IstroR **únglē**)
ureáclē 'ear' (< Lat. AURICULA; cf. D-Rom. **uréche**, IstroR **urécle**)
vínă 'vein' (< Lat. VENA; cf. D-Rom. **vână**).

Other Aromanian semantic fields also contain important words inherited from Latin. For instance, this English-Aromanian dictionary includes over forty such terms designating various animals. Like the parts of the human body presented above, almost all of them have an identical or close correspondent in Daco-Romanian, Istro-Romanian and Megleno-Romanian. But there are also cases when native terms of Latin origin have ceded their place to terms of other origin. For example, Aromanians, Daco-Romanians and Istro-Romanians have preserved their native term for 'liver' (see above), while Megleno-Romanians have forgotten *ficat* and use *drob* (< Bulg. *drob*) ; Aromanian, Daco-Romanian, and Istro-Romanian lost their term **corp* 'body' (< Lat. CORPUS) and adopted the term *trup*, of Slavic origin, but Megleno-Romanian still preserves the old term *corp* (D-Rom. *corp* 'body' is a new word in Romanian, coined after Fr. *corps* and Lat. CORPUS) ; Aromanian, Megleno-Romanian, and Daco-Romanian have preserved the inherited Latin term *PELLIS* 'skin', while Istro-Romanian uses the term *cóje* (< Croat. *koža*).

§ 49. A classification of the Aromanian words of Latin origin

a) **Inherited Latin words shared by Aromomanian and the other three dialects of Common Romanian.** This is by far the most important group of words, because it contains not only lexico-semantic items (as Lat. *FILIUS* 'son,' vs. Arom. *hiliu*, MeglR *iliu*, D-Rom. *fiu*, IstroR *fil'*, Lat. *NOMEN* 'name' vs. Arom. *núme* or *númă*, MeglR *núme*, D-Rom. *núme*, IstroR *lúme*, Lat. *DIES* 'day' vs. Arom. *dzúňă*, MeglR *zúňă*, D-Rom. *zi*, IstroR *zi*, Lat. *MALUM*, *MELUM* 'apple' vs. Arom. *mer*, MeglR *méră*, D-Rom. *măr*, IstroR *mer*, Lat. *DIXIT* 'he/ she said' vs. Arom. *dzăsi*, MeglR *zísi*, D-Rom. *zíse*, IstroR *a zis*, etc.), but also pronouns, adverbs, prepositions, conjunctions and particles.

b) Inherited Latin words preserved in Arom. and, locally or regionally, in D-Rom. The standard D-Rom. term for 'snow' is *zăpădă* (< Slav.), but regionally two other terms are used: *omăt* (< Slav.) in N and N-E Romania, and *nea* (def. *neáua*) in W Romania (see map in CarC 181); cf. Arom. *neáuă* 'snow' (< Lat. acc. NIVEM, nom. NIX). The standard D-Rom. term for 'shepherd' is *ciobán* (< Turk.), but in Transylvania, Banat, and Crișana the regular word is *păcurár* (cf. Arom. *picurár*, from Lat. PECORARIUS). The standard Romanian word for 'sand' is *nisiþ* (< Slav.), but in small peripheral areas of D-Rom., as on the right bank of the Dniester river (Rom. *Nistru*), a term *anínă* is used, the same word as Arom. *arínă* 'sand' (< Lat. ARENA).

c) Inherited Latin words common to Arom. and Old D-Rom. In the oldest D-Rom. texts (from the 16th c.) there were some words of Latin origin that subsequently disappeared from the language. They have been preserved in Aromanian. E.g., Old D-Rom. *auo* 'grape' (in Voronet Psalter, Schei Psalter, Coresi Psalter, etc.) is a totally unknown term in Modern Romanian, while Arom. *aúă* (or *aúuă*), from Lat. UVA, is well preserved. Other cases: Old D-Rom. *fur* 'thief' and Arom. *fur* (< Lat. FUR), Old D-Rom. *e* 'and' and the obsolete Arom. *e* (< Lat. ET). There are many similar cases.

d) Inherited Latin words preserved in Arom. and MeglR only. E.g., Arom. *auá*, MeglR *úa* 'here' (< Lat. AD HAC); Arom. and MeglR *căroári* 'heat' (< Lat. CALOR, acc. CALOREM); Arom. *hic* and MeglR *ic* 'fig' (< Lat. FICUS); Arom. *híle*, MeglR *ílă* 'daughter' (< Lat. FILIA); Arom. and MeglR *mes* 'month' (< Lat. MENSIS).

Of particular interest for comparative Romance lexicology are those Aromanian words of Latin origin which have not ever been attested in the other three dialects of Common Romanian. Below is an alphabetical list of them.⁴⁷

⁴⁷ After Roseti: 397-9, with English translation and minor modifications.

e) Latin words lost in D-Rom, IstroR, and MeglR, but preserved in Aromanian:

- afreăță 'unleavened bread' (< Lat. AFRICIA; see REW # 271)
 agiún 'hungry' (< Lat. IEIUNUS; see REW # 4582)
 amintáre 'gain' (< Lat. AUGMENTARE; see REW # 783)
 aspiríre 'dawn' (< Lat. APERIRE 'to open'; see REW # 515)
 arát 'plow' (< Lat. ARATRUM; see REW # 602)
 arníu 'wintering place (for shepherds and their sheep)' (< Lat. HIBERNIVUM)
 arúmin 'to crunch, to munch, to crackle' (< Lat. RUMINARE)
 arúp (and rup) 'valley, precipice' (< Lat. RUPES, see REW # 7451)
 asfíngu 'to shape (dough)' (< Lat. EX + FINGO, FINGERE)
 bârbútă, cf. DDA: 264: bârbútă di prași 'filamentous head of a leek' (< Lat. BARBUTUS 'bearded')
 bâșáre 'kiss' (< Lat. BASIARE)
 blândur 'tune' (Lat. BLANDULUS)
 cășáre 'cheese farm' (cf. Lat. CASEAREA)
 chipuráre 'pricking' (< Lat. POPILARE)
 chiuráre 'cheeping' (< Lat. PIULARE)
 câstâñu 'chestnut tree' and căstâñe, găstâñe 'chestnut' (< Lat. CASTANEA, CASTANEUS)
 coácă 'distinctive cut in a sheep's ear' (< Lat. COCCUM 'hole')
 cúnă 'cradle' (< Lat. CUNAE)
 cusurín 'cousin' (< Lat. CONSOBRINUS)
 dimândáre 'behest' (< Lat. DEMANDARE; see REW # 2547)
 disicáre 'split' (< Lat. DISSECARE)
 dizmăláre 'ravelling' (< Lat. *DISMALLARE, cf. MALLUS)
 fáuă 'lentil' (< FABA 'bean'; see REW # 3117)
 fulínă 'abdomen' (< Lat. FOLLINUS, cf. FOLLIS 'bag'; REW # 3420)
 fúrnu 'furnace' (< Lat. FURNUS; see REW # 3602)
 gărâre 'humming' (Lat. GARRIRE)
 gruñáre 'grunt (of a hog)' (< Lat. *GRUNIARE, cf. GRUNIO)
 hig, aor. hípsu, part. híptu, deveritative hídzire and hidzeáre
 'to drive in' (< Lat. FIGERE)
 lălătoáre 'weekday' (cf. Lat. LABORARE 'to work')

mânár 'lamb attached to people' (< Lat. MANUARIUS)
 ntárdu 'late' (< Lat. IN + TARDUS)
 ntricáre 'feeding' (probably from Lat. NUTRICARE)
 nueárcă, neárcă 'stepmother' (< Lat. NOVERCA)
 pálúr 'thornbush' (< Lat. PALIURUS)
 părtăciúne 'division, sharing' (< Lat. PARTITIO, acc. -ONEM)
 picúlu 'money, hidden wealth' (< Lat. PECULIUM)
 pudurítă 'treadle of a loom' (< Lat. adj. PEDULIS, from PES,
 gen. PEDIS 'foot')
 púscă 'vinegar' (< Lat. POSCA, PUSCA)
 särcláre 'weeding out' (< Lat. SARCULARE)
 sfúlgu 'lightning' (< Lat. EX- + FULGUR)
 sân 'healthy' (< Lat. SANUS)
 säríñe 'saltlick (usu. for sheep)' (< Lat. SALINAE)
 spes 'thick, dense' (< Lat. SPISSUS)
 sprúnă 'ash' (< Lat. PRUNA,, see DDA: 1110)
 strínglē 'cord' (< Lat. *STRINGULA, cf. STRINGERE 'to tighten')
 suiláre 'shearing' and suél'u 'wool from the caudal part of a
 sheep' (< Lat. *SUBILIARE 'to clip the wool from the tail')
 súmă 'the best wool, wool with long fibers' (< Lat. SUMMA)
 šáră 'saw' (< Lat. SERRA)
 sclífur 'sulphur' (< Lat. SULPHUR)
 sclímurédz 'whimper' (< Lat. EX-CLAMORARE)
 ţeátiре 'chick-pea' (< Lat. CICER)
 túmbă 'grave, tomb, knob, hillock' (< Lat. TUMBA)
 uín adj. 'of sheep,' uínă s. 'flock of sheep' (< Lat. OVINUS)
 útre 'leather bottle, satchel' (< Lat. UTER)
 vánát 'in vain' (< Lat. VANUS)
 voámire (or vumeáre) 'vomiting' (< Lat. VOMERE)
 yínghiț 'twenty' (< Lat. VIGINTI; see REW # 9327)
 yíte 'vine' (< Lat. VITIS).

§ 50. **Aromanian words from the Balkan substratum.** There are no written records of Thracian, Dacian, Old Macedonian, and Illyrian, the main languages of the inhabitants of the Balkan Peninsula north

of Greece in antiquity. Thus, identifying and studying the words that Balkan Latin and Common Romanian took from those languages is difficult and debatable.⁴⁸ An important criterion is whether the term is identical or similar to one Albanian, the only modern descendant of Old Illyrian. If a given term has been recorded in all four dialects of Common Romanian which at this time are far apart territorially and there exists a good corresponding term in Albanian, the assumption that the word derives from the substratum can be considered well-grounded.

An illustrative list of such Aromanian words with identical or related correspondents in Megleno-Romanian, Daco-Romanian, and Istro-Romanian is given below.

- Arom. *baciu* 'shepherd,' MeglR *baciu*, D-Rom. *baci*, IstroR *Bațe* (cf. Alb. *bacē*, *baç*, see Çabej: 454);
- Arom. *bálig(ă)* 'dung,' MeglR *bálig*, D-Rom. *báligă*, IstroR *bálege* (cf. Alb. *bajgē*, see Çabej: 457);
- Arom. *báltă* 'pond,' MeglR *báltă*, D-Rom. *báltă*, IstroR *bátă* (cf. Alb. *baltē*, see Çabej: 461);
- Arom. *brän*, *brân* 'belt,' MeglR *bron*, *brău*, D-Rom. *brâu*, IstroR *brâv* (cf. Alb. *brez*, see Çabej: 518);
- Arom. *cătún* 'hamlet,' MeglR *cătún*, D-Rom. *cătún*, IstroR *cătún* (cf. Alb. *katund* 'village,' see Çabej: 216);
- Arom. *cupáciu* 'tree,' MeglR *cupátš*, IstroR *cupát* 'bush', D-Rom. *copac* 'tree' (cf. Alb. *kopatsh* 'stem, trunk');
- Arom. *gard* 'fence,' MeglR *gard*, D-Rom. *gard*, cf. IstroR *gård* 'gate of branches in a pen' (cf. Alb. *gardh* 'hedge', see Ko: 143);
- Arom. *groápă* 'pit, hole,' MeglR *groápă*, D-Rom. *groápă*, IstroR *grópa* (cf. Alb. *gropē*);
- Arom. *gúše* 'neck, goiter,' MeglR *gúșă* 'neck,' D-Rom. *gúșă* 'goiter,' IstroR *gúșă* (cf. Alb. *gushē*, Ko: 156);
- Arom. *métură* 'broom,' MeglR *miétură*, D-Rom. *mătură*, IstroR *méture* (cf. Alb. *netullē* 'mullein (from which brooms are made)');

⁴⁸ See Russu, *op. cit.*

Arom. *moş* 'old man,' MeglR *moş*, D-Rom. *moş*, IstroR *moş* (cf. Alb. *moshë* 'age'; *burrë moshuar* 'old man').

It should be emphasized that the presence of a given Aromanian word from the substratum in all four Romanian dialects is not conclusive evidence for such an interpretation. There are several cases of Aromanian words in common with Daco-Romanian but lost or simply missing in Megleno-Romanian and/or Istro-Romanian. Such gaps do not disqualify a term from being, potentially, from the substratum, if other conditions support the assumption. E.g., Arom. *mi (m)búcur* 'to rejoice,' which has been almost replaced by *mi hărăsescu* (< Gr.), has a correspondent in MeglR *búcur* and in D-Rom. *a (se) bucurá*. A related word in Istro-R has not been recorded and, most probably, does not exist. However, the correspondence to the Alb. *bukur*⁴⁹ supports the substratum or, maybe, the Old Albanian hypothesis of its origin. A strict etymological inquiry of the Aromanian and Daco-Romanian vocabulary imposes a distinction between substratum and Old Albanian. Daco-Romanian scholars have had a slight tendency to give preference to the substratum (Daco-Thracian) factor, while Albanian and other scholars tend to posit Albanian as the primary source of words belonging to this category. Cf. contrasting interpretation of D-Rom. *búză* and Arom. *búdză* 'lip' vs. Alb. *buzë* by I. I. Russu⁵⁰ and E. Çabej.⁵¹ A strict separation of Daco-Romanian and Aromanian words of supposed substratum (basically Thraco-Dacian) origin from Old Albanian or from more recent dialectal Albanian words is difficult.⁵²

⁴⁹ Çabej: 531-2.

⁵⁰ See Russu: 282.

⁵¹ Çabej, op. cit. 545.

⁵² See Çabej-1965, Brâncuș-1967, Hetzer-1982. An insightful presentation of this problem, with comparative lists of autochthonous words in Daco-Romanian, Aromanian, Megleno-Romanian and Istro-Romanian, can be found in Brâncuș-1983.

§ 51. Words of Albanian origin. When an Aromanian word is absent from Daco-Romanian and Istro-Romanian while having an identical or comparable counterpart in Albanian, its Albanian origin is highly probable. T. Papahagi's dictionary (the DDA) contains 363 Aromanian words considered of Albanian origin. Their list includes *bésă* 'faith' (< Alb. *bésë*), *dósă* 'prostitute' (< Alb. *dósë* 'swine,' fig. 'bitch'), *dot* 'at all' (< Alb. *dot*), *duchéescu* 'to feel, to realize' (< Alb. *dúkem* 'to seem, to appear'), *étă* 'time, century, hereafter' (< Alb. *jétē* 'life'), *fátăză* ~ 'the Fates' (< Alb. *fatě-zē*), *ghélă* 'dish, food' (< Alb. *gjéllë*), *gínde* 'rage, devil' (< Alb. *xhinde* 'witch'), *gúvă* 'pit, hole' (< Alb. *gúvë* 'cave'), *ichiş-dó* 'whoever' (< Alb. *kushdó*), *izóte* 'able' (< Alb. *i zótì*), *múndă* 'pain, suffering' (< Alb. *mund*), *po* 'yes' (< Alb. *po*), *rufé(e)* 'lightning' (< Alb. *rrufé*), *şcămbă* 'stone, rock' (< Alb. *shkëmb*). Used impersonally, the Aromanian verb *lipséescu* 'to be insufficient, to miss' means 'should' or 'must' under the influence of Alb. *lip-set*.⁵³

It goes without saying that the influence of Albanian on the Aromanian vocabulary is more intense in those regions of the peninsula where Albanian is spoken, primarily in Albania itself. Based on research carried out in several Aromanian communities in Albania, Gr. Brâncuș (1967) recorded cases of old Romanian (most probably Common Romanian) words from the pre-Latin substratum remodeled phonetically and semantically after recent Albanian words.

§ 52. Words of Slavic origin. Common Romanian formed, evolved, and eventually split apart in close contact with the Slavic tribes that crossed the northeastern borders of the Roman Empire and settled in Dacia, Pannonia, Illyricum, Moesia, Thrace, Macedonia and Greece itself (mainly in the 5th and 6th centuries A.D.). The considerable impact of South Slavic dialects on Common Romanian and its daughter languages, Aromanian included, has been studied thorough-

⁵³ Ko: 271; Sandfeld, LB: 68.

ly.⁵⁴ In his DDA, Tache Papahagi gives an alphabetical list of 585 Aromanian words of Slavic origin. Elena Scărlătoiu has arranged some of the data provided by the DDA into thematic groups (all in all, 307 words): I. Terms referring to material culture (*jar* 'ember,' *prag* 'threshold,' *sítă* 'sieve'); II. Farming (*brázdă* 'furrow,' *coásă* 'scythe,' *snop* 'sheaf'); III. Plant kingdom (*bob* 'kidney-bean,' *boz* 'elder-tree,' *jir* 'beechnut,' *mac* 'poppy'); IV. Animal kingdom (*arâs* 'bobcat,' *gúštir* 'lizard,' *rac* 'crab,' *vídră* 'otter'); V. Natural environment (*izvór* or *ízvor* 'source,' *pádină* (or *pădínă*) 'depression, hollow,' *tínă* 'mud'); VI. Human body, illnesses, folk medicine (*aránă* 'wound,' *trup* 'body'); VII. Cultural and spiritual life (*fálă* 'pride,' *leáne* 'laziness,' *ñílă* 'pity'); and VIII. Society, social life (*năválă* 'incursion, raid,' *rob* 'slave,' *strájă* 'guardian'). Many of these words are also known in Megleno-Romanian and Daco-Romanian (occasionally also in Istro-Romanian). This indicates that they may have been borrowed by Common Romanian (i.e., during the 10th century A.D. or earlier).

G. Mihăilă has included some Aromanian words of Slavic origin in his presentation and interpretation of South Slavic words in Daco-Romanian. Alichescu 'to glue,' *arăzbóiu* 'loom,' *arugóz* 'reed,' *ciudíe* 'astonishment,' *coásă* 'scythe,' *culác* 'ring-like bread,' *cos* 'basket,' *cusíťă* 'braid (of hair),' *duh* 'spirit,' *dzáre* 'horizon,' *gâscă* 'goose,' *griv* 'gray,' *hránă* 'food,' *lupátă* 'shovel,' *niveástă* 'wife,' *padínă* 'depression,' *puh* 'down (feathers),' *pulíťă* 'shelf,' *rai* 'paradise,' *scúmpu* 'expensive, dear,' *șteáie* 'sanicle,' *štírnu* 'coxcomb,' *sútă* 'hundred,' *trup* 'body,' *tuchéscu* 'to melt, kill,' are some of the Aromanian words he mentions together with their Daco-Romanian counterparts.

Recent Slavic words in the Aromanian spoken in the Republic of Macedonia are a normal phenomenon. *Dărjávă* 'state' (< Maced. *država*) and *osmolétcă* 'eight-year primary school' (< Maced. *osmoletka*)

⁵⁴ See Capidan-1925, Rosetti: 310-336 and bibliography; *ibid.* 61-68; Mihăilă, *op. cit.*

are examples recorded from Kruševo in the late 1970s.⁵⁵ Such neologisms have little chance of becoming Common Aromanian words. The same observation applies to recent neologisms from Albanian in the variety of Aromanian spoken in Albania and to recent neologisms from Modern Greek in the Aromanian spoken in Greece.

§ 53. **Words of Greek origin.** This is by far the largest contingent of non-Latin words in the Aromanian vocabulary. In T. Papahagi's dictionary (DDA) there are 2,534 Aromanian words of Greek origin, more than 27% of the total of 9,236 words recorded.⁵⁶ Moreover, many of the words considered of obscure origin in the DDA (like *ayistáre* 'hoard,' *anghídhă* 'sparrow,' *căsístră* 'henry,' *ñiac* 'infant') actually come also from Greek.⁵⁷

Here is what Kr. Sandfeld writes about the Greek words in the Balkan languages: "Ce qui est capital, c'est que l'élément grec subsiste dans les Balkans depuis de temps immémoriaux et que malgré toutes les décadences, il n'a pas cessé d'être porteur d'une civilisation supérieure à celle de ses voisins. Cette civilisation, qui avait pour centre d'irradiation Byzance, a fortement agi sur les peuples voisins."⁵⁸

Daco-Romanian and Aromanian share numerous words of Greek origin. While many of the Daco-Romanian words of Greek origin entered Romanian via Old Church Slavonic or Bulgarian, Aromanian words of Greek origin have been absorbed directly from the Greek dialects.⁵⁹ Numerous Aromanian words of Greek origin coincide with or are very similar to Bulgarian words borrowed from Greek. Cf. Arom. *aplō* and Bulg. dial. *aplós* 'simpleton' (< Gr. *haplós*), Arom. *canélă* and

⁵⁵ See Gołab: 211 and 240.

⁵⁶ See Mihăescu: 171.

⁵⁷ See Tzitzilis: 173 et seq.

⁵⁸ Sandfeld, LB: 17.

⁵⁹ On this matter see Mihăescu, particularly pp. 162-174.

Bulg. *kanéla* 'cinnamon' < Gr. *kanéla* (< Ital.), Arom. *pleága* and Bulg. dial. *pliága* 'wound' < Gr. *pligí*, and many more.⁶⁰ Greek borrowings into Albanian are also numerous. The millennium-long political preponderence of the Byzantine Empire, whose official language was Greek, Byzantine culture and civilization, the Greek Orthodox Church, and the various achievements of the modern Greek state after its independence from the Ottoman Empire (1829) have contributed to the prestige of Medieval and Modern Greek and explain the considerable influence of Greek on the other languages of the Balkans, Aromanian included. However, it should be emphasized that in terms of word frequency, the Aromanian vocabulary of Latin origin has remained by far the most important one. Mutatis mutandis, in this respect Aromanian words derived from Latin can be compared with the Anglo-Saxon vocabulary of English versus the vocabulary from all other sources together.

S 54. Words of Turkish origin. All the regions where Aromanians had lived since their appearance in history fell under Turkish occupation in the second half of the fourteenth century A.D. Ottoman rule ended in 1912. More than five centuries of Turkish presence in the Balkans explains the relatively large number of Turkish words (some of them from Arabic) in all the languages of the peninsula. The DDA contains 1,628 words of Turkish origin, such as *acaréte* 'mansion,' *áma* 'but,' *amiră* 'emperor,' *aslán* 'lion,' *băginác* 'brother-in-law,' *băhcíše* 'bribe,' *bilé* 'nuisance,' *buiáuă* 'color,' *budálă* 'stupid,' *dip* 'at all,' *duşmán* 'enemy,' *geáme* 'glass,' *gépe* 'pocket,' *hălátę* 'device,' *ibríc* 'coffeepot,' *lulé* 'smoking pipe,' *muabéte* 'kaffe-clatch,' *musafír* 'guest,' *nizám* 'foot-soldier,' *sadé* 'only,' *sictír* 'Go to hell,' *sóie* 'category, kind,' *şică* 'joke,' *tăcáte* 'capacity, disposition, frame of mind,' *tuféche* 'rifle,' *urdíe* 'flock, army,' *zevzéc* 'naughty.' There are many words with the Turkish suffix *-lık*, such as *şiretlâche* (< Turk. *şirretlik*, from *şirret* 'bad'). Twenty-four such words can be found

⁶⁰ See Filipova: 71, 100, and 143.

in the DDA. Another large contingent of words come from Turkish nouns with the suffix -cı, as *hancı* 'innkeeper' (< *han* 'inn'), Arom. *hăngi* (cf. also its Arom. synonym *mehengi* (< Turk. *meyhane*cı)). The other Balkan languages also have numerous words with these two suffixes. Cf. D-Rom. *siretlíc*, *hangiu*.

NOTE 1. *Direct and indirect borrowings.* Sometimes a given word of non-Latin origin entered Aromanian not directly, but via another Balkan language. Thus, there are Turkish words taken from Greek or Albanian, Greek and Turkish words taken from Bulgarian or Macedonian, Italian and a few French words taken from Greek or Turkish and other linguistic pathways as well.

NOTE 2. *Absence of words of Hungarian origin.* Daco-Romanian has several suffixes and a large number of words of Hungarian origin.⁶¹ By contrast, the DDA does not contain a single word of this origin. This suggests that Aromanians and Daco-Romanians split apart territorially some time before Hungarians occupied Transylvania in the eleventh century.

§ 55. **Aromanian word formation.** Inherited and borrowed vocabulary has been briefly dealt with above. Aromanians also have a considerable number of lexical units coined by themselves, mainly with prefixes and suffixes. Below are two lists containing the main Aromanian prefixes and suffixes from Latin, Slavic, Greek, or the Balkan substratum.

§ 56. **Main Aromanian prefixes**

apu- (< Gr.) 'again,' 'back.' E.g., *apu-víndu* 'resell' (from *víndu* 'to sale'); see LB: 43 and the DDA: 179.

ayru- (< Gr.) 'wild.' E.g., *ayru-cápră* 'wild-goat' (from *cápră* 'goat'); see LB: 43 and the DDA: 121.

⁶¹ See Rosetti: 429-434.

- cacu-** (< Gr.) 'bad.' E.g., *cacuzburăscu* 'to slander' (from *zburăscu* 'to speak'); see LB: 43 and the DDA: 302.
- dis-, diz-** (< Lat.) 'de-, un-.' E.g., *dizgléț* 'to thaw, defrost' (from *ngleț* 'to freeze'), *disfác* 'to undo' (from *fac* 'to do/make'); cf. also *diz-* in *diznou* 'anew' (after Bulg. *iznovo*, see LB: 88).
- n-, an-, am-, ân-, âm-** (< Lat.) 'in-.' E.g., *mi ncred* 'to trust' (from *cred* 'to believe, to trust'), *andulțescu* or *(â)ndulțescu* 'to sweeten' (from *dúlțe* 'sweet').
- ni-** (< Slav.) 'un-, in-, dis-, -less.' E.g., *ni-agiuṁtu* 'unripe' (from *agiúṁtu* 'ripe, baked, done'), *ni-driptáte* 'injustice' (from *driptáte* 'justice'), *ni-ascultáre* 'disobedience' (from *ascultáre* 'obedience'), *ni-arušinát* 'shameless' (from *rušinát* 'ashamed, shy'). This is, probably, the most productive Arom. prefix. The DDA contains as many as 345 words formed with this prefix.
- pal'u-** (< Gr.) 'of low quality.' E.g., *pal'u-óm* 'good-for-nothing' (from *om* 'man'); see LB 44 and the DDA: 942-3.
- para-** (< Gr.) 1. 'beyond, too much.' E.g., *para-mâc* 'to cram oneself' (from *mâc* 'to eat'), *para-lás* 'to neglect' (from *alás* 'to leave'); 2. 'associated.' E.g., *para-báciu* 'helper of a shepherd' (from *baciu* 'master-shepherd'); 3. 'submission', as in *para-dáu* 'to surrender' (from *dau* 'to allow, to give'); see LB: 43 and the DDA: 945 seq.
- pri-** (< Slav.) various meanings. E.g., *pri-adár* 'to transform' (from *adár* 'to make'); *pri-avút* 'very rich' (from *avút* 'rich').
- proto-** (< Gr.) 'first, before.' E.g., *protozbór* 'preface' (from *zbor* 'word').
- xana-** (< Gr.) 'again, anew.' E.g., *xanadzâc* 'to say again' (from *dzâc* 'to say').

§ 57. Main Aromanian suffixes.

- á (< Gr.), in adverbs: *adâncă* 'deeply' (from *adâncu* 'deep')
- ác (< Lat., Alb., Slav.): *subțârác* 'thin' (from *subțâre* 'thin')
- áciu (< Slav.): *plângáciu* 'plaintive' (from *plângu* 'to cry')
- ádhă (< Gr.): *nustumádhă* 'savor' (from *nóstim* 'pleasant')
- álău (< Lat.): *ascumtálău* 'hideout' (from *ascúmtu* 'hidden')
- áme (< Lat.):⁶² *alghiáme* 'many bees' (from *alghínă* 'bee')
- án, -eán (< Slav.): *susán* 'uplander' (from *sus* 'up')
- ár (< Lat.): *cudár* 'last, worst' (from *coádă* 'tail')
- árcu (< Gr.): *inimárcu* 'courageous' (from *ínimă* 'heart')
- áre (< Lat.): *gălbináre* 'jaundice' (from *gálbin* 'yellow')
- aryó (< Gr.): *purcaryó* 'pigpen' (from *pórcu* 'pig')
- ărie → -ie**
- ás (< Slav.): *cuțutás* 'little knife' (from *cuțút* 'knife')
- áscu / -úscu (< Slav.): *lișuráscu* 'silly' (from *lișór* 'easy');
tinirúscu 'very young' (from *tínir* 'young')
- át (< Lat.): *schinărát* 'backbone' (from *schináre* 'back' anat.)
uriclát 'big-eared' (from *ureácl'e* 'ear'); *adilát*
'breathing' (from *adílu* 'to breathe')
- átă (< Lat.): *imnátă* 'walking' (from *ímnu* 'to walk')
- áte (< Lat.): *driptáte* 'justice' (from *dréptu* 'right')
- átic (< Lat.): *amintátic* 'birth' (from *amíntu* 'to give birth')
- átică: *driptátică* 'justice' (→ -áte, -átic)
- át (< Lat.): *uriclát* 'big-eared' (from *ureácl'e* 'ear')
- átă (< Lat.): *aumbrátă* 'shade' (from *aúmbră* 'shadow')
- ăciúne → -ciúne**
- átáte (< Lat.): *singurătáte* 'solitude' (from *síngur* 'alone')
- átic (< Lat.): *avinátic* 'game animals' (from *avín* 'to hunt')

⁶² There are fifty-two Aromanian words with this suffix in the DDA. By contrast, in D-Rom. words with -áme are very rare and archaic: *copiláme* 'many children,' *haiducáme* 'many outlaws,' *mișelame* 'many commoners' and a few others.

- ciúne** (< Lat.): alăvdăciúne 'praise' (from alávdu 'to praise'); uscăciúne 'dryness' (from uscát 'dry'); guliciúne 'nudity, emptiness' (from gol 'naked, empty')
- cu** (< Slav.): ceacârcu 'squint-eyed' (from ceacâr 'idem')
- eálă** (< Slav.): arneálă 'sweep' (cf. arnéscu 'to sweep, broom')
- eán** → -án
- eásă** (< Lat.): arăfteásă 'tailoress' (from arăftu 'tailor')
- eăște** (cf. Alb. -éshtē): câneăște 'doggishly' (from câne 'dog')
- eăță** (< Lat.): multeăță 'multitude' (from múltu 'much, many')
- (e)ăuă** (< Lat.): fântâneăuă (dim. from fântână 'well')
- él** (< Lat.): arutél 'pulley' (from aroátă 'wheel'); grambó 'groom,' dim. grămbél
- éscu** (< Lat. -íscus or from the Balkan substratum, see Russu 57): frătăescu 'brotherly' (from fráte 'brother')
- es** (< Slav.): coárneș 'with elongated horns' (from córnă 'horn')
- ét** (< Lat.): frăpsinét 'ashgrove' (from frápsin 'ashtree')
- gí** (< Turk.): cosagí 'reaper' (from coásă 'scythe')
- íc** (m.), **-ícă** (f) (probably < Slav.): ficiuríc 'little boy' (from ficiór 'son'); surícă 'little/dear sister' (from sóră 'sister')
- íce** (< Slav.): făntănice 'little well' → -(e)ăuă
- íciu** (< Slav.): cuțutíciu 'little knife' (→ -ás)
- iciúne** → -ciúne
- ié** (< Lat., Gr., Slav.): glinduríe 'place with many acorns' (from glíndură 'acorn');⁶³
- íl'e**, **-âl'e** (< Lat.): furíle 'theft' (from fur 'to steal'); avuțâl'e 'wealth' (from avút 'rich')
- íme** (< Lat.): lundzíme 'length' (from lúngu 'long')
- ín** (< Slav.): barbatín 'virile' (from bărbát 'man, male')
- ínă** (< Lat., Slav.): sacatínă 'deformed person' (from săcát 'crippled'); uínă 'many sheep' (from oáie 'sheep')
- ínță** (< Lat.): slăbínță 'weakness' (from slab 'weak')

⁶³ More on this in Sandfield, LB: 44.

- (i)órm**, -**(i)oárăf** (< Lat.): *gălbiñór* 'yellowish' (from *gálbin* 'yellow'); *iñoáră* 'little/dear heart' (from *ínimă* 'heart')
- (i)ót** (< Gr.): *Fărşărót* (from *Fraşári*), *Sămărñót* (from *Sămări-na*, a town in Greece)
- ış** (< Slav.): *cărpiniş* 'hornbeam grove' (from *cárpin* 'horn-beam'); *câmpíş* (1) 'rural' (from *câmpu* 'field'); *câmpíş* (2) 'small field'
- ışór** (< -**ış** + -**ór**): *chinişór*, dim. from *chin* 'fir'; *bunişór*, dim. from *bun* 'pretty good'
- iste** (< Slav.): *grupíste* 'cemetery' (from *groápă* 'grave')
- ít n**, -**ítăf** (< Lat.); makes nouns from past participles: *amur-țít* 'stabbing pain' (from *amurțăscu* 'to become numb'); *mutrítă* 'look, glance' (from *mutréscu* 'to look')
- itáte** (< Lat.): *yiitáte* 'creature' (from *yiu* 'alive')
- ítcu** (< Slav.): *nişanlítcu* 'wonderful' (from *nişanlí* 'marked')
- íthră** (< Gr.): *scântălíthră* 'little spark' (from *scânteále* 'spark')
- ít m/n**, -**ítăf** (< Slav.) make diminutives: *buiť* 'little ox' (from *bou* 'ox'); *gutuñítă* 'little quince' (from *gutúñe* 'quince')
- íu**, in adjectives ending in -**ăriú**, -**uriú** (< Lat.): *hirburíu* 'quick-cooking' (from *hérbu* 'to boil')
- íu**, 'large amount' (< ?): *limníu* (from *lémnu* 'wood')
- iúne** (< Lat.): *putigiúne* 'rot' (from *pútrid* 'rotten')
- izmă** (< Gr.): *aspárizmă* 'scare' (from *aspár* 'to scare');⁶⁴
- liche** or -**lâche** (< Turk.): *furlíche* 'theft' (< *fur* 'to steal')
- mén** (< Gr.): *mintimén* 'wise' (from *mínte* 'mind')
- míntu** (< Lat.): *acupirimíntu* 'roof' (from *acoápir* 'to cover')
- oáñe** (< Lat.): *vulpoáñe* 'vixen' (from *vúlpe* 'fox')
- óce**, -**óciu** (< Slav.): *călivóce*, *călvóciu* 'small hut' (from *călivă* 'hut')
- óñu** (< Lat.): *vulpóñu* 'male fox' (→ -**oáñe**)

⁶⁴ See Sandfeld, LB: 44.

- óplu (< Gr.): *piscóplu* 'small fish' (< *péscu* 'fish')
- ós (< Lat.): *muntós* 'mountainous' (from *múnte* 'mountain'), *plu-iós* 'rainy' (from *ploáie* 'rain')
- şór m, -şoáră f: *bunşór* 'pretty good' (from *bun* 'good') → -işór
- tór (< Lat.): *arávdătór* 'patient' (from *arávdu* 'to endure'), *ti-ritór* 'beggar' (from *ter* 'to ask')
- úcică (< Slav.): *călivúcică* [•účkă] 'small hut' → -óce
- úră (< Lat.): *acritúră* 'sourness' (from *acrit* 'turned sour'), *adunătúră* 'gathering' (from *adunát* 'gathered'), *căldúră* 'warmth' (from *cáldu* 'warm')
- úş (< Slav.): *picurărúş* 'little, young or dear shepherd' (from *picurár* 'shepherd')
- (u)şór: *locşór*, dim. from *loc* 'place'
- úşcu, -úşcă (< Slav.): *glärúşcu* 'simpleton' (from *glar* 'stupid'); *colivúşcă* 'small hut' → -óce
- út₁ (< Lat.): *curnút* 'horned' (from *córnu* 'horn')
- ut₂ (< Slav.): *plâ'ngut* 'cry' (from *plângu* 'to cry')
- utós (< Gr.): *gurgulútós* 'roundish' (from *gurgúlu* 'pebble, nippule')
- úť (< Lat.); one case only: *ñicúť* 'tiny' (from *ñic* 'small')
- ză, -ăz (< Alb.): *niheámăză* 'a bit' (from *niheámă* 'little'); *muşutícăz* m/n, *muşutícăză* f 'pretty' (from *muşutíc* 'pretty' < *muşát* 'beautiful').

§ 58. **Terminologies.** Since there have been no schools and no scientific research conducted in Aromanian, terminologies for various domains of activity are either rudimentary or nonexistent. There are, however, a few exceptions. For centuries, the traditional occupation of Aromanians has been sheep herding. The Aromanian vocabulary reflects this fact in various ways. Thus, as many as twelve words for 'shepherd' are known: *baciu*, *bagegí*, *birbicár*, *că-prár*, *căşeár*, *chihăié*, *cilinícu*, *găvărár*, *mătricár*, *muldzár*, *pere-gé*, *picurár* (main term), *stirpár*, and *uiár* (see **SHEPHERD** in this dictionary). Likewise, several terms for 'wool' are known (see **WOOL**). Not rarely, expressions from this field can be heard in si-

tuations unrelated to sheep husbandry. E.g., *Te cășeáre áre?* (lit. 'What's his cheese farm like?') means 'How much money does he make?' or 'What property does he own?' regardless of the actual profession of the person referred to.

§ 59. Affective (emotional) vocabulary. Aromanian is rich in vocabulary related to affective life. Very intelligent by nature and by collective and personal experience, speakers of Aromanian value the mind and despise or mock narrow-mindedness. There can be no doubt that they enjoy the suggestive power of witty words and expressions. Under the headword **STUPID** in the dictionary presented here as many as sixty-three words can be found, some of which are very colorful and throw light on these people's character and mentality. Other affective vocabulary include: 'to steal' (twenty-two words); 'to kill' (twenty-seven words); 'devil' (forty words); 'wretched' (sixty-two words). A lazy person is called *caca-váträ* (literally, 'hearth-shitter'), and a secretive person is a *oálă acupirítă* (literally, 'covered pot').

§ 60. Conclusion. The future development of the Aromanian vocabulary cannot be foreseen any more than the destiny of the language itself: will it silently continue to shrink and eventually be abandoned altogether, or will it be invigorated thanks to the enthusiastic efforts of its contemporary supporters (see § 47a)? But regardless of their success or failure, Aromanian constitutes and will remain for many years to come an important field of research for students in Romance, Romanian, and Balkan linguistics.

Subject index

adverbs § 43
 adjectives § 24
 affective vocabulary § 59
 affricates § 14
 agreement of adjectives § 21.1
 Albanian words in Aromanian § 51
 alternations, consonant and vowel ~ § 17
 aorist ("the simple perfect") § 32
 apheresis of a- (in MeglR) § 15
 apical r § 14
 Aromanian and Daco-Romanian as dialects of Common Romanian § 2
 Aromanian as a Romance linguistic entity § 2
 Aromanian as co-language of Romanian § 2
 Aromanian-Slavic bilingualism § 14
 Aromanian viewed independently of Daco-Romanian § 3
 Aromanians § 1
 a, â, ă § 8
 b > ă § 16.9
 Balkan Latin § 2
 Balkan Romance § 2
 Balkan substratum § 50
 bias in population counts § 4
 bilingualism §§ 5, 14
 borrowings; ~ from Albanian § 51; ~ from Greek § 53; ~ from Slavic § 52; ~ from Turkish § 54; direct and indirect ~ § 54, note 1; absence of ~ from Hungarian § 54, note 2
 cardinal numerals § 28.1

Common Romance § 2
Common Romanian §§ 2, 3
č and ĉ § 8
comparative-historical comments § 16
comparative of adjectives § 21.2; ~ of adverbs § 43
compound past tense (= the perfect) § 33
conditional § 37.1
conjugation § 29b
conjunctions § 46
consonants § 14
Daco-Romanian § 2
Dalmatian § 2
DDA, the § 7
declension of nouns § 20
definite and indefinite form of nouns § 19
demarcation between Aromanian and Romanian (Daco-Romanian) vocabulary § 7
demonstrative pronouns § 25
dh § 8
dialects of Daco-Romanian § 2
digraphs § 8
diphthongs § 13
dz § 8; dz < Lat. ge, gi § 16.6; dz < Lat. d+i § 16.8
ea vs. ia in Aromanian § 8
eá after the labial consonants (p, b, f, v, m) § 14.4
eá, oá < Lat. e, o § 16.3
Eastern Romance § 2
emotional vocabulary § 59
end of word § 15
erosion of Aromanian § 5

ethnogenesis of Aromanians § 1
f > h' § 16.9
falling diphthongs § 13
Farsherot type of Aromanian § 2
fricatives § 14
further development of Aromanian § 60
future § 35
gender of nouns § 18.1
gerund § 40
glides § 8
Gramoste type of Aromanian § 2
Greek words in Aromanian § 53
Hungarian borrowings; absence of ~ § 54, note 2
imperative § 38
imperfect indicative § 31
imperfect subjunctive § 36.3
indefinite and definite form of nouns § 19
indefinite pronouns § 27
infinitive § 39; absence of ~ § 29a
intermarriages between Vlachs and non-Vlachs § 5
interrogative pronouns § 26
Istro-Romanian §§ 3, 16.1
Italian § 2
Italo-Dalmatian § 2
i and ü § 8
i § 8; i and â § 11 (in note)
j § 8
kl' and gl' < Lat cl, gl § 16.7
Koutsovvlachs § 1

lexical underdevelopment of Aromanian § 47

l' § 8

l' and ř preserved § 16.10

lj § 8

loss of unstressed a- § 16.2

m i ř § 16.9

Macedo-Romanians § 1

Macedo-Vlachs § 1

maps §§ 6, 16.9

Megleno-Romanians § 3

metathetical phenomena § 16.14

Moscopole type of Aromanian § 2

negative pronouns § 27

neologisms § 47a

"Northern" Aromanian § 9

nouns § 18

number of Aromanians today § 4

numerals § 28

ň, ř §§ 8, 16.10; nj § 8

oa § 8

off-glides § 15

Olympus type of Aromanian § 2

ordinal numerals § 28.2

Origins of the Aromanian vocabulary §§ 47-54

palatalization of labials and labiodentals § 16.9

participle §§ 29a, 33, 34, 36.4, 41, 42

parts of human body < Lat § 48

passive voice § 66

perfect ("the compound perfect") § 33

personal pronouns § 22.1
Pindus type of Aromanian § 2
p > k' § 16.9
place names, list of § 9
pleonastic personal pronouns § 22.2
pluperfect § 34
plural of nouns § 18.2
possessive pronouns § 24
prefixes § 56
prepositions § 44
present indicative § 30
pronouns § 22
pronunciation vs. spelling § 8
prothetic a- § 16.1
Proto-Romanian § 2
reflexive pronouns § 23
relative-interrogative pronouns § 26
rhotacism: absence of ~ in Aromanian § 16.12
rising diphthongs § 13
Romance family of languages § 2
Romanian § 2
rounded consonants § 8
Sardinian § 2
semivowels § 14
sh § 8
simple past tense (aorist) § 32
Slavic words in Aromanian § 52
sonants § 14
"Southern" Aromanian § 9

spelling and pronunciation § 8
stops § 14
subdialects of Daco-Romanian § 2
subjunctive mood §§ 36.1-36.4
substratum: words believed to be from the ~ § 50
suffixes § 57
superlative of adjectives § 21.2
syncope § 12
synonyms § 7
ş § 8
terminologies § 58
th § 8
trilingualism § 5
ts § 8
Tsintsari § 16.5
Turkish words in Aromanian § 54
ş § 8; ş < lat. ke, ki; Arom. ş < Greek? § 16.5
ă § 8
unrounded final consonants § 8
unstressed vowels § 10
uvular r § 14
v > γ' (y') § 16.9
velar r § 14
verb § 29
Vlachs § 1
vocabulary § 47
voiceless / voiced opposition of consonants § 14
vowels § 10; vowel syncope § 12
Vulgar Latin §§ 2, 47

word formation § 55

word frequency § 53

works on Aromanians, in English § 6

written records in Aromanian § 2

IV. AN ENGLISH-AROMANIAN DICTIONARY

A

A indef. article un *m*, únă (or nă) *f*; vâr *m*, vâră *f*; vârnă *m*, vârnă *f*; **should he steal ~ sheep from me** di-ñ l'a vârnă oáie; **It resounded like ~ shell** Plăscăni ca vâră tópă

A prep. (for each) tu, pri; **for 300 groshy ~ month** cu 300 [trei súti] di yroši tu mes || PC Brz: twice ~ day di doá"â orⁱ pri dzú"â; CUNIA (in a private letter) **I used to work two-three hours ~ day** Lucrám căti doáuă-trei oári di chiró tu dzúă (stress added)

ABA s. tex. abă

ABACK adv. (unexpectedly) apándiha → BE TAKEN ~

ABANDON vb. alás, apăr(n)ăséscu, apăr(n)iséscu (and apărñiséscu); apăryiséscu, părătéscu, păr(ă)tiiséscu, prăhtiséscu, brăhtiséscu; bag văfia (lit. 'to paint, to apply paint'); ~ him! Bágă-l' văfia! (to avoid) fug; (imprec.) **May God's grace ~ him!** Fúgă-l' doára a Dómnului! (to renounce, to throw away) valeápid || las; LITURG 130: **do not ~ us!** nu nă lásă

ABANDONED adj. alását; (forgotten) apăr(n)ăsít; (deserted, as of a house) aráte (lit. 'cool') *m/f*; arătă pl; **He found the house ~** U-află vătra aráte; (free from restraint) azgân, pl *m* -gâñ, *f* -gâne

ABANDONMENT s. alásáre, apărnăsíre, apărñisíre, apăryisére

ABASE vb. ñicşurédz, cătăfroniiséscu; **to ~ oneself** mi fac túrtă (lit. 'to make oneself a flattened cake') || CUNIA 154: atimuséscu

ABASH vb. scol di mínte → DISCONCERT

ABATE vb. cúrmu, ñicşurédz, scad; (to diminish, as of a feeling) moľiu, slăghéscu

ABATEMENT s. curmáre, ñicşuráre, slăghíre

ABATTOIR s. → SLAUGHTER HOUSE

ABBAY s. → MONASTERY

ABDICATE vb. (as of a monarch) dipún di pri scámnu → GIVE UP

ABDICTION s. parétise

ABDOMEN s. pântic, pântică, dim. pânticúše; plăstúre, prăstúre; tâmpiníciu; străbăşină, străbişină; fulină, schimbé || ALIA 179: bă-ríc; pândică, péndică, píndică, pândică, púnducă

ABDUCT vb. (to kidnap) aráp, arăchéscu

ABED adv. (in bed) apús, băgát, culcát

ABERRATION s. urbáre

ABET vb. (to spur to action) píngu, anăngăsescu

ABHOR vb. → HATE, DETEST

ABHORRENT adj. ánustu, m pl -ștâ, f pl -ste → DETESTABLE

ABIDANCE s. ascultáre, aplicáre

ABIDE vb. (to put up with) arávdu; (to withstand) tân, tân chéptu; (to await) aștéptu, apăndăxéscu

ABILITY s. chischineátă, chischimeátă; măsturí(l)e, măsturlíche; muraféte, murăfitlâche

ABJECT adj. zgrumát; also: aynusós, yunusós; etepsáz, idip-, m pl etepsâjí, idip-, f pl -sâze ; murlái, f -láie; sémnú, seámna, sémní, seámne

ABJURE vb. valás, valeápid

ABJURATION s. alipidáre

ABLAZE adj., adv. aprés

ABLE adj. ácșu, pl m ácsi; áxiu, pl m ácsi; **We are not ~ to steal**
Noi nu him ácsi trâ furi; also: icanó; irbáp, m pl irbăchi; izóte invar.; chischín, pl m chischíñ; chischinéț; sárpe invar. → BE ~ TO

ABLOOM adj. anflurít

ABLUTION s. láre, spiláre

ABNEGATE vb. (to renounce, to give up) alás; trag mână (lit. 'to draw back one's hand')

ABNEGATION s. alásáre

ABNORMALITY s. anapudhíle, anapudzálé

ABODE s. armăneáre, şideáre

ABOLISH vb. = bitiséscu, cûrmu, arăstórnu

ABOLITION s. arăsturnáre, bitisíre, curmáre

ABOMINABLE adj. firaón m, -oánă f, -óñ m pl; -oáne f pl; also firaún → ABJECT, DETESTABLE

ABORTION s. (abortive person, animal, or plant; smaller than expected; failure) cacafíngu

ABORTIVE adj. (imperfectly formed) astrăchít, cácv, zvumút; ~ child s. chirchinéț, vumutúră

ABOUND vb. (to be plentiful) artir(i)séscu; hiu di primansús

ABOUT adv. (approximately) vără, vără; ca, ca di ~ ten eggs vără dzáte oáuă; ~ two hours away ca doáuă ori cále; an elderly man ~ 70 years old om tricút ca di şeaptidzăti di añ; (on all sides) tu tú-te părtâle; (to be ~ to, to be on the verge of) vrea + vb. **The dog was ~ to tear me up** Cânile vrea mi bea (lit. 'The dog wants to

ABOUT

drink me up') || CUVATA 19: ~ noon așí ca miríndi-oáră

ABOUT prep. (*indicates concern*) tă, tră; **What are you crying ~?**
Tră ţe plândzi?

ABOVE adv. disúpră, prisúpră, pisúpră; sus, nsus di; **from ~ di**
sus; (*in the upper part of*) strâ, disúpră (di); ~ **the village** strâ
hoáră

ABOVEBOARD adj., adv. tu fátă, fanirá, fóra, aşcheareé

ABROAD adv. (*out of doors*) nafoáră; (*out of the country*) tu a-
xeáne; **from ~ dit xinitié**

ABSCESS s. med. cuptúră, gärnút (and gâr-), gärit, úimă, apóstimă

ABSENT vb. lipséscu, hiu cusúre

ABSENTMINDED adj. agärşít, bôscu, hăscât, şuntít, l'-azboáră (*lit.*
'[his / her mind] is flying'); pri mûlă şeáde ş-mûlă căftă (*lit.*
'[he] is on the mule and is looking for [his] mule')

ABSINTH s. bot. (*wormwood*) pilónu, pilónu amârós, apsíthe

ABSOLUTELY adv. (*completely*) dip

ABSOLVE vb. l'értu, sălăghéscu

ABSORB vb. muç, sug, beau

ABSORBED IN THOUGHTS adj. minduít m sg, -ít m pl

ABSTAIN vb. mi țân, mi stăpuéscu

ABSTENTION s. țâneáre, stăpuíre

ABSTEMIOUS adj. (*as concerns foods and drinks*) luyursít

ABSTINENCE s. țâneáre; (*diet*) piríze, perizlâche, dhiétă

ABSTRUSE adj. tártar, m pl -tară

ABSURD adj. gläréscu, m pl -réştâ; ni-minduít → STUPID

ABUNDANCE s. artírizmă, birichéte, bunlúche; **in ~** adv. cu mnáta

ABUNDANT adj. bólcu, m pl -lți; **The crop is ~** Grâñile súntu bólte

|| **Av:** berichitlâcu; **Pls:** birichitós, cl 38; âmbugát, BASME 14

ABUNDANTLY adv. di primansús; cu mnáta; (*as of sweat*) arâu (*lit.*
'stream')

ABUSE s. (*verbal ~, insult*) angiuráre, prusvusíre, prusvulíe, yu-
mârsíre

ABUSE vb. angiür, tăxéscu; afúm nările; rizil(ips)éscu; prus-
vul(i)séscu; yumârséscu; tălăéscu tu halé; || l'-scot óchil' di
cutótalui, BASME 184 (*lit. 'to scoop out smb.'s eyes completely'*)

ABUSIVE LANGUAGE s. angiuráre

ABUT vb. (*to support, hold in position*) vandoápăr, andoápir; (*to*
border upon) sinuripséscu

ABUTTALS

ABUTTALS s. (*boundaries*) tráfuri pl, traf sg

ABYSS s. hău → PRECIPICE

ACACIA s. bot. sălcăm (*and* sălcăm), bagrém, dávan, acăchíe

ACCEPT vb. apróchiu, a(po)dhixéscu; străxéscu, strixéscu; u fac di cábúle; mi fac răziă; **We ~ it the way you are putting it** Apruchém aší cum dzâti

ACCEPTABLE adj. ~ bun, f búnă, m pl buñ, f/n pl búne ('good')

ACCEPTANCE s. dhixíre, apodhixíre

ACCESS s. (*entrance*) intráre

ACCIDENT s. oáră láie (*lit. 'black time'*); páthimă → MISFORTUNE

ACCIDENTALLY adv. țivá; **lest children fall ~ into the water** fi-ciórili [fi•ciórī•lī] s-nu cádă țivá tu ápa

ACCOMMODATE vb. (~ with room and board) lu-ám / u-ám ân cunáche

ACCOMPANIMENT s. (*in vocal music*) ih, is

ACCOMPANY vb. (*to escort*) pitréc; (*in vocal music*) țân íhlu, țân íslu, țân boátea

ACCOMPLICE s. G: yitác

ACCOMPLISHED adj. adărát, axít, mburít

ACCOMPLISHMENT s. ad(ă)rare, axíre || BELIMACE 4: azvíndză pl

ACCORD s. (*as of musical instruments*) duzéne

ACCORDING TO prep. cáta; N: spríma || CAPIDAN 510: spréma

ACCOUNT s. (*report*) tăcráre, tăcríre; (*record of debt*) tifté-re, dhiftére; (*statement of transaction*) (h)isápe; **a man of no ~ om** di ciuchi; **Short ~s make long friends** ~ Fráte, fráte, ma cáselu-i cu parádz; **take into ~ bag** oáră (că) || CUNIA: **to pay on one's own account** păltéscu cátium (*in a private letter; stress added*)

ACCOUNT vb. (*to consider, to number among*) númir; am ti

ACCOUNT-BOOK s. tiftére, dhiftére

ACCUMULATE vb. stríngu, N: (*rare*) strângu; adún, stivăséscu, silixéscu, lixéscu

ACCUMULATION s. adunáre, stríndzire, strindzeáre

ACCURATELY adv. giústa, sustá, tamám

ACCUSED adj. anăthimát, anăhi-; blăstimát, cătăryăsít, cătăryisít; nalét, nihít, ni-apucát, stímtu; (*imprec.*) **May you be ~!** Anághea s-țu da! **May your mother be ~!** Nathimá-ț mă-ta!

ACCUSATION s. dâvăgilâche; cătiyuríle, cătiyuríe

ACCUSE vb. cătiyurséscu, arúc măhănaļu pri

ACCUSER s. dâvăgi

ACCUSTOM

ACCUSTOM vb. nveț, bag tu arăstoácă, mălxéscu

ACCUSTOMED adj. nvițát; (~ to smth. harsh or unpleasant) aryăsít
(lit. 'tanned'); **getting** ~ mălxíre

ACE s. (a playing card) móna, N: móntă; cheț; as (or has), pl.
áseañ and así [ași]

ACHE vb. mi doáre; áñ da dor; **The joints of their feet ~ed** Lă da
dor prinódurile di la cicioáre

ACHE FOR vb. l-trag dórlu → LONG

ACHIEVE vb. adár, fac

ACHIEVEMENT s. ad(ă) ráre, ad(ă) rámântu, (m)buríre

ACID: arsenic ~ afrát

ACIDITY s. stomach ~ acrís, căúră

ACIERATE vb. cilicuséscu

ACKNOWLEDGE vb. (to express recognition or gratitude) cunoșcu,
l-u am tru cunușteáre, l-u am tu biricheávis → ADMIT

ACKNOWLEDGMENT s. (recognition, thanks) cunușteáre

ACOLYTE s. (rare) dupănsătór

ACORN s. glíndă, ghíndă, ghíntă, glíndură; dócără, jir, văláne

ACQUAINT vb. dau tu šteáre || CUNIA 13, 76, 300: dau hăbáre, fac
hăbáre, pitréc hăbáre; dau timbíhe, fac timbíhe; dau šteáre, pitréc
šteáre; dau glas

ACQUAINTANCE s. oáspe m, oáspită f; (the state of being acquainted)
cunușmáie → MAKE SMB.'S ~

ACQUAINTED → BECOME ~ WITH

ACQUIESCE vb. → AGREE, CONSENT

ACQUIRE vb. (~ wealth) acát maiáuă, ayunéscu; (~ bad manners)
lau; (~ a disease) amíntu; **We ~ed heart disease** Amintă lângoáre di
inimă

ACQUISITION s. acătáre, acumpăráre, acuprátă, loáre

ACQUISITIVE adj. → GREEDY

ACRE s. (land unit) ~ strémă, pl. stémate; píndă

ACRID adj. ácru, -cră, -cri, -cre

ACRIMONY s. ústur, usturíme; ascuráme

ACRIMONIOUS adj. áscur

ACROBAT s. (as in a circus) pihliván

ACROSS adv. dhípla; **We go ~ the mountains** Lom dhípla múnțál;
(face to face) carší; andícra, andícrita; (from one side to the
other) disúpră di → ALONG AND ~, PUT IT ~ SMB.

ACT

- ACT** s. (deed) fáptă; (a negative ~) lăiátă → CATCH SMB. IN THE ~
ACT vb. eneryiséscu; (to pretend) vprifác || (to proceed) fac; (to go one's own way) fač cúmu ñ-tálē cáplu, BASME 411 (lit. 'to act the way one's head cuts it')
- ACT THE PRUDE** vb. strâmbu nárea (lit. 'to turn one's nose away')
- ACTION** s. enéryie; (lawsuit) ayuyié
- ACTIVE** adj. nişidzút
- ACTIVITY** s. lúcru || DIARO 12: nişideári
- ACTOR** s. théatrín
- ACTUAL EVENT** s. fáptă
- ACTUALLY** adv. (n)aévea
- ACUITY** s. (~ of perception, of judgement) dhiácrise || CUNIA 85, 138: iträlli f, mintimiñílli f, pireátă; DIARO 27: sârpiṭâlli, sârpiṭlâchi
- ADAMANT** s. yeamándă, yeamánde, yeamándu
- ADAM'S APPLE** s. anat. căcărdác || GSus, Pls: núcâ, CL 257
- ADAPT** vb. tivicuséscu, tiryiséscu, uidiséscu
- ADAPTATION** s. tivicusíre, uidisíre
- ADD** vb. adávgu, aor. adápšu, adápsi, adápsi, etc., see § 32; also avdág and avgătéscu
- ADD WINGS** vb. dau vímtu, inimuséscu
- ADDITION** s. adăvgáre, adăvgământu, adăvgătúră, avgătíre
- ADDLE** adj. (of eggs) clúvyiu, cluvyisít, clucít, culcít
- ADDLE** vb. (of eggs) cluvyiséscu
- ADDRESS** s. sístase
- ADDRESS** vb. (to turn to) vndréptu căträ
- ADEPT** s. măstur, ustă
- ADEPTNESS** s. măsturlíche, măsturíle, măsturíe
- ADEQUATE** adj. (sufficient) distúr; Mul: distúl
- ADHERE** vb. alichéscu → STICK
- ADIEU** interj. adío
- ADJACENT** adj. = viṭinipsít
- ADJOURN** vb. (to suspend) cúrmu; (to postpone) amân
- ADJOURNMENT** s. curmáre; amânáre
- ADJUST** vb. tivicuséscu, tiryiséscu
- ADJUSTMENT** s. tivicusíre
- ADMINISTER** vb. (to manage) vchivirniséscu || to ~ justice fac
 driptáti PC Brz

ADMINISTRATION

- ADMINISTRATION** s. chivernisíre
- ADMINISTRATOR** s. éfur, zăpít → MANAGER
- ADMIRABLE** adj. scóntră invar.
- ADMIRABLY** adv. scóntră
- ADMIRAL** s. (*Turkish officer*) amiraláiu
- ADMIT** vb. (*to give entrance*) adixéscu (*and adhi-*); (*to concede*) dau driptáte → ACCEPT; (*to make acknowledgment*) cunóscu; *I will ~ this to you* Va ţ-u cunóscu
- ADMIXTURE** s. || BELIMACE 37: amisticăciúne
- ADMONISH** vb. anăcréscu, vărghéscu, trag un pirdáfe → SCOLD
- ADO** s. sălăváte; **without much ~, without further ~** níti únă, níti doáuă; ne únă, ne doáuă
- ADOLESCENT** s. ficiurác, ficiurángu; cândăturás, giunóp
- ADOPT** vb. (*a child*) nhilédz, trec prit cămeáše, lău di súflit
- ADOPTION** s. (*of a child*) nhiláre
- ADOPTIVE CHILD** s. ficiór di súflit; psihupédh || *Also ficiór tră súflit (lit. 'son for the soul');* the same pattern in D-Rom. (**copil de suflet**), in the Venetian dial. (**fio d'anema**) and in Friulian (**fi d'anime**), PARALLELE 155
- ADOPTIVE GRANDCHILD (or NEPHEW)** s. para-nipót
- ADORE** vb. háscu n güră
- ADORN** vb. adár, armătuséscu, mușuțéscu, nvéscu, pruvéd, stul-séscu; (i)suséscu; chind(r)iséscu; viliséscu; (*to ~ with showy finery*) nsărgóciu
- ADORNED** adj. adărát; andréptu, ân-; armătusít, ânzârzălat; chind(r)isít; isusít; mușițât, mușuțât; ncligát; prăpsít, pripsít; prividzút, scriát || HRISTU 5: stulusít
- ADORNMENT** s. mușuțâre, mușițâre; armătusíre; privideáre; vilisí-re; nsărguceáre
- ADROIT** adj. măstur → CLEVER
- ADULATION** s. culăchíe, culăchipsíre, sprelíndzire
- ADULATOR** s. tărtór
- ADULATORY** adj. tărtór; marghiól (*and -yiól*), pl m maryiól
- ADVANCE ONE'S OPINION** vb. || âñ dau mintăli, BASME 302 (*lit. 'to give one's minds'*)
- ADVANTAGE** s. hăire, hărie, scuteáre, prucuchíe → PROFIT
- ADVANTAGEOUS** adj. ~ ári scuteáre 3 sg (*lit. 'it has return'*)
- ADVENT** s. (*coming, arrival*) vineáre, viníre

ADVENTURE

ADVENTURE s. (ordeal) páthimă

ADVENTURER s. azvimirat, spulbirat

ADVERSE adj. (unfavorable) laiu (lit. 'black'), m/f pl lăi

ADVERSITY s. strimiturare, stuhinare; (bad luck) anapudzâle

ADVICE s. nveț, nvițare; urminile, -nie, -nipsire; năsăhate, năsihate; căle (lit. 'path, way'); **We do not need your** ~ Noi nvițare di voi nu vrem; **She [Eve] did that on the serpent's** ~ Li feăte cu nvéțlu a șearpilui; **The** ~ I am giving you will take you **far** Calea te-ț dau io va ti scoătă năparti → **ASK FOR** ~; **TAKE SMB.'S** ~

ADVISE vb. nvéț, dau un anvéț, urnupsescu, urminipsescu, simvulipsescu, dhăscăli(p)sescu; **He -ed him how to speak Lu-nviță** cum si zburăscă || dau nă minte, BASME 441 (lit. 'to give a piece of mind'); BATSARIA 78: dau ună-nvițare

ADVISER s. (member of a council)

ADVOCACY s. (profession) avucătlâche

ADZ(E) s. (a cutting tool) téslă, cōpă, nōcupă, nicōpă, mānăcōpă, schipăre, zmálă

AESTIVAL adj. viréscu, m pl -réștă, f pl -réști

AFAR: from ~ adv. di lárgu

AFFABLE adj. eváșcu, sârbu, m pl -rghi, f pl -rbe → **GENTLE**

AFFABILITY s. uminile || DIARO 43: adâmlâchi f

AFFAIR s. (commercial, juridical, etc.) articli n pl; (activity, concern) huzmēte, lúcru

AFFECT RELUCTANCE vb. strâmbu nárea, fac coáde, fac năji [năjí]

AFFECTATION s. (affected ways) maraféte, mā-, mu- || HRISTU 26: marifet

AFFECTION s. vreáre; med. maráze → **DISEASE**

AFFECTIONATE adj. vrut; dolu, m pl dol, f pl dôle; my ~ sister dôle a mea di sóră

AFFECTIONATELY adv. vrut; **She is looking at him** ~ Mutreăște vrut la el

AFFIRM vb. (to assert, to maintain) tân, dzâc, spun

AFFLICT vb. lăiéscu, lipisescu, amărăscu, părăpuñisescu

AFFLICTED adj. cârtít || CUVATA 4: ca bătút di gríndină (lit. 'as if hit by hail') → **SAD, BE** ~, **WRETCHED**

AFFLICTION s. nvirín, cârtitúră, căhâre, părăpuñisire

AFFLUENCE s. artírizmă; (as of crops) birichéte; bulăchi, bun-

AFFLUENT

lúche || DIARO 124: bunlâchi

AFFLUENT adj. mbugát, -átă, -át, -áte → RICH

AFOOT adv. cu cioările

AFFORD vb. ñ-da di mână; **He can ~ this** L-da di mână

AFFRANCHISE vb. elefthiruséscu, apulséscu

AFFRONT s., vb. → INSULT

AFRAID → BE ~

AFTER adv. (*subsequently*) di-pri-apóia

AFTER prep. (*at a later time; according to, in conformity to*) dûpă, dûpu, dípu; di cára; ~ **the girl's departure** dûpu plicárea a feátil'ei; ~ **I die?** Di cára s-mor eu? ~ **a short time** tră puçän chi-ró; tră puçänă oáră; (*purpose*) trâ, tră, ntră; **Go ~ water** Dú-te tr-ápă; **He went ~ firewood** Nchisí ntră leámne; ~ **the French fashion** a la frânga; (*succession*) cu; **year ~ year** an cu an

AFTER ALL níti că; ména; **N:** ghioa, nghioám, ghioáie; ~ **Gardani** (*a masculine given name*) **is not alive** Gardáni níti că băneádză

AFTERBIRTH s. (*placenta and fetal membranes*) soárte

AFTERNOON s. **in the late** ~ trâ mirínde; (*the 4:00 – 5:00 o'clock time*) cătră mirínde

AFTERWARDS adv. apói, apóia, apoáia, năpói, dapóia, di-apóia; di-priapóia; di-cára || HRISTO 1: ma năpoi

AFTERWORLD s. → OTHER WORLD

AGAIN adv. iar, iáră, iára; diznou, máta, xaná, **S:** pále || **N:** năpói, CAPIDAN 505 → DO ~

AGAINST prep. tru, cóntra, cóndră cu, príste; **I was standing ~ the wind** Míni stăteám cóndră cu vímtul; **He threw himself ~ him** Príste nás si-arucă || ~ **one's will** di zóre, BASME 50; **The girl fell ~ a rock** Feáta si-agudí di ună k'átră, K-D 73 (*stress added*); fără ínimă (*lit. 'without heart'*), PARALLELE 140

AGAPE adv. cu gúra hăscátă → REMAIN ~

AGE s. vârstă, vrâstă, ilichíe; scáră (*lit. 'ladder'*); **He was the same ~ as the old woman** Erá tu vârsta a moásil'ei; **girls my ~** feáte tu scára a mea || **of his ~** tu áñlí a lui, BASME 7

AGE vb. auşéscu, auşăscu → GROW OLD

AGED adj. (*of people*) alghít (*lit. 'whitened'*)

AGEING s. vicláre, nvicláre, viclíre; aušíre, auşítă; mušíre; alghíre (*from álbu 'white'*)

AGENDUM s. (*thing to be done*) lúcru tr-avináre

AGENT

AGENT s. (representative) vichílu or vichíle, pl. vichíl'

AGGRAVATE vb. (to vex) guštirédz; (to torment) scot súflitlu, scot geánlu; (to annoy) sâcâldisescu; (a wound, etc.) mărițescu

AGGRIEVE vb. → INJURE, TROUBLE

AGHAST → ASTONISHED, STAND ~

AGILE adj. sárpit, sárpit (and sâr-), sârpid; sértu, m pl -rțâ, f pl -rte; sértic, sârbescu; (slender and ~) bidiví → NIMBLE

AGILITY s. sârbislâche, sârpitlâche, sârpitâle

AGITATE vb. (as of a lake or sea) trub, tûrbu

AGITATED adj. || (uneasy) sighisít, STERE 23

AGITATION s. → ANXIETY || (bustle) Culóña, DIARO 277

AGO adv. áre (minutes, days, etc.) di cându; **He died a month** ~ Ari un mes di cându murí; **a long time** ~ dioáră, di múltu; **three years** ~ auá ș-trei añ; **We sold it two days** ~ U-vindúm auá ș-doáuă dzâle; **a little while** ~ adineávra

AGONIZE vb. nciómír, ncioámír, nciunirédz, ncimirédz

AGREE vb. (about price, etc.) cad tu păzare; sinfunipsescu, căpsescu, fac razíă (sic); **I don't ~ with the price of this wheat** Grânlu aéstu nu-ñ cáde tu păzare; (to share common views) u fac căbûle, u fac di căbûle; adhixescu; hiu (or éscu) pri únă cále; ndreg; **They do not ~** Nu sunt pri únă cále; cad tu cále; **We did not ~** Nu cădzúm tu cále; (to match, to go well together) uidipsescu, idupsescu, nclíd; **Will your mother ~ to give you to me?** Mâ-ta vanclídă s-ti da la míne? (of people) **They ~ like harp and harrow** S-mâcă ca cânlí (lit. 'They eat each other like dogs') || HRISTU 7: fac "ghíni" ('yes') cu capu; DIARO 11: **they ~ed with each other** fûrâ dôilí baríșu

AGREEABLE adj. (pleasing) bírcu, m pl -írți, f pl -rte; bírciu, m pl bírci; nóstim, m pl -tiñ, f -tine || arisít, ară-, CUNIA 233

AGREEMENT s. (harmony) udiseátă, udisétă, uidisíre, úidizmă; (understanding) sinfunie; (condition) căvûle, căule, ligämíntu; **in ~ with** báta cu || **to strike an ~** fac nă ligătûră; BATSARIA 1: Let's strike an ~ s-fățém nă ligătûră → COME TO AN ~ WITH

AGRICULTURE s. zivyärlíche

AHEAD adv. culúi-náinte || **Cru:** āncáp, GOLAB 153

A-HUNTING || **Pes:** la ávi; **He went ~** Z-dúse la ávi, CL 37 (stress added)

AID s. and vb. → HELP

AIGRETTE

AIGRETTE s. (*spray*) sărgúce, ciuciúlă, ciuciúlcă

AILING adj. lânțid, *m pl* -țidz; also lândzit; mărăjár, nip(u)tút; zăbún, -búnă, -búñ, -búne; **to be ~** atihisescu

AILMENT s. măráze → DISEASE

AIM s. scupó, niéte; (*target*) nişáne → TAKE ~

AIM vb. (*to intend*) ū-u bag să; (*with or as if with a weapon*) anchiléscu, dau tu sémnă, trag tu nişáne, nişinipséscu || ūau la ócľu, BASME 488

AIR s. aéră; **Alb:** éră; (*rare word*) áir; also hâvă || TULLIU 112: **angels were singing in the ~** ánghil' cântá tu aéră → ASSUME ~S, GIVE ONESELF ~S, PUT ON ~S

AIRING s. → TAKE AN ~

AKIN (TO) adj. (*related, similar, identical*) ună sóie cu, nă-sóie cu (*lit. 'the same kind as'*)

ALAS interj. → OH

ALARM s. → TAKE ~

ALBANIA s. Arbinišié || **Cru:** Arbinišié, GOLAB 153

ALBANIAN s. arbinés *m*; arbineásă *f*; ghégă *m*; *pl* gheghi (*1 syll.*) and ghégaň; (*sobriquet*) cápră (*lit. 'goat'*), ghiusmăpingă, *pl* ghiusmăpingán; (~ from the mountainous regions) malesór, *pl* male-sóri and malesótî; coll. arbinşáme

ALBANIAN adj. arbinşéscu; adv. arbinišeáste; **the ~ language** arbinišeáste; **Do you know ~?** Štii arbinşeáste?

ALBUMEN s. (~ of an egg) albús

ALCOHOL s. spírtu, špírtu; (*ethyl ~*) inóplimă

ALDER s. árin, arín, anín; **G:** ávar; vrăñu, *pl* vrăñ; sclíthru, *pl* sclíthri || **GSus:** iáhlâ, CL 253

ALEMBIC s. lâmbíc || DIARO 32: lâmbíchi; CUNIA 8: also căzăniťă

ALERT adj. (*attentive, watchful*) câştigós, -oásă, -óši, -oáse

ALFALFA s. → LUCERN

ALIEN adj. (a)xén, *f* (a)xeánă, *m pl* (a)xéñ, *f/n pl* (a)xeáne

ALIENNESS s. || CUVATA 3: xínură

ALIKE adv. únă; also: únă sóie; ómňa, ómea, uigúne; **Not all the fingers are ~ ~** Túte dzeáditile nu-s únă; **All of them were ~** Tuť eará-l' [ia•rál'] únă; **All are ~** Tuť súntu ómňa || MERCA 3: lis ca; DIARO 85: 'like master, like man' ahtári tátâ, ahtári hílu

ALIVE adj. yiu, *f* yíe, *m/f pl* yiř; also ghiu; (*still ~, of a moribund*) cu gúră; **He succeeded to catch his mother still ~** (Putú)

ALL

si-și agiúngă mă-sa cu gúră (lit. 'He managed to reach his mother with mouth'; i.e., she was still able to speak)

ALL adj. and pron. tut; They came back with ~ the sheep and dogs S-turnáră cu túte oi ş-cu tuț câñ → AT ALL; BE NOT QUITE ALL THERE

ALL (A)ROUND adv. avaríg, avar(l)íga, avărígă(ra), divärlíga, di-varlíga, divärlígala, deavarlíga, dinvär líga, varlíga di varlíga; di túte părtâle

ALL KIND OF || sóie di sóie, BASME 49, 54, 83; luyíi di luyíi, BASME 476

ALL OVER adv. toátă rádha, tu tut lóclu, prísti tot lóclu || I roamed ~ Krušovo (a town in MAC) Tricúi pi Crúsuva, GOLAB 153

ALL THE SAME únă; It's ~ to me Únă-ñ fáte

ALL RIGHT adj. bun; adv. ghíni; (concessively) as, ási → BE IT SO, LET IT BE

ALL SORTS OF sóie di sóie → ALL KINDS OF

ALL SOULS' DAY s. Arusál'e f pl

ALLAY vb. agăliséscu; (as of one's hunger) năfătéscu foámea

ALLEVIATE vb. (as pain) lişurédz (and l'i-), nişurédz, agăliséscu, fac s-adíl'e; (of hunger) năfătéscu foámea

ALLEVIACTION s. lişuráre → RELIEF

ALLIANCE BY MARRIAGE s. ncuscráre

ALLOT vb. (to assign, to establish) talú, mpártu

ALLOTMENT s. mpărtâre, curamánă, párte

ALLOW vb. alás, apróchiu, dau; dau vól'e, dau vólă; dizlég; The law did not ~ that Nóm̄lu nu u dădeá; They do not ~ them to stay in their villages Nu l'-aproáche s-chindrueáscă ân hórile [hóri•li] a lor || CUNIA 226: dau izíne

ALLOWABLE adj. alását, dizligát

ALLOWANCE s. (permission) alásáre, trat

ALLOY s. pacfóne

ALLUDE vb. (to hint) gréscu pri poártă s-ávdă pálthírea (lit. 'to speak to the gate so the window can hear') || DIARO 43: bat; PC: bat pi sumár, dau pi sumár (lit. 'to knock the pack-saddle')

ALLURE vb. leg, amăyipséscu → ENTICE

ALLUVION s. lúnzimă, pl lunzímate

ALLY vb. mi leg cu; (by marriage) ncuscrédz

ALMOND s. miydhálă, badéme

ALMOND-EYED adj. miydalát

ALMOND-TREE

ALMOND-TREE s. míydal *m*, miydăl'áuă *f*

ALMOST adv. aproápe, aproápea, angeác

ALMS s. (usu. boiled wheat with honey offered for the souls of the dead) (s)pumeán, pămăntu, pirpisór, eleimosíne || părtăciúne, părticiúne, CAPIDAN 149; văcufi: **He looks so weak as if he lived on ~!** easti slab canda măcâ di văcufi! DIARO 91

ALOE s. (aromatic substance) săbûre

ALONE adj. síngur, singurátic, singurús, singuríc; axólit; gol (lit. 'empty'), *f* goálă, *m pl* goł, *f pl* goále; **They - came (nobody but them)** El' goł viñíră; **all - (and sad) cob**, *f* cóbă, *m pl* cobi (sic), *f pl* cóbe (also invar.); síngur cob, síngur-singuríc

ALONENESS s. singuráme, singureáťă, singuritáte

ALONG adv. || CUNIA 176: dealúngului; ~ and across crucíșalui

A LOT OF adj. sumăreáuă, nă crímă (di), plod (di), surié (di), mal (di), chíhtră; **There is ~ wool at home** Lână acásă si-áflă nă crímă; **He has ~ hair** Chíhtră peri áre → LOT, MANY, MUCH

ALLOUD adv. || PC: cu sílă (lit. 'with force'); cu boáte sănătoásă (lit. 'with healthy voice')

ALPHA s. álfă

ALPINE LAKE s. nduhíñe

ALREADY adv. chióla, chiólas, véche, véce; **He ~ was on his death bed** Trădzeá véche s-moáră || DIARO 363: málta; **the sun had set - soárike aveá málta scăpitátâ**

ALSO adv. și, ş-; **Should we ~ die, like all our ancestors?** S-murim ş-noi ca tuť păpâñli?

ALTAR s. altár and altáre; also: ayiadhimă, ayiavímă, ayiudhimă, trápeză, vímă || MERCA 12: ghidímă

ALTER vb. → TRANSFORM

ALTERCATION s. strigáre → QUARREL

ALTERNATELY adv. cându únă, cându áltă

ALTERNATIVE: as an ~ to (instead of) tu loc di

ALTHOUGH cj. cu túte că, té-că, că té că, técarí [té•carí], métí, métí că; **N:** cánai că, canuí || cu-túte-că (also in Bulg., Alb., Mod. Greek, Ital.) PARALLELE 130; á-câ; ~ he promised, he did not do it a-câ dzâsi, nu feáti, DIARO 389

ALTOGETHER adv. deadún, dadún, dipriún, mpriúnă

ALUM s. cheátră álbă, stípse

ALWAYS adv. diúnă; tótuna, tótâna, tótña, tónna, tutdiúnă, tutú-

AM

na, tutaúna, tutăúna, dáima, pánda; (*constantly*) tot; di únă-únă;
One of them is ~ sad Úna-i tut jilítă

AM vb. 1 sg: hiu or éscu → BE

AMARANTH s. bot. štir → COCK'S COMB

AMASS vb. adún, stivăsescu

AMASSING s. adunáre

AMATEUR s. tiryeaclíu, tiryeaclâ, tiryeachíu || DIARO 43: tiryeaclí
 m, tiryeacloáñi f

AMAZE vb. ciud(us)escu → MARVEL

AMAZED adj. ciudisít → BE ~

AMAZEMENT s. uñisíre → ASTONISHMENT, BE LOST IN ~

AMAZING adj. || lúcru máre (lit. 'great thing'), BASME 455, 487

AMAZINGLY adv. → AMAZING

AMBER s. chihlibáre, chihribáre

AMBIGUOUS adj. ni úda, ni uscáta (lit. 'neither dry, nor wet');
 ni álba, ni láia (lit. 'neither white, nor black')

AMBLE vb. ímnu arriváne

AMBLING s. arriváne, arăvané

AMBLING adj. (of horses) arivanlâ, -nlíu, -nlâtcu

AMBUSH s. pusáte, pusíe

AMBUSH vb. acát pusíe, limir(yi)sescu

AMBUSHING s. limiryisíre

AMEN interj. amín

AMENABLE adj. muláscu, f sg -ásčă, m pl -áschi, f pl -ásche

AMERICA s. || BELIMACE 14: Americhíe

AMIABILITY s. || DIARO 43: adâmlâchi

AMIABLE adj. eváscu and iaváscu → GENTLE

AMID, AMIDST adv. → AMONG

AMMONIAC s. țapar(i)có

AMMUNITION s. giuphané [gup•ha•né]

AMONG prep. píntru, príntră, prit; nídză di (and nídză di); aná-misa di; nólgiica di, nólgiuca di, nóljuca di, nóljua di; tu; **hidden birds singing ~ flowers** pul' ţe cântă ascúmtâ prit flori; **They are ~ us** Sunt nólgiica di noi; ~ the people nóljua di lúme

AMPHORA s. stámnă

AMPLE adj. máre m/f sg, mări m/f pl; múltu, m pl -ltâ; lărgóñu

AMPLIFY vb. mărëscu, adávgu, avdág, tíndu, crëscu

AMULET s. haimalí, haimalâ, haimaní, haimalie, haimanlie

AMUSE

- AMUSE** vb. šuitéscu
- AMUSEMENT** s. zéfcă, zéfche
- AMUSING** adj. and -LY adv. toáfe invar.
- ANALOGY** s. analuyie
- ANALYSIS** s. (as in teaching or learning grammar) análisă
- ANATHEMA** s. afurizmō, afurizmōu, afurisíre
- ANATHEMATIZE** vb. afuriséscu, blástim, cătăryiséscu, cătăryáséscu
|| DIARO 26: cătâráséscu
- ANATHEMATIZED** adj. afurisít, blăstímát
- ANCESTOR** s. pápu, pl pachi or păpâñ, păpâñ, păpeáñ; străpáp, ghiuș, propátor, străaúș, straúș, străpărínte, stripărínte; tot, pl tóteañ || CARAFOLI 47: străúș
- ANCESTRY** s. (race) dămáră; of noble ~ di sóie máre, di căpíe máre, di lăgámă; of royalty ~ ciciór di scámnu → ORIGIN
- ANCHOR** s. (as in a roof) || SJOS: dhiplár, CL 44
- ANCHOR ONE'S HOPES IN / ON SMB / SMTH.** vb. hiu cu umútea la
- ANCHORITE** s. érmu, aschitíu
- ANCIENT** adj. străvécľu, f -veácl'e, m/f pl -vécl'i
- AND** cj. și, să, ş-, di; Go ~ ask! Dú-te di ntreábă! Formerly also e or i
- ANECDOTE** s. părvulie
- ANESTHETIZED** adj. || BELIMACE 28: mbitát → DRUNK
- ANEW** adv. diznóu, iar, iára, iáră, páli, xaná; to begin - pri-adár
- ANGEL** s. ánghil, dim. anghilús
- ANGELICAL** adj. anghiléscu, f -leáscă, m pl -léştâ, f pl -lésti
- ANGER** s. amâníe (and amă-), năireátă, nărleátă, năiríre, nără-íre, yináte, ynáte, ináte, turbáre, trubáre, dzândză, gazépe, yă-zépi; (as of a river) bóră; thimō, uryié, hulíe; inflamed by - a-prés di hulíi; lísă, lisixíre, path, páthus, gínde, ngindáre, zá-lă, záte, himă; ori f pl; náxe, bóli f pl; gușturáre, făsăríe
- ANGER** vb. ayrédz, furchiséscu, ngíndu
- ANGINA** s. vet. || (inflammation of the mouth, a desease of cattle and horses) SJOS: sufrágă, CL 261
- ANGLING ROD** s. úniťă, vlac
- ANGRY** adj. yinătós, ynătós, furtuít, căchiusít, hulusít, cărtít (la fătă); a-prés, aprímsu, aprímtu (lit. 'inflamed'); năirít foc || CRU: nirít, GOLAB 123

ANGRILY

ANGRILY adv. cu hímă, cu ináte, cu nărleáťă

ANGUISH s. căñisíre, căñínă (and câ-), mündă, munduíre, sicličíre, tiráňu, zahméte

ANGUISH vb. nciovír, ncioámír, nciumirédz, ncimirédz

ANIMAL s. gheáťă; právdă, dim. prävdícă; námálú, nimálú, numálú; (creature) yiitáte [yi•i•tá•ti]; (beast; also fig.) zulápe

ANIMAL HUSBANDRY s. (speaking of sheep) picurărlíe, picurărátă, picurărlâche

ANIMATE vb. (to enliven) vncucutédz

ANIMOSITY s. măcatúră, zăte

ANISE s. ylicánțu, ylicándzu

ANKLE BOOT s. gófe

ANKYLOSED adj. || DIARO 55: acâťát (di mézi, di un ciciór, etc.); (immobilized) tesu témbľă

ANNEX vb. alichéscu, fac únă

ANNIHILATE vb. fac piripáchi [pi•ri•pák'], afän(i)séscu, cătăstrápescu, prăpădescu, părpădescu; (as an army) astíngu, tuchescu, stifusescu

ANNIHILATION s. (destruction) stifusíre, prăpădíre, afänizmó

ANNOUNCE vb. dau glas; (to let know) dau / fac / pitréc hăbáre; (~ by striking a wooden bar, as at a church or monastery) toc; (~ by beating a drum) G: bat bărbánca

ANNOUNCEMENT s. dilealâche

ANNOUNCER s. (crier, messenger before the invention of radio and TV) tilál, sihăryeát

ANNOY vb. scăñisescu (and scâ-) → TEASE

ANNOYANCE s. pihtusíre; (difficulty) ghiúcă → GRIEF

ANNUITY s. airáte, airátă

ANODYNE s. (any drug that allays pain) anódhin

ANOINT vb. hrisusescu, mirusescu

ANOINTING s. hrísmă

ANOTHER adj. áltu m, álta f, áltâ m pl, álte f pl; (a)lántu (and -ndu), anántu (and -ndu); from one to ~ di la un la nántu; g/d alăntúi m, -téi f, -tór m/f pl

ANSWER s. apándise, apócrise, giuvápe, giuiápe [gu•iá•pi]

ANSWER vb. (a)păndisescu, apocrisescu, dau apócrise, dau giuiápe, l'-u tórnú || Cru: apăndăsescu, GOLAB 200; fac, BASME 27

ANSWER SMB. PAT vb. (promptly) bag mănuše (la túte câte dzâc)

ANT s. ent. fur(n)íčă, fur(n)ígă; **Src:** sfârnígă || fârñícă, furñígă, furíyă, fârmígă, etc. ALIA 123; coll. furnicáme, furnigáme

ANTEROOM s. hăiáte

ANTHILL s. || **GSus:** furnigárnic, CL 45; **SJOS:** furminguful'áuă, CL 255

ANTIC s. (*ludicrous act or thing*) măimunlâche

ANTICIPATE vb. (*to foresee*) privéd, pruvéd

ANTIPATHETIC adj. (*arousing antipathy*) análut, m pl -luť

ANTIPYRINE s. andipirínă

ANTIQUE s. || antícâ, DIARO 58

ANTIQUATED adj. nvičlát, f -cl'átă, m pl -cl'át, f pl -cl'áte

ANTIQUE s. antícă

ANTIQUE-DEALER s. anticagí

ANUS s. cur, pl. curi or cûruri; guvăleáce, guvălíce

ANVIL s. amóne || **GSus:** ciuc, CL 44; PC: stur, CL 261; **SJOS, Av:** timóni f, CL 262

ANXIETY s. (*worry, concern*) (a)ngătán, gailé, **N:** gailée, gäilée; frundídhă, nácră, ghiúce; sicléte, săcléte; **head-splitting** ~ vă-lăndúră, silu(y)íe || CUNIA 205: anisihíe, niariháte [ni•a•]

ANXIOUS adj. **to be on the ~ side** sed ca pri schiň → BE ~ FOR

ANY adj. vâr m, vâră f; (*whoever, whatever*) íte, ítin, ítiși

ANY pron. vârnu m, vârnă f; **You did not obey** ~ Tíne vârnu nu ascultáši; **lest she tell** ~ s-nu spúnă a vârnúi; barún; **Do not be afraid of ~!** Nu avéť frícă di barún!

ANYBODY pron. → ANYONE

ANYMORE adv. iáră, diznou, xaná, póle, ma; **N:** málta; **You do not see it** ~ Nu-l xaná vedz; **They have not seen him** ~ Nu-l vidzúră mál-tu || mă, as in: mă ia nu ira mă aco 'but she was not there anymore,' HRISTU 21

ANYHOW adv. (*in any manner*) cùmți, cùmți s-híbă

ANYONE pron. vârnu m, vârnă f; cárevá (*sic!*), cáinivá (*sic!*), cániva; **I won't give it away to** ~ Nu-l dau a vârnúi; **Don't listen to ~!** S-nu ascútă cáni-va; g/d cúniva; **Has ~ come?** Víñe cániva? **We do not do wrong to** ~ Arău nu adúțim a cúniva || DIARO 180: carivá; CUNIA 336: verún; **Give them to** ~ Dă-lí a cútî s-hí-bă

ANYTHING pron. (*at all*) tivá; **I did not have** ~ Nu aveám tivá; **I do not want** ~ Tivá nu voi; hir, dim. hirúş; **I won't give him** ~ Nu-l' dau hir; **N:** hici tivá; **We don't want** ~ Nu vrem hici tivá;

ANYTIME

barún; **Today I do not have ~ to do** (*I am not busy*) Nu am barún lú-cru ástăz; ~ else áltu lúcru; **They do not have ~ else to do** Altu lúcru nu-áu tă s-fácă || HRISTU 20: nițiva; **One could not hear ~** Nu si audza nițiva

ANYTIME adv. || TULLIU 56: cănduțidó

ANYWAY adv. (at any rate) tut ca tut

APACE adv. → SWIFTLY

APART adv. anámera (di), ahóryea, ahórea, parámira

APATHETIC adj. adhyeáfur [a•dhyeá•fur]; **to be ~.** (to give no help) stau cu mânle n sin

APATHETICALLY adv. cu alăsáre

APIECE adv. || PC: únlu m, únă f

APOLOGIZE vb. âñ lău lărtăre; cad bardón; **I ~!** Si mi lărtă!

APOPLEXY s. pícă, chicută; **hit by ~** loat di hăle; **to have an apoplectic fit** nchicutédz, mi agudeáste píca → STROKE

APOSTLE s. apustulă, apóstul, pl apóstul' and apostolán

APOSTOLIC adj. apostolichie, pl -chiī (sic, DDA 176)

APPALLING adj. (frightful) fricós, fricuit, fuvirós

APPALLINGLY adv. (dreadfully) fuvirós

APPAREL s. derog. catrafuse f pl; cărândie

APPARENTLY adv. cândă

APPARITION s. aspúnire, aspuneáre; (as Christ's) alincíre

APPEAL vb. (to apply for an appeal) fac istináfe

APPEAR vb. aspún; alincéscu, alăncéscu; furniséscu, fărniséscu; (as of grass, horns, mustache) dau, dau cap, arásár; părăstăséscu, părăstiséscu; (as of the break of the day) da dzúua; ápiră 3 sg; (of pimples) scot; **Pimples have ~ed on my face** Scoș gărnútă; (a)ndzámédz; **Several drops of blood ~ed** Nâscânte chicute di sânde ndzámáră; (to seem); **in order for him to ~ handsome** ca si si-aspúnă lărgóňu; (as of an omen) **A great sign ~ed to me** Ñ-si-aspúse sémnă măre; **It ~ed in front of him** L-si spúse dinínte; **Three women ~ed to the boy** L-si furnisírá a ficiorlui trei muléri; **It ~ed in his dream** L-si fărnisi tu yis; (to seem to be) adúc → APPEARANCE

APPEARANCE s. videáre, vidzútă; fátă; suréte; **Tir:** asurétă; aúm-bră, prep, priepl; straňu; **from ~ la videáre** (or tu vidzútă); **At the first ~ it seemed to be silver** S-păreá la videáre di-asíme că vrea híbă; **He has the ~ of a man** Are vidzútă di bărbát; **He had the ~ of a prince** Aveá aúmbră di hilú di dómnu; **From ~s and from his way of**

APPEASE

speaking he seemed to be from Veria (a town in N. Greece) Tu prep
ș-tu cuvéndă aduțeá viryeán

APPEASE vb. apreaadún, apreadún, mbun, ambún, mbunédz; (as one's
hungar) călăescu || **Cru:** arăzbún, GOLAB 201

APPEASED adj. a(ră)sbunát, isihăsít, agălisít

APPEASEMENT s. agălisíre, isihăsíre

APPETITE s. órixe; to dampen smb.'s ~ taļu tăcătea || ń-si tălē
órixe (lit. 'my ~ has been cut [short]'), PARALLELE 153

APPETIZER s. mizé

APPETIZING adj. nóstim, m pl -tiň, f pl -time → TASTY

APPLAUD vb. plăscănăescu pălñile

APPLE s. mer n, meáre pl; muză; wild ~ ayrómbul, **N:** agrómin; (a
certain variety of ~) thiríchiu → ADAM'S ~ || **Rod:** miér, B-ARCH 57

APPLE-TREE s. mer, dim. miríc, miríciu; wild ~ ayrómbal || ALIA 58:
pom di meáre, améru || **Rod:** miér, B-ARCH 58

APPLICATION s. (request, petition) (a)rugiuhále, argiuhále, aru-
zuvále; (applying, putting, superposing) băgáre; apuneáre, apúnire;
practical ~ píră

APPLY vb. apún, bag; We are going to ~ leeches to him Va-ł' băgăm
avdhéle

APPLY ONESELF TO vb. cilistisăescu, cealăhtisăescu, pidhipsăescu

APPOINT vb. (to hire, to be hired) vbag, vndreg, vpăităescu, pui-
téescu, vzburăescu

APPROACH vb. apróchiu

APPORTION vb. mpártu

APPRAISE vb. → VALUE

APPREHEND vb. (to grasp) apúc, acát, (a)nciúp (and angiúp) → UN-
DERSTAND, PERCEIVE

APPREHENSION s. andírse → FEAR, SHYNESS

APPRENTICE s. cir(e)ác, ciuráciu, câlfă, cálfă; mucus invar.

APPRISE vb. → INFORM

APPROPRIATE adj. (fit, adequate) uidisít → MAKE ~

APPROPRIATE vb. (to take possession) ļau || (to set aside for a
specific use) → pun nanăpărți, pun parámira PC Brz

APPROVAL s. vôle; (consent) căpsíre, străxíre

APRICOT s. caísă, hérhică, heárhiră, heárhită, cheársică, dzâr-
dzeále f pl; zárzálă, pl zárzeále; práscă, virucneáuă, pl virucnéi
|| **Gop:** căísíi, GOLAB 224

APRICOT-TREE

APRICOT-TREE s. cáis, cheársic, heárhic, hérhic, heárrhir, heárhit, virúche f, virúchiu m, virucnéu m, virucheáuă

APPROACH vb. apróchiu; ~ kindly ľau cu búnlu || (to come closer to) LITURG 124: 2 pl imper: apruchés-vă

APPROACHABLE adj. dóbru, m pl -bri, f pl -bre → GENTLE

APPROACHING s. aprucheáre

APPROPRIATE adj. uigúne invar; it is ~ acáťă, cádi 3 sg. impers.

|| it is not ~ nu cádi, DIARO 193

APPROXIMATELY adv. ca; vâră, ca vâră; ~ one month ca vâră lúnă
→ ABOUT

APRIL s. apríl, apríliu, (a)prír, (a)priír

APRON s. poálă, fútă, fută, néce, nécică [néč•kă], péce, mbrus-télă, pistimále, bistimále, pudhyeáuă, pudeáo, puryeáuă, pureáuă; Cru: pišcimál

APPROVAL s. (consent) munásípe

APT adj. ácșu → ABLE

AQUAFORTIS s. (nitric acid) ghizáp n, ghizápe f

AQUEDUCT s. || K: apaduťitór, GOLAB 199

AQUILINE adj. (as of a nose) turnát

ARAB s. aráp, dim. arápúš

ARABIAN HORSE s. cal arápescu

ARABIAN NIGHTS s. halimáuă f sg

ARBUTUS BERRY s. cumáră; Smr: cumăreáuă, cumureáuă

ARCH s. cubé, thol → VAULT

ARCHED adj. (vaulted, as of a forehead) || DIAROM 142: gubilós (rare)

ARCHANGEL s. arhánghil

ARCHBISHOP s. arhiréu, mitrupulít, dhispóti [dhis•pótí] m, disputádz pl; coll. disputáme

ARCHED adj. (of smb.'s brow) gubilós

ARCHAEOLOGIST s. arhiológ

ARCHITECT s. arhitéctu

ARCHIVIST s. || DIARO 72: arhiofílaxu

ARDENT adj. aprés, aráchít, azgutós, ncălurát, sértu, m pl -rťá, f pl -rte; also sértic; sárpit, sárpit (and sár-), sárpid

ARDOR s. cáfche, zési f

ARE vb. → BE

AREA s. loc → REGION

ARETE

ARETE s. (*mountain*) múclé

ARGILLACEOUS adj. → CLAYEY

ARGUE vb. mi ncaciu (cu) (*and ngaciu*); tăcânescu, filunichisescu

ARGUMENT s. strigáre → QUARREL

ARID adj. sec, f seácă, pl m/f seti; sec gol (*sic*); (*as of a mountain*) stirnós, f -noásă, m pl -nóši, f pl -noáse

ARISTOCRACY s. dumánáme, beilíche, afindádz pl

ARISTOCRAT s. dómnu, pl dómñi; afindă m, afindoáñe f; arhúndu

ARISTOCRATIC adj. dumnéscu, -neáscă, -néştâ, -néştî; arhundéscu

ARK s. cátrig, cátric

ARM¹ s. anat. brať, pl brátă || **Cru:** anúmire, GOLAB 199

ARM² s. mil. ármă, pl árme and ármamate → TAKE ~S

ARM ONESELF vb. armătusescu

ARMCHAIR s. cathédră || **Cru:** polithróne, GOLAB 244

ARMED adj. armătusít

ARMED FORCES s. sifére

ARMFUL s. (*as of firewood*) brať, brătát, bărtát, surghít; (*the distance from one arm to the other*) uryié, urghié

ARMISTICE s. paidós invar.

ARMPIT s. soáră, sumsoáră, sunsoáră || ALIA 164: sumsór, sumás-
soáră, supsóri [sup•sóri], mălisát

ARMY s. oáste, pl oští (1 syll.); aschére, urdíe (*and urdhíe*), strató, pl stratévmate; (*standing army*) sifére || CUVATA 20: vóină

ARMY STOREKEEPER s. zapită

AROMA s. aroámă, árumă, pl árume or arómate

AROMANIAN s. arämän; **N:** armän, rämän; **Tur:** (*self-designation*) vlah; (*Grecized ~*) gärágún; coll. armänáme (*and armâ-*); armäníle; gärägunáme; (*nickname given by Albanians*) gog or góga; (*the ~ language*) armâneáște (*and armă-*), vlăheáște; **He spoke ~ well** Zburá ghíne armâneáștile; **He answered back in ~** L-u turnă armâneáște

AROMANIAN adj. armâneáscu (*and armă-*), rämänéscu, vlăhéscu

AROUND adv. anvarlíga, anvärlíga, nvarlíga, nvärlíga, divarlíga; dinvärlíga, väríga, värlígalui; all ~ di túte pärțale || LITURG 124: amvrígalui

AROUND prep. navärlíga di, divärlíga di, värlíga di, divarlígalui

AROUND-THE-CLOCK adv. dzúua ş-noáptea

AROUSAL s. apríndire, aprindeáre, azgânipsíre

AROUSE vb. apríndu, scol, azgânipséscu

ARRANGE

ARRANGE vb. (a)ndréig, (â)ndréig; bag di cále; arădhăpséscu, arădhyi(p)séscu; **He was arranging the stones** Chéṭărle li-arădhăpseá; || **Cru:** iduséscu, GOLAB 221

ARRANGEMENT s. (*setting in order*) (a)ndreádzire, ndridzeáre, ră-dhyipsíre; (*order*) arádhă, nizáme; **G:** udópsu; (*secret ~, scheme*) dhóhă, dhóhe

ARREAR s. aréstu, cusúre

ARREST s. acăṭáre

ARREST vb. → APPREHEND, STOP, TAKE IN CUSTODY

ARRIVAL¹ s. agiúmtă, agiúndzire, agiundzeáre, vinítă, yinítă, víníre, vineáre

ARRIVAL² s. (*one who moves to another village*) iabangíu

ARRIVE vb. agiúngu, acát; **He ~ed in the mountains** Si-acăṭă di múnṭă; **to ~ at dawn** tăhinipséscu, tuhi- || (*to ~ in a hurry or unexpectedly*) chic (lit. 'to fall') **He ~d to Bucharest unexpectedly** Chică Bucuréștil'i! PARALLEL 137

ARROGANCE s. fuduleáṭă, furțuire, fálă → PRIDE

ARROGANT adj. mărit, fudúl, fudulít, fălit, furduít, furțuit, făndăxít, daí invar., daítcu, m pl daítți; ciom, f ciómă, m pl cioñ, f pl cióme; arâñós, cămărusít, pirifán, sîrbés, -béz; (*dignified*) pitrít; **to become ~** (*to give oneself airs*) li ngroş lúcrili

ARROGATE vb. arúc cătuhíe (pri) || CUNIA 287: (a)ncálic

ARROW s. sădzeátă (and săzeá-), sudzeátă; săyítă, săítă, gilít, gilitúră; (*the ~ of a scale*) muciúc

ARSENIC s. áxif

ARSENIC ACID s. afrát

ARTESIAN WELL s. şitrăváne

ARTFUL adj. cumalíndru, m pl -índri; hítru, m pl -trä, f pl -tre; píspu, m pl píschi, f pl píspe; puniripsít; (*foxy*) másstorsă f

ARTFULNESS s. (*refinement*) micáme; (*craftiness*) şiretlâche

ARTHRITIS s. rumaticó

ARTICHOKE s. anghináre

ARTICULATE adj. (*usu. of speech*) ligát

ARTICULATION s. anat. prinód

ARTIFICE s. dhóhe → SCHEME

ARTILLERYMAN s. tupci

ARTISTICALLY adv. chibărëște || cu art, HRISTU 1 and cu artu 4; **very ~** cu multu art, HRISTU 5

ARTISTRY

ARTISTRY s. micáme || art, HRISTU 1

ARUM s. bot. călcádză

AS cj. (*comparison*) ca; ~ **black** ~ **coal** laiu ca tucínile; (*in the same manner*) ~ **they came, so they left** Cum viñíră, acsí s-dúsiră; (*while*) ~ **they were leaving** cum si duțeá; (*instead of*) trâ; ~ ... so cáta ... și or catá și || cacúm, LITURG 125: **as in heaven, also upon earth** cacúm téru aşăti să pi lócu; (*since*) **Av:** únă ţe, BASME 502

AS COMPARED TO spróti; ~ **the horse the mule is smaller** Spróti călu múla eáste ma níca

AS FAR AS prep. pánă di

AS FAR AS ONE CAN SEE adv. || cât veáde albul soáre (*lit. 'as far as the white sun can see'*) BASME 102

AS FULL AS AN EGG adj. dínga, dén-, dán-; ndisát → BRIMFUL, FULL TO CAPACITY

AS FOR di; ~ **length, it is not so long** Di lúngu nu-i ahât lúngu

AS HARD AS ONE CAN LICK adv.: to run ~ (*Fug*) ca tórnic, ca (a)ndórníc

AS HUCKLEBERRIES adv. cu mnáta

AS IF cj. cánda (că); ca cându, mápari [má•pari], maspár, sánchi, táha, táxi că; ~ **it were of copper** cánda că erá di hálcumă; **He behaves ~ he grew up in the woods** Si poártă ca cându criscú tu pădúre || ghióia or ghioáia, CAPIDAN 504

AS IF ON PURPOSE || CUVATA 7: ca ti ináti .

AS LIKE AS TWO PEAS || DIARO 29: bitiví m, bitivíi [•ví•i] f, bitivíi [•víi] pl; also bitivítcu

AS LONG AS adv. (*temporal*) || BATSARIA 70: pán-cându

AS LONG AS cj. (*since*) || **Av:** únă ţe, BASME 502

AS SOON AS adv. cum; di cum; cárea, cária, cât, íte, íti, ítiší, ma; ~ **they saw her they kidnapped her** Cum u vidzúră, cum u arächíră; ~ **love appeared** di cum andzámă sivdălu; cât loai să; ~ **night fell** câtu ntunicá; (*immediately after*) ~ **he comes, call me!** Ama că va s-yínă, grea-ñ! únă (+ verbal noun): ~ **he entered the door** únă intrátă di la úše || ~ **he saw him, he recognized him** Ma-l vidzú l-cunoscú, BASME 9

AS THOUGH cj. táha → AS IF

AS WELL adv. ómňa || ómia; anghióre, CAPIDAN 504-5

AS YET adv. tóra di tóra; di oáră; pánă tru hópa aístă

ASCEND

ASCEND vb. alín

ASCENSION s. al(i)náre, sculáre, análipse

ASCENT s. (as of a mountain) alináre, alnáre, anífur (ant. catífur); aráp; sculáre

ASH s. cinúše, scrum; (~ mixed with live coals) sprúnă, spúză; N: spúră, spúrnă

ASHAMED adj. (a)ruş(i)nát, (a)rşunát, antirisít (and andirsít), antirsít; aruştít → BE ~

ASH GATHERER s. cinuşár

ASH-TREE s. frápsin, thrápsu; (~ with red leaves) clímbúciu; coll. fräpsinét, fräpsináme

ASHY adj. (gray, as of wool) săín, m pl -íñ, f pl -íne

ASIDE adv. di ună párte; parámira

ASININE adj. gläréscu, f -reáscă, m pl -réştâ, f pl -résti

ASK vb. (to inquire) (a)ntréb, ântréb; If she asks about me ... Si ntribáre ea trâ míne...; (to consult) Ask even your walking stick! (i.e., Do not hesitate to ask) Ş-cu cârligu-t s-ti-ntréghi [stin• trég]; ~ a riddle bag nă angucitoáre; (to demand, to beg, to implore) ţer, (a)ór; I ~ you not to anger me Vă or nu mi cărtít; rog (obsolescent); päräcälséscu, päläcärséscu, pärläcässéscu, cáftu; what are you ~ing from me? Di la míne ţe căftát? (to call, to request) dimândédz; ~ them to surrender! Dimândât-lă si si nclínă; ~ a favor (t-) fac (a)rigeáie; fac (únă) dimândäciúne; (t-) cad cu máre päräcälie || P: ndreb, SarD 82; Cru: muläéscu, mulu-, GOLAB 236

ASK COUNSEL OF SMB. vb. || l'-cáftu míntea, BASME 10

ASK FOR ADVICE vb. mi ntreb cu

ASK FOR FORGIVENESS vb. âñ l'au l'irtáre; mi simbătëscu || CUNIA 133: âñ cáftu l'irtáre

ASK FOR IT vb. (to trail one's cloak) u cáftu (ngäceárea) cu luminárea

ASK FOR PERMISSION vb. cáftu vóľe, l'au mâna a, l'au izíne; He went to ask for the emperor's permission Dúse s-l'a mâna a amirălui

ASK FOR SMB. IN MARRIAGE vb. || They asked for Gina in marriage U cåftárâ Gína nveástâ, DIARO 208

ASK FOR TROUBLE vb. ñ-bag cáplu tu tástru (lit. 'to put one's head in a satchel')

ASK SMB.'S PARDON vb. → ASK FOR FORGIVENESS

ASKANCE adv. şubeilâtic

ASKEW

ASKEW adv. parámira || CUNIA 221: na-nápárti

ASLANT adv. pládea, (a)mplátea (and ambládea), plainá; **The thieves ran away aslant** Fúril'i [fúri•l'i] loáră ambládea

ASLEEP → FALL ~

ASPARAGUS s. spárangă

ASPECT s. vidzútă, suréte, ópse, ceahré, straňu || HRISTU 1: with the ~ of cu fisi di → APPEARANCE, FACE

ASPHYXIATE vb. asfixédz

ASPHYXIATED adj. asfixát and -xit

ASPHYXIA s. asfixíre, asfixié

ASPIC s. (a cold dish with meat and vegetables) pihtíe; plíhtumă, păcé (and pâ-)

ASS¹ s. yumár, tar, tăróñu, câciu, uriclát, N: urinclát; (of people) zdângláră

ASS² s. anat. cur, dim. curéciu, şidzút, primichír, bis, ghes, fândâc, cărtélu; (usu. in children's talk) cuciu

ASSASSIN s. catíle invar.

ASSASSINATE vb. uťíd → KILL

ASSAULT s. năválă, sărghíre, citásíre, himusíre, anăpădíre, (a)urñíre; (y)irúse, (y)iurúse, (y)irúše, (y)iurúše

ASSEMBLAGE s. (gathering) adunătúră → ASSEMBLY, MEETING

ASSEMBLE vb. •adún; 1 pl: adunăm and annăm; 2 pl: adunăt and annăt (of sheep) mărşin or mărşinédz

ASSEMBLY s. adunáre, cumşóñe, diváne, giumaéte [gu•ma•é•ti], giu'maiéte [•ié•], chinótítă, sobór

ASSENT vb. → AGREE

ASSERT vb. çân (că)

ASSERTION s. dzâcă

ASSESSMENT s. (as of a tax) munăsípe

ASSIGN vb. sémnü, simnédz, nsimnédz; (as a salary) talú → ESTABLISH

ASSIGNMENT s. (task) mândátă

ASSIST vb. → HELP

ASSISTANT s. dhyeavér, dhyeaverán

ASSOCIATE vb. aprínd aluáturile (cu), acát aluáturile (cu) || (to make friends with) mi fac soť (cu), BASME 802; **We do not ~, We do not socialize together** Nu fătém cásă deadún (lit. 'We do not make house together'), PARALLEL 125

ASSOCIATED

ASSOCIATED adj. I am ~ with hiu únă cu; They were ~ with the bandits Erá únă cu ațél' di a noáptilei

ASSOCIATION s. suțătă, cumbaníe, ităríe || DIARO 86: suțâlî f, frâțâlî f

ASSORT vb. alég, uidiséscu, iduséscu, tiryiséscu

ASSORTMENT s. (as of clothes) tăcâme; (arrangement in groups according to established criteria) uidisíre, tiryisíre

ASSUAGE vb. isiháséscu, agáliséscu

ASSUME vb. (of a title) ţau; ~ airs li trag groáse → GIVE ONESELF AIRS

ASSURANCE s. siyuripsíre, siyurlíche

ASSURE vb. asfălséscu, săylămséscu, (a)siyuripséscu

ASSURED adj. asfălisít || HRISTU 35: (safe) asfilisit

ASSUREDLY adv. mútlac

ASTER s. bot. flóra a Paștilui

ASTHMA s. ângúsă, ngústă

ASTONISH vb. mărmuriséscu, mărmurâséscu → AMAZE

ASTONISHED adj. apurisít, cihtisít, ciuduít, ciudisít, limnusít, ñirát, mărmurisít, sfuldziát, sfulguít, uiñisít, uñít || BASME 25: agudít ca di sfúlgú (lit. 'as if hit by lightning'); BASME 325: ca agudít di chícute; BELIMACE 9: ndilisít

ASTONISHMENT s. apuríe, apurisíre, cíudíe, mărmurisíre, ngurdíre, ñiráre, thăvmusíre, uñisíre; N: toáfe, tuáfe invar.; restrain one's ~ âñ tân apuria

ASTOUND vb. → ASTONISH

ASTOUNDED adj. ndărsít → DIZZY

ASTRAY adv. alăthipsít, ftisít

ASTRIDE adj. discăcărát

ASTRIDE OF prep. călár (pri); He was ~ his chestnut horse Sta-n călár pri ghióclu [gó•klu]

ASTRONOMER s. astronóm

ASTRONOMY s. astrunumíe

ASTUTE adj. → CLEVER, SHREWD

AT prep. (on the day of) la, ti; ~ noon ti prândzu oáră; tu; ~ eight o'clock tu óptule; (when, after) tru, tu; ~ his return from the sheep tru turnáta di la oi; ~ his departure tu fúgă; (to or toward the direction of) cătră la; He is looking ~ my in-law mu-treáste cătră la cúscre; (against) prísti; pi; He rushed blindly ~

AT ALL

him Prísti nás si-arúcă zúrlu; **Because of that he was angry - the girl** Di aéstă hirbeá pi feátă

AT ALL adv. can, dip, di-a dip, dot; **N:** hici; cât ghitrísca, cât trâ yitríe, iuvá ş-iuvá, şcrau; (of money) tiniché; **I am not going to be quiet ~** Nu tac ş-dip (PC: [jdip]); **He is not choosing anything ~** țevá di dip nu aleádze; **We do not understand ~** Cât ghitrísca nu achicásim; **He did not speak Latin ~** Nu șcrăpuiá can latineásca; (of a foreign language) níti élif be; di-a-cutótalui, dicutót; **The wool has not been carded ~** Lâna nu-i dot scărminátă || hir, iciu, sârmă, CAPIDAN 504; **F:** dot, DIARO 77; VELO 106: di dibidús

AT ANY PRICE || DIARO 241: cum-di-cum

AT LEAST báre, bári, bárim, mácar, macárim, măcár, măcă, cánim; **N:** canáe, canái, cánai-că; **S:** can; ~ **I married a woman who is the way I wished her to be** Loai feátă, canáe, así cum vream; **If you break your fast, ~ eat lamb!** Máca ti purínțâ, măcă cánim ñel! || BELIMACE 86: bar

AT ONCE adv. dinăcále. di nă oáră, tu oáră; **It used to be done ~, that very second** S-făteá tu oáră, tu ațeá minútă

AT ONE'S OWN SWEET WILL || STERGHIU 11: cum ță táli míntea

ATHEISTIC adj. athéu *m*, athéă *f*; *m pl* athéi, *f pl* athée

ATHWART adv. amplátea, dhiplá

ATHWART prep. cóntră (and cóndră) cu

ATMOSPHERE *s.* aéră, atmósferă

ATOM: not an ~ cât trâ hitríe, cât ghitrúșca → AT ALL

ATOP adv. and prep. (on top of) di súpră, pri súpră

ATROCIOUS adj. crud, -dă, -dz, -de; arău, *f aráuă, m pl arái, f pl* arále; ni-ñilós, -oásă, -óși, -oáse

ATROCITY *s.* ni-ñílă

ATTACH vb. (to put, to hang) chic; **He ~ed the sword to her neck** âl' chică apálă di gúše || (to pay attention) bag oară (with dat.), HRISTU 30

ATTACK *s.* (a)urñíre

ATTACK vb. (with stones) ambuliséscu → FIGHT

ATTAIN vb. aséscu, agiúngu; **to ~ one's end** (a) pugudéscu

ATTAINMENT *s.* → ACHIEVEMENT

ATTEMPT *s.* cătăpătíre, dhuchimăsíre

ATTEMPT vb. cătăpătéscu, dhuchimăséscu

ATTEND vb. (to accompany) fac suțátă; (to escort, to see) pitréci;

ATTENDANCE

(to look after) mutréscu, câştighédz || CUVATA 7: to ~ to one's business n̄-mutréscu lúcurlu

ATTENDANCE s. câştigáre → DANCE ATTENDANCE TO SMB/SMTH.

ATTENTION s. (applying the mind to an object) méngă; (care) (a)ngătán, ângătán, mutrítă; (consideration, mindfulness) usúle || Cru: dicáte, GOLAB 211 → SHOW SMB. MUCH ~

ATTENUATE vb. minutédz, minuťascu; scad; slăghéscu, sclăghéscu

ATTESTATION s. (proof) imzáe, pl. imzăi

ATTIC s. hătule || Peş: dăváne, CL 44

ATTIRE s. stólidhă, stulidhă

ATTITUDE s. (posture) purtátic

ATTITUDINIZE vb. fac gilfédz

ATTORNEY s. avucát, dhichiyór

ATTRACT vb. (to beguile) plänásescu; (impers., usu. in negative phrases) (nu) mi ncăldzáste || BASME 426: n̄-făṭe cu óclul; ALR 1348: (as a dog, by showing it a piece of bread) Angán cānli c-ună cumătă di pâni

ATTRACTIVE adj. arâsít; nóstim, m pl -tiñ, f pl -time; pălít

AUBERGINE s. pitligeánă, pâtlâgeánă

AUCTION s. vindeáre, víndire

AUDACIOUS adj. curajlí → BOLD, BRAVE

AUDACITY s. fidänlâche, cutidzáre

AUGMENT vb. mărëscu, adávgu → ADD

AUGURY: of good ~ ugúre invar. Meeting him was of good ~ âñ iší ugúre n cále

AUGUST s. águstu, ávyustu

AUNT s. țătă, tétă, dódă

AURORA s. hărghíe, hăryíe → DAWN

AUSTER s. (a wind blowing from the south) iug, not

AUTHENTIC adj. alithhiós (sic); di tamamá; (perfect) tamamaná, ynisiú; (genuine) sayláme invar.

AUTHORITY s. (police) zabitlăcă; (power) exusíe; on good ~ (am) ápă di la mûmă || iuchiuméte [iu•k'u•mé•ti], BASME 277

AUTHORIZATION s. (permission) tischiré(e), trat; (formerly) rusatnaméi → PERMISSION

AUTUMN s. toámna → FALL

AUTUMNAL adj. di toámna, tumnátic, tumnăréscu, tunăréscu, tumníš

AUTUMNAL SEASON s. (from a shepherd's viewpoint) tumnátic

AVAIL: chirútă; All he did was to no ~ Íti feáte fu chirútă ||
CUVATA 3: tears were of no ~ lăcărñili nu făteá tivá

AVALANCHE s. (of snow) Băi: rungă

avarice s. sclinceáme → STINGINESS

AVENGE vb. varázgán; âñ l'au áhtea, ñ-scot áhtea, ñ-scot aráz-gánlu, ñ-l'au sândzile, l'-u scot prit nări, l'-u scot análma prit gúră; **N:** mi ascúmpări; **You should ~ me!** S-mi ascúmpări! **We are ~d!** Nă scoásim áhtea!

AVERAGE adj. nólhic; (common) paráspur

AVERSION s. límă

AVID adj. be ~ nu am sat di, nu am sátru di → GREEDY

AVOID vb. amfiréscu, afiréscu; ~ like a pest house fug ca u-vréulu di cărăvídă; fug ca di per di lup; fac ileală (di); âñí dau limăreáua (di); dau dabóga (di); impers. s-țâ dai cămeáşa (i.e., it is better to renounce even your shirt in order to ~ danger)

AVOW vb. dzâc fanirá

AWAIT vb. aștéptu, apăndăxéscu

AWAKE adj. (not sleeping any longer) sculát, diștéptu, diștiptát

AWAKE vb. diștéptu || **Cru:** mi dișcéptu, GOLAB 212

AWAKING s. diștiptáre, diștiptátă

AWARD vb. dau nişáne; to be awarded l'au nişáne

AWARE adj. || I am ~ ñ-u am míntea; I am fully ~ éscu cu tútâ míntea, DIARO 289

AWAY adj., adv. dipárte, náparti, lárgu

AWAY interj. ~ with you! Adúnă-u di auá! → GET LOST!

AWFUL adj. lähtärós, f -roásă, m pl -róší, f pl -roáse

AWKWARD adj. astângu, m pl -ndzi; stângáciu (ant. driptáciu); zérvu, m pl -ryi, f sg -rvă, f pl -rve

awl s. súlă, tângârsúlă, tungursúlă, tungrusúlă

AXE s. tupór, tăpór, tupoáră, tupoáre, tăpoáre, tăpátă; dim. tupurât, tăpuríc, tăpátice; **Băi:** látă

AZURE s., adj. (as of the sky) albástru, -stră, -stri, -stre

B

BAA interj. (of goats) mea; (of sheep) bea

BABBLE vb. (to talk idly) băbălăscu, dărdărăescu (and dârdâ-), discântu, mătin (pi virisie); 3 sg dâr-dâr gúra l'-si dûte

BABBLER s. băbălár, dârdâră, dârdârós, fafalán, farafúră, fărfără, farfará, fărfără

BABBLING s. (of people) dârdâr(s)íre, poliloyié; (chatting) láfe, lăcărdié (and lăcâr-), lăpărdié; (of birds) pilidáre; (of infants) guguráre

BABEL s. → HUBBUB, UPROAR

BABUSHKA s. bálțu, dărmă, dártumă

BABY s. beb, pl bebi (The DDA cautions: not beghi!) m, bébă f; ciuciu, cópan, **N**: gad, gat; fet, ficiuríc, luț, nat, ñic, níphiu [níp•hiu], ñac, ñat, ñiçicó; (before baptism) pij m, píjă f; sărmăniță, çup, pl çuchi [tuk']; **Nic**: (baby girl) púpă || pup, CAPIDAN 149; STERE 14: técnă

BACHELOR s. bicheár; derog. mărtătór → SINGLE || DIARO 198: cálúgár, calóyir

BACHELOR'S BUTTON s. bot. zărzăríche

BACK s. anat. schináre, schinărát; plătare, păltare, pultare; spálă; (in a children's game) lásă-spátă; (middle of the ~) crúte; on the ~ ncrâșca (and ngrâșca); at the ~ of beyond dúpă soáre; tu ascápitlu a lóclui; iu bea púlí ápă → BREAK ONE'S ~

BACK vb. andrupăscu, çân, agiút, dau mână di agiutór

BACK DOWN vb. frângu năpói

BACK UP vb. || (to retreat) mi strag; 2 pl imper. Strădzeț-vă! HRISTU 34

BACK adv. năpói; ~ and forth năpói ș-năínte; **F**: pi-aroá, pi-arcó

→ **FALL** ~

BACKBITE vb. cacuzburăscu

BACKBONE s. anat. schinărát

BACKGAMMON-BOARD s. táblă

BACKWARD(S) adv. napudhíșalui, năpu-; go backward(s) cătră năpói; ca cávurlu; anáschila

BACON s. (fat bits of pork) çiyärídă (and tiyärídă); **Cfis**: pi-

surídă

BAD adj. (*wrong, vicious, lousy, ugly*) (a)rău, f (a)răuă, m pl (a)răi, f pl arále; also: ca vai di míni, ca vai di tíni, etc; chiutandál; nibún, pabés, s(c)lab, m pl s(c)laghi, f pl slábe; sab, f sábă, pl m saghi, f pl sábe;; uchinát; ~ people bicimsâj [•sâž] oámiň || I feel ~ Ņ-u arău, BA 6; ~ person ínimă láie, BASME 346

BAD HABIT s. tăbiéte → HABIT

BAD LUCK s. anapudhíl'e, tirsilâche

BAD TEMPER s. sisimlâche

BADGER s. zool. ázvu, baładós; **Cru:** dzóyiur; yédzăre, yédzură || **Lvz:** dzóyiură; **GSus:** brâsúc, CL 39; **G:** zóyiar, zóyir, SarD 34; **Kerb:** dozbál't; **Bil:** bałdósă, cunávă; **Pls:** palidósâ, NEIESCU 142

BADGER vb. nu dau bánă, scăñisescu, acát limăreáua

BADINAGE s. şuguíre

BADLY adv. (a)rău; also: ahamná; ca vai di míne; ghíne (lit. 'well'; *The rain soaked us* ~ Nă udă ghíne ploáia

BAFFLE vb. cărşilătisescu

BAG s. sac m; also: búrdhă, hărár, săcúlu, tástru; (as for carrying food) **G:** târváciu, târvás; vúryă; with ~ and baggage cu síndu cu pándu || **Cru:** púngă, GOLAB 246

BAGATELLE s. → TRIFLE

BAGEL s. clúră; ghivréc, ghiuvréc

BAGGAGE s. călăbălâche, cătăndíe → BAG

BAGPIPE s. gáidă

BAIL¹ s. (security) bifă, chifíle, chifiliméi [ki•fi•li•mé•i]

BAIL² s. (handle) mänúše, turtoáre

BAIT s. căpáne → TRAP

BAKE vb. coc, aor. cópsu, part. cóptu; *The bread is not ~ed; it is not done* Pânea nu s-coápse, eásti yíi; (~ in hot ashes) sprunedz

BACKBONE s. anat. cătină, schinärát

BAKER s. cilipár, ciripár; furnagí, furnăgí, furnucíu, furnár; psumă; (~ of pretzels, etc.) covrigár || pânár, CAPIDAN 149; **Cru:** cilipár, GOLAB 210

BAKER'S PROFESSION s. cilipârlâche

BAKERY GOODS s. cilipârlâche

BAKING s. (of bread, etc.) coátire, cuțeáre

BAKING OVEN s. → FURNACE || **K:** ciriáp, GOLAB 210

BAKING PLATE s. siníe, tăpsíe, tipsíe, tâvă (and tăvă)

BALANCE

BALANCE s. cântáre (and căntáre, căndáre); palándză, pălândză; statéră, statíre; tirizíe, zíyă || (large ~) *Prv, SJos:* plastíngă, CL 259 **to lose one's ~** vb. păléscu

BALANCE vb. → WEIGH

BALCONY s. balcóne, cirdáche → TERRACE

BALD adj. chiléş; also: cálvu, pl m -lyi; chel, f chélă (*sic*), m pl cheł', f pl chéle; chirós; şúplid, -pliv, f -vă, m pl -pliyă, f pl -plive; 3 sg: áre lúnă n cap || *Amc:* fără peri, SCHL 114; ALIA 146: bel, bilit; falacró, falácrú, falávcu; gol, şut, urdát, zarcuchéfa-lu

BALD SUMMIT s. gól(i)nă; (~ of a hill) acâre

BALDACHIN s. (a rich embroidered fabric) cuvúclu

BALDERDASH s. → NONSENSE

BALE s. bal, hărár, hăráie

BALEFUL adj. lähtärós, f -oásă, m pl -óši, f pl -oáse

BALLYHOO s. giufă

BALK s. (as a support in a wall) dhémă

BALK vb. cărşilătisescu

BALL s. (*spherical body*) bel, pl. beále; (~ of food, paper, cotton, etc.) arómbu; gumóli, gumúlu; toc, top; (of thread) glém, glom; (of snow, of gold, etc.) zbúldzu; (toy) ansăritoáre, şúcă, *S:* tópă, *N:* tópcă → CLEW

BALL OF FIRE s. şpírtu

BALLYHOO vb. alávdú

BALONEY s. bişíñ di cuc, pl (lit. 'cuckoo's farts') → NONSENSE

BALSAM s. bálsam, bálsan

BAMBOOZLE vb. ncálçu, fac tirtípe → DECEIVE

BAN vb. nu alás, nu dau volé, nu dau vólă; zăptăsescu

BAND s. (*strap*) ghíncală, yínglă; (*strip of fabric or leather*) lurídhă; (*group*) plătúră, tăbúre; (~ of musicians) bándă, műzică || HRISTU 38: cetă ('group')

BANDAGE s. peátică, fáše

BANDAGE vb. leg; ~ed his wound (C-únă peátică) l'-ligă arána

BANDIT s. caceác → BRIGAND

BANDY-LEGGED adj. discăcărát

BANE s. (*poison*) fărmác, virín; (*misfortune*) pákus, uryié

BANG s. agudíre, plăscăníre

BANG vb. (a door, an adversary, etc.) agudéscu, luvéscu; plăs-

BANG!

cănéscu, zdupănéscu → HIT, STRIKE

BANG! tâc!

BANGLE s. mănochir (and mâ-), haimalí, haimalâ, haimaní, haima(n)lie

BANG-UP adj. → EXCELLENT

BANISH vb. agunéscu, ayunéscu, azgunéscu; xinumséscu

BANISHED adj. a(z)yunít, xinumsít

BANISHMENT s. aurláre; ayuníre, azguníre; xinumsíre

BANK¹ s. (as along a river) mal || MERCA 7: ameál; **G**, **M**: meal, SarD 27; Brâncus could not obtain *mal* 'bank' in ALB (**Dren**, **Kerb**, **Pe**, **Pér**, **Sln**)

BANK² (financial institution) báncă

BANK³ s. (mass) cup → PILE

BANKRUPT adj. muflúz, m pl -lújí; mufluzít, mufluzipsít

BANKRUPT vb. făl'urséscu

BANKRUPTCY s. faliméntu, făl'ursíre, mufluz(ips)íre, mufluzlâche

BANNER s. bandéră, flam(b)úră; church ~ sígne → FLAG

BANQUET s. cimbúze, giumbúse, uspét; (~ given by the parents of the bride eight days after the wedding party) mbăryíce, băryíc, păryíce, păryítă; (~ given three days after the birth of a child) puguníc

BANQUETTE s. báncă

BANTER s. arâdeáre, arâdire; mbizuíre, mbizuitúră; şuguíre, şúpur, şupuráre

BANTER vb. şupurédz, şuguéscu → RIDICULE

BANTERING s. arâdeáre, măitápe, mbizuíre, péză

BANTLING s. → CHILD

BAPTISM s. pătidzáre, bătigiúne

BAPTIZE s. pătédz

BAPTIZED adj. pătidzát (ant. ni-pătidzát); (as of a Turk) ni-níruít

BAPTIZER s. pătidzătór

BAR vb. (to forbid) nu alás → BAN

BAR SMB.'S WAY vb. l'-tal'u călea

BARBARIAN s. várvar

BARBARIC adj. várvar

BARBARITY s. vărvăríle

BARBEL s. ichth. bărbúne m, mreánă, breánă

BARBER

- BARBER** s. barbér, birbér, bilbér
- BARE** adj. bilít, goáliš || DIARO 388: (empty) dišértu
- BARE** vb. dizguléscu, biléscu
- BAREFACED** adj. fanirá invar.
- BAREFACEDLY** adv. fanirá, fára; tu fátă
- BAREFOOT** adj. discăltát, discultát, discúltu, nincăltát, xipóltu
- BAREHEADED** adj. cu cáplu gol; discufusít; (cu cáplu) discufút
- BARELY** adv. ayeá, cu di-ayeá, cu di-ayía, (cu) adiyíe, ayía, cât-cât (and căt-căt), mizie; **They ~ remember** și-adúc cu adiyíe amínte
- BARENESS** s. gulăciúne
- BARGAIN** s. (negotiation) pázáre, pázăriipsíre; (smth. acquired at a price advantageous to the buyer) pleácică (and plácică) [pleáč•kă] or [pláč•kă] || CARAPOLI 81: chilipúri → MAKE A GOOD ~
- BARGAIN** vb. pázăriipséscu; Better ~ing before than complaints after Dicât zboáre năpói, ma ghíne pázáre năínte; (to dicker, to haggle) yiftuséscu
- BARK¹** s. (of dogs) (a)lătráre (and alâ-)
- BARK²** s. (of trees) coáje; **Băi:** scoárce
- BARK¹** vb. (of dogs) (a)látru, bat; **The dog began to ~** Cânille acătă s-bátă
- BARK²** vb. (to peel off, as trees) dizgólu, disbilescu
- BARK UP THE WRONG TREE** vb. ~ u-adár taratóre
- BARKEEPER** s. ambirigí
- BARKING** s. (as of trees) disbiliре
- BARLEY** s. órdzu, hásílu || ALIA 72: órzu; **Els:** ort, B-ARCH 72
- BARN** s. (for animals, straw, etc.) ahiroánă, pleánťă, tream || **Av:** ahirónă, CL 36; **SJOS:** cóbă, CL 42
- BARRACKS** s. câslă
- BARREL** s. (of a gun) glup, ylup, nămlíe; (cask) varélă; (small ~ for water and wine) búclă, dim. buclítă; búte, vóză
- BARREN** adj. stérpu, m pl stérchi, f steárpă, pl f steárpe; stir-puít; (of sheep) marmáră; coll. ~ **sheep** s. stirpurét, stirpuríu; (of soil) hărhálă
- BARRENS** s. pl gulină, gó(i)nă, acâre
- BARTENDER** s. ambirigí
- BARTER** s. trámpă (and trámbă)
- BARTER** vb. fac trámbă, fac tigiaréte [•ŷa•]
- BASE** s. (main component) mûmă; **be off one's** ~ zurluséscu

BASE adj. ápcu, m pl ápti, f pl ápte; átim, m pl átiñ, f pl átime; babés or pabés, m pl -béši; próstih, m pl -hi; zgrumát

BASE vb. thimilusescu

BASEBORN adj. próstih

BASENESS s. şaneáťă → INFAMY

BASH s. (blow) goádă, aguditúră

BASH vb. → BEAT, STRIKE

BASHFUL adj. ar(u)şinós → BE ~

BASHFULNESS s. andírise → SHYNESS

BASIL s. bot. busiláč, busulóč, vásileáč, vásiláč, bizealóč

BASIN s. cuvátă, dim. cuvátică, cuvátice; also: cárneciu (and cár-), cárniciu, chipináč

BASIS s. thimélu

BASK IN THE SUN vb. nsurín, nsurinédz, nsurnédz

BASKET s. coş; căláthă, dim. căláthícă, -thíce; (*for shaping cheese*) căláthă di căscavál; cănéstră, cănístră, cănistreálă, cărínă, căsúg; cufínă, -fítă; cuşélu, cuşór, cuşore, cuşóră; yálícă; (*made of rush*) zámbílă, zimbíle; **left in the** ~ (i.e., a loser) (Armân) ca gálína údă or (Armân) ca Sultána cu ucălu

BASKING IN THE SUN s. nsur(i)náre

BASSWOOD s. tilú, lípă

BASTARD s. bástu, cópil, cupílciov, N: cochiu, pl. cochi; also cóchiul; copélă f; F: dociu; lud m, lúdă f; lut; suisáz; (*a disagreeable person*) análut || Av: băştárcu, cl 38

BASTE¹ vb. → BEAT

BASTE² vb. (*to sew provisionally*) cătéscu || SJOS: căséscu, cl 41

BASTING s. cătire, şuláre

BAT¹ s. zool. bubureáč, burduláč, dubăráč; Gop: dubruláč; nihtiré, nihtirídă, puľu di noápte, puľu di-a noáptílei → HAVE ~S IN THE BELFRY || ALIA 105: órbu-şoáricu, puiu a nóptílei, puľu órbu; GSUS: puľu órbu, cl 259

BAT² s. (*as for crushing grapes in a vineyard*) mútcă

BATCH s. → OUT OF THE SAME ■

BATHE vb. (a) scáldu, culimbisescu; (*children talk*) luşi

BATHED IN SUNSHINE: a place ~ surín, surinél (ant. cheáre)

BATHED IN TEARS adj. (*of eyes*) aruv(r)inát

BATHING s. (a) scáldáre; ~ place scáldătoáre

BATES s. med. láge pl f

BATHTUB

BATHTUB s. báñe, hámáme

BATTALION s. mil. tabór, tabóre, tăbúre

BATTER s. tiyáñe, lăngħidħā; We make our ~ in a pan Tiyăñle li-adräm tu tiyáne

BATTERY s. → BEATING

BATTLE s. bátire, băteáre || DIARO 118: (rare) bátie

BATTLE vb. bat, (a)lúptu, lúmtu → FIGHT

BATTY adj. şcret, f şcrétă (sic) → CRAZY

BAUBLE s. minuṭále → BANGLE

BAWD s. → PROSTITUTE

BAWL s. aurláre, (i)strigáre, zghíc

BAWL vb. zghiléscu, aúrlu, bag boáṭe; (to scold) ntértu

BAWLING s. → BAWL

BAY vb. (of dogs) nciuñédz

BAYADERE s. (usu. a Gypsy) cinghie

BAYING s. (a dog's ~) ceáună

BAYONET s. băinétă, lóhe, sunhíe, špángă; at the point of the ~ sunghiutáč, adv.

BAY-TREE LEAF s. dáf(i)nă

BAZAAR s. bizusténe, cirşie, păzáre

BE vb. hiu [hiū] or him; N: éscu; 2 sg hii [hii], 3 sg eáste or e, i, -i [-i], i- [i-]; 1 pl him, 2 pl hiṭ, 3 pl sântu, súntu, sun, s- or -s; Only two people are such in the whole village Maşı doi sahtări tu hoáră; They are not like me Ca míne nu-s; aor. fuī, fuşī, fu, fum, fuṭ, fúră; ipf: earám, irám, or ireám, etc; imper: 2 sg Sâ hii! [hii] 3 sg: Sâ híbă! 2 pl: Sâ hiṭ! part. fútă; gerund hínda(lui) or fúnđa(lui); Who is the man at the water pipe? Ti om áre la şóput? He was nowhere Nu lu-aveá iuvá; Where is he? Iu lu-áre? This girl was stupid second to none Feáta ístă şí-irá gláră cum soṭ nu-aveá || estu 'I am,' HRISTU 20; eşt 'you are,' 2 sg, HRISTU 9; You will ~ my wife Tini u-s eştí muiera a mia, HRISTU 21

BE ABLE TO vb. hiu di căile; Are you able to bring the forest here? Hiṭ di căile si-u aduṭéṭ pădúrea auá? → ABLE

BE ABOUT TO vb. (be on the point of) He was about to die Vrea s-moáră; I was about to burst with anger Ņ-yineá tâc s-fac; Once the dog was about to tear me to pieces Câñli va s-mi dizvucá tr-únă dzúuă; The dogs were about to tear me to pieces Vrea mi bea (câñli); (He) was about to send the ring Erá s-pitreáčă nélu; mi

BE ABSENT

angréc si (+ vb), as in: **The house was about to crumble** Cásá angricá s-cádă

- BE ABSENT** vb. hiu cusúre, lipséscu
- BE A BUTTON SHORT** vb. hiu loat di mínte; ñ-lipséscu drăñ
- BE A CURSE TO** vb. hiu púsc'le trâ
- BE AFFLICTED** vb. părăpuñiséscu
- BE AFRAID** vb. aspár, ñ-u frícă, am stricătoárea arúptă, săpteóptu ñi si dútę; **If the wolf were afraid of rain, it would wear a cloak** Si s-aspăreá lúplu di ploáie, vrea poártă tămbáre; (*to dance the back steps*) **He began to ~** L-arătí bišína; (*to panic*) târ-târ ñi si dútę; (~ a little) ñi ca si-aspáre óclul
- BE AGOG SMB.** vb. || ñ-fac ântr-óclí, BASME 303
- BE A GOOD HAND AT DOING THINGS** vb. ñ-gioácă óclul; ñ-l'a óclul la túte
- BE ALL AT SEA** vb. u chér pusúla
- BE ALL OVER ONESELF** vb. nu mi tâne lóclu di haráuă; nu mi ncap stráñile
- BE ALL THE SAME TO SMB.** vb. únă ñ-fátę; adheafuriséscu
- BE AMAZED** vb. ciudiséscu → WONDER
- BE AN ARTFUL DODGER** vb. âñ tricú rúglu prit náre
- BE ANGRY** vb. (*with frustration*) ñ-u sémmu
- BE AN OLD HAND AT SMTH.** vb. ñ-l'a óclul (la)
- BE ANXIOUS ABOUT SMTH.** vb. trag căstíga a; **You are anxious about other people's problems** Tradz căstíga a lúmíleí
- BE ASHAMED** vb. (a)ntiriséscu (*and andir-*), arușdiséscu, (a)ruștéscu, ar(u)sinédz, arușunédz || BATSARIA 35: **I am ashamed to show up in the village** Nu-ám fátă s-es än hoáră
- BE ASTONISHED** vb. ncruțéscu → WONDER
- BE ATHIRST FOR** vb. nu am sat di, nu am sátru di
- BE AT ONE'S LAST GASP** vb. hărchéscu
- BE BASHFUL** vb. (a)ndiriséscu, ândiriséscu, ntiriséscu, arușdiséscu, (a)ruștéscu, aruș(i)nédz, arsinédz, arușunédz
- BE BESIDE ONESELF WITH JOY** vb. nu mi tâne lóclu (di haráuă); nu mi ncap stráñile (di haráuă) || **I was beside myself with joy** Míni earám agno haráuă, CUVATA 9
- BE BITTEN** vb. (*by or as by a snake*) şirpichédz; S-nu vă şirpicát! (*lit. 'Don't get bitten by snakes!'*)
- BE BORED** vb. ñi si aurăște (di), biziréscu, buhtiséscu, plicti-

BE BORN

séscu, sâcâldiséscu

BE BORN vb. áflu, amíntu, fac, fet, náscu, príndu; **I was born in 1892** Mi-amintái tu únă nílē óptu súte noáuadzăti doi; **You were born in winter** Tíne ti-afláši iárna; **He was born like that** Nás ahtáre s-preáse; **where our ancestors were born** iu aúsilí a noští s-fitáră; **I was born only once!** Nă oáră mi feáte mú-mea! || **That's the way I was born, that's the way I am!** Aší mi plásái, ahtári éscu, DIARO 306; ZBN: **She was born in 1906** S-aveá fáptă la 1906; STERGHIU 4: **Cata was born in 1976** Tu anlu 1976 s-feați Cata

BE CAREFUL vb. (to look out) am ócl'ilu, am peána

BE CAUGHT BY THE EVENING vb. nsirédz; **He had been caught by the evening in the valley** Aveá nsirátă tu vále

BE CAUGHT BY THE NIGHT vb. murdzéscu, nuptédz

BE CAUGHT IN THE NET (IN THE SNARE, IN THE TRAP) vb. cad tu bá-tă, cad tu yrip → **FALL INTO THE TRAP**

BE COLD vb. afiriséscu, sec; **Put on your cloak or you will ~** Lá-t tâmbárea că va seti

BE CONCERNED vb. siclitéscu, n-u zórea di → CARE

BE CONSPICUOUS vb. aleg

BE DISGRACED vb. (to get low, to sink, to decay) cătândiséscu pri hála éstă

BE DISGUSTED vb. aynuséscu, aynusédz; dizváléscu; **We were ~ed with what we saw** Nă dizválím di té vidzúm; n-i greáťă (di); n-u ynos (di); him disválít (di); n-vérsu mâtăle

BE DISPLACED vb. mi strámút

BE DISPOSED TO vb. hiu di căbile s; **He is disposed rather to die** I di căbile ma ghíne s-moáră

BE DISTRESSED vb. siclitéscu

BE DOING WELL vb. (as of a sick person) lau trâ náínte; (as of a student) nvet ápă

BE DUMFOUNDED vb. armân ca tul, cicărdiséscu, cictiséscu, cih-tiséscu, ciăhtiséscu, n-fac crúte, nmärmuriséscu || armân ca mär-mura, BA 439; CUVATA 12: mi sturuséscu

BE ELSEWHERE vb. (of one's thoughts) **His thoughts are elsewhere** L-asboáră

BE ENCHANTED vb. **He has been enchanted** Lu călcă aúmbra

BE ENGLUTTED vb. vărcuséscu, vultuséscu; **He was englutted in tar up to the neck** Pân di gúše vultusí tu cătráne

BE ENTICED

BE ENTICED vb. (*to be about to yield to temptation*) dau coáda

BE EQUAL TO vb. ahârdzéscu; *Those sixty days were equal to sixty years* Ațeále șaidzăti di dzâle ahârdzíră cât șaidzăti di ań

BE FAR WRONG vb. || HRISTU 37: fac lath mari

BE FOND OF vb. lu háschu n gûră; lu am ca núca n sănătór

BE IN FOR IT vb. ñ-cáde chicútă märe → TO GET IT HOT

BE IN LOVE WITH vb. alughéscu, amíntu; *Ciis: With whom were you in love?* Cu țe gióne ñ-amintái?

BE IN LOW WATER vb. ñi si dûte tersiné || ñi si dûte strâmbu, BASME 280

BE IN NEED vb. ñ-eáste lipsítă (di) → NEED

BE IN READINESS FOR ACTION vb. mi áflu sti cior

BE GOING ON vb. trăxéscu; 3 sg: *in order to see what is going on* s veádă țe trăxeáște → HAPPEN

BE GONE vb. (*to depart as fast as possible*) li tíndu; **Be gone!** Tíndi-le! (*to come to an end*) duc; **Summer is gone** S-dúse veára

BE HAND AND GLOVE WITH SMB. vb. || (*to be very good friends with smb.*) **The two women are hand and glove with each other** doáuli bes tu ună curcubétâ (*lit. 'both fart into the same pumpkin shell'*), DIARO 333

BE LEFT IN THE BASKET vb. armân ca gălína údă; armân ca Súltă cu ucălu

BE LEFT WITH SMTH. vb. (*to gain a profit*) mi alég cu

BE LIKE A THORN IN ONE'S SIDE vb. 3 sg: ñ-șeáde ntr-óclí

BE LOOKING FOR IT vb. u-cáftu (ngăceárea) cu luminárea

BE LOOSE IN THE SADDLE vb. (*to be insecure*) șuvăéscu

BE LOST IN AMAZEMENT vb. armân mărmurisít, sed ca mărmurisít || BELIMACE 9: **they were lost in amazement** armásiră ca ndilisít

BE LUCKY vb. || ñ-ímnă tíhea, BASME 66

BE MISSING vb. lipséscu; **Three thousand are missing** Lipséscu tréi ñílē

BE NOT QUITE ALL THERE vb. 3 sg: l-lipseáște únă scândură

BE NUTS ABOUT/ON SMB. vb. (*to take a fancy to smb.*) ñ-cáde tu vreáre märe || **He is nuta about her** Âl mâscâ buríclu ti násâ, DIARO 160

BE OFF vb. (*to leave*) li scármin; u adún || ñ-lau zvérca, BASME 458

BE ON A SPREE vb. (*to give free rein to fun*) u fac uzungióva

BE ON BAD TERMS WITH

BE ON BAD TERMS WITH SMB. vb. || hiu cârtít cu, DIARO 94; aor: mi astăleái cu, DIARO 148

BE ON ONE'S BEAM-ENDS vb. am anánghia, mi áflu tu strâmtúră

BE ON ONE'S DEATH BED vb. trag s-mor → BE ON ONE'S LAST LEGS

BE ON ONE'S LAST LEGS vb. hiu cătră soáre, l'au cálea máre, trag s-mor, trag trâ moárte || vncárcu dit lúmea aéstă, BASME 488

BE ON ONE'S GUARD vb. vamfiréscu, afiréscu; All (f) were on their guard, as if from a great danger Túte s-afireá ca di per di lup; vavéglú, vareavéglú; imper. (Beware!) Lárgu!

BE ON THE GROWING HAND vb. 3 sg impers: n-cústă → THRIVE

BE ON THE LOOK-OUT FOR vb. păndixéscu

BE ON THE POINT OF vb. vrea (si), vangréc (si) → BE ABOUT TO

BE ON WATCH vb. privéglú, vavéglú → WATCH

BE OPPOSED TO vb. vduc contră → DISAGREE

BE OUT vb. (to come to light) es to páde

BE OUT FOR SCALPS vb. (to be ready to fight) dau tâmbárea di páde; u cáftu ngáceárea cu luminárea

BE OUT OF HUMOR WITH SMB. vb. lu-ám shí'e ntr-ócl'i

BE OUT OF ONE'S DEPTH vb. nu-n tál'e (cáplu), nu-n tál'e puscárlu (or cárífétea), nu n-si úmple ftína

BE OUT OF ONE'S MIND vb. n-asbură gáia

BE OUT OF POCKET vb. (at a loss) = lu adár yróslu zloátă

BE OVERCOME BY HUNGER vb. || n-intră lúplu tu mătă, BASME 25

BE OVERCOME BY SLEEP vb. mi l'a sómnul

BE OVERJOYED vb. nu mi ncap stráñile, nu mi tâne lóclu di haráuă

BE OVERTAKEN BY THE NIGHT vb. ntúnic, ntuneáric

BE OVERWHELMED BY LONGING vb. vsiclitéscu

BE PARALYZED WITH FEAR vb. mi fac (tu fáçă) ca mórtu (di frícă); n-beau tut sândzile (di frícă)

BE PARCHED WITH THIRST vb. crep di seáte

BE PATIENT vb. imper. = Ndreadzi-ț mustătle!

BE PERMITTED vb. am izíne di (lit. 'to have permission from')

BE PERPLEXED vb. u am cumbură

BE PLEASED vb. vifharistiséscu

BE POSSIBLE vb. if it were possible s-hibă di căile

BE POURING (WITH RAIN) vb. 3 sg impers: veársă cu găleáta

BE PRACTICABLE vb. (of roads) vurdín; The roads were not practicable Călurile nu urdiná

BE PRESSED

BE PRESSED vb. (*by bodily necessities*) I am pressed mi loáră pri cioáre

BE PROUD OF vb. arhundipséscu

BE PUFFED UP vb. arhundipséscu

BE QUICK ON THE UPTAKE vb. ñ-gioácă óclul

BE QUIET vb. (*to stop talking or making noise*) amút, ▶tac; Be quiet! Amúte! ~, brother! Tás-çâ, fráte!

BE QUILTS WITH SMB. vb. hiu ísea

BE RATHER UNWELL vb. (*to be ailing*) atihiséscu

BE READY vb. hiu pri cior (or pri ciciór); He was ready to throw himself into the fire Vrea s-arcáre n foc → READY

BE RECONCILED vb. ▶disvér

BE RIGHT vb. am ndréptu || BELIMACE 39: am ndriptáte

BE RUINED FINNACIALLY vb. cad nafoáră

BE SAD vb. ▶nver, ▶nvirín, ▶(a)nvirinédz

BE SATISFIED vb. ▶ifharistiséscu

BE SCARED vb. ▶(a)spár → BE FRIGHTENED, GET SCARED

BE SEIZED vb. străbát, stribát; I was seized with cold Mi străbătú arcoárea; (~ with fright) mi l'a lähtárlu, mi acătă fríca, mi l'a ceáslu (di frícă)

BE SICK vb. (*to be ill*) nu pot, nu-ñ pot; trag di; trag niputeáre; (*to be disgusted*) ▶(a)ngusédz, ▶nguséscu

BE SILENT vb. ▶tac (ca peástile)

BE SIMILAR TO vb. ñ-u adúc cu → AS LIKE AS TWO PEAS

BE SITTING vb. şed n cur; He was seated by the stove şideá n cur-şu níngă sóbă → SIT

BE SLOW ON THE UPTAKE vb. nu ñ-si umplú ftína

BE SORRY vb. (*to have sympathy*) ñiluéscu; (*to regret*) ñ-u am caimó, ñí-u am dor; I will be sorry to die Va ñ-u am dor că mor; ñ-páre arău; ▶tuniséscu (and tuñi-), ▶tunuséscu; He was sorry that he was born S-tunisí că s-feáte; Now the thief was sorry Tóra fúrlu s-tunusí; (*to repent*) ñ-múşcu búdzâli (or mânle); âñ yíne chiaméte [k'i•a•mé•ti]; ▶pişmániséscu || ▶mituñiséscu, BASME 85; âñ chícă tu ínimă, BASM 203; âñ páre arău, PARALLELE 152

BE SPOILING FOR FIGHT vb. u cáftu (ngáceárea) cu luminárea → TRAIL ONE'S CLOAK

BE SPOONY ON SMB. vb. 3 sg pt: ñ-cădzú tu ínimă

BE SOARING vb. l'au sálághíre

BE SQUARE WITH

BE SQUARE WITH SMB. vb. hiu ísea

BE STARTLED vb. ▶aspár

BE STRUCK DUMB vb. arämân ca hut, armân cihisít, ñ-si l'a óclil'

BE STRUCK WITH vb. I was struck with cold Mi străbătú arcoárea;
(~ with amazement) armân ca cihăsít; (~ with apoplexy) nchicutédz
→ HAVE A STROKE

BE SUITABLE vb. ▶uidisescu, ▶idusescu; fac (trâ) → FIT || ñ-da
mâna, BASME 432

BE SURE vb. ñ-si úmple óclul (că); As for you, I am sure that you
will kill her Di tíne ñ-si úmple óclul că va s-u vătâñ

BE TAKEN ABACK vb. mi (a)ñír

BE TAKEN IN THE TOILS vb. cad tu yrip → FALL INTO THE TRAP

BE TEMPTED vb. (be about to give up) dau coáda

BE THANKFUL vb. cunóscu; l'-u am tu biricheávis

BE THAT AS IT MAY tîi s va, las s hibă

BE THE FABLE OF THE TOWN vb. agiúngu părămíth

BE THE SAME vb. || (it makes no difference) únă făte, BASME 247

BE THREATENED vb. mi páște periclul

BE THRIVING vb. ñ-si dûte príma; ñ-ñárdze ghíne → PROSPER

BE THROWN HERE AND THERE vb. (as of a bird caught by a cat) mi
zbat

BE TICKLED TO DEATH vb. ▶arâd că mi zmúrtic; ▶căpăescu (or ▶li-
şin, ▶lişinédz) di-arâdeáre

BE TIRED vb. (to be reluctant to repeat) impers. ñ-an greácă; (of
smth. perceived with the eyes) ñ-si úmple óclul (di)

BE TOO LATE IN THE FIELD vb. armân ca gălina údă

BE UNDER A SPELL vb. hiu diuciát

BE UNLIKE vb. (to differ) am fărche

BE UP TO ALL THE DODGES OF SMTH. vb. ştiu hunérea

BE UP TO A THING OR TWO vb. (to be an old hand; to be up to
snuff) âñ tricú rúglu prit náre

BE UP TO SMTH. vb. (to roll up one's sleeves as to begin work)
▶scumbusescu || ñ-bag poálile m-brâu, BASME 682

BE VEXED WITH SMB. vb. ▶cărtéescu (and câr-); We have been vexed
with you because of what you said Nă cărtím di zboárile te dzâsiși

BE WARY OF vb. (to be very cautious) ▶(a)firéescu, ▶amfiréescu,
▶avéglu

BE WELL-OFF vb. (to be prosperous) am cheag, huzuripsescu

BE WHAT MAY

BE WHAT MAY și s va, las s hibă

BE WILD WITH DELIGHT vb. nu mi țâne lóclu di harauă; n-si fătă Hristolu n cásă

BE WORTH vb. (a) hărdzescu (and ahâr-), axizescu; 3 sg impers. făte || it is not worth it nu făte parât, PARALLEL 146

BE WORTHLESS vb. (or inferior) nu făte parádz

BE WRONG IN THE UPPER STORY vb. 3 sg: l'-lipseaște únă scândură

BEAD s. mărdzeauă (and măr-), dim. mărdzilușe; mânuse; (made of colored marble) mirmér; N: culubác || mărgheáli pl f, DIARO 307

BEADLE s. (in a church) candilanáftu || Pls: candilináf, CL 40

BEAD-LIKE adj. (as of smb.'s eyes) mărdzilát (and măr-)

BEADS s. (rosary) ori f pl

BEAK s. (as of a rooster) cărăntáne (and cărân-); also: chípită, cioc, dintánă, ghintánă, dhinténă → BILL || Peș: ciófcă, CL 43

BEAKER s. birbílu → PITCHER

BEAM s. (a ~ of light) (a) rádză; arpăyi [•păyⁱ] f pl; cilistră, țilistră, diligitúră, gilit, pl gilite, gilituri or gilidz; măndă, mündă, shítă; (a long piece of timber, as in a wall) gréndă, pótan, pótană, pótane, tăbáne

BEAM vb. (a) nyil(i)sescu, lumbrăsescu, lumbrisescu, lumbrusescu

BEAM-ENDS: be on one's ~ am anânga; mi áflu tu strimtúră

BEAMING adj. lumbărsít → BRILLIANT

BEAN s. N: făsúlu, fisúlu, S: făsúle; păscúlu; cucheauă; boiled -s shúscă; stewed -s făsúle yeayne; broad ~ fávă

BEAR s. zool. (a) úrsă; ~ cub ursóplu; (rare) úrsu; ~ tamer ursár

BEAR vb. (to carry) vduc, mut; (to give birth) nfăshedz; His wife bore two children Nveásta nfăshé doi ficióri; (to endure, to stand) arávdu, apufirsescu, (a) străxescu, hunipsescu; The water should be as hot as the hand can ~ Apa s-hibă cálđă cât astrăxeáște mâna; He cannot ~ the burden Nu poáte s-hunipsească várlu

BEAR MALICE AGAINST SMB. vb. (to bear smb. a grudge) l'-țân cáche; l'-duc zăte → ROD

BEARD s. bárbă, métură || to grow a ~ n-alás bárbă PARALLEL 144

BEARD vb. ncucutédz, stau cucót

BEARDED adj. bărbós, săcălă

BEARDLESS adj. chióse invar.; spân, spânác; a ~ face fătă spânáca || Peș: chiusé, CL 254

BEARING s. (comportment) aréu, cùmpite f pl; purtátic

BEAST

BEAST s. *ayrime, agrime; beau m, bei pl; (and fig.) z(u)lăpe, pl. zulăchi*

BEASTINGS s. *culastră, curastră*

BEAT vb. (to strike repeatedly) bat; **Bells were -ing** Clōpute băteá; asún; (as a tree for its fruit) alúmtu; I began to ~ the tree with stones Acát s-lu alúmtu cu chétrili; (to get lost) Beat it! Adúnă-u di auá! (to trash) adár pipiríă, ansár, bat dála, bat pistile, cos, dau fúste, fac pistile diq chiutécă, adár pipirítă, l-i-ndreg chiúrcu, para-bát, păpurisescu, tăläescu, tuchescu di băteáre, lu tulescu di fúste, trag turțufe, úmflu, l-i úmflu cheálea, l-i úmflu sámárlu; (to beat with one's foot or feet) cluțescu; (to beat smb. black and blue) astíngu di băteáre, l-bag tu cheále, chisédz oásili, frângu arídze, frângu călamea di cior, frângu chilunghea, lu frângu di scop, stulcinédz di chiutécă, lu vátäm di scop, lu vátäm di pärjínă, lu fac pândză bilítă, lu fac víñită, crueșcu rásă, psusescu di scop || crueșcu un sumár, BASME 431; crueșcu un scop, BASME 43; l-i am únă, BASME 135 → BEAT THE BUSH

BEAT ABOUT THE BUSH vb. bat n-alúrea; xínu-zburăscu

BEAT DOWN vb. cùlcu, afirisescu

BEAT FLAT vb. nturtédz, ciupléscu

BEAT HELL vb. (to play a shabby trick) l-i scot óclil'; para-fác

BEAT ONE'S BRAINS WITH / ABOUT vb. ñ-disíc cáplu; ñ-vátäm míntea

BEAT ONE'S BREAST vb. ñ-u dau än chéptu (or pri chéptu) cu búslu

BEAT SMB. BLACK AND BLUE vb. || BATSARIA 61: lu-astíngu di pärjínă

BEAT THE BUSH vb. || one beets the bush and another catches the bird ~ áltu hăscâ și-áltu s-cumânicâ, DIARO 205 (lit. 'one opens the mouth and another one gets the communion')

BEAT THE TAR OUT OF SMB. vb. l-i-scútur yicălu

BEATER s. (cynegetics) aurlătór

BEATING s. scop; also: ansărare, avráre, băteáre, bătiche, calca-vür, chisáre, csáre, chiúrcu, chiutécă, cláră; (with kicks) cluțuire; cruire, fúste f pl; papáră, păpáră, pupáră; pipirítă, pistile. pärjínă, plíhtumă, turțufe, umpleáre; **He deserves a ~** Sumárlu-l' va umpleáre; **They were put to a ~** Fúră arcát tu scop; **He needs a ~** Va ansărare; **He escaped from a ~** Ascăpă di chiutécă → DRUBBING

BEAUTIFUL adj. m(u)šeát, mșat, mușutíc, mușitíc, mușitícáz; chi-

BEAUTIFULLY

cát dit steále (lit. 'fallen from the stars'); dulbér; mă-sa a steáulei; scriát (lit. 'written'); (of a woman) alímtă ('licked'); **A ~ woman passed by** Tricú únă alímtă || (very ~) chicát din soáre (lit. 'fallen from the sun'), PARALLELE 157; s-lu sórghi tu cùpă, BASME 36 (i.e. you are tempted to sip him down with your coffee); **a ~ girl** únâ cadânâ di feátâ, DIARO 165

BEAUTIFULLY adv. mušeát

BEAUTIFY vb. mușiteáčă

BEAUTY s. mușiteáčă, mușuteáčă; (a beautiful woman) alímtă, béce, dulbéră

BEAVER s. zool. castóre m

BECAUSE cj. cari, că, că ţe, ciúnche, déca; - **Why don't you buy it? - Because it is too expensive** - Că ţe nu lu-acúmpări? - Că ţe-i scúmpu; ~ **it was in the fall, with many fogs** cari eará toámna, cu néguri; **Help, 'cause I am drowning!** Agiutór, că mi nec! || **An:** cata-cum, Réc. 47

BECAUSE OF prep. di, di itía a, di sibépea a, di tră simbétea a, di tră, tru; **People are dying of thirst** Moáre plásea di ápă; **The head gets beaten ~ the mouth** Di güră s-báte cáplu; ~ **too much rain the rivers flooded** Di ploí múlte arâurile insíră; ~ **her they won** Di nâsa sibépe azvímsiră; ~ **you we will suffer as well** Di tră tíne vai trădzém ș-noi; ~ **a horse tru un cal;** Has he not suffered enough ~ **his shortness?** Câte nu áre tráptă di itía a șcurtámilei! || ~ **him** di nás itié, BASME 13; ~ **his wife** di muláre-sa itié, BASME 474; díträ, dírtă; ~ **him we ran away from the village** Díträ nás fudzím din hoáră, BASME 37

BECLOUD vb. ntúníc

BECOME vb. → GROW

BECOME vb. fac, adár, agiúngu; **as soon as he became an emperor** agiúmtu amiră; **He wants to ~ a doctor** Va si-agiúngă yeátru; **Have you ~ a beggar?** Țiritór ti-ai fáptă? (to reduce to, to be reduced to) cătăndisescu

BECOME A BYWORD vb. agiúngu părämít

BECOME ACQUAINTED WITH vb. fac cunuşmáe cu

BECOME ANXIOUS vb. păleáște peána → WORRY

BECOME BLIND vb. urghéscu

BECOME CLEAR vb. limbisescu, limbidzăscu

BECOME CLOUDY vb. 3 sg niureádză, năureádză, nuoreádză; **The sky**

BECOME CONSUMPTIVE

is becoming cloudy Acăță s-niureádză

BECOME CONSUMPTIVE vb. mi stric di chéptu; also: mi cârtéscu di chéptu, mi tihtuséscu, mi uftichédz, uhtichédz

BECOME CORRUPTED vb. aspárgu, distórcu; **Today children become easily corrupted** Ásândz ficiórlí si-aspárgu lișór

BECOME DELIRIOUS vb. alurédz

BECOME DEPRAVED vb. → BECOME CORRUPTED

BECOME DETESTABLE vb. (to worsen) cacurizipséscu

BECOME DIM vb. (of one's eyes) păñiséscu (and pâ-) → BECLOUD

BECOME DIZZY vb. andräláséscu, andräliséscu, andräluséscu, ñ-yíne andrálă

BECOME DUSTY vb. (as of clothes) mi ncarc (di púlbire)

BECOME ENLIGHTENED vb. (to grow wiser) diștéptu || dișclíd, BASME
34

BECOME FACT vb. (to come true) 3 sg aor. s-feáťe; **What you dreamed of has become fact** Țe nghisáši s-feáťe

BECOME FRENZIED vb. (to frenzy) alurédz

BECOME FROSTY vb. (to cover with frost) 3 sg impers. mbrumeádză, brumeádză

BECOME HELPLESS vb. cad stog

BECOME ILL-NATURED vb. nşárpic, nşárpit, nşirpichédz, nşirpitédz nyispinédz, yispinédz

BECOMING adj. (fit) uidisít, idusít

BECOME INTIMATE WITH SMB. vb. 3 pl: și-l'a dûhurile

BECOME LEAN vb. (to lose weight) slâghéscu; s-tucheáște cárnea di pri míne

BECOME OLD vb. mbitärnëscu, aušescu, aušăscu

BECOME OVERABUNDANT vb. para-agiuńgu

BECOME OVERRIPE vb. (as of fruit) para-agiuńgu

BECOME RICH vb. arhundipséscu; avuțăscu, mbugătăscu

BECOME SICK vb. (disgusted) anușăscu, aynuséscu

BECOME SORROWFUL vb. nvirín, (a)nvirinédz, N: nver; impers.

ñ-chícă

BECOME STERILE vb. (as of sheep) stirpuéscu, stirpéscu

BECOME THINNER vb. (as of thread) minutédz, minuțăscu, supțirédz

BECOME TUFTED vb. (as of the tail of an animal) tufuséscu; (as of forests in spring) funduséscu, nvirdzăscu

BECOME WORSE vb. cacurizipséscu

BECOMING

BECOMING s. agiundzeáre, agiúndzire

BECOMINGLY adv. cum prínde

BED s. pat, criváte; (*with bedclothes*) așcirlút, yitáche; (*as of flowers or vegetables*) strat n; úrdin m, úrdiň pl; (*of people*) culcát; **be on one's death** ~ trag s mor; (*to say, to utter*) **from one's death** ~ cu límbă di moárte; **in** ~ culcát, apús, băgát (*ant. out of ~*) → **MAKE THE ~, PUT TO ~**

BED vb. pun, cúlcu

BED IN vb. (*as seedlings*) plântu; fitipséscu, seámin

BEDAUB vb. vncárcu, vñârghéscu

BEDBUG s. ent. córtă, tartabíc, tahtabíc

BEDCLOTHES s. aștirlút, așcirlút, circiáfe, strózmă

BEDDING s. strózmă; (*mattress*) dušec

BEDEVIL vb. scăñiséscu → **HARASS**

BEDFAST adj. dzăcút (*and ză-*) → **BEDRIDDEN**

BEDIZEN vb. vñfac, vñdreg, vñmușuțăscu || CUNIA 88: vñpruvéd

BEDEW vb. ud

BEDRIDDEN adj. culcát, dzăcút (*and ză-*); **to be ~** hivréscu, hiuvréscu, lândzidzăscu

BEDROOM s. (*with no floor*) yuneáuă

BEDSIDE s. (*esp. the pillow*) căpitínu, căpitânu; pruschéfal

BEDSPREAD s. cérgă, ciórgă, cuvérte, cuvértă, doágă, yeámbulă, iámbulă, hreáme, pl hreñ; măcáte, mândzále, mutáfe, téndă; (*old, worn out ~*) tóblă; viléndză, dim. vilindzică

BEDTIME s. culcáre, oára trâ culcáre || DIARO 321: bâgári

BED-WETTER s. (*as children who urinate when sleeping*) ciúše m/f; pl ciúseañ m, ciúşane f

BEE¹ s. ent. alghínă; coll. alghináme; mûști di alghiň; coll. stup; **The smoke drives away the ~s** Fúmlu azñáste stúplu || **An:** aghínă, **Pals:** alăghínă; **Kok:** milísă, **Pdz:** mélisă; **Na:** iáspă, **LvO:** iáspe, **Hor, Rod:** iáspi, **Smx:** geáspe, B-ARCH 342

BEE² s. (*gathering*) bărtát, ćicna-préfte

BEECH s. fag m; **Gop:** fau

BEECH-GROVE s. fădzét, fădzíme

BEECHNUT s. fágă, no pl

BEEF s. → **MEAT**

BEEF-WITTED adj. || cap di strúmciu, DIARO 150 → **STUPID**

BEEFY adj. cărnós, mușclós

BEEHIVE

BEEHIVE s. stup di alghíne, crin di alghíñ, cuşór, cuşóre

BEEKEEPER s. alghinár

BEELINE s. (a)ndréptu adv.

BEER s. béră

BEESWAX s. țeáră || **Av:** chilíthră, CL 254

BEETLE-BROWED adj. dzinós

BEETROOT s. bot. (a)ripáne, râpáne, pangíare || (*red beetroot*)

Prv: cuchinoyúli, CL 42

BEFORE adv. shortly ~ (a)piríndu, (a)príndu || **Cru:** (a)nínte, GOLAB 199

BEFORE LONG adv. ayóña, curúndu, crúndu

BEFORE YOU SAY KNIFE / JACK ROBINSON ~ || până s-ță freți ó-clili'i, BASME 494; până z-dzăți țínți, BASME 427, BATSARIA 12

BEFORE prep. ntrâ, ntră ; **They took him - the emperor** Lu scoásiră ntră amirălu; (*in front of*) **All the birds paralyzed with fear - the dreadful vulture** Tuț púli nglíțáră di frícă ntră fuviróslu vúltur; năínte di, nínte di, dinăíntea a; ~ **his eyes** dinăíntea a óclilor a lui; ~ **leaving** piríndu fúgă; ~ **dawn** până din dzáre; nínte di hărghíe; **Why don't you make your promise - crossing the river?** Te nu tăxésti până s-treți arâulu [a•râu•lu]? || cuvata 9 agnánghea di (*spatially*)

BEFOREHAND adv. năínte, năínde

BEFOUL vb. lirusescu → DIRTY, SOIL

BEFUDGLE vb. cutúlbur → MUDDLE

BEG vb. aór; (*to ask earnestly*) părăcălsescu, părlăcărséescu, țer; **He who begs does not die, but neither is he esteemed** Cari țeáre nu cheáre, ma néca-i tr-alăvdáre; rog (*anemic word*); (*to ask for alms*) cirșescu, parastáu la úșile a lúmilor; (*to go a-begging*) yiftusescu; ~ **smb.'s pardon** ñ-łau lirtáre; I ~ **your pardon** bardhón

BEGET vb. (*to ~ offsprings*) nfumilédz

BEGGAR s. dhicuñár, pitáciu, proseác, țärăpín, țârpân, țiritóñu, ziclár; (*Gypsy woman ~*) mástorsă || **Smr:** ștoh; **Prv, SJos:** ftoh, CL 261; adj. țärăpânéscu, di țiritór

BEGGARLY adj. fucăř(ăs)éscu, țärăpânéscu

BEGGARY s. ftuhipsíre greáuă || DIARO 230: dhicuñirlâchi

BEGGING s. dicúñie, yiftusíre

BEGIN vb. (a)cát (să), nt  ep (să), arhinséescu (să), **S:** ayiurhéscu, **N:** ahiurhéscu, arhiuséescu; bag să, bag di; dau să, dau di; apăr-

BEGINNER

ñéscu (să), apúc (să), lău să, purñéscu (să), pârñéscu (să); Src: purnéscu (să); stau să, yin (di) **They began to show up** Acățáră s-da cap; **The trumpets began to blow** Cățáră buríile s-bátă; **They began to leave** Ahiurhíră s-fúgă; **She ~s to work like a slave** Ca scláva s-lucreádză-apărñáste; **They began to eat** Arhiusíră să mângă; **The girl began to scream** Feáta bágă zghíclu; **The wife came out and began to shout** Eáse nveásta, bágă boáțea; **when the slope ~s to turn green** ma s-da si-nveárdă pláilu; **Snow began to fall abundantly** Neáua loa s-cádă pále, pále; **Then she began to sing** Ntipú di priapóia s-cântă; **Let's ~ harvesting** S-purním la sițiráre; ~ a war mut pólím; ~ to hate each other cad tu dușmáníle; **He began to get angry** Víñe di ariciuí; ~ anew pri-adár || lău; **no sooner had they begun to sing the song** níca no-aveá loátă ghíne cânticlu, BASME 439; **He began to laugh** Aéstu bágă s-arâdă, BASME 501; ânchiséscu, CUNIA 145

BEGINNER s. ageamít

BEGINNING s. ahiurhíre, ahiurhítă, ahiursítă, ahiursitúră, ar-hinsíre, arhiusítă; **from the ~ of the spring** ditu ahiurhítă a primăveári'lei; also: arhíe, árhizmă, apărñítă, apărñíre, apărñitúră; (*as of the fire in a stove*) anguñáre; cap, intrátă; **at the ~ of the year** tu intráta a ánului; **from the (very) ~ di prótă**; **from the ~ till the end** din cap până tu coádă; dit apărñítă pân tu bitisítă; (*handsel*) xifté, sifté → **MAKE A BAD ~** || **A good ~ is half the battle** ~ dzúua búnă s-cănoáște di tahná, ALR 1470

BEGOTTEN adj. acățát; **children ~ on Saturday** ficióri acățát Sâmbăta

BEGRIME vb. murdăripséscu → **DIRTY, SOIL**

BEGROUDGE vb. zilipséscu, zuli-

BEGUILE vb. arâd, plänáséscu; **The snake ~ed her** șárpile o plänásí; ~ the time mi șintéscu || BASME 234: bag pi plan → **DECEIVE**

BEHAVE vb. (a)pórtu; ~ **properly!** Poártă-ti cum prínde! fac; **He ~s like a janissary** ca yeanítar fáțe; (*as of a child*) șed ghíne; (*iron. of smb. who is anything but young*) mi túndu cu noátiñli → **MAKE SMB.** ~

BEHAVE! (*a shout to the mules*) moț!

BEHAVIOR s. purtátic, pórtu, práxe, aducătúră **His ~ shows that he has lived in a city** Purtáticlu u spúne că áre bănată tu cásábă; (*good ~*) frumineáță, frunimeáță, frunimádhă

BEHEAD vb. gușuéscu, hrâștuéscu, lău cáplu, șcurtédz, șcurti-

BEHEST

chédz

BEHEST s. dimândátă, dimândáre**BEHIND** adv. năpói, dănapói, dinápói, dânapói; ~ **the back** pri dînăpói; (late) amänát, šintít || *Cru: from ~ di apóia*, GOLAB 200**BEHIND** prep. dúpu, dúpă (DDA: 1118), dípu**BEHINDHAND** adj. (lagging ~) amänătór**BEHOLD** interj. na; na că; na iu; ~, a **shepherd passed by** Na că treáte pri-acló un picurár; ~, **he encounters a wolf** Na iu da chéptu cu un lup**BEROLDEN** adj. burgilâ, burgilipsít**BEHOOF** s. prucuchíe**BEING** s. (from BE) fúndalui; ~ **next to him** fúndalui alăturea di nás; híndalui**BELABOR** vb. (to thrash soundly) → BEAT**BELATED** adj. amänát**BELCH** s. phys. aruguíre, răgăíre, arăguráre**BELCH** vb. arăgăescu, arăgurédz, arăguédz || ~ **out** *Amc: sărghéscu; The rooster belched the fox out of his belly* Cucótlu sărghiáste vúlpea di tu păntică**BELCH OUT SMOKE** vb. (as of a stove) afúm**BELDAM** s. mușurécă**BELFRY** s. cambanaryió, símandru**BELGRADE** s. (city) || *Cru: Biligrád*, GOLAB 208**BELIEF** s. crideáre, creádire → FAITH, TRUST**BELIEVE** vb. cred, ncréd; ñ-u am că; **An intoxicated man ~s that he is the emperor** Mbitátlu și-u áre că nás i amiră; (to trust) pistipséscu, pistup-; **If you don't ~, measure you again!** S-nu pistip-síre, misúră tíne diznóu! || TULLIU 121: acred; (to take it seriously) lău tră búne, BASME 399; ñ-si úmple óclul, BASME 264; **I can scarcely ~ it nu ñ-u va míntea**, BASME 68; nu ñ-u ncápe míntea BASME 236; **Believe me! (I promise!)** Pistusít-mi mini! HRISTU 39; **they could scarcely ~ it nu lă pistusia a ochílu**, HRISTU 62**BELIEVER** s. pistipsít**BELITTLE** vb. ñicșurédz, cătăfroniséscu || CUNIA 90: atimuséscu**BELL** s. cămbánă; F: clóput; (for animals) ciocán di oi, trácă; (small ~) gărgăríciu, yăryălíciu**BELL TOWER** s. cămbänärie, cambanaryió, símandru**BELLADONNA** s. bot. măseáuă

BELLFLOWER

BELLFLOWER s. bot. minghiúše

BELLICOSE adj. căvyă(n)gí, ghiurultagí

BELLMAN s. || *Pes*: câmbănargí, CL 41

BELLOW vb. mug, mudzéscu, mung(ă)ri(p)séscu

BELLOW(ING) s. mudzíre, mugrisíre

BELLOWS s. (as in a blacksmith's shop) miháne || *Prv*: buháne, CL 39; *GSus*: fulínă, CL 45

BELLY s. bícă, bică, pântică; You cannot fill up a ~ with words

Cu zboáre pântica nu s-úmple; (the lower part of the ~) stripóchiu

BELLY BUTTON s. → NAVEL

BELLY-BAND s. ghîncală, yínglă

BELONG vb. l-am or lu-ám m, u-ám f, lí ám m pl, li ám f pl;
Albanians who ~ed to the sultan Arbinéši tē l-aveá sultánlu

BELONGINGS s. lúcru, pl lúcre and lúcruri; cărcăndié, cărcăndă, cătăndié, cătăndă, nicuchirátă

BELOVED adj. vrut; also: alughít, daş, dášur, durút, zdrod ||
LITURG 126: of your ~ son a dorrútlu híiliu atău

BELOW adv. dinghiós, dighiós; from ~ di pri nghios; They encircled us from ~ Ni-anvărtíră di pri nghios

BELOW prep. ~ the forest di-ghiós di pădûre

BELT s. curáuă, N: curáo; also: băr or bärnu, zónă, zúnă, dim. zuníčă; (leather ~ with cartrige loops) cileáhe, şileáhe, sileáf, sileáfe → CARTRIDGE ~

BELT vb. (to encircle with a belt) tíngu (→ § 32)

BEMIRE vb. bârbâtescu, mâryéscu → DIRTY

BEMIRED adj. (as of horses) lăspusít

BEMOAN vb. plângu, buiséscu

BENCH s. (at school; also a tailor's ~, a joiner's ~, etc.) báncu (and bángu), trápeză; (along or around a house) pizúlu || STERGHIU 3: scámie

BEND s. anduplicătúră; bástă; (knot) nod, pl noáde → FOLD

BEND vb. andúplic; (to lean over or out) apléc; He bent over to drink some water S-aplică s-bea ápă (PC *Brz* [zbea]); (of a road) frângu amplátea; ncârlighédz; (as a metalic bar) strâmbu || (in token of submission) apún, LITURG 124 (the d/o is caplu 'the head')

BEND ONE'S STEPS TOWARDS vb. (to turn to) lău cătră

BENDING s. (as of an old man) gribuire

BENEATH adv. dinghiós, di-ghiós, prighiós di prighiós → UNDER

BENEDICTION

BENEDICTION s. (agreement, consent) evluyíe, vluyíe, evluyisíre; vluitó; urăciúne (and urâ-), răciúne, urucíne, urăcínă, urcíne, rucíne; (prayer) ifchíe, ifcheáuă, ifhíe; **to give** ~ bag vluitó

BENEFACTION s. bunăteátă, filanthropíe, filanthropíe, sivápe

BENEFIT s. prucuchíe; ufélie; (undeserved ~) yeayláră; **Forget about your ~s!** ~ S-mută yeayláră!

BENEFIT vb. aduchésc țivá di; **Do you think he ~ed life at least a bit?** Ț-u ai că aducheá țivá di bánă? ~ **from** hăiruséscu

BENEVOLENCE s. bunătáte, bunătă, bunăteátă; (grace) cherémi, cheremlâche

BENIGHTED adj. (overtaken by darkness or night) ntunicát

BENIGN adj. eváschu and iaváschu; med. ațél búnlú

BENT s. (inclination, talent) doáră

BENT adj. (as under a burden) gribuít; fáptu andáulea [•dáu•l'a]
→ CROOKED

BENUMB vb. (a)múrtu, amurțăscu; **His body had become ~ed** Trúplu l'-aveá amurțâtă; vncărfuséscu; **Cold weather had ~ed us** Arcoárea nă aveá ncărfusítă; (to ~ with or as if with cold) ncucinédz, ngu-; ncucinéscu, ngu-

BENUMBED adj. (as of one's voice) pirít; (of a limb) amurțât; nstugát

BEQUEATH vb. alás; l'-alás dhyeátă

BEQUEST s. lásă, miráze

BERATE vb. trag un pirdáfe → SCOLD

BEREAVEMENT s. amăreátă, cripáre, dureáre

BERET s. (worn by the Albanians) chéce, cuc, cúcă, fésti → CAP

BERGAMOT PEAR s. górtă apídhye

BERRY s. bot. báclă

BESEECH vb. v(a)ngré, vcaftu, țer → BEG, IMPLORÉ

BESET vb. anăpădéscu, vintéscu, vstinuhurséscu

BESIDE prep. (next to) níngă; (in addition to) pri níngă

BESIEGE vb. anvăríg, anvărlíg, ntércľu, țircľédz, ntárcľédz

BESMEAR vb. → SMEAR, SOIL

BESMIRCH vb. → BESMEAR

BESMIRCHMENT s. lăvășíre, lavușíre, lăvușíre, lichisíre, lirușíre, măryíre, murdăripsíre, ngăláre, pângân(ips)íre, putusíre; (with mud) lăspusíre

BESOM s. métură

BESPRINKLE

BESPRINKLE vb. n̄t̄ilistrédz

BEST adj. nai bun; **brandy of the ~ quality** arāchíe di nai búna;
The large chimney is the ~ Nai bun eáste ugeáclu máre; **the ~** nai ma
 búna; cáma búna; dip ma búna || (**the ~ part of smth.**) frúntea (lit.
 'the forehead'), PARALLELE 157 → DO ONE'S (DAMNED) ~

BEST MAN s. (sponsor of a marriage) nun

BEST MAN'S FATHER s. muš, mǎmúš

BEST MAN'S MOTHER s. múše, mǎmúše

BESTIR vb. (to rouse to action) ▶scol

BESTOW vb. (a)hărzéscu; ~ a benefit upon smb. I'-fac bun → PRE-
 SENT

BESTRIDE vb. ncálic, ngálic

BET s. stíhimă → WAGER

BET vb. mi acát, mi acát cu báste || bag báste, PARALLELE 155

BETOKEŃ vb. adúc sémnu, dau sémnu, fac ispáte, apudixéscu

BETRAY vb. ▶pridáu, ▶prudáu; You have ~ed us Tíne nă prudédiși;
 ▶prudhuséscu, scot mpáde; (to mislead) ▶plánéscu, plánáséscu || (~
 oneself) mi dau di páde, BASME 448

BETRAYAL s. pridáre, prudare

BETROTH vb. ▶visuséscu, u-adár di färínă || alăxéscu neálile, BASME
 438

BETROTHAL s. arăvuñisíre, isusíre, isósmă, isósmată

BETROTHED adj. isusít

BETTER adj. ma bun; anótir

BETTER vb. antréć

BETTER adv. cála, ma ghíne, ma mbar

BETWEEN prep. (a)námisa di; ntră; ~ the two of us ntră noi dól'i
 m; díntră; **the road ~ these two villages** călea díntră aéstă doáuă
 hoáre; nóljica di, nólgiica, nólgiuca, nóljuca

BETWEEN WIND AND WATER (i.e., in a very bad state) ~ cătră soáre
 (lit. 'towards the sun')

BETWIXT AND BETWEEN adj., adv. ceat-pat; ne úda, ne uscáta (lit.
 'neither wet, nor dry')

BEVERAGE s. phitó

BEVY s. (girls) fitáme; (women) mulíráme

BEWAIL vb. arăvdăséscu, arăbdăséscu → LAMENT

BEWARE vb. ▶(a)firéscu, ▶amfiréscu → BE ON ONE'S GUARD

BEWARE! interj. Ai-țâ óclílu! Ai-țâ peána! Lárgu! Mutreá! Sacân!

BEWILDER

Várda! || Dișclíde-ț óclíl'! BASME 131

BEWILDER vb. ▶cicărdisescu, ▶cictisescu, ▶cihtisescu, ▶șișirdisescu, ▶șiștisescu

BEWILDERED adj. aumbrát, nămătisít, schirdút, șișirdisít, șiștisít; șarfúra invar.; tul; (fascinated) măndipsít → GIDDY

BEWILDERMENT s. șișirdisíre, șiștisíre; (as after a beating) tulíre

BEWITCH vb. (a)măyipsescu, (a)măghipsescu, căidisescu, ▶leg; măndipsescu, nămătisescu Romanian women have bewitched Goga Vlăhútile lu-áu ligátă pi Góga

BEWITCHED adj. loat di vále, ligát, măghipsít, măyipsít

BEWITCHMENT s. căidásíre, măyipsíre, măndipsíre, nămătisíre

BEY s. beiu, beu

BEYOND prep. nclo di; went ~ the sea trápse nclo di-amáre; at the back of ~ dúpă soáre; tu ascăpitátlu a lóclui; iu bea púli ápă; ~ measure prísti misúră; They are ~ my strength Nu-s trâ ándzale a meále

BEYOND ALL DOUBT adv. fără di áltă

BEYOND ALL MEASURE adv. (very much, immeasurably) a mórtului; She loves him ~ L-va a mórtului; fár isáfe

BEYOND SMB.'S STRENGTH adv. → BEYOND

BICKER s. căvyă, ncáceáre

BICKER vb. → SQUABBLE

BID FAREWELL vb. or cale-ambár; mi l'értu (di)

BID GOOD-BYE vb. (a)lás sănătáte; ñ-l'au sănătáte (di la); urédz cale-ambár || ñ-l'au oáră búnă, BASME 439, 440, 442; ñ-l'au dzúuă búnă (di la), BASME 423

BIDDY s. púl'e, pulítă, gălină, gălinúše

BIG adj. máre m/f; pl mări; (as of a blanket) bólic; (corpulent) căbátcu, m. pl căbát̄i, f pl -t̄e; (spacious) lărguríu, ncăpătór, vlíhur; (used emphatically) cugeá, gugeá, cugeámite; You are ~ guys and you don't have any sense Hiț gugeá ficióri ș mínte nu-avéț; such a ~ ... gugeámite; such a ~ girl gugeámite feátă

BIG DIPPER s. astr. trăpód (and trăpódh), lătrăpód (and -pódh)

BIG-BELLIED adj. pânticós, buricós, fulinós, băzăcós, jibacós, jibicós; s. băzácă, zábáca

BIG-EARED adj. uriclát

BIG-HEADED adj. căpós, f -oásă, m pl -óši, f pl -oáse

BIG MOUTHED

- BIG-MOUTHED** adj. gurahán, *m pl* -háñ
- BIG-NOSED** adj. nărós, *f* -oásă, *m pl* -óši, *f pl* -oáse
- BIGOTRY** s. → FANATICISM
- BIGWIG** s. (*an important person*) greu
- BILBERRY** s. bot. afíngă, afínghe || **Av:** țápurñă, CL 262
- BILE** s. anat; also fig. (*irascibility*) neáre, hulíe
- BILGE** vb. (*as a cask*) disfúndu
- BILIOUS** adj. (*irritable*) căchiós, *f* -oásă, *m pl* -óši; inagí
- BILK** vb. aplăniséscu → CHEAT
- BILL** s. cioc; also: cărăntáne, chipítă, ciuplitúne, dintánă, ghintánă → BEAK || **ALIA** 107: chirintánă, cimbél, clun, dálta al púilu, mitică or mítcă, náre di pulú; **M:** dănténă, SarD 27; **G:** dâltánă, *ibid.*; **Cru:** tindánă, GOLAB 254
- BILL** vb. (*to caress*) gugiléscu
- BILL CASE** s. purtufóle, pirtufóle, portafél
- BILFOLD** s. → BILL CASE; (*small ~*) priftáciu
- BILLINGSGATE** s. ngiurătúri *f pl* → ABUSE
- BILLION** s. biliúnă
- BILLOW** s. úndă → WAVE
- BILLOW** vb. •turculéscu, •varucutéscu
- BILLY GOAT** s. → HE-GOAT
- BIN** s. săndúche, sindúche, sfindúche
- BIND** vb. •leg; ~ hand and foot l'-talú mânle
- BINOCLARS** s. → FIELD-GLASS
- BIRCH-PLANTATION** s. **G:** pilpét, **Lvz:** pulpét
- BIRCH-TREE** s. || **Av:** léfcâ, CL 258; **GSus:** pelipét, pilpét CL 258
- BIRD** s. pulú; (*small ~*) iavríu; ~ of prey orñu || **ALIA** 106: also pui, **Am, Gra, Grbť, Mul, Nij, Ses, Trn;** puiu, **GSus, Kok**
- BIRTH** s. amintáre (*and amindáre*) amintátic, soárte; from ~ to death di tu soárte pân-tu moárte; person of low ~ cătränár, suisáz, xisóiastu || **Cru:** făteáre, GOLAB 215
- BIRTH CERTIFICATE** s. năfúze, nufúze
- BISHOP** s. epíscop, dhispótí (*and dis-*)
- BISHOPRIC** s. eparhíe. episcopát, episcupié, dhispuțâle
- BIT¹** s. (*the steel part of a bridle*) || **Prv:** halinó, CL 253
- BIT²** s. (*small amount or fragment*) anghídhă, ghídhă; Give them a ~ of cheese Dáț-lă nă anghídhă di caș; hir, dim. hirúş; heámă, theámă; It is a ~ too late Eáste theámă amânát; not a ~ cât trâ

BITCH

yitříe; cât ghitrúșca; dhráme (and dráme), ténghiu, ténghe; When he returned he did not find a single ~ of it Când s-turnă nu-află un ténghiu; sălmă, sălmă, šilé; ~ by ~ câte puțân; (as of money) părălăche; a ~ ago adineávra, adeaneávra, daneávra || not a ~ (as in a blunt refusal) fărmác; I won't give you a ~! Fărmác nu-ți dau! BASME 226 || not a ~ níti tră ileáce (lit. 'not even for a cure'; details in PARALLEL 120)

BITCH s. cățăuă || *AMer, Nij:* căță; *Gra, Grăm, Mi, Pals, Trn:* cățău [•t̪á]; *CIs, Prv:* cățeau [•t̪á]; *Suf:* cățeauă, B-ARCH 91 || cúcică [kúč•kă], DIARO 208

BITE s. (an instance of biting) mușcăre; (as by a snake) şirpicăre, chipinăre, chipinătúră

BITE vb. vââscu, mûscu; (as of a harsh wind) seătir, vciuléscu; The cold wind was ~ing our ears Vímtu arătē nă ciuleá uréclile; (by or as if by a snake) vşirpichédz || (as by fleas or flies) The flea has bitten me Mi mâcă púriclu (lit. 'The flea has eaten me'), PARALLEL 120

BITE ONE'S LIPS vb. (with worry, regret, etc.) n-mûscu bûdza (discripáre)

BITING adj. (as of a thorn) ntăpătós, f -oásă, m pl -óši; (as of a knife) tălós, f -oásă, m pl -óši; struxít, m pl -xít

BITTEN adj. (by or as if by a snake) chipinát, (n)şirpicát

BITTER adj. amár, amărós, fârmâcós, zămărát, G: merahún

BITTERLY adv. amár

BITTERNESS s. amărámé, amăreáčă; N: amăráre; cémir, fărmác and fârmac, farmúc, nvirináre, nvirnáre, pilóñu, virín

BITUMEN s. pécură → PITCH

BIZARRE adj. alócut, anápudh, f -dhă, m pl -dz, f pl -dhe; ciudós, f -oásă, m pl -óši; paráxin; toáfe invar.; trónciu, f sg/pl trónce, m pl trónci

BLAB vb. (to talk idly) discântu, máťin, máťin pi virisíe

BLACK s. (a black person) Aráp, pl aráchî, f Arápsă, pl -pse

BLACK adj. laiu, f láše, m/f pl lăi; córbu, f córbă or coárba, m pl córghi, f pl córbe or coárbe; (as of eyes) gâilé, gălăít or lăiít; négru and négrur, f neágără, m pl négri, f pl neágre; sumulăít; (of wine) carás or crasát; (of dogs, etc.) aráp, f -pă, m pl aráchî, f pl arápe || *Amc:* (of eyes) castáncu, SCHL 114

BLACK ALDER s. bot. soárba

BLACK AND BLUE

- BLACK AND BLUE** adj. siñicát
- BLACK ART** s. amáie, măndíe, (a)măyipsíre, aumbráre
- BLACK WOMAN** s. Arápsă
- BLACK SEA** s. Amárea-láie, Láia-amáre
- BLACKBERRY** s. bot. (a)múră; căpíncă, dúdă, mănáze
- BLACKBERRY BUSH** s. (a)rúg, pilivúre || **Cru:** amúr, GOLAB 198
- BLACKBIRD** s. (a)nírlă, níerlă (and nérlă); also: cóciuv, cójvu, coşáv, coşuv, cóciuvă, cósavă, málin, mălăñe, mălíñu || **Prv:** cósúrvă, cl 42; **SJOS:** gógiuvă, cl 45
- BLACKBOARD** s. pínac, pinácă
- BLACKEN** vb. (to make black) lăiéscu, sumulăéscu, vncărñidzédz; (to denigrate) zburăscu
- BLACKENED** adj. lăít
- BLACKENING** s. lăíre, ncărñidzáre
- BLACK-EYED** adj. mavrumát
- BLACKGUARD** s. púşclú, **G:** dărmálă → RASCAL
- BLACKISH** adj. caramúz; (of a horse) câră, gal; (tanned by the sun) lăít di soáre; sumulăít, sumulăít
- BLACKNESS** s. lăitúră
- BLACKSMITH** s. hirár, hălché, yíftu || **Amc, An, Els:** sidhiró, **Src:** sidhärár, **Na:** sidhirău; **Plat:** hiró; **Mul:** cóvaci [kó•vač], B-ARCH 380
- BLACKTHORN** s. ćápurnu, iapurnéu, iapurneáuă
- BLADDER** s. anat. bišícă
- BLADE** s. lámă; (~ of grass) hir; (as of a knife) lipídhă
- BLAIN** s. med. → ABSCESS
- BLAME** s. cătiyuríe, cătiyuríle, furñíe, măhänă → CAST THE ~
- BLAME** vb. arúc măhänălu (or fáia, furñía);, v cătiyurséscu, giúdic
- BLAMELESS** adj. fără (níti un) stépsu; făr di catmére; (of people) ápă di lituryíe (lit. 'holy water') → INNOCENT
- BLAMING** s. cătiyursíre
- BLANCH OVER** vb. (to prove innocent) || scot cu fáta álbă, BASME 177
- BLAND** adj. (mild) eváşcu or iaváşcu; m/f moále, m/f pl mol'
- BLANDISHMENT** s. culăchipsíre, cănăchipsíre, hăidhipsíre
- BLANKET** s. cérgă, ciórgă; viléndză → COVERING
- BLASPHEME** vb. vblástim, blástin, vuryiséscu
- BLASPHEMER** s. blástimátór
- BLASPHEMY** s. uryisíre
- BLATHER** s. → BABBLER

BLATHER

- BLATHER** vb. (to talk foolishly) xenu-zburăscu
- BLAZE** s. lumbrăsire, lumbrusire, luñină, luñináre
- BLAZE** vb. árdū dumáne, árdū bărbărútă; (of a fire, 3 sg) bur-bureádză, bubureádză
- BLEACH** vb. alghéscu, biléscu, clucutéscu
- BLEAK** adj. astrăchít; sec, f seácă, m/f pl seti; stérpu, f steárpă, m pl stérchi, f pl steárpe
- BLEARY-EYED** adj. tălpós, -oásă, -óši, oáse
- BLEAT** s. azghiráre, azghirát || zghirară, HRISTU 21
- BLEAT** vb. (of sheep and goats only) (a)zghér, ber
- BLEATING** s. azghiráre, azghirárrát, azghirátic
- BLEED** vb. vancrúntu, vândzinédz; (as of one's nose) n-cúră nárea
- BLEED SMB. WHITE** vb. (a)fuléscu (di parádz)
- BLEEDING** adj. sândzinát; (stained, soiled) mârsusít
- BLEMISH** s. cusúre, scárțu
- BLEMISH** vb. vstric, tăláéscu
- BLENCH** vb. (to renounce, to retreat) trag mână → ABNEGATE
- BLEND** vb. vameástic, vintéscu || PC: vfac únă
- BLESS** vb. dau urăciúnea; I give you my blessing! Sâ n-ai urăciúnea! evluyiséscu, vluiséscu; (of a priest) bag vluitólu
- BLESSED** adj. evluyimén, vluyimén; (interjectionally) ~ is / be / are ... Hará di ...; ~ed be the mother who brought him into the world! Hará di mă-sa ti si-lu-áre! || CARAFOLI 63: vlu(gh)isít
- BLESSED VIRGIN, THE** s. Dumnidză-Făcătoáră (calque from Greek, unusual)
- BLESSING** s. urăciúne (and urâ-) → BENEDICTION; it is a ~ that cálai-că, calái-te
- BLIGHTED** adj. (affected with blight, of plants and fig.) pălit
- BLIND** adj. órbu, f oárbă, m pl órghi, f pl oárbe; chior; gav, m pl gayi; Are you ~? Ai gavumáră? || Els, Fal, Fu, Hor, Lvo, Na, Pdz, Pur, Smr, Vil: gav, B-ARCH 190; Amc: strâmbu, SCHL
- BLIND** vb. urghéscu
- BLINDER** s. (on a horse's bridle) || Peș: căpáche, CL 41
- BLINFOLD** vb. n-u toárnă mintea
- BLINDLY** adv. urghísalui, di-aurghísalui; zúrlu
- BLINDMAN'S BUFF** s. || agiucárea cu óclil' ligárea; agiucárea aurghísalui; Orbu-Yeáni is the blindman, DIARO 101

BLINDNESS

BLINDNESS s. urghíre, urgheáre, urbáre, urbeáṭă, gavumáră; (*passing dimness of sight*) túrbu; urbárea a gălíñlor; fig. pri-moáră

BLINK vb. (*of light*) licurédz, licuricéscu, licrăséscu; || PC: (*as because of smoke*) scápir ócl'il

BLISTER s. derm. bişică, fultácă, arópun, rópan || DIARO 172: cân-dílâ

BLISTER vb. *bişichédz, *fultăchédz

BLISTERING s. bişicáre, fultăcáre

BLISTERY adj. bişicát, fultăcát

BLITHE adj. → HAPPY, MERRY

BLIZZARD s. nturín, nturináre, azvimiráre, zvinturáre; **the ~ is raging** nturínă, nturineádză

BLOATING s. umfláre; (*as of boiling milk*) căbărdisíre

BLOB s. chicătúră, chicută, lángută, lóscut

BLOCK¹ s. (*for cleaving firewood*) discătór

BLOCK² s. (*large piece*): ~ of cheese dánă

BLOCK vb. (*to trap*) ▶(a)pitruséscu, N: (a)putruséscu; **It's just here that we ~ed the snake** Auá apitrusím nipârtica; **They will ~ me in the house** Va mi-apitruseáscă n cásă

BLOCKADE s. (*siege*) anvărligáre

BLOCKAGE s. apitrusíre

BLOCKHEAD s. glar → STUPID

BLOND adj. (a)rús; beal, m pl bel', f pl beále; (*of lambs*) beál-biș, beáliș

BLOOD s. sândze n; **a drop of ~** nă chicută di sândze → MAKE BAD ~ BETWEEN || ALR 1119: art sg: sândza (*sic*)

BLOOD PRESSURE s. med. || STERE 42: piási

BLOOD VESSEL s. vínă, flévă

BLOODHOUND s. (câne) zăyár (and zâ-)

BLOOD-LETTING s. lăsáre

BLOODSHED s. cărléși di sândze; sîndzináre

BLOODY adj. sândzinós, f -oásă, m pl -óši, f pl -oáse

BLOOM s. floáre, N: floáră; **in ~** adj. anflurít → FLOWER

BLOOM vb. (a)nfluréscu, dau floáră, ▶dişclíd; **I was growing and ~ing like a rose** Eu crișteám ş dişclídeám cum dişclíde trandáfi-la; fliturișescu, luludhyișescu || ALIA 38: 3 sg: anthiseásti, an-thălúchește, bubuhișești, da bumbúchi [•búk'], da flori, da liliști

BLOOMER

[•lít̪i], scoáte flori, scote lílă, scoáte lulúdhă, dischide

BLOOMER: make a ~ u adár báză → PUT ONE'S FOOT INTO IT

BLOOMING s. nfluríre, luludhyisíre

BLOOPER (blunder) s. || CUNIA 118: make a ~ călcu tu pítă

BLOSSOM s. and vb. → BLOOM, FLOWER

BLOT s. dámca → STAIN

BLOT vb. vlichiséscu

BLOTH s. (as of ink) dámca; derm. (on an infant's face) blândă, hrúpă

BLOW s. únă; a ~ with a club únă cu buzdugánea; bătiche, goádă; (with the fist) súplu, šúplu, šub; (with an axe) tâpureáuă; (a ~ with the thick end of a rifle) cundăcheáuă; (a ~ with the foot or hoof) (s)clótă, cloátă, cultătă, scluțătă; (unexpected calamity) pusoágă → COME TO ~S || The first ~ is half the battle ~ dzúua búnă s-cănoásťe di tahiná, ALR 1470

BLOW vb. (of the wind) súflu; trag; ~ your nose! Súflă-t nările! ~ up the lamp! Súflă lámpa! ~ up the fire! Súflă tu foc! when the wind ~s víntul când vai trágă; (of a light wind) adílu; The breeze is ~ing softly Lişór adíle ávra; (as of a trumpet) bat; The trumpet blew Bătú buría; (to rage, as of a blizzard) năvăéscu || ALIA 12: (The wind) is ~ing (a)súflă, báte, trádze

BLOW ONE'S TRUMPET (to boast) ~ Murí yífta te ti-alăvdá (said to a boaster; lit. 'The Gipsy woman who used to praise you has died!')

BLOWING HOT AND COLD adj. (to be ambiguous) ni úda, ni uscáta

BLOWSY adj. buzgúni invar.

BLUBBER vb. vplângu, vdeápir

BLUBBERER s. (as of a child) lătiníciu

BLUDGEON s. šcop → CUDGEL

BLUDGEON vb. dau cu ciúmága

BLUE adj. albástru, m pl -ștri or -ștrâ, f -stră, pl -stre; also: yálan; (as of eyes) yálánós, G: mušinghínă; niruyálaz, niúr, năúr, nírlu, uraniu; make or become ~ vb. albăstréscu, (n)viñităscu; turning ~ s. nviñitâre || Cru: acíc, GOLAB 195; Gop: vinít, GOLAB 259 → OUT OF THE BLUE

BLUE FUNK s. lähtár → FRIGHT

BLUEBELL s. bot. minghiúše [•gú•]

BLUDGEON s. (club) šcop

BLUEBERRY s. bot. afíngă, afínghe

BLUEBOTTLE

BLUEBOTTLE s. bot. zărzăríche

BLUES s. (state of depression) milancolie; **He has the ~** = cândă l'-si nicáră cărăyile (or ghimíile)

BLUFF s. cacearmáie

BLUISH adj. vínit (and víñit); yioáră [yi•oá•]

BLUISH-GREEN adj. ghérdu, f -rdă, m pl -rzâ f pl -rde

BLUNDER s. glăreáťă → MAKE A ~

BLUNDER vb. → MAKE A BLUNDER

BLUNT adj. (worn-out) mâcát; (rough, rude) jupânéscu, pădurís || HRISTU 46: dudum

BLUNT vb. (to wear out) mâc; (to deaden, to lessen, as of pain) amúrtu, amurčăscu

BLUNTLY adv. cu țupáta → PUT IT ~

BLURRED adj. alăcít

BLUSH s. arušeáťă

BLUSH vb. (as of shame or embarrassment) arušăscu, vălăescu, mi-adár pipér tu fătă; (to ~ up to one's ears) vălăescu pân di urécli

BLUSHING s. arušíre

BLUSTER vb. (as of a storm) huhutéscu, văzéscu; (to talk or act boisterously) ţ-u fac silă (cu)

BLUSTERER s. fanfarón, scandalár

BOAR s. zool. || GSus: néris; Cru: pórca nipăstrít, GOLAB 244 → WILD BOAR

BOARD s. scândură, dim. scânduríce (and scăñ-); blánă; (in a fence) plătită → CHOPPING ~

BOARD OF DIRECTORS s. efuríe, efurlíche

BOAST s. Great ~, small roast ~ Zboáre múlte, ftóhe máre

BOAST vb. vălavdu, văbărdisescu, vămărusescu, cămărsescu, văr-dusescu, văfăléscu, văfrângu; văfuduléscu; They ~ with their golden necklaces on their chests Eále si frângu cu fluriile pi chéptu; l'-trag cămăra or trag cămări; vătan pi cămări; vîndu línte, vîndu curcubéte di Chirásova || vămréscu, PARALLELE 133 → BLOW ONE'S TROMPET

BOASTER s. tartabés → BOASTFUL

BOASTFUL adj. fălós, -lít; also: (a)lăvdát, -dătór, -dós; N: cămăr(u)sít; cu fúmuri; fu(r)dulít; pălvărágí; piñisít; tartabés or tartarés; ~ in words and timid in deeds ~ căcát di guștiriťă (lit. 'lizard shit') || MERCA 19: béngeastu

BOASTING n. fălíre → BRAGGING

BOASTING

BOASTING adj. → BOASTFUL

BOAT s. căiche, căiác, căiácă, căráve; **G:** cărádhi; ghimíe, lăndură (and lân-), lúntre, náie, šáică, várcă || **Pes:** săle, CL 260

BOATMAN s. căiccí, cărăvyeár, cărăvysiót, varcagí || **GSus, Pes:** sălgí, CL 260

BOBBIN s. cărúlu

BOBCAT s. zool. arâs

BOBWHITE s. orn. → QUAIL

BODE vb. ▶pruvéd, prufitipséscu; **This ~s ill Nu va s-cúră lúcru bun;** **Nu undzeáste s-híbă lúcru bun**

BODKIN s. súlă

BODY s. anat. trup, dim. trupulíciu; (rare) córpu; (group) urtáuă → COME IN A ~

BODY LOUSE s. → LOUSE

BOG s. (poorly drained area) váltu, varcó

BOGEYMAN s. bóșea → BUGBEAR

BOGGLE vb. ▶aspár

BOGGY adj. băltós, -oásă, -óši, -oáse; also váltos

BOGUS adj. cálpú, m pl -lchi, f -lpă, pl -lpe; also cálpic or -cálbic, pl m -lpičí, -lbičí

BOIL¹ s. derm. cuptúră, gărnút (and gâr-), gărât, gränút, gränțu, frințel, frâñ-, furni-, furnu-, sfrânu-, sufrâñdzélu; (big ~) óclu buín

BOIL² s. (boiling) clócut, **N:** cólcut

BOIL vb. hérbu (→ § 32); fig. hérbu (pi); clucutéscu, undzéscu; **He was ~ing over with rage at the girl Hirbeá pi feátă; ~ing water ápă undátă || Cru: 3 sg: (of a meal) s-hunipseáşce,** GOLAB 220

BOILER s. căzáne; dim. căzánúľe

BOILING s. heárbire, hirbeáre; undáre

BOILING WATER s. crop, ápă undátă

BOISTEROUS adj. (blusterer) asiyúriftu, m pl -ftâ; năpudheárníc, scandaláár, dzærzára (and zar-); (as of a child) sirsén, -sém

BOLD adj. ncucutát (and ngu-) || om cu doáuă cápiti, BASME 43

BOLDNESS s. cutidzáre

BOLE s. brándu → STUMP

BOLERO s. (jacket) ghiurdíe

BOLETUS s. bot. arťivúrtę f pl

BOLSTER vb. ▶nvârtušédz, ▶stiriuséscu

BOLT s. (as in a door) cătăláhtu, căpăláhtu, dzángră, lóstru, lóstur, lóthru, mándal, sírtu

BOLT¹ vb. vtérnū, ntérnū (and ndzérnu) → SIFT

BOLT² vb. (to run away) u-adún, u-afúm (di-acló), (ñi-) u angán, u-arúp, li (a)spél, aspún păltările, li-aštérgu, bisguléscu, li căléscu, li (or mi) căpsălséscu, li ciuléscu; (interjectionally) ciúlea! or l'a-l' fúmlu! Also: li deápin, fac, fac náparte, vfrângu (di-acló), u frângu zvérca, v fug, fug di mi frângu, fug di nu mi ved, u l'aú bisgúl'a, ñ-l'aú cáplu, ñ-l'aú cărăndíile, ñ-l'aú păltările [•tări•], ñ-l'aú plácichile [pláček'i•li], v măscăturédz (di-acló); li scármin, li špirtuéscu, li tíndu; *Seize the bag and ~ out thru the gate!* Úmflă sáclu și l'a-l' fúmlu prit poártă afáră! || o-adún, BASME 35; o-angán cătăua (di auáte), BASME 404; ñ-l'aú óclil' (deauáte), BASME 4; ñ-l'aú zvérca, BASME 458; imper. fă-t paspórtea! BASME 431; DIARO 197: u căléscu; BATSARIA 8: ñ-l'aú pérlí

BOLTING s. (of flour, etc.) ntirneáre (and ndirneáre), tirneáre

BOLUS s. (the soft mass of chewed food, speaking of cattle and sheep) păstúrá

BOMB s. top, tópă, bómbă || CUNIA 32: búmbă

BON VOYAGE! cále-ambár!

BONBON s. → CANDY

BOND s. ligătúrá

BONDAGE s. sclăvíle, sclăvie

BONDMAN s. rob, sclav; (*farmer-serf*) cifci

BONDSMAN s. → BONDMAN

BONE s. os, dim. usíc, ciol'u; pl cioál'e → BREAK SMB.'S ~S, CAST A ~ BETWEEN

BONELESS MEAT s. || N: cárne mácră, CAPIDAN 152

BONER s. glăreátă

BONHOMIE s. imireátă, imiráme

BONNET s. cuc, cúcă, chilipóše

BONNY adj. bírbu, m pl -rghi, f pl -rbe → HANDSOME

BOO interj. (contempt or disapproval) u! ~, shame on you! U!
Aršíne!

BOO vb. l'aú hududú; arušinédz, arşinédz

BOOBY s. léfcă, témlă

BOOBY adj. hascanífur; G: başinghél → STUPID

BOODLE s. (bribe) mítă, arusféte; (big money) sirmaié, sirmaé,

BOOK

picúlu

- BOOK** s. cárte, chiutúc, chitápe, vivlíe
- BOOKLET** s. afládhă
- BOOKSELLER** s. chitapci
- BOOM** vb. (to resound) plăscăneșcu
- BOOR** s. jupân
- BOORISH** adj. jupâneșcu, f -neáscă, m pl -néștâ, f pl -néști
- BOORISHLY** adv. huryiteáște
- BOOST** vb. mut nsus, vanálțu, valín, créscu, vagiút
- BOOT** s. cízmă, cíjmă; a pair of ~s nă păreáclé di cíjme; (ankle ~) călăpódă; gőfă, scórnă, pudhúmată, pudhímată; (half ~) stivále, stivalétă, stifalétă, štíflă; (chidren talk) pótă
- BOOTBLACK** s. lustragí
- BOOTH** s. chiósche, chióșcu
- BOOT-LAST** s. călăpe, călúpe, călupódhe, călăpódhe
- BOOTLESSLY** adv. ncot → VAINLY
- BOOT-POLISH** s. gileáe, lústru
- BOOTSTRAP** s. leápă, ureáclé
- BOOTY** s. alimúră → PREY
- BOOZE** vb. → TIPPLE
- BORAX** s. vórax
- BORDELLO** s. putanaryio
- BORDER** s. márdzină; Grbț: márne; also: dhyeárgu, grániță; G: gârnítă; sémte, sínur, pl sinurómate || Av, GSus, Prv: (between fields or plots) sínur, cl 260 || STERE 27: gârnítă
- BORDER** vb. (to lie on the ~) vîtiñipséscu, vîsinuripséscu
- BORE¹** vb. (to perforate) vîpitruñdu, vîspitrúñdu; also: N: vampíhiur; azvundéscu, azundéscu, cărtileáz, sfreádin, străpúngu
- BORE²** vb. (with ennui or tedium) âl' şed sindáme → BE BORED || Cru: aurăscu, GOLAB 203
- BORED** adj. (weary) bizirsít, plictisít → BE ~
- BOREDOM** s. aurâre, bizéryiu, bizirsíre, plictisíre, plixe, sâcâldisíre
- BORER** s. ent. || DIARO 177: sâráchi
- BORING** s. (piercing) ampihiuráre, azvúndzire; (tedious) ánustu
- BORN** adj. amintát, fáptu, m pl. -ptâ, f pl -pte; fitát → BE BORN
- BORROW** vb. vîprumút → LEND
- BOSKY** adj. pădurós, f -oásă, m pl -óši, f pl -oáse; G: sănluós

BOSOM s. sin

BOSS s. afindicó, cap

BOSS vb. cumăndărsescu

BOTCH vb. v̄mpeátic

BOTH adj. and pron. dőili m, dáule [dáü•li] f; andól' [•dól'] m, andoále f; amindőil'i [•dői•l'i], amindőli [•dő•l'i] m, amindoále, amindále f; şamindői m, şamindoáuă(le) f; şândoi m, şandoáuă, şandoále, şandáule [•daü•] f; **She will be wife to ~ of them** Are să lă hibă niveástă a şandulór || BASME 706: şamijdőil'i m, şamijdoále f; CARAFOLI 56: şamizdol' m

BOTH OF A HAIR → LIKE

BOTH... AND cj. i...i; em... em || TULLIU 108: **his black and bushy beard made him seem both dreadful and attractive** bárba lai și stufoásă făteá ca s-páră em fuvirós, em arásít

BOTHER vb. (to annoy, to trouble) **N:** vangulcéscu → DISTURB || **It does not ~ me!** Nu-ári zñíe, DIARO 350; **Leave it there, it doesn't ~ me** Nu mi cárteásti, alásâ-lu acló, DIARO 94

BOTHER THE LIFE OUT OF SMB. vb. aród dit hicáte; māc hicátlu; **You have ~ed the life out of me!** Mi-aroásiși dit hicáte! 3 sg aor: N-mâcă hicátlu!

BOTTLE s. şis and (a)şíše; also: bótă, butíle, chélche; (of leather) chilít or chilită; clondír, dulíe, fiálă, vóză; (~ of 1,000 units) hilárcă; **Give me a ~ of wine!** Dă-ñ nă hilárcă di yin! || **Pes:** hunétă, CL 253; **Cru:** (wooden ~) plóscă, GOLAB 244; **F:** şuş; **M** and **Pls:** şíşă; **P:** şuş, SarD 34

BOTTOM s. anat. cur; (as of a river) fúndu; **from the ~ of the heart** di tru hicáte → DEPTH

BOTTOMLESS adj. fâră fúndu; afónđut

BOUGH s. cráncă, crángă

BOUGHT adj. acumpărát, **N:** ancumpărát

BOULDER s. bärçíre, cheáträ; şcămbă; şómbur and şómbură

BOUNCE s. sáltă, (a)sáltáre

BOUNCING BET s. bot. (soap-worth) sărpúñe, **G:** şărpúñe

BOUNDARY s. sémte; (between two plots) dhyeáryu → BORDER

BOUNTEOUS adj. cuvurdhă; giumértyu, m pl. -rtâ, f sg -rtă; sâlgħít

BOUNTIFUL adj. giumértyu, -rtă, -rtâ, -rte → GENEROUS

BOUNTIFULLY adv. (abundantly) di-primansús

BOUQUET s. (as of flowers) mánúclu, tufă, dhimáte, buchét || DIARO

BOURGEOISIE

153: stog di lilíci

BOURGEOISIE s. arhundilâche, ciorbagilâche**BOW** s. árcu, dhuxár; (*reverence*) nc̄lináre → DRAW THE ~, DRAW THE LONG ~**BOW** vb. vnc̄lin || **Cru:** apléc, GOLAB 200; (to ~ in greeting, courtesy or submission) l̄-fac taéte, l̄-fac timină**BOW OF RIBBON** s. fl̄óngu, fióngu, fúndă**BOWL OVER** vb. vsúrpu**BOW WOW** interj. ham-ham; gap-gap**BOWEL** s. anat. mat̄, pl mat̄ă**BOWL** s. (*vessel, usu. made of wood*) cărnéciu (and cár-); cătān, cătānă, cătón; (*made of clay*) ceam, cinác, cinácă, cináche, cli-dhupirác (and clidu-), cupác; (*madewooden*) cuvátă, guvátă, dim. cuvátícă; yáváthă, gávánă, misúră; piripinác, pirpinác; (*usu. for cheese*) rácică [ráč•kă], pl ráciche [ráč•k'i]; săcă, scuteále || **GSus:** misúr, cl 256**BOWLDER** s. → BOULDER**BOX¹** s. cásă, cutíe, dim. cutúcă, cutíce || DIARO 339: also cutícâ**BOX²** s. (*slap*) bátă, fliscută, flâscută, flúscută, shúbă, supleáčă; (*on the nape*) ghiúštă, ghiústareáuă, zvârcăreáuă**BOX THE EARS OF SMB.** vb. l̄-trag únă bátă; l̄-am nă supleáčă**BOX-TREE** s. băngiu, yäreáuă, píscu, píxu, plíscu, şimşír**BOX WOOD** s. pixáre; (*made of ~*) adj. pixáris**BOY** s. alabáciu, talabáciu, ciulimeán, cupiláciu**BRACE** s. (*stay, support*) **Gop:** potpár m**BRACE** vb. || BATSARIA 61: to ~ for a beating mi-ndreg ti băteáre → PREPARE**BRACELET** s. biligéche, bilgéche, biligíc, biligícă, bilingícă, bilingiúcă, bişlíc, bizilícă, biliczíe**BRACES** s. pl (*pair of ~*) tarăndzâ f pl**BRAG** vb. vñáréscu → BOAST**BRAGGART** s. tartabés → BOASTFUL**BRAGGING** s. (a)lăvdáre, (a)lăvdătúră, fălíre, palávră, pălavră, piñisíre**BRAID** s. cusítă, cuseáuă → BRAID); (*cord or ribbon*) **S:** ciupáre**BRAID** vb. (a)mplătéscu (*and amblă-*)**BRAIDED** adj. (*of hair*) mblătit**BRAIN** s. críer, mădúuă, midúuă, midúlu; (*rare*) mindúuă → BEAT

BRAINLESS

(BREAK, CUDGEL) ONE'S BRAINS, MAKE SMB.'S ~ REEL

BRAINLESS adj. fâră mădúuă → STUPID

BRAISE vb. hérbu

BRAKE s. (for hemp) limădhúră (and -dúră)

BRAMBLE s. bot. chíngher, ciun, yumarángath, mărătínă, schínu a tárlui

BRAN s. grúndză, târtă

BRANCH s. (a) lumáche, alämáche, dim. lumăchítă; also: aluneáuă, alneáuă, angheáuă, (a)răzgă, cârcóciu, câtále, creángă, crâncă (and crángă), grángă, dărmă, drămă, dărmăteáuă, dégă, deágă, dúșcu; (small ~s of fir) shítă; (dead ~s used as firewood) uscătúră; coll. vreásturi, vréšturi; (trimmed off, coll.) clăstúră; (~ of a stream) mânică

BRANCHY adj. alumăchiós, -oásă, -óși, -oáse

BRAND s. (a piece of burning wood) tăciúne [•êú•] || VELO 106: tuciún; (mark) sémnă, dámca

BRAND vb. sémnă, nsimnédz, simiuséscu; (to attest ownership of sheep) noátin; ~ on one's memory vstămbuséscu tru mădúuă

BRANDING s. (of sheep) nuțináre, G: nutáre

BRAND-NEW adj. (of clothes) nou dit ac; (stráñe) dit foártică || ca scos dit ou (lit. 'as if taken out from an egg'), BASME 473; ca óulu arós, BASME 458; ca óulu ațél aróșlu, BASME 473

BRANDY s. (a)răchíe di prúštină; (arăchíe) țipuríše; măstihă (and măsthícă); **French** ~ cuñác

BRASH adj. furtunós, -oásă, -óși, -oáse

BRASS s. bácră, băcâre, hálcumă, pl halcómate

BRASS FARTHING s. (coin of low value) cărădánă; mângâr or mângâr, mângâră, mángară

BRAT s. (usu. of a child) disgrădít → IMPERTINENT

BRAVE adj. 1. gióne or jónę m, gioánă f; giunél, junél; also: alipidát; aslán, arslán, babageán, bărbát m, bărbátă f; their ~ women mulérile a lor bărbáte; babáscu, babáșcan, bir or bírciu; (of a woman or girl) birbeácă, biroáne; cădigí; **CÍS:** ciupérnic; ghirăchín, palicár, putút, shaín, vârtós; a ~ young man vârtós gióne; xiftér, zot; 2. adj. (pertaining to a ~ person) giunéscu; 3. s. giunác, giunár

BRAVELY adv. bărbăteáste; cu giunátic

BRAVERY s. giuneátă, giunátic, junátic, giunáme, junáme; also:

BRAVO

bărbăteăță, bărbățâle, livindeăță, livindlâche, pihlivănlâche,
sărpitâle; **unsurpassed in** - tru junátic nintricút

BRAVO interj. áferim, áscolsun, brávo, brávu

BRAWL s. dăndăna, ncârligáre → SCUFFLE

BRAWLER s. || DIARO 154: buclucgí

BRAWN . vârușáme, vârtúte

BRAWNY adj. mușclós, cărnós, putút, vârtós

BRAY s. (of donkeys) angărsíre, (a)zghiráre, azghirát

BRAY vb. (of donkeys only) angărsescu; (also of sheep) azghér

BRAZEN adj. ni-aruș(i)nós

BREACH s. (of a law, etc.) călcáre; ~ of habit dizvét

BREACH vb. (to infringe) •cálcu

BREAD s. păne (and pâ-); (white ~) asicmécă, frangiólă, somúnă or
sămúne; (unleavened ~) ftazmítcă, stazmítcă; **ring-like plaited** ~
culác, dim. culăcús; **a crusty end of** ~ călcâñu; ~ **crumbled in hot**
milk tripsánă → CONSECRATED ~ || **to make** ~ vb. N: firmít, CAPIDAN 152

BREADTH s. lărdzíme

BREAK s. (respite from work or duty) páfse, pápse; (result of
breaking; fragment, debris) aspärgätúră; (an instance of breaking)
arupeáre, arúpire, (a)spärdzeáre, (a)spárdzire, cripáre, frândzire,
frândzeáre; (infringement) călcáre → MAKE A BAD ~

BREAK vb. •aspárgu (→ § 32); (to damage) You've broken my watch!
Ñ-aspársiși oára! (of a new day) ápir; Call Níca because the day
has broken! Grít-lí al Níca c-apirí; The day was beginning to ~ Loa
s-ápiră; impers. hărăxeáste; ~ the heart árdú iñoára; How many
hearts he has broken! Câte iñoíri nu-áre ársă! •frângu (and frăngu),
aor. fregiu or frâmsu; •stric, •zdrúmin, zdroámin; (as of one's
back) •dišilédz, •misucupsescu; (as of a branch of a tree)
•dijglín, dizglín, dizghín

BREAK AN ENGAGEMENT vb. •disuséscu

BREAK AWAY FROM vb. (a)scáp

BREAK DOWN vb. (to collapse) vérsu mpáde; qad stog (ân páde)

BREAK EVEN vb. || u scot ân cap (cu), BASME 461

BREAK FAITH WITH SMB. vb. || ies di zbor, BASME 502

BREAK FAST vb. (to eat meat) mi puríntu (and puríndu)

BREAK IN vb. aspárgu, íntru, •pitrúndu, •spitrúndu

BREAK INTO A CONVERSATION vb. •ameástic

BREAK INTO A RUN vb. fac náparte → BOLT

BREAK INTO FLIDERS

BREAK INTO FLINDERS vb. **vzdrúmin**, zdroámin; (*as of a plate*) **vadár tívale**

BREAK INTO PERSPIRATION vb. **mi-arúp sudóri** || BATSARIA 61: (*from fear*) **ñ-treáte n-asudoáre**

BREAK INTO PIECES vb. (*as of a cloud*) **vdíñic**

BREAK OF DAY → BY THE BREAK OF DAY

BREAK OFF vb. **vbitiséscu**, **pricúrmu**; (~ a conversation) **u mor láfea**; (to ~ relations with *smb.*) **u-arúp cioára (cu)** || 3 pl: **nu-ší gréscu cu gúra**, BASME 605

BREAK ONE'S BACK vb. **vdíšilédz**, **vmisucupséscu**; (*as of a horse*) **dăulédz**

BREAK ONE'S BRAINS ABOUT / WITH vb. **ñ-disíc cáplu**

BREAK ONE'S WORD / OATH vb. **vstrâmbu**, **vcálcu giurátlu**, **vtórnu di graiu**, **ies di(n) zbor**, **ñ-cálcu zbórlu dat**, **ñ-cálcu giurátlu**

BREAK OPEN vb. **plăscăneșcu** (*and plâscâ-*)

BREAK OUT vb. (*of the break of day*) 3 sg: **dă**; **The day broke out Deáde dzúua**; (*of a rash*) **vultăchédz**, **vbișichédz**, **vbișchédz**; **to ~ in pimples** **gärnuțădz**

BREAK SMB.'S BONES vb. **chisédz oásile**, **stulcinédz di chiutécă** → BEAT

BREAK THE DEADLOCK vb. **l'-áflu căpáchea**

BREAK THE SEAL vb. (*to unseal*) **dizvuluséscu**, **dizvuliséscu**

BREAK THROUGH THE ENEMY'S RANKS vb. **varúp**; **They were thinking to break the ranks uphill** **Nâși minduiá si-arúpă dzeána nsus**

BREAK TO SMITHREEENS vb. **vadár tívale**, **vfac sârme**, **vzdrúmin sârme-sârme**

BREAK UP vb. (*as of a gathering*) **vaspárgu**; (*as of a cloud*) **vdíñic**

BREAK WIND vb. (*to expel intestinal gas*) **zdângânéscu** **únă**

BREAK WITH SMB. vb. (*to fall out with *smb.**) **arúp cioára (cu)**

BREAKDOWN s. **cădeáre**, **arăvuíre**

BREAKFAST s. (*a*ngustáre (*di tahiná*)); ~ *is waiting!* **La meásă!** or **La meásă s cupusésti!** || **Peş:** **gústu**, CL 46; **Cru:** **gustáre**, GOLAB 218

BREAKFAST vb. (*a*ngústu) || **lau ngustárea**, BASME 86

BREAKING s. **arupeáre**, **arúpíre** → BREAK

BREAKING IN s. (*as of a ship*) **fundusíre**; (*forcible entry*); **a-spärgaciúne**, **spärgämíntu**

BREAKING OUT s. *derm.* **fulticáre**, **bișicáre**

BREAKNECK: || **run at a - speed** **fug di māc lóclu**, BASME 500

BREAM

BREAM s. ichth. plătică

BREAST s. anat. chéptu, sin, tâță → BEAT ONE'S ~

BREAST-BONE s. (wishbone) iádes, trágă

BREAST-FEED vb. dau si súgă, alăptédz, tâțuescu

BREATH s. sufláre, suflát; also: adil'atic, adil'are, (a)hnoátă or honoátă, anásă, duh, sulúche; all in a ~ t-un adil'atic, t-únă anásă, t(r)-un súflet; to recover one's ~ n-víñe sulúchea; take smb.'s ~ away n-si cúrmă adil'area → TAKE ~, TO ONE'S LAST ~

BREATHE vb. súflu, adílu, lau anásă

BREATHING s. adil'át → BREATH

BREATHING ONE'S LAST adj. and adv. || pi hírlu di moárte, BASME 144

BREATHLESS: stand ~ vb. n-si cúrmă adil'area

BREECHES s. púturi f pl; also pături

BREECHING s. (wool from the codal part of a sheep) suélù; (a part of a harness; a wide strip protecting the back of a horse) bâldúme, buldúme, păldámă, pisteáuă, pișteáuă

BREED vb. (to give offsprings) mpul'édz, multăscu

BREED DISCORD vb. arúc chétri, arúc müsti, bag anghídz, bag fitíle, bag munăfficuri, bag schiñ, bag súle, bag zizáñe, vntap, sârgléscu müste

BREEDING s. mpul'are, multâre

BREEZE s. adil'atic, (a)éră, ávră

BREEZE vb. (of winds) adílu

BREVIARY s. (a Greek-Orthodox prayer for the saints of the month) minéu

BRIBE s. (a)ruşfete, băhcíše || GSus, Prv: băccíše, CL 38

BRIBE vb. aúngu; We've ~ed the watchman Pândárlu lu-avém aúmtă

BRIBETAKER s. rusfitcí

BRICK s. chirämídă, chirinídă, ciuruñídă, túvlă, túlă; a ~ house cásă cu túvle; row ~ plitháre; a ~ of a boy un sémnu di fi-ciór; un gióne nă nişáne → DROP A ~

BRICK-FIELD s. chiramaryiò

BRICKLAYER s. (mason) măstur

BRICKMAKER s. chirämídă, tuvlár

BRIDAL adj. nuntár; a ~ song cântic nuntár

BRIDE s. niveástă, nveástă, dim. nivistícă; N: măireásă, S: niveástă noáuă; crúnă, dudíe, dudušeánă; (adj: pertaining to a ~) nivistéscu, nvistéscu, nivištéscu

BRIEF

BRIEF adj. scúrtu → SHORT

BRIDEGROOM s. yambró, yrambéu

BRIDESMAID s. (*maid involved in the wedding ritual*) surátă; (*female sponsor of a marriage*) núnă

BRIDGE s. || púnte; with reference to the ~ over the Danube river at Cernavoda, Romania: puntea di la Cerna Voda, BELIMACE 52

BRIDLE s. färnu (and fär-); N: afăr; frân; also: (a)ghéme, căpéstru, cătărmă, cătărmău, G: tricătoáre

BRIDLE vb. ▶căpistrusescu, ▶căpistruéscu, ncătrămedz, ▶stăpuéscu

BRIDLE ONE'S TONGUE vb. (ant. to divulge, to reveal) nu dau pri toáca

BRIDLED adj. (curbed, subdued) căpistrusít

BRIDLING s. căpăstrusíre

BRIEFCASE s. geántă

BRIER s. măcés → EGLANTINE

BRIGAND s. caceác; G: furcudár; haramíu; (*Turkish brigand*) cărjilí, cărjaliú, cărgialiu

BRIGANDAGE s. furlíche, furlíle

BRIGHT adj. lumbărsít; as ~ as a new button ca scos dit ou → **BRILLIANT**; (intelligent) disfáptu

BRIGHTNESS s. (gleam) lámpse

BRILLIANT s. brilántu → JEWEL, DIAMOND

BRILLIANT adj. scântil'ós; also: Smr: cărtătirát, grindinát, grân-; limbisít, lumbărsít, lubrisít, luñinós, luțít; (as of a face) șcălichiceát

BRIM s. (as of a well) búdză, márdină and márdine; (as of a glass) zvíťă

BRIMFUL adj. and adv. (as of a glass) plin, umplút víťă; písti zvíťă; (as of a bag: full to capacity) ndisát

BRIMSTONE s. schífură, teáfe

BRINE s. (of cabbage) moáre, salamúră, sálémúră; also: ármă, armíră, armázmu, yar

BRING vb. adúc (→ § 32); (to be brought) cătundisescu; You, sons of an emperor, to be brought so low! Hil' di amiră și cătändisít pri hála aéstă!

BRING A HORNET'S NEST ABOUT ONE'S EARS vb. ≈ ñ-si áre urâtă bána

BRING AN ACTION / A SUIT AGAINST SMB. vb. → SUE

BRING DISCREDIT ON ONESELF vb. mi fac părvulie; The cute miss

BRING DOWN

went to the woods and brought discredit on herself Dúse ňíca tu cūrīe di s-feáťe pärävulíe; ▶fac birbáte

BRING DOWN vb. (as the price, an enemy, etc.) (a)firiséscu

BRING DOWN A PEG OR TWO vb. l'-u apléc nárea

BRING FORTH vb. ▶(a)fét, fac, ▶dizvóc, nfaš or nfăšédz → GIVE BIRTH

BRING GRIST TO ONE'S MILL vb. ň-u bag ápa tu avláche

BRING IN vb. ▶bag

BRING INTO A POUND vb. (to put pressure upon smb.) bag súla n coáste

BRING INTO SERVITUDE vb. ▶sclăvuséscu, ▶sclăvuéscu, (a)rubuéscu

BRING OFF vb. u scot náparty → SUCCEED

BRING OVER vb. adúc

BRING TO AN END vb. scot lúcrulu n cap; u scot n cap → END, FINISH

BRING TOGETHER vb. (of sheep on a pasture) ▶mâršin

BRING TO HIS / HER WIT'S END vb. disíc cáplu

BRING TO LAW vb. → SUE

BRING TO LIGHT vb. (as a forgotten debt) dizgróp

BRING TO TRIAL vb. scol → TRIAL

BRING UNDER CONTROL vb. ▶căpistruséscu → BRIDLE

BRING UP vb. (to educate) créscu, prăxéscu

BRINGING FORTH s. (a)fitáre; (the process, place or time of ~, usu. of sheep) fitálú

BRINGING UP s. creáštire

BRINK s. mărdzine

BRISK adj. sárpit → AGILE

BRISTLE vb. ▶variciuéscu, ▶variciuséscu ▶zbârléscu, zburléscu; His hair ~ed up Pérlu l'-si ariciusí or l'-si zbârlí

BRISTLE UP vb. (to startle) ▶mpirušédz (and mbi-), mpirşédz

BRISTLING UP adj. (of hair) (cu pérlu) arăciusít, ariciuít, mbirşát, zbârlít

BROAD adj. lárgu, f -rgă, m/f pl lárdzi → WIDE

BROAD BEAN s. cucheáuă; fávă || fáo, CAPIDAN 148

BROAD-CHESTED adj. (as of a horse) chiptós, -oásă, -oşă, -oáse

BROADEN vb. ▶lărdzéscu, lărguéscu

BROAD-SHOULDERED adj. lárgu tu plătări; dhiplárcu, m pl -rtâ

BROCADE s. || DIARO 150: curazé

BROCHURE

- BROCHURE** s. (booklet) afládhă
- BROIL** vb. ▶frig, ▶pârjiléscu
- BROKE** adj. oárfän di pärádz; färä prä → PENNILESS
- BROKEN** adj. frâmtu; (dissolved, as of an association) disfáptu
- BROKEN DOWN** adj. (by age or heavy work) sarával, miscupsít
- BROKEN-HEARTED** adj. vâpsít → SAD
- BROKER** s. misít, sámsár; adj. sámsăréscu, m pl -réştâ, f pl -şti
- BROKERAGE** s. misitíe, sámsärlâche
- BRONZE** s. brúndzu, tuciu, túnge || DIARO 150: strúmcii; HRISTU 1, 5: bruz
- BROOCH** s. cărfíťă
- BROOD** s. (people) zintúne
- BROODY HEN** s. clótă, clóce, cloáce, clóscă
- BROOK** s. avláche, avláchiu, pivôňu, puvôňu; Muz: răcheá, răchée; víe
- BROOM** s. métură, dim. miturícă, mituríce
- BROOM MONGER** s. métur, miturár
- BROTH** s. hirtúră, ciurbă, ciórbă, súpă
- BROTHEL** s. putanaryio
- BROTHER** s. fráte, dim. frätic, färtic; F: färtát, frätát, furtát
|| CUVATA 4: (term of respect for an elderly ~) baci; BATSARIA 6: his - färtá-su
- BROTHERHOOD** s. fräťale, frätätlâche; (bond preceded by a special ritual) färtäťale
- BROTHER-IN-LAW** s. cumnát, băginác || F: bigianác, SarD 29; (wife's brother) dzíniri di sórâ, DIARO 325
- BROTHERLINESS** s. cărdăşlâche
- BROTHERLY** adj. fräťescu, f -teáscă, m pl -téştâ, f pl -téşti
- BROTHERLY** adv. fräťeáste, fräťáste
- BROUGHT UP** adj. criscút, f -tă, m pl -t, f pl -te
- BROW** s. anat. dzeánă, (s)frânťeáuă, sufrânťeáuă (and -ndzeáuă), sprândzeánă → CLEAR UP ONE'S BROWS
- BROWBEAT** vb. (to intimidate) cănușescu
- BROWN** s. murneáťă
- BROWN** adj. mûrnu, m pl -rñi, f pl -rne ; caferengiu; (of hair) căstänát, ismér, scur; (of goats) cul || Cru: cafeiáv, GOLAB 223; STERE 69: mórcu
- BROWN** vb. (by frying or cooking) ćiyär(ip)séscu

BRUISE

BRUISE s. (contusion) ciuplíre, murníre, vătămătúră, viñiteáťă, viñitâre || *Prv*: cucușúrâ, cl 42

BRUISE vb. ▶ciupléscu, ▶zdrúmin, zdroámin, zmoátic

BRUNET adj. mûrnu, m pl -rñi; smead, -ă, -dz, -de (sic); sumuláiu

BRUSH s. vúrťă; cétcă, fârce

BRUSH vb. ▶vurtéscu

BRUSHING s. vurťusíre

BRUTAL adj. → BRUTE

BRUTE s. ni-ñilós. ni-ñiruít; túrcu (lit. 'Turk')

BUBBLE s. fúscă, plúscută; (also anat., derm.) bišícă, căndílă, făltácă, fultácă; (~ of soap) hăboátă di săpúne

BUBBLE vb. (as of boiling water) clucutéscu, clucutédz, gruhutés-
cu, gruhtéscu, hurhuréscu, šuñédz; adár căndíle

BUBBLING s. (of boiling water) clucutáre, clucutúră, gróhut,
heárbire, hirbeáre, šuñáre, undáre; (effervescent talk) láfe

BUCHAREST s. || MERCA 7: def. Bucuréștea

BUCKET s. 1. căldáre, cărdháre; *G*: căldúš; dim. căldărúše; also:
(wooden) ciótřă, cófă, cóvă, cuvă, cufínă; *Clis*: (one decaliter)
curóiu; măldzărúše; (small) tăryácícă, úrnă, vițélă, vițeálă; (of
copper) bărcáce, băryáce, brăyáce, bruyáce; 2. (the ~ of a water
mill) cărútă

BUCKETFUL s. cufínă

BUCKLE s. (as in a belt) cătrămă; (ornamental ~) gubé, páftă,
ploáce; (head ornament) culáre || *Pls*: (~ in a belt) piástă, cl 258;
GSus: phiástor, *ibid*.

BUCKLE DOWN TO WORK vb. mi aștéru tu lúcru (or pri lúcru)

BUD s. bot. bubúche, cléciu, tipur; (~ of a flower) buzbucheáuă

|| MERCA 9: pl: băbúchi [bă•búk']

BUD vb. bubuchiséscu, mbubuchiséscu, dișclíd, tipurédz

BUDDING s. bubuchisíre, tipuráre

BUDGE vb. ▶níșcu, ▶bat; litéscu; ▶min; **They did not ~ from him** Nu
s-băteá di nângă nâs

BUFF (the bare skin): in ~ adj. gol-gulišán || gol ca tuféchea,
BASME 419 (lit. 'as naked as a rifle')

BUFFALO s. bívul, búval, búvul; (cow ~) bivulítă, buvălită, buvu-
lítă, búvală; (young ~) bic, buvăliciu m, buvălice f

BUFFET s. szúplu, cluțátă → KICK, BLOW

BUFFOON s. baláciu → CLOWN

BUG s. ent. bumbărác, rímă

BUG vb. → ANNOY, BOTHER

BUGBEAR s. Gióia; also: Bósea, Gósea, Tărăbós; búbă, fántase, fántasmă (*and fandásmă*), fándaymă || ALB, Kérb: gangólu, gogólu; Dren: găgól', Brâncuș 557; (scarecrow) Amc, Mal, Perd: păpúș; An: schiásmă; Am, Pal: schiázma; Gard, Kast, NPrv, Pur, Smr, Ver, Vil, Vot: schiáhtru; Ary, Arm, Cern, Grăm: aúmbră, B-ARCH 339; STERE 19: buşuráca .

BUILD vb. •adár, •álțu, •análțu, (a)stăsescu; (*to set up, to install*) bag; **Where did you ~ your sheepfold?** Iu băgáși cășáre? || (*to make, to construct*) scol, HRISTU 22

BUILD IN vb. stizmusescu; **in order to build her (in the wall)** alive yíe s-u stizmuseáscă

BUILDING s. (*as a process*) astăsíre; (*a roofed and walled structure*) adărámíntu, bináe, bină; ghevghíre

BUILDING IN s. stizmusíre

BUILT adj. ncl'igát → MADE

BULB OF GARLIC s. cap di alú

BULGARIA s. || Cru: Vurgărie, GOLAB 259

BULGARIAN s. vârgăr, vâryăr, vúlgur, vúrgar, vúrgăr, vúryar, vúryur; ócan; şop, pl şópeañ; zdángan; coll. vurgăráme; adj. vulgárés-cu, vur-, m pl vulgáréştâ, vur-; f/n pl vulgárésti, vur-

BULGARIZE vb. G: •vârgárédz

BULGE s. umflătúrá

BULGE vb. •vúmflu, •căbărdisescu

BULK OF FOOD s. (*loaf*) dérlíc

BULKY adj. mplin; ncărcát; dínga, dânga, dénga; căbătcu; ~ cargoes furtíi căbátče f pl

BULL¹ s. bic, bică, buyă, dhămál, távru || Cru: giúngu, GOLAB 261

BULL² s. (*idle talk*) bišiñ di cúc (*lit. 'cuckoo's farts'*) → NON-SENSE

BULLET s. cursúm, cursúme, gugóş, făndéç, fândâç, mulíve, mulí-dhe (*and mulíde*); plúmbă, plúmbă, plúmbu (di gră); top; (*of tow*) ciuciumág (di stúpă) m

BULLOCK s. giúncu || Av: dhămulóplu, CL 44

BULLY adj. → EXCELLENT

BULLY vb. ñ-u fac sílă (cu)

BUM s. haihúi → LOAFER

BUM AROUND

BUM AROUND vb. alág loc di loc; hălăndăréscu; misúr steálile
(lit. 'to measure the stars')

BUMBLE vb. zăzăéscu → BUZZ

BUMBLEBEE s. ent. heávră, zăngänár, zängränă

BUMP s. (swelling of tissue) || **Amc:** bușulé n cap, SCHL 113

BUNCH s. (of grapes) reápín m; also: arápun (di aúuă) m; arápune m, areápune, areápine; dim. aripinúş, bărbărúş, căirúş, crus, călărúş (di aúuă); **Pdz:** cărmăstár, ripinídhă; (~ of flowers) buchét (di flori); **G:** chítca; făndáche, văndáche, măldár → BOUQUET; (~ of flowers or fruits) bărbătúş, bubúche; (of wild strawberry) bărburíş di frândzī

BUNDLE s. (of garlic or onion) arämätheáuă, chiscă; a ~ of garlic únă chiscă di alu

BUNDLE OFF vb. imper. 2 sg: Adúnă-u di auá! → BOLT, GET LOST!

BUNG s. (in a barrel or cask) cep, til

BUNG-HOLE s. vránă

BUNGLE → MAKE A ~ OF SMTH.

BUNGLE vb. vmpéatic

BUNGLER s. măsturíciu, mbalumatí, mpiticătór

BUNK s. chiritúră → NONSENSE

BUNNY s. l'épur, l'épure → HARE

BURDEN s. bróstu, furtié, greáta, ncărcătúră, sárțină, sáltină, var; They got relieved of the ~ they were carrying S-lisurára di greáta te purtă

BURDEN vb. vnsiédz, vnsiuédz [nší•u•édz]; ncárcu

BURDOCK s. bot. bróstu, bróstu, bróstur, brúşir, brústură

BURGLARY s. furíle, furlíche

BURIAL s. ngrupáre, ngrupaciúne, ngrupiláre

BURLY adj. căbátcu, m pl -t̄i, f pl -t̄e → THICK-SET

BURN s. árdire, ardeáre, căpsálă; (with a hot liquid) upăritúră || (injury from fire) arsurâ, DIARO 78

BURN vb. várdu (→ § 32); vfrig; The sun is -ing Soárile frídze; (of food) vârjéscu, pârjiléscu; vscrumédz, vnscrumédz; The food had ~ed on the fire Mâcărea si-aveá scrumátă; vticnuséscu; (usu. of skin) vústur; (to harm with hot water, milk, etc.) vupăréscu, N: upuréscu; (of hair or brows) văpsălséscu (pérlu); vghimtuéscu; (to ~ down, to melt away in fire) hunipséscu; The firewood burnt down Leámstile hunipsírá tu foc

BURN ONESELF

- BURN ONESELF** vb. (with a hot liquid) •upăréscu, upuréscu
- BURN WITH SHAME** vb. mi ngroápă lóclu di-aršíne
- BURNED** adj. ársu, f -ă, m pl árși, f pl árse
- BURNING** s. (also: ~ down) árdire, ardeáre
- BURNING** adj. (and fig., as with thirst) șcrumát
- BURNT** adj. (of food) țicnusít
- BURNT SMELL** s. (of food) țícnă
- BURNT OFFERING** s. afiérumă, curbáne
- BURP** s. and vb. → BELCH
- BURROW** s. culcúş → LAIR, DEN
- BURST** s. (of laughter) cachín, căchín, căhtíre, hărhăríre
- BURST:** with ~ eyes cu ócli cripát
- BURST** vb. (as with anger) crep, plăscänéscu, zdângânéscu, dângânéscu; (to ~ with sadness or sorrow) âñ yíne tâc s-fac; (to ~ with envy) crep di éryu || (to ~ with anger or envy) ñ-víne z-dângânéscu tu cheáli, BASME 115; crep tu cheále, BASME 399; ñ-yíne cripárea, BASME 406; nu-ñ áflu lóclu di érgu, ibid.
- BURST INTO TEARS** vb. mi ɿa lăcriñle; lăcrämédz, lăcrimédz, lăcärmédz
- BURST ONE'S BUTTONS** vb. (to be or grow too fat) mi-adár šut
- BURST OUT** vb. •zvom
- BURY** vb. •(a)ngróp, •ngrupil'édz; Smr: grop; •acoápir; They buried them under a pine L'-acupirírá sun chin; (to be buried) •úmplu groápa (lit. 'to fill out one's own grave') || (as a threat) Ti bag tu loc (lit. 'I will put you in the ground'), PARALLELE 124
- BURY IN OBLIVION** vb. •agärşéscu, trec tu cártea a mórtâlor, trec tu psihuhárte → FORGET
- BUSH** s. túfă, dim. tufícă → BEAT ABOUT THE ~
- BUSHED** adj. curmát → TIRED
- BUSHEL** s. (unit of dry capacity) ~ alcéchi f; (about 45 kg.); chiló, crínă, cútla, cuvéale, cuvéle (and cuvéle), munzúrá, mânzúrá, stambóle, şiníc, tăyáre, tăgáre, usmác
- BUSHY** adj. tufós, -oásă, -óši, -oáse → TUFTED
- BUSINESS** s. lúcru, ipóthise; (a piece of ~) daravéră, dáre-loáre
|| BATSARIA 59: What's your ~? (why should you care?) Ti ți-u zóre?
→ DO A GOOD ~, MAKE A SWEET ~ OF IT; (killing) DO THE ~ FOR SMB.
- BUSTARD** s. orn. ceámñe
- BUSTLE** s. (run) alágáre; G: (fuss, stir, uproar) lávă, vreávă,

BUSY

giufă || BG: Culóňa, DIARO 277; also treáťiri, ibid.

BUSY adj. acătát

BUT adv. (only, merely) mânghi, sai, maši; **Cola regreted ~ one thing** Mânghi di únă l'-păreá arău al Cöla; (other than) **The shemer was nothing ~ joy** Curcusúra sai haráuă erá; **This man is ~ rancor** Ómlu aéstü eáste maši heáre → ONLY

BUT prep. (except) hórghea di

BUT cj. áma, ma, maši, ámea, mea, amí, brem, dea, eleachím, ghioa, N: ghioám; măni (and măni), ménă, mu; **The bride is good, ~ she is not Aromanian** Niveásta eáste búnă ma nu eáste Armână; **another devil, ~ this time more skillful** áltu drac, gioam cáma mástur

BUTCHER s. cărnár, căsáp, hăsáp; (Turkish tyrant) cărgialíu, cărjilí, cărjilíu; adj. (as of a knife) hăsăpescu

BUTCHER vb. ▶gilitipséscu, ▶măchilipséscu

BUTCHER'S SHOP s. căsăpnítă, hăsáp-, *Clis:* hăsămnítă; hasapló

BUTCHERY s. (trade) hăsăplâche

BUTT¹ s. varélă → CASK

BUTT² s. (with the head or horns) (a)mbuiráre

BUTT vb. ▶(a)mbúir

BUTT IN vb. (to break into a conversation) ▶ameástic

BUTT-END s. (of a rifle) cundác, strat → FAG END

BUTTER s. úmtu

BUTTERFLY s. flítur, fliútur, fliútură, flútur, flítură, fítur, pirpirúnă, pitălúdhă; (metal trinket on shirts etc.) (a)sprí(n)ciu

BUTTER-FRITTER s. lăhídă, nălăhítă

BUTTERMILK s. dhálă (and dálă)

BUTTERY adj. umtós, -oásă, -óši, -oáse

BUTTOCK s. anat. şidzút; (runk of a horse, etc.) căpúle, căpúlu

BUTTON s. (a)nástur m; fólă; **be a ~ short** = nu lu ári súbaşı la loc; eásti loat di mínti; i-lipséscu drăñ; **as bright as a new ~** ca scos dit ou (lit. 'as if taken out from an egg') → BURST ONE'S ~S || **GSus:** cópci, **Prv:** cumbí, **Pls:** cumbíe, cl 42

BUY s. (a)cumpăráre

BUY vb. ▶(a)cúmpăr (and acúmbăr); **N:** (a)cúmpru, **G:** cùpăr; **Iau** (lit. 'to take'); (to bargain, to shop) păzăripséscu

BUYER s. muštirí, muštiră; coll. muštiráme

BUZZ s. zângâníre

BUZZ vb. zăzáescu, zângânéscu, zvângânéscu, vângânéscu; (as bees

in a hive) hérbu (lit. 'to boil'); (of crickets) jujuéscu

BY prep. 1. (near) níngă; 2. (pledge) pri; I swear ~ my eyes Mi giur pri óclíl' a mei; 3. (distribution) câte un m, câte únă f; One ~ one all passed Câte un, un tuț tricúră; The leaves are fall-ing down one ~ one Frúndzâle cad câte únă; ~ how many? câte cât? m, câte câte? f; 4. i/o di; They seized him ~ the collar L-loáră di limăreáuă; 5. (conformity) dúpă, di pri, di písti; ~ the barking of the dogs one could tell that there were some strangers Dúpă ală-tráre aducheái că săntu oámiň xeñ; He could recognize sheep by wool and lambs ~ eyes Li cunoșteá óile di pri lână, ñeli di písti ócli

BY ALL MEANS adv. cum di cum; They were trying to kill him ~ Muttreá cum di cum s-lu vátämă || BELIMACE 49: cu ițidó di trop

BY ANY MEANS adv. → BY ALL MEANS

BY CHANCE adv. (perhaps) nápa, nápă, tivá

BYE-BYE (go to sleep) lu-lu-lú, lu-lu-lú; náni-náni

BY DINT OF TALKING adv. di zbor zbor; di cuvendă cuvendă

BY EVERY MEANS → BY ALL MEANS

BY FITS AND STARTS adv. (with difficulty) rúfu-n-búfu [rú•fum•-bú•fu]

BY HEART adv. di nafoáră

BY HOOK OR BY CROOK adv. → BY ALL MEANS

BY JOVE! dzău!

BY NO MEANS pa-pa-pá! ba-ba-bá! iuvá š-iuvá || dip-di-dip, DIARO 241

BY ONESELF adv. di síngur; The doors began to open by themselves Pórțâle acătară să s-dișc'lídă di síngure

BY STEALTH adv. pri niaduchíte → STEALTHILY

BY THE BREAK OF DAY adv. di andzáre, di tahínimă, di tiheánă, tu işíta a soárlíui

BY THE DAY adv. (as to work ~) || ALR 1828: cu ghiunlúche

BY THE LUMP adv. cu cárlu

BY THE SKIN OF ONE'S TEETH adv. rúfu-n-búfu [•fum•bú•]

BYGONE adj. di zámáne; bygone invaluable people lai oámiň di zámáne

BYPASS vb. nvärlíg, nvärlighédz, ▶șuț

BYWORD s. susúme → NICKNAME; become a ~ agiúngu pärämíth

C

- CAB** s. (with horses) cucíe → CARRIAGE
- CABAL** s. mācătúră
- CABBAGE** s. veárdzu, vérdzu, cuceán, geáhtu || ALIA 75: veárdză and veárză
- CABBAGE BRINE** s. ármă
- CABBAGE HEAD** s. || GSus: túmbâ di veárdzâ, CL 262
- CABLE** s. pălimár, spărtină → ROPE
- CACHE** s. ascumtis, ascumtálú
- CACHET** s. (with powder of quinine) scónă → PILL; (seal) dámca
- CACKLE** s. (of hens) cărcărare, cărcărizáre
- CACKLE** vb. (of hens and fig.) cărcărédz; (of chickens) cărcărédz (to blab) mátin, mátin pi virisíe, discântu
- CAD** s. (an ungentlemanly person) păstúră, plăstúră
- CADAVER** s. cùfumă, märse
- CADDISHNESS** s. ní-arušináre, yumärlâche
- CADDY** s. cásă, cutié → CHEST
- CADRE** s. (frame) curnídhă
- CAGE** s. culuvíe, cluvíe; (as for a lion) căfáse, căfáše, căfése || M: caféză, SarD 26
- CAITIFF** s., adj. cătăryár; idipsâz, m pl -âjí, f pl -âze; zgrumát
- CAJOLE** vb. ▶gúdur, ▶guduréscu → WHEEDLE
- CAJOLERY** s. guduráre, guduríre → BLANDISHMENT
- CAJOLING** adj. disñirdătór, f -oáre; disñirdós, f -oásă
- CAKE** s. (thin flat ~) túrtă; (~ made of wheat flour) grânáță; (~ made with vegetables) virdzáre, vărdzáre; (on Saint Basil's Day, Jan. 1) vasiloáñe; (cheese ~) pítă; (meat or vegetable ~) colburécă; (apple and almond ~) ghiulvarácă; N: cólpide; (milk ~) lăptáre, lăptúcă
- CALAMITY** s. pákus → MISFORTUNE
- CALCULATE** vb. ▶luyuryiséscu, luyurséscu, lugărséscu, ▶minduéscu
- CALCULATED** adj. (of people) adunát
- CALCULATION** s. cicuteálă; (rumination) hisápe, isápe, ricáme, luyaryezmó, luyareazmó, luyureazmó, minduire
- CALENDAR** s. calindár
- CALF¹** s. yițăl m, yițáuă f; muscár m, muschídhă f; (one-year old

CALF

-) demúš; (*young bullock*) giúncu (*and giúngu*), júncu; mânzát
CALF² s. anat. púlpă, ándză; adj. (*with large calves*) pulpós
CALICO s. (*cotton cloth*) amiricáncă; (*printed ~*) stámpă (*and stámbă*); ghiuralántă

CALL s. (a)clímáre; (*as of a horse*) angänáre; at ~ (*i.e., cut and dried*) tâtă n güră

CALL vb. ▶(a)clém, **F**: chem; **Why should it matter what they ~ it?**
 ţe-áre s-fácă cum si-aclámă? (*to invite*) ▶acáliséscu (*and -l'i-*); **He is calling guests in Căliseáște oáspiț;** (*to ~ a dog*) angán; (*to shout, urging someone to come or show up*) (a)strig, ▶aúrlu; **Have you ~ed him?** Lu-aurláși? [lua•ur•láși]; (*to make a request or demand*) dimându || **Amc: to ~ again matangán,** RÉCATAS 36

CALL AT vb. (*to drop by*) **N**: trec pir la căsa a, trec pir la poárta-ț, poárta-i, etc.

CALL DOWN vb. → SCOLD

CALLIGRAPHY s. caliyrafie

CALL IN vb. (*to invite*) ▶(a)clém, ▶(a)căliséscu (*and -l'i-*)

CALLING s. (*verbal ~*) gríre, grítă

CALL NAMES vb. ▶(a)ngiür, ▶tăxéscu

CALL OFF AN ENGAGEMENT vb. ▶disuséscu

CALLOSITY s. derm. bătătúră

CALLOUS adj. cu bătătúri; *fig.* ni-durút

CALLOUS vb. ñ-si báte (*mâna, etc.*)

CALL TO THE COLORS vb. clém tu sifére

CALL UP vb. (*to summon for military duty*) → CALL TO THE COLORS

CALLUS s. derm. bătătúră

CALLUS vb. ñ-si báte (*mâna, etc.*)

CALM s. (a)răpás, (a)ripás, (a)rupás, (a)riháte, arăháte, isihíe, stámă, arihătlâche || HRISTU 37: sihii → SILENCE

CALM adj. ísih, f -hă, m pl -hă, f pl -he; (*tranquil*) arihătip-sít; (*untroubled*) sirín; (*slow*) minghét

CALM vb. ▶vurséscu; **to ~ down** agăliséscu; (*to ~ after anger*) ▶diznăiréscu, ▶irini(p)séscu, ariñiséscu; ▶arihătipsséscu, ▶visihăséscu, ▶acúmtin; **Calm down!** ředz pri cûr-ță! (*lit. 'sit down on your ass'*); Bea púscă s-ță treácă! (*lit. 'Drink vinaigre and it will pass'*)

CALM DOWN vb. (*intrans.*) iñ vin căprili; (*trans.*) **Calm him down!** (*i.e., Slap him!*) Avreádză-l!

CALMING

- CALMING** adj. rupusós, -oásă, -óši, -oáse
CALMNESS s. imiráme, imireátă
CALUMNIATE vb. arúc efterié (pri); ▶catiyurséscu → SLANDER
CALUMNY s. efterié → SLANDER
CAMBRIc s. tex. pricál, pircálă
CAMEL s. cámilă, gámilă, gámilă
CAMEL-DRIVER s. cámilár, gámilár
CAMELLIA s. balíciu
CAMOMILE s. bot. arménă, hamómilă || **SJOS:** iarméñ, CL 253
CAMP s. || (*body of persons*) BELIMACE 7: taráfe, pl -furi
CAMPANULA s. bot. minghiúše
CAMPECHE WOOD s. (*used to redder Easter eggs*) băcáme
CAMPHOR s. cámfură
CAN s. (cónainer) chisále, cíne, cófă, păyúr, tiniché(e)
CAN vb. pot, part. putút, ptut
CAN AFFORD IT vb. ñ-da di mână
CAN SCARCELY BELIEVE vb. nu ñ-u ncápe míntea || *They could scarcely believe their eyes* Nu lă pistusia a ochiulu, HRISTU 62
CAN TELL vb. pricunóscu; *At that time one could tell if a wife was getting along well with her husband* Atúmtea s-pricunușteá că únă muláre bäná ghíne cu sótlu a l'ei
CANAL s. avláchiu, canále, cănále, cărútă, chiúncu (*and chiúngu*), chiúnce (*and chiúnge*), luyúme, lăyúme, gălúme, sulinár, víe || **Cru:** ghiríz, GOLAB 218
CANARY s. orn. canár, canarín
CANCEL vb. ▶vaštérgu, fac aríste
CANCELLATION s. risíte invar.
CANCER s. med. carchín, cărchín, hărchín, per || **GSus, SJOS, Prv,**
Av: bun, CL 39
CANDESCENT adj. aprés, -eásă, -éši, -eáse; aprínsu, or -ímsu; also -ímtu; aryuñát
CANDLE s. ţeáră, căndílă (*and cân-*); **Prv:** ayiuchére; **the game is not worth the - =** yumár aspéł, săpúnea-čcherí (*lit. 'if you wash a donkey you waste your soap'*); (*small bowl with oil or kerosine and a snuff*) lihnár; finghit, gaz, căzinár
CANDLE MANUFACTURER s. căndilár
CANDLESTICK s. şandán, şă-, şí-; şindáne; (*- for many candle-lights, as in a church*) mänále, mänáre

CANDY

CANDY s. cócă, cufétă, toápă, zăhărátă, zăhărtáre || *SJOS, Prv:*
bilbíci, CL 39; *Pls:* pl zahapéti, CL 263

CANDY MAKER s. șichirgí

CANE s. (walking stick) băstún, băstúne

CANINE TOOTH s. cârıntı (and cârındı); *Gop:* clínti → TOOTH

CANNED MEAT s. căvrămă

CANNY adj. aștirnút, cu cáli, cu cap ligát, siluyisít

CANON s. (law) canónă, canóne, nom

CANON s. mil. tópă, canóne

CANOPY OF HEAVEN s. cubélu a térlui; gubé

CANOPY OF LEAVES s. frundzár

CANT s. făț-făț f pl → HYPOCRIT

CANT vb. (to talk hypocritically) hiu cătúše

CAN'T vb. I sg nu pot

CANTICLE s. (song to praise a saint) cundác, hirovicó

CANVAS s. tex. cănvă

CANYON s. || *Cru:* clisúră, GOLAB 226

CAP s. šápcă, pl šépchi; (winter ~) căciúlă, căciúuă; dim. căciulícă; (for women) táblă; (small, light ~) tichíe, tăchíe; chilipós or chilipóše; (~ of low quality) sămúră, sămúre; sărpoáše, scufié, chifálúcă; (a Greek priest's ~) cămălfche, cămiláfe, *S:* cămbláfche; (conical ~) chiuleáfe, chileáfe; (cylindrical ~) ciuváňu; (Turkish ~) fése || *Cru:* capélă, GOLAB 224; (fur ~) *Cru:* șubá-
ră, GOLAB 253 → FUR CAP

CAP DEALER s. șepcár

CAP MAKER s. șepcár

CAPABLE adj. ácșu → ABLE

CAPACITY s. tăcáte; It's beyond my ~ Nu-i (or nu-s) trâ ándzăle
a meále

CAPARISON s. (ornamental covering for a horse) óplă → COVERING

CAPITAL s. cap, cap di parádz, capitál, căpitál, capitál'u; sir-
maé; *G:* (joint ~) chiúne

CAPITAL adj. (first-rate) → EXCELLENT

CAPITATION s. (taxation on non-Moslem inhabitants) haráce, hăráce

CAPITULATE vb. vnc'lin, părdhuséscu → GIVE UP, SURRENDER

CAPITULATION s. pridáre

CAPON s. căpón, căpóñu

CAPRICE s. chéfe, chéifă, gústu, yústu, căpríciu, camómate f pl;

CAPRICIOUS

fărfudă

CAPRICIOUS adj. cu oára, cu órile [óri•]; nizeárcu, f -ă, m pl -rți, f pl -rțe; căprițusít; căpriceár, -ă, -rī, -re; căpriceárcu, -árcă, -árți, -árte

CAPSIZE vb. varăstórnú → OVERTURN

CAPSULE s. bot. || (~ oř poppy) Av: căciúli f pl, cl 40

CAPTAIN s. căpidán, bulubás, yiuzbás, yiuzbășé

CAPTIOS adj. scandzóhir

CAPTIVATING adj. ~ nóstim, m pl -tiň, f pl -time

CAPTIVE s. sclav, rob; to take away ~ lău sclav, acát sclav

CAPTURE s. acătare, loáre

CAPTURE vb. vacát, príndu, bag tu mână

CAR s. (automobile) máchină || DIARO 98: aftuchinát

CARAFE s. bucál, bucále, gără

CARAPACE s. (a turtle's ~) samár di broáscă

CARAVAN s. (shepherds and their belongings on the move) cărváne, carváne; adv. n cărváni

CARBINE s. tuféche → RIFLE

CARBONIZATION s. scrumáre

CARBONIZE vb. vscrumédz, şcrumédz, vnsrum, vnsrumédz

CARBONIZED adj. (as of a tree) scrumát

CARBOY s. trimindzánă

CARBUNCLE s. med. dalácă, dălácă, duloáge

CARD s. → PLAYING CARD, SHUFFLE THE CARDS

CARD s. (as of wool) cheáptine m

CARD vb. (by hand) scármin; fac clându; (by a special comb) trag tu cheápťâñ

CARDER s. chiptinár, hăláciu

CARDINAL POINT s. párte a lúmiléi

CARDING s. (by hand) scărmânré, scărmânrátúră

CARDING BOARD s. cheápťâñ m pl; scámnu, zórnă

CARDPLAYER s. agiucătór, hartupéxi [•péksí], pl. hartupéxeáñ

CARE s. mutríre; A sick person needs ~ Niptútlu va mutríre; mutrítă, (a)ngătán, bruítă; (suffering of mind) săráche; (safe-keeping) (a)firítă; căstíg (and câş-); cumândă

CARE vb. ñ-u zórea (di / că); ñ-si báte urécl'a (di or că); ñ-u mâc ínima; (to be anxious for) trag căstíga a; mi sinfiriseáște; mi ntiriseádză; I don't ~ a rap Nu mi meálă; Nu mi doáre cúrlu; Hăbáre

CAREFREE

nu am; Nu ň-u zórea (di or că), Nu ň-u zóre (că); Úna-ň fáte; I ~ much about this ň-u am ca núca n sănătór → TAKE ~ || It was not wealth that he cared about Nu-l' erá a lui di aveáre, BASME 420; ALR 1846: I don't care (It makes no difference to me) Añia ň-u únă; DIARO 116: I don't care! Nu-ň si beási! DIARO 153; nu-ň creápâ dip, DIARO 371 and 431; STERGHIU 4: nu mi doári buriclu (ti)

CAREFREE adj. fără gailéi, cu căciúla scoásă || STERE 4: tărăsít

CAREFUL adj. angătán, câştigós, cu câştigă → BE ~

CAREFULLY adv. angătán, ângătán, cu angătán, cu tahmíne, cu usúle, cu câştigă, câştigós; Walk ~! (2 pl) Imnăt câştigós! || MURNU 33: cu oclí pátru

CAREFULNESS s. mucaitlâche

CARELESS adj. (free from care) fără ghidéri; (negligent) G: pálaz

CARELESSLY adv. fără ghidéri

CARELESSNESS s. (neglect) ni-mutríre

CARESS s. dizñirdáre, adiláre, cänächipsíre, gălinisíre; hăidhipsíre, hádhye, puşputíre; (comfort) sämänáre || Amc: zdrudíre, PADIOTU 152; haidhâ, pl. hăidhi, DIARO 396

CARESS vb. •dizñérdu, adílu, •cänächipséscu, •găliniséscu, •puşputéscu, •hăidhipséscu

CARESSING adj. disñirdós, -oásă, -óşă, -oáse; dizñirdătór, -oáre

CARESSIVE adj. sämänătór, -oáre

CARETAKER s. cumandărgí

CAREWORN adj. siclişít

CARGO s. furtié → LOAD

CARIOUS adj. gof, f -fă, m pl gohă, f pl gófe; cûfchiu

CARNAGE s. → MASSACRE

CARNIVAL s. carnavál

CAROB s. róşcuvă, curnuţél, xiluchérată || Peş: xarachérate f pl, CL 42

CAROL s. culíndă, culíndu, cólindă

CAROL vb. mi duc cólinda; culindédz

CAROLER s. culindár

CARP s. ichth. crap || Prv: yrivádh; SJOS: yrivă, CL 46

CARP vb. áflu acătătúră → CAVIL

CARPENTER s. dulghér, dugramagí, duymagí, maréngu, marangó || Pls: dăvăngér, CL 44; Mul: lemnár; (almost everywhere in GR) marangó, B-ARCH 369

CARPET

CARPET s. cérgă, cíftă, mutáfe, pocroávă, téndă → BEDSPREAD, COVERING

CARRIAGE s. (vehicle) talíngă, dalíngă, caleáscă, căleáscă, carátă, carétă, landón, landóne, landóne, cucíe, paitóne; (transportation of goods) chiragilâche; (manner of holding or carrying oneself) purtátic

CARRIER s. (mainly on mules) chiragí, cărvänár, G: cărvuchír

CARRION s. leş, mărşe, murțínă, murtuțínă, cúhmă, cúfumă, cúfmă, psuthíme

CARROT s. mer dit loc || Av: hâvúci, CL 253; Prv: carótâ; cuchino-yúli, CL 40, 42

CARRY vb. duc (→ § 32); (to take, to transport) •pórtu (to wear, as a medal) Smr: (a)pórtu; (to ~ on one's back) duc ncrâşca (and ngrâşca); (to make the rounds or go on a business errand) fac ună cále, arúc únă cále

CARRYING s. (transportation) purtáre; is fit for ~ing water tră purtáre ápă fáte

CARRY OFF vb. (by or as by force) •varáp, •varáchiu

CARRY ON / OUT vb. (to manage) trag; to ~ trade fac tigiaréte

CARRY OUT vb. •fac, buréscu, mburéscu

CARRY THROUGH vb. u scot n cap, scot lúcrulu n cap

CART s. cărúçă || Cru: amáxe, GOLAB 198; GSus: máxi; Peş: máxe, Prv: amáxe, CL 255

CARTER s. cărvänár, căruçár, căruçér, amăxă, ayuyeát, arăbagí → CARRIER, COACHMAN

CARTILAGE s. scârcic, scârciu

CARTRIDGE s. fuşéche, fişéche, fşéche, mulíde, patrónă

CARTRIDGE BELT s. fuşicliche

CARTRIDGE BOX s. paláscă, páláscă, G: pálăpáscă; pudyeáuă, tóczáză

CARVE vb. (as with a spade) sap, scălséscu; (as with an ax or knife) pilichiséscu

CARVED adj. (as of a piece of furniture) scălsít

CARVE ONE'S WAY vb. •valúmtu; He ~ed his way through towns Alumtá hăspádzli

CASCADE s. (waterfall) ghirdápe

CASE s. (box) sfindúche, dim. sfinduchítă → TRUNK

CASE s. (actual event) fáptă → MAKE OUT ONE'S ~ || PC: únă; CUNIA: in any ~ íticum (private letter)

CASH

- CASH** s. (*coins*) uscát, fluríi uscáte, náhte; **be in** ~ li súflu
- CASH-BOX** s. cugiré
- CASH DOWN** adv. dismână
- CASHIER** vb. fac argó; dau poárca, dau tástrul, dau čärúhile [*čă-rúhí-li*]
- CASHIER'S DESK** s. tisgheáfe → COUNTER
- CASHMERE** s. tex. caşmíre, cazmíre, căsmíre; **Băi:** adj. l'áhură; **She put on a ~ dress** Si nviscú cu l'áhură fustáne
- CASK** s. sásangă, tálar, dim. tălăríc, tălărícă, varélă, vurélă, vuléră, vuryélă, vărtéálă, vurteálă, vóză, cádză, bútin, dim. butinél, butiñór || **VELO** 57: bucliťă
- CASSOCK** s. (a)rásă, ráze
- CAST** s. arucătúră
- CAST** adj. (*taken in a mold, as of a bell*) virsát
- CAST** vb. varúc → THROW
- CAST A LOOK** vb. varúc mutríta pi, **N:** arúc ócli
- CAST A SPELL UPON** vb. vleg → BEWITCH
- CAST DIRT AT SMB.** vb. rizil(ips)éscu, tălăéscu tu halé
- CAST EYES ON** vb. dau cu óclíl' di → CATCH SIGHT OF
- CAST LOTS** vb. arúc şcurtítă, arúc clir, trag ciop; **G:** arúc lâhmălu
- CAST SHADOW** vb. v(a)umbrédz, (a)umbréscu, (a)umbrăscu
- CAST THE BLAME (ON)** vb. → BLAME
- CAST THE EVIL EYE** vb. l'au di ócl'u, vdiucl'édz; (*ant.* vdisucl'édz (*i.e., to annihilate the effect of the evil eye*))
- CASTAWAY** adj. ar(u)cát
- CASTIGATE** vb. → PUNISH
- CAST IT IN SMB.'S TEETH** vb. (*to say smth. bluntly*) l'-u dzâc tu fátă
- CASTLE** s. (a)cúlă, (a)gúlă || **HRISTU** 104: castelă
- CAST-OFF** adj. ar(u)cát
- CASTRATE** vb. (*a horse*) ascúchiu, scuchéscu, šuť, šuťăscu; (*a he-goat, a ram*) ciucutéscu, **F:** dzigărëscu
- CASTRATED** adj. scupát, strif; (*of a horse*) šuťât; (*of a he-goat*) ciucutít, gágur, gí-, gâgûr; (*of a ram*) munúh, monóh; (*incompletely ~ed horse*) arungáciu || **Cru:** (*of a ram*) hudúm birbéc, **GOLAB** 220
- CASTRATION** s. šuťäre
- CASUALTY** s. chidére, ghidére, aräníre, chiríre, chireáre; moár-

CAT

te; (*of a person*) arănit, pliguít, chirít

CAT s. cătúše (*and câ-*), mătă, păsă, pésă || mătă, măcióca, ALIA 96; **LvO:** cătúse (*sic*), **Cot:** písă, B-ARCH 96

CATACLYSM s. sindilíe, şindílu, cataclizmó, halazmó

CATAPLASM s. lâpă

CATARACT s. med. teáră; (*of a river*) ghirdápe

CATARRH s. arémă

CATASTROPHE s. lăiată, dhistihíe, taxiráte || DIARO 187: catástrufi, catastrufíe

CATCALL s. ūiuráre [ñi•u•]

CATCH vb. Iau, văpúc, vacát, pruftuséscu; (*acquire, as a disease*) amíntu; (*to capture*) We caught him in the forest Lu-acătăm tu pădúre; (*to be effective*) Your words have caught on Zboárile a tálă acătără; *The morning will ~ us still sleeping* Va nă lă dzúua

CATCH A CHILL vb. Iau arătímę, Iau arcoáre, (ñ-) arătëscu, arcu-rédz

CATCH A COLD → **CATCH A CHILL**

CATCH A WEASEL ASLEEP vb. (*to steal*) ñ-seácă mână

CATCH FIRE vb. Iau foc; mi apríndu (→ § 32)

CATCH ONE'S BREATH vb. ñ-Iau adiláticlu, ñ-víñe sulúchea; (*as of a horse*) Iau anásă

CATCH PLEURISY vb. arcurredz, plirutuséscu, plivrituséscu, plivricéscu

CATCH SIGHT OF vb. v(a)ndzáréscu, dau cu ócl'il' di

CATCH SMB. BY THE THROAT vb. ascálin (*or ascálnu*) di gúše

CATCH SMB. IN THE ACT vb. (*red-handed*) acát tu ayíñe || lo-acát tu praší, BASME 305

CATCH TUBERCULOSIS vb. vuftichédz, uhtichédz, tihtuséscu; vvláp-séscu, vumbärnédz

CATCH UP WITH vb. vapróchiu, agiúngu

CATEGORIC(AL) adj. stres, f -reásă, m pl -reši, f pl -reáse

CATEGORICALLY adv. stres

CATEGORY s. (*kind*) sóie, luyíe, turlíe

CATERPILLAR s. uñídă (*and uñídhă*), luñídă, gâşnítă

CATERWAUL vb. ūiurédz [ñi•u•]

CAT-FISH s. ichth. soámă, gulánó

CATHARTIC s. chinitcó → PURGATIVE

CATHOLIC adj. látin, lătin, papistán

CATTAIL

- CATTAIL** *s. bot. vul'ár*
- CATTLE** *s. văcăriú; văti f pl; právdă*
- CATTLE-BELL** *s. chípur, chípru, dim. chipuríciu, chipuríš*
- CAUGHT** *adj. apucát*
- CAUL** *s. soárte; (a lamb's omentum) schépe*
- CAULIFLOWER** *s. cunupídha, cărnăbétă*
- CAUSE** *s. (motive, reason) cicuteálă, furñíe, isápe, itíe; luyareazmó, madé, madée*
- CAUTION** *s. (a)firítă, pruvideáre, mintiminíle (and mindi-)*
- CAUTION** *vb. vanvét*
- CAUTIOUS** *adj. lugheáric, luyeáric → PRUDENT*
- CAUTIOUSLY** *adv. (a)ngătán, câstigós*
- CAVALRY** *s. căvălăríe, călăriú*
- CAVALRYMEN** *s. coll. căvălăríe*
- CAVE** *s. spílă, spilée, spiláuă, spil'u, pištireáuă, pišcireáuă, gúvă, pudrúme, bădrúme, budrúme*
- CAVE-IN** *s. surpătúră*
- CAVE IN** *vb. vsúrpu, surúp, sărúp, varăvulsescu*
- CAVERN** *s. → CAVE*
- CAVIAR** *s. ícre f pl; hävyeár; (red caviar) vutarác; límbi f pl*
- CAVIL** *vb. l'-áflu nă acătătúră; lău părătúră; ~ at smb. trag tămbárea azvărna → SPOIL*
- CAVILING** *s. părătúră*
- CAVITY** *s. cufumă → HOLLOW*
- CAW** *s. strigáre, cărlédz*
- CAW** *s. (the call of a caw) mudzíre*
- CAW** *vb. mug, mudzescu*
- CEASE** *vb. curmu, vacúmtin, taľu; Friends -ed visiting him Oásipiťli l'-si tăláră; (as of milking sheep) stărchescu; lău; astămătăescu, păxăescu (and pâ-), păfsăescu, păpsăescu, pupsăescu*
- CEASELESS** *adj. ni-cumtinát, ni-curmat*
- CEASELESSNESS** *s. ni-curmáre, ni-păpsíre*
- CEASELESSLY** *adv. índa → CONTINUOUSLY*
- CEDE** *vb. trag mână (di) → ABNEGATE*
- CEIL** *vb. (to furnish with a ceiling) tăvăñusescu, dăvăñusescu*
- CEILING** *s. tăváne, dăváne; (process) tăvăñusíre, dăvăñusíre || DIARO 102: bâgdâtíe (rare) = tăváne*
- CELANDINE** *s. bot. alânduríše, hilidhuñáuă, hilidhruneáuă*

CELEBRATE

- CELEBRATE** vb. yiurtiséscu, yiurtuséscu
- CELEBRATED** adj. cu nûmă → FAMOUS
- CELEBRATION** s. yiurtisíre
- CELEBRITY** s. nûmă → RENOWN
- CELERY** s. sélin, séleană
- CELIBACY** s. bichireátă, bichirlâche, ayamíe
- CELIBATE** adj. (single, speaking of men) bicheár, pl -cheáři
- CELL** s. (small room in a convent) chilíe, ćilíe
- CELLAR** s. chilár, ćilár, ćálár, ćálare, pleámničă, plávničă, pímničă, bímtă, catóye, ízbă, G: zímnic
- CELLARER** s. chilargí
- CEMENT** s. ciméntu
- CEMENT** vb. || CUNIA 51: bag ciméntu
- CEMETERY** s. märmínčâ, murmínčâ (and -ndzâ) n pl; chimitír, chimitír(y)iu; grochi f pl; grupíšte || Cru: ăn-geánă, GOLAB 206; ALIA II q. 216 also: nekrotafiú (in GR, frequently)
- CENSER** s. thimníatô || Peš: thimníitór, CL 262
- CENSUS** s. cătăyrăfie
- CENTAUR** s. sâtâr
- CENTER, CENTRE** s. mése, buríc, chéntru, chéndrá, ínimă; (central area) mûmă; to the very ~ of Europe pân-tu mûma a li Evrópe
- CENTURY** s. étă
- CEREALS** s. yípturi n pl; yinimáte n pl
- CEREBELLUM** s. || N: (nr. Bit.) mădulár, CAPIDAN 152
- CEREMONIAL** s. ćirimóňe
- CEREMONY: without further ~** fără mûlte pricădéri; stand upon ~ vantiriséscu (and andi-), varușdiséscu (PC: [a•ruž•di-], varuștéscu; varušinédz, varušnédz, varušunédz, varšinédz
- CERTAIN** adj. (sure) sigur, síyir; saylám, saylámcu, -mcă, -mči
- CERTAINLY** adv. bezbilé, curmátă → OF COURSE
- CERTIFICATE: birth ~** năfúze, nu- || ~ of title tâpíe obs., DIARO 12
- CESSATION** s. acúmtin, acúmtil, acumtináre, curmáre, astämätíre, pápse, páfse, păpsíre, păfsíre
- CHAFFE** s. || in a ~ năirít foc adj.
- CHAFFE** vb. vguštirédz → IRRITATE
- CHAFF** s. (teasing) şúpur, şupuráre
- CHAFF** s. (husks) cótală, cótule f pl; (remainder of impurities in grains) gúste; (smth. light and worthless) scámă || curâtúrâ, DIARO

331

CHAFF vb. → TEASE**CHAFFER** vb. ▶păzăriipséscu, yiftuséscu

CHAIN s. alisídă, alsídă, **N:** ális; álțu, cadhénă (and cadénă), cartélu, chiustécă, chiustéche, cinghélu, silivár, sulivár, singír, zingír, şingír, şingíre

CHAIN vb. leg tu singír → PUT IN CHAINS

CHAIR s. scámnu, dim. scămníciu; căpitâñu, căpitúñu, caréclă, cathédră, amvóne, ámvun, amvúnă || **F:** scammu, SarD 98; **SJOS:** calécră, CL 40; **Pes:** stol, CL 261 || **Rod:** scámu (sic); **GSus:** stol, B-ARCH 416

CHAISE s. caleásca → CARRIAGE**CHALK** s. tibişire

CHALLENGE vb. mi acáṭ (cu); arniséscu; (to issue a ~) = u-cáftu (ngáceárea) cu luminárea || Lí stau cucót or Lí stau cócut (lit. 'to oppose smb. [like a] rooster'), PARALLELE 135

CHAMBER POT s. ciuváñu, tucál**CHAMOMILE** s. lilíce álbă

CHANCE s. (a)mbăreáṭă, ugoádă, ugúre; **by** ~ cu tahmíne; **tu tíhe;** țiva; **Have you seen my goats by ~?** Nu-ñ vidzúši țivá căpârli? || **Cru:** tíhe, GOLAB 254; **PC:** I came on the off ~ that I would find you Viñiu cu míntea că va s-ti áflu acásă

CHANCELLOR s. logothét**CHANCY** adj. (risky) || **PC:** ndáo**CHANDELIER** s. poliéleu, puliléu

CHANGE s. minút m pl; minuṭále, minṭále f pl; parádz frâmtâ m pl (lit. 'broken money'); (a)ngărmári, gărmári m pl || minúti paráti (lit. 'small money'), PARALLELE 125

CHANGE s. (as of place) imutáre, mtáre

CHANGE vb. ▶mut; (to ~ one's place, one's mind) ▶strămút; (of money) ▶aspárgu, ▶valăxéscu (and alâ-); (to put on other clothes, linens) **Change your linen!** Alăxeá-te! (to ~ policy, tactics) u šuṭăscu frândza; to ~ color (as of embarrassment) scot făṭ-făṭ; únă făṭă ñ-fúdze, álta ñ-yíne

CHANGEABLE adj. nu sta pri únă; ni-síyur**CHANGE COLOR** vb. → CHANGE**CHANGE ONE'S MIND** vb. u mut míntea, ñ-tórnú míntea**CHANGE ONE'S TUNE** vb. (to step back, to yield) li apléč uréclile

CHAOS

CHAOS s. pálaz → DISORDER, CONFUSION

CHAOTIC adj. ahundós, -oásă, -óši, -oáse

CHAP s. anat. fálca

CHAP s. giunóp, junóp → FELLOW

CHAP vb. (*to crack open, to split*) crep

CHAPEL s. (*small monastery*) schit, paraclís

CHAPFALLEN adj. (*dejected*) mbudzinát, mbufnát

CHAR vb. cămiňuséscu, nscrumédz, nscrum

CHARACTER s. híre, haractír, húche, idhiumă, físe, sáre, véte, vóvlă; **Such is his** ~ Acší l'-u vétea; Ahtáre lí-eáste físea (or sárea, vóvla)

CHARCOAL s. măngál (*and mân-*), măngáne; (*live coal*) tucíne m, tăciúne m; **Src:** stăčán m

CHARCOAL SELLER s. cărbunár, cârvânár

CHARGE s. (*load*) ncărcătúră; (*task or duty imposed*) sárțină, sáltină

CHARGE vb. (*to load*) vncárcu; (*to blame, to impute*) cătigur-séscu, cătiyurséscu; (*to charge for borrowed money*) tuchiséscu || dau / l'au parádz cu toc, DIARO 410

CHARITABLE adj. giumértru, -rtă, -rti, -rte; sâlghít

CHARITY s. bunăteáťă, sivápe; (*clemency*) nílă

CHARISMATIC adj. arásít, yustós, gus-; nóstim, nustumáč, lugheáric, pălit

CHARLATAN s. şarlatán

CHARLEY HORSE s. med. || CUNIA 55: cărciór

CHARM s. măndíe, gilfé, gilvée, háre, hárismă

CHARM vb. vleg → BEWITCH

CHARMING adj. dulbér, ghiurghiulíu; sârbu, -rbă, -rghi, -rbe; zâmbác; (*of a woman*) ghirghínă

CHARY adj. → CAUTIOUS

CHASE s. (*banishment*) aurláre, ayuníre, azguníre, avináre

CHASE vb. azgunéscu, agunéscu, asñéscu, N: azuñéscu, azñéscu; amín, vxinumséscu, fúg, N: afúg; **Chase them away from the village!** Fugít-lí din hoáră! (*as with a whip*) vavín, anăngăséscu; (*to ~ away*) vaúrlu, dau poárca; **I will ~ you away from the house!** Poárca va-t dau din cásă; vsurgunipsescu, vsurghiuipséscu, vxiipundiséscu

CHASSIS s. curnídhă, curníză, curnítă

CHASTE adj. curát, ni-amurtipsít, ni-stipsít; ápă di lituryié;

CHASTISE

(*innocent of unlawful sexual intercourse*) CARAFOLI 121: vérgur

CHASTISE vb. → PUNISH

CHASTITY s. viryireáťă, născărié, spástră

CHASUBLE s. filóne

CHAT s. láfe, lăcărdíe (*and lăcâr-*) || **Gsus:** moaéti, CL 256 → TALK
CHAT vb. lăfuséscu, discântu, mătin, mătin pi virisíe || **Gsus:** fac
moabéti, CL 256; TULLIU 66: lăfuéscu

CHATTER s. láfe

CHATTER vb. (*to talk idly*) discântu; mătin pi virisíe; am
múlte măslăť; (*to cause the teeth to click with cold*) dau díntâl,
cicáléscu → THIRTEEN

CHATTERBOX s. farfúră, pl farfuráñ; farfará; moáră aspártă ||
CUNIA 111: băndur

CHATTERING s. (*of the teeth*) trimurárea a díntălor, trămuráre

CHATTY adj. fărfăr, fărfără → TALKATIVE

CHEAP adj. (*inexpensive*) éftin, m pl -tiň; (*dejected*) **He feels ~**
cândă l'-si nicáră cărăyile [•răyî•li] → DO IT ON THE CHEAP

CHEAPEN vb. eftinipséscu

CHEAPNESS s. iftinătáte

CHEAT vb. varâd, ▶(a)plänäséscu, plän(ips)éscu → DECEIVE

CHEATER s. pișichér; **G:** ehlé

CHEATING s. aplán, arâdeáre, aplänäsíre, ilée and **G:** ehlé; zăryíe

CHEAT TIME vb. (*to put off, to be late; to do nothing*) ▶sintéscu

CHECK vb. (*to verify, to test*) cătăpătăescu; (*as of a scale*) l'au
aiárea; (*to monitor*) privéglú; (*to control, to curb*) adún curăile

CHECKING s. cătăpătăire

CHEEK s. búcă, búdză, făťă || ALIA 155: bulcíe, bucíe, sorátă

CHEEKY adj. (*as of a healthy child*) bucicós [buć•kós], -oásă,
-óši, -oáse; (*impudent*) abrášcu, f -şcă, m pl -ştí, f pl -şte

CHEEK-BONE s. anat. meárile di făťă n pl

CHEEP vb. (*of birds, fig. of children*) ▶ngârnéscu; chíur, chi-
urédz

CHEEPING s. chíur, chiuráre

CHEER UP vb. dau ínimă, l'-fac găiréte [gă•i•], ▶varăzbún, ini-
muséscu || l'-fac ínimă, BASME 226

CHEERFUL adj. hărăcóp, -cóchi, -coápă, -coápe; hărós, yiós

CHEERFULNESS s. hilăríe

CHEERS interj. (*when clinking glasses, toasting someone*) cióca!

CHEESE

tóca! víva! hair-lítca, hairlâtca, háirula || BATSARIA 2: tră ghini!

CHEESE s. caș, brândză; (*fresh oval loaf of ~*) combóli; **fat** - mânúre; (~ from secondary buttermilk) ghíză; **G:** (*sheep's milk ~*) zbúldzu; other kinds of ~: úrdhă (and úrdă), telemé, căscăvál (*derog.* căscăvrác); mizítră, mindzíthrá, bagiu, gavruyeáni [ga•vru•yeáñ]; **block of ~** dánă → GREEN ~

CHEESE adj. (*made with ~*) căšeát; ~ **cake** pítă căšeátă

CHEESE CAKE s. pruscutátă, câmbăcúche, pítă căšeátă

CHEESECLOTH s. stricătoáre

CHEESE LOAF s. dánă

CHEESE-MAKER s. căshár, căšeár, ghizár, baciu, bagiu, căscăvălár, şâgăr (*sic*)

CHEESE-MAKING s. (*viewed as a profession*) căşirlâche

CHEESE-MITE s. streápít

CHEESE MOLD s. (*for molding căscăvál*) stifáne

CHEESEPARING s. sclinguireátă, sclinceáme

CHEESEPARING adj. → STINGY

CHEMIST s. (*pharmacist*) spitér

CHERRY s. cireáše

CHERRY-LAUREL s. lívan

CHERRY-TREE s. ciréş

CHERRY-VENDOR s. cirişár

CHERVIL s. bot. smeáră

CHEST s. anat. chéptu

CHEST s. (*coffer*) cásă, casélcă, cásélă, hasélă, casénă, săn-dúche, sindúche, sfindúche, sundúche; *dim.* sfinduchítă

CHEST MAKER s. cufciugár

CHEST OF DRAWERS s. scrínă

CHESTNUT s. căstâñe, gâstâñe

CHESTNUT adj. (*color of eyes*) || **Av, Băi, Smr:** căstâñós, cl 42; **Amc:** rúşâ óclí, SCHL 45

CHESTNUT COLORED HORSE s. aróibu, durí, durín, cu pérlu durí, cúcú; ghioc

CHESTNUT GROVE s. castanaryiô

CHESTNUT TREE s. căstâñu, căstâñu, căstíñu, găstíñu

CHEW vb. (*a*)meástic, mástic; (*to nibble*) măcilséscu; (*to ruminate*) varoámig, arúmig, zdroámig || (*to ruminate, as of cattle, 3 sg*) **Amc:** rúmică, **LvO:** rămică, **Mal, Rod:** arómică, **Mul:** arómegă, **Smx:**

CHEWING

xanaroámică, **An:** mástică, **Vil:** giumuleáște, B-ARCH 317

CHEWING s. măcilsíre

CHIC s. hu invar.

CHIC adj. → STYLISH

CHICK s. gălinuș, puľu, dim. puľišór

CHICKENHEARTED adj. fricós, -oásă → COWARD, FEARFUL

CHICKEN OUT vb. vaspár

CHICKEN POX s. luțită, mălteádză, multeádză

CHICK-PEA s. aróv, chéchiră, țeátire, niblibié, nibilbié, nibir bílu; (*roasted ~*) bilbíce f pl

CHICORY s. bot. țicoáră

CHIDE vb. vanăcréscu → SCOLD

CHIDING s. väryíre, závráche, zbárdhu

CHIEF s. căpíe (and câ-) → LEADER

CHIEFSHIP s. căpitänátă, căpitäníle, căpitänlâche

CHIEFTAIN s. arhilistín || **Cru:** căpidán, GOLAB 235

CHIFFONIER s. scrínă

CHILBLAIN s. lúngă

CHILD s. ficiór; dim. ficiuríc, ficiurúș; coll. ficiuráme; ňic, míncu, hurhutalás, cóchil, dim. cochilúș, coll. cuchiláme; cóchil or técnor invar; **F:** fet; adj. (of a parent with children) familít, fumilít, nfumilát; **children** fumeál'e, **N:** fumél'u → ABORTIVE ~ || **He is my ~** Este fumél'u añéu, CAPIDAN 152; STERE 14: técnu

CHILDBED s. (condition of woman in process of giving birth) luhuníle f pl; **in ~** (muláre) mitrícă

CHILDBIRTH s. → PARTURITION

CHILDHOOD s. ficiuríle, ficiuráme, ficiureáță

CHILDLESS adj. ni-fumilát

CHILDISH adj. ficiuréscu, f -eáscă, m pl -éștă, f pl -éști

CHILDISHLY adv. ficiureáște

CHILL s. arătímę, arcuráme → CATCH A ~, TAKE THE ~ OFF

CHILL vb. (to be seized with cold) Iau arătímę

CHILLED adj. arătít; (to the marrow) corcán invar; cótâ invar.

CHILLY adj. arcurós, -oásă, -óși, -oáse

CHIME IN vb. vameástic

CHIMERA s. stihíe, stihio

CHIMNEY s. coş, bágé, bugé, buhár, buharé, fungár, ugeác, ugeáche, ugeáte, ujác

CHIN

CHIN s. anat. gruñiu; *Smr:* grúnghiu; **double** ~ bărghé'l' → TAKE IT ON THE ~

CHINA s. fărfuríu, fărfăríu

CHINK s. cripătúră, cripitúră

CHIP s. áscle; găgi [găg] f pl; minuțále, mințále, pilucúdhă, scárpa, spítă; (used as fuel) surtél, surteáuă, dim. surtilús ||

SJos: pelecúdhă, cl 258

CHIPPER adj. hărăcóp, -oápă, -óchi, -oápe

CHIRP s. piliidáre, piridáre, băteáre, țíur, țiuráre

CHIRP vb. țíur || găréscu, CAPIDAN 149; STERE 31: chirchirédz

CHIRR vb. (as of crickets) jujuéscu

CHIRP ono. (of birds) || țítir-vítir, DIARO 253

CHISEL s. zmiláră

CHITCHAT s. láfe

CHOKE vb. ▶zgrum, zdrúmin di gúše, ▶(a)pitruséscu, N: (a)putruséscu; (on food, water, etc.) ▶mbeciu

CHOCK-FULL adj. plin, m̄plin, umplút, para-umplút; durdusít; dângusít, surusít

CHOCKING HEAT s. (as in July) zădúh

CHOCOLATE s. ciuculátă

CHOICE s. aleádzire, alidzeáre; (the best part) danélă; || adv. at one's - pri aleádzire, BASME 286

CHOICE adj. alépsu, f aleápsă, m pl alépșî, f pl aleápse; aléptu, f aleáptă, m pl aléptâ, f pl aleápte; biringí, has, f -ă, m pl hași, f pl háse; háscu, f -scă (no pl); prot; un și un (lit. 'one and one'; the same construction in Albanian, PARALLEL 125)

CHOKE vb. ▶ascálnu, ▶ascálín di gúše

CHOLERA s. huléră

CHOLERAIC adj. hulirós

CHOLERIC adj. inacíu, inací, inagí, căchiós → ILL-NATURED

CHOOSE vb. ▶alég (→ § 32); (too much and/or too long) pri-alég

CHOOSEY, CHOOSY adj. căpriceár, căpriceárcu, nizeárcu

CHOP s. (seal, stamp) túră, vúlă, miúre; (kind, brand) turlíe → CHOPS

CHOP vb. (to hack) toc; (to tear into pieces) diñíc; to ~ smb.'s head off l'au cáplu → BEHEAD

CHOPPING BOARD s. mbrustár; Bit: dácă

CHOPPY adj. (changeable, variable) nu sta pri únă

- CHOPS** s. pl. fălti f pl, fălcă sg
CHORD s. → STRING; (*in tune, accord, in music*) duzéne
CHORE s. lúcru, huzméte
CHORTLE vb. varâd
CHOSEN adj. aléptu, f -eáptă, m pl -éptâ, f pl -eápte
CHRISM s. mir, nír
CHRIST Hristó(u), Hriştó; *They died for ~* Tră Hristólu năşti cădzúră
CHRISTENDOM s. criştinătăte, crăştinătăte, criştinitătică
CHRISTIAN s. crâştin, criştin; coll. criştináme; **We are** ~ Tâném păreásiñ (*lit. 'We observe fasts'*)
CHRISTIAN adj. criştinéscu, -eáscă, -éştâ, -ésti
CHRISTIANIZATION s. criştináre, criştiniipsíre, pătidzáre
CHRISTIANIZE vb. varîstinédz, criştinipséscu, vătédz
CHRISTIANIZED adj. criştinát, criştinipsít, pătidzát
CHRISTIANLY adv. crăştineáște (*and crâş-*)
CHRISTMAS s. Crăciún, Cărciún (*and Câr-*); **on ~ day** tră Crăciún
CHRISTMAS EVE s. Cólinda invar.
CHRISTMAS TREE s. || BELIMACE 50: pómlu veárde
CHROME s. hrom
CHRONIC DISEASE s. măráze veáclé
CHUB s. ichth. clen m
CHUBBY adj. grásic, -că, -íti, -íte; síşcu, -că, sístâ, síste || DIARO 143: şúşcu
CHUCK IT vb. (*to give up*) trag mână (di) → ABNEGATE
CHUM s. (mate) soț, oáspe
CHUMP s. zúrlu
CHUNK s. bucátă, cumátă, tópă
CHURCH s. băseárică, băseárcă; **N:** also biseárică
CHURCH BANNER s. sígne
CHURCH STALL s. stálă, stisídhă
CHURCHWARDEN s. pítrup
CHURL s. (*rude, ill-bred person*) jupân, păduríš
CHURLISH adj. (*rude*) păduríš || **Pes:** distórsu, cl 44
CHURLISHNESS s. huryeátă
CHURN s. (*container to make butter*) butín, bătin; tálar
CHURN-STAFF s. (s)fârlíciu
CICADA s. ent. carcaléc, cicalédz, scarlécz, curcaléc, caculéç,

CIDER

Gop: scucaléť; scarcalít, scărcăliť, acrídă, lăcústă → CRICKET

CIDER s. bôză, buză

CIDER DEALER s. buzagí

CIGAR-CASE s. țiyarét, țiyăréte

CIGARETTE s. țiyáră, fum

CILIUM s. peánă → EYELASH

CINCTURE s. páhtă → GIRDLE

CINDER s. zgúră, zgureáuă

CINDERY adj. zgurós, -oásă; zgúrav, -avă, -ayă, -ave

CINNAMON s. canélă

CIRCA adv. || PC: cam

CIRCASSIA s. Circhizáme

CIRCASSIAN s. and adj. circhéz; coll. circhizáme

CIRCLE s. arucót, arócut, rucóciu, G: arcoátă; yiur, yiúră, yir, ghírgal, stipáre, suzé, târcól; țerciu, térchiu; (~ marked on the ground in children's games) sóir; (~ under the eyes) arúptu

CIRCLE vb. ▶vanvárlighédz, anvárig, anvárlig, ntérciu, ntírciédz, tirclédz, ▶tíngu; (to drive smb. into a corner) anápădéscu

CIRCULAR adj. arucutós, -oásă; strónghil, m pl -nghil'

CIRCULATE vb. (to move or pass to and fro) ▶úrdin, cur, trec

CIRCULATION s. treátiare, tričéare; to be in - (as of money) trec, ▶úrdin

CIRCUMCISED adj. (of Muslim Turks) tălát, m pl -lát

CIRCUMCISION s. siréte, sâréte, suréte

CIRCUMSPECT adj. câştigós, -oásă, -óši, -oáse

CIRCUMSTANCE s. pirístase, oáră; narrow ~s cacurizipsíre → UNDER NO ~S

CIRCUMVOLUTION s. (a)nvártitúră, (a)nvártíre (and nvăr-); (as around an axis) šutâre

CISTERN s. (water wagon) buduváie, stérnă

CITADEL s. căstru, țitáte, grădítă, calé

CITATION s. (summons) iczáre, clíse

CITRIC ACID s. limóntus

CITRON s. chítră

CITY s. cásábă, cásâbă, cásâbău, hásábă, hásăpă, (a)pulitie, póli, misíre, pázáre

CITY LIMIT s. || Cru: sinúr, GOLAB 248

CIVIL STATUS s. óhe

CIVILITY

- CIVILITY** s. uminíle → ELABORATE CIVILITIES
- CIVILIZATION** s. (*the act of civilizing*) pulitipsíre
- CIVILIZE** vb. •pulitipséscu. •fruminéscu
- CIVILIZED** adj. (*polite, urbane, refined*) pulitipsít
- CLACK** s. (*rapid talk*): His ~ goes thirteen to the dozen
Ápă-l' nárdze gúra → CHATTER
- CLAD** adj. viscút, (a)nviscút
- CLAIM** s. țeárire, țireáre; (*as in court*) nadé, nadée → CAUSE, PUT UP A ~
- CLAIM** vb. țer, cáftu
- CLAMBER UP** vb. •(a)ngărlím (*and angăr-*) → CREEP UP
- CLAMMY** adj. mázgós, -oásă, -óši, -oáse
- CLAMOR** s. strigáre → HUBBUB
- CLAMOR** vb. strig, fac ghiurultíe → SHOUT
- CLAM UP** vb. amuťascu, tac
- CLAN** s. || MERCA 3: ghireáuă
- CLANK** interj., ono. glungurú
- CLAP** vb. (*to applaud*) plăscänéscu; (*while dancing*) dau mânle n plăscu, n-gioc mânle n plăscu || BASME 249: plăscänéscu pălnile
- CLARET** adj. (*red to purplish pink*) višinát; víš(i)nă invar.
- CLARIFICATION** s. (*as of water*) limpidzâre, limbisíre, dizlăcíre, lăyărsíre
- CLARIFY** vb. limpidzăscu (*and limbi-*), •dizlăcëscu, •lăyărséscu
- CLARINET** s. gârnétă, súrlă, clărinétă
- CLARINETIST** s. gârmetăgí
- CLASH** s. ciucutíre, acătăre, ncârligáre, fricáre
- CLASH** vb. •ciucutéscu → COLLIDE
- CLASP** s. (*fastener*) ceapráche, cipráche, ciupráche, cârlíg, cárlichár
- CLASP** vb. •stríngu, N: (*rarely*) strângu; to ~ one's hands (*as in astonishment*) •ncl'idz mânle; to ~ to one's heart stríngu la sin
- CLASS** s. (*body of students*) táxe || Cru: rázred GOLAB 246
- CLAW** s. úngle; Clís: zgrâñe
- CLAY** s. lut, țáră, clísă, niglánă; (*the human body in distinction from the spirit*) → DUST || ALIA 31: lăschi, múzgă
- CLAY** vb. (*to apply a coat of ~*) •aúngu
- CLAYEY** adj. lutós; ~ soil plăvúc n || CUNIA 177: alutós, niglinós
- CLEAN** adj. curát, spástru, m pl -ștri, f pl -stre; ascuțât, aspi-

CLEAN

lát; lat, f -ă, m pl lat, f pl láte; lăyără invar.; cârtânós, chischín; yilie (lit. 'mirror'); căthărusít; (rare) nyiurát [nyiu•u•]; **as ~ as a whistle** ca scos dit ou || **Cru:** (pedantically ~) chibár, GOLAB 230

CLEAN vb. ▶spăstréscu, păstrăséscu, păstréscu; (to extirpate, to weed) cur, cur di érghī; adár lăyără; căthărăséscu; **to ~ smb. out** (as at cards) (a)fuléscu (di parádz); fufuléscu; ~ed him out l-fu-fulí; **to ~ off** (as of a blackboard) ▶aștérgu, ▶astíngu; **to ~ up** (as a room) născăréscu

CLEANING s. spăstríre, păstrire, curáre, căthărsíre, (a)născărsíre, născărié

CLEANLINESS s. pástru, spástră, pástră, chischiemeătă, -neătă

CLEANSE vb. trec tu ápă || CUNIA 56: trec prit ápă

CLEANSING s. (as raw cotton) scălsíre

CLEAR adj. (cloudless) curát; lăyără invar.; (as of a lake) límpid

CLEAR vb. (to make or to become clear) limbidzăscu, limbiséscu; **to ~ the table** ▶scol meása, créscu meása, mut meása; (to ~ smb. out of money, etc.) (a)fuléscu (di parádz) || (to ~ from accusation or blame) scot cu fáta álbă, BASME 177

CLEARLY adv. || ca tu cutii (lit. 'like in a mirror'), HRISTU 23

CLEAR OUT: Clear out! Adúnă-u di auá! → GET LOST

CLEAR UP vb. (of the sky) ▶dișclíd; 3 sg impers. ▶disvirneádză, ▶nsirineádză, ▶nsirină, ▶gălăște; (as of a puzzle) l'-dau di fún-du; **to ~ one's brow** (i.e., to calm down) ñ-yin căprâle (lit. 'my goats are coming [home]!')

CLEARANCE s. (of merchandise) mărdáie

CLEAT s. (as on the bottom of a shoe to protect it from being worn down) nálce

CLEAVAGE s. (break) disicáre, discáre

CLEAVE vb. ▶disíc

CLEFT s. cripătúră, tânțână → SLIT

CLEMENCY s. ñílă, imiráme, isáfe, merhaméti || limusíni, CUNIA 56

CLEMENT adj. ímir; ñilós, -oásă, -óši, -oáse

CLENCH vb. stríngu

CLERGY s. clir

CLERK s. mimú

CLEVER adj. drăcós, drăcurós, chischín, chischinéț, epitídhieu,

CLEVERNESS

ítru, mástur, pir, pírgáć, theámin, ustă || **Cru:** prucupsít, GOLAB 245

CLEVERNESS s. pireáṭă || CUNIA 138: iṭrăli

CLEW s. gíem, glom; cuváre, cuvalístră

CLICK vb. (to fit or work together smoothly) •uidiséscu

CLIENT s. muştirí, muştiră

CLIFF s. şcárpa, şcábă, piştireáuă, **N:** pişcireáuă

CLIMATE s. aváie, aváe; hâvă, **N:** hăváie; **Here is a harsh** ~ Auá eáste hâvă greu

CLIMB vb. (as a mountain, a ladder) •alín; (as of a goat on a steep hill) •aspíndzur; (as up a tree) •ascálín, ascálnu, •angärlím

CLIMBING s. (as a mountain) anifuráre, anífur

CLIMBING adj. bot. ascálnătór, *m* pl -tóri, *f* sg/pl -tóáre

CLINCH s. ncärfusíre

CLINCH vb. (to fasten) •ncärfuséscu

CLING vb. •ascálín, ascálnu, mi tân scalu, I'-acáṭ yeáca; ~ to him! Ascálnă-te di el!

CLING TO ONE'S OPINION vb. u leg tu greáuă, u leg greáua

CLINK vb. asún; to ~ **glasses** fac cíóca, •cingärşéscu; (to ~ and drink) •ciucutéscu || ALR 1270: fac tóca

CLINK-CLANK interj., ono. (as of a bell) glungurú

CLIP s. foártică

CLIP vb. (usu. of hair or wool) túndu (→ § 32); foártic, fur-tichédz; (of the wool on the head of a sheep) cápit, cápitédz; (of the wool on the belly and under the tail) suilédz; (to trim with scissors) aruféc; (to clasp) •vacáṭ, •stríngu

CLIQUE s. táymă, suṭátă; a ~ of liars and rascals ună suṭátă di psívṭâ (or di spindzuráṭ)

CLITORIS s. caṭaflác || múscâ, závâ, DIARO 264

CLOAK s. tămbáre (and tâm-); dim. tămbărúše; tălägán, tăligáne; (~ with a hood) cápă, pănuçáplă, pănuçápă giúbă, giubé; măl'ót; (with the hair outwards) sárică, sárcă; gioc, gióčă; (~ for rainy days) brúṭă; (Turkish ~) caplämă; (for children) sárcótă; cacúṭă; **Bl:** (made ~ of goat hair) láră; **Bl̄t:** (~ made of black wool) dzaṭ; **N:** (sleeveless ~) şigúnă, şigúne; **N:** (for women) căndúše, cundúše; şcúrtă; **S:** tipúne; (sleeveless) capótă

CLOAKROOM s. sárceáne

CLOBBER vb. •agudéscu, •päléscu, dau

CLOCK

CLOCK s. sähát(e), s(ă)áte; oáră, órnic, urulóye; **The ~ struck five** Săhátea deáde tínți || **Pes:** (- on the wall) siháte, cl 260

CLOD s. (lump of earth with grass) zvol, zvolu, zvólar, zvulár

CLOG s. (sabot) nalóne, nálúne, **N:** nalínă; (a weight attached to an animal's leg to hinder motion) chédică, cheádică

CLOG vb. ▶ancheádic → SHACKLE

CLOISTER-WALL s. băgdătie, citmă → WALL

CLOP s. aróput, tópur, tróput

CLOP vb. arüpătăescu, rupuțăescu

CLOSE s. (end) bitisítă: **at the ~** nai ân coádă

CLOSE adj. nclís; (intimate, as of a friend) bun; (tight, stingy) stres; (crowded) ndisát, strímtu; (near) di-anvărlíga: **a ~ village** ună hoáră di-anvărlíga; ~ **at hand** próhir

CLOSE vb. ▶nclíd, **F:** nchid; (as one's fists) ▶stríngu

CLOSE adv. (intimately) aproápe, alături, alăturea

CLOSED adj. (very tightly ~, as of one's lips) nclištát

CLOSE-FISTED adj. stres, f -reásă, m pl -reši, f pl -reáse

CLOSEMOUTHED adj. câştigós, -oásă, -óši, -oáse

CLOSET s. dulápe; (in a wall) dulape dit stízmă; firídhă (and firídă), frídhă; cărghie, căryie, cumáră, misánandră, cușug || **Cru: camáră,** GOLAB 224

CLOSE TO prep. ntră, ntrâ, ndră, tră; príngă, priníngă, níncă (and níngă), nângă, língă, alăturea di, pri níntră; **Go ~ him** S-vă prucheáť príngă nás; **He kept him ~ the sheep** L-čânú pri níntră steárpe; **They are sitting ~ him and are smoking** Sta trâ nás di trag týiyáră

CLOT s. (of blood) clág di sândze || **Pes:** (as a ~ of butter in sour cream) grundíce

CLOTH s. (linen) pândză; (coarse woolen ~) šiác, šaiác, véstu; (piece of ~) peátică; (silk ~) silinícă, sălinícă (and sâ-); (thick ~) pustáve, pulsúră || (~ used by women undergoing menstruation) spástrâ, zóstrâ, DIARO 105

CLOTHES s. stráñe pl, strániu sg; stóle no pl; European ~ (coat and pants) strímte f pl, frântéşti f pl; **He put on E.** ~ Intră tu strímte; **I see him in E.** ~ L-ved tu frântéşti; (girlish ~) fitéştile f pl def.

CLOTHES-BRUSH s. → BRUSH || **Pes:** fărce, cl 45

CLOTHESLINE s. || fúni, DIARO 215

CLOTHESPIN

CLOTHESPIN s. || cláe, DIARO 215

CLOTHING s. vistămínte n pl, vistămíntu, viscămíndu sg; stránie n pl, straňiu sg

CLOUD s. niór m/n; nor, nuór, năór || **Clis:** năúr, BASME 651; ALIA 9: ñiór, neór, neóre

CLOUD OVER vb. niureádză 3 sg, nigureádză 3 sg; fig. mi nigurédz or mi nigurédz la fátă || **The sky has clouded over, it's going to rain** Térlu niură, s-feáti ciórgâ, va s-da ploáe, DIARO 229

CLOUDBURST s. zof, zdárce

CLOUDED adj. vurcusít; ~ over (of the sky) astupát, alăcít

CLOUDLESS adj. sirín, curát, gălit, límpid, lăyáră invar. ||

SJOS: strufingié, CL 261; **Prv:** xistiriyeáuâ, CL 42

CLOUDY adj. astupát, niurós, nigurós, niurát → BECOME ~ || **SJOS:** muntós, CL 256

CLOUT vb. •agudéscu → HIT

CLOVE OF GARLIC s. cătăl di alú || **Av:** cior di alú, CL 43

CLOVER s. trifólú → TREFOIL

CLOWN s. baláciu, soitár, casoitár

CLOWN AROUND vb. || **Why are you clowning around?** tî faťi ca vârnu caraghióz? DIARO 179

CLOY vb. •(a)năfătéscu, •fănatéscu, fănitéscu; •pristăniséscu, pristănéscu, prăstănăescu, •cos di mâcăre, •adár ciufulică (or ciuflácă, ciuflécă, ciuflícă); (to disgust with excess) ñ-i greátă → NAUSEATE

CLOYED adj. (stuffed, full) sătúl, m pl -túl; săturát

CLOYING adj. (excessively sweet) liyusít

CLUB s. (staff) gărbáce, gărbáciu; (weapon) buzdugán, buzdugáne, buzdugánă → CUDGEL

CLUB vb. agudéscu cu ciumága

CLUBS s. (♦ on playing cards) || DIARO 204: lăi (pl of laiu 'black')

CLUCK(ING) s. (of hens) cărcăridzáre

CLUCK vb. •cărcărédz, căcărédz

CLUMSY adj. astângu, m pl -ndzi, f pl -ndze; angričós, -oásă

CLUSTER s. (a)pálă; in ~s păli-păli || **Pls:** (tuft of hair) tumb, CL 262

CLUTTER s. mintitúră, mintireáje, mintireáťă

CLYSTER s. (enema) ylistír

COACH s. cucíe → CARRIAGE

COACH-HOUSE

COACH-HOUSE s. plánčă (and plándză)

COACHMAN s. cucigí, chiragí, sindúš; (*in children's games: the player who has the whip*) tombulár → CARTER || ALR 281: cárvenár; BELIMACE 48: cociás

COAGULATE vb. (*usu. of milk or blood*) vcléeg, (a)ncléeg; (*of a dish*) pihtuséscu || ALR 1121 (*as of fat, 3 sg*) ngláťă

COAGULATED adj. (*of a dish*) cápait

COAGULATION s. ncligáre

COAL s. cárbové m; chiumúre f; coll. cárbováme

COALESCE INTO ONE vb. vfac únă

COALIFICATION STATION s. cárbovárlíche

COALITION s. táráfe

COARSE adj. (*as of wool*) áscur, áyru; scliró

COARSEN vb. (*as of the skin*) vascurédz

COARSENESS s. (*of behavior*) ascuráme, huryeátă

COAT s. (*for men*) surtúc, sultúc, siurtúc; (*velvety ~*) mindán; blť: (*black woollen ~*) dzať; (*sleeveless furred ~*) cheptár; (*for women*) bértă, bidéne, búndă; yúnă, sac || **Cru:** (*~ worn by shepherds*) giumădáne, GOLAB 261

COAT vb. → PLASTER

COAX vb. culăchipséscu → WHEEDLE || PC: cândiséscu

COBBLER s. păpugí, cárpačiu → SHOEMAKER

COBBLER'S SHOP s. cunduragilâche

COBWEB s. pândză di păiángu; pândzină di păiángu; cánă

COCK s. (*of a gun*) ceárcu || **Pes:** mânár; **Gsus:** mânáră, CL 255

COCK s. (*a small pile, as of hay*) cápítă, cupítă

COCK-A-DOODLE-DOO ono. cucurígu, cucurícu, câ-câ-câ; câcă, chichi-chí

COCK A SNOOT AT SMB. vb. vmundzuéscu; l'-dau măndzăle (*or mündzăle*) → THUMB ONE'S NOSEB. vb.

COCKCHAFER s. ent. cleg, zăngänár (*and zângâ-*); green ~ júnă

COOCKCROW: (*dawn*) nícă nicântâtă cucótľi

COCKEREL s. (*young rooster*) cucutíciu

COCK-EYED adj. || (*squint-eyed*) **Av:** zăvumát CL 263 → SQUINT-EYED

COCK'S COMB s. bot. štíră, štírnu; (*yellow flowers: máranthu, marándu, vague meaning in the DDA*)

COCKSURE adj. saylám(cu)

COCKY adj. saylám, saylám(cu), thirisít

COCOON

- COCOON** s. gâgoáše di sírmă, gugóš di sârmă; búbă, cucúlu
- CODDLE** vb. (to baby, to spoil) •dizñérdu, •cănačipséscu, •hăidhipséscu, puşputéscu, •zdrudéscu
- CODFISH** s. (salted and dried) bacal'ár m
- CODGER** s. om şuţât, om aruşuţât
- COEQUAL** adj. ísea → EQUAL
- COERCE** vb. •stríngu, bag súla n coáste → COMPEL
- COERCION** s. cilihtisíre → CONSTRAINT
- COFFEE** s. café, N: cafée → TURKISH ~
- COFFEE CUP** s. ceáscă, filigeánă, filgeánă, fligeánă
- COFFEE HOUSE** s. cafiné, cazín
- COFFEE-HOUSE KEEPER** s. cafigí m, cafigioáñe f
- COFFEE-MILL** s. moáră di café
- COFFEE POT** s. (with a long handle) ibríc, Gop: iubríc; yiumáč, iamáčă, ghiumáč, ghiumáciu, cafébric, gigivé, giugivé, gjivé, gisvé, gisvée
- COFFEE ROASTER** s. dulápe
- COFFER** s. căsélă, casélă, hasélă, măláthă, săndúche, sindúche, sfindúche
- COFFIN** s. svindúche, sindúche; căvúre, chivúre; xilucrevát; N: cufciúg; scámuu, cutié di mórtu || ALIA II q.214: cutié, cásă
- COFFIN MAKER** s. cufciugár
- COGITATE** vb. •minduéscu
- COHERENT** adj. ligát
- COIL ONESELF UP** vb. •fac culác || (as under a warm blanket) mi cutiléscu, DIARO 271
- COIN** s. pără, N: pră; F: cătíth n; G: gălăgán m; mitilíc m; pénge; sfântíc m; spéndză; şitác m; statírá, munédhă, găzétă; pinéş (gold ~) gálbină
- COITUS** s. → COPULATION
- COL** s. (saddle-shaped depression in the crest of a ridge) şilă-túră, şulătureáuă; coácă
- COLD** s. (low temperature) (a)răcoáre, arcoáre, arcuráme; arătíme; frig; (severe ~) virvér, dzer; It was extremely ~ Cripá chétrile di dzer ş di virvér; (bodily disorder, malady in the head or chest) arémă, aréme; bútur, ceáră, guhtíc, rufă, sirmíe → CATCH A ~ || Cru: I caught ~ Arémă mi acătă; Am arémă, GOLAB 201
- COLD** adj. (a)răte, m/f; (a)rătă, m/f pl; (susceptible of being ~)

COLD

frigurós, arcurós; **The weather was** ~ Chirólul erá arcurós; **as** ~ **as ice** córcan invar.; (*harmed by frost*) cótâ invar. → BE ~

COLD adv. (*with utter finality*) dip → TOTALLY

COLD FEET s. trimuráre, trimurárea a díntălor; cărcicáre

COLDLY adv. aráte; **He spoke to me** ~ Ň-zburá aráte

COLDPROOF adj. G: sărcás, sărchipcos

COLIC s. **I suffer from** ~ Mi múscă buríclu; (*a sheep disease*) strof; **sick with** ~ strufchisít; **to be diseased with** ~ strufchisescu

COLLAPSE s. arăvuíre → FALLING IN

COLLAPSE vb. cad, varuvuéscu, vărdăcusescu, tălcéscu; (*to shrink, to deflate*) vădisumflu, disúflu; (*financially*) cad nafoără || (*to break down in vital energy, stamina or self-control through exhaustion or disease*) cad di cicioáre (lit. 'to fall from one's legs'), PARALLEL 127

COLLAR s. yică, N: iácă, yeácă; limăreáuă; (*detachable ~*) culár; (*of a blouse for women*) părtítă; (*of fox fur*) ilmă, ilmáe

COLLEAGUE s. simathití

COLLECT vb. vădún, lixéscu, silixéscu

COLLECTED adj. (*cool*) stăpuít; cap ligát (lit. 'tied head')

COLLECTION s. adunătúră

COLLECTIVE FARM s. || **Cru:** stopánstvo, GOLAB 250

COLLECT ONE'S FACULTIES vb. Ň-yin tu oră; Ň-yíne sulúchea; 3 sg m, pt: víne ântr-ésu || **Alb:** âñ l'au vétea, CAPIDAN 177

COLLIDE vb. văcăpăsescu, văciucutéscu; mi dau; **they ~ed with such force that** s-deádiră cu ahântă fórță că || **Cru:** mi gudéscu, GOLAB 218

COLLISION s. cingărsíre

COLLUSION s. țeásire, țăseáre, cuțeáre

COLONEL s. culási [•lási], sg. and pl. (*rare*) cólásă; alái-bei

COLONNADE s. témplu

COLOPHON s. săcâze, ceamceacâză, samsacâze; măstíhe

COLOR s. bóie, buiáuă, réngă, rénghe, hrómă; (*of the face*) máste

COLOR vb. chindrisescu, ncărdzél'u, dau réngă

COLORATION s. văpsíre, văpsitúră

COLORFUL adj. cu buiéi [bu•iéi] (lit. 'with colors')

COLOSSAL adj. balaváncu, m pl -ánți, f pl -ănti; évil

COLOSSUS s. (*of a very large person*) lúftă

COLT s. măndzu (and mân-), mândzác; G: dintác; (*two-year old ~*) dhiót m, dhioátă f; (*as*) **sound as a ~** sănătós ca grij di dzádă →

COLUMN

ROACH

COLUMN s. (pillar) culoánă

COLZA s. bot. **wild** ~. || **Pls:** sinápi, **SJOS:** snápi, CL 261

COMB s. cheáptine *m*; dim. chiptiníciu; (with large sparse teeth) zuyránă, zug-; discăciór, -citór; gríbă, glí-, ylí-, gríblă, zórnă; (a rooster's ~) creástă, giúfcă || **Trn:** zuyrámă, NEIESCU 111

COMB vb. ▶cheáptin, chéptin; (to curry a horse) xistrisescu; **N:** histrisescu

COMBAT s. alúmtă, băteáre, bátire, bătic, bătie, ncârligáre

COMBAT vb. → FIGHT

COMBATANT s. and adj. alumtătór, -toáre; lumtás

COMB DOWN vb. (to scold severely) l'-afúm năriile (lit. 'to smoke smb.'s nose')

COMBINE vb. ▶alăchéscu, ▶ameástic

COMBUSTION s. ardeáre, árdire

COME vb. yin (→ § 32); agiúngu, cupásescu; **Why have you come?** Te t-u vinítă? **There they ~!** Ia-l', agiúngu! (of the ~ing of the night) ntúnică 3 sg impers.; **to ~ over** ursescu; **Come over tonight, if you wish** Urseá, ma s-vrei, astáră; **Come closer!** Éla! or Fă-ñ-te ncoáte! 2 sg; Ilát! 2 pl; **Where have you come from?** D-iu nă cupă-síși?

COME ACROSS vb. dau di, ▶mpichiu, mi áflu pri cále; **There you will ~ a dog** Acló va s-dai di un câne; **I came across a rich man** Ded di om cálđu; (by chance) tihisescu, ▶astálú; **If you ~ a snake, smash its head in!** Astál' šárpe, chiseádză-l' cáplu! ▶(a)ndămu-séscu; (~ smth. bad, unpleasant) (a)ndisescu; **I came across trouble** ñi-ndisii lăiátă; ▶ndizmusescu, andămisescu, dau chéptu (cu)

COME BACK vb. ▶tórnă, **F:** térru

COME BETWEEN vb. ▶bag

COME DIFFICULT TO SMB. vb. mi (a)ngréc; impers. ñi-ngreácă; **Work comes difficult to you, doesn't it?** Lúcrulu ñâ-ngreácă

COME DOWN vb. ▶dipún, ▶scad, năvăléscu; **came down from the tree** năvălí di pi oárbări → DESCEND

COME DOWN HEAVILY ON vb. (as a threat) lu-nvét eu panachída! **I'll come down heavily on you!** Va-ñ arát!

COME DOWN A PEG OR TWO vb. li dipún uréclile; l-dipún tâmbărălu

COME FORTH vb. ies, es; aor. insíi, išíi, i(n)şái

COME IN! Trițet năúntru! (2 pl)

COME IN THE NICK OF TIME vb. (a)pugudéscu

COME IN STAGE

COME IN STAGE vb. dișcíid tu lúme

COME NEAR TO vb. ▶apróchiu

COME NOW! štu-cará!

COME OFF vb. u scot náparti, căturthuséscu, mi alég (cu) || CUNIA

259: u scot n cáli, u scot n cap, scot lúcurlu n cap; acát pésti

COME ON! || *Cru: ai! áide!* GOLAB 196; DIARO 89: (used challengingly) ba! ~, who told you that? ba, di iu u scoásiși și aéstâ?

COME OUT vb. ies, es; ~ with clean hands es cu fáta álbă; ~ in procession scot sínile

COME OVER vb. cupáséscu, urséscu; *Turks came over to his house* Túrți l'-cupásiră n cásă; *Come on over!* Cupăseá ñăúntru n cásă! → INVITE; (to ~ unexpectedly, as of thieves, guests, etc.) ▶cálcu; *We will ~ to your place unexpectedly* Va vă călcăm când nu va știț

COME ROUND vb. med. ñ-yin pri mínte; ñ-yin tu orí || VELO 98: âñ vin pi veti

COME TO A HEAD vb. (of a boil) adún; *My boil is coming to a head* Gârnútlu ñ-adúnă; cluvyisséscu

COME TO AN AGREEMENT WITH vb. mi (a)ndrég (cu)

COME TO AN END vb. (a)scáp; *The day is coming to an end* Dzúua ascápă || *Amc: The story has come to an end* Si scápă părámíthlu, RÉCATAS 37; *The day has come to an end* Frâmse dzua (lit. 'the day has broken'), PARALLEL 124; si-nclíié 3 sg. aor., TULLIU 124

COME TO BLOWS vb. ▶(a)nciúp (cu), ▶(a)ngiúp; ▶acát (cu); ▶acát di per (cu); ▶agiúngu la par (cu); ▶(â)ncârlighédz (cu)

COME TO CUFFS vb. mi-acát di per (cu), ▶agiúngu la par (cu)

COME TOGETHER vb. (to congregate) ▶adún; (of sheep) ▶mâršin, ▶mâršinédz

COME TO KNOW vb. mi cunóscu cu, fac cunușmáie cu; (to learn) l'au di hăbáre

COME TO LIFE vb. ñ-yin tu orí → COME ROUND

COME TO LIGHT vb. ies tu páde; (as of a theft) ies to miydáne

COME TO LOGGERHEADS vb. ▶agiúngu la par → COME TO BLOWS

COME TO NOTHING: *It came to nothing* Țívale si aleápse; (in vain) ti éră š-ti séră || *Cinúše s-feáte* (lit. 'It became ashes'; details in PARALLEL 120)

COME TO ONE'S MIND vb. || *Cru: ñ-tăcăiáște*, âñ tihneáșce, GOLAB 253

COME TO ONE'S SENSES vb. (to come to reason) dipún mínte

COME TO REASON vb. dipún mínte, bag mínte, ▶fruminéscu, ▶aštérnu

COME TO TERMS WITH

COME TO TERMS WITH SMB. vb. → AGREE || u scot náparte cu, BASME 494

COME TRUE vb. (to become fact) 3 sg aor. s-feáte; pf. s-áre fáp-tă; acáťă loc; **dreams** ~ yísile s-fac; **Your words have come true** Zboárile a tále acătáră loc

COME UP vb. ies; (to ferment, to rise, of dough) 3 sg pf **The bread has not come up** Pânea nu eáste viñítă; (of plants) dau || **I want to see how the grass comes up** Vroi s-vedu că cum u-s da iarba, HRISTU 45

COME UP TO THE BIT vb. (to sit, of a dog) stau sústa

COME UP WITH SMB. vb. (to reach) vapróchiu, agiúngu, vaxéscu, a-séscu

COME WHAT MAY! ti va, las s-híbă! || Te s-eásă, z-beásă, BASME 489; iu s-eásă, z-beásă, BASME 405; tângăr-mângăr, BASME 405

COMEBACK s. nápuíre, túrnáre, turnátă

COMELY adj. aléptu, -eáptă, -éptâ, -eápte → HANSDOME

COME-ON s. culăchíe, culăchipsíre, bágáre pri sómnu

COMESTIBLES s. pl máncačtúră → FOOD

COMEUPPANCE s. pirdáfe

COMFORT s. (solace) sámánáre, păriyuríe

COMFORT vb. azbún, asbún; văriyurisescu, văryurisescu → CONSOLE, RECONCILE

COMFORTS s. pl. zéfche, zéfcă

COMING s. vinítă (and viñítă), vineáre, viñáre, viñíre; **What is the purpose of your ~?** Te t-u viníta? ~ of summer nviráre

COMING BACK s. turnátă, turnátúră

COMING DUE s. (deadline, as of a payment) murmín

COMING IN s. intráre (and indráre)

COMING OUT s. inşíre, işíre

COMMAND s. endolíe, ordhiníe, părănghilíe, cumándă

COMMAND vb. dau dimândáre → ORDER

COMMANDER s. silihtár, tăpár, cumandár

COMMANDER-IN-CHIEF s. arhistratiyó, seraschér

COMMANDMENT s. dimândáre (and dimân-), părănghilíe

COMMEMORATION s. (a Christian ritual and banquet) pumeán, pu-miníe, trisáyiу

COMMENCE vb. → BEGIN, START

COMMERCE s. embóriu, emburlíche, tigearéte, tugearliche || **Pes:** prämäteftălâche, CL 517

COMMERCIAL

COMMERCIAL adj. tugiréscu, -eáscă, -éştâ, -éşti

COMMISSION s. pitrupíle

COMMIT vb. (to carry into action) fac, adár; u adár muşiteás-
că; **What sacrilege have they ~ed?** Te lăiéť au fáptă? || ~ oneself
(to pledge) leg zbor, CAPIDAN 176

COMMIT AN ERROR vb. (a)lăthipséscu → MAKE A MISTAKE

COMMIT A SIN vb. → SIN

COMMITTEE s. efuríe, efurlíche, pitrupíle

COMMODITY s. (merchandise) prämätíe, pärnätié; sáváte, pl. su-
văt,

COMMON adj. (ordinary, usual) paráspur

COMMON PEOPLE s. ciuplicheáuă

COMMON SENSE s. aduchíre, aduchitúră

COMMONER s. (om) di arádă (and arádhă); paráspur

COMMOTION s. trunduíre, mintíre (and mindíre), mintitúră

COMMUNICATE vb. (to inform, to let know) dau di şteáre; dau di
hăbare

COMMUNION s. cumnicatúră; (before Easter) păştic; **to administer**
or receive ~ ▶cumânic

COMMUNIQUÉ s. şteáre, timbí(h)e

COMMUNITY s. giumaéte, giumäte, chinötítă

COMPANION s. soť m, soátă f; curcónu m, curcoáñe f

COMPANY s. sinastrufie; **in** ~ carší adv. → ASSOCIATION, SOCIETY

COMPARATIVE s. (the ~ degree) singriticá

COMPARATIVELY adv. singriticá

COMPARE vb. ▶fac biáne [bi•á•ne] → AS COMPARED TO

COMPARED TO prep. spróti

COMPARISON s. biáne [bi•á•ne] invar.

COMPASS s. pusúlă

COMPASSION s. ñílă

COMPASSIONATE adj. ñil(ă)ós, -oásă; adil'ós, -oásă

COMPEL vb. bag súla tu coáste → CONSTRAIN

COMPELLED adj. stres, f -eásă, m pl streši, f pl -eáse

COMPENSATE vb. ▶plátéscu

COMPENSATION s. plátă, muştinare

COMPETE vb. ▶sinirséscu; mi ťau la ntriťeáre

COMPETENT adj. ácșu → ABLE

COMPETITION s. ntreátiire, astreátiire, astriťeáre

COMPLAIN

COMPLAIN vb. •rucuiéscu, •buiséscu, căñiséscu (*and câ-*)

COMPLAINING adj. parapuñárcu, pl m -rti, pl f -rte → PLAINTIVE

COMPLAINT s. plâgu, (a)rugiuhále, (a)rgiuhále, aruzuvále,

parápun; (*reproach*) zboáră năpói n pl; **to lodge a ~** → PUT IN A CLAIM

COMPLETED adj. (*entangled*) cărsilát

COMPLETE adj. (*finished, done*) susít, mplin

COMPLETE vb. (*to bring to an end*) •mburéscu, bitiséscu

COMPLETELY adv. dot, dip, dibină, dicutót, dicutótalui, acutótalui, fáre; G: pandilós; xintopándo; cu síndu, cu pándu || BASME 95: de-a ghínealui

COMPLETION s. buríre, susíre, sculusíre, scărchíre (*and scâr-*), scărchitúrá

COMPLEXION s. fátă

COMPLIANCE s. ascultáre; full ~ pára-ascultáre

COMPLIANT adj. ascultătór, -oáre; tibié invar.

COMPLICATED adj. cărsileát

COMPLICATION s. (*embroilment, perplexity*) birdhipsíre; mintitúrá, síyise → CONFUSION

COMPLICE s. G: yitác

COMPLY vb. •ascúltu (di); **They do not want to ~ with anything**
Di țivá nu vor si-ascúltă

COMPORT vb. mi (a)pórtu → BEHAVE, CONDUCT

COMPORTMENT s. (*behavior*) aréu; cùmpite f pl

COMPOSE vb. •fac, •adár

COMPOSITION s. (*putting together*) adáráre, adráre

COMPOSITOR s. tipuyráf

COMPOSURE: to recover one's ~ vin pi ópse → RECOVER

COMPOTE s. || cuşáfi, huşáfi, uşáfi, DIARO 281

COMPREHEND vb. → UNDERSTAND; (*to include*) ncurpílu, ncurpi-lédz (*and ngur-*), ngrupilédz

COMPREHENSION s. achicásíre, chicazmó, ayrăxíre; (*grasp*) ncurpiláre

COMPRESS vb. •(a)ndés, andiséscu, •apitruséscu, putruséscu; •strimuxéscu

COMPRESSION s. (a)ndisáre, apitrusíre, strimuxíre, strândzire, strândzeáre

COMPRISE vb. (*to contain*) ncurpílu, -pilédz, -pulédz

COMPROMISE

COMPROMISE vb. (to endanger the reputation of smb.) ▶nvăpséscu,
▼buiséscu

COMPULSION s. staňó → CONSTRAINT

COMPULSORY adj. ipuhriuticó [•hri•u•]

COMPUNCTION s. săráche → REMORSE

COMPUTATION s. hisápe, isápe, ricáme, luyaryeazmó, luyareazmó, cicuteálă

COMRADE s. soť, fărtát, urtác; (after or as after a ritualistic alliance) (a)vlámi [a•vlámi] m sg, (a)vlámeaň m pl || (form of address among communists) soť; soťu Enver (Hoxha), HRISTU 32

COMRADESHIP s. fărtătlíche, fărtățâle; cărdășlâche

CONCAVE adj. cuvutós, -oásă, -óši, -oáse

CONCEAL vb. ▶ascúndu, căpăchiséscu, ▶mistiryipséscu

CONCEALMENT s. păpărusíre, zurusíre, mistiryipsíre

CONCEDE vb. (to admit) dau driptáte; (to concede) alás

CONCEIT s. căbărdisíre, pirifáñe → PRIDE

CONCEITED adj. fudúl, m pl -úl; făndăxít, cu nările mutáte; to be ~ am nările mutáte || DIARO 275: culós

CONCEIVE vb. (to become pregnant) ▶vacát, armân sárțină; to be ~ed mi príndu; (to invent) ▶curduséscu; He had ~ed the lies well Li-aveá curdusítă ghíne minciúňle

CONCERN s. (anxiety, worry) căsăvête, casavéte, căstígă, dérte, dértă, fină, frundídhă, frundixíre, gailé, găilé, găiléie, nácră, (a)ngătán, pihtíe, săráche, siluyíe, siluíe, strimturáre, vălăndúră, G: găiréze || ALR 1392: She told me all her ~s âñ le-aspúse túte pricíñli → WORRY

CONCERNED adj. (worried) siclițít → BE CONCERNED

CONCESSION s. (favor, privilege) hătâre

CONCILIATE vb. ▶(a)mbunédz, ▶(a)mbún, apreaadún → APPEASE

CONCILIATION s. ambunáre, arăzbunáre, arăzbâ-, asbunáre, băršíe, disvér, puitíre

CONCISE adj. şcúrtu, m pl -rțâ, f pl -rte

CONCLUDE vb. ▶bitiséscu

CONCLUSION s. bitisíre, bitisítă

CONCOCT vb. ▶ameástic, ▶anăcătuséscu

CONCORD s. (agreement) uidisíre, udiseáťă, udiséťă, úidizmă

CONCRETE s. címéntu

CONCRETION s. (coagulating) ncľigáre

CONCUBINE

CONCUBINE s. muróză → MISTRESS

CONCUSSION s. trunduire

CONDEMN vb. cătădhicățescu, giúdic

CONDENSE vb. vstrimuxéscu → COMPRESS

CONDESCEND s. cătădhixéscu, trag boză máre, li ngroș hăbările
[•bări•]

CONDESCENSION s. cătădhixíre

CONDITION s. (*premise of agreement*) ligătúră, ligămíntu; **on ~ that** cu ligătúra si, cu căvúlea că, cu simfunía si, cu dimândárea să || cu zbórlu că (*lit. 'with the word that'*), PARALLELE 151 → PROVIDING

CONDUCT s. purtátic

CONDUCT ONESELF vb. v(a)pórtu

CONDUIT s. (*in a well or spring*) șóput; dim. șuputíc, sulináre, șulinár, șúrcă; (*for water or smoke*) chilúnghé

CONE s. bot. G: cucúciu; culicíu, gugulíciu

CONFECITIONER s. (*of candies, pastries, etc.*) șichirgí

CONFECITIONER'S SHOP s. șichirgerié

CONFER vb. (*to consult*) ñ-dau míntâle

CONFERENCE s. (*deliberation*) cunsóltu, consúltu

CONFERVA s. (*frog spit*) jághină

CONFESS vb. (*as under pressure, derog.*) vom; You'll confess everything Va li voñ túte; (*to ~ one's sins, as to a priest*) v̄dizlég, v̄ximistiripséscu, v̄ximuluyiséscu, exumuluyipséscu; Women ~ to the confessor Si ximuluyiséscu mlérile la plimatcó

CONFESION s. exumuluyié, xumuluyié; (~ of sins) ximuluyisíre, exumuluyisíre; **to administer a ~** xumuluyiséscu, sulmuxéscu; **to take a ~** v̄ximuluyiséscu

CONFESSOR s. pramaticó, prămaticó, plimatcó

CONFIDE s. v̄ximistir(ghip)séscu

CONFIDANT s. embistimén, mbistimén

CONFIDENCE s. mbithár; (*self-assurance*) embistosíne → TAKE INTO ONE'S ~

CONFIDENT adj. umplút

CONFINE vb. v̄sinuripséscu, ânclíd (tu); I am ~ed to my bed hiu di-amplátea

CONFIRM vb. apuchiruséscu || (*to ratify a document*) CARAFOLI 31: vuluséscu

CONFIRMATION

CONFIRMATION s. apuchirusíre, tăcráre, tacríre

CONFLICT s. acătăre, ceamăúnă no pl; ncârligáre → DISCORD

CONFORM vb. (to be fitted) pripséscu; 3 sg *impers.* prínde

CONFOUND vb. ▶trub, ▶alăcéscu, ▶mintéscu → CONFUSE

CONFRONT vb. dăldăséscu, ▶ncucutédz, lí stau cucót

CONFUSE vb. ▶mintéscu, ▶(a)lăcéscu (*and alâ-*), ▶birdhipséscu, ▶mbirdhuéscu, ambărtuéscu

CONFUSED adj. cutruburát, cutulburát, cihisít; şarafúra *invar.*; to be ~ mi scol di mínte; to get ~ ▶cirtuéscu

CONFUSEDLY adv. alandála, darmadán → HIGGLEDY-PIGGLEDY

CONFUSION s. alăcíre, (a)misticătúră, buzgúne *invar.*; cărşél' (and căr-), cildisíre, cihtisíre, cistisíre, mintitúră, şisirmáe, şisirdisíre, şıştamáră, şıştimáră → HUBBUB, PERPLEXITY; *in* ~ adv. cióra-bóra or cioáră-boáră

CONGENIAL adj. arásít

CONGRATULATE vb. (a)ór; Let the friends come and ~ me S-yínă soătăle si-ñ oáră

CONGREGATE vb. ▶adún

CONJECTURE s. angucíre, pripuneáre

CONJECTURE vb. pripún, ▶făndăxéscu

CONJURATION s. (solemn appeal) sprigiurát, sprigiuráre

CONJURE vb. (to entreat solemnly) ▶sprigiúr, ▶spigiúr

CONJURER s. ghioz-boiagí

CONNECTED adj. amisticát; a well ~ man om amisticát

CONNECTION s. (relationship) shési f; cioáră

CONNIVANCE s. munăsípe

CONQUER vb. (as a town) lău → WIN OVER

CONQUEST s. loáre

CONSCIENCE s. súflit; I have her on my ~ U-ám pri súflit; siní-thise, suméñe; to have smb. /smth. on one's ~ am pri súflit, am pri gúše, lău pri gúše, trag pri gúše

CONSCIOUSNESS s. (the upper level of mental life; mind) || LITURG 128: fichíri

CONSCRIPT s. ridíf m

CONSCRIPT vb. (lasso) lău pidichíe; scriu

CONSECRATE vb. ayiséscu, ayiuséscu; (of bread and wine) lituryiséscu

CONSECRATED BREAD s. anáfură; ártu m, pindeártu m; lituryié,

CONSECRATION

píscur, piscúre, piscúră, dim. piscuríciu; pănăyíe; (~ having the form of a ring, at Easter) şirpişór

CONSECRATION s. ayisíre

CONSENSUS s. sinfunié → AGREEMENT

CONSENT s. străxíre, strixíre, munăsípe

CONSENT vb. străxéscu, strixéscu → AGREE

CONSERVATION s. păstráre

CONSIDER vb. (to meditate) ▶săluşéscu, ▶siluyiséscu; (to regard) ▶(a)númir, am ca, lău ti; I ~ myself a gentleman Mi númir om; He ~ed him as one of theirs Lu-aveá pri únlu di-a lor-lă || mi dau; I ~ myself a gentleman Mi dau om, DIARO 286 ; (to have regard for) || TULLIU 104: lu-ám (u-ám) tu (mári) angătán; STERE 66: hăbărséscu

CONSIDERATION s. ipólipse, ihtibáre, cumşóñe, G: mále; (pondering) arumigáre, minduíre, siluyisíre; on no ~ iuvá ş iuvá → TAKE INTO ~

CONSOLATION s. meyléme, miyléme, mihléme, păriyuríe, sămănaré

CONSOLATORY adj. sămănatór, -oáre

CONSOLE vb. ▶asbún, ▶păriyuriséscu, părăyuriséscu; (~ oneself) ř-fac păriyuríe

CONSOLIDATE vb. ▶stiriuséscu → FASTEN

CONSOLIDATION s. stiriusíre

CONSONANT s. símfonă

CONSPICUOUS adj. → BE ~

CONSPIRE vb. plitéscu, mplitéscu

CONSTANT adj. (immobile) ni-minát; (as of a noise) ni-tăcút; (faithful and trustful) di bésă

CONSTANTLY adv. índa → CONTINUOUSLY

CONSTANTINOPLE (Istanbul) Pôle

CONSTELLATIONS (some names of ~ are:) Irirítă, Látură, Lătră-pódh (or Trăpódh)

CONSTERNATION s. mbudzináre

CONSTIPATED adj. phys. astupát, cu cápse

CONSTIPATION s. cápse, astupáre

CONSTRAIN vb. (a)năngăséscu, ▶leg, sălnăéscu, stríngu, bag súla tu coáste; when hunger ~ed him cari lu strímse foámea

CONSTRAINT s. cilihtisíre, sălnăíre, stañó

CONSTRICCT vb. ▶stríngu

CONSTRICKTION

CONSTRICKTION s. stríndzire, strindzeáre

CONSTRUCT vb. ▶fac, ▶adár; (as a building) stizmuséscu

CONSTRUCTION s. făteáre, adăráre, adráre; (as of walls) stizmu-síre

CONSUL s. (official who issues visas) caidigí, cónsul

CONSULATE s. cunsulátă

CONSULT vb. (to ask advice) mi (a)ntreb (cu); ñ-dau míntâle

CONSULTATION s. consúltu

CONSUME vb. (to destroy, to spend, to waste) aspárgu; (to do away with smth.) fac ghíne; (as of firewood) ▶hunipséscu; (to be ~ed by fire) ▶árdu; (to eat) măc; (to cause to deteriorate, as of clothing) ▶aród || BASME 607: adár ghíne

CONSUMPTION s. hunipsíre; med. ftíse, óftică, óhtică, tíhtă, zúră

CONSUMPTIVE adj. ftisicó; ofticós, uhti-; tihtós, cărăúş, cărtít (and căr-) → BECOME ~

CONTACT s. (relationship with people) (a)misticáre

CONTACT vb. ▶cârtéscu (and căr-) → TOUCH

CONTAGION s. med. mulipsíre

CONTAIN vb. ncurpilédz → COMPREHEND, INCLUDE

CONTAINER s. vas, búclă, dim. buclítă; vătélă; (wooden ~) búr-lu

CONTAMINATE vb. med. ▶mulipséscu

CONTAMINATION s. mulipsíre

CONTEMPLATE vb. bruéscu, ▶mutréscu; (mentally) ▶minduéscu; (from a distance) aynăndipséscu, aynănghioséscu; (~ for pleasure or out of curiosity) fac síre

CONTEMPORARY adj. di az, di ádză

CONTEMPT s. catafrónise → SCORN

CONTEMPTIBLE adj. etepsâz, idip-; zgrumát; plăstúră, păstúră; om fără cătúnă (lit. 'man without cottage'); ~ person s. chirătă, pl. chiratádz || DIARO 191: únu di atéľ di tahná (i.e., an excrement)

CONTEMPTUOUS adj. pirifán, m pl -áñ → ARROGANT

CONTEND vb. (to assert, to maintain) fac incheáre; (to argue over the price, to negotiate) ▶păzăriipséscu; (to compete) mi lău la ntrięeáre (cu), mi sinirséscu (cu); (to fight) mi bat

CONTENT s. → TO ONE'S HEART'S ~

CONTENT

CONTENT adj. arăsbunát, asbunát

CONTENT vb. ▶varăzbún, ▶varăzbunédz, apudiséscu, efharistéscu, ifhăristéscu

CONTENTMENT s. ambăreáťă, efharistíre, efharistíse, ușnurlăcă

CONTEST s. ntreáťire, ntriťeáre

CONTEST vb. (to deny) fac incheáre

CONTIGUOUS adj. viťinipsít cu; **to be ~ to** ▶viťinipséscu (cu)

CONTINENCE s. țâneáre

CONTINUAL adj. ni-curmát → CONTINUOUS

CONTINUALLY adv. índa → CONTINUOUSLY

CONTINUOUS adj. (as of a sound) ni-acumtinát, ni-curmát, ni-tăcút

CONTINUOUSLY adv. ápă, di-priúnă, dáima, di únă únă, dzúuă ş noápte, índa, ní-acumtinát; ni-curmát, pánă, picná, tot, tótuna, tótua, totúna, únă-únă, víra, víra-víra || tot; **He / she cries ~** Tot plândze (lit. '[He /she] cries all [i.e., all the time]'), PARALLEL 130

CONTORT vb. ▶şuť

CONTORTION s. şuťâre

CONTRABAND s. cacearmáie

CONTRACT s. cundráche, cundrátă, hundrátă; (~ between the council of a village and a doctor) cundátă

CONTRACT vb. med. ▶fac, lău, ▶mulipséscu; **to ~** tuberculosis ▶umbărnedz

CONTRACTING s. (tightening) stringătúră

CONTRACTOR s. || DIARO 291: cuntracci

CONTRARIETY s. (quarrel, disagreement) guşturáre

CONTRARY adj. (tending to find fault) dzăndzăvós (and dzân-), dzăndzós; (of a woman) geálă

CONTRAVENE vb. ▶cálcu

CONTRIBUTE vb. (to play a part in bringing about an end or result) bag mână; bag mână pi lúcru

CONTRITE adj. pişmán, m pl -áň → PENITENT

CONTRITION s. pişmănipšíre → REPENTANCE

CONTRIVANCE s. frâmtúră, dhóhe → SCHEME

CONTRIVE vb. (to plot) ▶čas

CONTRIVED adj. gurgulítós, -oásă, -óši, -oáse; a well ~ lie nă minciúnă gurgulitoásă

CONTROL

CONTROL → BRING UNDER ~

CONTROL vb. (to curb, to check) adún curăile; (to dominate)

▼zăptăsescu, ▼zăptisescu

CONTROLLER s. (inspector) meimúr, pl meimureáñ

CONTROL ONESELF vb. ▼stăpuéscu

CONTROVERSY s. ncăceáre → DISPUTE

CONTUSE vb. ▼ciupléscu → BRUISE

CONTUSION s. (bruise) vătămatúră, ciuplitúră, viñiteáčă

CONUNDRUM s. scutúră

CONVENT s. → MONASTERY

CONVENTION s. → AGREEMENT

CONVERSATION s. cuvéndă, láfe, măsláte, umilie; in the flow of

- di zbor zbor → BREAK INTO A ~

CONVERSE vb. lăfusescu

CONVERSELY adv. anáschila

CONVERSER s. || muabetcí, DIARO 292

CONVERT vb. tórnu míntea; They ~ed to Mohammedanism S-turnáră túrți; (to ~ almost completely) apu-adúc

CONVEY vb. (to hand over) pitréç, fac tislíme

CONVEYANCE s. pitrițeáre

CONVICT s. hăpsânít, ânclíš

CONVINCE vb. adúc n cále, ▼(a)ndúplic, apu-adúc, bag di cále, bag tu bóndu, căndă(r)sescu, căndi(r)sescu, úmplu cáplu; You cannot ~ him easily Nu si-andúplică lişór || (to come to realize) Have you convinced yourself that... Ti si umplú cáplu că... (lit. 'Has your head become full that...'), PARALLEL 126; You cannot ~ him nu poť si-l' badzi mânâ, DIARO 113; We have to ~ him Cáplu-l' va umpleáre; I cannot ~ my husband Nu pot s-bag di cále bărbát-ňu (3 syll.) || Cru: bag pri mínte, GOLAB 207

CONVINCED adj. căndisít

CONVIVIAL adj. hăriós, -oásă; hărăcóp, -coápă, -cóchi, -coápe

CONVOKE vb. aclém

CONVOCATION s. aclímáre

CONVULSE s. mi zbat

CONVULSION s. târculíre, zbátire, spazmó

COO s. guguráre

COO vb. gugurédz, guguréscu

COOK s. máyir, mayirgí, măyirgí; băcătár (DIARO 153: rare);

COOK

ahcí, ahcíu (DIARO 153: obs.); **Too many ~s spoil the broth** ~ Iu-s mämíi múlti lu scot ficiórlu órbu

COOK vb. mäyiripséscu || 3 sg: **Amc:** mäghiripseáste, **An:** mäiripseáste; **AMer.**, **Gra.**, **Vil:** adáră ghélă; **Fu,** **Rod:** fátî ghélă; **Els:** adáră mäcáre, **Kast:** adáră mängáre; **Kok:** adáră mändză, B-ARCH 221

COOKERY s. ahcilâche || CUNIA 70: mäyiryilâche

COOKIE s. zähärâtă, zähärtáre; **N:** toápă; (*in children's talk*) cúcă || **Cru:** dulþeáme, GOLAB 213; BASME 416, 426: dultéñ f pl

COOKING-POT s. (*clayey ~*) ghiftă; (*with missing handles*) sut; ciuváňu

COOK SMB.'S GOOSE vb. l'-u coc, l'-u hérbu

COOL s. ávră

COOL adj. (a)rátę m/f; (a)rătă m/f pl; (*collected*) stăpuít

COOL DOWN vb. (*from anger*) v'diznăiréscu → CALM DOWN

COOLED OFF adj. arătít, avrát

COOLING s. arătíre, arcuráre, avráre

COOLNESS s. ávră

COOP s. cumás

COOT s. ayru-bíbă

COOPER s. buclár, butár, dugár || **Av,** **Pls:** tălărgí, CL 262; **Prv:** varilă, varilár, CL 263

COOTIE s. pidúclu

COPE s. (a)rásă

COPE vb. l'-agiúngu, trec, v'tân chept; **I cannot ~ with everything** Nu pot s-l'i agiúngu túte → WITHSTAND

CPIOUS adj. bólcu, m pl -lți, f pl -lțe; bugát

CPIOUSLY adv. chíhtră, bólcu, di primansús

COPPER s. bácră, băcâre, hálcumă; (*copper coin*) cărandánă || ALIA 32: băcâr, bucără, băkéri, băkéră

COPPERAS s. || **GSus:** călcáni, CL 40

COPERSMITH s. căzăngí || **Peş:** băcărgí, CL 38

COPPER SULPHATE s. yeáre, yealopítră

COPULATE vb. v'fut, v'ambáir, v'ampíhiur, v'ciuumuléscu, v'amprăescu; (*of sheep and goats*) v'mârléscu; (*of goats*) v'pârcéscu

COPULATED adj. (*of a sow*) vurťítă; (*of a ewe*) mârlítă; (*of a goat*) pârcítă

COPULATION s. futeáre, ambáiráre, ampihiuráre, ciuumulíre; (*of goats*) pârcíre; (*of sheep and goats*) mârlíre

COPY-BOOK

- COPY-BOOK** s. filádhă, tetrádhiu
- CORAL** s. mirgeáne, milgeáne
- CORAL-LIKE** adj. mirginós, -oásă
- CORD** s. fúne, fórtumă, sigíme, șigíme; (*made of goat hair*) tru-
šínă || (*as to hold stockings up*) strínglé, CAPIDAN 147
- CORD** vb. vleg
- CORDIAL** adj. dóbru, ímir
- CORDON** s. (*ornamental belt*) curdhóne
- CORDOVAN** s. (*Morocco leather*) curdhuváne
- CORK** s. astupătoáre → STOPPER
- CORK** vb. vlastúp
- CORN** s. bot. arapósite, arăpusít, arpusít, călămbúchiu, gărní-
şór (*and gâr-*), grânişór; (*baked on corncob*) cucuṭăl → EAR OF ~
- CORN** s. (*hardening of the skin*) (a)róz
- CORN BREAD** s. babanátă, bubótă
- CORN CRIB** s. cuciuró
- CORN LOFT** s. ambáre, hămbáre
- CORNTAKE** s. (*sprinkled with cheese*) pispilítă, pítă di bubotă,
câmbăcúche
- CORNCOB** s. tópă di gărníşór, gugúciu; **F:** (*cob*) cărbúş || PC: (~
with grains on it) cuceán; (*after the removal of grains*) cu-
cúciu; STERE 100: cuculíci
- CORNEL BERRY** s. coárna, **F:** coáră
- CORNEL-TREE** s. córnu
- CORNER** s. cohe, **N:** ohiu; ángun, ángună; (*as of a street*) chiu-
sé, chiuşé; **at the ~ of a street** tu un chiuşé di sucáche; (*re-
mote, hidden place*) cicmácă → DRIVE INTO A ~
- CORNER-BOY** s. gulimán → LOAFER
- CORNER-STONE** s. angunáre
- CORNFIELD** s. călămbucheáuă
- CORNFLOWER** s. bot. zărzăríche
- CORNMEAL** s. bubótă, băbótă, fărină di bubótă; (*milldust of ~*)
păspálă (*and pâs-*)
- CORNMEAL MUSH** s. mămulíg → POLENTA
- CORN-POPPY** s. cucuṭăl, mălăcúche
- CORNSTALK** s. || CUVATA 14: şasan n
- CORNY** adj. (*tiresomely simply*) paľu ntr-óclí
- CORNSTALK** s. cuceán

CORPORATE ARTISAN

CORPORATE ARTISAN s. isnafci
CORPORATION s. (*guild*) isnáfe, táymă
CORPSE s. mărșe → CARRION
CORPULENT adj. (*of people*) dúrdu; (*as of a cow*) binalític
CORRECT adj. ndréptu, f -eáptă, m pl -éptâ, f pl -eápte
CORRECT vb. ▶ndriptédz, ▶ndréptu
CORRECTION s. ndriptáre
CORRESPONDENCE s. (*agreement*) uidízmă, uidisíre, udiséṭă;
 (letters) cărtâ, pistulii f pl; scriitoáre [scri•i•] f pl
CORRIDOR s. || cuvata 2: hódníc
CORRODE vb. ▶aród; (*of rust*) arudzinédz, ▶zgurghiséscu, mác
CORROSION s. aroádire, arudziníre, zgurghisíre
CORRUGATE vb. ▶zbârcéscu
CORRUGATION s. zgáibă
CORRUPT adj. aspártu, m pl -rțâ, f pl -rte → VICIOUS
CORRUPT vb. ▶aspárgu, cacurizipséscu, ▶distórcu, ▶distíngu,
 ▶dișút, ▶dizlég, ▶dizmál, ▶fac cioáră, ciurutipséscu → DISSOLUTE
CORRUPTED adj. distórsu, geadíu → BECOME ~, CORRUPT
CORRUPTOR s. aspärgătór
CORRUPTION s. pănghíe (*and pân-*), chirdăciúne, N: asperdiciúne
CORYZA s. vet. şap, zurlumă
COS LETTUCE s. mărúlu, mărúle
COSMETIC BLEACH s. || Cru: albeátă, GOLAB 197
COST s. cústu; ~ of milling (*paid in flour*) axáyiу
COST vb. fac, custiséscu, custuséscu, ▶vacát; (*In the long run*)
an expensive thing costs you less Scúmpa luyuríe ti-acáṭă ma éf-
 tin || *How much does it cost?* Cât áre? (*lit. 'How much does it*
have?') PARALLEL 134
COSTIVE adj. (*afflicted with constipation*) astupát; cu cápse
COSTLY adj. scúmpu, -mbu, pl m scúnchi, -nghi; arúspu, m pl
 arúschi
COSTUME s. (*clothes*) armátă, ármă, tăcâme, custúme, fórimă, fu-
 rišeáuă; pépiră; (~ specific to a certain village or area) pórtu
COTE s. parángă, barángă
COTERIE s. fărtătlíche, fărtăṭâle, cărdăslâche, isnáfe, táymă
COTTAGE s. călivă, colívă, culívă, cólibă; dim. călivúce, căli-
 vúscă, călivúcică [•vúč•kă], caleáo, cătrínă, arăbătíe; (*as for*
the guardian of a vineyard) drăyásie, parángă, barángă

COTTON

- COTTON** *s.* bumbáć
COTTONCLOTH *s.* stámpă (*and* stámbă), bâsmă, buyuzié, buhasíe, buhásíe, ghiuralántă
- COTTON FIELD** *s.* bumbăchíe
- COTTON-WOOL** *s.* scämángu, scämánghe, cămángu, cămânci → WADDING
- COUCH** *s.* canapé *and N:* canapéi; sufă, sufáte, sufătlâche
- COUCH GRASS** *s.* ayreádhă
- COUGH** *s.* túse
- COUGH** *vb.* tuşescu, tuşédz, guhtusădz
- COUNCIL** *s.* (*town council*) miglíse, mingilíze, mizilíse, miziliște, dhimuyerundíe
- COUNCILLOR** *s.* ază
- COUNSEL** *s.* (*deliberation*) simvulíe, sinvvulíe, muşafére, muşáfere, muşaviréi, urminíe, urminíle → ASK ~
- COUNSEL** *vb.* *urminipséscu, *simvulipséscu
- COUNT** *vb.* (*a*)númir, misúr; *I cannot ~ all those I saw* Nu pot si-ł' númir cât tricuí; (*to count*) → RELY
- COUNTED** *adj.* numirát, misurát, aruminát
- COUNTENANCE** *s.* (*face, visage*) iapíi
- COUNTENANCE** *vb.* (*to approve, to encourage*) dau ínimă
- COUNTER** *s.* tisghireáuă, tisgheáfe, tizáhe, báncu
- COUNTERFEIT** *adj.* călpu, *m pl* -lchi, *f pl* -lpe; calpuzáń
- COUNTING** *s.* numiráre (*word unknown to TP*); arumináre
- COUNTLESS** *adj.* ni-numirát, ni-misurát, ni-ruminát; fără númir; cu sácul (*lit. 'by the bag'*)
- COUNTRY** *s.* loc, vilaéti; **people from his ~** oámiň dit lóclu a lui; **other countries, other ways ~** áltu loc, áltu port
- COUNTRY** *adj.* (*unsophisticated*) apló || CUNIA 317: huryitéscu
- COUNTRYMAN** *s.* huryeát
- COUNTY** *s.* || **Av:** numó, **Prv:** nomón
- COUPLE** *s.* păreácle, preácle, căftié; **a ~ of** ândói, ndoi || **a ~ of years** cătiva părecli di añ, BELIMACE 45 → PAIR
- COUPLE** *vb.* (*to marry*) *ngiug
- COURAGE** *s.* anácră, basaréte, curáiu, cutidzáre, físe, thar, iárba di tâneáre; **to have the ~** ñ-tâne; **Do you have the ~?** T-tâne? → TAKE ~, PLUCK UP ONE'S ~, LOSE ~
- COURAGEOUS** *adj.* dăldăsít, dâld-; inimárcu, *m pl* -rți, *f pl* -rțe; curagiós, -oásă, -óși, -oáse → BRAVE || CUNIA 72: curajlí

COURIER

COURIER *s.* pisudhróm

COURSE *s.* (*series of instruction*) parádhuse

COURT *s.* giudéț, huchimáte, huchiumáte, mekhémé [mek•he•mé]; críse, curnáche; (~ for transfers from a lower court) istináfe; (court-martial) urfíe, rufíe

COURTEOUS *s.* suptâre

COURTESY *s.* (*affability*) uminíle || (*elegant and kind behavior*) adâmlâchi, DIARO 336

COURTHOUSE *s.* bilidé → COURT

COUSCOUS *s.* cuscúsă

COUSIN *s.* ver *m*, veáră *f*; cusurín *m*, cusurínă *f*; cușurí, cușurí, cușearí *m*; cușearoáñe *f*; **first** ~ cusurín bun *m*; prótă cusurínă *f*; cusurínă veáră *f* || **Cru:** (*second degree ~*) cusurín andáulea [-dá•l̩'a]; (*third degree ~*) cusurín antréilea; (*fourth degree ~*) cusurín apátrulea, GOLAB 199

COVENANTOR *s.* contracci

COVER *s.* (*as on a pot*) căpáche; (*of a book*) pinichídă, pinăchídă, pilichídă; (*shelter*) apărătúră

COVER *vb.* (*to put on, to hide*) •acoápir, •astúp; **We ~ed the whole thing** U-acupirím luyuría; (*to wrap*) •(a)nväléscu, (a)nviléscu, amväléscu, amviléscu; (*to ~ with a shroud*) săvănușescu, săvăniusescu; (*to ~ the face, as Muslim women do*) •mbulisescu, mbulitédz; (*to ~ the chin with a veil as a sign of mourning*) •bărbulisescu; (*of sheep, to copulate*) •mârléscu; (*to ~ with flour*) •nfarinédz; (*to ~ with a lid*) căpăchisescu; (*speaking of the sky, 3 sg*) si vărcuseáște, niureádză; (*to ~ with dust*) (a)spúlbir || **The girl ~ed her face with her hands** Fiata anvili fața cu măñli, HRISTU 70

COVERAGE *s.* acupríre

COVERING *s.* (*process*) acupiríre; (*rug, mat, fabric*) acupiri-míntu (*and -míndu*), acupiritúră, amvilimíntu, avilimíntu, (a)ș-tirnámíntu, aștirnu-; **G:** bătănie; biliță, căpér dhă, cérgă, ciórgă, cidâre, câftă, cuvértă, doágă, (*of cloth*) ftă; hreáme, yeám-bulă, iámbulă; (*for mules and horses*) óplă; sázmă, sárpoáște, vilénză, zilie; (*copulation of pigs*) vurtíre → COVERLET, BEDSPREAD

COVERLET *s.* hreáme → COVERING

COVERT *s.* (*hiding place*) ascumtís, ascumtálú, ascumtátic

COVERT *adj.* ascúmtu, -mtă, -mțâ, -mte

COVER-UP

- COVER-UP** s. căpăchisire
- COVER-UP** vb. căpăchisescu
- COVET** vb. zilipséscu, zulipséscu → ENVY
- COVETER** s. limăryisít
- COVETOUS** adj. ânchismatáric, m pl -riťi, f pl -riťe → ENVIOUS
- COVETOUSNESS** s. pízmă → ENVY
- COW** s. vácă, pl văti; dim. văchícă
- COWARD** s. and adj. fricós; also: bišinós, căcăciós, căcătós, chiutí, cufurós, cufuryeár, pantalunár (and panda-)
- COWARDICE** s. chiutilíche
- COWER** vb. (as of fear) mi fac glém, mi fac guzmólú, vnguzmu-lédz → CRINGE
- COWHERD** s. văcár, buyeár
- COY** adj. arușdisít → SHY
- COZEN** vb. → CHEAT, DECEIVE
- CRAB APPLE** s. mer ágru; ayrómin, ayrómbal
- CRABBED** adj. yispinát → ILL-NATURED, SULKY
- CRABBY** adj. gușturát → CRABBED
- CRACK** s. cripitúră, cripătúră, cărpătúră, călpătúră, firádhă; dermat. dzidzirătúră; (a short resounding sound) plăscăníre; instant → IN A CRACK
- CRACK** vb. crep, cărtănáescu; (as with shame) dângänáescu (tu cheále); (to explode) plăscăñáescu
- CRACK ON ALL HANDS** vb. (to put oneself out) || mi fac cumăť (ti), DIARO 152
- CRACKBRAINED** adj. şcret, -étă (sic) → CRAZY
- CRACKED** adj. cicnít → CRAZY
- CRACKERJACK** adj. spániu, f spánie, pl m/f spáníř → EXCELLENT
- CRACKER** s. ghivréc, ghiuvréć; (dried piece of bread) păximádhe, piximádhe, puximádhe; (a toy) pliófcă
- CRACKING** s. cripáre
- CRACKLE** s. (as of a fire, of a candle) buburáre
- CRACKLE** vb. scărțăń; cărtânáescu (and cărtă-), crătânáescu; (to make the sound of onions frying) târtâréescu; (of a fire or a candle) buburédz → CRACK
- CRACKLING** s. cărtânáre, târtârére, buburáre
- CRACKPOT** s. trónciu, toáfe
- CRACKPOT** adj. şcret, f -étă (sic) → CRAZY

CRADLE

CRADLE s. sărmăniță, nítă, cúnă, cúñe, leágăń, mănúše, nánă, trócnă

CRAFT s. (*trade*) téhne, măsturíe, măsturíle, măsturlíche, murafeťe; (*guile*) dhol, punirlíche

CRAFTINESS s. (a)plán → CRAFT, SLYNESS

CRAFTSMAN s. zanahcí, zänatcíu

CRAFTSMANSHIP s. (*refinement*) micáme

CRAFTY adj. hítru, pl m hítrâ, pl f hítre; şirét, f -eátă, m pl -éť, f pl -eáte; cătăryár, cumalíndru, -ndră, -ndri, -ndre

CRAGGY adj. arâpós, -oásă; scârpós, -oásă

CRAM vb. ▶adár fuşéche, ▶(a)ndés, ▶andiséscu, ▶andóp, anglít; ▶arucutéscu, ▶arufeáric, aruféc, ▶astúp, ▶cos (di mâcáre), ▶disvóc (di mâcáre), ncurpilédz, ncurpulédz, paramâc, primâc, ▶pri-stănnéscu, prâstânéscu, ▶stivăséscu; **Cram yourself and shut up!** (= Shut up and eat!) Ncurpíle ş-taťi!

CRAMP: I have ~s in my stomach Mi múşcă buríclu; (*of a horse*) cârciór

CRANE s. orn. || **SJOS:** yirăńă, **Prv:** yiracnó, CL 263

CRANIUM s. anat. cărapă → SKULL

CRANKY adj. şcret, -étă (*sic*); căchiós, -oásă; inagí; **He is a bit** ~ Eáste heam ca şcret → ILL-NATURED

CRASH vb. ▶zmoátic, zdrúmin, zdroámin

CRASS adj. (*crude, unrefined, of people*) budălác

CRAVE vb. (*smth.*) zilipséscu; (*to ask for earnestly*) âť pricád, ▶angréc; (*to beg, to desire*) ţer

RAVEN adj. ~ şapte-óptu ñ-si dúte → COWARD

CRAVING s. caimó

CRAWL ALONG vb. zvărñéscu, ▶azvărñáéscu, ▶azvărnuéscu, ▶trag azvárna, adúc azvárna || ímnu abúşalui, DIARO 161

CRAWLINGLY adv. azvárna, azvárnalui, pri pântică ||

CRYBABY s. lătiníciu

CRAYFISH s. cărăvídă, cávur, cávru, căvúr, (a)rác, hărhídă || **Pls:** cănăvúr, CL 41

CRAZE vb. glăréscu, hăzáséscu (di mínte)

CRAZILY adv. zurleáște

CRAZINESS s. zurleáťă, zureáťă, zurláme, zuráme, zurlíle, zurlamáră, zúrlu; **Wisdom and ~ are sisters** Míntea cu zurleáta surări súntu

CRAZY

CRAZY adj. acățát di hăle, agudít, alăcít di mínte, astráptu, bărliv, cărtít di mínte, chirít, chirút, cicăńit, cicnít, cicărdisít di mínte; cșúra, f cșúră, m pl cșúraň, f pl cșúre; cu trei scânduri, cu zíya ma nafoáră, dat n cap, loát, loat di hăle, loat di mínte, loat di vímtu, parmén, préscav, şarafúra, şcret, tul, zăpălit, zúrlu, zurlít, zurlusít; *They are a bit ~ L-agudí ună apumoáră; Don't you think I am ~ Te, n̄-lo gáia míntea? He must be ~ U-ári asbuirátă or L-asbuiră gáia; As far as I can tell, you are ~ Văd că-t asboáră || He she is ~ Nu-i tu míntăle túte* (lit. 'He /she is not in all his / her minds'), PARALLEL 157; F: zur, HRISTU 20; **Are you ~?** T-fudzí míntea? BATSARIA 23; **You're ~** hită tu ligáre, BATSARIA 57 → BE ~ WITH DELIGHT, DRIVE ~

CREAM s. áică, teáră; (coat on boiled milk; also, the choicest part of smth.) peátă, peáză; N: căimác, S: căimáche; danélă || K: álcă, GOLAB 197

CREASE s. (in a garment) bástă, fúrtă

CREASE vb. vstăfidhuséscu

CREATE vb. (to bring into being) vplásédz; God has ~ed you thus Ahtári vi áre plásátă Dumnidzău

CREATION s. făteáre, fătire

CREATOR s. făcătór

CREATURE s. yiitáte, făptúră, pláse, plázma || BASME 87: príce

CREDENTIAL s. sémnă, ispáte

CREDIT s. (good name, esteem) treácă, ihtibáre; (financial) crédit, virisé, virisie; on ~ pi virisie

CREDITABLE adj. besalâ

CREED s. (religion, rite) thrischíe

CREEK s. arâu, avláchiu, răcheá, răchée || ALIA 72: (a)răcheá, avéše, avlác, cândalícă, csândácu, val, vulăceáuă, rău → RIVER

CREEP vb. (~ in, out, away) vciun, vciuléscu, vfur; I crept away from them Mi ciunái di níngă nâși; He crept out from home S-fură di-acásă; (to have a tingling sensation) vazvărnueáscu, azvărnăéscu, zvărnăéscu, archíşur, archiuşurédz, virvirédz, vităréscu; It makes my flesh ~ Ñ-si vităreáste trúplu

CREEP UP vb. (as of ivy) v(a)ngărlím (and angăr-)

CRENATE adj. (as of a leaf) chipurát || DIARO 405: dintălós

CRESCENT s. (new moon) lúnă noáuă

CRESS s. bot. cardhám

CREST

CREST s. (*the top line of a mountain or hill*) aráhe, creástă, crésă; schinărát; (*on a bird's head*) hărhálú, hărhále, giúfcă || (*on a rooster's head*): (a)reáhă and aréhi, DIARO 307

CRESTFALLEN adj. cripát → SAD

CREVICE s. (*fissure*) cripitúră, firídhă

CRIB s. (*manger for feeding animals*) păhníe; (*building for storage, as of grain*) ambáre, hămbáre

CRICKET s. carcaléc, carcaléț, carcalédz, cărcăléț, chirchinék, chirchinéz, dzéndzer, dzíndzir, dzindzinár, ghincálă, yincală, jujunár, giungiunár, tímčir, tímdzir

CRIER s. tileál, tilál, tilál, leán; cărătór

CRIME s. lăiáťă, ur(â)teáťă, aspărgăciúne

CRIMINAL s., adj. catíle

CRIMP vb. ▶șuț, ▶strâmbu

CRIMSON s. (*stuff*) gariváli, gariváldu

CRINGE vb. (*to cower*) culchipséscu, l'-fac taéte, l'-fac ti-mină; (*as in fear*) ▶mihriséscu, păpăruséscu, ▶șuț, ▶zuruséscu

CRINGING s. mihrisíre, păpărusíre, zurusíre, űnicșuráre

CRINKLE vb. → CRIMP

CRINOLINE s. (*full stiff underskirt*) malacó, malacov

CRIPPLE vb. (*of legs or feet*) uludzéscu, ▶săcătipséscu, N: că-rág

CRIPPLED adj. ulög, -oágă, -ódzí, -oázze; ólug; also: cărăyát, ciulác, m pl ciuláti, f pl -te; ciúngu, m pl ciúndzi, f pl -ndze; cúciub, m pl cúcighí; săcát, sicát di cicioáre, săcătipsít, šbut || Peș: oláh, CL 257

CRIPPLING s. cărăgáre

CRISIS s. (*economic ~*) chisáte

CRITICAL POINT s. oára a oárălei

CRITICIZE vb ▶cătiyurséscu, giúdic

CROAK vb. (*as of a raven*) aúrlu; (*of frogs*) brutichédz

CROAKING s. bruticáre

CROCHET vb. (*as socks*) ncărdzélu

CROCHET-HOOK s. cârlíg

CROCK s. stámnă, pótă

CROCODILE s. crucudhíl

CRONE s. (*withered old woman*) moáše

CRONY s. oáspe → FRIEND

CROOK

CROOK¹ s. (*swindler*) plässagí, zulumgí

CROOK² s. (*hook*) cänge, dim. cängiche; cârlig

CROOK vb. (*to curve, to wind*) cămburyi(p)sescu; vncucusédz (*and* ngu-), gribuescu, vmihrisescu, vncusór, ncusurédz

CROOKED adj. adunát găzămólú; adús, adús di plătări, andupli-cát; bubót, cambúr, cucuseát, cusurát, gusurát, găzămóiu, gârbuv, m pl -buyí, f pl -buve; gribuit, guvór, gubés; (- old man) âmbó-gru, ncusurát; (*as of claws*) ânvârligós, -oásă; strâmbu, m pl strânghi, f pl strâmbe; zgolub, zgrob || **Pes:** ncusurós, CL 257

CROOKEDNESS s. strâmbătúră

CROOKING s. ncucusáre

CROP¹ s. (*harvest*) grâu, grânár

CROP² s. (*sacklike part of a bird's gullet*) mămă, mâmca

CROP UP vb. (*to come to light*) es tu páde

CROSS s. crûte, dim. crûtică; **N:** cărûte

CROSS adj. (*sulky*) mutrusít; (*ill-tempered*) căchiós; **What makes you so ~?** Te jále n̄-ti străbáte?

CROSS vb. (*to intersect*) ncruțilédz; (*to meet and ~*) văstálú, văstărvusescu; (*as a bridge*) trec; (*to pass through, to traverse, as a forest*) vspitrúndu, vpitrundu, străbát, stribát; (*to go over a hill, etc.*) píngu; ~es hillocks píndze oáhte

CROSS OFF vb. (*as a name from a list*) fac arisíte

CROSS ONE'S MIND vb. 3 sg impers. n̄-tâc(â)neáste, n̄-treáte prit mínte, n̄-cântă tu núcă; hupescu → **FLASH ACROSS ONE'S MIND**

CROSS OUT vb. fac arisíte

CROSS THE THRESHOLD vb. (*to drop by*) andrisár práglu

CROSS-EXAMINATION s. discoásire

CROSS-EYED adj. || **Av:** zăvumát, CL 263 → **SQUINT-EYED**

CROSS-GRAINED adj. mutrusít, zăpălit → **ILL-TEMPERED**

CROSSING s. (*intersection*) astălitúră, treátre, trițeáre

CROSSING OUT s. (*cancellation*) (a)risíte invar.

CROSS-LEGGED adj. and adv. cior pri cior; cu ciórlu un prísti alántu; stavrutá, ncruțisalui, ncruțis

CROSSROADS s. crûticăluri f pl

CROSSWISE adv. crucisalui || DIARO 316: âncruțisalui

CROUCHED adj. adunát gădzămólú (*or* găzmólú); cuculít; nstrugát

CROUP s. vet. (*a disease of pigs*) gurlítă; (*a sheep disease*)

dzâpe

CROW s. gáie, hâscă, hâscă; **Cuț:** cioáră || Brâncuș 555 did not find cioáră in Albania, but he did record: **Pe, Pěr:** gáie, **Kerb:** córbu, **Sln:** sórră

CROW vb. (of a rooster) cântu

CROWD s. lúme, multíme, multeáṭă; also: călăbălăche; ca tră Stâmăríe, chídră, ciuplicheáuă, crímă; **Smr:** fúlmin (di), fúmin (di), ghíntă (and ghíndă), ghímpă, gloátă, jurdúnă, **G:** năfámă di oámiñ; plithizmó, sumăreáuă

CROWD vb. ▶(a)ndés, (a)ndiséscu, ▶vambărtuéscu, ▶strimuxéscu

CROWDED adj. ndisát, strímtu, m pl -mṭâ; strimuxít, strâmuxít; apitrusít; ca alghíñle tu cufină (lit. 'like bees in a hive')

CROWDEDNESS s. (as at a ball) strimtúră

CROWN s. curúnă, cărúnă, crúnă, stífáne

CRUCIAL adj. The ~ moment has come Víñe oára-a oárălei

CRUCIFIED adj. ncruțilát, ncărfusít || stăvrusít, DIARO 316

CRUCIFIXION s. ncărfusíre

CRUCIFY vb. ▶ncărfuséscu, ncrăfuséscu

CRUEL adj. crud, pl m -dz, f pl crúde; pabés, scliró; ~ fate tíhe neárcă or scriátă nfärmäcoásă; my ~ destiny míra mea cătăuă (lit. 'my bitchy destiny') || HRISTU 6: ayur

CRUELTY s. ni-ñílă

CRUET s. păyúr, N: cutróv → CAN

CRUISE vb. He is ~ing for a bruising U-cáftă cu luminárea; va ansăráre 3 sg; sumárlu-l' va umpleáre

CRUMB s. cărşelú, färämítúră, sărmă, dim. sărmótă || ALB, **Dren,** **Kerb,** **Pe, Pěr, Sln:** sărrämă, BRÂNCUȘ 556

CRUMBLE vb. dăram, ▶diñic, fármu, ▶zminút; (to fall apart) cad; The house was on the point of ~ing Cása angričá s-cádă || ALR 1319: (spealing of bread) sărmu

CRUMBLING s. dăramáre; diñicáre, dingáre, diñicát, diñicătúră, färmáre, zminutáre

CRUMPLE vb. sufruséscu, ciumuléscu

CRUMPLED adj. (as of clothes) sufrusít; guzmólú invar.

CRUMBLE IN A BALL vb. ▶cuculéscu

CRUMPLING IN A BALL s. cuculíre

CRUNCH vb. arúmin

CRUNCHY adj. (as of a pie crust) cărtâcónu, f -oáñe

CRUPPER-LOOP

CRUPPER-LOOP s. sumcoádă, bâldúme, cuscúne

CRUSH s. stulțináre, apitrusíre

CRUSH vb. ▶(a)pitruséscu, aputrupéscu, chisédz, stúltin, stulcin, stulcinédz, stúrcin, strúcin, strucinédz, zdroámin, zdrúmin, ▶zmoátic || zmútic, CAPIDAN 150

CRUSHED adj. apitrusít, chisát, stulcinát, zdruminát, zdru(n)-cinát, zmu(r)ticát; ~ **grains** (*used as food for cattle and sheep*) ruiálă, uróv

CRUSHING s. stulcináre; zdrumicáre; zdruncináre, zdrugináre

CRUST s. coáje, cíuă, coáră → EARN ONE'S ~

CRUSTY END OF BREAD s. cultúc, márdzine di pâne

CRUTCH s. pătăríce, pătărítă || **Pes:** năgáltă, CL 257

CRY s. plângu, plândzire, plândzeáre, strigáre, zghic, zghí-cut; **much ~ and little wool** (= many words will not fill a bushel ~ all talk and no cinder) → **WOOL**

CRY vb. plângu (and plângu), aor. plâmșu or plâmtu; lăcrimédz, lăcrămédz; sclîmurédz, scl'umurédz; **to ~ one's eyes out** plângu ca surpicát; plângu di crep ca núca; scârlédz

CRY FOR VENGEANCE vb. âl' pôrtu múltă seáte

CRY UP vb. ▶făléscu → **BOAST**

CRYING s. asplândzire → **CRY**

CRYSTAL s. crûstal; bilûre

CUBBYHOLE s. ascumtiș → **RECESS**

CUBIC METER s. (*measurement for wood*) || **Cru:** cărmă, COLAB 224

CUBIT s. (*unit of length*) cot m, cod

CUCKOLD vb. (*to deceive, to make a cuckold of*) ▶ampíhiur

CUCKOO s. orn. cuc

CUCKOOPINT s. bot. călcádză

CUCUMBER s. căstravéț, castravéț, angúr || ALIA 77: crăstavéț, peápin, peápine; **Suf:** căstăvécu, B-ARCH 77; DIARO 184: also căstrâveátă; dim. căstrâvițúș; ángur (*rare*)

CUDGEL s. puleán (and pulán); also: bištóc, cut; (*carol singers'* ~) cólindu, cólindă; ciúmag, giúmag, ciúmagă; (*bifurcated*) ciutál'u; dhicániche; sfálangu, fálangu, fultutíre, furtutíre, sópcă; stupagánă, scop; **Gop:** tuiág or tuiágă, teag, teg; (*war cudgel*) tupúz or tupúză; tupuzgánă, țoápit, țópit

CUFF s., vb. → **BOX**

CUISINE s. ahcilâche

- CUKE** s. angúr → CUCUMBER
- CULMINATION POINT** s. oára a oárălei
- CULPABLE** s. (offender) ánom, pl anómiň
- CULTIVATE** vb. (to till) || fac ágru, BASME 512; (to ~ a vegetable garden) adár grădină, BASME 9
- CULTIVATED FIELD** s. ágru
- CUMIN** s. chímin
- CUNNING** s. (guile) punirlíche
- CUNNING** adj. şirét, -eátă, -éť, -eáte → SLY
- CUP** s. ceáscă, filigeánă, géjve, tas or tásă; (goblet) măstră-pă (and măstrâpă); **to be in one's ~s** éscu cu chéfe || DIARO 223: fligeánă
- CUPIDITY** s. sclingiureátă → STINGINESS
- CUPOLA** s. cubé, gubé, cubée, thol
- CUPPING GLASS** s. fântânélă; vintúză (and vindúză)
- CUPPING VESSEL** s. vet. cuvátă, guvátă
- CUPULE** s. bot. (shell, as of an acorn) cufcúlă
- CURABLE** adj. áre ileáce (lit. '[it] has a cure')
- CURB** s. (a)ghéme; fărnă (and fârnă)
- CURB** vb. (to check, to control) adún curăile [ku•răi•li]
- CURB ONE'S TONGUE** vb. (ant. to divulge, to reveal) nu dau pri toácă
- CURBED** adj. (subdued, bridled) căpistrusít
- CURD** s. (a kind of fresh soft sheep cheese) străglátă, ármă, F: áică; **The milk has turned into ~** Láptili ngligă
- CURD** vb. •(a)nclégi, (a)nglégi
- CURDLE** vb. → CURD
- CURDLED** adj. (usu. of milk) ncligát (and ngligát), strivuít, vinít
- CURDLING** s. ncligáre
- CURE** s. ileáce; **There is a ~ for this!** Are ileáce! → REMEDY
- CURE** vb. •víndic; (speaking of sight) dau ócli; **the well that cures one's eyes** (in tales) fântâna tî da ócli
- CURIOSITY** s. perieryé
- CURIOUS** adj. (nosey) perieryu, m pl -yi, f pl -ye; curyiós, -oásă, -óši, -oáse; (strange) ciudós; paráxin, m pl -xiň
- CURL** s. çalúfră, çálúfră, çulúfră, zulúfe
- CURL ONE'S LIPS** vb. •strâmbu búdzâle

CURL UP

CURL UP vb. (of one's body) mi adún, mi adún gl'ém (or guzmól'u)

CURLED adj. (of smb.'s hair) (cu pérlu) cârcil'ós; ncârcil'át; cu pérlu neále; cu perlu avoále; cătărós, zgur || **Amc:** cațaramán,

SCHL 113

CURLED UP adj. (as with cold) adunát gl'ém, adunát guzmól', nstrugát, âncucinát, apreaadunát [•prea•a•]

CURLY adj. cătărós, -oásă → CURLED

CURRENT s. coácăză, aúuă frânteáscă, brágană, cúmară

CURRENT BUSH s. coácăz, bragañéu, cúmar

CURRY vb. striséscu, xistriséscu, sistriséscu, **N:** histriséscu

CURRY-COMB s. xístră, sístră, xistrie

CURRYING s. xistrisíre, sistríre, histríre, timáre, dimáre

CURSE s. blástém → MALEDICTION

CURSE vb. ▶(a)ngiür; also: ▶afuriséscu, ▶(a)náthim, ▶(a)náthimédz, **N:** ▶anáhimédz; ▶blástim, ▶blástin, ▶cătarnáséscu, ▶cătăráséscu, ▶cătăryiséscu, ▶culédz, ▶hulédz; **She is cursing him** Lu cu-leádză di blástáme; dzâc sárindár, tăxéscu

CURSED adj. cătăryisít, cătăryásít → ACCURSED

CURSORY adj. cu avrápă

CURSORILY adv. cu avrápă

CURT adj. arächít

CURTAIL vb. ▶scurtédz, ▶şcurtédz → SHORTEN

CURTAILMENT s. şcurticáre, şcurtáre

CURTAIN s. pirdé, pirdée, birdé || STERGHIU 3: pirdă

CURVATURE s. anduplicatúră

CURVE vb. ▶andúplic

CURVED adj. (as of a nose) turnát

CUSHION s. (for carrying loads on top of the head) pidilóc, pitálóc; (a ~ to rest or sleep on) pruschéfal; **N:** căpitíñu, **S:** că-pătâñu, căpătúñu

CUSTODY s. căstígă (and câs-) → SAFE-KEEPING, TAKE IN CUSTODY

CUSTOM s. dat, dátă; also: adéte, aréu, mor, táxe, zăcóně; our language and our ~s límba ş-mórlu a nóstru; Aromanian ~s aréurile armăneşti; Such is the Aromanian ~ Aşá-i dátlu armănescu

CUSTOMER s. muştirí, muştiră; coll. muştiráme

CUSTOMHOUSE s. cumérche, dărvéne, dirvéne, ghiumbrúcă, yimbrúche, yiumbrúche

CUSTOMHOUSE OFFICER s. băjdár, imbruccí, yimbruccí, yiumbruc-

CUSTOMS

cí, dirvingí

CUSTOMS s. || BELIMACE 3: dirvinlăche

CUT s. (reduction) ňicșuráre; (shape and style of clothes) cruitúră; (gash) tălitúră; (distinctive mark in the ear of a sheep) coácă → NOTCH; (blow) únă

CUT adj. tălat

CUT vb. •talú; (to diminish) ňicșurédz; **Cut their pay!** ňicșureádză-lă arúga! (of hair) •túndu, •cutruséscu; (to trim) schizédz; (with or as with scissors) foártic, furtichédz

CUT A DASH (A FIGURE, A FLASH, A SHOW) vb. •căbărdéscu → GIVE ONESELF AIRS

CUT AND DRIED adv. n güră; tătată n güră; mboálă; cadz hícă s ti măc!

CUT BY HALF vb. •ngiumitichédz

CUT DOWN vb. afiriséscu

CUT IN TWO vb. •ngiumitichédz

CUT INTO PIECES vb. diñic, •cumithiséscu

CUT IT FAT vb. (to lie) || BATSARIA 60: talu crúde; CUNIA 187: măc chétrâ (lit. to eat pebbles / stones')

CUT OFF vb. (to discontinue, to end) scărchéscu, •cúrmu, •scol, N: ascól; (to trim) •ciuléscu, schizédz; (speaking of benefits) usúc língra; **He has ~ your benefits** T-uscă língra; **They cut us off from school** Nă curmáră di la scul'ó; **They ~ his income** L-u scărchí dhyeárea; **To begin with, cut off his (portion of) wine!** Próta yínlu si-l si scoálă!

CUT ONE'S FINGERS vb. fig. mi-acătată di ócl'i → GET IT IN THE NECK

CUT OPEN vb. •disíc, •spântic, •dispântic

CUT OUT vb. (a coat, etc.) cruéscu, N: cuiréscu, curéscu

CUT SHORT vb. •bitiséscu, cúrmu → FINISH

CUT SMB. SHORT vb. l'-cúrmu (or l'-talú) zbórlu; l'-u talu cu tăpórlu

CUT THE GROUND OUT FROM UNDER SMB. vb. ncheádic; l'-talú măñle

CUTLER s. cuțâtár, cuțutár

CUTTING s. (process) tăláre; (result) tălitúră; (recording on wood or stone) arăbúš, arbúš, răbój, cárniciu

CUTTING adj. (sharp) tălitós, -oásă and tălós, -oásă

CUTTING OUT s. cruíre, curíre

CYCLOPS

CYCLOPS s. || chiclúp, DIARO 244

CYLINDER s. (*in a loom*) sul, vältór (*and vâl-*), vultór, vâltúr, vólbu, vólvu, bălbătór, bărbătór, chélindru, ghélindru, chélindu; G: năvóiu

CYMBAL s. chimvál

CYPRESS s. chiparíš, chiparós, chiparíciu m, silvíu m, silvíe f

D

DAB adj. (*skillful*): to be ~ at doing smth. ñ-gioácă óclul

DAD s. tătic → FATHER

DADDY s. néni

DAFFODIL s. bot. *Amc*: gugútă; guláce

DAFFY adj. cicnít, cicánít → CRAZY

DAFT adj. zúrlu

DAGGER s. acámă, şis, (a)láz; (*curved ~*) hängeár, hangeáră, hänjár

DAILY adv. (*every day*) tútă dzúua || PC: (*computed in terms of one day*) tu dzúuă; ~ wage udâlâchi, udulúchi, DIARO 409

DAINTY adj. nóstim, m pl -tiñ, f pl -time; gustós, yu-; ndálic; (*charming, as of a flower*) zâmbác → DELICATE

DAIRY FARM s. (*of sheep*) căšeáre (*and câ-*), căşäríe; (*the place of a former dairy farm*) căşiríste

DAIRY MAN s. iargí

DAIRY PRODUCTS s. || K: măcúli f, GOLAB 234

DALE s. (*hollow*) trăpíc → VALLEY

DALLY vb. (*to act heedlessly, to trifle*) wavín gușturítăle (*lit. 'to chase lizards'*)

DAM s. dhési f; próhumă

DAMAGE s. aspärgäciúne, cheárdire, chirdeáre, gazépe, pákus, páczu, sácätlâche, vläpsíre, vläpsitúră, zäráre, zimñusíre, zmurticáre, zñíe, zñisíre

DAMAGE vb. vstric, vaspárgu, vžäräriséscu, vžimñiséscu, vžni-(i)séscu; u-adár bôză

DAMAGED

DAMAGED adj. (*out of order*) săcát (*and sâ-*)

DAMASK s. tex. şem, (*a*)şáme

DAME s. doámna; also: arhóndisă, arhundoáñe, biínă, bioáñe, bó-je, păšoáñe

DAMN vb. âl' bag láia → CURSE

DAMNABLE adj. → ACCURSED

DAMNATION s. usândă || **May ~ take you!** BATSARIA 1: Dumnudză s-ti bátă! PARALLEL 128: S-ti-o-áfli dila Dumnidzău! (lit. 'May you find it from God!')

DAMNED adj. → DO ONE'S ~ BEST

DAMP adj. nuťít; ~ **stains** (*on walls*) iyrasíe; nótí f, nutié

DAMP vb. vnuťéscu; to ~ **smb.'s appetite** l'-talú tăcátea

DAMP SMB.'S APPETITE vb. l'-talú tăcátea

DAMP SMB.'S SPIRITS vb. l'-talú basarétea

DAMPEN vb. → DAMP

DAMPNESS s. (*of weather*) mulítúră, nótí f, nutié, udál', udă-túră, vlágă, vlängă; (~ coming from a close river) bündă → HUMIDITY

DANCE s. (*a*gióc; (*some dances are:* ceámcea, ceámcu, singastró, singaṭcó, sirtó)

DANCE vb. v(a)gióc, arásár; (*of the dance called singaṭcó*) singaṭéscu; ~ **after smb.'s pipe** gioc cúmu ū-cântă

DANCE ATTENDANCE ON SMB./ SMTB. vb. dau tărcoaélé (*and tăr-*), dau trâcoále, dau dulăi di-avarlígali, adúc vârliga

DANDER s. näireátă → ANGER

DANDLE vb. (*a baby*) vleágän

DANDRUFF s. mătreátă, mătrátă, piturídhă || **Pls:** mutupeátă, mutupeánță, CL 256; **Prv:** piturlídhă, CL 259; **F:** mutreátă, SarD 48

DANGER s. piríclú; also perícul, pirícul, chíndhin; **to be in ~** hiu pi chíndhin; mi páste piríclul (lit. 'a danger is grazing on me') || BASME 49: chíndin

DANGEROUS adj. laiu, f láie, m/f pl lái; s(c)lab, m pl s(c)laghi, f pl s(c)lábe

DANGLE ABOUT / ON / AFTER SMB./ SMTB. vb. lu adúc vârliga → DANCE ATTENDANCE

DANK adj. vlängu, -ngă, -ndzâ, -ndze → HUMID

DANUBE s. Dúna, Dúnav, Túna

DARE s. (*an act or instance of daring*) cutidzáre, căidăsíre,

DARE

dăldăsíre (and dâldâ-)

DARE vb. c(u)tédz, căindiséscu [kă•in•], căidiséscu, dăldă-séscu (and dâldâ-), dăvrănséscu, am iárbă di țâneáre (lit. 'to possess the strengthgiving herb'), ń-țâne

DARING s. cutidzáre

DARING adj. ncucutát (and ngu-), inimárcu, inimós, căidigí

DARK adj. lăít, cérnu, ntunicát, ntunicós, scutinós, scutidhós; písă; **It is ~ outdoors** Afără eáste písă; **It had grown** ■ Aveá ntunicátă || (of the hair of animals) mulú, CAPIDAN 147; **It is getting ~** Nduniarică 3 sg impers., K-D 114

DARK-COMPLEXIONED adj. scur, mulú, mûrnu, oáclíš, sumuláiu, ismér; s. (usu. derog.) gáie, gärävélú

DARK-EYED adj. || **Cru:** mavrumát, GOLAB 233

DARKEN vb. ntúnic, vnciörnic (and ngiór-), nciornichédz; **impers.** **It is ~ing** Ntúnică

DARK-HUED adj. (sad) jilós, -oásă, -óši, -oáse

DARKLE vb. v(a)umbréscu, (a)umbrăscu → **DARKEN**

DARKLY adv. aráulea, n-aráulea; **They looked at him ~** L-mutrírá n-aráulea

DARKNESS s. lăiáťă, ntuneáric, ntunéric, (a)scutídhe, písă, fumăríe; **the ~ of the night** fumăria a noáptilei || HRISTU 35: scutidhi; **pitch ~** chísă zăndáne, BELIMACE 46

DARK-RED adj. || **Cru:** aspríce, GOLAB 203

DARK-REDDISH adj. (of animals' hair or wool) ghesuláiu

DARK-SKINNED adj. usu. derog. gáie invar.

DARKSOME adj. niurós, niurát

DARLING s. ńică f, șcrétă f || DIARO 420: nástur m, násturâ f

DARN vb. (to mend, usu. of clothes) măsturipséscu

DARNEL s. bot. góngulă, cheántă (and cheándză), cheániťă

DART vb. vsärgléscu (and sâr-), sărghéscu; **to ~ away** li tíndu → **BOLT, DECAMP**

DASH vb. (to collide) vcingärşéscu, vciucutéscu; (to throw) văúrlu; (to knock down) vagudéscu, dau di pádi, vsúrpu; (to ~ into pieces) fac bucătice; (to pound, to crash) chisédz

DASTARD s. mangúfă m, mangúfeaň pl → GOOD-FOR-NOTHING

DATE s. (time of an event) imerominíe; **to ~ adv.** (thus far) pân tru hópa aistă

DATE s. (fruit) curmă, hurmă, hurmáe

DAUB vb. **▼**aúngu

DAUGHTER s. híle, cóchilă, ciúpră

DAUGHTER-IN-LAW s. nóră, nor, pl nurări || **Alb:** noáuă, CAPI DAN 177; **Cot, Mal, Mi:** mveástă; **Palius:** niveástă, **Pdz:** nă-, B-ARCH 470

DAUNT vb. piculéscu, **▼**imirédz, **▼**fruminéscu, **▼**dipún

DAUNTLESS adj. ni-aspăreát → BRAVE

DAWDLE vb. misúr steálile (lit. 'to measure the stars')

DAWDLER s. adúnă-vímtu (lit. 'wind-gatherer'), hásca, hascanífur; **G:** başinghél

DAWN s. apirítă, apiríre; háragmă, hárasmă, -zmă, hărăxíe, hăr-yíe, -ghíe; cripátă, cripátă a hăryíl'ei; **before** ~ d(e)adoára, di c-noápte, níntea a li háragmă, nínte di hărghíe, ní-apirít, până s-creápă dzúuă, tu cripáta a dzâul'ei; **at** ~ di ndzáre, ni-dátă soárile or ni-dátă soáre; nícă ni-cântátă cucótłi, nícă ní-api-rită ghíne, până di ndzáre, tu hăryíe, haraiméra; **He arrived before** ~ Agiúmse ni-apirít; **I departed before** ~ Fudzíi hăryíe

DAWN vb. 3 sg impers. (s-) creápă dzúua, algheáste (di nighiós), ápiră; **It is ~ing** Da dzúua

DAWN UPON SMB. vb. (to guide, to inspire) ní-şúiră; **as God will** ~ upon him cum va-l' şúiră Dumnidzău

DAY s. carry vb. dzúuă (and zúuă), pl dzâle; **N:** dzăuă; **good day** (greeting one person) Búnă-ť oára! (more than one person) Búnă-vă dzúua! or Búnă-vă oára! **during the** ~ dzúua; **next** ~ dzúua alántă or a dáuaz; **the ~ after tomorrow** păimâne (and pâi-), paimâne; ~ **and night** (all the time) dzúua ş-noáptea || BASME 439: dzúuă-noáppte

DAY LABORER s. aryát; prichindé, pirchindé

DAYBREAK s. hăryíe → DAWN

DAYLIGHT s. **in open** ~ adv. nádză-dzúuă

DAZE vb. záléscu → STUN

DAZZLE vb. (with or as with light) ní-łá óclil', ní-si łau óclil' || BASME 499: ní-si łá videála

DEACON s. dhyeac, pl dhyeátř

DEAD s. (innermost part) nedz, ínimă, dísă, váhte; **the ~ of the winter** nádză-iárnă; **in the ~ of the night** tru dísa di noápte; **in the ~ of the heat** tu váhtea a li căloáre

DEAD adj. mórtu, -rtâ m sg/pl; moártă, -rte f sg/pl; murít, astés, dus, dus tu-alántă étă, sițirát, cătră soáre; (of animals) psohiu, pl psohi, f sg/pl psoáhe; m hiópsu, -psi, f hioápsă,

DEAD-DRUNK

-pse; psusít; You will be ~ by then Va-ť bea curcubéta ápă; The fox pretended to be ~ Vúlpea s-feáťe psoáhe; - beaten (very tired) curmát, vătămát; You will be ~ by then Va-ť bea curcubéta ápă (lit. 'Your gourd will drink water')

DEAD-DRUNK: to get ~ mi fac trácă → DRUNK

DEADEN vb. (to blunt, to lessen) amúrtu, amurťăscu

DEADLINE s. dhiuríe [dhi•u•], murmír, muvléte, trat, prothes-mié, vadé, vadéie, vadimíe

DEADLOCK: to break the ~ l-áflu căpáchea

DEAF adj. súrdu, m pl -rdzâ, f pl -rde; cuf, m pl cúhí; fudúl di uréclí || **Cru:** sud, GOLAB 251

DEAFEN vb. (a)surdzăscu, surduéscu, cufédz, cufuséscu (di uréclí); to ~ smb. l-lau uréclile

DEAFENING s. (a)surdzâre, surduíre, surduíre

DEAL s. (arrangement, transaction) lúcru, dáre-loáre; (a lot of) múltu, nă crímă di

DEAL vb. (to have to do with) am dáre-loáre cu; (to distribute) ▶ (a)mpártu

DEAR adj. durút; scúmpu, f -mpă, m pl scúnchi, f pl -mpe (and scúmbu, -mbă, -nghi, -mbe); ghiurghiuván; my ~ (to a male) ghiurghiuvánlu a ſeu; (to a female) geánă, geána-a mea; (my ~, of a male or female) geánäm (and -nân); iarán, yea-, a-; soáre; Get up, my ~! Scoálă, soáre! ahár, ahâr, ahári, daş, marát, mă-; (voc., to a male) corbáne; (to a female) sărmáie; (~ and/or unfortunate) gále, lai

DEARTH s. foámită, foámite, lipsítă → NEED

DEATH s. moárte; (destruction, ruin) chiríre, -räciúne, chiri-, chir(d)eáre, ciupălíc, ciupu-; to be smb.'s ~ măc yiu; at ~'s door pi hírlu di moárte; to be on one's ~ bed trag s-mor

DEATHLESS adj. athánat; (rare) ni-mórtu

DEATHWATCH s. nihtéryiu

DEATHWATCH BEETLE s. sáráche f; saracufái m, -fáiañ pl

DEBACLE s. survólu, arăvuíre

DEBAR vb. nu dau vóľe, nu dau izíne

DEBASE vb. (because of long use) ▶(a)nviclédz, nvicléscu; (to demean) ▶nicşurédz, ▶scad; (to make worse) cacurizipséscu

DEBASED adj. aspártu, -rtă, -rțâ, -rte → CORRUPTED

DEBATE s. (formal discussion) zítise, sítise; filunichisíre

DEBAUCHEE

- DEBAUCHEE** s. púștean, puștán → RAKE
- DEBAUCHERY** s. ceapcânlâche, curvărílē, dișuțâre, iaranlâche
- DEBILITATE** vb. adhinățéscu
- DEBILITY** s. slăbeăță, slăbílē, slăbínță
- DEBRIS** s. (*fragment, chip*) aspărgâtúră; (*ruin*) surpătúră, súrpuri pl; murísce f pl
- DEBT** s. bórg, hreu, hréus, hursíre; I am heavily in ~ Am bólge pân di gúše → RUN INTO ~ || **GSUS**: luyuríe, **Prv**: lâyuríe, CL 255
- DEBTOR** s. burgilâ, burgilău, burgilipsít || ALR 1006: burgili
- DEBUNK** vb. vscad
- DECAMP** vb. (*to run away*) li tíndu (lit. 'to stretch them' [one's legs]) → BOLT
- DECANTER** s. cunétă; (*carafe*) gără
- DECAPITATE** vb. vșcurtédz → BEHEAD
- DECAPITATION** s. șcurticáre, șcurtáre, hrâștuíre
- DECAY** s. hárápă, ruzuíre; **houses in** ~ căse ruzuíté → RUIN
- DECAY** vb. (*of or as of tuberculosis*) lăvrăséscu
- DECEASE** s. moárte
- DECEASE** vb. mor
- DECEASED** adj. astés, -eásă, -éši, -eáse (lit. 'extinct') → DEAD
- DECEIT** s. aplänásíre, ardeáre, árdire, bătăhcilâche, căláie, furlíche, ilée
- DECEITFUL** adj. plan, -ă, -añ, -ne → TRICKY
- DECEITFULNESS** s. (*disloyalty*) băbisliche
- DECEIVE** vb. (a)ncálțu, (a)plänáséscu, (a)plänéscu, plăni(p)-séscu, vard, lu-árdu, v(a)mpíhiur, l'-bag cuváta, l'-bag yi-líile, l'-bag yilíile pánă la óclí, l'-bag šáua, l'-bag samárlu, vciúmur-léscu, cos, l'-fac rénghea, nšiuédz [nši•u•édz], nšiédz, l'-trag únă căláie, l'-trec tásstrulu; **to ~ smb.** easily (a)ncálțu și discálțu; **Do not ~ me!** Nu mi ncálță! || BASME 80: fac minciúñ; BASME 467: lau ócl'il; **How badly she deceived him!** Ti yánumâ-l' trápsi!
- DIARO 299
- DECEIVED** adj. ars, ársă, árși, árse; ncăltát
- DECEIVER** s. arditór; calpuzáñ, căl-; farmazón; **G:** (om) ehlé
- DECEMBER** s. Andréu, Andrelúš, Ndreu, Ndriu
- DECEPTION** s. ardeáre → CHEATING
- DECEPTIVE** adj. bírbu, -rghi, -rbă, -rbe; plan → TRICKY
- DECIDE** vb. ñ-u bag si, talú, vapufáséscu, căndáséscu, mi fac di

DECIDED

căile, **vulipséscu**; I have ~ed to sell the sheep Mi băgái s-li víndu óile; You decide! Tál'-u tíne! She ~ed to go to find him S-vulipsí si s-dúcă s-lu áflă || (to make a choice or judgment) PC: mi nămășéscu

DECIDED adj. (determined) apufásít, dâlâdsít

DECIMATE vb. (to destroy) tuchéscu → PULL TO PIECES

DECISION n. (determination arrived at after consideration) apufásíre, apufáseáre, apófase, vulié; to take a ~ talú → MAKE A DECISION

DECK s. (of a ship) cuvértă

DECK vb. (to clothe elegantly; to ~ oneself out) **vviliséscu**,

▼adár → ADORN

DECKED OUT adj. (rigged out) tăcmálát

DECISION s. → MAKE A ~

DECLENSION s. (deterioration) cacurizipsíre

DECLINE s. (of life) ascápít

DECLINE vb. (to slope downward, as of a celestial body; fig. of life) hiu tu ascápít, apún || (to refuse smb. bluntly, unceremoniously, or provocatively) l-aspún cótlu (lit. 'to show smb. one's elbow'), PARALLEL 126

DECLIVITY s. (slope) tălitúră

DECOMPOSE vb. **vaspárgu**, **disfác**, **diñíc**

DECOMPOSED adj. anăl(i)sít

DECORATE vb. (to adorn) mușițăscu (to award a decoration) dau nişáne

DECORATED adj. ncligát; those rooms ~ed with carpets udádzlí-atéľ cu ciórgi ncligát → ADORNED

DECORATION s. (embellishment) mușițăre; (badge of honor) nişáne; to receive a ~ l'au nişáne

DECORUM s. (aspect, fitness) prep

DECoy s. → TRAP

DECoy vb. plánéscu, plánáséscu, bag pri sómnú

DECREASE s. disreástire, scădeáre; (of the moon) mângátă → LESSENING

DECREASE vb. discréscu, **varăiéscu** (and arâ-) → DIMINISH

DECREMENT s. scădeáre

DECREPIT adj. trecút; (mentally ~) lișurát; (broken down, as of a horse) sarával

DECRY vb. săhunéscu

DEDICATE vb. (to commit) tăxéscu; (to offer) dăruéscu

DEDUCT vb. (to reduce, to lessen) afiriséscu

DEED s. fáptă; (a blamable ~) lăiátă

DEEM IT RIGHT TO vb. u áflu cu cále să || BASMEA 302: u-áflu ghíne

DEEP adj. adânc, adâncós, ahândós; (of sleep) greu || ALIA 27:
(a) hândós, (a)hundós, acundós, afunducós; hăndó, hăndá, handá,
handacá, andicó, dangá, andacós

DEEPEN vb. ▶afúndu, ▶afunduséscu, ahânduséscu

DEEPLY adv. adâncá, (a)handá, (a)hândá, afundá, afúndu; **Study this problem** ~ Tíni sápă-l lúcrul afúndu; **He sighed** ~ Suschiră adâncá

DEEP-ROOTED adj. aruzusít

DEEP-SET adj. (of eyes) m pl: ahândusít (n cap), hăusít

DEER s. térbu, pl térghi; ndrel, elén

DE-ESCALATE vb. ▶acúmtin, ▶scad, ñicşurédz, agăléscu, agălisés-
cu

DEFACE vb. tălăéscu

DEFAMATION s. săhuníre

DEFAMATORY adj. laiu, f láie, m/f pl lăi

DEFAME vb. săhunéscu, zburăscu, cacuzburăscu

DEFAULT s. mărdáie, smârdhă

DEFEAT s. azvíndzire, azvindzeáre, anixíre, hăndăcusíre || CUNIA
152: zăbunusíre, zăbunuseáre

DEFEAT vb. ▶(â)nvíngu (→ § 32); also: ▶alúptu, l'-u (a)mpót,
(a)nichiséscu, anixéscu, ▶azvíngu, l'-bag mână, bag n páde,
▼bat, ▶ciucutéscu, ▶frângu, ▶súrpu; **Pisuderea** (an Aromanian
village) **cannot be ~ed!** Pisudérea nu s-báte! **and you ~ed your
enemies** să l'-aluptáši éhsril'i a tăi; **He ~s all the evils of the
body** L'-u mpoáte a tutulór rálile a trúpului; **He ~ed me, I did not
~ him** Ñ-u putú, nu l'-u putúi; **He had ~ed him** Lu aveá azvím-tă;
those whom he could not ~ a curór nu putú s-lă bágă mâ-na; **He ~ed
Bură three times** Trei ori l-freádze Bûră; **In a fight he ~ed ten
young fellows** Surpă tr-un alumtátic dzáte gioñ; **Illness ~ed him**
L'-u bágă mână lângoárea || **I ~ him** l'u pot, PARALLEL 142

DEFEATED adj. azvímtu, azvínsu, anixít, frâmtu, nichisít

DEFECATE vb. ▶cac, ñ-fac ápa atéá groásă, ñ-scot ócl'il'; (to

DEFECT

mess) **•fac**; **The baby has ~ed in his diapers** Níclu eásti-l fáptu tu culpáne or Níclu s-feáte || es, CAPIDAN 176

DEFECT s. cusúre, mărdáie, smrâdhă

DEFECT vb. (to desert) **•valás** → ABANDON

DEFECTIVE adj. (as of a newborn) || BELIMACE 36: cu sémnú

DEFEND vb. (to protect) **•ápăr**; **May God ~ us!** Si-ápără Dumnidzău! **•avéglúu**, (rare, obs) **•vleghiu**; (rare) **•pădzéscu** (and păzéscu), pidzéscu || CUVATA 14: mi ápur

DEFENDANT s. giudicát

DEFENSE s. apărare

DEFER vb. (to put off) **•amân**

DEFIANCE: in ~ of pri inátea a, trâ píca a

DEFICIENCY s. scárțu → FAILURE

DEFICIENT: to be mentally ~ 3 sg: l'-lipseáște únă scândură

DEFICIT s. scárțu

DEFILE s. angusteáță, arăstoácă, buyáze, coácă, dirvéne, strimtúră, silătúră

DEFINE vb. nsimnédz

DEFLATE vb. **•disúflu**

DEFLATION s. disufláre

DEFLOWER vb. (of a virgin) l'-áflu cuibárlu || aspárgu, arúp, disíc, DIARO 361, 383

DEFORM vb. (to distort) **•șut** || CUNIA 88: (to make ugly) sluțăscu

DEFORMATION s. șutâre

DEFORMED adj. urât; (of a person or animal) săcătúră

DEFORMITY s. slutíche

DEFRAUD vb. plänéscu, apläniséscu → CHEAT

DEFT adj. epitídhiu, f -dhie, m/f pl -dhii; chischín, izóte invar.

DEFY GOD vb. nu ncl'in Dumnidzău

DEGENERATE vb. (morally) cătăndiséscu, ciurutipséscu; **People have ~ed morally** Ciurutipsí lúmea

DEGENERATION s. cătăndisíre, ciurutipsíre

DEGRADATION s. scădeáre; (of smb.'s mental condition) glăríre, hăzusíre, huțâre

DEGRADE vb. **•ñicşurédz**, **•scad**, **•şcurtédz**, **•şcurtichédz**, **•dipún**, cacurizipséscu; **to ~ oneself** mi fac túrtă

DEIGN

DEIGN vb. cătădhixescu || **Cru:** dăxescu, GOLAB 211

DEITY s. (male) dzân; (female) dzână || ~ of the sea dzânlă a măriilei, BASME 250

DEJECTED adj. jilós; búză cripátă (lit. 'cracked lip') → SAD

DEJECTION s. milancolíe

DELAY s. amnáre, muvléte; **Give me a three-day** ~ Să-ñ aláši trei dzâle muvléte; şintíre; (waiting, inactivity) stáre; **There was no time for** ~ Nu erá trâ stáre; armăneáre; **without much** ~ ni únă, ni áltă

DELAY vb. şintescu → POSTPONE

DELAYED adj. amânât

DELETE vb. ▶vaštérgh

DELIBERATE vb. 3 pl: şí-da míntâle (PC: [žda]); fac muşaviréi; u fac cunsóltu; ▶vulipséscu, ▶luyurséscu

DELIBERATELY adv. priagálea [pri•a•], castílea, máxus, maxús, xaryú **DELIBERATION** s. muşaviréi [•ré•i], cunsóltu, consúltu, luyursíre

DELICATE adj. **N:** créfcu, -fcă, -fți, -ftę; créftu; **S:** créhtu; (n)dilicát, ndálic, pirpişór; (of a face) ~ like a rose créhtă cană trandafílă

DELICIOUS adj. scóntră invar.

DELIGHT s. (good things of life) zéfcă, zéfche, glingé → BE WILD WITH ~

DELIGHTED adj. to be ~ (very happy) nu mi tâne lóclu di haráuă

DELIGHTFUL adj. ghiurghiuliu; (of a pretty woman) ghirghínă, ghirgheánă

DELIMIT vb. (of borders, limits) ▶sinuripséscu

DELINQUENT adj. batác, bătác

DELIRIOUS: to become ~ alúrédz

DELIVER vb. (to rid from, to set free) (a)scáp, cuturséscu; (to hand over, to send to a destination) fac tislíme; **We have ~ed them the man** Ómlu lă lu feátim tăslíme; (to give birth) dizvóc, lihunipséscu; (to ~ a speech) bag zbor

DELIVERANCE s. (a)scăpáre, cutursíre, cutrusíre, elefthirusíre; (salvation) nchiuluíre

DELIVERED adj. (rescued, saved) (a)scăpát, cutursít, elefthiru-sít

DELIVERY s. (giving birth) fătire, făteáre, amintáre, amintá-

DELOUSE

tic, lihuneáčă, lihuníle, lihunliche, nfăşáre, părădhusíre

DELOUSE vb. ▶dispiduclédz, ▶caftu n cap

DELUDE vb. ▶ard → DECEIVE

DELUGE s. cataclizmó → FLOOD

DELUSION s. ardeáre

DEMAGOGUE s. ~ alávdă făsúl'ile ş măcă cárne (lit. 'praises beens but eats meat')

DEMAND s. treácă, treátire, trițeáre; **to be in** ~ trec, am treácă, am trițeáre; **Wax is in greater** ~ Ma múltă trițeáre áre țeára; **upon** ~ pi dimândát, pi dimândáte; **adj.** **made upon** ~ maxutárcu, -rcă, -rti, -rte; **in** ~ căftát

DEMAND vb. ▶căftu; **What are you ~ing from me?** De la míne țe căftát? → REQUIRE

DEMARCATE vb. ▶dispártu, ▶sinuripséscu → SEPARATE

DEMARCATION s. dispărtâre, dispărtâtúră; (~ between plots of land) traf

DEMEAN vb. (to behave) ▶pórtu; (to degrade) ▶ñicsurédz

DEMEANOR s. purtátic

DEMENTED adj. zúrlu (or zur) → CRAZY

DEMENTIA s. zurleáčă, zurláme, zurlíle

DEMIJOHN s. buján, cáráfă, damageánă, trimindzánă

DEMOLISH vb. dăram, ▶răzuéscu, ruzuéscu

DEMOLITION s. dăramáre

DEMON s. → DEVIL

DEMONIAC adj. drăcusít, dhimunsít

DEMONIC adj. → DEMONIAC

DEMONSTRATE vb. (to evince) ▶aspún, ▶apudhixéscu, adúc sémnú, ▶limbidzăscu

DEMORALIZE vb. ▶aspár, ▶aspárgu

DEMOTE vb. → DEGRADE

DEN s. (lair) culcúş, loje, loj, lujár, scrob

DENIAL s. cheáre invar.

DENIGRATE vb. zburăscu, cacuzburăscu

DENIGATION s. cacuzburáre → SLANDER

DENOMINATION s. nûmă

DENOTE vb. ▶aspún, ▶făniruséscu

DENOOUNCE vb. ▶discoápir, scot n páde, scot tu páde, cătără-séscu, cătăryiséscu, cătăryáséscu, ▶afuriséscu

DENOUNCEMENT

DENOUNCEMENT s. (*blame*) cătăryisíre; (*accusation, information against*) părătúră

DENSE adj. des, deásă, deși, deáse; spes, speásă, speši, speáse; picnós, -oásă; (*as of fog*) ndisát → THICK

DENTICULATE adj. (*as of a leaf*) chipurát

DENUDATION s. disgulíre, disbiliére

DENUDE vb. •guléscu, •dizgólú, disguléscu, disbiliéscu → STRIP

DENUDED adj. (*as of a tree in winter*) goáliş, disgulít

DENUNCIATION s. angál(i)síre

DENY vb. arniséscu, fac incheáre, •agăt di steále, fac hăşa; a thousand times no ~ hăşa ş-hăşa; **He has ~ed all his kinsmen** şि-arisí tútă sóia

DEODORIZE vb. || DIARO 385: •dispút

DEPART vb. nchiséscu, (a)fúg, purnéscu, •trag cále, u-adún, u afúm, u-litéscu → BOLT, DECAMP

DEPART FROM ONE'S WORD vb. ies di zbor

DEPARTMENT s. (*of a government*) ipuryíu, chivérnise

DEPARTURE s. dúcă and túcă; also: angänáre, (a)plicáre, chinímă, duçeáre, dútire, fúgă, litíre, nchisíre, purñíre, sărmáre || DIARO 432: dúsâ (ant. turnátâ)

DEPEND vb. discálnu, dispíndzur, •çân (di) || HRISTU 42: **Aromanians' life depended on milk from these sheep** Cu laptili a lor ira ligată bana a rămăñlor

DEPENDABLE adj. saylám, saylámcu, sayláme, síyur, siyuripsít

DEPENDENT s. (*one relying on another for support*) pl coáde pri dinăpói; **I have ~s to feed** Am coáde pri dinăpói

DEPICT vb. (*to describe, to portray*) •zugräpséscu, zugrävséscu

DEPILATION s. dipiráre

DEPLETE vb. sec, astărchéscu, scot pétalile

DEPLETION s. sicáre, astărchíre

DEPLORE vb. •plângu

DEPLORED adj. (*regretted, lamented*) arăbdisít

DEPLORINGLY adv. ca vai di míne (ca vai di tíne, etc.)

DEPORT vb. •xipundiséscu

DEPORTATION s. xipundisíre

DEPORTEE s. xipundisít

DEPOSIT s. (*pledge*) nişáne, péie, arăvoánă, aruvúnă, arvúnă, căpáră, căpărusíre, alíl-hisáp → MAKE A ~

DEPRIVATION

DEPRAVATION s. pănghie (and pân-)

DEPRAVE vb. vaspárgu

DEPRAVED adj. aspárta, -rtă, -rțâ, -rte → DISSOLUTE, BECOME ~ ||

- woman dis(i)câtúrâ, DIARO 383

DEPRAVITY s. edepsâzlâche

DEPRESS vb. (to press) ▶(a)ndés; (to lower) ▶scad; (to diminish) ▶nicșurédz; (to sadden) lăescu tu hicáte, ▶amărăscu

DEPRESSED adj. cripát, dipús → SAD

DEPRESSION s. (sadness) amăráme, amăráre, căñină; (hollow) ham-bíumă, súdhă; (funnel-shaped ~) húne; (depressed area) cócă; surpătúră, grem, grémur, grimúră; (low economic activity) chisáte

DEPRIVE vb. lău, urfănáescu

DEPRIVED adj. istirisít, lipsít, urfänít; (poor) gol, gulişán

DEPTH s. ahândusíme, ahândáme; (as of one's being) frúndză; from the ~ of one's heart di tru hicáte or dit frúndza di hicáte; dit frândzle di ínimă; dit báirile di ínimă; (dreadful ~s, as of the earth) tartáră → BE OUT OF ONE'S ~

DEPURATION s. (as of raw cotton) scâlsíre

DERACINATE vb. scot dit rădătină

DERANGE vb. fac acătăstásie; to make insane zurléscu, zurlu-sescu, gläréscu, lişurédz

DERANGEMENT s. zurleáṭă → INSANITY

DERELICT s. azvărnătúră → GOOD-FOR-NOTHING

DERELICT adj. alását; alásătóňu, -tóň, f sg/pl -toáne

DERIDE vb. šúpăr → RIDICULE

DERISION s. ardeáre, măitápe, măscără (and măscâ-), măscărlíche, măscărlíle, măscâripsíre, mbizuíre, péză, rizíle; in ~ tră šúpir

DERISIVE adj. pizuiáric, -rică, -riți, -rițe → SCOFFING

DEROGATE vb. cătăfronișescu → BELITTLE, DISPARAGE || CUNIA 90: atimuséscu

DERVISH s. dirvíš

DESCEND vb. ▶dipún, dipún híma, lău híma, ▶apléc, ▶vérsu, ▶aripidinédz; The sheep ~ed towards the fir forest Óile virsáră cătră tu chinét

DESCENT s. dipuneáre, dipneáre, dipúnire, dipunát; aripidináre, catífur; (origin) of aristocratic ~ ciciór di scámnū → ANCESTRY

DESCRIBE

DESCRIBE vb. (*to portray, to depict*) zugräpséscu, zugrävséscu, zugräfséscu

DESCRIPTION s. zugräfsíre

DESERT s. (*reward or punishment deserved*) axítă; (*scolding, punishment*) pirdáfe

DESERT s. pustilíu, pustilie, irñie, erimie, urñie, pundié, chirítă

DESERT vb. (*to forsake, to abandon*) alás, fug caceác || (*to absent oneself from military duty*) MERCA 31: li spingéscu

DESERTED adj. (*desolate and unoccupied*) irmuxít, pondít, pondixít → DEVASTATED

DESERTER s. caceác

DESERVE vb. ñ-eáste bun; You ~ a beating ți-i búnă păpáră; vaxiuséscu, vaxéscu → MAKE SMB. ~ SMTH.

DESERVEDLY adv. driptátic, driptátică

DESERVING adj. ácsu, ácșă, ácși, ácșe (or ácse); áxiu

DESIDERATUM s. dor

DESIGN s. (*planning, calculation*) isápe, cicuteálă

DESIGNATE vb. (*to destine*) numățéscu

DESIRE s. (*longing*) dor; (*whim*) chéfe, chéifă; (*passionate ~*) miráche, geáhte

DESIRE vb. vurséscu, ñ-si dișclíde ínima (tră); (*covetingly*) zilipséscu

DESIROUS adj. arslíu, f -líe, m/f pl -líi; durút → EAGER

DESK s. (*counter*) tisghireáuă, tisgheáfe

DESOLATE adj. érmu, érim; in this ~ place tu-aésttu érim loc

DESOLATE vb. pustiéscu → DEVASTATE

DESOLATION s. ñílă

DESPAIR s. deáspir, apilpisíe, apilpisíre

DESPAIR vb. vapilpiséscu

DESPERATE adj. apilpisít

DESPERATION s. deáspir, apilpisíe

DESPICABLE adj. idipsâz, zgrumát → CONTEMPTIBLE

DESPISE vb. cătăfronișéscu || CUNIA 90: atimuséscu; DIARO 376: bag la cur → DISREGARD

DESPITE prep. cu túte că, cánai-că

DESPOIL vb. ayízmu, biléscu, vdispólú, vgulişinédz, guluşnédz

DESPOLIATION s. arăchíre, arăchitúră, bilíre, dispuláre, guli-

DESPOND

şináre, gulişnáre

DESPOND vb. **▼apilpiséscu**

DESPONDENCY s. apilipsíre

DESPONDENT adj. dipús

DESTINE vb. urséscu

DESTINED adj. (meant) simnát

DESTINY s. soárte; also: fátăză; (*Fates*) míră, níră, scriátă, scriitúră, tíhe, ursítă, ursíre; (*ill fate*) aráua; **You cannot change** ~ Te-i scriátă, scriátă armâne; **Such has been your ~!** Ah-táre-ť fu ursírea (*or scriitúra*); **We are the Fates** Noi him mírile; **They are deplored their own ~** și-plângu míra || BELIMACE 14: nependéche; HRISTU 22, **F:** fati

DESTITUTE adj. partál, spătălúsít

DESTROY vb. aspárgu; also: afän(i)séscu, buréscu, cătăstrupsés-cu, dărâm, lău pri gúše, mâc yiu, prăpădéscu, stifu-séscu, su-trupséscu, tuchéscu

DESTROYER s. aspărgătór

DESTRUCT vb. → DESTROY, RUIN

DESTRUCTION s. afänisíre, afänsíre, arăvuíre, aspárdzire, as-părgăciúne, chiríre, chirdeáre, chireáre, chirdăciúne, halazmó sutrupsíre, **G:** colónă

DETACHMENT s. dislăchíre, dislăchitúră || mil. apóspazmă, MERCA 9

DETAIL: in ~ adv. pân tu per, pân la šile, di hir hir

DETAILEDLY adv. → DETAIL, HAIR

DETAIN vb. am, **▼tân,** **▼stăpuéscu**

DETAINED adj. nclis

DETECT vb. **▼áflu,** **▼discoápir**

DETER vb. (*to inhibit*) dau ibréte (la), bag ceáslu (tu), **▼aspár**

DETERIORATE vb. **▼(a)nviclédz,** **(a)nvicléscu,** **▼aspárgu,** cacuri-zipséscu, **▼tălăéscu**

DETERIORATED adj. (*as of a fence*) aspártu; (*by scratches, as of a wall*) armát

DETERIORATION s. cacurizipsíre, aspărdzeáre; (*as of a coat*) tă-lăire

DETERMINATION s. (*firmness, resolution*) apufásíre; (*prices imposed by sellers' consensus*) curmătúră

DETERMINE vb. (*to decide*) **▼apufáséscu;** (*to convince, to influence by argument*) aduc n cále; **He could not ~ her** Nu putú s u-a-

DETERMINED

dúc n cále → PERSUADE

DETERMINED adj. (*decided*) apufăsít, dâlâdsít

DETEST vb. nu lu-am tu stumáhe, nu pot s-lu ved, ñ-víni aynós di nás || lo-ám šíle ntr-ócli, BASME 115

DETESTABLE adj. afurisít, aumbrós, blăstimát, cacurízic, salchíu, şulúndu; a ~ person ca-di-câne, ca-di-câneán, schínu ntr-ócli || CARAFOLI 11: agíúmtu; *imprec.* (*to a female*) Mor, lea agiúmtă! ~ Go to hell!

DETOUR vb. ▶(a)nvărtéscu, ▶şuťăscu

DETRACT vb. ñ-tórnú míntea

DETRIMENTAL adj. zñiseáric; **to be ~ to smb.** ▶zărăriséscu

DEUCE: *imprec.* The ~ take her! ~ S nu şí-apúcă! What the ~? ~ Te zále?

DEVASTATE vb. pustuxéscu, pustuéscu; also: bag stróflu tu, băstiséscu, ermuxéscu, irmu-, pundixéscu, punduxéscu, pondéscu, rimuéscu, şcrituéscu

DEVASTATED adj. pustuít; also: băstisít, ermuxít, pundixít, şcrituít

DEVASTATION s. pustuíre, băstisíre, irmuxíre, pundíre, şcrituíre, văpsitúră

DEVELOP vb. (*to acquire wealth gradually*) acát maiáuă

DEVIATE vb. ▶abát, ▶strâmbu; **Don't ~ at all!** (*Go straight ahead!*) S-nu strânghi dip! → DIVERT, SWERVE

DEVIATION s. abátire, abăteáre, părmărăsíre, părmăsíre; (*turn in a road*) şuťitúră, turnătúră

DEVICE s. hălăte

DEVIL s. drac, darác, dim. drăcúş; also: acló s-lí hibă, antíchrist (*and andí-*); (*little ~*) anghiúdhă; ațél c-un ciciór, ațél cu coádă, ațél cu-un córnu, ațél din vále, ațél di sum púnte, calacándzu, caracándzu, carcalándzu, curnút, dheául, dheául, yeávul, yeául, dhémun, dzardzavúl' (*and zarzavúl'*), dzardzacúchi [•kúk'], gátal, iándza, lup s-lu măcă, nihítlu, parparié, pi-razmó, saítán, si-l' creápă núma, s-lu nglítă lóclu, stimpinát, sătăñă (*and sâtâñă*), sirsém, sirsén, sirséñlu a sirséñlor, şutlu, tártar, tartacútí [•kútí], triscatárat; **The ~ take him!** Bágă-l' cuváta! **What a dévil!** Te drac ş-tele darác! || Eusfór, BASME 499; Chirătă, BASME 23; duşmán, BASME 460; DIARO 151: **Go to the devil!** Dú-ti Brúsa! **little ~ (as of a child)** drâclíc, DIARO 421

DEVIL

- DEVIL** vb. **vschin** → TEASE
- DEVILFISH** s. (octopus) uhtapódhe, htapódhe
- DEVILISH** adj. (passionate, hot) sárpit, sărpit (and sâr-), sârpid, sértu, sértic; (unpredictable, evil) drăcos, drăxit, drăcuit, drătescu, drăcuréscu, drăcurós; zarzavúl; a ~ girl un darác di feátă; **the ~ mother-in-law** drăteásca di soácră
- DEVILRY** s. drăcurié, drăcuríle, dhyeavulie, dhimuneáťă, dhimuníle; through witchcraft and - cu amăi, cu daráti
- DEVIOUS** adj. suțât, cănghélu
- DEVISE A SNARE** vb. croiéscu únă căpáne → SET A TRAP
- DEVOTION** s. evlávie, ivlávie (DDA 535, 686)
- DEVOUR** vb. v'mâc ca nă lámňe → GULP DOWN
- DEVOUT** adj. evlaviós, iv-; thríscu, -scă, -schi, -sche
- DEW** s. (a)ráuă, aroáuă
- DEW** vb. 3 sg impers. (a)rureádză
- DEWFALL** s. ruráre
- DEWLAP** s. || GSus: burgheáli, CL 40
- DEXTERITY** s. (adroitness) hunéră, hunére, murafitlâche
- DEXTEROUS:** to be ~ ñ-acáťă mâna; a woman ~ in every respect
muláre ţe l'-acáťă mâna di túte
- DIABOLIC** adj. drăcuréscu, -eáscă, -éștă, -éști → FIENDISH
- DIALECT** s. dhiálect
- DIALOGUE** s. dhiáloy
- DIAMOND** s. brilántu, dhyeamándi, yeamándă, yeamández, yeamándu, ghinére || Str: geváire, GOLAB 261
- DIAMOND** adj. (in cards) ghinére; **ten of ~** dzáťea ațeá búnă (lit. 'the good ten') || chiușilitíc, chiușulitíc, DIARO 181, 204 and 278
- DIANTHUS** s. (pink) garáfilă, garoáflă, garofíl, garufír, garufláuă || SJos: lúdhă, CL 254
- DIAPER** s. culupán, culpán, spárgan → SWADDLING CLOTHES
- DIARRHEA** s. cufoáre; also: chínise, dhiárie, inšíre, işíre, sprimáre, străbátire, stribátire, străbăteáre, surdisíre, urdinát, urdináre; vb. **to have ~** surdiséscu, mi úrdină, mi scoáte nafoáră || DIARO 319: cufureálâ, tartacúti
- DICE** s. (as in gambling) → DIE
- DICKER** vb. (to bargain) yiftuséscu
- DICTATORSHIP** s. síndaymă || dictatúră, HRISTU 1

DIDDLE

DIDDLE vb. **vciumuléscu** → DECEIVE

DIDO s. chirtúră, gläreáťă

DIE s. (for playing) záre, pl zárari

DIE vb. mor; also: adár pádea óhtu (lit. 'to change the plain into a hillock'; i.e., to make a grave), angán cátáua (lit. 'to recall the bitch,' as before a leavee), arúc pétalile (lit. 'to throw away one's horseshoes'), **varúc tópa** (lit. 'to throw the shell'), ñ-si-astíndze fitíllu (lit. 'my wick is burning out'), **cher** ('to perish'), dau arñacólu (lit. 'to return [one's] lamb-skin'), dau cheálea a préftului (lit. 'to give one's skin to the priest'), dau dóli a préftului (lit. 'to give two [coins] to the prist'), li dau cléile (lit. 'to hand over the keys'), dau și l'au dit lúmea aéstă (lit. 'to give and gete from this world'), mi duc s-adár chirämídz / oále) (lit. 'to go to make bricks / earthenware'), **fac tâmpână** (lit. 'to become a drum'), mi fac bărsié (lit. 'to become grounds'), ies cu pátile (lit. 'to go out with the ducks'), mi lártă Dumnidzău (lit. 'to be forgiven by God'), mi l'a gáia (lit. 'to be taken away by the crow'), mi l'a úta (lit. 'to be taken away by the eagle'), **mâșcu lóclu** (lit. 'to bite the earth'), l'i-nclíd, nclíd óc'líl' (lit. 'to close one's eyes'), ncárcu (lit. 'to load [one's belongings, as for a departure]'), ñ-arăteáște bišína (lit. 'my fart is cooling down'), ñ-l'au dhípla (lit. 'to take one's fold'), ñ-l'au lélea (lit. 'to take one's terminal [leave]'), ñ-l'au zvérca (lit. 'to take one's nape' i.e., to show one's nape, to depart), scap (lit. 'to es-cape'), li tíndu (lit. 'to stretch them out [one's legs]'), trag tu lúmea alántă (lit. 'to pull out to the other world'), **vúmplu groápa** (lit. 'to fill up the [= one's] pit'); (mainly of animals) p(u)suséscu, supséscu, N: hiupséscu; You will be dead by then Va-ť bea curcubéta ápă; Do you want me to ~? Vrei si-ñ mâtí grân-lu? You will ~ Va ť-apríndu ćeára (lit. 'I will light up your candlelight') || BASME 370: ncárcu dit lúmea aéstă (lit. 'to pack off from this world'); BASME 488: trag tră tótna; Cru: mi astíngu, GOLAB 203; locu s-feáte (lit. 'became earth'), PARALLEL 124; BATSARIA 46: mi duc

DIE FROM SHAME vb. lu ngrop lóclu

DIE IN THE PRIME OF YOUTH vb. mor tu lilícea a áñlor (lit. 'to die in the flower of one's years')

DIE OF LAUGHTER

DIE OF LAUGHTER vb. arâd di mi lišín

DIE OUT vb. (as of a fire) agăliséscu

DIET s. → REGIMEN

DIFFER vb. valég; He ordered a silversmith to make him a plate which did not ~ from the old man's Adáră un san la un fávru di nu alidzeá di sánlu a aúslui; also: alăxéscu; He did not ~ from him at all Tu tivá nu-l' alăxeá; am fárche; Thieves ~ from each other Fur di fur are fárche; fug, N: afúg; They ~ a lot from each other Fúdze múltu únă di alántă || CUNIA 81: nu ñ-u adúc cu; hiu áltă sóie

DIFFERENCE s. fárca, fárche, dhyeafuráuă || BASME 247: It makes no ~ Ună fáte (lit. 'it makes one'), ñ-u tut únă (lit. 'it is all the same to me'), PARALLELE 126

DIFFERENT adj. áltă sóie || Cru: áltă turlíe, GOLAB 197

DIFFERENTIATE vb. valég

DIFFERENTIATION s. aleádzire, alidzeáre

DIFFERENTLY adv. alúmtre → OTHERWISE

DIFFICULT adj. greu, greáuă, grei, greále; zóre, dhíscul; Communion, what a ~ thing to take! Zóre lúcru cumnicárea! (of a person hard to deal with) bilágí

DIFFICULTY s. angusteátă; (financial ~) cacurizipsíre; dhisculié, gărămínă, greátă, ghiúcă, strimtúră, strimturáre, zóre; greálile f pl def; mărătínă f pl; with ~ (barely) cu mizía, cu zóre; N: cu zórte; with no ~ fără zóre; Difficulties appear in the end Năpóí sun greálile; to overcome a ~ lu arsár tráplu (or gárdul)

DIFFIDENT adj. fricós, -oásă, -óși, -oáse → FEARFUL, SHY

DIFFUSE vb. (as of a smell) varăspândzu, -pândéscu, -pândzăscu

DIG vb. sap, G: țap; He is ~ing a pit for him (fig.) L-sapă; (fig.) adár groápa; Brz: târchéscu; (of chicken when feeding outdoors) scălcéscu; (to excavate, to bring out, also fig.) dizgróp || CUNIA 87: scot tu miydáne

DIGEST s. (as a ~ of legal rules) chiutúc, chiúche, chitápe

DIGEST vb. phys. hunipséscu; This pie ~s badly Pítă aéstă hunipseáste greu || (of food) mătin, CAPIDAN 176

DIGESTION: My ~ is upset spriímnu; impers. (to have frequent stools) mi úrdină

DIGGER s. (person) săpătór

DIGGING

DIGGING s. săpáre, săpătură; **The vineyard needs a ~** Ayína va săpáre; (*rooting, searching, usu. with one's hands, or an animal's claws, legs, snout*) (a)rmáre, armătúră

DIGNIFIED adj. (*proud*) pitrít; (*proper and ~*) prímtu, m pl -mțâ; chibár, chibárcu, m pl -rți, f pl -rte || aumbrós, DIARO 408

DIGNITARY s. (*in a pastoral Vlach society*) célnic → SHEEP-OWNER

DIGNITY s. (*self-respect*) cheaféte, érye, (i)htibáre; (*honor*) (a)námúze

DIG OUT / UP vb. dizgróp

DIKE s. dhési, pröhümă

DILAPIDATED adj. căhtít, halazmó, hárval

DILATORY adj. (*of people*) alásătúră s.

DILEMMA s. → QUANDARY

DILIGENT adj. ni-șidzút; lucrătór, -oáre; cilistisít

DILL s. mărál'u, málathru || **Av:** máranthu, CL 255; **ALB:**, **Kerb,** Pér: măráiu, **Sln:** murái, Brâncuș 558

DILLY-DALLY vb. hălăndăréscu

DILUTE vb. apătuséscu

DILUTION s. apătusíre

DIM adj. (*of eyes*) alăcít, păngusít, păñisít

DIM vb. (*to make ~, to become ~, as of eyes*) păñiséscu; **My eyes became ~** ň-si păñisírá óclíl'; (*as a lake*) vmintéscu || (*to ~ smb.'s mind, to disturb, to confuse*) niguredz, HRISTU 24

DIMINISH vb. discréscu, vfrângu, vmpuțânédz, vpsânédz, vñicșurédz, vñicurédz, vșcurtichédz, vșcurtédz, vmihriséscu; (*of sadness, etc.*) vmoł'u, v(a)firiséscu, hiriséscu, hirăséscu; (*as of a fire*) apún; (*as of a river*) vscad, vtrag; (*to become less frequent, as of visitors*) varăéscu; (*of prices*) eftinipséscu; **The day began to ~** Dzúua lo ca s frângă; **His love did not ~** Nu u ñicură vreárea

DIMINISHED adj. discriscút, mpuțânát, ñic(ş)urát, scădzút, şcurt(ic)át

DIMINUTION s. disreáštire → LESSENING

DIMMING s. păñisíre; (*passing dimness of sight*) urbárea a gălínlor (*lit. 'chickens' blindness'*)

DIMNESS OF SIGHT s. → DIMMING

DIN s. lávă

DINE vb. miríndu, mirindédz

DINGY

DINGY adj. ntunicát → DARK

DINKY adj. ňicăz, m pl -căjí

DINNER s. (at 4:00 - 5:00 PM or so) mirínde; ~ (**breakfast**, **supper**) is ready! La másă s cumpăsești! sg, s-cumpăsít! pl

DINT: by ~ of talking di zbor zbor

DIOCESE s. eparhie, iparhie

DIP vb. vafúndu, vmoľu; (to decrease, as of prices) scad

DIPLOMA s. dhíplumă; (appointive ~ in the former Ottoman Empire) biráte, firmáne

DIPLOMACY s. dhíplumátie

DIPLOMAT s. dhíplumát

DIPPER s. → BIG ~

DIRE adj. urât → FRIGHTFUL

DIRECT vb. (to address or show the way to a destination)

vndréptu, ndriptédz, vmbróstu, mbrustédz; (to manage, to handle) trag; (to supervise) cumăndărsescu

DIRECT ONE'S STEPS TO vb. vmbróstu, mbrustédz; l'-u dau cătră

DIRECTION s. párte; He left in that ~ Lití cătră ațeá párte; in all ~s tu túte părtâle || in that ~ căt aco, HRISTU 54; in all ~s tu paturli, HRISTU 55

DIREFUL adj. fricós, fuvirós

DIRGE s. boátit, miriyulóy, miyiulóiu

DIRK s. şis → DAGGER

DIRT s. (filth) murdăríle → CAST ~; (earth, soil) țáră || **Pls:** mutureáṭă, mutureánṭă, cl 256

DIRTILY adv. (~ and untidily) troc; cărñídă; áṭala-máṭala

DIRTINESS s. murdăríle → FILTH

DIRTY adj. murdár; also: áṭal, başúr, başúrcu, birbáte invar.; cărñídă invar.; (â)ngälát, lăturós, lăvós, lăvăşít, lirós, liru-sít, pişlirós; (disgusting, treacherous) (a)zvărnár; (in superstitions) pângân(ips)ít; lu alímsiră cătúşile (lit. 'Cats licked him'); Your face is ~ Hii başúr tu fátă || **Cru:** āncărcát, GOLAB 205; nispăstrít, ibid. 238

DIRTY vb. v̄murdár(ips)éscu; also: v̄fac birbáte, v̄fac ntroc, v̄lăspusescu, v̄lăvăşéscu, lăvuşéscu, v̄liruséscu, v̄ncárcu (di lăchi), v̄ngälédz, v̄ntinédz, v̄putuséscu, v̄smâryéscu, mâryescu, v̄úmplu di; (to stain, to spot) v̄lichiséscu

DIRTYING s. lăvuşíre, lirusíre, murdăripsíre, putusíre, → BES-

DISABLE

MIRCHMENT

DISABLE vb. ▶săcătipsescu

DISABLED adj. ulög, -oágă, -odzí, -oádze → CRIPPLED

DISACCUSTOM vb. ▶dizvét (di)

DISACCUSTOMED adj. dizvičát

DISAGREE vb. mi duc cónträ; nu mi fac căbúle; nu hiu pri ună căle (cu); ant. → AGREE

DISAGREEABLE adj. salchíu, -chíe, -chíi

DISAGREEMENT s. (quarrel) cârtitúră, făsărie, gușturáre

DISAPPEAR vb. ▶(a)spúlbir, ▶astúp, căipusescu, cher; (to lose track of) mi fac căipe, mi fac lóclu, mi fac stifă, mi stifuſescu; **They ~ed from sight** S-feátiſtă stifă dintr-ócli; ▶zăgădăescu (and zâgâ-); (to ~ below the western horizon, speaking of the sun) ascápit; (to ~ by theft) fac cicioáre; **The tobacco may disappear** Tutúnea poáti s-fácă cicioáre; (to ~ by hasty departure) angán căṭáua || BASME 438: cher din vidzútă; BELIMACE 37: mi fac afându; MERCA 7, 8: mi fac áfana; TULLIU 122: mi afanisescu

DISAPPEARANCE s. căipusíre

DISAPPOINT vb. bizdisescu

DISAPPOINTED adj. cu nările spindzuráte (lit. 'with a hanging nose')

DISAPPOINTMENT s. (bitterness) fărmác

DISARRANGE vb. alúmtu

DISARRAY s. şisirmáe → CONFUSION

DISASSEMBLING s. disfátire, disfăteáre

DISASTER s. chiaméte [k'i•a•mé•ti] → MISFORTUNE

DISAVOW vb. arnisescu; **He ~ed his faith** ši-arnisí thrischía; (to give up an opinion) es di míntea a mea

DISBAND vb. ▶aspárgu → DISPERSE

DISBURDEN vb. lišurédz

DISCARD vb. arúc, ascáp (di)

DISCERNMENT s. aleádzire, dhiácrise

DISCHARGE s. discărcáre, sălăghíre, lišuráre; (firing off) amináre, tufichisíre, tifixíre; (lay-off) sărchíre

DISCHARGE vb. (to relieve) lišurédz; (to unload) ▶discárcu; (to set free) dau díra; (of a rifle, etc.) N: amín; ▶vérſu; **The cannons ~ed** Martíñle s-virsáră; trag (tuféchea), ▶arúc tuféchea; (of a debt) mi lau di bórge

DISCHARGED

DISCHARGED adj. (of a gun) aminát

DISCLOSE vb. **▼discoápir**, scot tu páde, ies tu miydáne || CUNIA 124: dau mpáde; (to give oneself away) mi dau di páde

DISCONCERT vb. tuléscu, **▼ciurtuéscu**, **▼scol** di mínte

DISCONTENT s. (uneasiness) sicléte, sǎcléte

DISCONTINUE vb. (of salaries, benefits, etc.) scǎrchéscu; **He-ed his wage** Li scǎrchí lufélu → CUT OFF

DISCORD s. anghídă; also: ceamúnă; G: dǎlgáne; ângrăñe (and -grâ-), ngrăñe, gríñe, mǎcâtúră, munăfie, ncáce, ncăceáre (and ngă-) ncăcitúră, ndărie, N: ndiríe; zizáñi → BREED ~

DISCOUNT s. scóntu

DISCOURAGE vb. dau ibréte (la), bag ceáslu (tu), taľu nǎrile, frângu nárea; (to damp smb.'s appetite) taľu tǎcátea; (to be or to become discouraged) **▼apilipséscu** || MERCA 13: I-lau bastrétea

DISCOURTEOUS adj. → RUDE

DISCOVERY s. afláre

DISCREDIT → BRING ~ ON ONESELF

DISCREDIT vb. buiséscu, cacuzburăscu, fac pǎrvulíe → SLANDER

DISCREDITABLE adj. pǎrghiós, tr-ascucheáre

DISCREET adj. oálă acupirítă (lit. 'covered pot')

DISCRETION s. (good behavior) frunimádhă; at smb.'s ~ dǔpă vóla
a

DISCRIMINATION s. (discernment) aleádzire, dhiácrise

DISCUSS vb. (to examine) ved; **▼siluyiséscu**, **▼minduéscu**

DISCUSSION s. (debate) cuvéndă, zítise || CUNIA: muabéť f pl
(from a private letter)

DISDAIN s. péză → SCORN

DISDAIN vb. cǎtǎfroniséscu

DISDAINFUL adj. daítcu, m pl -t̄ti, f pl -t̄te → ARROGANT

DISEASE s. lângoáre, ni-puteáre, nipteáre, niputeáť; **chronic** ~ mǎráze veáclé

DISEMBOWEL vb. (to wound or kill smb.) vérsu máťale, **▼dis-pàntic**, spàntic

DISEMBOWELMENT s. dispànticáre, spànticáre

DISENCHANT vb. bizdiséscu

DISENCUMBER vb. **▼discárcu** → DISCHARGE

DISENTANGLE vb. **▼discáciu**, **▼dizmeástic**, I-u dau di fúndu

DISENTANGLEMENT s. discáceáre

DISGRACE

DISGRACE s. arşíne, arušináre → SHAME

DISGRACE vb. arušinédz, arşinédz, ▶fac birbáte, ▶fac páde tu lúme, fac ti-arşíne; **You have ~ed me** Ti-arşíne mi fătëşi; (to ~ oneself) ▶scad || BASME 344: lí scot óclíl'; BATSARIA 4: mi fac di péză; 85: i pl aor nă feátim fără fátă

DISGRACED → BE ~

DISGRACEFUL adj. tr-ascucheáre (lit. 'such as to spit on')

DISGRUNTLE vb. l'-u aspárgu (chéfea)

DISGUISE s. tiptíle invar.

DISGUISE vb. mi adár ca, mi fac tiptíle

DISGUST s. aguñós, ayunós, (a)ngustáre, anusteáťă, buhtisíre, läile; **to have ~ for** ▶anuştăscu

DISGUST vb. ▶aynuséscu, ▶aynusédz, ▶anuştăscu; mi dizväléscu (di) || **Amc:** ñí-eáste yunósu, PADIOTU 119

DISGUSTED adj. anuştăt, buhtisít, dizvälít (di), ngusát (di); **to be ~ with** ñ-u ynos di

DISGUSTING adj. aynusós, gunusós, gritós

DISH s. (food) măcáre; also: ghélă, ghivár, măyiríe, miyiríe; (shallow container) vas → PLATE

DISH-CLOTH s. păcivúră, păciúră

DISHEARTEN vb. dau ibréte (la) → DISCOURAGE

DISHEVEL vb. (of hair or clothing) ▶distrám, distrámédz; (rare) dizmólú → TOUSLE

DISHEVELLED adj. (of hair) displátít || cealpér, DIARO 256

DISHEVELLING s. dismăiráre, dizmăláre

DISHONEST adj. plan, m pl plaň; da pâne a fúrillor [fúri•] || **Cru:** nitiñisít GOLAB 238; BASME 313: fátă láie

DISHONOR s. arşíne → SHAME

DISHONORABLE adj. pânghiós [•gós], tr-ascucheáre (lit. 'such as to spit on')

DISHWARE s. váse n pl, vas sg

DISHWATER s. lătúră

DISINTER vb. (to exhume) dizgróp

DISINTERMENT s. dizgrupáre

DISJOIN vb. ▶disfác; (as of a cloud) ▶diñíc

DISLIKE vb. nu-ñ pláte

DISLOCATE vb. (as of a finger) ▶scot, ▶mut, ▶cluzunéscu, ▶strănguléscu → SPRAIN

DISLOCATED

DISLOCATED adj. (*as of a joint*) cluzunít

DISLOCATION s. (*luxation*) cluzuníre, străngulsíre

DISLODGE vb. scot

DISLOYAL adj. pabés, -ésă, -éši, -ése → UNFAITHFUL

DISLOYALTY s. băbisliche

DISMAL adj. laiu, f láie, m/f pl lăi; ntunicós → EVIL

DISMAY vb. bag ceášlu (tu) → DISCOURAGE

DISMISS vb. scărchéscu, I'-dau țărühile [•rúhi•li], I'-dau poárca; **to be dismissed** hiu scărchít

DISMOUNT vb. v dipún di pri cal, discálic || HRISTU 62: dipun di ncalar

DISMOUNTING s. discălicáre, discălicátă, discălicătúrá

DISMOUNTING AREA s. discălicătoáre

DISOBEY vb. nu ascúltu

DISOBEDIENCE s. ní-ascultáre

DISOBEDIENT adj. naprán, m pl -áñ

DISORDER s. alăcire; also: acatástase, acătăstăsíe, arăiátă, atăxíe; ghilită f pl; ni-arádhă; (*pell-mell*) darmadán invar. || (mess) círtă, DIARO 253

DISORDERED adj. (*physical or mental ~*) cearpér; (*of hair*) mbirşát

DISORDEREDLY adv. || ca pérlí ali zúrle, ca pérlí a zúrlă'ei (lit. 'like the hair of an insane woman'), PARALLELE 134

DISORDERLY adj. alócut, anápudh (and anápuð), năpudheáric, cearpér, áṭala-máṭala, sirsém, sirsén, minditór, G: pálaz || DIARO 397: áṭal, dizbârnát

DISORDERLY adv. átacta, áṭala-máṭala

DISORGANIZE vb. vaspárgu

DISORIENT vb. vchérdu, vschérdu, cher călea

DISPARAGE vb. săhunéscu, cătăfroniséscu

DISPARAGEMENT s. cacuzburáre → SLANDER

DISPARATE adj. ni-uidisít; áltă sóie (lit. 'another kind')

DISPASSIONATE adj. ísih

DISPATCH vb. → SEND

DISPEL vb. varuvérsu, arăéscu; (*as of fog*) vtuchéscu

DISPENSE vb. mpártu

DISPERSE vb. vaspárgu, varăspândéscu; (*as of thoughts*) varăés-cu; (*as coins*) varuvérsu, aruvirsédz, vscrupuséscu; (*to spend, to*

DISPERSED

waste) ngärmiséscu; (as of fog) ▶tuchéscu

DISPERSED adj. arăít, (disheveled) arăshirát

DISPERSION s. arăíre, arăspândíre, arăspândzâre, scrupsíre, scurpisíre → SCATTERING

DISPIRIT vb. → DISCOURAGE

DISPIRITED adj. cripát → SAD

DISPLACE vb. ▶mut; (as things in a room) alúmtu, ▶strämút; ~ a bone cluzunéscu, ▶stränguléscu; âñ mut (mâna, etc.)

DISPLACED adj. strämutát; ~ person muageár, muagír; prósfingu, m pl -nghi → BE ~

DISPLACEMENT s. mutáre, mtáre

DISPLAY vb. scot, ▶aspún; They ~ed great courage Si-aspúsiră asláñ; to ~ one's true colors (to become shameless) ñ-arúc fătle n páde

DISPLEASE vb. pihtuéscu

DISPOSAL s. (polite reply) I am at your ~ (please! I am listening, I am waiting for your orders, etc.) Ursea!

DISPOSED → BE DISPOSED TO

DISPOSITION s. (frame of mind) tăcáte; (formal expression of opinion) timbihe, timbíe → ORDER

DISPUTATEOUS PERSON s. căvgágí, căvyăngí → GOOD-FOR-NOTHING

DISPUTE s. daravéră, filunichisíre, strigáre → QUARREL

DISPUTATION s. filunichisíre

DISPUTE vb. (to deny) fac hása, filunichiséscu

DISQUIET s. angúsă, ariháte, sicléte, săcléte, stinuhuríe

DISQUIET vb. ▶stinuhurséscu → DISTURB, FLURRY

DISREGARD vb. (to disrespect) fac mânică di tămbáre, nu-l dau di curáuă; (to forget, as a concern) u bag strâmbă; ~ it! Bágă-u strâmbă! (to deny) fac incheáre, filunichiséscu; (to neglect) paralás || lu trecu ti puțâ di l'épuru, DIARO 286; lu am ti pútâ di l'épur. 422; I ~ this man Nu lu am ti țivá aést om, DIARO 99

DISREPUTABLE adj. tr-ascucheáre (lit. 'such as to spit on')

DISREPUTE vb. → DISGRACE

DISRESPECT vb. fac mânică di tămbáre, nu-l dau di curáuă

DISROBE vb. → UNDRESS

DISRUPT vb. ▶aspárgu, ▶cúrmu

DISSEMINATE vb. → STREW

DISSENSION s. mâcătúră, ceamăúnă → WRANGLE

DISSIMILAR

- DISSIMILAR** adj. áltă sóie (lit. 'a different kind')
- DISSIPATE** vb. (as of fog) ▶tuchéscu, ▶diñíc; (as of wealth) spătăluséscu → DISPEL, SCATTER
- DISSIMULATE** vb. ▶acoápir, ▶ascúndu, mi fac
- DISSIPATION** s. tuchíre, tucheáre; (as of money) spătălusíre
- DISSOLUTE** adj. aspártu, -rtă, -rțâ, -rte; distórsu, -toársă, -tórši, -toárse; púrnu, -rñi, -rnă, -rne; s. om distórsu; curvár
- DISSOLUTENESS** s. anăpuzdâle, curvăríle, curvăríe, dișuțâre, iaranlâche, pănghíe, purníle, putănlâche
- DISSOLUTION** s. anălsíre; (also fig.) aspărdzeáre
- DISSOLVE** vb. anăliséscu, anălséscu, ▶tuchéscu, ▶aspárgu
- DISTAFF** s. fúrcă; also: culístră, drúgă; F: cărbúş; (the female side of a family) mulíráme
- DISTAFF** adj. mulíréscu
- DISTANCE** s. dipărtáre; (~ between two given points) dhiástimă; (~ between two stops) cunáche; (spacial remoteness) záre (and dzáre); in the ~ tu ndzáre; far in the ~ dipárte n záre || from a ~ adv. (from far) di lárgu, CUVATA 29
- DISTANCE** vb. (to leave behind) lău cior, lău loc, trag cior; ▶dipărtédz (and -pâr-); They had ~ed themselves greatly Aveá loátă loc múltu
- DISTANT** adj. dipărtát, dipărtós (and -pâr-)
- DISTASTE** vb. (to feel aversion to) ▶aynuséscu, aynusédz, ▶anus-ťascu
- DISTEND** vb. (to swell) ▶úmflu
- DISTILL** vb. limbiséscu
- DISTILLATION** s. limbisíre
- DISTINCT** adj. (plain, clearly seen) límpid (and límbid)
- DISTINCTION** s. (as a decoration) nişáne || (as a personal quality) aumbrâ; She is not beautiful, but she has ~ Nu-i muşátâ, măári aúmbrâ, DIARO 408
- DISTINGUISH** vb. (to single out from, to ~ oneself, to be better) ▶alég (di); (to discern, to detect, to recognize) ▶ved, ▶ávdú || ~ed from the others si alidzea di alant, HRISTU 49
- DISTINGUISHED** adj. chibárcu, -rțî, -rcă, -rte; aleáptu, f aleáp-tă, m pl aléptâ, f pl aleápte → ELEGANT, FAMOUS || BATSARIA 1: cu sémnú; (having distinction) aumbrós [a•um•], DIARO 408
- DISTORT** vb. ▶șuț

DISTORTED

DISTORTED adj. anvârligát → TWISTED

DISTRACTION s. (*amusement, gaping about*) siryeáne; (*mental disturbance*) pumoáră, şuşäre

DISTRAIN vb. (*to sequester*) fac sucréstu

DISTRAIT adj. agărşít, hăscát, hascanífur, adúnă-vímtu

DISTRESS s. (*seizing*) sucréstu, catáshise; (*pain, sorrow*) căhâre, ghiúce, nvirín, parápun, părăpuñisíre

DISTRESS vb. (*to afflict*) ▶părăpuñiséscu

DISTRESSED adj. părăpuñisít, părpnuñisít, ncimirát, nciumirát; (~ because of longing) siclitíti || cuvata 4: ca bătút di gríndină → BE ~

DISTRESSFUL adj. niurát, niurós, vurcusít

DISTRIBUTE vb. ▶âmpártu, mpártu

DISTRIBUTION s. (*as ~ of goods to the needy*) mpărtâre

DISTRICT s. (*in former Turkey*) singeáche; vilaéte, viléte, câză || G, P: vilaét, SarD 30

DISTRUST s. şubé, şubée; apistíe ipupsíe

DISTRUSTFUL(LY) adj., adv. ípaptu, ípuptu, şubeilâtic

DISTURB vb. (*of a river, of mind*) ▶alăcésescu, ▶túrbur, túlbur, ▶cutúlbur, cutúrbur, N: cutrúbur; căscăndiséscu, ▶mintéscu, N: ▶angulcéscu; **Frightful dreams - his sleep** yíse lähtäroáse l-cutúlbură sómnul; (*to tease*) pirăxéscu; (*to ~ from work*) gréscu tu mână || (*to interrupt smb.'s thoughts*): **Shut up, you've ~ed my thoughts!** Taťi câ-ñ loaşı sistasea! DIARO 371

DISTURBANCE s. alăcíre, mintíre (and mindíre), mintitúră, mintireátă, turburáre; (*fatigue*) bréngă; (*interruption*) biuzúre; (*mental ~*) pumoáră, şuşäre; (*teasing*) pirăxíre; (*hubbub*) tăvătúră

DISTURBED adj. (*as of a body of water*) mintít; (*emotionally sick*) aprés, f apreásă, m pl apréşí, f pl apreáse; glärít, hăzsít, şuşăt

DISUNITE vb. ▶dispártu; (*to make bad blood between*) hăzmuséscu || HRISTU 37: fac azmălichí (cu)

DISUNITY s. → DISAGREEMENT

DITCH s. endéc, hăndác, hăndáche

DITHER s. hir aráte, hiór, mpiruşáre; hórhut; hirbeáre, heárbi-re

DIVAN s. canapé

DIVE vb. ▶afunduséscu → PLUNGE

DIVERS

DIVERS adj. al'úmtrea invar.; áltă turlie, áltă sóie, áltă lăghíe

DIVERSION s. (pastime) dhiaschédhese

DIVERT vb. vabát, părmărăsescu, părămăsescu

DIVERTISSEMENT s. ylinghé, nírătúră

DIVEST vb. vdispólu

DIVIDE vb. vmpártu, vcúrmu; ~ it into two parts! Cúrmă-l tu doáuă! || (to disunite as by intrigue) bag pi azmălichí, HRISTU 38

DIVINE adj. dumnidzăscu, -dzáscă, -dzăştă, -dzăsti; sâmtu, -mtă, -mtă, -mte; ayiu, m pl ayă, f s/pl áye

DIVINATION s. angucíre, măndié || PC: arcáre tu steále

DIVINITY s. dumnidzálă, theoloyie

DIVISION s. (sharing, partition) mpărtăre, mpărtăciúne, părtăciúne; (quarrel) cârtitúră

DIVISIVE adj. muzavír → INTRIGUER, SCHEMER

DIVORCE s. dispărtăre

DIVORCE vb. vdispărtu (di), vdismărit

DIVULGE vb. dau pri toácă, scot n páde, scot tu páde; I won't ~ you Nu va ti scot tu páde

DIZZINESS s. andrálă, cildisíre, cistásíre, cistisíre, scútură, uténťă || F: urteániťă, uteániťă SarD 105; DIARO 49: ânvârleári

DIZZY adj. andrălăsít, andăr-, cicărdisít, cirtásít → BECOME ~

DIZZY vb. vcirtásescu, mindéscu di cap

DO vb. vfac, vadár, apu-adár; God's will be done Al Dumnidzău sì s-fácă; What's to be done? ți-i ti-a fácă? Who knows what he is going to ~? Cări-ști te va apuadáră? (to accomplish) What have you done? Te pěşt acătăsi? (lit. 'What fish have you caught?'); what he should ~ cum s-adáră; (to travel) alág; You did the whole world Alăgát tut lóclu; (to clean, to arrange) ndreg; (a)născăr- séscu, anischirsescu

DO A BAD TURN vb. l-gioc, l-gioc pri tăpsíe

DO A FAVOR vb. fac hăre; Do me this favor Fă-ñ aéstă hăre

DO AGAIN vb. pri-adár

DO A GOOD BUSINESS vb. adár căşáre

DO ALL IN ONE'S POWER vb. mi fac páde

DO AWAY WITH vb. (to deny) arnisescu; (to use up, as money or food) fac ghíne; (to kill) ī-astíngu teára || BASME 607: adár ghíne

DO EVIL vb. adár slăbíntă, adúc slab

DO FOR SMB.

DO FOR SMB. vb. l'-u pot; l'-vin di indiháche (or di induháche)

DO GOOD vb. (*speaking of food, climate, etc.*) mi acátă; **The water had not done him any good** Apa nu lu-aveá acătátă; (*as of a good deed*) fac bun, mi bunuéscu

DO IN vb. **aspárgu** → KILL; (*to ruin*) dărâm; (*to exhaust*) căpăescu; (*to cheat*) (a)ncálțu

DO IT FAT vb. (*to do it fine*) u trag chióșea dumneáște, âñ gioácă cálú, huzuripséscu

DO IT ON THE CHEAP vb. (*to live in poverty*) bat tămbărălu

DON'T || BATSARIA 92: ~ eat too much grapes! s-núpu măt aúuă múltă!

DO OF / WITH THIRST vb. crep di seáte, (a)năschirséscu, născărséscu

DO ONE'S (DAMNED) BEST vb. mi fac páde; **vapufác**; **Do your best for her!** Apufă-ti trâ násă!

DO ONE'S DUTY vb. (*to get married*) || BASME 256: ñ-fac aráda

DO OUT vb. (*to clear smb. out, to defeat at cards*) (a)fuléscu

DO SMB. IN vb. (*to hurt or kill*) l'-vin di indiháche (or induháche)

DO SMB. AN ILL TURN vb. l'-gioc únă hunére

DO THE BUSINESS FOR SMB. vb. astíngu bána → KILL

DO THE GRAND vb. mi ngroş → GIVE ONESELF AIRS

DO UP vb. (*to launder*) **aspél**; (*to clean, as a room*) (a)născărséscu

DO WELL vb. (*to afford, to suit*) ñ-da di mână

DO WRONG vb. l'-adúc slab; **He did not do any wrong to her** Nu l'-adúse várnu slab

DOCILE adj. ascultătór; ñilús (lit. 'little lamb')

DOCK s. bot. nánă, nénă

DOCKHAND s. hámál

DOCTOR s. gheátru, yeátru; yeatrísă f; iichím (*sic*) || ALiA II q. 207: iátru, iáturnu; (*rare*) dóktoru

DOCUMENT s. cárte

DODDER vb. auşéscu, slăghéscu, sclăghéscu

DODDERED adj. aušít, tricút, s(c)lab, slăghít

DODDERY adj. → DODDERED

DODGE s. (a)firíre, amfiríre, féstă, frâmtúră, tirtípe → TRICK
DODGE vb. **•(a)firéscu, amfiréscu**

DODGER

DODGER: *be an artful ~ ~* ñ-tricú rúglu prit náre

DODO adj. (*hopelessly behind the time*) cudár, códus; (*unintelligent*) šulúndu → STUPID

DOE s. šútă; (*hornless ~*) cärsútă, corciútă; (*rare*) cäprioáră f, cäpriór m; zärcádhă f, zärcângé m || BASME 340: ágru-cápră

DOFF vb. vvalás, scot; vdispólu, ascáp di, mi cuturséscu di

DOE-HARE s. l'ipuroáñe

DOG s. câne (*and căne*); coll. câniú; (*children's talk*) cútă || (*old ~*) **SJOS:** paľušchiul, cl 257; **Gra,** **Perd:** kéni, **Pdz:** kéne, **Kat:** keáni, B-ARCH 89 → LUCKY DOG

DOG HOLE s. cumás di căne

DOGGED adj. apufásít

DOGGISH adj. cânescu, -eáscă, -éştă, -ésti

DOGGISHLY adv. câneáşte

DOGGY adj. → DOGGISH

DOGLEG s. şuţâtúră (*a cálilei*); turnâtúră

DOGMA s. dhóymă, pl. dhóbmate

DOG-ROSE s. bot. coárne bífe f pl → EGLANTINE

DOG-ROSE BUSH s. bot. măcés

DOING s. făteáre, fátire

DOLE s. (*alms, donation*) pirpişór, pămántu, eleimosíne

DOLEFUL adj. (*as of a voice*) suschirát, flivirós → PLAINTIVE

DOLL s. păpúše, pupúše, cúclă, geamálă

DOLL UP vb. (*to deck out*) muşuţăscu

DOLLOP s. bărtíre, bizbíle, cumátă

DOLT s. (*dullard*) budálă; măscálidhă → STUPID

DOLTISH adj. budálă, budáládz, f sg/pl budáloáñe

DOMAIN s. numíe, sireáuă; mulăliche

DOMESTIC s. huzmicheár → SERVANT

DOMESTIC adj. dumuşár, dumuşárcu); (*for ~ use*) **Smr:** di-a víšti

DOMESTICATE vb. vimirédz → TAME

DOMINANCE s. (*reign*) dumnílé

DOMINATE vb. vzăptásescu, zăptiséscu, (a)ncálic

DOMINATION s. exusíe; (*subdueing*) (a)zápe

DOMINEER vb. → DOMINATE

DOMINOES s. dómină

DOMICILE s. (*residence*) cásă

DON vb. v(a)nvéscu; ñ-trec (cămeáșea, etc.)

DONATE

DONATE vb. (a) hărzéscu, dăruéscu, duruséscu

DONATION s. dar, dhoáră, durusíre, dursíre; (*alms*) eleimosíne

DONE adj. adrát; fáptu, -ptă, -ptâ, -pte

DONKEY s. yumár; dim. yumäríc, yumärít; also: câciu, pl câci [kâč] and câceáñ; dângă, dângláră m, dânglâroáñe f; şoñiu; tar m, táră f; tăróñu m, tăroáñe f; uciu, uriclát

DONKEY-WISE adv. yumăreáște

DON'T particle nu, mi; ~ **sadden her!** Nu u-nvirínă ş-tíne! ~ **you ever dare!** S-nu ti píngă dráclu! ~ **come here!** Mi yiñ nculeá!

DOOMED adj. hiu scris; **N:** éscu scris; **as it was** ~ cum fu scris

DOOR s. úše; (*entrance*) intráre; (*in a sheepfold*) leásă, li-seáúă || **LvO:** úsă (*sic*), B-ARCH 402; **He had left the door open carelessly** úşa u-aveá alâsátâ háni, DIARO 375

DOOR-CATCH s. cărcheáuă

DOOR-FRAME s. márgură

DOOR-KEEPER s. purtár, cafás, caváz, calafáz, calaváz

DOOR-SHUTTER s. poálă di poártă

DOORSTEP s. prag, preag

DOPE adj. hascanífur → STUPID

DOTTY adj. (*mentally unbalanced*) şcret, cu zíya ma nafoáră

DOUBLE adj. dúblu, m pl -blí and dúplu, m pl -plí

DOUBLE vb. (*to make of two thicknesses*) dhipluséscu

DOUBLE adv dhipló, dúblu, cu dúblu

DOUBLE-CROSS vb. → DECEIVE

DOUBLE GAIN s. (*at backgammon*) márțu

DOUBLE-BARRELLED GUN s. (*for hunters*) cifté

DOUBT s. induíre, nisiyurlíche; **without** ~ (*beyond all ~*) fără di áltă; aiá; **There is no ~ that God does not like you** Aiá, nu ti va Dumnidză → BEYOND ALL ~

DOUBT vb. •induéscu, stau pri doáuă

DOUBTFUL adj. (*undecided*) induít, ni-umplút, ni-síyur, andáulea [\bullet daǔ \bullet]; (*suspect*) ípuptu, şubiilâ [su•biǐ•lâ]

DOUBTFULLY adv. andáulea [\bullet da^u \bullet]

DOUBTLESS adj., ~LY adv. besbelé, bezbilé

DOUGH s. aluát, aloát

DOUGH LEAF s. péтур

DOUGHTY adj. gióne, f -oánă, m pl gioñ, f pl -oáne

DOVE s. părúmbu m, părúmbă f; purúmbu, purúngu, culúmbu, pilis-

DOWN

čér, piristér

DOWN s. (*from birds*) puh; (*first human beard*) múhlu; (*as from a rug*) frúmă || **Prv:** (*from a bird*) púpulu m, CL 260

DOWN adv. ghios, nghios (*ant. nsus*); npáde, mpáde; **fall** ~ cad n páde → **BRING** ~, **PUT** ~

DOWN IN THE MOUTH adj. cu cúrlu n sus

DOWN PAYMENT s. aruvoánă, arăvoánă; căpără

DOWN SMB. vb. arúc mpáde

DOWNCAST adj. dipús, jilós → SAD

DOWNFALL s. hăndicusíre

DOWNGRADE s. dipuneáre, dipúnire

DOWNGRADE vb. vapléc, vdipún, cad

DOWNHEARTED adj. dipús → SAD

DOWNHILL adv. (*on a road*) sum cále (*ant. tră cále*) || **Cru:** catífurlu; **I am descending** ~ Mi dipún catífurlu, GOLAB 224

DOWNPOUR s. zof → RAIN

DOWNSTREAM adv. págór, n vále

DOWNTRODDEN adj. ncălicát, stulcinát

DOWNWARD adj. di ahímura; **the ~ road** călea di ahímura

DOWNWARDS adv. n vále, págór, pugór, híma, cătră híma, tră híma, ahímura, n páde, mbáde, ânghios, nghios, nighósura || **Cru:** ānghiós, GOLAB 205

DOWRY s. pái, páie, pirťie, priťie, prícă, zéstră || **Amc:** părtię, prătię, PADIOTU 141

DOZE: take a ~ vb. ľ-coc un sómnă

DOZE vb. cad di sómnă; **to ~ off** mi fûră sómnul || **BASME** 309: mi ncălin

DOZEN s. duzínă

DRAB adj. bágav, m pl -gayă, f pl -gave

DRAFT s. (*drink made by a sorceress*) tatulát

DRAFT vb. vtrag

DRAG s. (*smth. boring*) bizéryiu, plixe

DRAG vb. vtrag; vazvărnueșcu

DRAG ONE'S BRAIN ABOUT/WITH vb. ţ-disic căplu

DRAG ONESELF ALONG vb. vazvărnăeșcu, azvărnueșcu, zvărñeșcu

DRAG OUT vb. scot (nafoáră), trag (nafoáră)

DRAGGING s. azvărnuiře

DRAGGINGLY adv. azvárna, azvárnalui; **F:** azvárra

DRAGON

DRAGON s. lámňe, láme; zmeu; (*the mooneating ~*) vurculák; (*winged serpent*) stihió, stihíu → MONSTER

DRAIN s. (*as in a kitchen*) niruhíté, N: nuruhídňa; uz; Lac: gólničă || (*trough*) GSus: misúr, CL 256

DRAIN vb. dišértu, *stricór, *vérsu

DRAINER s. (*a stake with trimmed branches at the upper end*) čirutór

DRAINING s. stricuráre, virsáre

DRAKE s. bib, pataróc, patóclu, ros, rusác || SJos: nis, Av, Prv: pap, CL 257 → MAKE DUCKS AND ~S WITH MONEY

DRASTIC adj. áscur, ágru

DRAW vb. *trag, scot, cundilédz, cundiliséscu; to ~ aside
*trag di nă párte; to ~ closer to *apróchiu; to ~ smb. into a
scrape (to trick) I-gioc únă hunére || to ~ aside ALR 1376: mi
dau na nă párte

DRAW IN ONE'S HORNS vb. li dipún uréclile

DRAW LOTS vb. arúc šcurtítă → CAST LOTS

DRAW OUT vb. scot

DRAW THE BOW vb. surrender sǎdzitédz

DRAW THE LONG BOW vb. *varădhăpséscu → TITTLE-TATTLE; (*to exaggerate*) spun únă căpáche; u fac di per fúne

DRAW THE WOOL OVER SMB.'S EYES vb. I-bag pirdé tu óclí → DECEIVE

DRAW WATER TO ONE'S MILL vb. ñ-u bag ápa tu avláche

DRAWER s. (*as in a table*) sirtár, cicmigé, cicmigée

DRAWERS s. (*for men*) cihšíre, sindrófe; Clis: dónuri f pl; (*for small children*) dónce || Peş: zmeáne, CL 258; K: păndzătúri pl.

GOLAB 241

DRAWERS LACE s. prăcăzón (*and prâ-*), părcăzón, prucuzúnă

DRAW-KNIFE s. sgáibă, zgoábă

DRAWLING(LY) adj., adv. (*as of a speech*) trăgănós

DRAWSHAVE s. → DRAW-KNIFE

DREAD s. lähtár → FEAR

DREAD adj. → DREADFUL

DREAD vb. *nfričédz

DREADFUL adj. fricós, -oásă, -óši, -oáse; fuvirós, lihtărós

DREADFULLY adv. fuvirós, -oásă, -osí, -oáse; lihtărós

DREAM s. yis; **It appears in their dreams** Tu yis lă si-alin-

DREAM

ceáste; **They see their village in their** ~ Hoára-şıi ved tu yis

DREAM vb. ved tu yis; ved yíslu (că); ▶(a)nyisédz

DREAMING s. (a)nyisáre

DREARY adj. cérnu, ngérnu → GLOOMY

DREDGE vb. (to coat food by sprinkling) pispiléscu

DREDGED adj. (covered) pispilít; **a field ~ with snow** câmpu pis-pilít cu neáuă

DREDGING s. pispilíre; acupiríre

DREGS s. pl. bărsié, blúzgă, brúzgă; N: cómină, cuméñe; prís-tină (di aúuă), prâstínă, prústínă, pruštínă, prištínă, prâstínă, pištínă, purústínă, típur, típură; (from apples, pears or plums) stipsunére

DRENCH vb. ▶adár chicută, ▶ud chicută

DRESS s. fustáne, N: fâstáne; júpă, giúpă, aróbă; (of silk) cumáše → CLOTHES, COSTUME

DRESS vb. ▶véscu, nvéscu, amvéscu, anvéscu; (to deck, to adorn) ▶adár, schez; **to ~ in colors** mi adár tu lăile [lăi•]

DRESSED adj. viscút, (a)nviscút, nviscúlt, alăxít, ang lígát, armătusít, isusít; (~ smartly) galántu, -ntă, -nțâ, -nte

DRESSY adj. prăpsít

DRIBBLE s. chicuráre, pruscutíre

DRIBBLE vb. ▶pic, chic, chícur, chicurédz, chicutédz; (sprinkle) ▶pruscutéscu

DRIBLET s. chicătúră; (a trifling amount) dhráme → DROP

DRIED → CUT AND ~

DRIED TREE s. xérac

DRIED UP adj. uscát; also: astrăchít, sec, sicát, scrumát

DRIFT s. (of snow) năválu, niválu; (alluvion) lúnizmă

DRIFTER s. alását, alásătóňu

DRIFT UNDER BARE POLES vb. (to live in poverty) bat tămbă-rălu

DRILL¹ s. (as of vegetables or flowers) úrdin, úrdine; mil. tilíme, tálíme || Mac. mil. véjba, CUVATA 1

DRILL² s. (tool) burghiu, burghíe; also: biză, sfreádin, sfreá-dine, sfrédin, sfrédine

DRILL vb. sfreádin, N: ▶ampíhiur

DRILLING s. (piercing with or as with a drill) sfridináre, am-píhiuráre

DRINK

DRINK s. biutúră, pihtó; (~ offered by the seller to the buyer) crâşmă; I've made a good sale, so I'll buy you a ~ ≈ Dau crâşmă

DRINK vb. beau, aor. biúi and bii (→ § 32), part. biút; to ~ too much pára-beau; (to have a booze) u árdú; (to ~ almost completely) apu-beáu; (to booze, 3 sg) l'-arúcă múltu tu cărcheáuă; (to drink up, to dry up) astráchiu || LITURG 125: 2 pl imper: béťă

DRINK ONESELF POOR vb. u árdú tâmbárea (lit. 'to burn out one's cloak')

DRINK ONE'S MONEY AWAY vb. ▶ciucutéscu prádzlī

DRINKING s. beáre

DRIP s. (flow, stream) || **Cru:** şóput, GOLAB 252

DRIP vb. ▶pic, chic, chícur, chicurédz, chicutédz

DRIPTING s. chicáre, chicutáre; turçuríre

DRIVE vb. (animals) avín, dau dúpă; (sheep) ciuiéscu; He was appointed to ~ the sheep L-bágáră s-da dúpă oi; (to exert pressure on) ▶astrág; Mother is driven by longing Pi máma u-astrádzi dórlu

DRIVE A NAIL IN SMB.'S COFFIN vb. (to take smb.'s heart out) scot súflitlu

DRIVE AWAY/OUT vb. agunéscu; ▶cicutéscu; Let's drive him away from here! Si-l' dám pálmili di-auá!

DRIVE CRAZY vb. cihtiséscu, gläréscu, hăzuéscu (di mínte), ▶si-sirdiséscu

DRIVE IN(TO) vb. ▶bag, ▶nhig (→ § 32), plântu, ▶ciucutéscu; ~ the knife into his chest! Hídzi-l' cuțútlu tu chéptu! Has he driven in the nails? Li plântă pénurile?

DRIVE INTO A CORNER vb. ▶aplucuséscu, anăpădéscu; The dogs had driven him into a corner Câñlí lu-aveá anăpădítă

DRIVE MAD vb. nzurluséscu, zurluséscu

DRIVE OUT vb. scot

DRIVE SMB. OUT OF HIS SENSES vb. ▶cihtiséscu; l'-mâc uréclile

DRIVE SMB. TO HIS WIT'S END vb. disíc cáplu

DRIVEL s. → NONSENSE, TWADDLE

DRIVEL ON / AWAY vb. (to talk idly) discntu, mătin (pi virisíe)

DRIVEL vb. băbăléscu

DRIVEN IN adj. (as of a pole) (n)híptu, -ptă, -ptâ, -pte

DRIVING IN s. (a knife, a peg, etc.) plântáre, nhidzeáre, hizdeáre, nhídzire, hídzire; (in water) fundusíre

DRIZZLE

DRIZZLE s. pluínă || ploáe minútă, PARALLELE 125

DRIZZLE vb. 3 sg impers. ndzeárna || Peş: impers. asprucucheás-te, CL 37

DROLL adj. caraghiós, -oásă, -óši, -oáse

DROLLERY s. caraghiuzlâche

DRONE s. ent. (and fig.) ayru-cúmban || SJOS: bámbăr, CL 38

DRONE vb. zăzăescu; (of a spinning top) zvângânéscu → BUZZ

DROOL vb. ň-cúrgu bálile

DROOP vb. vapléc, vdiplún

DROP s. chícă, pícă, chicută, chicătúră, lángută, staxeáuă; (a squeezed drop) străchitúră; (a small quantity) dhráme (and drá-me), lóscut, próscut → FALL IN ~S

DROP vb. (to let fall) ascáp; to ~ a stitch (as in a sock) ň-ascápă un óclu (di lăpúdă)

DROP A BRICK vb. u-adár dhálă, u-adár taratóre || CUNIA 118: călcu tu pítă → PUT ONE'S FOOT IN IT

DROP A HINT vb. gréscu pri poártă s-ávdă pălhírea

DROP BY/IN vb. urséscu, trec pir la, dau pán di, am turnătúră la; He dropped by your gate Tricú pir la poárta-t; Go and ~ my beauty Dú-ti, dă pán-di mušeáta; Everybody dropped in on him Nu erá om ţe s-nu áibă turnătúră la nás; (~ hastily) văsărgléscu (and săr-), sărghéscu || dau pi la, BASME 420; trec pr-acló, BASME 437

DROP INTO A SNOOZE vb. mi fúră sómnul, mi fúră un óclu di som-nu, lău un óclu di sómnu, mi-nclín, mi lăa nclinárea

DROP OFF vb. mi lăa sómnul, mi fúră sómnul → DROP INTO A SNOOZE || CUNIA 6: âñ víni găvuiáni

DROP OUT OF SCHOOL vb. u-leg cártea di cârnicóciu di par

DROP-EARED adj. plahúrcu, pl'a-; m pl -rți, f -rcă, f pl -rte

DROP-OFF s. súrpu, surpătúră, hímă, hău, hăuă; fig. (decline) cădeáre

DROPPING(S) s. báligă; (of chicken) gălinát, glínát m; (of birds) glínát di pul' m pl

DROPSICAL adj. idhrópic

DROPSY s. (edema) andrópică

DROSS s. zgúră, zgureáuă

DROSSY adj. zgurós, -oásă; zgúrav, m pl -rayi, f pl -rave

DROUGHT s. seátită, also: sicătúră, uscăciúne, uscăticiu, uscătis, xéră, xére

DROVE

- DROVE** s. (group) gârdélu, văcăríe, văcăríu
- DROWN** vb. ▶nec
- DROWNING** s. nicáre, nicătúră
- DROWSE** vb. cad di sómnu
- DROWSINESS** s. agăršíre
- DROWSY** adj. sumnós, -oásă, -óši, -oáse
- DRUB** vb. ansár, ▶úmflu
- DRUBBING** s. şcop; to be itching for a ~ ti măcă sândzile? (lit. 'is your blood itching?') || ti măcă schinárea? (lit. 'is your back itching?') PARALLELE 120 → BEATING
- DRUDGE** vb. cilistisescu
- DRUDGERY** s. havalé, cilistisíre
- DRUGGET** s. abă, bulubótă, garvanó, gravanó, grăvăníciu, nvéscu
- DRUGGIST** s. spițér, spițár
- DRUGSTORE** s. spițarié
- DRUM** s. G: bărăbáncă; dăúle, ghium, tâmpână (and tâmbână), dim. tâmpâníciu; to beat the ~ bat bărăbánca
- DRUMMER** s. dăulgí [dă•ul•], tâmpânár
- DRUNK** s. (excessive drinking) parabeáre
- DRUNK** adj. (a)mbitát; also: afumát (lit. 'smoked'), arucutít, bicríu, biút; ciucutít (lit. 'knocked') → MAKE ~ || BASME 510: adrát (lit. 'done')
- DRUNKARD** s. (a)mbitătór, bicríu, ciucutóniu; şóše m, şóşañ pl || Cru: ămbitătór, GOLAB 204; Prv: bicroáñe f, CL 39
- DRUNKEN** vb. (to make drunk) ▶(a)mbét
- DRY** adj. uscát; (as of firewood) frigänát; sufín; (as of laundry) zvinturát, azvinturát; (as of bread served and eaten without butter) gol, goálă, gol', goále
- DRY** vb. (to make or to become dry) ▶usâc, usúc, ▶azvímтур, ▶frigänédz, ▶sufinédz; (as of a well, a tree, a flower) sec; The well has dried up Sică pútlu; (of grapes) ▶stăfidhusescu; (of rivers) (a)stărchéscu, (a)străchéscu
- DRY LAND** s. (as opposed to the sea) uscát
- DRYER** s. (basket of tangled branches for laundry) câsnác ti uscáre stráñile
- DRYING BARN** s. (for corn) cuşáre
- DRYING UP** s. uscáre, (a)străchíre, stăfidhusíre → DRY UP
- DUB** s. astângu, zérvu

DUBIETY

- DUBIETY** s. ni-siyurlíche
- DUBIOUS** adj. ni-síyur; andáulea [•daŭ•] invar.
- DUCAT** s. (golden coin) fluríe
- DUCK** s. bíbă, pápă, pápcă, páphe, pátă, pátcă, rósă → PLAY ~S AND DRAKES WITH MONEY || ALIA 118: pápe, páte, pápher
- DUCK** s. tex. aritínă
- DUCKLING** s. patóclu || **SJOS:** bibóplu, cl 39; **GSUS:** pap, **Prv:** pă-póplu, cl 258
- DUCT** s. (canal) chilúnge, sulinár
- DUDE!** interj. || STERE 24: olangim
- DUDGEON** s. năireáťă, nărleáťă, cărtíre
- DUDS** s. pl (belongings) catrafúse f pl
- DUE** adj. (expected to happen) || PC: lipseáște să; **He is ~ to arrive** Lipseáște z-yínă
- DUE TO** prep. díträ, šúchiur al → BECAUSE OF
- DUFFER** s. agemí, agemíu, agemít; astângu → GOOD-FOR-NOTHING
- DULL** adj. (vapid, tedious) análut; ~ of hearing fudúl di uré-clí
- DULL-WITTED** adj. divană, pl m divanádz → STUPID; (slow in action) → SLUGGISH; (blunt) nituryisít; (not resonant) cuf; (boring) plictisít; (of a color) sálbit
- DUMB** adj. (a)mút; s. muteáíi, m pl muteáiañ; mutule(n)ágă → BE STRUCK ~, BE ~ WITH
- DUMBOUNDED** vb. *cildisescu → AMAZE
- DUMBOUNDED** adj. mărmurisít → BE ~, ASTONISHED
- DUMMY** s. glar → STUPID
- DUMP DOWN** vb. arúc mpáde
- DUMPS:** in the ~ cu círlu n sus; to be in the ~ nu éscu tu ori
- DUMPY** adj. scurtáć, scurtabác, scurtabéc, şcurtabéc; also: ciupúngu, giúgea m, giúgeañ pl; jabéc, muşmoálă, muşmúlă invar; năréce invar; scúndu, -ndzâ, -nde; síşcu, -şcă, -ştâ, -şte
- DUN** adj. bágav, m pl -gayă, f pl -gave → GRAY
- DUN** vb. (to pester, to ask repeatedly) l'-cad furtié
- DUNCE** s. → STUPID
- DUNDERHEAD** s. cap di grij
- DUNG** s. báligă; (from sheep and goats) căcăreádză, căcărádză, găgăreáťă, gărgărăťă; (from a mouse) căcăstór m || ALB: **Kerb**, PE: bálgă; PÉR: bálike; DREN: báligă; SÍN: báigă, BRÁNCUS 551

DUNG vb. **v**bálig, trag bălidzi

DUNG-HILL s. cupríe, copr  e

DUNK vb. (usu. of bread) **v**di  c   CRUMBLE; **v**afunduséscu   SUB-MERGE

DUPE s. apl  , tivichél

DUPE vb. **v**ardu, (a)nc  l  tu   DECEIVE

DUPLICITY s. t  cm  , ipucris  

DURABLE adj. ar  vd  s; nu   ri moárte (lit. 'it does not have death')

DURANCE s. h  ps  n  re   IMPRISONMENT

DURESS s.   CONSTRAINT

DURING prep. pi; ~ the days when pri; pi dz  lile c  ndu; death ~ the wedding h  rlu pri cur  n  ; (over) p  sti; ~ the night pisti noápte

DUSK s. am  rgu || *Cru:* murg  s, GOLAB 236

DUSK vb. (to become dusk) 3 sg: nt  nic  , aor. ntunic  

DUSKY adj. ntunicát; (shadowy) umbr  s

DUST s. p  lbire, pulvire, cur  naht  , puh; (cloud of ~) pulbir  me, puh  ; (the human body in distinction to the spirit) loc; We are but dust Him loc || *HRISTU* 52: plub  ri

DUST vb. **v**asc  t  ur || (as a room) *BASME* 125: spúlbir

DUST OFF / OUT vb. (a rug, a covering, etc.) **v**(a)sc  t  ur, **v**spúlbir

DUST SMB.'S COAT / JACKET vb. (fig. to brush off smb.'s coat)
Ii sc  t  ur yic  lu   BEAT

DUSTER s. (house-cloth) p  ci  r  , p  civ  r  

DUSTING s. ascutur  re, spulbiráre

DUSTPAN s. f  r  se, f  r  se

DUSTY   BECOME ~

DUTEOUS adj.   DUTIFUL

DUTIFUL adj. ascult  t  r, -o  re; tibi   invar.

DUTY s. (moral obligation; tax) dat; b  rge; my ~ as a teacher d  tlu a   eu di nvi  t  t  r; (taxation on sheep) gil  p; (custom ~) cum  rche, yimbr  che, ghiumbr  c  ; (assigned service) s  rt  in  , s  l-  tin  

DWARF s. giug  a m, m pl giug  a  ; c  c  rd  c (and -rdh  c), p  vul

DWARFED adj. p  vul; also: astr  ch  t, chirchinéc, piliciós, zvu-
m  t, p(r)uz  me, pl p(r)uz  n  ; str  chit  r  , vumut  r  

DWARF-ELDER

DWARF-ELDER s. bot. fil'u, ibóz, săúc, vúje f or vuj m

DWARFISH adj. giugía, șcurtabác → DUMPY, DWARF

DWELL vb. (to reside) șed; stau (→ § 32); cătichéscu; (as of a fox) lujéscu

DWELL UPON vb. para-ngréc

DWELLING s. cásă

DWINDLE vb. discréscu

DYE s. buiáuă, hrómă, réngă, rénghe, văfie; (black ~ for the hair) cână || BELIMACE 29: băiáuă

DYE vb. •buiéscu, •văpséscu, dau réngă; (to ~ with a dye made from dregs) stipsuséscu; (to ~ dark yellow) gănguripséscu

DYEING s. buisíre [bui•]

DYER s. buiangí, buiagí, bugeáiu

DYE-WORKS s. buiagilâche

DYSENTERY s. || DIARO 409: sindiríe, cufoári cu sândzi

E

EACH pron. (every one of a group) cariți(n)dó [karič•], íchișdó (PC: [i•k'iž•dó]); (shows the share) câte (+ numeral); You will have to pay one lira ~ Va plătit câte únă liră di căciúlă; ~ and all cu măří cu ňiří; și ňic și máre; adv. → APIECE

EAGER adj. lingársu (dúpă); also: arslíu, ársu, ársu tu hicáte, iraclâ, lémaryu, m pl -ryi; ni-săturát

EAGERNESS s. cáfche, sirtlâche

EAGLE s. iacamgeáie → FALCON

EAR s. anat. ureácle, dim. uriclúše; (usu. derog.) zíle; with small ~s (adj., usu. of sheep and horses) ciul; (of smb. with protruding ~s) plahúrcu, plăhúrcu, maltécicu || **SJos:** stáhi, pl stáhi, CL 261; **Kat, Perd, Plat:** uréchi, B-ARCH 192

EAR OF CORN s. bot. (the fruiting spike of a cereal) schic, schícă, schícură; cuculíciu di misúr; tópă || **GSus:** căcúș, pl că-

EAR OF WHEAT

cúci (*sic*), CL 40; ALR 108: cucúciu 'ear of corn'

EAR OF WHEAT s. schic di gârnu

EARLOBE s. anat. ureáclie, lăpúše

EARLY adj. (*usu. of vegetables or fruit*) turfandá invar.

EARLY adv. (*earlier than expected*) timpuríu, cáma tr-oáră; **earlier** ma năínte; **very ~ in the morning** di cu ndzáre, n-dzáre, an-dzáre; di cu noápte; tu cântáta a cucótlor (*lit. 'at the roosters' crowing'*)

EARMARK s. coácă, pl coći

EARN vb. (*to obtain*) scot, vamíntu, nchirdhăsescu, vagudéscu; **Try to ~ your bread!** Mutreá-t s-țâ scoț pânea! **He could not ~ a single nickel** Nu puteá s-agudeáscă vâră pindáră; **to ~ a living** n-scot pânea

EARN ONE'S CRUST vb. n-scot pânea

EARNEST MONEY s. căpărusíre → DEPOSIT

EARNINGS s. pl. scoátire, scuteáre, amintátic (*and amindátic*), amintáre, cheáre, nchirdásíre; **There are no ~ from staying at home** Acásă nu áre scuteáre; (*illicit ~*) ghilír; (*the first year ~ of a priest paid to his bishop*) embatíche

EARRING s. ver n or m; veáre f, veri pl; tîrtél, tîrtélu, dzir-dzélu, mănghiúș, măngiúș, minghiúș, minghiúše; (*coin used as an ~*) péngiu [•gu] m, pénge f

EARTH s. (*world*) loc; (*soil*) táră, tărnă; (*rare word*) pimíntu; **in the ~** ntroc, nturóc → ON EARTH

EARTHEN POT s. pótă; **earthen ware** puceáme

EARTHQUAKE s. cutrému, cutrémur, cutréámur, cutrimburáre a lóclui, trunduíre

EARWIG s. ent. gugiufoártică || **Prv:** burdufoártică, CL 45

EASE s. efcolie, ifcolie, lișureáță, zéfcă; **at ~** (*leisurely*) pri tiniháe, N: pi tihné

EASILY adv. lișór, éfcula, culái (*ant. cu zórte or nu cu únă cu doáuă*) || culáina, CAPIDAN 504

EASINESS s. lișureáță → FACILITY

EASING s. (*as of a belt*) disțíndzire; (*a bolt, a muscle*) dis-tríndzire

EAST s. apreásă, dátă a soárílui; **from the ~** di tu apreásă || Cru: dátă, GOLAB 211 || TULLIU 132: apírită

EASTER s. Pásti, Gráilu-máre, N: Ngrei-mari || Căl: lambrâdză,

EASTER VESPERS

B-ARCH 501

EASTER VESPERS s. || ayripníe, DIARO 366**EASTER-EVE** s. Sâmbăta-máre**EASTWARD** adv. cătră tu apreásă, cătră soári, cătră tu dátă a soárílui → **WESTWARD****EASY** adj. lišór, éfcul, culái; **It doesn't come ~ to us** Nu nă yíne culái → **MAKE ~****EASY COME, EASY GO** (unfairly) ~ haráme víñe, haráme s dúse**EAT** vb. vmač, māc, mǎncu (and māncu, māngu), part. mācát, mcat, ngat; (a)mbúc; vciupléscu; **Fry this kid and ~ it!** Édlu aéstu frí-dzeț-lu și ciuplít-lu! (to ~ much and/or greedily) l'au pântică, l'au búrtă, l'-u astúp; vndes, vdeápin; **You are not going to ~ the whole cake, are you?** Va si-u deápiñ píta ntreágă? **He ~s a lot** L-arúcă múltu tu cärcheáuă || BATSARIA 6 and 93: bag sum náre; CAPIDAN 151: (a)ngán**EAT HUMBLE PIE** vb. ~ lu aspândzur cáplu**EAT MEAT** vb. vpuríndu; **If you ate meat you should not take the sacrament** Máca ti purindáši, s-nu ti cumâniți**EAT THE FAT OF THE LAND** vb. bänédz ca dzúua čea álba**EAT TO A SURFEIT** vb. vsátur, v(a)nafătéscu; adár pântica ciu-fílcă → **SURFEIT****EATER** s. mācátór; great ~ lúftă m, lúfteañ pl**EATERY** s. mihänă, mihéne, miéne, lucántă, hâne**EATING** s. (much and/or fast) arucutíre**EAVES** s. pl. (a)streáhă, (a)stráhă, chicută, hátule, hutúle, puiátă**EAVESDROP** vb. ascúltu, bag ureáclă, vciuléscu cu ureáclă || **Prv:** crifascúltu, cf. B-ARCH 194**EBONY** s. abanózi f**ECCENTRIC** adj. (curious, strange) paráxin; tuť cálea - nás válea (~ [when] all are going up - he is going down)**ECCLESIASTICAL** adj. văc(u)féscu**ECHO** s. arăsunáre, aru-**ECONOMICAL** adj. (thrifty) icunumiseáric**ECONOMIZE** vb. (to ~ stingily) sclinciuéscu [•cu•és•]**ECONOMY** s. icunumíe, cumándă**ECZEMA** s. med. aruvirsáre, arăbudzináre**EDDY** s. vâltoáre

EDEMA s. (dropsy) andrópică

EDGE s. márdzine, márdzină, múhľe; (*the cutting side of a knife*) tălitúră, lipídhă; (*a steep edge of a brook*) arâpă, rípă; **to be on the ~** - şed ca pri schiň || **Pes:** (*the cutting ~ of a scythe*) mirahúni, cl 255

EDUCATE vb. créscu, prăxescu; (*to study*) vyrämätipsséscu; vnvéť cárți

EDUCATED adj. cu cárte, cu pátru ócli, dişclís, yiuvásít, nvi-tát, ócli disclíši, štiút, prucupsít, purcupsít; (*refined, well-mannered*) pilichisít

EDUCATION s. creáštire, prucuchíe

EEL s. ichth. uhéľe, hióle [hiő•]

EERIE adj. lăhtărós, ciudós, fricós

EFFACEMENT s. (a)şteárdzire

EFFECT: → TAKE ~

EFFEMINATE adj. fiteái [fi•teáí] m, fiteáiaň pl

EFFLORESCENCE s. luludhyisíre

EFFORT s. spreámiťa, eneryisíre → MAKE AN ~, MAKE ~S; (*trouble*) cópus || CUNIA 98: alämäseári

EFFRONTERY s. ni-aruşináre, yumärlâche, cutidzáre

EGG s. ou, pl oáuă; (*painted or decorated ~ at Easter*) pir-dhíc; (*premature ~ with no shell*) prólog, pl proloádze; **fried ~s** oáuă ócli, oáuă mproáste; **Gop, Mul:** ghélă din cur; **nest ~** (*used to make hens lay ~s*) folú

EGGHEAD s. prucupsít → EDUCATED

EGGPLANT s. pitligeánă

EGGSHELL s. coáje di ou || **Cern, Pdz:** coájă, **Trn:** coáze di uou; **Grăm:** cíflă, **Mul:** cíflă di ou, **Smx:** ceáflă, **Grbť:** céflă di ou, **Prv:** cióflă di ou and flúdhă di ou, **Hor:** peájă di ou, **Pals:** scoárchí di ou; **Kast:** tâflă, **Am:** túflă, **Hal:** tóflă, B-ARCH 295

EGLANTINE s. bot. măcés (and mă-); also: arúg; **Smr:** bubzél; culumbrí; curubíť, šípcă, zívră, ayru-trandafil'áuă; (*the fruit*) mă-ceáše, muceáše sg

EGYPT s. Misiríe

EIGHT num. óptu; ~ of them were wise and the ninth was dumb
Óptul' eará mintioşi și noáulu eará chirút; the room where the ~ girls were sleeping udălu iu durñá óptule feáte; during the ~ days that I remained there óptuli dzâle te şidzúi acló

EIGHTEEN

- EIGHTEEN** num. óptusprădzaťe, óptuspraťi, óptuspră
EIGHTY num. opdzăti, ubdzăti || optudzătsi, opdzătsi, k-d 70
EITHER ... OR (and **NEITHER ... NOR**) ba ..., ba ...; i ..., i ...; ia ..., ia ...; ne ..., ne ...; ori ..., i ...; va ..., va ...; ~ a man, or an animal ba om, ba právdă; ~ you, or we; i voľ, i noľ; ~ you, or he ia tíne, ia el; neither white, nor black ne álbu, ne laiu; either dead, or alive va moártă, va yíe (f sg)
EKE OUT ONE'S EXISTENCE vb. puripséscu, prăpséscu, am yitríe
ELABORATE POLITENESS s. pl. náze f, náji pl; camómate f pl; cod n, coáde pl
ELAPSE vb. (of days, weeks, etc.) trec; vdeápin
ELASTIC adj. Clis: jílav
ELATE vb. vhäriséscu → REJOICE
ELBOW s. cot or cod, pl coáte or coáde, cóturi, coť
ELDER adj. m/f sg máre, pl m/f mări; ma máre
ELDERBERRY FLOWERS s. lilíce de usâc; lăliťi
ELDERBERRY JUICE / WINE s. lilícă; Amc: lalítă
ELDERLY adj. tu aň
ELDER-TREE s. bot. soc; also: (i)bóz, prófe, sâmbúc (and zâmbúc), săúc, suúg, sug, usúc; štog; vuj m, and vúje f
ELECTIONS s. pl. || Cru: icluyíi, GOLAB 221
ELEGANT adj. chibárcu, prăpsít, pripsít
ELEPHANT s. eléfandu, fildišín, filu, fil, sfildíciu
ELEVATE vb. válču → RAISE
ELEVATION s. năltíme, (a)năltáre, m(u)táre; (elevated place) óhtu, pl. oáhte → HILL
ELEVEN num. únásprădzaťe, únsprăti, únspră, úsprăs
ELIMINATE vb. scot; (as a name from a list) fac arísíte
ELITE s. athéră, danélă; the ~ of his army danéla a oástilei a lui; N: cǎimác n, S: cǎimáche f
ELL s. (unity of length) píhe
ELM s. úlmu, cáräyáciu, melúu || SJos: miringéu, cl 255
ELONGATE vb. vlundzéscu, spirlundzéscu
ELONGATED adj. spirlúngu, spri-; spirlungós
ELONGATION s. lundzíre, sprilundzíre
ELOPE vb. fug
ELOPEMENT s. fúgă, fudzíre
ELSE adj. alt or áltu m, álta f

ELSEWHRE

ELSEWHERE adv. naľúrea; **to be ~** ~ ň-azboáră (→ ABSENTMINDED); **His thoughts were ~** ši-imná cu mintea cătră naľúrea

ELUCIDATE vb. l'-dau di fúndu (lit. 'to get to the bottom of it')

EMACIATE vb. med. vusâc, usúc; ~d adj. súptu (lit. 'sucked')

EMACIATION s. med. zúră; (process) supțârare, slăghire

EMANCIPATE vb. → SET FREE

EMBALM vb. mbâlsămédz; ~MENT s. bâlsămusíre

EMBANK vb. vapitrușescu || PC: fac óhtu, adár oáhte

EMBARK vb. (on a boat) vărcărsescu

EMBARKATION s. vărcărsíre

EMBARRASS vb. (to place in difficulty) vstinuhursescu, buisescu

EMBARRASSING adj. bête invar.; a quite ~ situation ca bête luyu-ríe

EMBARRASSMENT s. bilé, bil'áuă, cänge, scânce (and scânge)

EMBELLISH vb. mușițăscu, mușuțăscu

EMBELLISHMENT s. (decorations, as in a rich house) stôluzmă, stôlizmă

EMBER s. jar, tăciúne m, citúne m; cirlác m; (small ~) Bit: clécică [kléč•kă]; **to make or to become ~** (of firewood) njirédz || HRISTU 7, 42: jurăti

EMBITTER vb. vamărăscu, ň-si nfârmâcă ínima, mi nfârmăc

EMBITTERMENT s. amărâre, nfârmâcâre → BITTERNESS

EMBODY vb. v(ân)trupușescu, vnrupușédz

EMBOLDEN vb. âñ bag ciuliche la iňoáră → ENCOURAGE

EMBRACE s. ambrătâre

EMBRACE vb. vambrăt, vembrătișédz, mbrătușédz, vstríngu ân brá-ťă, N (rare) strângu; angălisescu, puștușescu, ncurpílu, ncurpi-lédz (and ngur-), ncrupilédz, ngrupilédz, ncrupulédz

EMBRACING s. mbrătișére, ngurpiláre, angălisíre, puștuíre

EMBROIDER vb. chindisescu, trimédz, trämédz, vizuëscu

EMBROIDERY s. chéndimă, chíndimă (and chíndhimă), chindínă, şabáć, şubáć; (on the sleeves of a woman's blouse) óimă

EMBROIL vb. (to entangle) v(n)cărsilédz, vbirdhipsescu, vmbirdhuëscu, vambărtuëscu, hurhulëscu

EMBROILING s. cărsire

EMBROILMENT s. (complication, misunderstanding) birdhipsíre, mintitúră, síyise → CONFUSION

EMBRYO

EMBRYO s. (of a child) fitálú, CAPIDAN 146

EMERGE vb. ies, aor. i(n)šíi or i(n)šái

EMINENT adj. aléptu, f -eáptă, m pl -éptâ, f pl -eápte

EMIT SMOKE vb. afúm

EMOTION s. sínhise

EMPEROR s. amiră(u), vásilé; **EMPRESS** s. ami(ră)roáñe, vásiloáñe

EMPEROR MOTH s. enthom. câne di la oi

EMPIRE s. amirăle, amirările, amirálíche

EMPLOY vb. (to hire, to be hired) •varughéscu, •bag tu pâne

EMPLOY ALL ONE'S WITS vb. •frimíntu

EMPLOYED adj. (hired) arugát, pătit, puitít

EMPLOYMENT s. lúcru, pâne

EMPTY adj. dišértu, -eártă, -érțâ, -eárte; gol, goálă, gol', goále; pústu, m pl pústi and púștâ, f pl púște; (vain) şcret; (unloaded, emptied) diširtát; (of empty eggshells and fig. as of smb.'s head) clúvyiu || BATSARIA 60: **to feed smb. on ~ words**

I-víndu goále

EMPTY vb. dišértu, guléscu, pustuxéscu, pustixéscu; (of a lid) •vérsu, •stricór || STERE 101: durduséscu

EMPTY TALK s. vrúte și ni-vrúte

EMPTY-HEADED adj. cap-di-gáie (lit. 'crow's head') → STUPID

EMPTYING s. dišertáre, gulíre, virsáre

EMPTINESS s. guläciúne, vânătăte

ENAMEL s. smáltru

ENAMoured adj. erotipsít; sivdälâ, sivdalíu, -dăliu, sivdälós

ENCAMPMENT s. câslă, štirnumíntu

ENCHAIN vb. leg tu singír

ENCHANT vb. •valín, •aumbrédz, amăyipséscu, bizdiséscu; cădiséscu, cântu, •leg; They will ~ them with nice words Va li alínă cu zboárile; The boy is not doing well; someone might have ~ him Ficiórlu da năpói; va lu-aumbráră

ENCHANTED adj. amăyipsít, aumbrós, căntát (and cân-), discântát, loát di vále; di fáptu; Some were saying that he was - Născântâ dzâteá că-i di fáptu; ~ bird puľu cântát; ~ water ápă discântátă

ENCHANTMENT s. cântáre, discântáre, fáptu, cântáre și discântáre

ENCHANTER s. măyístru, palongheár

ENCHANTRESS

- ENCHANTRESS** *s.* mändisă, mäyístră, palongheáră
- ENCIRCLE** *vb.* țírcľu, nțírcľu, țircľédz, nțircľédz; anvărlighédz
→ SURROUND
- ENCIRCLE WITH WALLS** *vb.* stizmuséscu
- ENCIRCLEMENT** *s.* (*with walls*) stizmusíre
- ENCIRCLING** *s.* (*as on the battlefield*) anvălire, anvărligáre, ngurpíre, nțircľáre
- ENCLOSE** *vb.* ▶nclíd, *F:* nchid; (~ *with walls*) stizmuséscu; (*with a fence*) ngărdédz, ngărdéscu; nțércľu
- ENCLOSURE** *s.* (*with a fence*) ngărdíre, nțărăcáre; (*with walls*) stizmusíre
- ENCOMPASS** *vb.* ▶anvăr(l)íg, anvărlighédz, nțércľu; țircľédz, nțircľédz
- ENCOUNTER** *m.* adunáre, astăleáre, astălitúră, andámuse, andă-musíre, stăvrusíre, afláre; (*combat*) băteáre, ncârligáre
- ENCOUNTER** *vb.* ▶adún, ▶astălu, dau chéptu cu
- ENCOURAGE** *vb.* ▶mbărbătédz, l'-fac găiréte [gă•i•ré•ti], ini-muséscu || HRISTU 29: dau giunami
- ENCOURAGEMENT** *s.* inimusíre, mbărbătáre, găiréte; *N:* găirée
- ENCROACH** *vb.* arúc cătuhié (*pri*), ▶zăptiséscu
- ENCROACHMENT** *s.* zăptisíre
- ENCUMBER** *vb.* ▶ambudhiséscu, mbudhuéscu
- END** *s.* (*as of a meeting, of a market day*) aspártă, bitisíre, bițíre, bitisítă, burítă, buríre, cap, cápit, coádă, ișítă, mărdzină, scólzumă, sculáre, sóne; **at the** ~ năpói; **at the world's** ~ (*very far away*) dúpă soáre; iu bea púli ápă; tu ascápitolu a lócului; **in the** ~ tu bitisítă, tu coádă; **the** ~ **of the world** bitisítă a lúmiléi; **The** ~ **crowns the work** Sónea aleádze; **until the** ~ **of your life** pân-tu buríta a bánaléi a tăei; **It won't have an** ~ Nu va s-áibă scólzumă; **All will have such an** ~ Toț va s-áibă sónea țea; **at the** ~ **of the month** tu ișítă a méslui; **no** ~ **of** (*innumerable*) ca sprúna ş-ca arína; **right to the bitter** ~ pân tu amín; până tu chiaméte; până la ploáce; (*as of a burning house*) pân di furígă || HRISTU 101: son → BRING TO AN ~, COME TO AN ~, MAKE BOTH ~S MEET, MAKE AN ~ OF SMTH.
- END** *vb.* (*to break up*) ▶aspárgu; (*of a month, year*) es, ies; (*of summer, of youth, etc.*) ▶duc; (*to ~ almost completely*) ▶apu-fac; (*last stage of a series of changes*) cătăndiséscu; **They ~ed up by**

END IN SMOKE

becoming brigands Cătăndisiră cu furlíchea || TULLIU 124: 3 sg.

aor. si-nclíé → FINISH, CUT OFF

END IN SMOKE vb. fac píripáchi; It ~ed in smoke Țívale si-a-leápse; fac jir; His money ~ed in smoke Parádzli jir l'i feáti; ~ti éră ș-ti séră || BASME 364: li măcă lúplu (lit. 'The wolf ate them')

ENDANGER vb. vchindinipséscu

ENDEAR vb. âñ cáde tu vreáre

ENDEARMENT s. miyléme, cänáche, hăidhipsíre

ENDEAVOR vb. vdhuchimiséscu, cătăpătéscu

ENDLESSLY adv. pän tru éta a étili

ENDMOST adj. din coádă, cudár, códus, coáda

ENDORSMENT s. izíne, vóle, astrăxíre, sinfonipsíre

ENDOW vb. dhuruséscu (and duruséscu), dhurséscu → PRESENT

ENDOWMENT s. dhurusíre (and durusíre)

ENDURANCE s. arăvdáre, arăvdăciúne, văstăxíre → PATIENCE

ENDURE vb. varávdu; also: (to tolerate) apufiréscu, astăxéscu,

hunipséscu; (to suffer) trag

ENEMA PUMP s. med. clistír, ylistír

ENEMY s. duşmán, éhtru, éhtur, házmu, ni-oáspe || HRISTU 19, 25: azmu, pl azñiă; DIARO 433: I do not have enemies, I have only

friends Nu-ámu éhtri, am maşı oáspit

ENERGETIC adj. bărbătin, sárpe; an ~ woman mure bărbătină

ENERGETICALLY adv. bărbăteáste

ENERGY s. p(u)teáre, véte, enéryie

ENFEEBLE vb. (to weaken) adhinătéscu

ENFEEBLED adj. loat la fátă

ENFOLD vb. (to cover) vanväléscu; (to embrace) vmbărătișédz

ENFRANCHISE vb. → SET FREE

ENGAGE vb. (to pledge to marry) varăvuñiséscu, visuséscu, va-

rúc tuféchea

ENGAGED adj. arăvuñisít, isusít

ENGAGEMENT s. arăvoánă, arăvuñisíre, isósmă, isósmată; to break

an ~ visuséscu

ENGAGING adj. arâsít; nóstim, m pl -tiñ, f pl -time

ENGENDER vb. fac, dau

ENGINEER s. mindíz

ENGINEERING s. mindizlâche

ENVY vb. nchizmásescu, nchizmusescu, zilipsescu, zulipsescu, am
ziú (pri); ▶fingărsescu, ▶ftunisescu, ftunsescu, limăryisescu,
limăxescu, limuxescu || fac ntr-ócli, BASME 308

EPIDEMIC s. epidhimie, mólimă, ni-puțame

EPIGASTRIUM s. anat. lingurice

EPILEPTIC s. 3 sg: cáde nafoáră

EPIPHANY s. Buboáte, Boboátim, Bubuteáză, Pătigiúne, Fóta f sg,
or Fótile f pl def

EPISCOPATE s. eparhie, episcopie, episcopát

EPISODE s. (occurrence) tihisire

EPITAPH s. (funeral oration on Easter's eve) pitáfil, epitáfiu

EPSOM SALT s. sáre

EQUAL adj. is m, ísă f, íși m pl, íse f pl; ísea, ísea, únă cu,
uigúne; Not all are equal Nu súntu tuț uigúne → BE ~ TO

EQUAL vb. ▶vagiúngu, ahârdzéscu; You have -ed him in bravery Lu-
agiúmsiși tu giuneáṭă

EQUALLY adv. ísa, ísea, ísea, únă; The sun rises ~ for every-
body Tră toț soárile da únă

EQUILIBRIUM s. tirizí

EQUIPAGE s. (outfit) tăcâme

EQUIPMENT s. tăcâme

EQUIPPED adj. (rigged out) armătusít; G: (as of horses) tăc-
málát

EQUITABLE adj. ímnă cu zíya n brân (is always with a balance at
his/her belt, i.e. is ready to impart justice)

EQUIVOCAL adj. anvărligós; - words zboáre anvărligoáse; ne úda,
ne uscáta (lit. 'neither dry, nor wet')

EQUIVOCALLY adv. ne úda, ne uscáta

-ER suffix of the comparative 1. ma + adj. or adv. (smarter
than him ma diștéptu di nás); 2. cámá + adj. or adv. (The older
caravanner said Dzíse cama aúșlu chiragí)

ERADICATE vb. ▶zmúlgu; (exterminate) ▶(m)buréscu

ERADICATION s. zmúldzire, zmuldzeáre

ERASE vb. ▶aștérgu

ERASED adj. aștersu; -eársă, -érši, -eárse

ERECT vb. (to build) ▶álțu, (a)nálțu; (as a hut, a swing)

(a)stásescu, (a)stiséscu, bag, ▶mbróstu

ERE LONG adv. ayónea, curúndu, crúndu

ERODE

ERODE vb. varód**ERR** vb. (a)lăthipséscu, lăthăséscu, fti(p)séscu, stipséscu**ERRATIC** adj. cu órile**ERRONEOUS** adj. (a)lăthipsít, lăthăsít, ftixít, ftisít, stipsít**ERROR** s. sfálma → COMMIT AN ~; MISTAKE**ERUDITE** s. il'umáie f, il'umăi pl**ERYSIPelas** s. derm. fóca, nimupírimă**ESCALATE** vb. créscu**ESCALATION** s. creăştire, crişteáre**ESCAPE** s. (a)scăpáre, discăpáre; (*safety, salvation*) sileaméte;
I had a narrow ~ Pi hir víñe s-chérdu cáplu; (*getting rid of*) cutursíre → MAKE ONE'S ~**ESCAPE** vb. (a)scáp (→ § 32), discáp, asuséscu, ▶curturiéscu, curturséscu; (*to get away, usu. by flight*) l'-lau fúmlu; He ~ed L-loai fúmlu (lit. 'I got his smoke,' i.e. his fart)**ESCAPE BY A HAIR'S BREATH** vb. || ascáp ca di pri per, BASME 295**ESCAPE WITH LIFE AND LIMB** vb. (*to escape with one's life*)

▼ (a)scăp cu yeátă, (a)scáp di moárti

ESCARPMENT s. (a)râpă, rípă**ESCORT** vb. pitréc, duc**ESCORTING** s. pitreáca**ESOPHAGUS** s. anat. glâcă**ESPECIALLY** adv. maxutárcu || LITURG 123: ahóryea**ESPIONAGE** s. spiunlâche**ESSENCE** s. usié**ESSENTIAL** adj. (*necessary, indispensable, inherent, unavoidable*) ~ căslu nu s-adáră fără clag (lit. 'Cheese cannot be made without rennet')**ESTABLISH** vb. ▶(a)stáséscu, ▶taľu; A salary will be ~ed for him va să-l si táľe únă arúgă; (a church, etc.) ▶stiriuséscu**ESTABLISHMENT** s. (*religious ~*) văcúfe**ESTATE** s. (*property in land*) cifliche, ciuflíche, fármă, mûlche, numíe; **small** ~ báštină, bášnă**ESTEEM** s. (i)htibáre, mărlíle, treácă; G: mále; He does not esteem you at all Ici nu ti fáte mále**ESTEEM** vb. am ihtibáre (ti), l'i fac ihtibáre; lu fac mále**ESTEEMED** adj. anguñát, tiñisít; cu anamúze**ESTIMABLE** adj. (*worthy of esteem*) tiñisít → ESTEEMED

ESTIVAL

ESTIVAL adj. → AESTIVAL

ESTRANGED adj. (a)xinitór, -oáre; axenít; xinitimén, m pl -méñ
ETERNALLY adv. (forever) tră tótna, di dáima

ETERNITY s. zámáne, étă

ETHER s. anódhim

ETIQUETTE s. tirimóñe

EULOGIZE vb. vältu

EULOGY s. alăvdăciúne

EUNUCH s. hadúm, pl hadúmeani, G: hudúm

EUPHORIA s. ghineáṭă

EUROPE s. Evrópe

EUROPEAN adj. (civilized, ant. of Levantine, Balkan) frâncu (and frângu), fréncu, frânțescu (and frânțescu, frändzescu); adv. a-la-frânga (ant. a-la-túrca)

EVACUATE vb. (to empty) dišértu, guléscu

EVADE vb. (to elude) ascáp, vâa(m) firéscu, fug

EVALUATE vb. → VALUE

EVAPORATE vb. (to pass off in vapor) hirisescu, vâazvímтур

EVASION s. (expedient, dodge) frâmtúră; (escape) fúgă

EVE: on the ~ of (a)piríndu, apríndu || BASME 679: príndu

EVEN adj. ísea; Even reckoning makes long friends ~ Fráte, fráte, ma cásalu-i cu parádz → EQUAL; BREAK ~

EVEN vb. hiu ísea || PB: fac ísea; (to level) vîschédz

EVEN (used as an intensive word) și, ş; ~ if I tell you, you cannot help me și s-ṭâ spun, s mi-ajút nu poṭ; mácar, macárim; He would not commit perjury ~ if you tortured him Nu giurá strâmbu, macárim si-l vătămái; Not ~ a crumb has remained Ună sârmă nu-și armáse

EVENHANDED adj. driptátic

EVENING s. seáră; this - astáră, ástă-seáră; It was late in the ~ Erá seáră oáră; towards ~ tu nsirátă, pi nsirátă, nádză-oáră, di cătră seáră; Good ~! (when coming in) Búnă seáră! (when leaving) Seáră búnă! || CUVATA 8: toward the ~ pinigă seáră → BE CAUGHT BY THE ~

EVENING adj. di seáră

EVENING PARTY s. sutâlē

EVENING STAR s. luṭeáfir or luṭeáfire m; luṭeáfirlu di seáră

EVENT s. (actual ~) fáptă

EVENTUALLY

EVENTUALLY adv. (in the end) tu burítă, tu sónă; tu márdzine, cáma tu márdzine, până ma dinăpói; *N*: daporpóia || n-coadă PC

EVER adv. vârnăoară, nițidânăoáră; *Have you ~ seen him? Never!*
L-vidzúsi vârnăoară? Vârnăoară → NEVER

EVERMORE adv. → FOREVER

EVERY adj. íte, ítiși, cáthi, *N*: café; *Gop*: cásé-un *m*, cásé-únă *f*; cátheși-un; pása, pásă; și níic și máre; sfáca invar; in ~ place, in ~ house tu íti loc, tu íti cásă; ~ one of you cáfi un di voi; *He goes there ~ other year* S-dútē cáthi doi añ; ~ evening pása seáră; ~ now and then di oáră oáră

EVERY NOW AND THEN adv. ori, ori → FROM TIME TO TIME

EVERY ONCE IN A WHILE adv. ori, ori

EVERYBODY pron. tut ínslu, íti om, duñáe, *N*: duñáuă, pl duñéi; ~ cried plâmse nă duñáe ntreágă; You should also listen to what ~ is saying Ascúltă și zboárile a duñáuălei

EVERYONE → **EVERYBODY**

EVERYTHING pron. tut, íte; She had a son and he was ~ și-aveá un ficiór ș-tut

EVERWHERE adv. tu tot lóclu, n toáte părtâle, toátă rádha ||
BASME 25: din sus ân ghios

EVICT vb. (to force out) scot (din)

EVIDENCE s. (attestation) imzáe

EVIDENT adj. límbid, límpide, ayimliu → CLEAR

EVIL s. (a)rău, pl arále; s(c)lab; slăbínță, aspărgăciúne

EVIL adj. s(c)lab, pl *m* s(c)laghi, *f* pl s(c)lábe; laiu, *f* láie, *m/f* pl lăi; pușclós, niñiruít, uchinát, murtăráuă *f*; I came across an ~ man Ded di om laiu; to have ~ designs on/against smb. lu mutréscu n-aráulea

EVIL EYE s. to fall under the spell of an ~ lău di óclu; You may have fallen under the spell of an ~ Nápa ní-loaší di óclu → CAST THE ~ || óclu arău (Also in Mod. Greek, see PARALLEL 121);
BASME 136: God protect you from the ~ S nu-ț hibă di óclu!

EVIL SPELL s. văscănie

EVIL SPIRIT s. har, DIARO 426

EVIL-DOER s. cacurízic, batác, bătác; cătíle invar.

EVIL-DOING s. strămbeátă, urâteátă

EVIL-MINDED adj. andíhristu, -stă, -ștă, -ste; antártu

EVINCE vb. văpudhixéscu

EVISCERATE

- EVISCERATE** vb. ▶(di) spântic , vérsu mâtăle
- EVISCERATION** s. (di) spânticáre, dizmătăre
- EWE** s. oáie; (*milking ~ without lamb*) mătrícă, mitrícă, muldzárră, muldzárcă; *Src:* țangădhe; coll. mătricáme || *GSus:* mutrícâ, CL 256; **sterile** ~ biroáñe, GOLAB 208; --lamb ñálă, m(b) l'cáră
- EWER** s. liyén, liyéne, lién, liéne, iléne
- EXACTION** s. (*extortion, excessive taxation*) haráčumă
- EXACT** adj. saí invar.
- EXACTITUDE** s. (*of a scale, of a clock, of smb.'s mind*) aiáre
- EXACTLY** adv. giústa, giústu, n cap, până tu per, saí, tam or tamám; ~ at six o'clock la šeáse oára giústa; ~ at this time giústu tu aistă oáră; It is ~ the middle of the summer I tamám ñádză-veáră; ~ when she was combing her hair tamám tu oára cându-și chiptiná pérlu; Since then ~ two years have passed Di-atúmtea tricúră doi añ ân cap; ~ one year un an cu ánlă; (of time) cu oára || (to a hair) BASME 438: până tu per; HRISTU 47: ~ tamam aşă
- EXAGGERATE** vb. li ngrušédz, li adávgu, li adávgu lúcrile, adár hírlu fúne, u fác di per fúne || (to misinterpret, as smb.'s words) li créscu (zboárâli), DIARO 311
- EXAGGERATION** s. adävgáre
- EXAGGERATED** adj. (of statements, news, etc.) ncoárniş
- EXALT** vb. eftihipséscu, eftihiséscu
- EXAMINATION** s. exétase, dhuchimásíre, G: íspit
- EXAMINE** vb. (*inspect closely*) xităxéscu, xităséscu, sătăxéscu, sităséscu; (of a doctor) ved; The doctor ~ed me thoroughly Yeá-trul mi vidzú ghíne || (to interrogate, to question) TULLIU 115: căftărescu
- EXAMPLE** s. parádhymă, urnéche, iurnécă; (*harsh reprimand, lesson*) ibréte; **give ~s** (by terror) dau ibréte
- EXARCH** s. (*head of an independent church; governor*) exárhu
- EXARCHATE** s. exarhát, exarhíe
- EXASPERATE** vb. scot geánlu, scot súflitlu
- EXCAVATE** vb. sap; târchéscu; (*with one's feet, hands, claws*) râcăéscu
- EXCAVATION** s. săpáre, târchíre, râcăíre
- EXCAVATOR** s. (*one who investigates*) guzgún
- EXCEED** vb. ▶(a)ntrec, vastréc; ~ the limits (*in doing smth.*) para-fác → SURPASS

EXCEEDINGLY

EXCEEDINGLY adv. múltu, cum soț nu áre, turbát || BASME 455, 487
lúcru máre

EXCEL vb. (to surpass) ▶(a)ntréc; He ~ed him in telling lies
Lu-antreápsi cu minciúna

EXCELLENT adj. aléptu, -eáptă, -éptâ, -eápte; háscu, f -că (no
pl forms); di prótă (~ first class); spaňu, scóntră; an ~ boy un
sémnu di ficiór

EXCEPT prep. (other than) afoáră di, (a)hórea di, (a)hóryea di;
She did not have anyone ~ him Nu aveá áltu afoáră di nás || CUVATA
23: madan; who else would send me a letter ~ for my brothers from
Romania? Cari áltu vrea-ñ pitrácă a ñíia cárți, madan frátlí di
tu-Armäníi? DIARO 359: Nobody should know that ~ you S-nu u štić
aéstâ dicât voi or aéstâ si-u štić maš voi, DIARO 359

EXCEPT THAT cj. maši că

EXCEPTIONAL adj. (superior) spáňu, f -áñe, m/f pl -ñiř

EXCESS s. to do to ~ vb. para-fác

EXCESSIVELY adv. pánă di uréclí; turbát

EXCHANGE s. (commercial transaction) alăxíre, dáre-loáre,
trámbă, pl. trănghi; also trámpă, pl trănchi; (sale) alişveríše

EXCHANGE vb. (to trade) ▶alăxéscu (and alâ-), fac dáre-loáre

EXCITATION s. asplindíre, asplinsíre, azmučáre, azmučâre

EXCITE vb. (call to activity, set smb. at) azmút; (to sen-
sualize) azdiséscu, azgânipséscu

EXCITED adj. aprés, -eásă, -éši, -eáse; asplinsít, azmučât or
-čát; azdisít

EXCOMMUNICATE vb. ▶afuriséscu, cătăráséscu

EXCOMMUNICATED adj. cătărásít

EXCORIATION s. zgrámätúră, sgârietúră, zgáibă

EXCREMENT s. căcát; also: găvún m, guvún; guluméu m, guluván m;
mérdu m; spreámit m; (in children's talk) căcă f

EXCRESCENCE s. júmbă

EXCUSE s. simbătíre

EXCUSE vb. (to forgive) ▶lértu, ▶simbătéscu, N: ▶ascúmpăr; Ex-
cuse mi! Bardhón! or Cu l'irtáre!

EXECRABLE adj. → ACCURSED

EXECRATION s. blăstém → MALEDICTION

EXECUTION s. (puting to death with a firearm) tufixíre

EXECUTIONER s. gilát

EXEMPT

EXEMPT adj. ni-sudít, l'irtát

EXEMPTION s. (as of a tax) l'irtáre

EXERCISE-BOOK s. tetrádhieu n, tetrádhii [•dhiĭ] pl

EXERT ONESELF vb. pidhipséscu || **Cru:** pidipséscu, GOLAB 242

EXERTION s. eneryisíre

EXHALATION s. (of steam) aburáre

EXHAUST vb. (as of walking or hunger) ▶băildiséscu, ▶căpăéscu, ▶nicuséscu, ▶zmurtic; (as of crying) ▶agăliséscu (di plângu), ▶vayăliséscu, mi dirín (di plângu), ▶miucăéscu, ▶mâcăéscu (di plângu); (to overwork, to weary smb.) l'-scot pétalile

EXHAUSTED adj. curmát; also: ayălisít, băldăsít, căpăít, dirinát, dirnát, liyusít, lišinát, lišnát, stuhinát, tălăít, vătămát

EXHAUSTION s. ayălisíre, căpăíre, curmáre, dirináre, dirnáre

EXHIBIT vb. (to display) ▶aspún, scot, ▶valávdu

EXHORT vb. (to urge on, as horses) văryéscu (and vâr-), parachiniséscu (and pără-)

EXHORTATION s. anăngăsíre, anángasi f; părăchinisíre, părăchinísire, parachínise, štiúri f, văryíre

EXHUMATION s. dizgrupáre, dizgropaciúne

EXHUME vb. dizgróp

EXILE s. exuríe, ixuríe, surgúne, suryiúne, suryiunipsíre, xipundisíre

EXILE vb. ▶surgunipséscu, ▶xipundiséscu

EXISTENCE s. (life) bánă, bänáre → EKE OUT ONE'S ~

EXIT s. ișíre, insíre; (escape, way out) cărare || HRISTU 5: ișari → MAKE ONE'S ~

EXONERATE vb. || scot cu făța álbă, BASME 177

EXORCISM s. (a)măyipsíre, măndipsíre, nămătisíre → BEWITCHMENT

EXORCIZE vb. (a)măyipséscu, cărmuéscu

EXPAND vb. ▶tíndu || (of dough) asfíngu, CAPIDAN 148

EXPANSION s. tíndire, tindeáre, creăstire, crișteáre

EXPATIATE vb. para-ngréc

EXPATRIATED adj. xinít; xinitimén, -énă, -éñ, -éne

EXPECT vb. ▶aștéptu, ▶(a)păndixéscu, ▶apăndăxéscu

EXPECTANT adj. (pregnant) greáuă f || ALR 328 (of cows) afeátă

EXPECTATION s. apăndixíre, apăndăxíre

EXPECTORATE vb. hârpuéscu

EXPECTORATION s. hârpuíre

EXPEL

EXPEL vb. agunéscu, N: azgunésu; scot || **Cru:** ayunéscu, GOLAB 196; → FORCE OUT

EXPEND vb. (a)spárgu, hărgéscu, hărgiuéscu, vhiriséscu, hunip-séscu, bitiséscu

EXPENSE s. éxudh, hárge, hărgilâche; **He needed that for travel expenses** L-lipseá tri hárge pri cále; (act of spending) hărgíre, hărgiuíre || CAPIDAN 155: exúdă; BATSARIA 6: **at the ~ of another** pi cheále xeápă

EXPENSIVE adj. scúmpu, -mbu m pl scúnchi, -nghi; custisít; (excessive, of price) (a)nsărát || **very ~** scúmpu foc (lit. 'expensive fire' = you cannot approach it as you cannot approach fire, because it burns you), PARALLELE 128

EXPERIENCE s. (practice) practichíe

EXPERIENCE vb. (to undergo) trec prit

EXPERIENCED adj. (hard-boiled) pătât, fricát; tricút prit țir ş-prit sítă; (of a thief) cu cízme (lit. 'with high boots') → SMART, VERSED

EXPERT s. → ADEPT

EXPIRATION s. sufláre

EXPLAIN vb. vlimbidzăscu, limbiséscu; vexiyiséscu, vxiyiséscu

EXPLANATION s. limbidzâre, exiyise, xiyise, xiyisíre

EXPLICATE vb. → EXPLAIN

EXPLODE vb. crep, plăscänéscu (and plâscâ-)

EXPLOITED adj. (used unfairly) múlsu, -lsă, -lși, -lse; dipirát

EXPLORED adj. zgruñít

EXPLOSION s. cripáre, plăscäníre

EXPOSE vb. (to fall, to lay open) cad; **Today we will ~ ourselves to rifles** Vai cădém az pri tuféchi [•fék']

EXPOSED adj. (unprotected) ni-afirít; (~ to winds, rain) bătút (di); (~ to the sun) nțillistrát di soáre

EXPOSURE s. (~ to danger) dăldăsíre

EXPRESSLY adv. (for the express purpose) castíli; **It has been done ~ for such occasions** Eásti fáptu castíli ti aşă → INTENTIONALLY

EXTEND vb. vtíndu, vntíndu, vlärdzéscu, créscu, vlundzéscu, vspirlundzéscu

EXTENSION s. tíndire, tindeáre, măríre, lärdzíre, creáştire, crișteáre

EXTENT

EXTENT: → TO THE UTMOST ~

EXTENUATION s. căpăire → EXHAUSTION

EXTERMINATE vb. buréscu; (to ~ lice) ▶dispiduclédz

EXTERMINATION s. (of lice) piducre, biducre, mbiducre

EXTINGUISH vb. (of a fire and fig.) ▶(a)stíngu

EXTINGUISHED adj. (a)stímtu, m pl -mtâ, f pl -mte

EXTIRPATE vb. (as of weeds) zmúlgu; (as of mice) ascáp (di)

EXTOL vb. (to glorify) cântu, vältu, lávdu, dhuxásescu, dhuséscu

EXTOLLING s. lăvdáre, dhuxásire, dhuxusíre

EXTORT vb. (a)ghizmédz

EXTRA adj. (additional, more than needed) nsus, ma nsus, pri ma nsus; I have a few ~ Am nâscânte pri ma nsús

EXTRACT vb. scot; (forcibly) ▶zmúlgu

EXTRACTION s. scoátire, scuteáre; of high ~ (origin, lineage) di sóie máre → ANCESTRY

EXTRANEOUS BODY s. (as in wheat) plätítă

EXTRAORDINARY adj. (remarkable) ntírnút cu sită di mătáse (lit. 'sifted with silken sieve') || (luxurious) tivá éxtra di tut, BE-LIMACE 57

EXTRAVAGANT adj. (wasteful, spendthrift) hărgiuitór, spátal

EXTRAVAGANTLY adv. to spend money ~ fac părâdzlí jir

EXTREMELY adv. (very) múltu; câtu s-dzâtí || ALR 1367: di cále nafoáră

EXTREMITY s. (end) cápit

EXUBERANT adj. yiós; hărós, -oásă; l'-si fătă Hristólu n cásă

EXULTANCE s. azdisíre

EYE s. anat. óclu; derog. dzíf m, burlídhă, pălăthíre (lit. 'window'); imprec. Damn your eyes! S-ť-arsáră pălăthíriile! (orifice of a needle) coáca (or gúva) a áclui; măgheáuă; ureá-clé; (~ of a clasp) záva theámină; with burst ~s cu óclí cripát → EVIL ~, PUT OUT SMB.'S EYES, SET ~S ON, UNDER SMB.'S EYES || Arm., Kok, LvO, Mal: óclu; Mul, Plat: ochiu, B-ARCH 183; with the tail of one's ~ cu coáda óclului or cu coáda di óclu, see PARALLEL 154

EYE vb. mutréscu; ~ carefully mutréscu di la úngli pân la cap

EYE SOCKET s. anat. cáfcală

EYEBALL s. || Peş: om, CL 257 (lit. 'man')

EYE-BOLT s. (of a steel-yard) bilcíc, muştúc, sérghe

EYELASH

EYELASH s. peánă || ALIA 187: mătuțináră, peánă di óclí, pénă
EYELID s. dzeánă || *GSus*, *SJos*, *Peș*, *Pls*: căpáche, CL 41; *Amc*:
frândză di óclú, SCHL 116

EYESORE s. vazmó

EYEWITNESS s. mártur, saít

F

FABLE s. părăvulie, părămíth; **to become the ~ of the town**
agiúngu părămíth

FABRIC s. (rather thick, as for coats) stófă, pulúră; (of
cotton or wool) fótă; (of silk) díbă, geamfése; (printed cotton)
chităbí, chităbíe; (satin mixed with cotton) cutníe; (for tents)
cidâre, téndă

FABRICATE vb. ndreg, čas

FABULOUS adj. || BELIMACE 57: ca čivá di spúnirli a părmítilor

FACE s. fátă, prósupă, surétă, máste; **He saw her pretty ~** Vidzú
mušeáta-ł' máste; (aspect, face) ceahré; ~ to ~ andícrá, andí-
crita, carsí || LITURG 128: fiutiúră; CUVATA 3: prósup

FACE vb. (to meet, to encounter) dau chéptu cu

FACILITATE vb. lišurédz, *ifculipséscu

FACILITY s. (ease) lišureáťă, nišureáťă, ifculíle, ifculié

FACT s. fáptă, lúcru → BECOME ~ || PC: (case, instance) únă

FACTORY s. fábrică, fámbrică, fávrică

FACULTY → COLLECT ONE'S FACULTIES

FADE vb. (as of flowers) *aludzăscu, *varăhñiséscu, *aspárgu;
(of a person's face) ñ-si bubuchiseáște fátă, *bubuchiséscu,
*märändédz, märänghipséscu, märänghiséscu, *páléscu, *vántin,
*viştidzăscu, *nviştidzăscu

FADE AWAY vb. (as of beauty) *apún; *páléscu

FADED adj. arăhñisít, bubuchisít, märänghisít, pálít, veástid,
víştiz, viştijít, vintinát; (of meat) aludzât

FADING s. viştijíre; also: arăhñisíre, märänghisíre, pálíre,
vintináre

FAECES

FAECES s. → FECES

FAG vb. *vzgrum tu lúcru, agăliséscu, vnicuséscu* → EXHAUST

FAG END s. || (*unburned end of a cigarette*) PC: armăsitúră di la
țiyáră

FAGGED OUT adj. curmát → TIRED

FAG(G)OT s. (*sticks or twigs of pine-tree used for fuel*) dzádă

FAIL vb. cad, cad niptút; nu ñ-si văpseáște óulu [o^u•] || **The two men failed to do business together** nu feáṭirâ vârnâ câşári dőili, DIARO 206

FAILING s. med. slăbeátă, slăbíntă, slăbíle

FAILURE s. (*of a person*) ni-prucupsít, om fără prucuchíe → GOOD-FOR-NOTHING; (*fiasco*) ni-prucupsíre, căcătúră; (*used as an interj.*) căcátă luyuríe!

FAINT s. (*fainting fit*) lišín, lišináre, lišinătúră; also: milie, căhtíre, căpăire, liyursíre

FAINT adj. lišinát, lišnát; **to feel ~ atihiséscu** || **- with hunger** lišinát di nimâcáre, BASME 57

FAINT vb. *vlišín, vlišinédz*; also: ayăliséscu, agă-, ayă-, liyuséscu, mi-arúc n-a-răului, ñ-cáde milie, ñ-víne milie

FAINT-HEARTED adj. pabés, ba-; f -ésă m pl -éși, f pl -ése

FAIR s. păzare, pănyýr, păniyýr

FAIR adj. (*not dark*) (a)rús, m pl (a)rúši; (*pleasing*) arisít; (*beautiful*) muşát; (*clear*) curát; (*favorable*) fursatlí; (*light in coloring*) albér, -éră; albúş, arús; **by ~ means** → ABOVEBOARD || DIARO 135: arúscâ f ('blond')

FAIRNESS s. driptáte, driptátică, dhíche

FAIRY s. dzână (*and zână*), argheándă; álbile pl f def; mušeátile pl f def (*lit. 'the pretty ones'*) || **I am not a ~, I am only your fiancée** Nu estu ghindă, estu goală susita a ta, HRISTU 64

FAIRY adj. cântát; ~ **horse** cal cântát; ~ **bird** puľu cântát

FAIRY TALE s. părămíth, N: părămís

FAITH s. bésă, dínă, féde, imáne, píste, vereáuă; (*religion*) thrischíe, nom → BREAK ~ WITH SMB.

FAITHFUL adj. di bésă, besalâ, pistó, pistimén, -énă, -éñ, -éne; also mbistimén

FAITHLESS adj. dinsâz, -âză, -âjí, -âze → INFIDEL

FAITHLESSNESS s. apistíe, băbisliche

FAKE adj. cálpu, -lpă, -lchi, -lpe; also: cálpic, cálbic; A ~

FAKE

coin never gets lost Părălu cálbic puté nu cheáre → FALSE

FAKE vb. plän(ăs)éscu → DECEIVE

FALCON s. (*various species of birds of prey:*) aitó, átiră, caracáxă, ciuligán, fituríšche, gărăchínă, għirăchínă, yirăchínă, yearăchínă, yirác, hútă or útă, iacmageáie or acmägeáie, īpurár, órñu m, órñe f, pirít, săcól, stavraít, schipóñiu, şchi-póñu m, schipoáñe f, sfrindzél, şain, vúltur, schiftér, xiftér

FALL s. (*an instance of falling*) cădeáre; (*autumn*) toámna; (*long mild ~*) tumnáriu; ~ is coming Ntumneádză; ~ has come (*Chi-rólu*) ntumna; last ~ ástă-toámna; ~ of night ntunicátă; at the ~ of night tru ntunicátă || ~ is coming Ndumniádză, K-D 114

FALL vb. cad (→ § 32); (*to ~ heavily, of snow or rain*) ī-u ndeásă; **Snow began to ~ heavily** Neáua acătă s-ī-u ndeásă; (*of night*) murdzeáste, ntúnică; (*of frost*) brumeádză, mbrumeádză

FALL ASLEEP vb. dórmu, vagärséscu; **The woman fell asleep and slept** Niveásta s-agärší ş-durñí || TULLIU 80: agärşéscu

FALL BACK vb. vscad, vtrag nápói

FALL DOWN vb. sárüp, surúp

FALL GUY s. apló, ageamít

FALL HEAVY UPON SMB. vb. (*as a threat*) Lu-nvét eu panachída! ī-arát; **He'll fall heavy upon him!** ī-arátă nás!

FALL HELPLESS vb. (*to collapse*) cad stog (n páde)

FALL ILL vb. cad niptút, hivréscu, hiuvréscu, ländzidzăscu; impers. mi hiuvrueáste || (*to fall terminally ill*) ñ-īau lélea, BASME 627; cad greu ländzit

FALL IN vb. (*of land, etc.*) cad, vahânduséscu, afunduséscu, ahunduséscu, vħandäcuséscu, sárüp, surúp; (*as of an old house*) vruvuéscu, ruvuléscu, arävulséscu, ruvulséscu, varäsvuéscu, cad n páde, cad stog, värmiséscu, vruzuéscu, survulíséscu, tälcéscu, vvérsu mpáde || **Pes:** zvurnuéscu, CL 269

FALL IN DROPS vb. (*to let fall in drops, to drip*) chicutédz

FALL IN LOVE vb. ñ-cáde tu ínimă, ñ-arúc vreárea pri, valughéscu, ñ-si alächeáste buríclu; **She had fallen in love with an Arab** ši-aveá arcátă vreárea pri un aráp || **Cru:** mi erotipséscu pri värnu, GOLAB 214; ñ-íintră tu ínimă, BASME 60

FALL INTO ABEYANCE s. bătăl'usíre

FALL INTO A PASSION vb. īau vímtu → FLY INTO A TEMPER

FALL INTO DISUSE vb. vnviclédz, vnvicléscu

FALL INTO RUIN

FALL INTO RUIN vb. tălcéscu

FALL INTO SIN vb. íntru tu amărtié

FALL INTO THE TRAP vb. cad tu bátă (or tu yrip, tu tăpítă); năcad ān príncă, mi acáť di páturli cicioáre

FALL OF NIGHT s. nsiráre

FALL OUT WITH SMB. vb. u-arúp (or u-tál'u) cioára (cu); u-as-párgu uspițâla (cu); vancáciu (and angáciu) || aspárgu aloáturle, BASME 351

FALL PROSTRATE vb. l'-fac taéte, l'-fac timină

FALL SICK vb. v'lândzidzăscu

FALL SILENT vb. (to get dumbfounded) || *Cru:* amút, GOLAB 198

FALL TO PIECES vb. ndăcănéscu

FALL UPON SMB. vb. urñéscu → RUSH ON

FALLACIOUS adj. → TRICKY

FALLACY s. ~ dzágădíre

FALLEN adj. (injured or dead) cădzút; (as of a cellar; fig. as of a sinner) sur(u)pát; (as of smb.'s looks or hair) sălăghít

FALLEN OUT WITH SMB. adj. ncăceát (cu)

FALLING ASLEEP s. adurñíre

FALLING DUE s. (deadline, as of a payment) murmín

FALLING IN s. arăvuíre, aruvuíre, ruvursíre, ruvulsíre, ruzu-íre, survóiu

FALLING IN adj. cădzút, aruvulsít, arăvăít, aruvuít

FALLING-OUT s. → QUARREL

FALLOW adj. (of land) apăryisít

FALSE adj. bírbu, m pl -rghi; plan, m pl plaň; (as of money) cálpu, m pl -lchi; cálpic; călpăzán; (as of a witness) strâmbu, m pl -ânghi, f pl -âmbe; to take a ~ step călcu strâmbu

FALSE OATH s. yealán-giurátic

FALSE STEP → TO TAKE A FALSE STEP

FALSEHOOD s. tăcmă → LIE

FALTER vb. vclátin, vclătin

FALTERING s. (broken or weak speech) băbălíre, bărbăríre, dăr-dáră

FAME s. anáme → RENOWN

FAMILIARIZE vb. → ACCUSTOM

FAMILY s. fămeál'e, fumeálă, N: fumél'u; of good ~ di cásă máre, di ugeáche, di poártă máre; old ~ ugeác vécl'u || *Cru:* fămilie,

FAMILY MAN

GOLAB 215; MERCA 3: (clan) ghireáuă

FAMILY MAN s. (usu. with many children) familít

FAMINE s. zíe, foámită, foámite

FAMISH vb. (to starve continuously) agiún, agiunédz

FAMISHED adj. líhud, m pl -hudz

FAOUS adj. lävdát, avdzât, cu númă, cu sémnú, märít

FAN s. (device) avrítă

FAN vb. (of seeds) ndzirnédz || PC: dau la vímtu

FANATICAL adj. fanátic

FANATICISM s. fanatizmó

FANCIFUL adj. căpriceárcu, -rcă, -rți, -rțe → CAPRICIOUS

FANCY s. gústu; to take a ~ to smb. ū-cáde tu vreáre máre →

CAPRICE || Alb: chéfe; His ~ is gone L-armási chéfea, CAPIDAN 177

FANCY adj. căpriceárcu, -rcă, -rți, -rțe; (ornamental) stulsít

FANCY vb. v-făndăxéscu; Just ~! Ba!

FANG s. cărínte (and cărínde)

FANTASY s. făndăsíe, făndăzíe, făndăxíre

FAR adj. dipărtát, dipărtós; lúngu, -ngă, -ndzi, -ndze

FAR adv. dipárte, nclo dipárte, náparte; ~ from me náparte di míne; lárgu; from ~ di lárgu; thus ~ pân tru aistă hópă → AS ~ AS, AS ~ AS ONE CAN SEE || ~ away, very ~, as ~ as: He went very ~ S-dúsi Brúsa (Brusa is a city in Turkey), DIARO 368

FARAWAY adj. → FAR

FAREWELL s. dispărtâre; s. and interj. cále-ambár, oáră búnă; Dú-te ambár! to bid ~ or cale-ambár; mi l'értu (di) → BID ~

FARRIER s. albán, nalbán, pitálár

FARINACEOUS adj. fărinós, -oásă, -óši, -oáse

FARM s. fármă; (~ of a monastery) mitóh, mitóhe

FARM HUSBANDRY s. zivyärlíche

FARMER s. (prosperous ~) chibúr || Cru: huniát, GOLAB 220

FARMING s. zivyärlíche; sheep ~ cilnicátă; Sheep farming is no easy job Cilnicáta nu si scoálă l'isór

FARMSTEAD s. catándă, nicuchirátă

FARMYARD s. cúrti → YARD

FAR-OFF adj. dipărtát; dipărtós, -oásă, -óši, -oáse

FARRIER s. nalbán, pitálár

FARSIGHTED adj. (wise) aduchít

FART s. bişină; (as ono.) pârt || DIARO 111: fum (lit. 'smoke')

FART

FART vb. **v**bes, **v**bišinédz, arúc bišíñ; **to** ~ **noiselessly** li-arúcă cúfe 3 sg. || DIARO 117: trag fúmuri

FARTHER ON adv. cáma nclo or cama nclóťec || HRISTU 18: ma nclo
FARTHING: ~ cărăndánă (and cărântánă, cărăndánă); **I don't care a brass ~!** (= *I don't give two cents*) Hăbáre nu am! It is not worth a ~! Nu fáte níti únă cărăndánă! **to the last ~ (everything)** pân tu ac (lit. 'up to a needle')

FASCIA s. (as for swaddling infants) fáše

FASCINATE vb. măndipséscu

FASCINATED adj. măndipsít

FASHION s. (vogue) módhă; **after the French ~ a-la-fránga**

FASHION vb. (to form, to shape, to mold) turnipséscu

FASHIONABLE adj. galántu, -ntă, -nță, -nte → MODISH

FASHIONING s. turnipsíre

FAST s. (a time of fasting) păreásiñ f pl

FAST adj. (firmly fixed) ni-minát; (deep, as of a sleep) ahân-dós; (tight) stres, f -eásă, m pl streši, f pl -eáse

FAST vb. tân păreásiñ, mărsinédz; ~ing woman trimiroáňe

FAST adv. ayiú, ayíu, anyíu, nyíe, yíe-yíe; cu ayiuseálă, cu avrápă; alága (or alága-fúga), dălágă, gudalágă, N: curúndu or crúndu; agúňa, Gop, Mul: agóňa; máni-móni, prápa, ân prápă; cáma troáră (DDA: 955); **very ~ apálă**, ca cursúmlu; (of smth. that sells well) ca pânea cálă; **Come ~er, because they have been waiting for you!** Cáma crúndu, că ti-așteáptă! **Climb up the poplar fast!** Ayiú alínă-te sti plup! as ~ as possible t-un aditic, pi arăchí-tă; ~ and much cu língura; **The boy learned to read and write very ~** Ficiórlu li nviťă cu língura || STERE 21: cušíi; CUVATA 9: as ~ as possible tî ma-agóňa

FAST BREAKER s. puríntu (and puríndu)

FAST BREAKING s. purintáre

FAST DAY adj. (of food) mársin; ~ pie pítă mărsinátă

FAST DAY FOOD s. puríndă, mărsineátă

FASTEN vb. **v**stríngu, **v**stiriuséscu; (as a dog) **v**leg; (to ~ nails) **v**sfinuséscu; **to ~ one's eyes on smb./smth.** mi si alăchés- cu óclil' (níngă)

FASTENER s. cipráche, ciupráche, ceapréche, clišútă; N: ciupréčă, cupceáuă, cupítă || Peş: filíche, CL 45

FASTIDIOUS adj. garamitlíu, f -líe, m/f pl -líi

FASTING

FASTING s. mărsináre, păreásiň *f pl*; trímir

FASTNESS s. ni-mináre

FAT s. grásime, umtúră, líydhă, lărdhie (*and lărdié*); *the best part of smth.* || CUVATA 28: păstó → EAT THE ~ OF THE LAND

FAT adj. gras, *N*: greas; dim. grásic → CUT IT ~, CUT IT TOO ~

FATE s. míră, *N*: fátăză → DESTINY

FATED adj. ursít

FATHER s. tátă, pl tătâñ; tátu, tátē, tátî, aféndi, aféndu, bába, pl bábañ; *Zag*: andíc; (*in swearing*) yuñó; **To the devil with your ~!** Lo-ť dráclu yuñólu! (*rare*) patéra; (*priest*) aféndi; préftu; (*addressing a priest, voc.*) yisíte!

FATHER vb. nfumilédz

FATHER-IN-LAW s. sócru, sócur; **his/her** ~ sócur-su

FATHERLAND s. pătrídhă (*and pătrídă*); (*the place where one lives*) vădáne

FATIGUE s. curmáre; also: apustusíre, buhtíre, bréngă

FATIGUE vb. apustuséscu → TIRE OUT

FATTEN vb. vngraş, vngrăshedz, sărcuséscu; iron. bag sândze

FATTENING s. ngrăšeáre

FATTISH adj. grásic

FATTY adj. gras

FATUITY s. huţáme

FATUOUS adj. dabólă invar. → STUPID

FAUCET s. (*of a barrel*) canélă, sóche → BUNG

FAULT s. căbáte, stépsu, stipsíre || *Cru*: măhănă, GOLAB 234 || CARA-FOLI 67 and 85; căbăháti; *ibid.* 33: căbăhsíti; 85: ftéxim; **it's not their ~** ftéximlu nu-i a lor

FAULTLESS adj. ni-stipsít → INNOCENT

FAULTY adj. stipsít

FAVOR s. (*service*) huzméte, usmété, arigé, rigeáie; *Gop, Mul*: arâjéie; **Do me a ~** Fă-ñ únă huzméte (*or: T-fac únă rigeáie*); **to be in ~ with am** plătări → REQUEST, DO A ~

FAVOR vb. (*to support, to prefer*) fac háre; (*to resemble*) oaudéscu (*with dat.*); ñ-u adúc (*pri or cu*)

FAVORABLE adj. cu hăíre, tihiró, fursatlí, -sătlí

FAWN vb. vgúdur, vgduréscu, culăchipséscu

FAY s. → FAIRY

FAZE vb. (*to disturb*) alăcéscu míntea; (*to dishearten*) văpilpi-

séscu

FEALTY s. bésă

FEAR s. frícă; **out of ~** di frícă, di aspárizmă, di aspáryiu → BE PARALYSED WITH ~, PUT ~ IN SMB.'S HEART

FEAR vb. ſu frícă

FEARFUL adj. fricós, aspárós, chiutí, dzadílă; áre ínimă di l'é-pure (lit. 'has a hare's heart'); l'épur eáste (lit. 'is a hare'); nu-áre arândză || HRISTU 34: fricăros and 37: friăros

FEARLESS adj. ni-aspăreát, inimárcu, inimós, caidigí

FEARLESSNESS s. cutidzáre

FEARSOME adj. → FEARFUL

FEAST s. uspéť; **to give a ~ for** l'-aštérnu tavérnă → BANQUET

FEAST vb. (to celebrate) yiurtiséscu, yiurtuséscu; **to ~ one's eyes on smb./smth.** ylindipséscu, l-fac síre, siryinséscu

FEASTING s. băiráme

FEATHER s. peánă

FEATHER ONE'S NEST vb. acáť maiáuă → PROSPER

FEATHERED adj. (as of a dragon) cu peáne

FEATURE s. (as of smb.'s face) físe, măsídă, misídă, nisídă

FEBRUARY s. Scúrtu, șcúrtu, Flivár; ~ the nasty șcúrtu atél rău

FECES s. → EXCREMENT

FECKLESS adj. ni-ácsu; náxu, f -xă, m pl -cși, f pl -xe

FED adj. (well ~, of a horse) urdzát; (milk fed, speaking of a suckling) aplicát

Fee s. plátă, dat → TAX

FEEBLE adj. s(c)lab, m pl s(c)laghi; also: azmét, chirchinéc, hárval, piliciós, -oásă, -óši, -oáse; m/f pruzúme, pl -zúň; tárós, -oásă, -óši, -oáse; zaíf, m pl -ífí, f pl -fe; zaifcu

FEEBLEMINDED adj. l'ocă invar. → STUPID

FEED s. || **to be off one's ~** nu ſi măcă, BASME 132; nu ſi bágă țivá n güră, BASME 39

FEED vb. vhränéscu, vărñéscu, văréscu, tăiséscu; (to support) vân; (to cram) văstúp; (to ~ from the mother's mouth) mătríc, mitríc, nitríc, nutríc, ntric

FEEDING s. hräníre, hărñíre, mătricáre, ntricáre

FEEDING BOTTLE s. lástic

FEEDING TROUGH s. (for animals) păhníe

FEEDLOT s. păşúne

FEEL

FEEL vb. (to perceive, to be aware) símtu, síntu, sâmtu, **•sim-** téscu, duchéscu; (to touch) ahuléscu; (to examine by the feel) păspătăescu, pusputéscu, pusputipséscu; (to have a presentiment) **•privéd**, **•pruvéd**; I ~ a cold shiver go down my back Mi treáte un hir arátę pi tu păltări; Mi treáte glătă di frícă; to ~ a long-ing mi ȿa dórlu (di); to ~ a thrill tríhir, trihirédz; **•nhiu-rédz** [nhi•u•]; to ~ bad about smth. ȏ-víne cripáre; to ~ dithery ȏ-fug bišíñ; ȿeápti-óptu ȏ-si dúte; to ~ enmity **•pizmuséscu**; to ~ faint atihiséscu, mi-arúc n arăului; to ~ hungry (intensively) ȏ-si dúte gúra la ureáclę; to ~ ill atihiséscu; to ~ peckish (to starve) crep di foáme; to ~ sick ȏ-yíne greáťă; ȏ-eáste greáťă (di); to ~ the pinch (to rough it) bat tămbărălu; I don't ~ up to it (I do not have the courage) nu-ȏ tâne stricătoárea || ~ vexed; imper. 2 sg: Nu ȿ- u măcă ínima! BASME 52; to ~ relieved ȏ-yíne ínima la loc, BASME 289; ALR 1367: I ~ very ill Mi duchéscu arău di cále nafoáră

FEEL A LUMP IN ONE'S THROAT vb. || STERGHIU 3: noádi ȏni s-acáťă tu gurmáz

FEELING s. sâmtâre

FEELING adj. adil'ós

FEIGN vb. mi fac; **Father Coma** ~ed ninny Pópa Cómă s-féte glar

FELL adj. ni-ȏnilós; fuvirós, -oásă, -óši, -oáse

FELL vb. (to ~ smb. to the ground) cúlcu n páde [mpádi]

FELLOW s. soť; (chap, lad) junóp, giunóp, firfirúš

FELLOW-TOWNSMAN s. huryeanít

FELLOW-COUNTRYMAN s. patriót

FELLY s. (of a wheel) || SJOS: cóthor, cóthar, CL 42; PC: rathótă; culiló

FELT s. mătáfe

FEMALE adj. theámin, heá-, seá- (ant. máscur); a ~ mule mûlă seámină; muliréscu, -reáscă, -réştı, -résti; the part of a church reserved for women mul'ireásca

FEMININE adj. → FEMALE

FEN s. váltu, varcó

FENCE s. gárdú, ploc; (~ made of boards) tărácă || ALB: **Kerb**, Pe: gardhu, BRÂNCUŞ 557

FENCE vb. ngărdédz, ngărdéscu, ntărác

FEND vb. **•ápăr**

FENDER

- FENDER** s. (*fireguard of stone, as in a stove*) pirumáh
- FENNY** adj. băltós, -oásă, -óši, -oáse; also văltós
- FERAL** adj. ágru, áyru
- FERMENT** s. (*for dough*) maiáuă, piteáuă, **G:** zaciu
- FERMENTATION** s. (*of dough*) yineáre
- FERN** s. bot. feárică
- FERRYMAN** s. varcagí, căiccí
- FERTILE** adj. || âmbugát, BASME 18
- FERVENT** adj. aprés, -eásă, -éši, -eáse
- FERVID** adj. aprés, -eásă, -éši, -eáse
- FESTER** s. med. cuptúră, proñ
- FESTER** vb. med. adún puróñ
- FESTIVE** adj. písim, -mă, -siñ, -sime
- FETCH** vb. adúc
- FETCH ONE'S BREATH** vb. ñ-lau adil'áticlu
- FETCHING** adj. nóstim, -timă, -tiñ, -time
- FETID** adj. ambuçós, -oásă; dâh(â)nít; (*as of meat*) añurzít
- FETLOCK JOINT** s. pul'u
- FETTER** vb. leg tu singír, vñcheádic → SHACKLE
- FETTERS** s. heáre n pl → MANACLES
- FETTLE:** (*as of a horse*) in good ~ pri trup
- FEVER** s. med. căldúră; fig. throw smb. into a ~ l'-frig mátăle → TEMPERATURE
- FEVER** vb. hivréscu, hiuvrescu
- FEW** adj. niscântu (*and nscându*); a ~ **hares** niscântâ l'épuri; a ~ **sheep** niscânte oi; puçân, ptân, psân; ndoi m, ndoáuă f; vârnă ndoi m, vârnă ndoáuă f
- FEWER** (*as of smth. missing*) || un cama nghios (*lit. 'one lower'*)
- BASME 312
- FEZ** s. (*white cotton ~*) tirlíche, barbarúsă (*and bărbă-*)
- FIANCÉ** s. dudušeán, isusít
- FIANCEE** s. dudušeánă, isusítă || MURNU 12: pruxinítă; **F:** susită, HRISTU 64
- FIASCO** s. ni-prucupsíre
- FIB** s. minciúnă → LIE
- FIB** vb. uidiséscu nă minciúnă; másin curnuťeále → LIE
- FIBER, FIBRE** s. íne f pl
- FICKLE** adj. (*flighty*) 3 sg: nu-áre ful'ór ân cap; nu-i angreáca

FIDDLE

míntea; nu sta pri únă

FIDDLE s. avyiulie, chimané, chimanée, zancacrútă, zăngănă ||
Peș: zăngălăcútă, CL 263

FIDDLER s. avyiulgí; **N:** cealyagí; chimanigí; dumdum invar; sa-segí, yíftu; (Tirana) sazagí; zăngänár; coll. ghiúmuri; **The ~s have arrived** Viñíră dum-dum || **Peș:** zăngălăcutár, CL 263

FIDDLESTICKS! interj. ~ Hăbáre nu ám!

FIDELITY s. bésă

FIDGET vb. am furnídzi la cicioáre; am yérmu la ínimă; nu mi-acátă (or nu mi áre / nu mi áflă) lóclu; nu-ñ si așteárne

FIDGETY adv. asiyúriftu

FIELD s. cămpu (and câmpu); dim. câmpíş, câmpíc; (*land for tillage*) ágru, águr; **sown** ~ simänätúră || **Cru:** áyru, GOLAB 196

FIELD-GLASS s. (binoculars) chéle, dulbíe

FIEND s. drac → DEVIL

FIENDISH adj. drăcuréscu, -reáscă, -réştâ, -résti → DEVILISH

FIERCE adj. (as of a look) gúvru || arnăút m, -ă f, DIARO 75

FIERY adj. sértu, -rtă, -rtâ, -rte; sértic → ARDENT, IRRITABLE

FIFTEEN num. tísprădzaťe, tíspră || CUVATA 1: tísprădz

FIFTH ord. tínčirlu || **Cru:** pémtu, GOLAB 242 → § 28.2 above

FIFTY num. tindzăti

FIG s. bot. hícă; I don't give a ~ Hăbáre nu ám

FIGHT s. alúmtă, alumtáre, aluptáre, alumtátic; lúptă, lúftă, lúftă, lúftuíre, lúftire, bătie, géngă || HRISTU 6: polim

FIGHT vb. vbat, vlüptu, lúmtu, lúftu, lúftuéscu, lúftéscu, vam-pulimséscu, vampuliséscu, vdeápir, vazvíngu; 3 pl: și-arúp sumárili or și-mâcă sămárili || (~ like bitter enemies) s-mâcă ca cânli 3 pl (lit. 'they eat one other like dogs'), PARALLELE 120

FIGHTER s. lúftă, pl lúfteañ

FIGMENT s. sufíe

FIG-TREE s. hic

FIGURE s. (of people) figúră, fighiúră, fiutiúră [fieu•tiú•ră]
→ CUT A ~

FIGURE vb. (to represent, to be) vparăstáséscu, vparăstiséscu

FIGURE OUT vb. || I can't figure it out Nu ñ-u-ncápe míntea
(lit. 'my mind cannot comprehend it'), PARALLELE 126; (to imagine, to invent) chiuluéscu, CUVATA 3

FILAMENT s. (as the ~ of a lamp) fitíle or fitíl'

FILCH

FILCH vb. ciun, **vahuléscu**, **vanväléscu**, **vanvărtéscu**, sufruséscu
|| DIARO 197: câléscu

FILE¹ s. (*for rubbing down a hard substance*) límă, ariníe, arníe, arneálă

FILE² s. (*row*) arádhă; (*record*): **to be old** ~ (*i.e., to be experienced, to be an old hand at smth.*) âñ tricú rúglu prit náre

FILE vb. (*to smooth, to rub down*) arinsécu

FILIGREE s. sermáe, sirmatiró

FILL vb. **vúmplu**; (*to satisfy, to sate*) **•tâpuréscu**; (*to ~ to capacity*) dânguséscu, suruséscu; (*to put close together*) **•stimuxéscu**; **to ~ up** para-úmplu; (*as a pipe*) **•úmflu** || **~ed with mud** fapt di muzgă, HRISTU 60

FILLET s. pánglică, pántlică

FILLING s. umpleáre, úmplire; (~ *to capacity*) dângusíre, surusíre

FILLY s. iápă

FILM s. (*thin skin*) peáje, pijilínă

FILTER vb. **•stricór**

FILTH s. murdăríle, murdärlâche, smágă, cóthră; lăvăsitúră, lăvuositúră, lăshitúră, lăvile, léră

FILTHY adj. murdár → DIRTY

FILTRATE vb. → FILTER

FILTRATION s. stricuráre

FIN s. (*of fish*) leástră

FINAGLE vb. ncáltu → SWINDLE

FINAGLER s. (*swindler*) zulumgí

FINCH s. orn. angícă

FIND s. → MAKE A LUCKY ~

FIND vb. **•áflu**, **•apúc**, ugrădiséscu; **We found him exactly as he was having dinner** Lu-apucăm análtu pri meásă; ~ **a job** **•zburăscu** (la); **He found a job in a bakery** Si zbură la únă fúrnă; **to ~ fault with** (*to criticize*) l'au părătúră; **to ~ fault with a fat goose** l'-áflu coáde, l'-bag coáde; **to ~ it hard to ñ-yíne bête**; **to ~ one's way in** (*as of a wolf trying to get to the sheep*) **•aúrlu**; **to ~ shelter** l'au pâne; **They learned out where the emperor had found shelter** Loáră di hăbáre iu l'a pâne amirălu; **to ~ smb. out in a lie** lu acát tu praşı; **to ~ use for** ufiliséscu

FIND OUT vb. **•áflu**. **•(a)nvet**, veț, l'au di hăbáre; **Let's run**

FINDER

before they ~ S-fudzím până nu nă loáră di hăbáre; **He finds out what is going on** Nveátă ťe cûră

FINDER s. (one that finds) aflătór

FINDING s. aflâre

FINE s. (penalty) ghiz, giz, ghizáe, girimé, girimée || BELIMACE 79: geazáe

FINE adj. fin, m pl fiñ; háscu, -scă (no pl); (thin) minút; (conventional answer to the greeting Ti hăbări? 'How are you?' (lit. 'What news?') Ghinătët! (lit. 'Good things!')

FINE vb. girimit(is)éscu, glub(u)éscu || CUNIA 11: arúc ghizáe

FINE adv. ghíne, F: ghéni

FINERY s. stôle, no pl; stólidhă, stulidhă, stulie

FINESSE vb. puniripséscu

FINGER s. dzeádzit, deádzit; dim. dziditíc; **Gop, Mul:** dézet || **Mul:** get; **Cot, Hal:** geádit, **Els:** geágít, B-ARCH 169

FINGERLING s. piscóplu || CUNIA 227: also pischít

FINGERNAIL s. úngle

FINGERNAIL SPOT s. ñel (lit. 'lamb')

FINICKY adj. garamitliu, -lîe, m/f pl -lîi

FINIS s. bitisítă

FINISH vb. vapuséscu, vbitiséscu, vburéscu, mburséscu, scap, scărchéscu, sculuséscu, suséscu, vtiléscu || STERE 101: dănašéscu → END

FINISHED adj. bitisít, biťít, mburít; (done, accomplished, as of a chore) huzmitipsít

FIR s. brad m, dim. brădíc; G: iéhlă; needles from a ~ šítă

FIRE s. foc; (destructive ~) yeangâne; to catch ~ l'au foc; vapríndu || **fire and fury** fríte; BELIMACE 20: Poor Maria became **fire and fury** Fríte s-feáte mărata di Mărie → PUT SMB. TO ~ AND SWORD

FIRE¹ vb. (of a gun) amín (cu tuféchea); trag (tuféchea); to ~ a shot foc l'-u am; **He ~ed and killed him** Foc l'i áre ři-l vătă-mă; to ~ a cartridge amín únă patrónă; to ~ at a target dau tu sémnă, trag tu nişáne; to ~ into the wrong flock = u-adár tarató-re

FIRE² vb. → DISMISS

FIRE FIGHT s. tuficheáuă

FIRE FIGHTER s. tulumbagí

FIREARM s. tuféche

FIREFLY

FIREFLY s. entom. licuríciu, lúleac || *Sjos*: culufécsâ, *Prv*: culufuth-h'éi (*sic*) CL 43

FIREGUARD s. (in a stove) pirumáh

FIREMAN s. tulumbagí

FIRE-PAN s. (the ~ of an ancient fire-arm) fále

FIREPLACE s. vátră

FIRERAKE s. cătie, (rare) giugár; jáglu m, lupátă, máše

FIREWOOD s. *Clis*: cărmucăñ f pl

FIRING OFF s. tufixíre

FIRM adj. (solid, as of a new bridge) sănătós, -oásă, -óši, -oáse; (resolute) ligát; (fixed, steady) ni-minát; with a ~ voice cu un graiu ligát → MAKE ~

FIRMAN s. firmáne, thirmáne

FIRST ord., adv. ntâñu, biringí, prot; a ~-hand inn hânea țea cáma próta; the ~ time ntâña oáră; He did to him what he had done to the ~ one L-feáte ca a prótlui; The ~ went out Ișiră antâñli; at ~ glance la videáre; at ~ próta → § 28.2

FIRST CLASS adj. (excellent) ațél ma búnlă; di prótă mână; măsa-l' fu!

FIRST COUSIN s. cusurín bun m, -ínă búnă f

FIRST-BORN s. prutárcu, purtárcu, purtáric

FIRST RATE adj. → FIRST CLASS

FIRST-HAND adj. țel cáma di próta (resp. țeá, țél, țeále)

FIRSTLING OF SPRING s. bot. (*primula*) (flori di) ligoáce

FIRSTLY adv. próta; di próta, náiante, ânínte; (first of all) únă; I am not going. First of all, I am sick. Nu mi duc; únă, că nu pot

FISH s. péscu, dím. piscóplu; peáste; neither ~ nor fawl ne álbu, ne laiu; ni úda, ni uscáta

FISHERMAN s. piscár; a ~'s wife piscăroáñe || *Amc, An, Gard, Na*: psärár, *Fal*: psärél, B-ARCH 360

FISHERY s. piscăríle

FISHHOOK s. úñiță → LINE

FISHING s. piscăríle

FISHING ROD s. úñiță, vlac

FISHING-LINE s. vlac, grep, grip

FISHY adj. (questionable) ni-síyur, ípaptu; şubiilâ, f sg/pl -loáñe, m pl -ládz; şubeilâtic

FISSURE

FISSURE s. cripitúră, firádhă

FIST s. buş, bústu, búsur m; púlmu || ALIA 161: bus, pum, stúmbu

FISTFUL s. púlmu, pl púlñi

FISTICUFFS s. ncârligáre, fulór

FISTULA s. med. fístulă, fístură

FIT¹ s. (the quality, manner or state of being fitted or adapted) uidisíre, undzíre

FIT² s. med. loáre di lúnă; ~ of malaria hivríre; ~ of anger inătusíre; to beat smb. into ~s l-fac léši → BY ~S AND STARTS

FIT adj. bun, undzít; (flat, even, adequate) dúze invar; duziňárcu; 3 sg. fáte tră; as ~ as a fiddle sănătós ca grij di dzádă

FIT vb. It ~s me Ñ-undzeáste; (to suit each other, to be well suited with) •uidiséscu, iduséscu; We ~ each other Dóli nă uidi-sím || (as of a pair of shoes) âñ vin 3 pl, see PARALLELE 142

FITTING s. tiryisíre

FITTING adj. uidisít, idusít; uigúne invar.

FITTINGNESS s. undzíre

FIVE num. ćinti; the ~ brothers ćintil' fraț || the ~ of us, of you, of them) amintsintsil', K-D 72

FIVER s. med. foc, căldúră, heávră

FIX s. (a position of difficulty or embarrassment) stinuhuríe; angúsă; in a bad ~ tu angúsă máre; to be in a bad ~ = sed cu cír-lu tu neáuă

FIX vb. (to fasten with nails) pirunséscu, •ncărfuséscu; (repair) •ndirég, ndreg, •ndréptu; (to assign, to establish, as smb.'s salary) •talú; to ~ one's eyes on smb. bag tu óclu, ñi si alächéscu óclil' di; A muleteer had ~ed his eyes on him Un cărvánár l-băgă tu óclu

FIXING OF PRICES s. nárche

FIXED adj. (immobile, stationary) ni-minát

FLABBERGASTED adj. aumbrát, chirút, cildisít, cildăsít

FLABBINESS s. slăbeáťă → WEAKNESS

FLABBY adj. mólav, m pl mólaví (sic DDA 819); prähár

FLAG s. bandéră, pandéră, băiráche, băryeáche, flámură, flámbură; to raise the ~ u scol pandéra

FLAGELLATED adj. frâștuít

FLAGITIOUS adj. zgrumát

FLAGSTONE

FLAGSTONE s. ploáce

FLAKE s. (of snow) fúlgū (di neáuă), spíthă (di neáuă), ciómbură (di neáuă) || GULI 31: peánă di neauă

FLAME s. píră, băbărútă (and bâbâ-), bărbărútă, bubúnă, buburánă, bubútă, curmicáme, flámă, fleámă, fleácă (and flácă), pl fléte; **Gop**: gâlmădz f pl; **CIs**: gârgálú; lâmbié, lumbárdhă (and lumbárdă), plámină || (big ~) GULI 25, 47: cărmágáne, pl -găñ
FLANNEL s. fanélă, flanélă; also: catasárcă, catasárcu; cămigeálă, camigeánă, **GSus**: cămägeálă; sălnică, silnícă; **G**, **Lvz**: gădzoáfe, **N**: coáce

FLANK s. árpă; ~ of a mountain plaiu, pl -iuri || MURNU 2: pl pláie

FLAP s. (of a garment) yeácă; (the motion or sound of smth. broad) flítur, flituráre

FLAP vb. flítur; (as of a rooster) ascútur (árichile)

FLAPPING OF WINGS s. flítur

FLASH ACROSS / THROUGH ONE'S MIND vb. ñ-şúiră (or ñ-şíură) prin cap, ñ-cântă tu núcă, ñ-ticneáste; hupuéscu → CROSS ONE'S MIND

FLASH-FLOOD s. nicătúră, plimírá

FLASHY adj. jupânéscu, -neáscă, -néştă, -nésti

FLAT adj. buimátcu, -tcă, -tți, -tțe; nturtát; paciú, m pl pací [pač], f sg/pl páce; placeán, plását, plisát, pliciós, plicitós, plâciutós; (even) dúze invar. → BEAT ~

FLATLAND s. câmpu, páde; obs. şes

FLATTEN vb. plásédz, plăciutédz, pli-, plăciuséscu, nturtédz (and ndur-); to ~ out ischédz; to ~ out smb. l'-pliciutédz nările

FLATTENED adj. nturtát → FLAT

FLATTENING s. plásáre, plăciutáre, plăciusíre, plăcitúră, nturtáre (and ndur-), ciuplitúră

FLATTER vb. valín cu zboárile, culăchipséscu, sprilíngu

FLATTERER s. cólac, tărtór

FLATTERING adj. gudilár, -lárcu; marghiól, f -ghioálă; tărtór

FLATTERY s. culăchíe, culăchipsíre, sprilíndzire

FLAUNT s. căbărdísire

FLAUNT vb. fuduléscu, căbărdéscu, căbărdíséscu

FLAVOR s. (smell) ñurdíe

FLAW s. mărdáie, smârdhă → SHORTCOMING

FLAX s. bot. lín

FLAX OIL

FLAX OIL s. bizíre

FLAX-COMB s. tépcă

FLAXEN adj. di lín

FLAY vb. (to strip off the skin or crust) disbileșcu; ▶disguléșcu, ▶dizgólu

FLEA s. púric; coll. puricáme || **Gop:** pric^u (sic), GOLAB 246

FLEE vb. ▶fug, li tíndu; to ~ for one's life fug di mi frângu, fug di nu mi ved → BOLT

FLEECE s. báscă || **Cru:** báscă di länă, GOLAB 207

FLEECE vb. (to strip of money, as at cards) afuléșcu

FLESH: neither fish nor ~ ni úda, ni uscáta; ne álbu, ne laiu → PUT ON ~

FLESH AND BLOOD adj. yiu, f yíe, m/f pl yiř ; **He was the devil in ~** Aéstu erá šútlu yiu || cárne ş-oáse, BASME 28

FLESHY adj. (as of cheeks) cárnos, buciós, bucicós [buč•kós]; ~ cheeks fátă bucicoásă [buč•koá•să]

FLEXIBLE adj. (pliant) **CIis:** jílav

FLICK OUT OF SIGHT vb. ▶fac căipe → DISAPPEAR

FLIBBERTIGIBBET s. sirsém, asiyúriftu, pirídhrum, zevzéc

FLIGHT s. zbor, azburáre, azbuiráre, azburát, azbuirát; (running away) alágă, fúgă, fudzítă, fudzíre, fudzeáre, angänáre, cäpsälsíre, špirtuíre; (caprice) färfúdă; (group of birds or insects) gârdél, grúmur, surié, urdíe

FLIGHTY adj. căpriceárcu, nizeárcu; **He is ~** Nu-l' angreácă míntea

FLIMFLAM s. ilée

FLIMSY adj. slab, m pl slaghi; lisurác, -rášcu, -rátic; sersém

FLINDERS s. pl. (bits, splinters) tívale invar; to break into ~ mi adár tívale; ▶zdrúmin sârme-sârme → SPLINTER

FLING s. arucătúră: at one ~ tu úna → SUDDENLY

FLING vb. (to throw) arúc; (to hit, to blow) plăscänéșcu; I'll ~ you into the hollow! Am s-ti plăscänesc tu trap! to be flung to and fro (as of a bird) mi zbat, mi dirín; to ~ dirt at smb. rizi-léșcu, rizilipséșcu; to ~ the hatchet (to beat hell) para-fác, li ngrușédz lúcrile

FLINT s. crémíne, sturnáre

FLINT-LOCK GUN s. flíntă, sturnáre

FLINTY adj. (of an area) sturnärós, -nurós

FLIPPANCY

FLIPPANCY s. lišuráme, xinăstrăpsíre

FLIPPANT adj. dúrdur, giadíu, ni-aštirnút; **to be ~** xinăstrăpséscu

FLOAT vb. anót, (m)plătéscu (*and mblă-*), mplitéscu, avuzéscu; ~ed like a feather ca nă peánă amplăteá; **Boards from broken ships ~ed here and there** Scânduri di căichi aspárte anutá pri-auá s-pri-aclö

FLOCK¹ s. (*of sheep, etc.*) cupié, túrmă, uínă; (*cattle or birds*) suríe; also: árpă (di oi, di nále); bándă, bulúche; (*small ~ of milking sheep kept in the village*) cänără; grúmur, tăbăbíe; uiríu; (*of birds*) trâmbă (di pul'), urdíe (di pul') || SarD 63: bliúc; BASME 701: stog

FLOCK² s. (*of wool, etc.*) floc, pl floáťe; (*tuft*) ciúmă; adj. flucát, flucós

FLOCK vb. (*to congregate*) ▶adún

FLOE s. (*floating ice*) || PC: glet

FLOG vb. frâștuéscu

FLOGGING s. frâștuíre

FLOOD s. nec; also: cataclizmó, chiaméte, plimírá

FLOOD vb. (*of a river*) ies, es; ▶dipún; **The river has ~ed** Di-púse) arâulu [a•râ•lu]; (*to overwhelm with water*) ▶pudidéscu, ▶nec

FLOODED adj. (*overflown*) dipús túna

FLOOR s. (*story*) pat, pátumă; **a palace with four ~s** únă páláte cu pátru páturi || HRISTU 1: cat

FLOOR vb. pătuséscu, pătuñiséscu; (*to flatten*) nturdédz; (*to put smb. down*) dăram

FLOTSAM s. nicătúrá

FLOUNCE s. (*as of a scurt or curtain*) färbâlă; frúte f pl

FLOUNDER vb. (*to play in water, of children or animals*) ▶nciu-muléscu, ciumuléscu

FLOUNDERING s. nciumulíre

FLOUR s. färínă; **wheat ~** gärneáčă, gráneáčă (*and grâ-*), gäreáčă; (*best quality ~*) fluríčă || Kok, Rod: firínă; Kar, Plat, Perd: frínă, B-ARCH 353

FLOUR DEALER s. färinár

FLOUR PAN s. căpisteáre

FLOURISHING adj. tihiró, -rádz, f sg/pl -roáňe; cu hăíre

FLOUT

- FLOUT** vb. ñ-arâd → MOCK
- FLOW** vb. cur, fug
- FLOWER** s. lilíce; lălúdă, lulúdhă; floáre (DDA: *anemic word*);
N: floáră || ALIA 35: chítcă, lílă
- FLOWERPOT** s. ciuváňu, găvanós, ghi(u)véciu
- FLOWING** s. curáre
- FLUE** s. ugeáč → CHIMNEY
- FLUENTLY** adv. ápă; **talks** ~ ápă-l' ñárdze gúra
- FLUKE** s. (luck) ambăreáťă, báftă, căsméte, hăire, tíhe
- FLUMMOXED** adj. limnusít → DUMBFOUNDED
- FLURRY** s. (stir) lávă, vreávă
- FLURRIED** adj. aumbrát → GIDDY
- FLURRY** vb. (to discompose, to fluster) •mintéscu, armân ca tul,
•cirtuéscu, •cicărdiséscu, •cihtiséscu, •şisirdiséscu || (of snow)
CUNIA 115: da spíti di neáuă 3 sg impers
- FLUSH** s. (tinge of red) aruşeáťă
- FLUSH** adj. (having an unbroken or even surface) buimátcu; dúze
invar.; (abundant) bólcu, -lcă, -lți, -lțe
- FLUSTER** vb. (to put into a state of agitated confusion) mi
cirtuéscu, ciurtuéscu, cirtáséscu; They ~ed the state Duvlétea u
ciurtuíră → FLURRY
- FLUTE** s. fluiáră, filoáră, flúir, cavál, căvál, dzamáră, dză-
máră || ALB: **Kerb**, Pe: fuléru; Sln: fäléru; Dren: fleru, Brâncuș
556; HRISTU 52: dzumar
- FLUTTER** vb. flítur, fliturédz
- FLUTTERING** s. (as of a light fabric in the wind) flituráre,
arăschiráre
- FLY** s. ent. múscă; coll. muscáme || CUVATA 14 mújdzăli pl def
- FLY** vb. zbor, asboáir, arăsbór; to ~ about (a)ruéscu, arăéscu;
|| (in folk poetry) bor, CAPIDAN 148
- FLY INTO A PASSION** (or **TEMPER**, **TANTRUM**) vb. mi acáťă bálile,
mi acáťă clínlu, mi acáťă darátli (di uréclí), mi acáťă órile, mi
acáťă zála; •ayrédz, mi apríndu, •aráchiu, ñ-arsáre dzâfna, ñ-ars-
sáre scârpa, lu arúc samárlu, •dhimunséscu, •drăcuséscu, drăcul-
séscu, mi fac Frâncu (and Frângu); ñ-yíne zurleáťa, ñ-yin órile,
•vinătuşéscu, lău vímtu, •năiréscu, năräéscu, inräéscu, mi ncálică
darátîl, •thimuséscu, ñ-víne únda
- FLY IN(TO) PIECES** vb. (as of a vase) •adár ćivale; (to spend

FLY OFF THE HANDLE

irresponsibly, usu. of money) fac jir, asbór pi víntu

FLY OFF THE HANDLE vb. (of joy or anger) ▶chérdu míntea, mi schérdu (di haráuă, di yináte)

FLY OVER vb. trec

FLY ROUND vb. lu adúc varlíga; to ~ and round (as of a vulture) adúc roátă, ▶nvârtéscu

FLY TO THE WINDS vb. → FLY IN(TO) FLINDERS

FLYING START s. fúzmă, paramázmă, vánțu, vímtu; vrápă

FLYSPECK s. (trifle) chiritúră

FOAL s. măndzu (and mândzu) → COLT

FOAM s. spúmă, spumâtúră, scámată || **Pes:** scámă, CL 260

FOAM vb. spumédz

FOAMING s. spumáre

FOAMING adj. spumós, -oásă, -óši, -oáse

FOE s. → ENEMY

FOG s. négură; also: andáră, brúmă, cătăháie, cătăcníe, dumáne, iámă, sineácu || **Els:** négură, B-ARCH 8

FOGHORN s. (of a steamer) pízgă

FOIBLE s. slăbínță

FOLD s. (pleat) clín, anduplicătúră, bástă, dhíplă, pultétă; (pocket-like ~) budzánáră; adj. (with folds) fustänát

FOLD vb. dhipluséscu, dipluséscu; ▶andúplic || **Pes:** andäpláséscu, CL 37

FOLDED: with ~ arms adv. cu mânle ncurțite (or ncrutíte); to stand with ~ arms stau cu mânle n sin

FOLDEROL s. (conceit) căbărdisíre; (nonsense) bišíñ di cuc

FOLIAGE s. frundzáme, šúmă, šúmcă; (~ and wood chips) šústali f pl

FOLK s. fáră → PEOPLE, TRIBE; (relative) cărdú

FOLLOW vb. ▶avín, lău n cicioáre; He will ~ me until my death Va s-mi avínă până tru mărmíntu; Thieves are ~ing him Lu-avínă fúrilí; to ~ on the track of smb. (mi lău dípu díra a; (to ~ by smell) úlmic; to ~ in smb.'s footsteps ▶cálcu pi úrma a; to ~ smb. like a sheep (like St. Antony's pig) mi tân scalú, mi tân ca mânár || mi lău dúpă, BASME 22; CUVATA 13: I ~ed him Mini u loai dupu el

FOLLY s. cicáníre, cicníre, cicărdisíre, zurleáťă

FOMENT vb. (to instigate) ▶schin

FOND

FOND adj. ~ of smb. l-háscu n gúră → BE ~ OF

FONDLE vb. ▶cănačipséscu, ▶diznérdu, ▶gălinăséscu, gălini-
séscu, ▶gugiléscu, ▶hăidhipséscu, ▶puşputéscu, ▶zdrudéscu

FONT s. (receptacle for baptismal water) culimbíthră || Peş: cu-
limvíthră, cl 43

FOOD s. măcăre, mcăre, măngăre, măncătúră (and măngă-), ciumeá-
lă, fáie, ghélă, mánge, hránă; (free ~) bugiornă; (from a mo-
ther's mouth) mámă; (children talk) pápă; (liquid food) mulitúră

FOOD SUPPLIES s. mánge, psúne, zaíre, zăiré, zairée

FOODSTUFF s. || (for cattle) PC: hránă di oi, hránă di văt

FOOL s., adj. zúrlu, dátu-n-cáp, cicănít; (dupe) apló; tivi-
chél, f -chélă → MAKE A ~ OF ONESELF, MAKE A ~ OF SMB.

FOOL vb. (to deceive) ancálțu

FOOL AROUND vb. ▶agióc; The man kept working; he was not -ing
around Lucrá ómlu, nu si-agiuca

FOOLERY s. glările, chirítúră, cicăníre, cicnire, cicărdisire

FOOLHARDY adj. azvinturát, cuturgí, distórsu; ~ nu áre melu tu
ciútură (lit. 'does not have millet in his/her bucket,' i.e. mind
in his/her head) → RECKLESS

FOOLISH adj. cap-di-gáie (lit. 'a crow's head') → STUPID, PENNY

FOOLISHNESS s. chirítúri f pl; curcubéte (di Chirásova) f pl;
glarumáră, glăreáťă → STUPIDITY

FOOT s. ciciór (mainly N); cior (mainly S); S Pind: chiciór;
pătúnă, pâlmútă; (jokingly or derog.) cloáťă → ON ~, PUT ONE'S ~
INTO IT || ALIA 171: chičór, dixálă; LvO: ţor

FOOTBRIDGE s. púnte (and púnde), púnghe, púmhe (sic) || (small
~) Av, SJos: purdícâ, Prv: punticâ, cl 259

FOOTLE (ABOUT) vb. mi avín guşturítăle

FOOTPATH s. căráre, dim. cărărícă, cărăríce, călíťă, călice,
călišoáră, munupáte; (in the snow) părtică

FOOTPRINT s. úrmă, tor; G: toáră

FOOT-SOLDIER s. nizám → INFANTRY MAN

FOOTSORENESS s. med. (chronic ~) dátură

FOOTSTEP s. călcătúră → FOOTPRINT

FOOTWEAR s. călă, pódhimă

FOR prep. (to be used ~, to benefit from) dit, sti, tră (and
tră), tri, ti, ti la; Winter is good ~ the rich Iárna-i búnă, ma-
tră domñi; **clippers** ~ clipping sheep foártiți tră tundeáre óili;

FOR A WHILE

in order to make money ~ (purchase of) salt s-fătém sirmaié trâ la sáre; What are you getting ready ~? Trâ iu ti ndredzi? a pawn ~ the payment of the tax amanéte tri plătire a dâtlui; medicine ~ cough yitríe trâ túse; small houses ~ small people căsi trâ oámîñ ñitî; ~ a pair of brows (i.e., for a woman with beautiful brows) ti dáule sufrâmteále; (because of) tră, sti; The poor boys were burning ~ a girl Ardeáu mărâtli tră nă feátă; to die ~ a drop of water (3 sg) s-moáră sti nă chícă di ápă; (~ the benefit of) Such a man was needed ~ the flock Ahtáre om erá lipsít ti la túrmă; pri, dípu, sti, stră, trăt, di; He searched them ~ salt (salt was an expensive commodity) L-mutrí di sáre; (purpose: in order to) tră; The enemies are coming ~ plunder yin duşmáñlí tră călcáre; He carried more ~ his fishing Ma múltu tâneá pri piscăríli; She died ~ flowers Mureá dípu lălúdz; poison ~ two pence unduiár afrát (NB: no preposition before the noun afrát); other uses: ~ months cu méşli; ~ sale di-a vínde; ~ a long time di mûltu; ~ ever tră tótina; di únă

FOR A WHILE: After she had mourned him ~ Cára l-plâmse té l-plâmse; After they had walked ~ ... Nársiră tîi nársiră ...

FOR BETTER OR FOR WORSE (haphazardly, regardless of consequences) tu tíhe

FOR GOOD → FOREVER

FOR NOTHING adv. (having no purpose; in vain) || tră oáuă aróšă, BASME 165

FOR ONE THING únă (că) → FIRST OF ALL

FOR SO LITTLE (for such a trifle) || tr-ahât lúcru, BASME 10

FOR SOME TIME NOW adv. N: di la un chirou și coa

FOR THE TIME BEING adv. tóra di tóra, di oáră, ti oáră, tră oáră

FOR THE SECOND TIME adv. dea-doára, da-doára

FORAY vb. fac iurúše, dau iurúše → PLUNDER

FORBEAR vb. (to abstain) ▶tân, ▶stăpuéscu; (to be patient) varávdu

FORBEARING: He is as ~ as a dog Arávdă ca un câne

FORBID vb. (to bar) nu alás; God ~! Ilealá; The whole village keeps saying God forbid of this man Tútă hoára fáte ilealá di aístu om → GOD ~!

FORBIDDEN adj. yeasáche invar.

FORCE

FORCE s. puteáre, pteáre; also: azgáte, azváte, cuvét(e), dhí-name, fórtă, fuchíi, pärädhúnă, seu, sílă; (*compulsion*) stañó; (*resources, capability*) tăcáte; (*moral ~*) véte, vârtúte, vir-túte, vurtúte, vârtušáme; *It is lacking ~* Nu áre tăcáte; **He took her by ~** U-ló cu stañólu; *by ~* cu pärðhúmă, cu zórba, cu zórea, zórca || **GSus:** séftu, cl 260; **God's ~ is great** Dhínamea a Dumnu-dzăuli eáste máre, RÉCATAS 51; **with all one's ~** cu tută forța și avia, HRISTU 34

FORCE vb. sălnăescu, vstríngu, bag súla n coáste → COMPEL

FORCE OUT vb. scot; (*to expel, to drive away / out*) l'-dau pál-mili di-auá (or di-acló) → EXPEL

FORCED adj. (*compelled*) stres, -eásă, -eși, -eáse

FORCEDLY adv. cu síla

FORCEFULLY adv. cu zórca

FORCEPS s. ćimbídhă, ćimbístră

FORCIBLE adj. (*robust, strong*) zdúmban

FORCIBLY adv. cu síla, cu zórba, zórca || cu arăulu, BASME 94; cu angăríe greáuă, BASME 89; HRISTU 26: cu forță; STERE 81: zórlea

FORD s. por, pureáuă || **SJOS:** báră, cl 38

FORDABLE adj. plítcu, -tcă, -tți, -tțe

FOREARM s. || **Peș:** biligică, cl 39

FOREBODING s. érgu, nóimă; (*of smth. bad*) nóimă slábă → HAVE A HUNCH

FORECAST vb. vprivéd, pruvéđ, prufitipséscu || (*by reading the stars*) arúc tu steále; (*by reading the [playing] cards*) arúc tu cărțâ PARALLEL 157-158

FOREFATHER s. stripărinte → ANCESTOR

FOREFINGER s. anat. || ALR 1604: pilicár

FOREHANDED adj. (*cautious*) câştigós (and că-), -oásă

FOREHEAD s. frúnte, **S:** fründi; frâmte, frúnghé

FOREIGN adj. xen, xeñ, xeánă, -eáne **N:** cásén; strin; completely ~ pataxén, xen-pataxén; ~ language límbă axeánă

FOREIGN COUNTRIES curbéte, xeánă, xinitié, xinitíle, xinătă-te; **the cursed ~** pónda xinitié

FOREIGN-BORN RESIDENT s. sudít

FOREIGNER s. (a)xén, om (a)xén, om dit axeáne || CARAFOLI 49: xintímén

FOREMAN s. căpíe (and că-), máru, maimár, măimár; **G:** căliúş

FORERUNNER

[•liúš]

- FORERUNNER** s. pródhrom
- FORESEE** vb. ▶privéd, pruvéd || (as of a magician) arúc tu steáli, DIARO 255
- FORESEEING** s. pruvideáre
- FORESIGHT** s. pruvideáre
- FOREST** s. pădúre, dim. păduríce, pădurícă; **large** ~ păduráme; pădurlíche; also: códru, códur or códure; **N:** curíe; dhas, dubrác, urmáne || ALIA 47: múnte; **Po:** bâdúri, NEIESCU 283
- FOR(E)FEND** vb. ▶ápär → PROTECT
- FOR(E)GATHER** vb. ▶astálú → MEET
- FORENOON** s. dimineáčă → MORNING
- FORETASTE** vb. dhuchimásescu
- FORETELL** vb. prufitipséscu → FORECAST
- FORETHOUGHTFULLY** adv. cu usúle
- FORETHOUGHTFULNESS** s. usúle
- FOREVER** adv. tră tótña, tră tótňa, ti tótňă; păn tu éta a étilí; (rare) salím || HRISTU 21: ti etă
- FORGE ABOUT** vb. (of scavengers and fig.) ▶mârşuéscu
- FORGE AHEAD** vb. ▶disíc năínte
- FORGED** adj. (as of a lie) gurgulítós, -oásă; (counterfeit) cálpu → CONTRIVED
- FORGER** s. plastoýraf
- FORGERY** s. plastoýrafie
- FORGET** vb. ▶agärşéscu, agrăşéscu, ▶xihăséscu; obs. ▶vúltu; **Forget it!** Bágă-l' crútea! La-ť curátile! Mútă-u míntea! or Mútă-ť míntea! Sănătăte! Let's now ~ everything that has been said! Hai tóra ápă și sáre túte câte dzásim! || Mutreá-ť lúcrulu! BASME 465
- FORGET ONE'S PLACE** vb. ▶disgärdéscu
- FORGETFUL** adj. agärşít, agärşítór
- FORGETFULNESS** s. agärşáre, agärşíre, xihăsíre
- FORGETTING** s. agärşáre, agärşíre, xihăsíre
- FORGIVE** vb. ▶lérzu; (to have the final conversation with a Christian moribund) dau lirtăciúne (lit. 'to give him/her one's forgivness')
- FORGIVENESS** s. lirtáre, lirtăciúne → ASK FOR ~
- FORGIVING** s. → FORGIVENESS
- FORGO** vb. trag mâna di → ABNEGATE

FORGOTTEN

FORGOTTEN adj. agäršít, xihäsít

FORK s. 1. (at the table) bunélă, furculítă, pirínghe, piróñe, pirúnă, pirúye, pirúle, puñáuă, păneáuă, pingheáuă || *Prv:* proácâ, cl 259; 2. (implement for hay, etc.) fúrcă; also: carpulóy, cárpalóg, dihálă, fultutíne, furcáce; (*Y-shaped wooden spool ~*) ftíuă

FORLORN adj. (as of a grave) (a)lását, (a)părnásít; (*desolate*) érmu

FORM¹ s. (shape) bicíme; will assume such a ~ ahtáre bicíme va s-ľa; (condition) in good ~ (as of a horse) pri trup

FORM² s. (resting place of a hare) pitúl

FORM vb. phys. vfac; A wart has ~ed just on the top of my nose Ñ-si feáte nă lúznă trâši pi chípita a náriľei; bot. (to set, of a fruit) leg; (to fashion) turnipséscu

FORMALITY s. (etiquette) třirimóňe

FORMER adj. véclu; at their ~ innkeeper's la véclul a lor hängí

FORMERLY adv. năoáră, unăoáră, unoáră; (*previously*) năínte (and năínde), nínte (and nínde)

FORMIDABLE adj. (arousing fear) fuvirós, lähtärós

FORMLESS adj. bicimsáz, -âjí, -âză, -âze

FORSAKE vb. (to abandon, to desert) valás, fug caceáč

FORTH adv. năínte (and năínde) nínte (and nínde) → BRING ~

FORTHRIGHT adj. (direct, straightforward) fóra, tu fátă

FORTHRIGHTLY adv. → FORTHRIGHT

FORTHWITH adv. diunăoáră, dinăoáră → SUDDENLY

FORTIFY vb. vnvârtušédz → STRENGTHEN

FORTITUDE s. virtúte, vârtušáme

FORTRESS s. cástru, căstríe, calé, víglă

FORTUITOUS adj. tihiró

FORTUNATE adj. calótih; I wish you to be pretty and ~ S-ti faťi mušátă š-calótihă! (*predicative*) It is ~ for you/him/ her, etc. calíheal di, calótih di, calóit di tíni/năs/năsă, etc.

FORTUNATELY adv. spuláite; cálai-că, calái-ťe

FORTUNE s. (property, wealth) căšeáre; (livestock) tutípută; cătúnă, catándă, cătăndíe → MAKE A ~

FORTUNE-TELLER s. mându m, mândisă f

FORTY num. patrudzăti

FORTY WINGS s. sómnú, dim. sumnúš

FORWARD

FORWARD adj. di främti; prot, -ótă (*sic*), prot, -óte; biringí, m pl -geádz, f sg/pl -gioáñē

FORWARD adv. náínte (and náinde), nínte (and nínde)

FORWARD vb. dau náínti

FOSTER vb. vbréscu, créscu, vmutréscu; (*to nurture*) vhränéscu, härnéscu

FOSTERLING s. çup, ciup → BABY

FOUL adj. blästimát, murdár; sälchíu, f -ié → DETESTABLE

FOUL PLAY s. aplá, ilée || CUNIA 113 also: dubáră, duculeáchi

FOUL vb. cacurizipséscu, vlävášéscu → DIRTY, DISGRACE

FOUL UP vb. vaspárgu, vstric, u-adár báză

FOUL-UP s. (*confusion*) cárshél, mintitúră

FOUND s. (*ground*) usié

FOUND vb. thimiluséscu, bag par

FOUNDATION s. thimél; (*process*) thimilusíre

FOUNDER s. ctítor

FOUR num. pátru; **the ~ of them** şaminpáturli; **from the ~ corners of the earth** dit páturile chiosi a lúmiléi

FOURTEEN num. pásprädzaťe, páspraťi, páspräti, pátrusprädzaťe; ~ people páspräti di (*sic*) oámiň

FOURTH ord. páturlu m, a pátura f; **on the ~ day** a pátura dzúuă || Cru: tetártu, GOLAB 254; tetartlu, tetarta, K-D 71; **the ~ time** a patruuară, K-D 72 → § 28.2

FOWL s. pitúmin; **neither fish nor ~** → FISH

FOX s. vúlpe f, schílă; vulpoñu m || (*in fairy tales*) Chíra Mára, BASME 271

FOX vb. ncálču → TRICK, OUTWIT

FOXGLOVE s. bot. culeáťa

FOXINESS s. vulpíle → SLYNESS

FOXY adj. dräcurós, -oásă, -óši, -oáse; pónir → CLEVER, SLY

FRACAS s. → BRAWL, ROW

FRACTION: to a ~ pán tu ac

FRACTIOUS adj. ghiurultagí, căvyăgí

FRACTURE s. främtúră

FRAGILE adj. pirpišór, -oáră; vlângu, m pl -ndzi → FRAIL

FRAGMENT s. (*debris*) aspärgätúră || ~s of speech bucăt di zburari, HRISTU 51

FRAGMENT vb. (*as of a cloud driven by the wind*) vdiñíc

FRAGRANT

FRAGRANT adj. mirudhát, ñurdzitór, ñurizmós

FRAIL adj. → FRAGILE; derog. Cánدا l-uuă mā-sa (lit. 'As if his mother laid him'; i.e., he is or seems to be as frail as an egg)

FRAME s. (outline) chináre, curníčā, curnízā, curnídhā, márgurá

FRAME OF PLOUGH s. plaz

FRAME UP vb. arúc măhăňálu pri

FRAME-UP s. dâvăgilâche

FRANC s. (a French monetary unit) frángu

FRANK adj. curát, cu priéplu dišclís, cu ínima dišclísă; li-ám curáte (zmeánile) (lit. 'I have them clean,' i.e. my underwear is clean')

FRANKLY adv. → FRANK

FRANTIC adj. ~ li si fită Hristólu n cásă

FRATERNAL adj. frătăescu, -țeáscă, -téștă, -téști

FRATERNITY s. cărdăslâche

FRAUD s. bătăhcilâche, ilée → DECEIT

FRAUGHT adj. m̄plin (cu)

FRAZZLE vb. (as of clothes) māc, v̄tuchéscu

FRAZZLED adj. (tired) curmát, arúptu; (of clothes) măcát di purtáre

FREAK s. fărfúdă

FREAKISH adj. anápudh, m pl -nápudz, f pl -nápudhe; m térsu, f térsă (sic), m pl térsi, f pl térsse

FRECKLE s. pécnă, pícnă, précnă || M: píclă, SarD 32 and 95

FRECKLED adj. picn(ă)vós, -oásă, -óši, -oáse

FREE adj. léfter, eléfthir; (unemployed, independent) vlíhur; G: fílcu; (~ of charge) batiavá, bathavá [bat•ha•vá]; pi virisíe; to set ~ dau cále

FREE vb. v̄elefthiruséscu, dau cále

FREED adj. elefthirusít

FREEDOM s. iliftiríi → LIBERTY; (exemption) lirtáre

FREELY adv. G: dilíe

FREEMASON s. masón, farmazón

FREEZE s. ngl'et

FREEZE vb. vngl'et (to be affected by cold) arcurédz, dzeádzir (di arcoári), (n)frigurédz, sec; (as a command) Dur! || xipâyisés-cu (di-arcoári), DIARO 362; (as a command) Stăi! PARALLELE 157

FREEZING s. arcoáre, dzeádzir, ngl'itáre || xipâyiseári, DIARO 362

FREIGHT

FREIGHT s. návlu

FREIGHT vb. arúc nă cále

FREIGHT CART s. arâbă

FRENCH s. || BELIMACE 50: until the arrival of the French pănă la vineárea a frăntălor

FRENCH adj. frăntăescu (and frântăescu, frândzăescu)

FRENCH BEAN s. spătăle, păstăle

FRENCHMAN s. Fréngu || Cru: yal, GOLAB 220

FRENZIED adj. plin di bubuliți

FRENZY s. farfúdă

FRENZY vb. (to be, to become delirious) al'urédz

FREQUENT vb. (derog. as to ~ taverns) alág

FREQUENTLY adv. des, dipriúnă, índa, picná

FRESH adj. proáspit; also: (as of bread, of flowers) afrát, fréșcu; (of meat) tazé or tazétcu; (of cheese) tínir

FRESHET s. || CUNIA 139: (as of a river) (a)zvumeáre, azvoámire

FRET vb. vuftichédz, uhtichédz, vnvirín, nvirinédz; N: vñver; vñmunduéscu; Don't ~ about that! Bag-u strâmbă cămălfchea! to ~ and fume vñcârtéscu || vñfármăc, BASME 656

FRETFUL adj. scílimurós, -oásă, -óši, -oáse; mutrusít

FRIABLE adj. (usu. of pears) m sg/pl muluét, f pl mulueáťă

FRICITION s. fricáre

FRIDAY s. víñiri || Vil: víñir, Na: víñir, Pal: víñiră, B-ARCH
537

FRIED adj. tiyănsít, tăyărsít, tăyărsít

FRIED EGGS s. oáuă óclí, oáuă mproáste

FRIED LAMB s. (or any other animal) curbáne

FRIEND s. oáspe m, oáspită or uspitoáňe f; also: fărtát, fur-tát, frătát, fărtíc, frătíc, patriót, soț m, soáťă and surátă f; urtác; (a friend's ~) pára-oáspe || VELO 96: fărtătíciu; We are very good ~s Sáre ş-pâne mâcăm deadún (lit. 'We eat together salt and bread') → BE HAND AND GLOVE WITH SMB., MAKE A ~, MAKE ~S WITH, MAKE ~S AGAIN

FRIENDSHIP s. uspițăle, uspitlâche, filié; to strike up a ~ with li apríndu aluáturile [a•lăá•tură•li] cu → PAL IN WITH SMB.

FRIENDLY adv. baríş

FRIGHT s. frícă; also: aspáryiu, aspárimă, aspárizmă, bubuire, ceás, chiutiliche, cišíre, cutréém, cutróm, cutréumur, cutréamur,

FRIGHTEN

cutreámbur, dátă, fricuíre, fricusári, nfricusári, lähtár, păvríe, pirdéše, tartacútă, târtile, trom, trumáră → TAKE ~

FRIGHTEN vb. ▶fric, fricuéscu, fricušédz, ▶nfrichédz, ▶spár, uaspár huzmétea, ▶bubuéscu, ▶căşéscu, ñ-fúdze buríclu (di frícă), ñ-beau sândzile di frícă, ñi-ngláťă sândzile di máre lähtáră, liúmplu (di frícă), mi īa dáta, mi īa lähtárlu, mī-acáťă hérile (or limäreáua) di frícă, mī-acáťă lähtárea, ▶lähtärséscu, li cac (or li cufuréscu) zmeánile (or cicioárile), īau păvríe, ▶şirpitédz, trag frícă, trâmuxéscu, trumuxéscu, trumăxéscu, mi úmplu di cutrémur, ñ-yíne cutrémur, mī-acáťă cutrémurlu || mi īa ceáslu di frícă, BASME 35

FRIGHTENED adj. lihtärsít, şirpitát

FRIGHTFUL adj. urút; also: ceášav, m pl -şayි, f pl -şave; fricos, fricuít, lihtärós, fricusát, fricuseát, nfricusát

FRIGHTFULLY adv. ceášav, fricos, fuvirós, cu lähtár, lähtärós

FRIGID adj. dzidzirós, virvirós; (as of a wind) turinós

FRINGE s. arásă, fündă, pischiúle

FRISK (ABOUT) vb. trub, ▶zburdălipséscu; The boy began to ~ about Ficioírlu bágă s trúbă

FRISKY adj. astráptu, m pl -ptâ, f pl -pte → FROLICSOME

FRITTER s. (small cake) lănghídňă, nălănghítă

FRITTER vb. toc; to ~ away (to spend wastefully) dau di zvérca, tuchéscu; to ~ one's time to no avail ñ-cher săpúnea

FRIVOLITY s. lişuráme

FRIVOLOUS adj. chirút; lişór (and Ií-), ñişiór, lişór di mínte; gláru-lişór; lişuráč, lişuráşcu; He is ~ U bágă tu lişoára

FRIZZLE s. zulúfe → CURL

FRIZZY adj. cătărós, -oásă; zgur

PRO: to and ~ = F: pí-aroá pí-arcó (DDA: 207)

FROG s. broáscă; (male) bruscoáňu, (female) broscoáñe; coll. broscáme || ALIA 132: broátic, bróscu, brótic; farfal'ópă; Pls: fipfil'ópă, CL 45

FROGS AND LOOPS s. (on a uniform) găitáne, yăitáne

FROG SPIT s. jághină, jeghiu, jéynă; G: jighinitúră

FROLIC s. (an infant's ~s) gáduri n pl

FROLIC vb. xinăstrăpséscu || CUNIA 319: ▶gioc, ansár di pi un chiciór pi-alántu; CUVATA 22: (of lambs) hamuansár nsúsu-nghiós

FROLICSOME adj. (as of a child) astráptu; G: ciórníc; (as of a

FROM

horse) dúrdur, flituráč, geadiu, ni-aştirnát, xinăstrăpsít
FROM prep. 1. di; ~ good the apples grew even better S-feátiřă
meárile di búni ma búni; ~ village to village di hoáră-hoáră; ~
year to year an di an; (as a piece of advice) You can take it ~
me! Si štiț di míne! Get away ~ me! Fudzi di míne! ~ here di auá;
~ here to there di-auá până acló; ~ here di auáti; 2. di di; the
necklace ~ her neck fluriile di di gúše (*sic*); 3. di la; di la
până la; ~ the smaller gate to the larger one di la poárta ţea ma
ñícă pân-la poárta ţea ma máre; 4. di nângă; They did not budge ~
his side him Nu s-băteá di nângă nás; 5. di ntre; I've come back
~ water Mi turnái di ntr-ápă; 6. di pi; He broke all the plates ~
the table Aspárse túte cătânilé di pi meásă; 7. di pin; ~ (var-
ious) Aromanian villages di pin hórile armănești; 8. di sti; all
the animals ~ the earth prăvdzâle túte di sti loc; ~ a thorn a
rose arises Di schin trandafír arsáre; She learned that either ~
you or ~ me Di tíne, di míne nviță; Blood was flowing ~ me in
streams Sândzile curá di míne surúň; 9. dit; They came back ~
Bucharest Viñíră di trâši București; 10. di tu; We are taking the
kids ~ the pen Scotém édzlí di tu țárcu; 11. pri; He suddenly
awoke ~ the dream he was seeing S-diștiptă dinăoáră pri yíslu ţe
vidzú; ~ all parts ti túte părtâle

FROM ABOVE adv. di-pri-súpră

FROM A DISTANCE adv. pri lárgu, di dipárte

FROM AFAR adv. di nculó, di dipárte

FROM A RELIABLE QUARTER ~ (am, are, avem, etc.) ápă di la mûmă

FROM A TO Z ~ din cap până tu coádă

FROM BEHIND adv. dinăpói, dănapói

FROM BEHIND prep. di dûpă; They suddenly jumped out ~ the
beeches Diunăoáră ansăríră di dûpă fadzi

FROM GENERATION TO GENERATION bârnu di bârnu

FROM HAND TO HAND adv. || CUVATA 27: di măňă tu măňă

FROM HEAD TO FOOT adv. di la cap până la cioáre

FROM HEARSAY adv. di pri avdzâte || ALR 1399: I know it ~ U štiu
pi avdzât

FROM INSIDE adv. dinăúntru || di didínde, BASME 500; HRISTU 4: pi
tu nuntru

FROM MORN(ING) TILL NIGHT di andzáre până seára, di cându
creápă dzúua ș-pân tu-ascăpătătă

FROM NOW ON

FROM NOW ON adv. di-auá š-náīnte (or š-ní̄nte), di-auá nculeá, di ástândzâ náīnte || **Av:** di tóra și nclo, BASME 503

FROM OLD adv. di pap-străpáp

FROM ONE PERSON TO THE OTHER om di om

FROM THE BEGINNING adv. di prótă

FROM THE DEPTH OF THE HEART dit fründza di hicáte

FROM THE DIRECTION OF prep. di cătră

FROM THE FOUR CORNERS OF THE EARTH adv. dit páturile chioși [k'oş'] a lúmilei

FROM THE MOMENT WHEN di tu oára cându

FROM THE VERY BEGINNING adv. di prótă

FROM TIME IMMEMORIAL adv. di la aúši-străaúši, di pap-străpáp

FROM TIME TO TIME adv. câti únă oáră; ndáse, ndáse; di oáră oáră; ori, ori; ~ he faints Ori, ori lišină || di cându cându, DIARO 211

FROM TIP TO TOE adv. di la cap până la cioáre

FROM ... TO: ~ elm to elm di úlmu úlmu; **from tree to tree** di pom pom

FRONTIER s. gráničă, sínur

FROST s. (freezing temperature) dzer, tícna, ţeáfem țingrime, cingrime, virvér; (dry frost) dzidzér, dzeádzir, xirupăyie; (minute ice crystals on grass, trees, etc.) brúmă

FROSTBITE s. dzidzirătúră

FROSTBITTEN adj. dzidzirát, (m)brumát

FROSTY adj. (covered with frost) (m)brumát, brumós → BECOME ~

FROTH s. spúmă; (of soap) scámată, fuscálíthră; (on coffee) N: cǎimác, S: cǎimáche

FROTHY adj. spumós, -oásă, -óši, -oáse

FROWARD adj. (disobedient) naprán → INTRACTABLE

FROWN vb. niurédz [ni•u•], dipún dzeánile; vancrúntu || HRISTU 18: scol sufurtelili

FROWSY or **FROWZY** adj. átacta invar.

FROZEN adj. dzidzirát, sicát, ngličát, ngucinát, ngordu

FROZEN TO THE BONE/MARROW vb. nglet cōrcan

FRUGAL adj. icunóm, -noámă, -nómī (sic), -noáme; icunumiseáric

FRUGALITY s. → THRIFT

FRUIT s. pom, pl poáme; carpó invar.; frut or frútă; frúctu; yimíš; (children's talk) bóbă || **Gop:** emíš 'fruits', GOLAB 214

FRUIT JELLY

FRUIT JELLY s. pelté

FRUITFUL adj. || (as of a good year) **Av:** berichitlâcu, birichi-tós, CL 38-9; (ant. aclirát)

FRUIT-TREE s. pom

FRUITERER s. sg manáfi [•náfi], pl manáfeaň

FRY vb. •frig (→ § 32); •tiyăr(ip)sescu, tăyăriipsescu, ti-yănsescu, tiynisescu; ~ your eggs! ('Mind your business!', 'What are you talking about?') ~ Nu-ť lipsescu căstrăvêt trușie?

FRYING PAN s. tiyáne

FUCK vb. •ambáir → COPULATE

FUCKING s. futeáre, ambăiráre, ampihiuráre, ciumulíre

FUDDLE vb. mi afúm, mi adár cáplu

FUDDLED adj. călit

FUDGE s. → NONSENSE; All ~! Bişin di cuc! (lit. 'cuckoo farts')

FULFILMENT s. buríre

FULFIL ONE'S WISH vb. ñ-u fac ursírea

FULL adj. plin, mplin, ngligát; (of food and fig.) sătúl; ~ moon lúnă mplínă; a garden ~ of flowers grădină mplínă (or ngligátă) di lilíce; ~ to capacity (as of a glass of water) plin (or umplút) víťă; (~ to overflowing) písti zvíťă, dénga, dínga, dânga || **Prv:** adv. bóldu, CL 39 → AS ~ AS AN EGG

FULL-BREASTED adj. tâtoásă f

FULLING-MILL s. drășteálă, G: grășteálă; also: bătálă, bătá-ne; **Tur:** mândáñe

FULLING-MILL WORKER s. bătăr || **GSus:** bătâñár, CL 38; **Av,** **SJos:** drâstir, **Prv:** dârstileár, CL 44

FULL-UDDERED adj. (as of cows) udzárcă, udzirátă

FULSOME adj. aynusós, -oásă, -óši, -oáse → DISGUSTING

FUME vb. (to be angry) hérbu (pi); (to ~ over smth with frustration) ñ-u sémnú

FUMITORY s. bot. brubuştină

FUN s. (enjoyment) siryinsíre, ylindipsíre, ylindisíre; for ~ trâ arâdeáre → MAKE ~ OF

FUN adj. nóstim, -mă, -tiñ, -time

FUNCTION s. (rank, post) thése

FUNK s. (fright) lähtár; (coward) pantalunár

FUNK vb. li yánuséscu vásile

FUNKY

FUNKY adj. (*fearful, scared, terrified*) fricós, -oásă; căcăciós, -oásă; cu ínima strímtă (lit. 'with narrow heart'); *He/she is very ~*) u áriaspăreátă huzmétea

FUNNEL s. hunie, ghincă, hincă, G: plărie || *An, Ary, Els, GSus, Mul, Na, Pal, Pur, Ses, Vil, Vot*: huní, B-ARCH 420

FUNNY adj. caraghiós, -ghioásă

FUR s. (*dressed animal pelt*) chiúrcu, nafée

FUR CAP s. căciúuă [•čú•ūă] || ALB: *Kerb, Pe, Sln*: căciúuă; *Dren*: căciúlă; *Pér*: kiciúlă, *Pe*: cásuuă, BRÂNCUŞ 554 → CAP

FURIOUS adj. vârлу → INFURIATED, MAD

FUR-LINED COAT s. gúnă, yúnă, sac

FURLOUGH s. pápse, páfse

FURNACE s. cuptór, căftór, cuftór; also: cireáp, cileáp, G: ciriché, cirichie, dim. ciripíc, cirichél, circhén; fúrnu, furn, fúrre; G: pişnic; (*lid of clay under which one can bake bread, etc.*) cirichélu; yástru, yástră, pónťă (*and póndză*), póniťă, Gop: póniťă; (*for coal*) cămíñe

FURNITURE s. mómilă (*sic!*), stólizmă, stóluzmă

FUROR s. mánie, amánie → ANGER

FURRIER s. cojocár, Gop: cujuhár; chiurciú, chiuruccíu || *Cru: chiurci*, GOLAB 231

FURRIERY s. || BELIMACE 21: chiurcilăche

FURROW s. brázdă, avláchiu, vrág

FURROW vb. ar, vruguéscu, nvrag

FURTIVELY adv. tiptíle → STEALTHILY

FURUNCLE s. med. frânçél → BOIL

FURY s. (a)mánie (*and amâ-*) → ANGER

FUSE vb. (*to merge*) ▶fac únă

FUSILIER s. (fusileer) tuficcí

FUSILLADE s. tuficheáuă

FUSS s. camómate f pl; maraféte, mărâfete, muraféte; (*stir, uproar*) G: giufă

FUSS vb. || STERE 3: mi sighiséscu

FUSSY adj. căpriceárcu, nizeárcu

FUSTIGATION s. frâştuiré

FUSTY adj. (*impaired by dampness*) műhlid, m pl -lidz → MOLDY

FUTILE adj. and adv. (*vain, vainly*) áhristu, m pl áhriştâ; n vímtu; (*useless*) di-pristanéu; di-pri-súpră, parapaníš

FUTURE s. || HRISTU 42: vinită

FUZZ s. (as from birds) puh, frúmă; (as from wool or cotton) scámă, cánă

G

GAB vb. discântu → CHATTER

GABBLE vb. (of geese) găgărédz → BABBLE, GAB

GABBY adj. zburyeárcu → TALKATIVE

GABFEST s. láfe

GAD ABOUT vb. (to roam) hălăndărescu; alág sucăchile [•căk'•li]

GADFLY s. ent. tăún

GAFF vb. (to abuse) tăláéscu tu halé

GAFFER s. béhlu → OLD MAN

GAG s. (smth. thrust into the mouth to prevent speech or outcry) călúş; (hoax) ncăltáre

GAG vb. bag călúşlu n gúră, bag liyăreáua; (to hoax, to trick, to make quips) gioc hunérea, gioc únă hunére

GAGGLE s. túrmă di găşte

GAIETY s. hărăcupíle, hilăríe

GAILY adv. hăriós, hărós

GAIN s. amintáre; (win) amintátic; scoátire → EARNING

GAIN vb. amíntu (and amíndu); also: (a)căzănséscu, •agudéscu, mi alég cu; chindiséscu, •chirdháséscu, nchirdháséscu; (to earn) scot

GAIN WEIGHT vb. •astúp cárne

GAINFUL adj. cu hăíre; 3 sg: Ari scuteáre (lit. 'It has return')

GAINSAY vb. fac incheáre, fac háşa

GAIT s. imnát

GAL s. feátă

GALE s. (emotional outburst) arúpire, arupeáre

GALL s. heáre, hulíe; (bitterness) nvirináre

GALLANT adj. căidigí → BRAVE

GALLANTRY s. särpițále

GALLIMAUFRY

GALLIMAUFRY s. mintitúră → JUMBLE

GALLIVANT vb. alág sucăchile [•căk'•li]

GALLNUT s. (black fard) măzie, măzeáuă

GALLON s. (bottle) yalóne

GALLOP s. ambătruláre, ambăturláre; at a gallop anpátrulea, am-bátrulea || *Cru*: ampăturáre, GOLAB 198; *Pes*: clincă, CL 42; (run) at full ~ (fug) di mâc lóclu, BASME 500

GALLOP vb. (a)mpátur, ampăturlédz (and ambă-), ampăturédz, ▶am-bátrulu; Do not ~ your horse with your boss! Cu mamările s-nu am-bátrulí cálui!

GALLOPING s. ampăturláre (and ambă-), ampătruláre

GALLOWS s. aspindzurătoáre

GALORE adj. artisít, bólcu, giumentu; no end ~ (esp. of food) de-a sătului

GAMBLE s. cumáră, lahnó

GAMBLE vb. gioc cumáră

GAMBLER s. (a)giucătór, cumargí, hartupéxi m sg, hartupéxeañ pl || DIARO 182: hartufór

GAMBOL vb. trub, ▶zburdălipséscu

GAME s. (amusement) (a)gióc, joc; (as of cards or knucklebones) zdârtă; ~ of cards óină

GAME s. (hunting) avináre; (catch) avinátic

GAME adj. (lame) scl'op, m pl scl'ochi, f sg scl'oápă, f pl -oápe

GAME BAG s. ceántă, pl cénțâ; táscă, pl tăsti

GAMESTER s. cumargí → GAMBLER

GAMMON s. (double win at backgammon) márť

GANDER s. gâscu, N: gusác; (simpleton) apló

GANG s. sinastrufie, suțáte, tăbúre; túbă; ~ of thieves furáme

|| MURNU 63: suțátă di furi

GANGLION s. med. broáscâ, DIARO 149

GANGRENE s. med. cángrenă, yangréna

GANGWAY s. cicmácă

GAOL-FEVER s. med. tif

GAPE s. (an act of gaping) zgârlíre, zgârleáre

GAPE ABOUT vb. háscu, ylindipséscu, ylindiséscu, siryinséscu

GAPING ABOUT s. síre, siryeáne, zgârlíre

GAP-TOOTHED adj. jímbu, pl m jínghi, f pl jímbe; also júmbu; strábal; štírbu, -rbă, -rghi, -rbe

GARBAGE

- GARBAGE** s. (waste) armăsătúră
- GARBAZO** s. (chick-pea) nibirbílu or nibirbíi [•bíi]
- GARBLE** vb. (to alter, to distort) vadávgu
- GARDEN** s. grădínă, gărdínă (and gâr-), perivóle; dim. gârdiníce, gârdinúše
- GARDENER** s. grădinár, gădinár
- GARDEN-VARIETY** adj. paráspur → ORDINARY
- GARGLE** s. yăryáră
- GARGLING** s. yăryáră
- GARISH** adj. jupânescu, -neáscă, -néştă, -nésti
- GARLIC** s. al'; **bulb of** ~ cap di al', căpiţână di al' → CLOVE OF ~ || *Suf, Paleoh, Flam: ai; Am, Hal, passim aiu, B-ARCH 80*
- GARLIC SAUCE** s. al' chisát; scurdháme
- GARMENT** s. străniu, dim. strănuş; veştimíntu, nviscămíntu (and -índu), vistămíntu; ânvescămínte f sg; strânót, pl. -nóte; coll. străñiríu, străñiu; (winter coat) găbún; (sleeveless, rimmed with fur) firméne; (black woolen coat) Blt: firigé(e) → SET OF ~S
- GARNER** vb. ambărurusescu, silixescu or lixescu; vadún
- GARNISH** vb. vmuşătăscu, varmătusescu, stulsescu, susuescu
- GARRET** s. anóye, hătule; to be a bit wrong in the ~ 3 sg: nu lu ári súbaşı la loc
- GARRISON** s. mirchéze
- GARRISON TOWN** s. mirchéze
- GARROTE** s. sgrumătúră
- GARRULITY** s. láfe, poliloyie
- GARRULOUS** adj. zburyeárcu → TALKATIVE
- GARTER** s. buveátă, buvétă, vuvétă, călçavétă, strínglé
- GAS** s. (idle talk) vrúte și nevrúte
- GASH** s. tălitúră; (sign in the ear of a sheep to be recognized) coácă
- GASH** vb. vtaľu
- GASP:** to be at one's last ~ hărchéscu; adv. to the last ~ pán-la ploáce
- GASP** vb. hărbulédz, hărbuléscu, hărchéscu
- GATE** s. poártă, dim. purtíă; déră; *Mul: părníscă;* (opening through which sheep pass one by one to be milked at a sheepfold) (a) rúgă, arăstoácă, arustoácă, strúngă, străgă; (~ of a fortified building or town) dirvéne

GATEWAY

GATEWAY s. dișclidzătúră

GATHER vb. (to assemble, to pick up) v-adún; I don't know why they ~ Nu știu te si-adúnă; He ~ed flowers for her L-ană lălúdz; He began to ~ grapes Ahiursí s-adúnă aúuă; v-mârşin, mârşinédz; (to reap) silixéscu, lixéscu; (to buy, to collect) vbag; I have learned that you ~ he-goats Anvițái că badzi țachi

GATHERED adj. (as of a vineyard) ayizmát

GATHER GROUND / WAY UPON SMB. vb. l'au vrápă

GATHER MOMENTUM vb. l'au fúzmă, l'au vánť, l'au zvórimă

GATHERING s. adunáre, adunătúră → MEETING

GATHER SPEED vb. → GATHER MOMENTUM

GATHER UP ONE'S SPIRITS vb. l'au ínimă, vncucutédz → COLLECT ONE'S FACULTIES

GAUCHE adj. stângáciu, f sg/pl -gáce; stângár; zérvu, -ryi

GAUD s. → BANGLE

GAUGE s. misúră, métru; (template, pattern) călăpódhe

GAUGE vb. vmisúr

GAUNT adj. (excessively thin) gúndu; (haggard) s(c)lab; (grim) fuvirós; (desolate) érmu, m pl érñi, f pl érmă; also érim

GAWK s. durñít

GAWK vb. azgârléscu ócliř

GAWKY adj. durñít; angricós, -oásă → AKWARD

GAY adj. (merry) hărăcóp, -coápă, -cóchi, -coápe; hăriós

GAZE s. síre, siryeáne

GAZE vb. l-fac síre; (to ~ with rupture at smb.) l-sórbu

GAZER s. zgârleáiu m sg, -leáiañ pl

GAZETTE s. gazétă → NEWSPAPER

GEE interj. 1. i! iř! ih! Gee, how late he is! I, cum amână! 2. (command to a donkey or mule to go) uš! pâr! ai prââ prââ úš! (to a horse) i! Gee, Murgu! or: Múrgu, i!

GEEZER s. tronciu

GHEG adj. (pertaining to a native of northern Albania) ghigă-néscu

GHEGS s. coll. Ghigăríe; the Albanians from the Gheg region
ghégaňli dit Ghigăríe

GELD vb. → CASTRATE

GELDED HORSE s. cal șuțât

GELDING s. scuchít

GEM s. giuvaír, giuvaíre

GENDARME s. (*in the old Turkish army*) seimén, semén, biráciu, zaptié, záptié; jandár, geandár, gindár || ALR 982: šcherládzlí
m pl def

GENERAL s. mil. stratiyó

GENERALISSIMO s. arhistratiyó

GENERAL STORE s. dugáne, măgăză, măgăzie

GENERATION s. țárcu, scáră; *of my ~ (age)* tu scára a mea; brânu, N: bârnu; *from ~ to ~* bârnu di bârnu; *until the ninth ~* pân tu noáuăle brâne

GENEROUSITY s. cuvurdhălăche

GENEROUS adj. (*liberal in giving*) cuvurdhă, giumentu, sălghít; (large, liberal) filótim

GENEROUSLY adv. || cu mână dișclísă (*lit. 'openhandedly'*), see PARALLELE 136

GENTIAN s. bot. lulúdhă gálbină

GENTLE adj. bunác, dóbru, eváșcu, sârbu || DIARO 159: bunáșcu

GENTLY: to approach smb. ~ || ńau cu búnlu PARALLELE 134

GENTLEMAN s. (*man of correct behavior*) om, pl. oámiň || (of high rank) Av: chiríu, cl 254

GENTLENESS s. (*mildness*) adire, imiráme, imireáťă

GENTLY adv. dútę; F: câteañór, câtelín || HRISTU 9: cu zdruderi

GENUFLCTION s. (*in worship*) mitáñe

GENUINE adj. alithinós, -oásă; aslă invar.; ynisíu, -íe, pl -íi
|| CUNIA 5: alihiós

GERMAN s. N: neámču || Cru: ghermán, GOLAB 221

GERMAN adj. nemtăescu, -eáscă, -éştâ, -éstî

GERMANY s. || BATSARIA 48: Nemtía; Cru: Yermanie, GOLAB 221

GERMINATE vb. (*to appear, as of wheat*) fitruséscu

GERMINATED adj. fitrusít; (*as of wheat*) biscuit

GERMINATION s. fitrusíre

GESUNDHEIT! || (*words used to wish good health to one who has just sneezed*) PC: S-țâ hibă di ghini! *In fact, Aromanians do like other people's sneezing and say reproachfully: cárnav! or cárnas!*
~ Go to hell! DDA 317, DIARO 181

GET vb. (*to ~ possession of*) adár, vágudéscu, vbag; I got a couple of sheep Adrái niscânte coáde; Where did you ~ such a horse? Di iu lu-agudíši ahtáre cal? He got a load of dung Băgă nă

GET ACCUSTOMED

furtié di bălidzi; (to succeed in coming or going) agiúngu; (to receive, as a name, a letter) lău, ▶(a)próchiu; **He got a sad letter** Lo nă cárte láie; (to understand) achicăsescu; (to possess) am

GET ACCUSTOMED vb. ▶(a)nvéț, ▶vet, ▶mălxexescu

GET ACQUAINTED vb. ▶cunóscu

GET ACROSS vb. scápít; I got across the snowy mountains Scăpitái múnțâl' cu neáuă

GET A HAIRCUT vb. mi túndu; mi bărbirisescu, mi bărbirsescu

GET A HALF NELSON ON SMB. vb. bag tu tástru || lu-ám tu mână, BASME 307

GET A JOB vb. || íntru tu pâne, BASME 187

GET ANGRY vb. mi-acătă zála, ▶ayrédz, ▶(a)hulsescu, lu arúc să-márlu, ▶astálu, căchiusescu, chicusescu, mi fac foc, ▶furtués-cu, ▶yinătusescu, ynătusescu, inătusescu, ▶hulusescu, hulisescu, mi inrăescu, nărăescu, năréscu, nărăescu, ▶nguvujdéz, ▶ni-pârtic, ▶nsárpic, nsarpir, ▶nvipirédz, ▶thimusescu → FLY INTO A TEMPER || úmflu nărle, BASME 321; mi acătă inátea, RÉCATAS 47

GET A SCENT OF vb. dau di úrmă a

GET A SOAKING vb. (to be punished severily) ▶mâc păpără, mâc scop (lit. 'to eat club')

GET A VISA vb. (on a passport) ñ-fac cáide pasapórtea

GETAWAY s. (a)scăpáre

GET AWAY vb. fug di; ~ from me! Fudzí di míne! (to escape, as by flight) l'-áflu fúmlu, l'-lău fúmlu

GET BACK ONE'S WIND vb. (to recover) || CUNIA 329: mi apuituescu, āñ vin tu aéri

GET BEANS vb. (to catch hell) li-adún; Si ncáce căli, li-adúnă yumárl'i (= injustice; lit. 'Horses make a rumpus and donkies get beans')

GET BENUMED vb. amurťascu → BENUMB

GET BITTEN BY A SNAKE vb. ▶nipârtichédz

GET BY vb. (to proceed without being discovered or punished) (a)scáp

GET CLARIFIED vb. (to understand) ▶lăyărsescu

GET COLD vb. arcurredz, arătescu **The weather got cold** Arcuri (or arăti) chirólu

GET COLD FEET vb. (to go down one's boots) u aspárg huzmétea

GET CONFUSED

GET CONFUSED vb. **•cirtăsescu, •ciurtăsescu, •cirtuăescu, •cistăsescu, •scol di minte**

GET COOL vb. (of weather) 3 sg impers. arăteăște, arcureădză

GET DARK vb. 3 sg: ntūnică || CUVATA 2: it had become quite dark
s-aveă scutidisită ghini; BELIMACE 92: until it got dark pănă
deăde mûrgul

GET DIRTY vb. **•mâzgălăescu; (~ with ashes) •ncinuședz, cinuședz**
|| **Cru:** mi fac óndus, GOLAB 240

GET DOWN vb. **•dipún** (→ § 32); **Get down from the appletree!**
Dipúni-ti di pri mer! (to ~ from a horse, etc.) discălic

GET DOWN TO WORK vb. mi-așternu tu lúcru

GET DRESSED vb. **•nvăescu, văescu** || **Cru:** mi andrég, GOLAB 205

GET DRUNK vb. mi (a)mbét, âmbét; mi adár cûrpit, mi adár căndilă, mi adár órbu, mi adár stîngale, lu adár cáplu, mi fac cúcătă, mi fac hrup, mi fac ciúrla, mi fac ciúrla ș-cazáca, mi căléscu; (a little) **•cămiňusescu** || BASME 307: mi fac dzădză; STERE 50: n-adár cărtúna

GET DUMFOUNDED vb. (to fall silent) || **Cru:** **•amút**, GOLAB 198

GET FAR vb. (of smb. who is walking) Iau chiciór; **He has got far** Lo chiciór

GET FOUL vb. (with grease, dust, etc.) mbăxăescu

GET HELL vb. dau di arále → CATCH HELL

GET HOLD OF vb. arúc cătuhíe (pri); **They got hold of the house**
Arucără (or arcără) cătuhíe pri cásă

GET HUNGRY vb. (severily) n-si dûte gúra la ureacăle

GET IN vb. **•bag**

GET IN A HUFF vb. spîndzur năriile → HUFF

GET INFECTED WITH SHEEP-POX vb. vet. (of sheep) gălbidzăescu

GET INTO vb. **•(a)ndés;** **He got into the river** Si andisă tu arâu

GET INTO A HEAT vb. (as of thirst) **•aprindu** (→ § 32)

GET INTO A TANTRUM vb. mi acătă drătili di uréclă, mi acătă dzândza, mi acătă zála, mi acătă órile, âñ víñe zurleáta, âñ víne inátea, âñ yin órile → GET ANGRY || **Cru:** glărăescu, anglărăescu, GOLAB 205; CARAFOLI 30: mi furchisăescu

GET INTO HOT WATER vb. şed cu cărli tu neáuă → BE IN A BAD FIX

GET INTO A WAX vb. → GET INTO A TANTRUM

GET INTO THE FAMILY WAY vb. **•acăt** || armân sărtină, BASME 438

GET INTO TROUBLE vb. dau di arále; ved scânteacăle, n-ascăpiră

GET INTOXICATED

óclilí, ń-cáde chicútă máre, ń-undiséscu, u-pát hunérea, dau di bilé; vŕmâc păpáră; (as a threat) Gúștur veárde va ti mâcă! Nu va-ń dai giuvápe! (lit. 'You will not give me an answer,' i.e. You will be dead) dau di arále || pătăescu; He got into trouble U pătă, PARALLELE 127

GET INTOXICATED vb. → GET DRUNK

GET IRRITATED vb. || **Cru:** mi nivruséscu, GOLAB 238

GET IT IN THE NECK vb. vŕmâc pri zvérca, ń-iáse fum prit nări, mi lă arâulu, vŕmâc păpáră; He got it in the neck U mâcă pâpára; mi-acáță di ócli; You'll ~! Va ti-acáță di ócli! || mâc scop (lit. 'to eat a club'), PARALLEL 127

GET IT INTO ONE'S HEAD (TO) vb. ń-íntră (să)

GET LOST! (interjectionally) Adúnă-u di auá! Angánă-u di auá! Arúpi-ț-u di ația! Arúpi-ț gúșea (or zvérca)! Aspeálă-li di auá! Căpsălseá-li di auá! Dé-vă (di auá)! Fă-te cusúre! Fă-te stifă! Frândzi-ț gúșea! Lă-ț zvérca di auáte! Mână-te di auá! Risíte s-ti fați! Scoáti-ț mădulárlu! Scărmínăț-li di auáte! Stifuít-vă! Súrpă-te di ația! Tíndi-le! (to a dog) at! oști! titi! || BASME 47: Hăndăcuseá-te! BASME 122: Lă-ț pérlu de-auá! DIARO 152: fă-ti cu-măț, dû-ti di-auá; DIARO 180: fă-ti défi! DIARO 238: špirtuiá-u di auá!

GET LOW vb. (to sink to a much lower state) cătăndiséscu pri hálă éstă

GET MARRIED vb. → MARRY

GET MISTY vb. 3 sg nigureádză, ngureádză

GET NERVOUS vb. (to get irritated) || **Cru:** mi nivruséscu, GOLAB 238

GET OFF CLEAR vb. (to save face) es cu fáta álbă

GET OFF ON THE WRONG FOOT vb. calc cu zévul

GET OFF SCOT-FREE vb. (a)scáp || ALR 1439: to get off safely 1 sg pt: ascăpái sănătós

GET ON BADLY/WELL WITH SMB./SMTH. vb. trec ghíne (cu) / nu trec ghíne (cu); She was not getting on well with her mother-in-law Nâsă nu trițeá ghíne cu soácră-sa; (to cope with life's problems) lă-u trec; How are you getting on? Cum lă-u treți?

GET ON WELL vb. (to be thriving) || BATSARIA 57: ń-ńárdze ti am-băreáță

GET ONE'S BREATH vb. ń-víñe sulúchea

GET ONE'S HANDS (UP) ON

GET ONE'S HANDS (UP) ON vb. (*to catch, to capture*) bag mână pi
GET ONE'S RAG OUT vb. (*to fly into a tantrum*) ū-arsáre scârpa
GET ONE'S SECOND WIND vb. ū-lau adil'átlu
GET ONE'S TOES UP vb. li tíndu → DIE
GET ONE'S WIND vb. ū-lau adil'átlu
GET ON SMB.'S NERVES vb. l'-mâc uréclile
GET OUT vb. ies aor. i(n)şii or i(n)şái
GET OUT OF AN ENCUMBRANCE vb. ascáp di nă sfínă
GET OUT OF ORDER vb. ndăcănéscu
GET OUT OF TROUBLE vb. purbuléscu
GET OUT OF ONE'S ELEMENT, COUNTRY, etc. vb. vxitipséscu
GET PREGNANT vb. || BASME 438: armân sárchină
GET READY vb. v(a)ndré, vétimáséscu; *Get ready so that we can leave tonight!* Ndreadzi-te s-fudzím astără!
GET RID OF vb. (a)scáp (di), vcuturséscu (di), cutruséscu
GET SCARED vb. vlahărséscu; u-ám aspăreátă huzmétea; li yănu-séscu vásile; vcişéscu || CARAPOLI 41: ciuşiéscu; 43: vcişiéscu; BASME 213: ngălbinéscu ca țeára; *Pls:* vlictârséscu, cl 254; vnfrikuşédz, BASME 656; şapte-óptu l'i si dûte pi dinăpói, BASME 706; *Pls:* li úmplu zmeánile di frică, BASME 477; ū-aspargu săndzăli, HRISTU 37
GET SICK vb. ū-lau lélea; *He got sick* L-chişáră moásile
GET SICK OF vb. (*to get saturated of things seen*) ūi s-úmple óclul (di)
GET SIGHT OF vb. (*intentionally*) varúc mutrítá (pi); (*unintentionally*) dau cu ócl'il' di
GET SMB. INTO A SCRAPE vb. (*to put smb. to trouble*) l'-gioc únă hunére
GET SMB. INTO DEBT vb. vhriuséscu → RUN INTO DEBT
GET SMB.'S NUMBER: I got your number, you harlot! ştiu tu te ápe ti-adăchi, lea dósă!
GET SMTH. ON THE BRAIN vb. nu-ū iáse dit mínte
GET SOBER AGAIN vb. vdisbét
GET SPOONY ON vb. ū-cáde tu ínimă
GET SQUARE WITH SMB. vb. hiu ísea cu
GET TERMINALLY ILL vb. ū-lau lélea
GET THE BEST OF IT vb. (*to get off scot-free*) (a)scáp; es cu fáta álbă

GET THE BETTER OF SMTH.

GET THE BETTER OF SMB. vb. l'-u pot, âl' yin di hâche (or di in-dihâche, di ânduhâche); **A woman can get the better of the devil himself** Mulárea și-a drâclui âl' yíne di hâche; (to defeat, to put an end to) bag mână

GET THE BOOT ON THE WRONG FOOT vb. u-adár taratóre

GET THE CHEESE vb. (to come off a loser) nu n̄-si văpseáște óulu; armân ca Súlta cu ucnălu

GET THE TRICK OF IT vb. l'-áflu căpâchea, l'-dau cále; **The problem is so complex that nobody can ~** Lúcrul eáste ahântu mindít că vâr nu poáte si-l' da cále

GET THE WIND UP vb. li yănușescu vásile → GO DOWN IN ONE'S BOOTS

GETTING s. (a trip to a place; the first half of a round trip) imnătúră (ant. turnătúră); ~ **there takes two months and coming back another two** Doi meş tâne imnătúra și-álț ahântâ turnătúra

GETTING A COLD s. arcuráre

GETTING ALONG s. treácă

GETTING DRESSED s. (a)nvișteáre, nveáštire

GETTING UP s. (on one's feet) mbrustáre; (as from bed in the morning) sculáre, sculâtă

GET TIPSY vb. vafúm → GET DRUNK

GET TIRED vb. vúrmu, vavurséscu, avruséscu, apustuséscu, lă-vruséscu; (to get saturated of things seen) n̄-si úmple óclul di

GET-TOGETHER s. adunáre, suțâle

GET TOGETHER vb. vadún (cu)

GET TO LOGGERHEADS vb. vagiúngu la par, mi acát di per (cu)

GET THE SCENT (THE WIND) OF vb. (to learn) u l'au di viș (or di vij)

GET THROUGH vb. (to be successful) u scot náparti; **You will not get through with lies** Cu minciúna nu u scot náparti

GETTING SOBER AGAIN s. disbitáre, disbitătúră

GET TO KNOW vb. l'au di hăbáre

GET UNDER WAY vb. trag; **Well, ~, go!** Hai trâdze, fudzi!

GET UP vb. (as from sleep) v(a)scol; ~ **at daybreak** vscol cu noáptea n cap

GET UP SPEED vb. (and fig.) l'au vímtu, l'au fúzmă, l'au para-mázma, l'au vánțu, l'au zvórimă

GET UPPITY vb. (to put on airs of superiority, to forget one's

GET WIND OF

place) ▶disgărdéscu

GET WIND OF vb. l'au di hăbáre

GET WORK vb. (*to be hired*) ▶varughédz, ▶ndreg, ▶păitéscu, ▶puitéscu, ▶puituéscu

GET YOU GONE → GET LOST

GHOST s. suflit, duh, stihíe || aúmbră (*lit. 'shadow'*), PARALLEL
152 → HOLY ~

GHOUL s. strígă

GIANT s. thiríu, galamán, évil, lúftă, ghigántu; **They came across a ~** Deádiră di un galímeán di om; adj: div || HRISTU 1: yi-gan

GIBBER vb. dârdâréscu; 3 sg: gúra l'-si dúte dâr-dâr → PRATTLE

GIBBERISH s. dârdârsíre

GIBBET s. aspindzurătoáre

GIBBET vb. (*to hang*) ▶aspíndzur

GIBBOSITY s. med. (*protuberance, swelling*) cambúră

GIBE vb. tălăéscu tu halé → ABUSE, RIDICULE

GIDDAP! (*to a horse*) || ALR 279: dée! or díi!

GIDDINESS s. (*swimming in the head*) andrălăsíre, ndărsíre, scútură; (*playfulness*) zburdălipsíre

GIDDY adj. aumbrát, avdálcu, burdál, zdurdít; **to be ~** vărleáscu

GIFT s. dar, dhoáră (*and doáră*), durusíre, háre; **Never look a ~ horse in the mouth** Cálú di dhoáră nu s-cáftă la dínță; (*a ~ to the bride*) pălărie; (*for as for one who brings a good piece of news*) mujdé, sihăriclé, sihăríche || VELO 53: săcăríchi

GIFTED adj. durusít

GIGANTIC adj. balaváncu, m pl -nți, f pl -nțe; évil → HUGE

GIGGLE s. căhtíre

GIGGLE vb. ▶căchín, ▶căhtéscu, ▶păhăéscu

GILD vb. afúm, hrisuséscu, ▶mălămuséscu, nglubudédz; **We gild our earrings at the silversmith's** Afumăm vérile la hrísic || alâ-máséscu, DIARO 97

GILDED adj. afumát, glubudán, hrisusít, malamatérñiu, mălămusít

GILDING s. (*stuff*) văráche, văráchiu; (*process*) afumáre, afumă-túră, hrisusíre, mălămusíre, nglubudáre

GILLYFLOWER s. canacíche, caranfíl, caranfir, caranfílă, şibóie

GILT s. (*a young female swine*) purțeáuă

GIMLET s. (*a tool for boring*) arídhă, biză, sfreádin

GIMPY

GIMPY adj. sǎcát → Crippled

GINGER s. bot. chitribóbule, chitribóbală

GINGERBREAD s. ~ spinšoáră, pandispáne

GINGERLY adj. câstigós, -oásă, -óši, -oáse → CAUTIOUS

GIRD vb. včíngu

GIRDED adj. tímtu, f -mtă, m pl -mčâ, f pl -mte

GIRDER s. (in a wall) dhémă

GIRDLE s. bärnu; F: bär, pl. bäră; páftă, páhtă, paptă, pahtá-uă, ploáce, zónă, zúnă, dím. zuníťă; (woolen or cloth ~) tízgă, dízgă

GIRL s. feátă, dím. fitícă, fitítă, copélă, cupélă, cóchilă, heárhíră, heárhită; (baby girl) púpă; (caressingly) tänúše; coll. fitáme, fitiryňó, fituríu; **A boy, or a girl? Ficiór, i feátă? He did not marry the ~, but her money!** Nu lo feátă, lo parádz!

GIRLHOOD s. fitíľe

GIRLISH s. fitéscu

GIRTH vb. (as a saddle on a horse) yingluséscu

GIVE vb. (pres. dau, dai, da, dám, dat, da; ipf. dădeám; s. p. ded, deádiš, deáde, deádim, deádit, deádiră; imper. 2 sg dă! 3 sg s-da (PC: [zda]); 2 pl dat! and didéť! 3 pl. s-da [zda]); ~ me a little water! Dă-ň nă chícă di ápă! ~ me my pay! Să-ň dai rúga! (to present) ahärzéscu; (to offer for sale) apún; **He is trying to ~ you an ordinary fur instead of a (genuine) beaver** Mutreáște tra s t apúnă trâ castóre nă mišíne

GIVE A BATH vb. (a) scáldu || DIARO 102: ~ to an infant or a child (hypoco-ristically) fac lusi a ňíclui

GIVE A BEATING vb. vbat → BEAT, THRASH

GIVE A CUE TO vb. nvet, veť, dau un anvéť, vdhăscălipséscu, dhăscăliséscu

GIVE ADVICE vb. dau un anvéť

GIVE A HAND vb. (to help) agiút, dau mână di agiutór

GIVE A JOB vb. bag pri pâne

GIVE ALMS vb. || dau tră súflit, BASME 165

GIVE A MASS FOR SMB. vb. dau dáre; **He was giving the mass for the old man** Dădeá dárea al aúš

GIVE A PIECE OF ADVICE vb. dau un anvéť → ADVISE

GIVE A PIECE OF ONE'S MIND vb. (to lesson) || ALR 1414: **Give him a piece of your mind!** S-lo aúrli!

GIVE AS GOOD AS ONE GETS

GIVE AS GOOD AS ONE GETS vb. || nu mi alás pri pádi, BASME 414

GIVE A SHRIEK vb. dau un zghic (ca şirpicát) → SHRIEK

GIVE A SOUND LICKING vb. úmflu sămárlu, l'-u íntru; **Give him a sound licking!** Ínträ-l'-u! → BEAT, THRASH

GIVE A START vb. l'-dau vímtu (lit. 'to give smb. a wind')

GIVE A SWEEP vb. || trag cu mătura, BASME 161

GIVE AWAY vb. (to divulge, to betray) scot n páde; (to present)
(a) hărzéscu

GIVE A YELL vb. dau un zghic

GIVE BIRTH vb. vamíntu, dizvóc, fac, v-fét, nfás, nfăşédz; **She does not make children** Nu amíntă fumeál'e; **When her time came to bring forth she gave birth to a girl** Cându l'-víñe oára s-dizvoácă, feáte nă feátă

GIVE EAR TO vb. ascúltu (di)

GIVE FREE REIN TO FUN vb. u fac uzungióva

GIVE IN vb. trag mâna (→ ABNEGATE), v-alás, mi dau, părădhuséscu

GIVE IT TO SMB. STRONG AND HOT vb. (to scold) tălăéscu tu halé, lau cu ápa di sâmbătă, afúm nările, mol'u tu ápă aráte, mol'u tu noauădzăti noáuă di buéi

GIVE IT UP vb. li bágu mpáde

GIVEN (as by God) dat, hărzít

GIVEN NAME s. númer

GIVE NO CREDIT vb. apistiséscu

GIVE NOTICE vb. (to let know) dau glas, dau hăbáre, dau tu steáre

GIVE OFF vb. (to form and discharge) (a)ndzămédz; **This stone is ~ing off water** Ndzămeádză ápă dit aéstă cheátră

GIVE ONE'S ATTENTION TO vb. ancúñu; **They do not give attention to him** Nu lu-ancúñe; (in negative sentences) l-dau di curáuă (or di mâneár)

GIVE ONESELF AIRS vb. vúmflu; also: v-căbărdéscu, fac gilfédz, v-fáléscu, v-frângu, v-fuduléscu, v-furduéscu, v-mprustédz (and mbrus-téz), mi ngroş, li ngroş lúcrili, lingruşédz hăbările, li trag groáse, li trag mări, mi tân a mári, trag mărét mólte || u scol cujáca; âl mut cáplu, DIARO 275

GIVE ONESELF AWAY vb. (to betray oneself) || mi dau di páde, BASME 448

GIVE ONE'S KINDEST REGARDS TO vb. aduc (or dau, dzâc) múlti

GIVE ONE'S OPINION

nclínaciúň

GIVE ONE'S OPINION vb. ñ-dau nă mínte || ñ-dau míntăli, BASME 302

GIVE ONE'S WORD vb. dau zbor

GIVE OUT vb. (to become used up) vbitiséscu → FINISH

GIVER s. dătór; the ~ of life (i.e., God) dătórru a bánilí

GIVE RESPITE TO vb. dau oáră

GIVE SMTH. A REST vb. alás tu páde; u alás spindzurátă luyuria

GIVE SMB. BEANS vb. (to trash) afúm nările; tuchéscu di băteáre

GIVE SMB. LINE vb. valás, dau bánă, alás tu síyă

GIVE SMB. NO PEACE vb. || nu l'-dau bánă, BASME 488

GIVE SMB. PLENTY OF ROPE vb. l'-dau fátă; If you give children plenty of rope they do foolish things ~ Máca lă dai fátă a fi-ciórlor, ti-ncálică pri gúše

GIVE SMB. SHORT NOTICE vb. l'-adún curăile, cäpistruséscu

GIVE SMB. SOCKS vb. (to beat) tuchéscu di băteáre

GIVE SMB. THE AIR (or **THE BASKET**, **THE BIRD**, **THE CHUCK**, **THE MITTEN**, **THE SACK**) vb. dau țärúhile, dau părtăllé → FIRE

GIVE SMB. A THICK EAR vb. l'-astrág únă, l'-surduéscu únă → SLAP
SMB.'S FACE

GIVE SMB. THE RASPBERRY vb. ñ-arâd cu nás

GIVE SMB. THE UP AND DOWN vb. mutréscu di la úngli pân la cap

GIVE SMB. ONE'S WALKING PAPERS vb. l'-dau țärúhile → FIRE

GIVE SMB. THE GO-BY vb. (to disregard) nu lu bag tu (or tru) córnu || (to chase out) l'-aspún plătărle, BASME 226

GIVE SMB. THE RIGHT vb. dau driptáte

GIVE SMB. TO UNDERSTAND vb. dau si aduchéască

GIVE THANKS TO SMB. vb. adúc birhuzúre → THANK

GIVE UP vb. valás, li bag mpáde, vncíln, para-dau, părădhuséscu, vpridáu; trag mână (di) (→ ABNEGATE) || BASME 411: ncľid óclíl; DIARO 223: fac cáli

GIVE UP ALL HOPE vb. ñ-l'au câstiga (di la); ñ-l'au curátile

GIVE UP AN OPINION vb. (to abandon, to recede, to recant) es di míntea a mea; Ask everybody, but don't give up your opinion! Tuť s-l'i ntreghi š di míntea a ta s-nu eši!

GIVE UP DRINKING vb. mi cúrmu di beáre → THROW OFF

GIVE UP HOPING vb. (to renounce, to forget about) mi l'értu (di)

GIVE UP SMTH. FOR LOST vb. l'-bag crútea; 2 sg imper. Bágă-l' crútea!

GIVE VENT TO

GIVE VENT TO vb. **▼discoápir**

GIVE WAY TO TEARS vb. mi l'a (or mi mbáiră) lăcriňle; lăcră-médz, lăcrimédz

GIVING s. dăruíre, durusíre, pischisíre; ahărzíre; (as a treat) filipsíre

GIZZARD s. anat. || ALR 364: (of birds) mámă

GLACIAL adj. arcurós, dzidzirós, virvirós; (of a wind) turinós

GLAD adj. hăriós (and hâ-), hărsít; hărăcóp, -oápă, -óchi, -oápe; yiós, -oásă, -óši, -oáse; **to be ~** mi hăriséscu; I am - that you are all right Hărăsestu că hiț ghini, HRISTU 65

GLADE s. misăreáuă, vuloágă || **GSus:** bugeáchi, CL 39

GLADLY adv. hârós, hăriós

GLADNESS s. văsălie → JOY

GLADSOME adj. → GLAD

GLAIVE s. apálă → SWARD

GLANCE s. bruítă, mutrítă; **at first ~** la videáre → LOOK

GLANCE vb. bruéscu, mutréscu

GLAND s. glíndură

GLANDERED adj. (affected with glanders, of a horse) bútur, săcáiárcu

GLANDERS s. vet. sacaí

GLARE s. (light) luñínă

GLARE vb. luñinédz

GLASS s. (material) yilíe, geáme; (container) scáfă, chélcă, chélce, chélcu, cúpă, putír or putíre; (small ~) (a)rucutír, (a)r-cutír; **to strike ~es** ▼cingărséscu → CUPPING ~

GLASSES s. (spectacles) ócl'i m pl; yilíi f pl; matuyeále f pl; **Put on your ~!** Bágă-ť ócl'il! || **F:** matuyeáñ, SarD 114

GLASSWARE s. yilicádz m pl

GLASS WINDOWS s. geomlâche

GLAZED FROST s. arăchíš

GLAZIER s. geomgí, geomgíu

GLEAM s. lámpse, lícur, luțíre

GLEAM vb. licurédz, licuricéscu, licrăséscu; (as of hair) hrisséscu

GLEAN vb. ▼adún

GLEANINGS s. adunătúră

GLEN s. glémur → RAVINE

GLIB

- GLIB** adj. *He has a ~ tongue* Ápă l'-ñárdze gúra
- GLIDE** vb. (a)lúnic, arúnic, alăchiúşur, şeárpic
- GLIDE AWAY** vb. (*as of days, weeks, remembrances*) ▶deápin
- GLIMMER** vb. → GLEAM
- GLIMPSE** vb. ▶mutréscu
- GLITTER** s. yílcíu, anyílcíu, yilcíre
- GLITTER** vb. (*as of amber*) ▶yilcéscu, (a)nyilcéscu → SPARKLE
- GLITTERING** adj. lumbărsít → BRILLIANT
- GLITTERY** adj. (*as of the moon*) (a)nyiliciós, ânyi-
- GLOOM** s. (*lowness of spirits*) ntuneáric, läiátă, milancolie → DARKNESS
- GLOOMILY** adv. lângărós (*and lângâ-*), lângurós
- GLOOMY** adj. cérnu, ngérnu, jilós, lângărós, ntunicós, scur; **to become** ~ ▶nigurédz; 3 sg (*of the sky*) nigureádză, ngureádză
- GLORIFICATION** s. dhuxăsíre
- GLORIFY** vb. cântu, ▶áltu; (*to extol, as God*) dhuxăséscu, duxi-séscu, duxuséscu, dhoxologhiséscu
- GLORIOUS** adj. (*deserving or possessing glory*) mărit; **Glorious Lord!** Mărite Doámne! (*delightful*) ghiurghiuliu; (*excellent*) hăscu, -ă (*no pl*); nişinlítcu || MURNU 12: duxăsít
- GLORY** s. mările, dhoxă (*and dóxă*), dhoxită, camáră; **Lord, Your ~ is immense!** Máre t-u dhoxă, Doámne! ~ **to you, Lord, that I have escaped!** Dhoxă-Ń, Doámne, că scăpái!
- GLORY** vb. (*to rejoice proudly*) arhundipséscu
- GLOVE** s. gántă, hirótă, mânúše, pumânică; (*mittens*) brumâncă (*and brumángă*) || **Pis, GSus:** mână, cl 256; **Prv:** hil'orti, cl 253; **Cru:** mânică, GOLAB 234
- GLOW** s. dugoáră, flóyă → BLAZE
- GLOW** vb. (*of a fire*) (a)ruşéscu, (a)ruşăscu; (*as of firewood*) njirédz, ▶duguréscu, guduréscu
- GLOWING** s. duguríre, luñináre
- GLOWING** adj. (*as of the sun in July*) dugurós, -oásă
- GLOWWORM** s. licuríciu, luleác || **SJOS:** culuféxă, *sg and pl*; **Prv:** culufuthéi [t-h], cl 43
- GLUE** s. tutcále, tupcálă; (*made of water and flour*) ciríş, ciríj
- GLUE** vb. ▶(a)lichéscu, alăchéscu, ▶aculséscu
- GLUG-GLUG** ono. gâl-gâl

GLUM adj. cérnu, mutrusít → SULKY

GLUT vb. ▶(a)ndés, ▶astúp → SATISFY

GLUTTED adj. sätúl, -úlă, -úl', -úle; säturát

GLUTTING s. sätuleáťă → REPLETION

GLUTTON s. hap-húp || lúftă, BA 425

GLUTTONOUS adj. limós, oásă, óši, -oáse → GREEDY

GLUTTONY s. límă, limăryíe, lixuríle, lixuíre, lixurlíche, tă-măhchirlâche

GNASH ONE'S TEETH vb. zgroámic; scărcic (or scâr-) díntâl', cár-țânéscu, crâțânéscu, scărşnăescu

GNASHING s. (of teeth) scârcicáre, scărşnire, scărcăcăre

GNAT s. ent. mušíčă, mušíčă, ciul

GNAW vb ▶(a)ród; (of one's stomach) si minteáște; I have a -ing pain in my stomach Ň-si minteáște ínima; also: Ň-aúrlă luchi [luk'] tu pântică ~ My stomach worm gnaws; ▶alúmtu; Thoughts ~ at my heart Mi alúmtă minduířili

GNAWED: to be ~ by remorse mi măcă săráchea

GNAWING s. aroádire

GNOME s. ~ giúgea, pl giúgeaň → DWARF

GO vb. ▶duc, aor. duş, part. dus; Ňérgu, aor. Ňérşu; ▶apórtu; Where did he ~? Cătă iú dúsi? ~ after water! Dú-te tr-ápă! Let's ~! S-nă ţém (allegro from duţém, a var. of dúțim); Everybody went there Toátă lúmea s-purtă acló; 2 sg vai; ~ up to the hill Vai m blai; ~ to grass! (Get lost!) Adúnă-u di auá! → IT GOES WITHOUT SAYING

GO! interj. yízmadhe! yízmă-te!

GO A-BEGGING vb. yiftuéscu

GO AHEAD vb. dau năínte

GO AHEAD (AND...) ia; Go ahead and ask him! Ia lu-ntreábă!

GO AND WHISTLE FOR IT ~ arămân ca gălínă údă

GO AROUND vb. ▶şuť

GO AWAY vb. (to distance) fug, lău cior, trag ciciór, ▶dipártu, ▶dipărtédz; (to ~ from home; to go abroad) ▶xinitipséscu

GO BAIL FOR SMTH. vb. (as to make a deposit for an engagement) dau sémnul

GO BANKRUPT vb. mufluzipséscu

GO BEYOND vb. trec → SURPASS

GO BUGGY vb. → GO OUT OF ONE'S HEAD

GO DARK BEFORE ONE'S EYES

GO DARK BEFORE ONE'S EYES vb. || ñ-si l'a óclil', BASME 53, 206,
281

GO DOWN vb. (to descend) •dipún; (to ~ socially or economically)
cătăndisescu (pri hálá aéstă); (of a swelling) mi disúmflu
(or disúflu)

GO DOWN IN ONE'S BOOTS vb. u aspár huzmétea; li yánuséscu (or
hunuséscu) vásile di frícă; •páléscu; li úmplu (zmeánile) di frí-
că

GO FOR A WALK vb. •prímnu, priimnu, ghizipséscu

GO FOR BROKE vb. mi fac páde

GO GAPPING ABOUT vb. şintéscu

GO HALF SHARES WITH vb. ngiumeátic, •ngiumitichédz

GO HALVES vb. ngiumeátic

GO HAYWIRE vb. u l'a giúngiula

GO INTO ONE'S TANTRUMS vb. ñ-yíne zurleáta → GET INTO A TAN-
TRUM

GO INTO THE WILD WORLD vb. (as out of despair) ñ-l'a míntea la
cicioáre; l'a cálea a li púpáză; acăt strématile; ñ-l'a pérlu ||
BASME 403: ñ-l'a pérlí

GO IT! (to urge to proceed) stu-cará

GO IT STRONG vb. •disíc náinte

GO MAD vb. mi apríndu, •zurléscu, ñ-l'a cáplu vímtu; (of a dog,
etc.) túrbu, trub, turbédz, lisixéscu → MADDEN || BASME 33: cher di
mínte

GONE adj. dus || CUVATA 6: **Marica was** ~ Márica s-aveá dúsă

GO OFF vb. (to follow a course) ñeg, ñérgu

GO OFF THE HANDLE vb. ñ-arsáre scârpa → FLY INTO A TANTRUM

GO OFF ONE'S HEAD vb. •cicánéscu (di mínte or di cap); •oaspár-
gu di mínte

GO OFF THE HOOKS vb. → GO OFF ONE'S HEAD

GO ON vb. (to happen) cur; in order to see what might be going
on s-veádă ca te va s-cúră

GO ON ALL FOOURS vb. •abușilédz, abușulédz || DIARO 161: ímnu
abúșalui

GO ON AND ON vb. (to let off hot air) băndurédz, băbălăscu,
zburăscu goále

GO ON A PILGRIMAGE vb. duc la hăgilâche, ñérgu n hăgilâche

GO ON A TRIP vb. fac sefér, mi duc tăxie

GO ONE'S OWN GAIT

GO ONE'S OWN GAIT vb. fac cūmu ñ-tál'e cáplu → ACT

GO ONE'S WAY vb. (to continue one's road) ñ-trag calea; ñ-mu-tréscu di cále; (to use one's own discretion) fac cūmu ñ-tál'e cáplu (→ ACT)

GO ON FOOT vb. (making large steps) arúc jgloáte

GO ON THE SPREE vb. (to give free rein to fun) u fac uzungióva

GO OUT vb. (to exit) es (or ies), aor. i(n)šíi or i(n)šái; part. išít (or insít, insát); (to become extinguished) ▶astíngu

GO OUT FOR A WALK vb. dau únă dévră, fac únă dévră

GO OUT OF ONE'S HEAD (or MIND) vb. ▶zurléscu, ▶aspárgu, ▶ciucánéscu di cáp (or di mínte); ñ-asboáră gáia; ▶cictiséscu, ▶cihtiséscu, ▶cicárdiséscu, ▶cildiséscu di mínte || cher di mínte, BASME 496

GO OVER vb. (to transgress) scápít; (to succeed) u scot náparti

GO SHARES WITH SMB. vb. ▶cumáthíséscu

GO SHOPPING vb. psuniséscu, psunséscu

GO THE WRONG WAY UP vb. ñ-si dúte tersiné

GO THE WHOLE HOG vb. u scot n cap, scot lucrulu n cap, ▶bitiséscu; people decided to go the whole hog oámiñ apufásít

GO THIRTEEN TO THE DOZEN vb. máťin pi virisíe

GO THROUGH vb. ▶spitrúndu; străbát

GO TO BED vb. ▶bag, ▶cúlcu, l'a viléndza dhípla; He went to bed hungry S-băgă ni-măcát; Go to bed, my chick, go to bed! Bágă-ñ-te, púle, bágă-ñ-te!

GO TO CUFFS vb. ▶agiúngu la par, mi acáť di per (cu)

GO TO HELL! sictír! Also: na! Go to hell! I don't care about your mind! Na š-tíne, š-míntea-ť! Mâscă-ť nările! Mâscătureádză-te! Nclo, tu nec s-ñerdzi! S-ti l'a néclu! Túndi-ti! Dú-ti órca! || DIARO 151: Dú-ti Brúsa! DIARO 305: s-ť-u da dzâpea (or dzâpita, dzâpitlu; BATSARIA 1: S-ti l'a dráclu! S-ť-u da cripátlu! idem 15: s-ti l'a hárlu! idem 73: s-ti l'a lăiáta; HRISTU 3: s-ti ia dracu

GO TO LAW WITH SMB. vb. lu scol.

GO TO THE DOGS vb. (to go to the winds) || aor, 3 sg: li măcălúplu, BASME 364, lit. 'The wolf ate them'

GO TO THE LAND OF NOD vb. mi fûră sómnul

GO TO THE WINDS → GO TO THE DOGS

GO TOWARDS vb. (to turn to) ▶lau

GO UNDER vb. (to hide, as in a river) || mi dau de-a fúndu, BASME

GO UP

410

GO UP vb. **valín;** Milk went up (became more expensive) Láptile s-alină; vanálțu The smoke is going up Si-análță fúmlu nsus

GO WELL TOGETHER vb. vuidisescu, idusescu

GO WITH YOUNG vb. vacát || armân sărțină, BASME 438

GO WRONG vb. (to be in low water) n-si dûte tersiné; cacurizip-sescu

GOAD s. (pointed rod to urge on an animal) acşále,; strimuráre, strâmburíre; Tur: strimburáre

GOAL s. scupó, lúcru tu-avináre; (intention) niéte

GOAT s. cápră, dim. căprítă; (young or small ~) iádă; coll. căpríu, căpráríu; milking - muldzáră, muldzárcă; (with a bell) ciucánă; wild - áyru-cápră

GOAT-DEALER s. tăpár

GOAT HAIR s. căprínă

GOATHERD s. G: căprár, căprărár; (female ~) căpárará

GOATSKIN s. (container made of ~) cheále → SATCHEL

GOB s. → LUMP

GOBBET s. → LUMP

GOBBLE vb. vapúc, vanciúp

GOBBLER s. cúrcu → TURKEY-COCK

GO-BETWEEN s. cudós

GOBLET s. măstrăpă, tas, tásă

GOD s. Dumnidză, Dumnidzău, Ațél-di-Análtu; voc. Doámne! or Doámne-Dumnidzále! God forgive them dum-lártă-l'; my God!

Hristé-mu! || CUVATA 3: voc. Dumnidzálím!

GOD FORBID! (don't!) náca, nápa, nápă, nápu, núpu; vidém || Lárgu di tíne! (lit. '[May God keep it] far from you!'), PARALLEL 128 or S-nu da Dumnidzău! PARALLEL 130

GOD REST HIS/ HER SOUL! Dum-leártă-l'! || HRISTU 103: iirtat s-ibă ('May he be forgiven')

GODCHILD s. hin, hilín, hlin

GODDAUGHTER s. hínă, hilínă, hlínă, cumbáră || Cru: hălínă, hlínă, GOLAB 219

GODFATHER s. cumbár; ~ fox cumbáră vúlpe; nun

GODFATHERHOOD s. cumbărliche, cumbărlíle

GODLESS adj. m athéu f athéă, m pl athéi, f pl athée

GODMOTHER s. cumbáră, núnă || SJOS: cumbăríciă, CL 43

GODPARENT

GODPARENT s. cumbár

GODSON s. hilín → GODCHILD

GOGGLE AT vb. (a) zgârléscu óclil' (or dzihili); ~ your eyes!

Azgârléá-ť óclil'

GOGGLE adj. (of eyes) zgârlós, zgârleáiu; cu óclil' hârvâlisít

GOGGLE-EYED adj. cu óclil' ișit → Goggle,

GOING s. imnâtúră, dúcă, ducâtúră

GOING DOWN s. dipuneáre, dipúnire

GOING OUT s. işire, insíre

GOING TO BED s. apuneáre, apúnire, culcáre

GOITER s. anat. mâmă, gûše; **He's got a** ~ Alăsă mâmă

GOITROUS adj. mâmós, -oásă, -óşă, -oáse

GOLD s. (a)málamă, amálumă

GOLDEN adj. di amálamă, di hrisáfe, di hrisózmă, di fluríe; glubudán, m pl -dáň; **with his** ~ **sword** cu pála-l' di fluríe; ~ **coin** fluríe; **a girl with** ~ **hair** feátă cu pérlu fluríe || (*having the color of gold*) malamatéňu, DIARO 97

GOLDEN WHITE adj. (*mainly of goats and sheep*) flor; beciu m, béce f

GOLDFINCH s. orn. tînțur (and tîndzur), tûțundréu, tûțundriu, maradóiu || **SJOS:** gíi, CL 46

GOLDSMITH s. fávru, hrísic, hríscu

GOLDSMITH'S CRAFT s. hrisiclíche

GOLD WIRE s. hrisáfe, hrisózmă, pl. hrisózmate

GONE adj. fugát, vgat; (*passed*) tricút; ~ **to bed** apús; (*infatuated*) ayăchipsít; (*pregnant*) greáuă f sg, greále f pl; (*dead*) dus; (*ruined*) surpát; **They have been** ~ **since Monday** Súntu fugát di lúni; **Childhood is** ~! Tricútă-i ficiurímea! → BE ~

GONER s. chirút

GOOD s. ghíne, bun, ghineáčă; **Nobody runs away from** ~ Di ghíne vâră nu fûdze; (*benefit*) ambăreáčă; **do** ~ **to smb.** fac bun, mi bu-nuescu; (*of a remedy, of climate, of water*) mi acáčă

GOOD adj. bun, f búnă, m pl bûň, f pl búne; (*of a person*) bu-nác, bunşór; **Good day!** (*when greeting one person*) Búnă-ť oára! (*when greeting two or more persons*) Búnă-vă oára! or Búnă-vă dzúua! **to be good at anything** ñ-gioácă mâna la túte, ñ-ľa óclul la túte

GOOD adv. ghíne, F: ghéni

GOOD FOR YOU!

GOOD FOR YOU! (*interjectionally*) áşculsun! || BATSARIA 60:
Calótih-vă!

GOOD LUCK s. báftă → LUCK || *Cru:* ambăreáťă, GOLAB 197

GOOD MANNERS s. uminíle

GOOD MILKER s. (*of a cow, a ewe or a goat*) lăptoásă adj.

GOOD NATURE s. (*of people's character*) imiráme, imireáťă

GOOD THINGS OF LIFE s. zéfchiă or zéfche, pl. zéfchi or zéf-chiuri

GOOD TURN s. hăgilâche

GOOD-BYE! şedz cu sănătăte! Andámuse búnă! → BID ~ || *F:* bună-videri, HRISTU 64 (*cf. Alb. mirupafshim*); **to bid** ~ with one's hands lă fac sănătati cu măňali, HRISTU 65; oru sănătati, *ibid.*; STERGHIU 21: nă-lău adio

GOOD-FOR-NOTHING s. azvărnătúră; bandí m, bandoáňe f; calpuzáń, călpudzán, capisáz, ceapcân, chimpazé, ciuhlán, cudár, dispulát, *G:* dărmálă (*and dăr-*); mangusár, om di ciuchi, pálú-om, spindzurătúră, țapațúc, țilipáie m, țilipáiaň pl; țârlós, vímtu-avínă, xipóltu, zgrumát (*of a woman*) gulubízdră, mángă, mangúfă || BASME 702: stărchitúră, străchitúră

GOOD-HEARTED adj. cu súflit; bun ca pânea țea căldă || *He is ~ eásti ómlu alu Dumnidză,* DIARO 430

GOOD-LOOKING adj. bírbu, m pl -rghi, f pl -rbe → HANSDOME

GOOD-NATURED adj. ímir, ímbru || *GSus:* ári nidéii búnă, CL 257

GOODLY adj. (*of pleasing appearance*) gustós; (*large*) m/f sg máre, m/f pl mări

GOODNESS s. bunătă, buneătă, bunătăte, bunăteáťă, ghiňateáťă; (*good deed*) sivápe

GOODS pl. (*merchandise*) prămătie, părmătie

GOODWILL s. bunăteáťă, ghiňateáťă; (*consent*) apodhixíre, căbile

GOODY s. ghineătă, mușitét, mușutét pl; **So many presents and goodies!** Țe lai oără și ghiňet! (*goodies brought for or sent to a young mother*) bugunítă, lănghidhă

GOOF vb. (*to blunder*) cálcu tu pítă

GOOFY adj. agudít → CRAZY, SILLY

GOOSE s. gâscă, hínă, pátă, pátcă; (*male*) gusác, gâscu; **wild ~** áyră gâscă → COOK SMB.'S ~

GORE vb. vspitrúndu, vspântic, vdispântic

GORGE s. (*narrow, usu. steep passage*) arăstoáčă; *anat.* gărgă-

GORGE ONESELF

lán, gärgälác → THROAT

GORGE ONESELF vb. (to glut) mi nfärmáč

GORGEOUS adj. háscu, nišinlítcu, mušeát, bugdán, buydán; (of a woman or girl) pírušánă, pírušeánă; (as of mountains) şcret, fánumin

GORMANDIZE vb. (to eat ravenously) glăpuéscu → GULP DOWN

GOSHAWK s. orn. chirchinéc, N: ubíš

GOSLING s. || SJos: hinóplu, CL 253; Prv, Av: pap, CL 257

GOSPEL s. vănghélu (and vân-), vinghélu; (the book of the four ~s) tetravánghel

GOSSIP vb. (to blab) mätin, discântu

GOT UP adj. (adorned) isusít, adárát, armătusít

GOURD s. (hard-rinded ~) curcubétă

GOURMAND s. lúftă

GOVERNMENT s. chivérnise || HRISTU 3: chivărisii; gen. a li cheverisi, 27 (from Alb. qeverísi)

GOVERNMENT BOND s. (certificate of debt) caimée

GOVERNOR s. (of a province) valí; beiu or beu (voc. sg béo!); a ~'s wife biínă, bioáňe

GRAB vb. vapúc, (a)nciúp, (a)ngiúp

GRACE n (clemency, pity) nílă, isáfe, carémă, cherémi, cherem-lâchi, doára-a Dómnului; (charm) gilfé, hárę, harísmă; (beauty) muşuteátă; (ease of movement) lişureátă

GRACEFUL adj. hárış; a - mouth güră di cutié

GRACIOUS adj. (kind) hárış; (merciful) nilős

GRACKLE s. orn. chísă, gáie

GRADIENT s. giug → SLOPE

GRADUALISM s. părălâche

GRADUATED (one who studied) ~ spudhásít, spudhăxít

GRADUALLY adv. || CUNIA 319: (cu) părălâche

GRAFT s. amból, aşlamáie

GRAFT vb. ambul'iséscu, şurtéscu; fac aşlamáie

GRAFTED UPON adj. ambul'isít

GRAFT HORNS ON SMB. vb. (to deceive) vampíhiur

GRAFTING s. ambul'isíre, şurtíre

GRAIN s. gärnút (and gár-), gärít, gränțu, gränút; dim. gârnutic; bob, pl boábe

GRAMMAR s. yramatichíe, yrămatichíe

GRANARY

GRANARY s. hambáre, ambáre

GRAND adj. m/f sg máre, m/f pl mări

GRANDCHILD s. nipót

GRANDDAUGHTER s. nipoátă || *Grăm, Hor, Kat, Plat:* nipótă, B-ARCH

474

GRANDE DAME s. chiráuă, madámă, bője

GRANDEUR s. măríle

GRANDFATHER s. tat, pl. tátæañ; pap, pl: pachi, păpâñ, pápañ, pápeañ; ghius; tátă mári

GRANDIOSE adj. évil, thiríu; ghigántu, ghigándu; div, m pl divi or diyí

GRANDMOTHER s. ómă, máuă, máie, bábă; (paternal ~) dádă || *Cot, Kok:* mai [má•i]

GRAND-NEPHEW s. strănipót

GRAND-NIECE s. strănipoátă

GRANDOMANIA s. măríle

GRANDSON s. nipót

GRANT vb. (a)härzéscu

GRANT SMB. A **RESPITE** vb. dau oáră

GRAPE s. aúuă; (a variety with very large grapes) dábină; (sour unripe ~) ayurídhă; (wild ~) gríndză; (a)yrindzálă

GRAPE-GATHERING s. (a)yizmáre, (a)ghizmáre

GRAPE JUICE s. pitméze, picméze, pihméze

GRAPE VINE s. luzíncă

GRAPPLE s. băteáre; ncârligáre

GRAPPLE vb. vbat, vncârlighédz

GRASP s. ncúrpiláre

GRASP vb. vapúc, vstríngu; N (rare): strângu; (in or as in tongs) ncliștédz

GRASPING s. (a)nciupáre

GRASPING adj. zulumgí → RAPACIOUS

GRASS s. iárbă; bot. (Some nondescript plants and types of grass are:) brázneáuă, burdulác, căsigíc, cípet, coáda-cálui, chinúş, lăpúş, oárdză, parádzină, preáznă, puh, sádină, scrádă, scrádză, séul gălinălei, stiruvótan, sitrivótan, tarçarác, vtánă → PUT SMB. OUT OF ~

GRASSY adj. irbós, -oásă, -óši, -oáse

GRASSHOPPER s. ent. scarcaléc, carcaléc, scacaléť, carcaléť,

GRATE

scarcalédz, carcalédz, ceatráfil

GRATE vb. (to scratch, to abrade) scălsescu; (as of a door) cârtânescu, yrătânescu || CUNIA 230: (to rub with smth. rough) arin(ă)sescu, dau cu líma, dau cu arneála

GRATEFUL: to be ~ l'-u am tu biricheávis → ACKNOWLEDGE

GRATE ONE'S TEETH vb. zgroámin → GNASH ONE'S TEETH

GRATER s. (tool) hístră

GRATIFY vb. valín

GRATING s. (framework of bars in a window) parmác, părmác, părmáche, părmäclâche

GRATING m. (sound) cârtânire, yrătânsíre

GRATIS adj., adv. batiavá, bathavá [t-h], pi virisíe

GRATITUDE s. cunușteáre, ahărzíre, ahăristisíre; with much ~ cu máre ahăristisíre || Cru: efharistise, GOLAB 214

GRATUITOUS adj. batiavá invar.

GRATUITY s. (a)rusféte, dáre

GRAVE s. groápă, murmíntu (and -míndu), mirmíntu, mârmíndu, N: mirmít; chiúngu, gúvă, túmbă || (usu. an old ~) grúmur, CAPIDAN 151

GRAVE adj. (threatening harm or danger) gros, -oásă, -oší, -oáse; greu, greáuă, grei, greále; laiu, f láie, m/f pl lái

GRAVE-DIGGER s. grupár

GRAVEL s. chitríš

GRAVESTONE s. ploáce

GRAVEYARD s. murmínțâ (and -ndzâ), mărmínțâ n pl → CEMETERY

GRAVITATE vb. (to move or tend to move toward smth.) || PC: trag tră, trag cătră

GRAY adj. săín; also: (a)múrgu, bágav, cănút; (of goats: ~ with white head) florucánat; găbúr (and gâ-), griv or yriv, yrivănuş; (of beard or hairs) yrivuít; (as of mustaches) măsinát; G: nal-bástru; (as of a horse) psar, psäríc; siv, sumólcu

GRAYBEARD s. aúş → OLD MAN

GRAY-HEADED adj. (a)ncănušít; (somewhat ~) cănutíc; şecherlíu

GRAYISH adj. şecherlíu

GRAZE s. sgârietúră, zgrâmâtúră

GRAZE vb. (to scratch) ▶zgrâm, ▶sgâir

GRAZE vb. (to feed on growing herbage) páschu

GRAZING s. (process) pástire, păsteáre; (pasture ground) păşúne

GREASE s. gräsíme, umtúră

GREASE

GREASE vb. ▶(a)úngu

GREASE OF WOOL s. usâc, suc; (*containing such grease, adj.*) usâcós; (*the color obtained*) luláchiu

GREASING s. (a)úndzire

GREASY adj. (a)úmtu, -mtă, -mtâ, -mte; liydhós, -oásă

GREAT adj. (*solid, severe, as of a cold*) sănătós; (*very good, delicious*) scóntră invar.; (*deep, complete*) arău invar.; ~ **desert** irñíe arău; (*of people*) ațél máre m, ațeá máre f; **Tomorrow is Virgin Mary's Day** Mâni eáste Stă-Măria ațeá máre

GREAT BEAR s. astr. ursoáñe || **Pes**: lătărpózle, cl 254; Cuscrí-
la, DIARO 178

GREAT BOAST, SMALL ROAST ~ Murí yífta te ti-alăvdá (*lit. 'The Gypsy woman who used to praise you has died'*)

GREAT HAVENS! ~ ba!

GREATHEARTED adj. (*brave*) inimárcu; (*magnanimous*) filótim, giu-mértu, sălgħít

GREATNESS s. mărlí'e

GRECIZED AROMANIAN s. || TULLIU 141: cărăgún

GREECE s. || **Cru**: Eládhă, GOLAB 214

GREED s. límă, lexuríe, tămăhchirlâche

GREEDY adj. limós; also: hărbút, hărlăpút, hírtu, hârtu, lemár-yu, líhud, lingársu, líxur; 3 sg pres. nu ári sát (or nu ári sá-tur); tăhmăcheár, tămáh; (~ of gain) gulimán

GREEK s. and adj. élin; gărcu, grec; coll. gricáme; adj. grâ-ćescu, grăćescu, grećescu || (**I speak**) ~ (**Zburăscu**) gritseaști, K-D 116

GREEN adj. (*color*) m/f sg veárde, m/f pl vérdzâ; (*dark-~*) carítcu; gángur, gálgor; (*immature; deficient in knowledge or training*) ghivréc (*lit. 'cracker'*), ni-agiūmtu, (a)rúd

GREEN CHESE s. (*fresh ~*) caș dútęe, CAPIDAN 151

GREEN PEAS s. bizéľe, arucutéť

GREEN PEPPER s. pipiryéáuă; N: ciúscă, šúscă

GREEN-EYED adj. zilár → JEALOUS

GREENGROCER s. || CUNIA 337: zărzăvăgí, zărzăvătcí, băhcivăngí

GREENHORN s. ageamí

GREENISH YELLOW adj. gángur

GREENNESS s. virdeáčă, nvirdzáme

GREENGROCER s. zârzâvăcí

GREENHORN

GREENHORN s. (*inexperienced*) ni-fricát → IMMATURE

GREENS s. pl. zărzăváte (*and zârzâ-*)

GREET vb. v•bunéscu, v•ghinuéscu, călimirséscu; (*reciprocally*) v•fac un yeásu-yeanásu, hiritiséscu, prișindéscu; (*to send greetings through*) dau hiritímáte (di la) || ALR 1312: I ~ him âl' dzâc bună-t oára; STERGHIU 14: mi ghiunuéscu (cu)

GREETING s. bunuíre, ghiunuíre, nclínaciúne *and* nclínaciúnă; hiritisíre, hiritímate, apánghe

GREYHOUND s. hârtă, liyón, óşă

GREY LIFE OUT OF SMB. vb. l'-mâc stuhicólu, l'-scot geánlu

GRIDDLE s. tâvă, tâvă

GRIDIRON: *to be on the ~* sed ca pri schiñ

GRIEF s. cripáre; also: (a)ngúsă, bilé; caimó, camó, cărtíre (*and câr-*), cásavéte, dor, găfă, gărămínă, ghiúcă, jále, lípe, G: măndălăche; máră, măráze, nílă, nod la ínimă, nver, nverináre, nvernáre, virín || BASME 490: plângu; STERGHIU 3: greáťă

GRIEVANCE s. nfärmäcáre, färmäcáre, parápun

GRIEVE vb. v•amärédz, crep, v•jiléscu, lăiéscu (*and lâ-*), niurédz [ni•u•], v•părăpuñiséscu;; *Calm down, my dear, do not ~!* Tați, lai gióne, tați, nu creápă! **Everybody ~ed** Tuț niuráră [ni•u•]; (*to yearn*) ní-alghéscu óclíl' (tră); **It ~es me to the very heart** Ñ-si bágă ínima n páde || BASME 403: Ñ-si diñícă ínima

GRIEVOUS adj. färmäcát, fríptu, m pl -pțâ; céru f cérnă, m pl cérní; ndzé(r)nu, ncimirát, nciumirát; cu límba scrumátă (*lit. 'with scorched tongue'*)

GRIEVOUSLY adv. amár

GRILL s. (*cooking utensil*) scáră

GRILL vb. v•pârjiléscu, pârjéscu

GRILLED STEAK s. burjólă, brujólă

GRILLING s. fridzeáre, frídzire

GRIM adj. (*cruel*) crud; (*savage*) áyru; (*fierce*) gúvru; (*harsh and forbidding in appearance*) fuvirós

GRIMACE s. strâmbătúră

GRIMACING WOMAN s. (*usu. a Gipsy*) cinghístră

GRIME s. (*soot, smut*) búštină, căpneáuă, furídzină

GRIME vb. v•murdăriipséscu → DIRTY

GRIND vb. chisédz; **S:** also csédz; (*to mill*) mátin, másnu; (*to sharpen, as a knife*) dau pi cheátră

GRINDING

GRINDING s. (of teeth) scărşnire, scărcăcăre, scărcicăre

GRINDSTONE s. mirácune

GRIP s. apucáre, apcáre, tâneáre

GRIP vb. ▪apúc, ▪tân

GRYPE vb. → GRIP; (to distress) ▪nver, ▪anvirédz, ▪märín, ▪mărinédz

GRIPPE s. med. sirmié → INFLUENZA

GRISLY adj. fuvirós, -oásă

GRIST s. gărnútă n pl → BRING ~ TO ONE'S MILL

GRIST FOR ONE'S MILL s. ápă tu avláche → BRING GRIST TO ONE'S MILL

GRISTLE s. scârciu, scârcic

GRISTMILL s. moáră

GRIT ONE'S TEETH vb. zgroámic

GRITS s. ruiálă, uróv

GRIZZLY adj. sumólcu, m pl -mólți, f pl -mólte → GRAY

GROAN s. (a)ncäníre (and angă-), deápir, dzeámít, dzimeáre, plángut, plângu, pupuíre, schimuráre, sclim, sclímur, sclímuráre, sclímurát.

GROAN vb. dzem, ▪nilsescu, nălsescu, sclímur, sclímbur, sclímurédz, sclíumurédz, (a)ncänéscu (and angă-), âncänéscu

GROCER s. băcál, băcălă, N: băcălău m, -loáñe f; aryästiryeár; adj. băcăléscu, -leáscă, -léştă, -lésti || duchingí, DIARO 425

GROCERY s. aryästír, băcăliche, dugáne, duyáne, măyázíe

GROGGY adj. azmét; s(c)lab, m pl s(c)laghi, f pl s(c)lábe

GROIN s. (of a horse) slăbínă, slăghină, N: slághină

GROOM s. (bridegroom) dudušeán, grambél, grambó; (servant) huzmicheár; (one in charge of horses) ipár

GROOM vb. (to attend to the cleaning of an animal) xistrisescu, histriséscu, sistriséscu; (to make neat) ▪cur, spăstréscu

GROOMSMAN s. (sponsor of a wedding) nun; (friend of a groom at a wedding) fărtát, furtát m, surátă f; căsăvyéár, sihădhyeár; (boy involved in a wedding ceremonial) călisár, călisitór

GROOVY adj. scóntră invar.

GROPE vb. huhuléscu

GROPING vb. pusputíre

GROPINGLY adv. cu ahulírea; moves about ~ ímnă cu ahulírea, ímnă cu tahmínea

GROSS

GROSS adj. (*big*) *m/f* măre, *m/f pl* mări; (*bulky*) căbătcu; (*fat*) gras, strúmbul; (*rude*) păduriş; (*indecent*) dişuţât

GROTTO s. spílă → CAVE

GROUCH s. (*irritable person*) inagi

GROUND s. (*bottom of a body of water*) fúndu; (*soil*) páde, țáră; *to fall to the ~* (*to kill*) culcu n páde; *to the (very) ~* până mpáde → CUT THE ~ FROM UNDER SMB.'S FEET

GROUND adj., part. of GRIND (*reduced to small particles*) frâmtu; ~ chickpea aróv frâmtu

GROUND vb. (*to base, to found*) thimil'uséscu

GROUND-IVY s. bot. poála a feátil'ei

GROUNDRENT s. murtié, murtiche

GROUNDS s. (*sediments of wine, etc.*) bărsié → DREGS

GROUP s. bândă, bulúche, bluche, ceátă, táifă, tárufe, tavabíe, tavambíe, tăbăbie, tubăbie, túbă

GROUSE s. ayru-cucót

GROUSER s. and adj. (a)ngrăñáric

GROVE s. tufáne, tufiş || **Cru:** (*young ~*) pădúre, GOLAB 241

GROVEL vb. (*to bow low*) fac taéte, fac timină

GROVELLING adj. azvărñár

GROW vb. (a)créscu; (*to appear*) arsár; (*as of fruits*) ▶fac

GROW ANGRY vb. ▶zbârléscu, zurléscu, ▶asplinséscu

GROW BIGGER vb. créscu, ▶ngrás

GROW CHEEKY vb. disgärdéscu → COCK ONE'S NOSE

GROW DARK vb. (*of the day*) 3 sg: nsireádză, nupteádză, si ntúnică, ntuneárică

GROW GRAY vb. (*of hair*) alghéscu, cănuťéscu, ncănuťéscu, gri-vuéscu, yrivuéscu, mușcruéscu

GROW GREEN vb. nvirdzăscu, funduséscu

GROW HUNGRY vb. (*intensively*) ñ-si dútē gúra la ureácl'e

GROW HYPOCHONDRIAC vb. ▶ipuhundriséscu

GROW IMPATIENT vb. ▶sirhiséscu

GROW IN TUFTS vb. (*to become leafy again*) funduséscu

GROW KNOTTY vb. (*as of hands*) aruzuséscu, arizuéscu, ñ-si bat mânle (di)

GROW LESS vb. ▶scad, ▶mpuťânédz, ▶ñicurédz, ▶ñicsurédz

GROW LIGHT vb. (*of a new day*) 3 sg impers: algheáste, ápiră, creápă dzúua

GROW MILDER

- GROW MILDER** vb. 3 sg *impers.* (*as of weather*) moál'e
- GROW MUDDY** vb. (a)lăcéscu (*and alâ-*)
- GROW OLD** vb. auşéscu, **v**icléscu, (a)nvicléscu, viclédz, mbi-târnéscu, mbătărnéscu, muşéscu, bătăl'uséscu; **ñ**-arăteáste săndzile || BASME 398: trec di vrâstă
- GROW OVERCAST** vb. vurcuséscu, vărcuséscu
- GROW PALE** vb. săhñiséscu
- GROW POOR** vb. l'au di híma, urfăñ(ips)éscu
- GROW PROUD OF** vb. arhundipséscu
- GROW RICH** vb. bag zvércă, arhundipséscu
- GROW ROUND** vb. **v**ngurgulédz, **v**ngurlitédz
- GROW SAD** vb. || STERE 29: mi prămpuséscu
- GROW RUSTY** vb. **v**zgurghiséscu
- GROW SOFT-MINDED** vb. (*to become weak or deficient mentally*)
ñ-l'au míntea
- GROW SOLITARY** vb. irmuxéscu
- GROW STRONG** vb. **v**vârtuşéscu, **v**nvârtuşédz; (*as of a fire*) **v**sâluéscu
- GROW STUPID** vb. glăréscu, hăzuséscu (*di mínte*), huťăscu, li-surédz
- GROW SUSPICIOUS** vb. íntru tu éryu || BELIMACE 48: íntru tru şubéi
- GROW TAME** vb. **v**imirédz
- GROW THICK** vb. (*as of a river*) **v**alăcéscu, **v**cutúrbur
- GROW THIN** vb. **v**bitiséscu, **v**bitéscu, slăghéscu, sclăghéscu, **v**alăchéscu, atihéscu, mi fac hărăhástă; **Your face has grown thin** Ti bitisişi la fátă
- GROW TIGHTER** vb. mi apreadún, mi priadún
- GROW TIRED** vb. buhtiséscu → BE BORED
- GROW TOO BIG FOR ONE'S BOOTS** vb. mi ngroş → GIVE ONESELF AIRS
- GROW TOO SMALL FOR** vb. nu mi ncápe; **The whole palace grew too small for her** Pălătea ntreágă nu u ncăpéá
- GROW UGLY** vb. urâtéscu
- GROW UP** vb. créscu, **v**măréscu || bag bőe, DIARO 311
- GROW WARM** vb. **v**ncăldurédz → WARM UP
- GROW YELLOW** vb. gălbineáscu, ngălbineáscu
- GROWING** s. creáştire, crişteáre
- GROWING GREEN AGAIN** s. (*of trees or fields*) nvirdzâre

GROWING THIN

- GROWING THIN** s. alăchíre, slăghíre
- GROWL** vb. **▼gărñéscu**, ngărñéscu, ngrânéscu; (*as of a bear*) mârâéscu || TULLIU 58 (*of dogs*) angrăñéscu
- GROWLING** s. ngrâníre (di câne)
- GROWN** adj. criscút
- GROWN UP** adj. *m/f* măre, *m/f pl* mări; mărit
- GROWTH** s. creăstire, crișteáre
- GRUB** s. (*a slovenly person*) áṭala-máṭala
- GRUB** vb. asgurñéscu → RUMMAGE
- GRUBBY** adj. alăsătóñu; pálaz, *m pl* -lají; áṭala-máṭala invar.
- GRUDGE** s. dol, pícă; **to bear** *smb.* a ~ l'-tân pícă → ROD
- GRUDGE** vb. cărşilătiséscu, fac âncheáre, acát âncheáre
- GRUEL** s. dzámă
- GRUESOME** adj. fuvirós, -oásă, -óši, -oáse
- GRUFF** adj. ni-ciuplít
- GRUMBLE** s. mumulíre
- GRUMBLE** vb. mi angrăñéscu; mi duc; **He keeps -ing** S-dúte zâr-zâr; (*to complain*) **▼buíséscu**, mumuléscu
- GRUMBLER** s. angrăñáric
- GRUMPY** adj. nizeárcu, *m pl* -rți, *f pl* -rțe; ursúz, *m pl* -újí
- GRUNT** s. (*of a hog*) gruñáre
- GRUNT** vb. gruñédz, gurñédz, **▼gărñéscu**, **▼ngărñéscu**, **▼gurñéscu**, **▼ngurñéscu**
- GUARANTEE** s. → GUARANTOR
- GUARANTOR** s. chifílu, chifil'ót; **money lent with ~s** parádz dat cu chifil'ót
- GUARD** s. apăráre, păzíre; also: afirítă, afiríre, avigláre, cărăulsíre || (*a soldier attached to the person of the king, in Greece*) évzon, TULLIU 94
- GUARD** vb. **▼ápăr**, **▼avéglú**, cărăulséscu, păzéscu
- GUARDIAN** s. (*a*)viglítór, **N:** avlighitór; cărăúle, cărăúlă, cărăulgí; (*at night*) cărătór, cráhtu, culúche, păzván, păzvându, (*soldier*) nubicí; (~ *of a stud*) ipár, vălmă (*and vâl-*); (~ *of the fields*) puleác (*and pulác*), dăryát, pândár; strájă; (*trustee*) epítrop; (*protector*) apărătór || **GSus:** simén, CL 260; cafás, ga-váz, DIARO 189
- GUARDIANSHIP** s. epitrupié
- GUERDON** s. muştináre

GUERILLA DETACHMENT

GUERILLA DETACHMENT s. ceátă || **Cru:** cétă, GOLAB 210

GUESS s. angucíre

GUESS vb. gucescu, cucescu, (a)ngucescu, anglicescu, (a)nglicíciu, vaduchéscu; ~, if you can! Aducheá, cari poť! || **Cru:** āngucescu and āngucédz, GOLAB 205; (to predict, as of a magician) arúc tu steáli, DIARO 255

GUESS WORK s. angucíre

GUESSING s. aduchíre, aducheáre, angucíre; cu aduchírea (a game)

GUEST s. oáspe m, oáspită f; musafír; (at a wedding party) nuntár, numtár, lumtár; coll. (guests brought by the godmother and godfather) nunáme || oáspit, CAPIDAN 153

GUFFAW s. păhăíre

GUFFAW vb. văpăhăescu → LAUGH

GUIDE s. călăyúz, călúz, culayúz || **Gop, Mul:** cluz m, clúză f

GUIDING s. (viewed as a profession) călăuzliche, culăzliche, culayuzliche

GUILD s. isnáfe

GUILDSMAN s. isnacfí

GUILE s. cătăryăríle, dhol (and dol), punirlíche; ti vínde și ti-acúmpără

GUILEFULNESS s. pispeáťă → GUILE, SLYNESS

GUILLOTINE s. caramanghiólă, cărămăñólă

GUILT s. măhänă

GUILTY adj. stipsít, ftixít, cu stípsu; should you find me ~ cari și mi-aflăt cu stípsu; to be ~ am căbáte, éscu căbáte; fti-séscu, ftixéscu, stipséscu; as if the whole world was ~ cánda l-stipseá duñáua

GUITAR s. chitháră (and chitáră)

GUITAR-PLAYER s. tamburagí

GULCH s. arápă → RAVINE

GULL s. orn. (with white brest) || **Prv, SJOS:** psarufái, CL 259

GULL adj. (dupe) hähă, pl m háhaň → STUPID

GULL vb. l-bag cuváta, mi arâd → DECEIVE

GULLET s. anat. glâcă; (~ of a jar) gurgúl'

GULP: to take a ~ lău nă güră

GULP vb. arúc tu glâcă, glâcâescu, văspăstréscu, vădeápin, u adún tu fulínă, hăpuéscu, glăpuéscu (and glâ-), ylupuéscu, ciupléscu,

GULPING DOWN

▼mâc ca nă lámňe, fac húmba; (*to drink*) țucuéscu
GULPING DOWN s. hăpuíre, glăpuíre, ciuplíre
GUM s. anat. dzindzíe; (*gelatinous substance on the edge of eyelids*) țálpă, pl țălchi; sálcă || **Prv:** țimblă di la uócl'í, cl 263

GUM BOOT s. lástic, lástih
GUN-CARRIAGE s. cánă
GUNLOCK s. ceárcu
GUNNER s. tupcí
GUNPOWDER s. agzóte, avzóte, bărute; vúlbură, búlvură
GUNSHOT s. plăscăníre, tuficheáuă, tufichileáuă
GURGLE s. gúrgur
GURGLE vb. (*to drink with a liquid noise*) țucuéscu; (*to flow gurgling*) 3 sg: s-dútę hor-hor
GUSH vb. (*as of a spring*) ▼(a)zvóm, azvurăscu, ▼vérsu
GUST s. (*of wind*) || BASME 700: spíthă
GUT s.anat. mať, pl máťă; (*guts, courage*) curáuă; (*stamina*) vârtúte, vârtušáme
GUTSY adj. putút, vârtós
GUY s. (*individual, fellow*) om, sot, ínsu, citămán
GUZZLE vb. beau, arucutéscu, arúc tu fulínă → TIPPLE
GYMNASTICS s. yimnástică
GYP vb. ancálțu → CHEAT, DECEIVE
GYPSY s. yíftu, ghéghiftu, cinghiné, curbét; (*a black ~*) carasóyiuptu; (*a ~ child*) ghiftíciu; coll. yiftáme, ghiftáme, ghifturáme; derog. gáie, lit. 'crow'; adj. yiftéscu, ghighiftéscu; **She is a ~** Eáste di sóia a Hristólui (lit. 'She is Christ's relative')

GYRATE vb. ▼anvărtéscu
GYVE s. heáre n pl → MANACLES

H

HABIT s. (*custom, addiction*) adéte, (a)nvéč, (a)réu, cùmpite f pl, (h)úche, idhíumă, idhiómă, mor, siníthise, sístimă; (*bad ~*)

HABITUATE

tabiéte, húie, pl hui; húche aráo; slábă

HABITUATE vb. ▶(a)nvéť, ▶vet, ▶mălăxéscu

HABITUATION s. (a)nvéť, pleáme

HABITUDE s. pleáme, mălăxíre

HACK s. (sorry horse) cârcâm, pl cârcâmeaň

HACK vb. (to chop) toc

HACKLE s. tépcă

HACKLED WOOL s. (a)pálă

HACKNEY-COACH s. talíngă → CARRIAGE

HAEMORROIDS s. med. Bl: trănci

HAFT s. mânăr

HAG s. muşurécă, muşarécă

HAGGARD adj. chirdút; s(c)lab, m pl s(c)laghi, f pl s(c)lábe

HAGGLE vb. yiftuséscu, ▶păzăriipséscu

HAGGLING s. yiftusíre

HAIL s. grăndine (and grân-), gríndine, gríndină; (process) grindináre; (rampage, of hail) 3 sg impers. grăndineádză || *Gra, Rod, Perd, Ses*: gréndină, B-ARCH 19

HAIL vb. (to salute, to greet) ▶bunuéscu, ghinuéscu

HAIR s. peri m, peri pl; dim. pirús; (a single ~) şíl'et; (the ~ on the head) chícă; adv. (detailedly) to a ~ pân tu per || (goat hair) căprínă, CAPIDAN 147 || (detailedly) BELIMACE 44: hir cu per

HAIR ORNAMENT s. (usu. of silver) pirpindáč

HAIRCUTTING s. bărbirisíre, bărbirsíre

HAIRPIN s. amúră, ciupráche; (~ with an ornament) pheástru || DIARO 6: cárftíta

HAIR-RAISING adj. fuvirós, -oásă, -óši, -oáse

HAIRY adj. pirós, -oásă, -óši, -oáse

HALE adj. sănătós, putút; ntreg, f ntreágă, m/f pl ntredzí

HALE vb. ▶trag azvárna

HALF s. and adj. giumentáte, jumitáte, dis; We ate ~ of the kid Mâcăm díslu di ed; We set free ~ of them A díșilor lă deádim căle; one and a ~ kilos un ucă ş-dis; It is ~ past one Oára eáste únă ş-dísă; (as of wine) mițiu, giumentă; (~ of a litre or so, unit of alcoholic drinks) sutácă; ~ a meter dis di métru; ~ a score tál'e → CUT BY ~

HALF MAN s. om di ciuchi → GOOD-FOR-NOTHING

HALF-BAKED adj. (not thoroughly baked) ni-agiuúmtu, ni-cóptu;

HALFHEARTED

(lacking intelligence or common sense) ni-tút

HALFHEARTED adj. hámin

HALF-TRUTH s. ~ minciúnă → LIE

HALL s. (large room) sálă; (entrance) G: ghizintié

HALLOW vb. văntiséscu (and săn-), sănțăséscu, ayiséscu, ayiu-séscu

HALLUCINATE vb. alurédz

HALLUCINATION s. aluráre

HALLWAY s. culghiós, G: ghizintié

HALT s. cunáche; (overnight ~ of a flock) numíe → MAKE A ~

HALT adj. scl'op, scl'ochi, scl'oápă, -pe → LAME

HALT vb. (a)cundiséscu, (a)cudiséscu; (to bring to an end) văstămătăescu, chindruséscu, chindurséscu; (to sleep overnight) lujéscu; (to rest, as during a journey) pupuséscu → STOP

HALTER s. căpéstru, căpréstu

HALTING PLACE s. cunáche

HALTINGLY adv. várail-vára

HALVAH s. hâlvă

HALVAH DEALER s. hâlvangí

HALVE vb. || vngiumeátic, ngiumitichédz

HAMLET s. cătún || cătún is unknown by Arom. in ALB, who say hoáră říčă (lit. 'small village'), Brâncuș 555

HAMMER s. cioc, ciucán, daimác; (small ~) căngíc

HAMMER vb. bat cu ciócu

HAMPER s. coş → BASKET

HAMPER vb. v(a)ncheádic → SHACKLE

HAND s. anat. S: mână, N: măñă; dim. mâşítă (and mă-); mâşótă (and mă-), mânşótă, mâjótă, mâşâtă, ciótă, mânuciótă, (rare) mânušótă; N: măñúscă; at hand adj. and adv. próir; to be an old - hiu fricát → BE A GOOD ~ AT DOING THINGS, BE AN OLD ~ AT SMTH, BE ON THE GROWING ~, FROM ~ TO ~ || ALIA 166: ménă (13 cases) and mánă (3 cases)

HAND s. (of a clock) || Peş: căliúz, CL 41

HAND vb. vda; (to pass) pára-dau

HAND AND GLOVE (very good friends) → BE ~ WITH SMB.

HANDCUFFS s. brángă → MANACLES || ALR: heáră n pl; beligít

HAND DOWN vb. alás

HANDFUL s. mânátă (and mă-), mnátă, púlmu; a ~ of golden coins

HANDGUN

un púlmu di fluríi; húftă

HANDGUN s. altípatlar, arávóle, (a)ruvóle, ruvéle || *SJOS:*
arivorvér, pl arivolvére (*sic*), CL 37

HANDICRAFTSMAN s. zanahcí, zánatciú

HANDKERCHIEF s. (*pocket ~*) šimíe, şamíe; (*headgear*) cimbér →
SHAWL || *Amc:* tihítă, SCHL 117

HANDLE s. (*of a pot, of a basket, of an axe, etc.*) coádă; mă-núše (*and mā-*); mânár; (*of a pot, of an earring*) turtoáre

HANDLE OVER vb. (*to transfer goods or custody*) fac tislíme

HAND-MILL s. moáră di café, moáră di pipér

HANDSEL s. (*lucky start*) sefté, sifté, xifté

HANDSEL vb. (*to inaugurate with a tocken of luck*) fac sefté

HANDSOME adj. aléptu, bírba, bugdán, buydán, dailán, daleán,
scriát, *G:* platón; (~ and strong) livéndu || BASME 12: chicát dit
steále

HANDWRITING s. cundíl'

HANDYMAN s. theámin

HANG vb. ▶(a)spíndzur, vascálin, vascálnu, vacát; ~ up one's
axe (*to chock it up*) trag mână di (→ ABNEGATE)

HANG ABOUT SMB. vb. mi tân scalú (*lit. 'to stick to like a
thistle'*)

HANG DOWN vb. discálnu, dispíndzur

HANG IN vb. (*to insist*) lícad pri zvércă, para-ngréc, u tân
fúne

HANG IN THE WIND vb. (*to be reluctant*) strâmbu nárea → HESITATE

HANG ONE'S HEAD vb. || HRISTU 41: apun capu

HANG UP ONE'S AX(E) vb. (*to renounce*) trag mână (di) → ABNE-GATE

HANGDOG s. capsáz, därmálă, pușteán → GOOD-FOR-NOTHING; (*guiltiness*) stipsít

HANGER s. (*as a loop hanger of a coat*) ureáclé

HANGER ON s. (*parasite, of people*) hărămgí

HANGING s. (a)spindzuráre, acătáre

HANGMAN s. gilát

HANGOVER s. (*after consumption of alcohol*) mahmurlâche, muhmurlâche

HANK s. tex. cărúnă, jireágľe, jurébe, *Gop:* gârchină

HANK WINDER s. dipinătór

HANKER vb. (to long) mi l'a dôrlu (di), (to yearn) ñ-alghéscu óclil' (tră); (to weary for/after) ñ-si alăcheáște ínima (di)

HANKY-PANKY s. tirtípe, a-plán, aplănisíre

HAP s. ugoádă, ugudíre

HAPHAZARD s. tíhe

HAPHAZARDLY adv. tu tíhe || BASME 459: pri căsméte

HAPLESS adj. atih; órbu, f oárba, m pl órghi, f pl oárbe

HAPPEN vb. vtihiséscu, vugudéscu, agudéscu, trăxéscu;; (to come, esp. by way of injury or harm) vpat, vpătăscu; It ~ed that he had good eyes S-tihisí că aveá óclí buñ; I ~ed to be there Mi-agudíi acló; in order to see what ~s s-veádă te trăxeáște; What ~ed to you that you didn't come? Te pătísi di nu vinísi? What has ~ed to you? Te ti pătísi? It will ~ to him what has never ~ed to anyone Vai pátă nipătâta; (what if) náca, nácă What if it happens that thieves come to rob us? Náca fúrili yin s-ni fúră?

HAPPEN WHAT MAY ti s va las s hibă

HAPPENING s. ugoádă, ugudíre; ill-fated ~ oáră láie; (hazard) tihisíre

HAPPINESS s. ambăreáță, ghíne, ghineáță, iftihíe

HAPPY adj. hărós, hăriós; hărăcóp, -oápă, -óchi, -oápe; calótih, calóhit, calurízic (ant. cacurízic); to be ~ alghéscu; ñ-râde bûdza (lit. 'my lip is laughing'), nu mi tâne lóclu di haráuă; A ~ New Year! Tră mult añ! || álbu; He did not have a single ~ day Dzúuă álbă nu vidzú, CAPIDAN 150

HAPPY-GO-LUCKY adj. (care-free) fără gailéi, cu căciúla scoásă

HARASS vb. scăniiséscu, nu dau bánă, acát limăreáua; to ~ life out of smb. aród dit hicáte, măc hicátlu, uftichédz, uhtichédz; (as of lovers) măc iñoára → PESTER

HARBINGER s. pródhrom

HARD adj. and adv. (as of bread) vârtós, scliró invar; (heavy, painful) greu, greáuă, grei, greále; dhiscul, hămăléscu;; It is ~ for me ñ-eáste greu; adv. hămăleáște || BASME 22: cu zore

HARD CASH s. dismână, adv.

HARD OF HEARING adj. fudúl di ureácl'i

HARD-BOILED adj. (experienced) pătăt, trecút prit tîr ş-prit sítă → VERSED

HARDEN vb. (as of the skin) vascurédz, vurtuşédz, ânvârtuşédz, vârtuşéscu

HARDENING

HARDENING s. nvártusáre; (of steel) călire

HARDHEADED adj. aruşutât; (willful) uchealíu || (unfeeling) no-
ári uminitáte, PARALLELE 146

HARDHEARTED adj. ni-ñilós

HARDIHOOD s. găiréte, ínimă → COURAGE; (vigor) puteáre

HARDLY adv. cât, cât; **A cloud was ~ moving on** Un niór cât, cât
s-miná || **Cru:** cu-di-ayíia, GOLAB 196

HARDNESS s. vârtușáme

HARDNESS s. asuráme

HARDSHIP s. bréndă, zóre; You don't know what - is Tíne nu štii
țe-i zórea; cf. also Nu šidzúši cu cúrlu tu neáuă, fig. (lit.
'you have not sat bare assed on snow')

HARDWORKING adj. → INDUSTRIOUS

HARDY adj. (*robust*) vârtós, zdúmban; (*brave*) inimárcu → COURAGEOUS

HARE s. l'épur, l'épure (and lé-), l'ópur; dim. lipuríš, lipuríciu → RUN THE WRONG ~ || **P:** iépur, SarD 116; **Pls:** (she-hare) lipurárcâ, CL 255

HARE-BRAINED adj. *hai-huí invar.*; *lisuráșcu* (= 'easygoing')

HAREM s. haréme, pl haréñ

HARK vb. ascúltu

HARKEN vb. → **HARK**

HARI, s., **fuióř**, **fuiór**, **píciur**; (~ of wool) **pitríche**, **pitrícă**

HARLOT s. cúrvă: also: chiúrhană, dósă, putánă, ruspie

HARM s sǎcătlíche, sǎcătlâche, vlápsim

HARM vb. (to cause damage) *vzărărisescu*; (to hurt) *agudăescu*; (to wound) *arănescu*, *pliquăescu*

HARMFUL adj. s(c)lab. -lába, -laghi, -lábe

HARMLESS adj. (free from injury) ni-vătămăt

HARMONICA s. muzichie, muzică; He is playing the ~ Cântă cu muzica

HARMONIOUSLY adv. (in a friendly manner) barış

HARMONY s. (agreement) armunie, udisetă, udiseată, uidisire, úidizmă

HARNESS s. || PC: hamúti n pl; fârnuri n pl

HARNESS-MAKER S. || DIARO 334: curâgí

HARP s. hárfă; to agree like ~ and harrow ~ 3 sg and pl: s-mâcă ca cânli (lit. 'they eat each other like dogs')

HARP ON

HARP ON vb. (to insist, to persist) mi duc arídhă, u țân fúne

HARROW s. zvárnă || Pls: bránă, cl 39; ALB, Pe: grápă, lésă, leásă, Brâncuș 557

HARROW vb. (to torment) ▶frimíntu, ▶fărmíntu, ▶vălănduéscu → PLAGUE, PESTER

HARRY vb. → TORMENT

HARSH adj. ágru; (as of a wind) áscur

HARSHLY adv. cu țupáta, cu proñ; I earn my living ~ Scot pânea cu proñ

HARSHNESS s. ascuráme

HART s. țérbu, țirbóñu → STAG

HARVEST vb. (of a vineyard) (a)yízmu, silixéscu, lixéscu

HARVESTER s. (with a sickle) sițirătór

HARVESTING s. (with a sickle) sițiráre

HARVESTING TIME s. adunătúră

HAS vb. → HAVE

HASH s. → MAKE A ~ OF SMTH.

HASH vb. toc

HASP s. (a)rizé

HASSLE s. acătăre, nărtăre, ncârligăre

HASSLE vb. ▶acăt, ▶nărtătu, ▶ncârlighédz

HASTE s. ayiuseálă, ayiusíre, ayuñíe, ayuñisíre, curundáre, pristinisíre; ~ spells loss in every respect (i.e., haste makes waste) Pristinisírea tu ítido lúcru eáste zulúme → MAKE ~, HURRY

HASTEN vb. ▶ayiuséscu, agunéscu, curundédz, văryéscu (and văr-); ▶viiséscu [vi•i•] → HURRY UP

HASTILY adv. cu avrápă || ALR 1346: to act ~, to rush mi-a-yuñisíi (aor.)

HASTINESS s. sirtlâche

HASTY adj. ayisít, cu avrápă

HAT s. (winter ~) căciúlă, căciúuă [•üă]; (summer ~) capélă; (a somewhat grotesque ~) căvúche → PUT THE ~ ON ONE'S MISERY

HAT-AND-COAT RACK s. sárceáne

HATCH vb. (of chicken) clucéscu, cluțéscu, cucéscu, N: culcéscu; (to stop hatching) disclót; (to plot) nărnuéscu, crueescu únă căpáne

HATCHET s. bárdă (and bárdhă), bâltă; Băi: látă → AX(E)

HATCHING s. clucíre, glucíre

HATE

HATE s. úră, aurâre, amáhe, căréze, límă, séri, shéră || DIARO 433: ihtrițálí; gâirézi

HATE vb. v(a)urăscu, am căréze, mi duc shéră; **They - each other** Si duc shéră; mi duc zăte (cu), tân pícă, ehtrevséscu, ehtripsés-cu, hăzmuséscu, vuryiséscu || BASME 405: l'i am seáte (máre)

HATEFUL adj. blăstímát, cacurízic || DIARO 433: duşmânós, ihydráric

HATRED s. úră → HATE

HAUGHTY adj. daítcu, -tcă, -tți, -tțe → ARROGANT

HAUGHTILY adv. cu săltănaté, cu cáplu n dzeánă, dai

HAUL s. (the distance over which a load is transported) cále

HAUL vb. vtrag

HAULAGE s. chiragilâche

HAUNCH s. anat. gof, cipóc; (of a horse) ceréia-a ciupóclui; (a piece of flesh from an animal) búte di cárne

HAUNT s. (hiding place of criminals, etc.) líméra, cuib di furi

HAUNT vb. (to pursue) vavín Revenge is -ing me Mi-avínă sândzile

HAUGHTY adj. pirifán

HAVE s. avút → RICH

HAVE vb. pres. am, ai, áre, avém (or aém), avét (or aét), au (F: ar); fut. va si am, va si ai, etc. or vai am, vai ai, etc.; ipf. aveám (or aeám), etc.; aor. avúi; pf am avútă; plupf. aveám avútă or avusésim; subj. si (să, s-) am, si ai, etc.; subj. ipf. s-am (or si-ám) avútă; cond. si-aveárim; past cond. si-avúrim or vrea aveám; also si-aveám; imper. si ai tíne! si áibă el/ea! si avét voi! si áibă el'/eále! part. avútă

HAVE A BEE IN THE BONNET vb. am bubulíti ân cap, n-asboáiră (PC from Brz: [ñaz•búá•i•râ], not [ñaz•boái•râ])

HAVE A BIT OF A TUSSLE WITH SMB. vb. 3 pl: și-mâcă sámáurile

HAVE A COLD vb. hiu arcurát, hiu plivricít

HAVE A CYLINDER MISSING vb. 3 sg, fig. ~ l-lipseáște únă scândură

HAVE A DOWN AGAINST SMB. vb. l-tân căche → HATE

HAVE A FANCY FOR vb. || n-si dișclíde ínima tră, BASME 90

HAVE A FIT OF EPILEPSY vb. cad nafoáră

HAVE A FOREBODING vb. n-yíne nójimă slábă

HAVE A GLIB TONGUE vb. gúra n-nárdze ápă → TALK NINETEEN TO THE

HAVE A GLIPSE OF

DOZEN

- HAVE A GLIMPSE OF** vb. ▶(a)ndzărăescu → CATCH SIGHT OF
- HAVE A GNAWING PAIN IN THE STOMACH** vb. mi mûșcă ínima
- HAVE A GOOD FACE** vb. (to look well) am fâță bûnă
- HAVE A GOOD HEAD FOR** vb. (in neg. sentences) nu-ñ tâl'ě mintea
(= I can't figure it out, lit. 'my mind can't cut it')
- HAVE A GOOD TIME** vb. (gaping about) ylindipséescu, ylindiséescu,
siryinséescu; (as at a reception) ▶curdiséescu, ▶curduséescu, ▶șui-
téescu
- HAVE A GOOD TUCK IN** vb. mi adár fușéche
- HAVE A GRUDGE AGAINST SMB.** vb. țân pícă → HATE
- HAVE A GUILTY CONSCIENCE** vb. nu li am curâte zmeánile
- HAVE A HUNCH** vb. ñ-yíne nôimă, ñ-yíne nă măndâtă, ñ-yíne érgu
- HAVE A KILLING TIME** vb. mi tuchésc tu lúcru
- HAVE A LARK** vb. (to give free rein to fun) u fac uzungióva
- HAVE A LAUGH ON SMB.** vb. ñ-arâd (cu nâs, etc.) → HOLD SMB. IN
DERISION
- HAVE ALL THE CARDS IN ONE'S HAND** vb. ~ ñ-gioáčă cálù (lit. 'my
horse is dancing')
- HAVE A MISCARRIAGE** vb. lu-arúc crud (lit. 'to throw it out
raw')
- HAVE AN ACHING VOID** vb. mi mûșcă ínima, ñ-si minteáște ínima,
mi mûșcă buríclu
- HAVE AN APOPLECTIC FIT** vb. mi agudeáște píca
- HAVE AN ERUPTION** vb. (usu. on the lips) ▶aruvérsu, ▶varăbudzâ-
nédz
- HAVE A NOTION TO DO SMTH.** vb. || ñ-bag tu minte, BASME 14
- HAVE A PRESENTIMENT** vb. ▶aduchéescu, ñ-yíne nôimă
- HAVE A SHIVERING FIT** vb. ▶vlăhtărséescu, mi trec furnídzi-fur-
nídzi || prit trup ñ-si duc híri-híri, BASME 35
- HAVE A SLAP AT SMB.** vb. l'-astrág únă, l'-alichéescu únă
- HAVE A SNOOZE** vb. l'-coc un óclu di sómnú
- HAVE A SPREE** vb. (to give free rein to fun) u-fác uzungióva
- HAVE A STEAMING COLD** vb. ñ-trag năřile → RUNNY NOSE
- HAVE A STROKE** vb. mi agudeáște píca, mi áflă chícuta, nchicu-
tédz, chicutédz, ñ-cáde chícută máre, mi-aseáște chícuta, dăm-
bluséescu
- HAVE AT HAND** vb. am próhir (or próhiră, próhire)

HAVE A TIFF WITH SMB.

HAVE A TIFF WITH SMB. vb. 3 pl: și-mâcă sămările (cu)
HAVE A TILE LOOSE vb. u-am asbuirâtă (PC: [az•bu•i•] → CRAZY
HAVE A TOOTH AGAINST SMB. vb. ñ-duc zăte → HATE
HAVE BATS IN THE BELFRY vb. am bubulíti ân cap; ñ-asboáiră (míntea)

HAVE BEEN PUT THROUGH THE MILL vb. ân tricú rúglu prit náre; hiu fricát

HAVE BETTER vb. (it would be a good idea to) nu cârteáște să
HAVE BREAKFAST vb. (a)ngústu; Come to ~ together! yínu si-ngaștăm!

HAVE CHILDREN vb. nfumilédz; They could not ~ Nu nfumilá; He had children with her Cu dísa fumilé

HAVE DIARRHEA vb. mi úrdină

HAVE DONE A BAD STROKE OF BUSINESS vb. aor. u adrái căcăteásca

HAVE DONE WITH SMB. vb. (to break with smb.) u-arúp cioára (cu)

HAVE ENOUGH TO KEEP THE WOLF FROM THE DOOR / AT BAY vb. purip-séscu, prăpséscu

HAVE FRIENDS AT COURT vb. am plătări

HAVE FUN vb. vñir

HAVE HAD MORE THAN ENOUGH OF IT vb. ñ-si lăiáște (and lâ-)

HAVE IN ABUNDANCE vb. || CUVATA 19: para-am

HAVE IT ALL ONE'S OWN WAY vb. fac cum ân tálē cáplu (lit. 'I do as my head cuts it')

HAVE IT IN FOR SMB. vb. tân pícă → HATE

HAVE LICE vb. vpiduclédz, vpiducléscu

HAVE MERCY ON vb. → MERCY

HAVE NO CHOICE BUT vb. ~ nu am te s-fac

HAVE NO IDEA vb. || nu am hăbáre, BASME 486

HAVE NO NEWS OF vb. l'-cher úrma

HAVE NO REFERENCE TO vb. 3 sg: nu áre crémase cu; What you are saying has no reference to what he said Te dzâti tu nu-áre crémase cu te dzâse el

HAVE NOT ONE'S EQUAL vb. nu-ñ am uidía

HAVE ONE'S CAKE BAKED vb. ñ-si dûte ambár, u trag chióșea dum-neáște

HAVE ONE'S DAY vb. (my day will come) l'au tómbul tu mână (lit. 'to take the whip in one's hand')

HAVE ONE'S HEART IN ONE'S MOUTH/THROAT vb. (to get very scared)

HAVE ONE'S MIND UNHINGED

li úmplu (zmeánile), li yănuséscu (cicioárile, zmeánile), seámin aróv di frícă, cúrlu-ñ seámină aróv, li dau ármatile || ñ-si adúnă ínima cât un púric, BASME 74

HAVE ONE'S MIND UNHINGED vb. vscol di mínte

HAVE ONE'S WAY vb. fac cum âñ tál'e cáplu → ACT

HAVE ONE'S WEATHER EYE OPEN vb. (to mind one's eye) ñ-fac óclil' pátru

HAVE PINS AND NEEDLES (IN ONE'S LIMBS) vb. vfurníc

HAVE RESPECT FOR SMB. vb. fac htibáre (+ dat.)

HAVE A SHIVERING FIT vb. pt, 3 sg impers: mi tricú prit íne

HAVE RATS IN THE ATTIC vb. am bubulíti ân cap, ñ-asboáiră (PC from Brz: [ñaz•búá•i•ră])

HAVERSACK s. diságă, tiságă, biságă

HAVE SMB. IN ONE'S POCKET vb. níti la dzidzitíc nu lu am

HAVE SMB. ON A STRING vb. ñ-arâd (cu nás, etc.)

HAVE SMTH. AT HEART vb. ñ-u am ca núca n sănătór

HAVE SMTH./SMB. ON ONE'S CONSCIENCE vb. am pri súflit, am pri gúše, am pri zvércă, l'au pri gúše, trag pri gúše, l'au pri zvércă; 3 sg: nu li-áre curáte zmeánile, lit. '(he) does not have (his) underwear clean'

HAVE SMB.. ON TOAST vb. (to put pressure upon smb.) bag súla n coáste

HAVE SMB.'S EAR vb. am plătări

HAVE SMB. BY THE THROAT vb. lu-ascálin (or ascálnu) di gúše

HAVE SMB./SMTH. IN ONE'S CARE vb. l-am (f u ám) angătán

HAVE SOWN ONE'S WILD OATS vb. (to settle, to become wise) di-pún mínte

HAVE SPARE TIME vb. adhyiséscu

HAVE SUPPER vb. țin; We have had our supper Him ținăt

HAVE THE BLUES: He has the blues ~ Cândă l'-si nicáră cărăyile, cánda l'-mâcáră ágrulu púli || Av: cánda-l' fudzíră căpărle dit că-părleádză, BASME 503

HAVE THE BRASS vb. am nări (trä or să)

HAVE THE BREEZE UP vb. u aspár huzmétea → GO DOWN ONE'S BOOTS

HAVE THE COURAGE (THE GUTS) vb. ñ(-u) țâne, ñ-țâne bíslu (or stricătoárea, cúrlu, curdheáua); I don't have the guts Nu mi țân curăile

HAVE THE TRUMP CARD vb. ñ-gioácă cálu (lit. 'my horse is

HAVE TO

dancing')

HAVE TO vb. 3 sg: lipseáște (ca să), prínde (ca să); (*need to*) va; **You have to get wet in order to eat fish** Va s-ti udz ca s-mâți pêștâ; ñ-cáde (să)

HAVE TO DO WITH vb. am dáre-loáre cu || am s-fac (cu), BASME 425

HAVEN s. (*a place of safety*) apânghiu

HAVOC s. irmuxíre, pundíre, șcrituire, vlâpsitúră → DEVASTATION

HAVOC vb. bag stróflu (tu)

HAWK s. orn. ghirăchínă → FALCON

HAWKER s. sirghingí

HAWK-NOSED adj. yearacumít

HAY → MAKE ~ OF SMTH.

HAYCOCK s. cóbă, cupítă, căpítă → RICK

HAYRICK s. → HAYCOCK

HAYSTACK s. → HAYCOCK, RICK

HAYWIRE adj. cicánít → CRAZY

HAZARD s. (*danger*) piríclu; (*chance*) tíhe; at - tu tíhe || pri cásme, BASME 459

HAZARD vb. căidisescu → DARE

HAZE s. négoră, cătăcnie, cătăhnie, iámă

HAZELNUT s. alúnă, liftócară; *Lac*: lúnă

HAZEL TREE/BUSH s. alún, liftócar

HAZEL WOOD s. alunáme, alunét

HAZY adj. nigurós

HE pron. el, -l, -și, năs (*and năs*), dás, dis, díslu, **F**: is; ~ will be the boss Ma máre el va hibă-l; **Where is ~?** Iu eásti-l? where ~ was acló iu și-irá; ~ had offended her Díslu u-aveá năirítă.

HE- (*male*): bărbát; **he-dragon** lámňa-bărbát

HEAD s. cap, pl. cápite; dim. căpíc; derog. bétă, căpițână, cărafétă, ciufutínă; ciútură, ciúträ, cócă, cófă, curcubétă, **G**: cărtúnă → COME TO A ~

HEAD HORSE s. mbrustár

HEAD OFF vb. (*to bar the way*) l'-talú cálea

HEAD OVER HEELS adv. arócută, culutúmbă || to roll ~ ALR 1434: mi dau ceamceácu, mi dau ceambarlác

HEADACHE s. scútură, pârjálă; ~ I have a ~ Am pârjálă máre n

HEAD-DRESS

cáp-ñi (*sic*); **My head begins to ache** Mi-acátă cáplu

HEAD-DRESS s. (various types) ambrúnă, călpáche, **G:** chiluvétă, **F:** ciupáre and ghiubéc; stóle, stolídhă, tăpáre, tepé → HEADGEAR

HEADGEAR s. bálțu; **G, Lvz:** cărâm, crâm; (stripe around one's head) ceálmă, cimbér, **G:** cípă; testeméle, desteméle, lăhúră, peátică, **Pls:** pétic; pihítă; (~ for elderly women) pischíre; (silk hat) póše, şamie, şimie; (turban) săríche; (beret) sucáie

HEADLONG adj. (reckless) distórsu, -toársă, -tórši, -toárse

HEADMAN s. **G:** căliúș

HEADREST s. **N:** căpitíñu, **S:** căpitâñu, căpitúñu

HEADS s. (of a coin) ghéză; ~ or tails? túră i ghéză?

HEADSTALL s. căpéstru → BRIDLE

HEADSTRONG adj. uchealíu, capsumán

HEADWATER s. izvór, ízvur

HEADWAY s. → MAKE ~

HEADWORK s. minduire, luyareazmó, hisápe, isápe

HEADY adj. (shrewd) şirét, -reátă, -réť, -reáte; (willful) uchealíu; (hasty) ayisít

HEAL vb. ▶víndic, trec, ▶yitripséscu || ALIA II q. 206 3 sg. (z)víndică, (a)sână, sâneádză, asâñeádză, adáră ghíni, adáră bun

HEAL THE BREACH vb. (to calm; to smooth away difficulties) arásbún, arăzbân, ▶asbún

HEALING s. vindicáre, yitripsíre

HEALTH s. sănătăte (and sănâ-)

HEALTHY adj. sănătós (and sănâ-), -oásă, -óşă, -oáse; săn, -ă, săñ, sâne; san, sánă, sañ, sâne

HEAP s. (as of ashes) trâmbă; (as of food) dârlíc

HEAP UP vb. ▶stiváséscu

HEAR vb. ▶ávdu, § 31, 32; (to ~ well; to ~ too much) pára-ávdu; **N:** dăguéscu

HEARING s. (power of perceiving sounds) avdzâre

HEARKEN vb. ▶ascúltu

HEARSAY → FROM HEARSAY

HEART s. ínimă; dim. inimúše, iñóáră; (center, as of a forest) buríc; (cards) cúpă → BY HEART || **Po:** ímnâ, yímnâ, NEIESCU 248; (cards) arós ('red') or di ínimâ, DIARO 204

HEART DISEASE s. lângoáre di ínimă, ciócut

HEARTBROKEN adj. căñisít

HEARTBURN

HEARTBURN s. căúră**HEARTEN** vb. (to encourage) inimuséscu, l'-fac găiréte [gă•i•]**HEARTH** s. vâtră, N: veátră, dim. vâtrícă; fucurínă, G: ficurínă; (~ of a furnace) cirichină**HEARTH-CAKE** s. (flat thin cake) pişnícă, pugáce, puyáce**HEARTLESS** adj. ni-ñilós, -oásă, -óši, -oáse; scliró invar.**HEARTTHROB** s. ciócut**HEARTY** adj. (sincere) dişclís; (cordial) inimárcu; (healthy and strong): as ~ as a buck = sănătós ca grij di dzádă**HEAT** s. căldúră, căroáre, culoáre, S: căloáre; dugoáră, flóyă, nădúf, zădúh, zudúh, zăbúh, părjálă (and pâr-) || DIARO 197: câñinâ**HEAT** vb. •ncăldzăscu; (as of the sun in July) •păléscu; (to singe) •pârléscu; (to make hot, as a furnace) •árdu; The woman ~ed the furnace Mulárea lu-árse cireáplu**HEATED** adj. (as of a furnace) ársu**HEATH** s. bot. zărzăríche**HEATHEN** adj. păngänitéscu → PAGAN**HEAVE** vb. (to rise, to lift) •valín, •álțu, •análțu, •mut; (to vomit) vom, •azvóm, •vérsu**HEAVEN** s. țer, uranó**HEAVENLY** adj. dumnidzăscu, -dzáscă, -dzăştâ, -dzăştî**HEAVES** s. vet. tecneféz n, ticniféz, ticnăfése**HEAVY-HANDED** adj. angričós, -oásă; astângu, -ngă, -ndzi, -ndze**HEAVILY** adv. greu**HEAVY** adj. greu, greáuă, grei, greále; to be ~ at heart ñ-u ghiúce; to be ~ with sleep cad di sómnu, hiu nsumnát, nsumnédz, mi neácă sómnul || (of the tongue of a very drunk person) L'-si adră límba culeáş, lit. 'His tongue became polenta', DIARO 276**HEAVYHEARTED** adj. dipús**HECKLE** vb. pihtuséscu, uhtichédz**HECTOR** vb. (to intimidate) cănuiséscu; (to heckle) pihtuséscu; (to scold) l'au zbárdhu, dau un zbárdhu**HEDGE** s. ploc**HEDGEHOG** s. aríciu; augm. aricioñu m, aricioáñe f; also: eg, pl edzí; júnă**HEED** vb. ascúltu || You are not heeding me Míni câtrâ voi, ş-voi câtrâ drați, DIARO 247**HEEDFUL** adj. câştigós, -oásă

HEEDLESS adj. astráptu, azvimirat, ni-minduít; fâră nisáfe nu áre mel' tu ciútură → FOOLHARDY

HEEDLESSLY adv. fâră nisáfe

HEE-HAW vb. (of a donkey) angărséscu, zgher

HEEL s. anat. călcânu (and câl-); (~ of a shoe) tăcúne, tupúc; (a contemptible person) spindzurát || dim. călcâniț, DIARO 196

HEFTY adj. zdúmban; m/f máre, m/f pl mări; greu, greáuă, grei, greále

HE-GOAT s. țap, pârciu, pórciu; (fore-front he-goat) gâciu

HEIFER s. yițáuă, júncă

HEIGH interj. (used to call attention) || **Cru:** (only when addressing a man) álai, GOLAB 196

HEIGHT s. năltâme; (stature) bóie; **As for ~, they are tall** Di bóie, el' sun análțâ; (the height of a condition) tu mburítă a; tu văhátea a; **in the ~ of the heat** tu mburíta a căloárilei, tu văhátea a li căloáre; alțáre; ~ makes you lose your head Alțárea mindeáște di cap; ayíe

HEIGHTEN vb. vältu, vanálțu; (to augment) créscu, vadávgu

HEINOUS adj. blăstimát, s(c)lab, -bă, s(c)laghi, s(c)lábe

HEIR s. mirașigí, clinuróm

HEIRESS s. mirașigioáñe, clirunoámă

HEIRLOOM s. clironumíle, miráze

HELL s. chísă, cólase, ginéme, fricušeát, nfricušeát || **Prv,** SJos: cătráne (and -ñe), CL 41 → GO TO ~!

HELL-BENT adj. apufásít, dâldásít

HELLEBORE s. bot. știrigoáñe, ștrigoáñe, spíngiu

HELLO (greeting word) yeásu!

HELP s. agiutór, aștór, aștáre, intáte (and indáte), ndátă, apăndoáhă || LITURG 123: agiător

HELMAN s. || dumengí, timonér, DIARO 216

HELP vb. vagiút, yin indáte (a), dau indáte; **May I ~ you?** Te ursésti di la noi? I can't ~ (+ -ing) mi astrádze lóclu; nu-ñ arávdă ínima || (outcry) Agiutaț! Agiutaț! HRISTU 33

HELP OFF THE TIME vb. || ñ-trec oára, BASME 409

HELPER s. agiutór, dhyeavér, dhyeavéran; (wife) muláre

HELPFUL adj. fursatlí, fursätlí

HELPLESS → BECOME ~

HELTER-SKELTER adv. cătră nal'úrea

HELVE

HELVE s. tupurâște, tăpurâște

HEM s. (of a shirt, etc.) ori f pl; aruficătúră, birbíl'

HEM vb. aroáfic, aruféc; **hemmed** adj. mărdzinát

HE-MAN s. bărbát

HEM IN vb. ntérciu, tírciu, tirciédz, vanvărlig, vanvărli-
ghédz, vanvárighédz || prufilédzu, DIARO 386

HEMLOCK s. bot. cucútă

HEMORRHOIDS s. pl. med. Bl: trănci pl

HEMP s. cānipă, cănavé; field with ~ cănicihíste

HEMP-SEED s. cānâvûre

HE-MULE s. (white ~) ríză

HEN s. gălină (and gâ-); dim. gălinúše; (young ~) pulíță, plítă

HEN HAWK s. orn. chirchinéc

HENBANE s. bot. măseáuă; When you have a toothache apply ~.

Cându ti dor măselile, bágă-lă măseáuă

HENCE adv. (from this point) di-auá

HENCEFORTH adv. → HENCE

HEN-HOUSE s. bufár, căsístră, cójină, cumás, cumáse, cumás,
cuşér, cuteáťă || Av: câthístră, GSus: cucuscárne, CL 42

HEPATITIS s. med. gălbínáre

HER 1. pers. pron. dat. l'i, -l', l'-; acc. -o, u, -u, u-, ea;
seeing ~ so strong vidzândalui-o ahântă gioánă; Did you see ~?
Vidzúsi-u? Take ~ and cut ~! Lá-u ş tál-u! Do you want ~, or not?
U-vréi, i nu u-vréi? I haven't see her Nu o vidzúi; They caught
him, but they didn't see ~ El lu-acătară, ea nu o vidzúră; 2.
poss. pron. a l'ei, -l', -i, -sa(i), sui; ~ mother's a mă-sa-i; ~
mother mái-sa; She said to ~ daughter-in-law Dzâse ea a nóră-sai;
Where are ~ parents? Iu-l' súntu páríntli?

HERALD s. (messenger) sihăryeát

HERB s. iárba, pl iérghí

HERBAGE s. (abundant grass) iárba, amălăyíe

HERD s. gârdél', văcărie || Peş: văcreáťă, CL 263

HERDSMAN s. văcár

HERE adv. auá, auáte, auáia; from here di-auáte; ~ and there
pri-auá ş-pri-acló; lócuri-lócuri; aťia-di-aťia; (hither) ncoáte
(and ngoáte), ncoa (and ngoa), nculeá; Look ~! Mutréa ngoa! Don't
come ~! Mi yiñ nculeá! → ~ AND THERE || Str: anátea, GOLAB 198; ~ I
am! Eá-mi! BASME 591; F: ~ and there bilocuri-bilocuri, HRISTU 36

HERE interj. (*Look! or Take!*) na! țâne! ~ is a scale of mine Na un sóldzu di a meu; ~ is the coin I owe you Țâne-ț yróslu te ți-l voi; ~ is the horse, take it! Na calu, Ia-l! ~ he/it is! (of a m/n sg noun) Na-l! pl m: Ia-l! or Na-l! (*Look! or Listen!*) Ia [ia]! ~ is how things are! Ia cum sta lúcrulu! || LITURG 124: aötî

HERE AND THERE adv. pri-auá ș-pri-aclô

HEREAFTER s. lúmea alántă; adv. tu lúmea náltă (*sic*)

HEREAFTER adv. (*in some future time or state*) ma nclo; ma nâ-pói; (*from now on*) di-auá; di-auá ș năínte

HERETOFORE adv. || PC: până amú, până tóra

HERITAGE s. miráze → INHERITANCE

HERMAPHRODITE s. and adj. (*womanish, effeminate*) fiteái, pl fiteáiáñ

HERMIT s. érmu, aschitíu; adj. aschitipsít; to become a ~ mi aschitipséscu, aschitifséscu

HERMITAGE s. (*habitation of a hermit*) tiché, téche, aschit-líche

HERNIA s. med. sălăghíre

HERO s. búră, pl búrañ; gióne, lúndár, xiftér, schifter, sífter

HEROIC adj. (*relating to heroes*) junéscu and giu-; f -neáscă, m pl -néştâ, f pl -néști

HEROIC DEED s. || Cru: giunáme, GOLAB 261

HERPES s. derm. cur di gălină

HERRING s. ichth. țir, țiróñu, scumbríe

HER'S poss. pron. a l'ei → HER

HERSELF pron. síngură; si (s, să + vb.); dressed ~ să viscú; F: ea ísăși

HESITANCE, HESITANCY s. šuvăíre, induíre

HESITANT adj. da n coáste, vb., 3 sg

HESITATE vb. šuvăéscu, v-induéscu, n-u dau n coástă, stau an-doáuălea; s: anămiréscu; v-strâmbu nárea; (*to be reluctant to consent*) v-frângu coáste, v-nclín

HESITATION s. šuvăíre, induíre

HEW vb. (*to cut with blows of a heavy cutting instrument*) v-pilichiséscu, v-pilixéscu

HEX s. (a)măghipsíre, ligáre

HEX vb. (a)măghipséscu → EXORCISE

HEY interj. || Cru: moi and omói, GOLAB 236 and 240

HEYDAY

HEYDAY s. ~ tu mburíta a, tu ayía a

HICCUP s. zéghé, suglít, suglítáre

HICCUP vb. suglít

HIDDEN adj. (a)scúmtu, (a)scúmsu; (*as of a place*) ascumtós, căipusít || CARAFOLI 60: apitrusít

HIDDEN TREASURE s. (*or hidden money, esp. by elderly people*) picúl'

HIDE s. mišíne; (*a calf's dressed skin*) vidélă, vudhélă; (*from cattle*) taleatínă (*and taľa-*), teleátină, pustăcheáuă

HIDE vb. vascúndu (→ § 32); (*in fear or at play*) păpăruséscu, zăruséscu, zuruséscu; vbag; **The viper hid in the firn** Nipírtica s-băgă tu feárică; vacát gúva (*or vacát gúvile*); **They hid** Acătáră gúvile; (*to ~ from sight or from knowledge*) l'-bag căpáchea a ipóthisiléi; ALIA II: 3 sg. ascúnde and ascúndi

HIDEOUS adj. slut, urât, urút, (a)ynusós

HIDEOUSNESS s. slutíche

HIDEOUT s. ascumtál, ascumtátic, cripsánă, limére || BATSARIA 71: loc afirít

HIDING s. ascundeáre, ascúndire

HIEROGLYPH s. (*illegible script*) zgrámätüră, cicioáre di găină

HIGGLEDY-PIGGLEDY adv. (*disorderly*) alandála, cióra-bóra, cioárá-boáră, darmadán, mintineáje

HIGH adj. análtu

HIGH adv. n dzeánă; **You've climbed too ~** Ti-alináši múltu n dzeánă; ~er ma nsus

HIGH AND LOW adv. (*everywhere*) toátă rádha

HIGH SCHOOL s. líchiu, sholarhíu || PC: scularhíu

HIGH-BORN adj. ciciór di scámnu (*lit. 'a leg of the throne'*)

HIGHBROW s. (*erudite*) ilúmáie f, ilúmái pl

HIGH-HAT adj. pirifán → ARROGANT

HIGHLANDER s. sušán

HIGH-METTLED adj. azgutós, -oásă → HOT

HIGHNESS s. (*lordship or other high position*) afindíli

HIGH-SPIRITEDNESS s. chéfe, chéifă

HIGHWAY s. geadé m, geadéi f; N: drúmul máre

HIGHWAYMAN s. haramiu, hărămít, chiságí, chișigí; GBg: furcudár

HIKE s. (*long walk, travel*) imnáre; (*rise*) sculáre

HIKE vb. (*to rise*) vscol; (*to travel*) alág, ímnu, cálcu

HILARITY

HILARITY s. arâdeáre, arâdire

HILL s. dzeánă; dim. dzinícă; also: aráhe, băíre; (*steep ~*)
píryu → HILLOCK

HILLBILLY s. păduríș

HILLOCK s. arudínă, măgúră, măyúlă, mărúlă, óhtu, túmbă || **Pes:**
muntác, CL 256; (*isolated hillock*) **Pes:** țápătulé

HILLSIDE s. coástă

HILLTOP s. creáștit → TOP

HILLY adj. dzinós, -oásă

HILT s. mânar or mânére

HIM pron. 1. dat. a lui, lui, lí; I gave to him, I didn't give to her A lui lí ded, a lei nu-lí ded; 2. acc. el, lu, -lu, -l, l-, ul; They caught ~ El lu-acătară; Go ahead and ask ~! Ia lu-ntreába! Killng ~ he saved himself Vătämndalui-lu, ascăpă; The door-keeper sent him to the devil Cafázul ul sictărsí

HIMSELF pron. síngur, síngur-și, ínsu, ínsuș; si, s, să (+ vb.); tut; God ~ ínsușă Dumnidzău; It was the dragon ~ Insu vurculáclu eará; without being aware that he was her husband himself fără s-lu cunoáscă că eáste bărbát-su ínsu; The silversmith dressed (himself) Hrísicu să viscú; Cola will go with nobody else but Chita himsélf S-dúte Cöla cu tut Chítá

HIND s. țeárba, țirboáñe

HINDER vb. ▶ncheádic, ▶stăpuéscu, ▶stivăséscu, ▶(a)mbudhisescu,
▼ambuțéscu → SHACKLE || (to oppose) mi bag amplátea, DIARO 336

HINDER PART s. (of a person) șidzút

HINDMOST adj. códus, -să, -și, -se; cudár; also coáda invar.

HINDRANCE s. cheádică

HINGE s. țânțână, (a)rizé, reză

HINT s. → DROP A ~

HINT vb. → ALLUDE

HIP s. anat. bósă, cipóc, ciupóc, cárțioáră, coápsă, gof, íle f pl; schéle, N: slághină

HIP s. (pile) cup

HIP adj. (hep) câştigós, -oásă

HIRE s. (*the act of hiring*) păitíre, puitíre, arugáre; (*rent*) lásáre

HIRE vb. ▶păitéscu, puitéscu, puituéscu, păltéscu, plătéscu,
▼aróg, ▶varughédz, ▶varudzéscu, ▶ndreg, ayuyi(p)séscu, ▶zburăscu,

HIRE ONESELF OUT

They ~ Bulgarian workers Puitescu aryát vúryări; The next day he ~ed some masons Dzúua alántă păltí nâscânțâ másturi; He ~ed him to graze horses Lu-arugă s-páscă cáli; They were ~ed as shepherds Si-ndreápsiră picurári; Put a good word for me to get hired by this man! S-mi zburăsti la aístu

HIRE ONESELF OUT vb. mi bag ca huzmicheár → HIRE

HIRED adj. ndréptu, ndréaptă, ndréptâ, ndréápte; They were ~ as servants Eará ndréptâ ca huzmicheári

HIRING FEE s. chiră → RENT

HIRSUTE adj. pirós, -oásă, -óši, -oáse

HIS poss. pron. a lui, alúi, -l', l'-, -su, -sui, -sa, -ši, -siu; with all ~ people cu-a lúi-l'i tut; ~ sight began to return Oclil' acătară să-l' yínă; Where are ~ parents? Iu l'-súntu părínțli? ~ son híl-su; ~ son's a híl-sui; ~ mother's a mă-sa-i; ~ (or her) lambs ñéli-ši; ~ (or her) shadow úmbra-ši

HISS s. (as of the wind) tíur

HISTORY s. isturíe

HIT s. (blow) goádă, agudíre, aguditúră; (as by a horse) clótă, cluțátă → MAKE A ~

HIT vb. •agudéscu, •aúrlu, ahuléscu, l'-u dau cu, axéscu, l'i am únă, •árdu, •úmflu; The vulture ~ the lamb into the head with its bill Órnul l'-deáde n cap a ñélui cu cióclu; He ~ him with a hammer Lí áre únă cu cióclu; ~ him! Aúrlă-l' váră! ~ him with the rod! Ahuleá-l cu veárge! (to ~ a target, etc.) l'au; and he ~ him just into his poor heart ši-l lo trâsi tu iñoáră; (to ~ with an arrow) sădzitédz; ~ the ceiling (to jump with anger, fear, etc.) arsár ca chipinát di šárpe

HITCH s. (a) stämätíre → BAR

HITCH vb. (to move, to remove) •mut; (to drag, to pull) •trag; (to attach, to connect) •leg; (to marry) •l'au

HITHER adv. ncoa (and ngoa), ncoáte, dincoá, dincoáte

HITHERTO adv. pân tru hópa aístă

HIVE s. stup, (a)crínă di alghíñ, cufínă, cușór, cușóre
HO interj. || (addressing a man) Cru: álai, GOLAB 196

HOARD s. thisavró → TREASURE

HOARDER s. adunătór, máză

HOARFROST s. brúmă, gazónă, siñác, ţeáfe, úchid || GSus, Prv:
siñác, CL 261

HOARSE

HOARSE adj. (*of the voice*) (a)vrăhñisít, vrăhnós; **to become ~** (a)vrăhñiséscu, vrăhăséscu || **Cru:** avărnăsít, **BdD':** avărcănisít, **Gop:** (a)frângâsít, vrăhnisít, **Mul:** avrângăsít, **Tir:** s-acáťă gru-mázlu, **Cu:** se căte buáťea, NEIESCU 187

HOARY adj. cănút, cu pérlu căir

HOAX s. ncăltáre, réngă, rénghe

HOAX vb. (a)ncálțu → DECEIVE

HOBBLE vb. (*to limp along; to hesitate*) šuvăéscu; (*to fetter*) ncheádic; **hobbling along** adv. ciúpătă-ciúpătă, tăpătă-tăpătă, rúfu-n-búfu [rú•fum•bú•fu], várai-várai

HOBGOBLIN s. (*evil spirit*) Ňércurea; Gióia

HOBO s. (*vagrant, without a fixed home*) ~ cu căsa pri ciumágă (*lit. 'with one's house [= belongings] on the cudgel'*)

HOCK s. anat. vasilé

HOKUM s. chiritúri f pl → NONSENSE

HODGEPODGE s. ameăstică, amisticătúră, mintitúră

HOE s. sápă; **Cl'is:** cupăceárcă; (*with a broad blade*) sapă látă || **Pes:** mutícă, CL 256; nótăcă, CL 257

HOE vb. prăséscu, sărcleďz, **G:** plivéscu

HOG s. pórcu; **to live high on the ~** vb. huzuripséscu

HOGWASH s. látúră

HOLD s. (*stronghold*) tábye, tăbyie; (*confinement*) nclideáre, nclídire; (*prison*) nclisoáre: (*grip*) tăneáre → GET ~ OF, TAKE ~ OF

HOLD vb. (*to keep, to sustain, to halt, to contain*) ▶tân

HOLD ALL THE WINNING CARDS (*to be in a favorable situation*) ~ Ň-gioácă călu (*lit. 'my horse is dancing'*)

HOLD BACK vb. (*as from sins*) ▶stăpuéscu

HOLD DALLIANCE vb. (*to kill time*) ▶şintéscu

HOLD IN HIGH ESTEEM vb. lu fac mále

HOLD IN TRUST vb. lu-ám angătán

HOLD ON vb. (*to ~ mulishly*) u tăń fúne

HOLD ONE'S BREATH vb. Ň-tăń adil'aticlu

HOLD ONE'S GAB / NOISE vb. (*ant. to divulge, to reveal*) tac; nu dau pri toácă → **HOLD ONE'S TONGUE**

HOLD ONE'S SIDES WITH LAUGHTER vb. → SHRIEK WITH LAUGHTER

HOLD ONE'S TONGUE vb. tac; nu dau pri toácă

HOLD OUT vb. (*to present, to represent*) ▶părăstăséscu, ▶pă-

HOLD RESPONSIBLE

răstisescu

HOLD RESPONSIBLE vb. arúc măhănu (pri)

HOLD SMB. IN DERISION vb. nu lu fac măle, n-arâd (cu năs), nu-l dau di măneár, n-bat péză (cu)

HOLD SMB. IN RESPECT vb. fac htibáre (+ dat.)

HOLD TO SMB. vb. (to follow annoyingly) mi tân scal'

HOLD UP vb. (by means of a prop or stay) •(a)ndoápăr, •andru-păsescu → SUPPORT; (to mock) lu buisescu, molu tu noauădzăti-noăuă buiéi (lit. 'to dip smb. in ninety-nine paints') || (to disgrace) scot óclil', BASME 244

HOLE s. gúvă, dim. guvícă, guvíce, guválíce, guvăleáce; gávră, hăndác, hăndáche, **Gop:** hórhore; (~ in the ground) lac; (lateral ~ in a furnace) víglă, víylă → MAKE A ~

HOLEY adj. cărtiľát; (of a road) disfundát; on ~ roads prit căluri disfundáte

HOLIDAY s. sărbătoare; (name day) yiurtié; **important** ~ sărbătoare greăuă; **less important** ~ sărbătoare ușoáră || **Arm,** Plat, Vot: aryie; **Prv:** skóli, B-ARCH 484

HOLLAND s. tex. (linen) hasé, -séi; pricál, pricálă, pércală

HOLLOW s. crúbă, cufal, cufală, cufálă, súdhă, trap; **G:** dim. tărpălíc || **GSus:** căciúb, CL 40

HOLLOW adj. (of a terrain) cuvutós; cu súrpuri; (as of a tree) gof, goáfă, gohi, goáfe; (cavernous or spoiled, as of a nut) cufchiu, m pl cufchi, f sg/pl cufche

HOLLY TREE s. găirúş, gréuş, părnáre (and pâr-), purnáre; ~ **rest** pârnăriú, purnăreáuă || **F:** ghiirúş, HRISTU 2

HOLLYWOOD s. purnăreáuă

HOLY adj. sâmtu, ayiu

HOLY GHOST s. Áyiul duh

HOLY OIL s. nír

HOLY WATER s. (a)yeazmó

HOLY WEEK s. Săptămâna máre

HOMAGE s. nclinăciúnă, nclinăciúne

HOME adv. (a)cásă; from ~ di acásă; **A brave man does not die at** ~ Giónile nu moáre acásă

HOMELESS adj. (as of a child) di pri căluri || MERCA 35: cásă pri ciumág prit căluri

HOMESTEAD s. nicuchirátă, nicuchireáťă

HOMEWARD

HOMEWARD adv. acásă, tu lóc-nă

HOMICIDE s. surpáre, utídire, vătămăre

HOMOSEXUAL s. and adj. (of men) culumbră

HONE s. truhó → WHETSTONE

HONEST adj. curát, driptátic, cu érgi; om di-a dzâuălei, om a cálilei; (immaculate) **He is not** ~ Nu-i úše di băseárică (lit. 'He/she is not a church door')

HONESTLY adv. → ABOVEBOARD

HONESTY s. érgi f

HONEY s. ñáre, **N:** ñére; (addressing people) yem; **Go now,** ~ Dúti, yem; **Whose are you,** ~? A cui hiț, yem? (of or to a little girl) tănuše || **Tir, Kar, Po, Ștep, Pls, Gop:** ñéri, NEIESCU 124

HONEYBEE s. alghínă

HONEYCOMB s. buștină || **Av, GSus, Pls, Prv:** gúvâ di pítâ, cl 259

HONOR s. (a)námúze, numúze, ihtibáre, htibáre, tiñíe → MAKE IT A POINT OF ~

HONOR vb. *tiñiséscu, tighiuséscu; **Parents ought to be ~ed** Părintâl vor tiñisíre

HONORABLE adj. tiñisít, cu anámúze

HOOD s. (for the head) capișónă, căpúș, cucúlă, **F:** culáre

HOODLUM s. (assassin) catíle; (ruffian) áscur, áyru, dilbidér, nihít

HOODWINK vb. l-bag pirdé tu ócli → DECEIVE

HOOEY s. chiritúri f pl → NONSENSE

HOOF s. úngle, **N:** cupítă || **Kat, Perd:** únghe, B-ARCH 318

HOOK s. cârlig; (as in a door or window) cărtélu (and câr-); (fishing ~) anghístru; (fastener, clasp) závă máscură; (of an earring) turtoáre; (as for hanging meat in a butcher's shop) cénghiu, cinghél, cágne, yánge, cängíc, cârligár || HRISTU 8: cărrig; (~ for fishing) ALB: **Dren, Pér:** grep, BRÂNCUŞ 557. See also BY ~ OR BY CROOK

HOOK vb. (to steal) *ciun

HOOKAH s. ciubúche, mărcúș, narghilé(e)

HOOKED adj. (as of the shape of a nose) turnát

HOOKER s. putánă → HARLOT

HOOK IT vb. (to run away) li scármin → BOLT

HOOKNOSED adj. yearacumít

HOOP s. vărăgúce → RING || **Gop:** arucót, GOLAB 202

HOOPOE

HOOPOE s. orn. púpăză, púpuză || **Pls:** púpă; **GSus,** **Prv:** púpiză, **SJos:** púpză, **Av:** púpzâ

HOOT s. (*shout of discontent at smb.*) alái

HOOT vb. l'-fac alái

HOP s. (*dance, jump*) (a)săltáre

HOP vb. săltu, ansár; ~ it! Adúnă-u di auá! → GET LOST

HOP ALONG vb. mi l'au cicioárile dinanúmirea

HOP THE HUTCH / THE TWIG / THE PERCH vb. li tíndu → DIE

HOPE s. apăndoáhă, nádă, nădíe, nădáire, ilpídhă, spésă, umúte; **Our ~ vanished** Nădía a noástră si asteáse; **Don't set your ~ on me!** S-nu hiț cu umútea la míne!; **to repose one's ~(s) in smb.** hiu cu umútea la || STERGHIU 4: **with the ~ that** cu elpida că → ANCHOR ONE'S ~S IN/ON, SET ONE'S ~ ON, LOSE ~

HOPE vb. nădăéscu, elipséscu, văpăndăxéscu, văpăndixéscu, núpu; **I ~ he doesn't have anything serious** S-núpu áibă ćivá

HOPELESS adj. deáspir, fără nádă, făr-di-nádă, făr-di-nădíe, a-pilpisít

HOPING s. elipsíre → HOPE

HOPPING s. (*as of sparrows*) pușputáre

HOPSCOTCH s. (*a game*) ~ tricóte, triciu

HORAH s. (*round dance*) huró, cor; **to lead the ~** trag hurólu

HORIZON s. záre (*and dzáre*), zeáre, țeáre

HORN s. anat. cárnu || **F:** pl coarră, HRISTU 38 → DRAW IN ONE'S ~S

HORN vb. (*of cattle*) (a)mpár, v(a)mbáir, ambúir, (a)mbút

HORNBEAM s. cárpin; also: cáranti, cránti, gávru, **Gop:** gáber; **Liv:** nărăndzu; scódhă, șcódhă; coll. cárpiníš || **SJos:** miringéu, CL 255; **Av:** nărängéu and nerängiô, CL 257; HRISTU 1: carpun

HORNED adj. || **Gard:** cornút, **NPrv,** **Smx:** curnút, **GSus:** cárnút, **Ary:** curút; cu coárni; **Pros et passim:** cu coárni; **Mi,** **Pdz:** cu córe, **Hor:** cu córi, B-ARCH 325

HORNED SHEEP s. || **K:** cárnútă, GOLAB 225

HORNET s. ent. (a)yeáspe

HORN IN vb. vbag, văúrlu

HORNLESS adj. šut, ciut, cărsút

HORNY adj. (*having horns*) curnút; (*calous*) bătút; **His hands were ~** L-si aveá bătútă mâñle; (*excited, lascivious*) adzisít, azgân

HORRENDOUS adj. → HORRIBLE

HORRIBLE

HORRIBLE adj. fuvirós, -oásă; fricós, -oásă
HORRID adj. aurât → DETESTABLE
HORIFY vb. ▶cişéscu, ▶lăhtărsescu, ▶fricuéscu
HORROR s. lähtár, lähtáră, lähtáre
HORS D'OEUVRE s. mizé, mizilâche
HORSE s. cal, pl cal'; dim. călíc; hat, at; **chestnut** ~ algé;
Arabian ~ cal arăpescu; **sorry** ~ cârcâm, pl cârcâmeañ || ALR 282:
 cal psohiu 'jade' || **F:** pl cai, HRISTU 25
HORSEBACK: on ~ călár (pri); (a)ncălár; (when "the horse" is a
 person) ngrâcica [ngrâc•ka], ngrâșca
HORSE BAG s. || **GSus:** zúbñic, CL 264
HORSEBEAN s. || fávă, CAPIDAN 148
HORSE-BELL s. (also for other animals) trácă
HORSE-DEALER s. geambás, geambáz
HORSE-DEALER'S TRADE s. geambăzlâche
HORSE DRIVER s. || **Cru:** ayuiát, GOLAB 196
HORSEFLY s. ent. dávan, tăún
HORSEKEEPER s. ipár; vălmă, vălmă, ; dim. vălmíc
HORSEMAN s. călărét, sufarí, suvari, căvălár, cavalară
HORSEPLAY s. gläreáťă → JOKE
HORSERADISH s. hrean, **Tur:** ólmu
HORSESHOE s. pétală
HORSESHOE NAIL s. guvójdu
HORSESHOER s. (farrier) nalbán, pitălár
HOSE s. ciúpăr, lăpúdă
HOSPITABLE adj. (of a house) dișclís
HOSPITAL s. spítál
HOSPITALITY s. uspét; gave him ~ for nine days l-țânú uspét náo
 dzâle; to give ~ Tân uspét
HOST s. (multitude) tabór, tabóre, tabúre, miriádhă, miríu; a ~
 of princes un miríu di príntâ
HOST s. (one who receives guests) nicuchír, (rare) gázdu
HOST s. (the eucharistic bread) (a)náfură
HOSTAGE s. chifíle, chifaléte, sclav, rob || DIARO 43: amanéti
HOSTELRY s. (inn) háne
HOSTESS s. nicuchíră
HOSTILE adj. dușmănéscu, -neáscă, -néştâ, -nésti; dușmânós
HOSTILITY s. dușmáníle, hăseanliche, éhtră, ihtríle, zăte

HOT

HOT adj. (of people) agzutós, arăchít, sárpit, sărpit, sărpid, sértu, sértic; (as of the sun) dugurós; **a ~ day** dzúuă duguroásă; ~ **weather** căroári f; **It is ~** Făti căroári; **I am ~** Ñ-eáste căroáre; **Mul:** ñ-éste acuroáre; (of a liquid) upărít; (pungent) mbipirát (and mpi-); (as of eyes, of tears, etc.) aprímtu, aprés → **CATCH IT ~,** **MAKE IT ~ FOR SMB.,** **BLOWING ~ AND COLD**

HOT COCKLES s. (a game) péce; **to play ~** agióc péce

HOT PEPPER s. paparícă, pipércă, pipiryeáuă, **N:** ciúscă, šúscă || DIARO 69: pipixúsi f

HOT POTATO s. ndzémă, ndzímă

HOT-BLOODED adj. arceátcu, m pl -tți, f pl -tțe → ILL-TEMPERED

HOTCHPOTCH s. → HODGEPODGE

HOT-HEADED adj. sărpit → IMPETUOUS

HOTSHOT s. chischín, mástur

HOUND s. hărtă, liyón, óșă

HOUND vb. vavín

OUR s. oáră, sähát, säháte, sääte, sáte; (moment) **in the ~ of death** tru sähátlu a moártíli; **the last ~ (death)** oára-a oárălei; **an ~'s journey** nă sáte cále; **at an early ~** próur; dinoápte; di c-noápte

HOUSE s. cásă, pl. căsi, căse and (rare) căsuri; dim. căsică, căscioáră, **Snr:** cășoáră; **rectangular ~** divítcă

HOUSEBREAKING s. aspárdzire, aspărdzeáre

HOUSECLEAN vb. născărséscu, (a)năschirséscu

HOUSECLEANING s. născărsíre

HOUSE-CLOTH s. păciúră, păcivúră

HOUSEHOLD s. (property) nicuchirátă || MERCA 3, 49: duzéne

HOUSEHOLD ARTS s. nicuchiripsíre

HOUSEKEEPER s. nicuchír, icunóm; adj. nicuchiréscu

HOSETOP s. acupirámíndu → ROOF

HOUSEWIFE s. (married woman in charge of a household) nicuchíră; (container for needles) pisúză, viluníthră

HOVEL s. arăbătie || **Pes:** palúspiti, cl 257

HOVER vb. (to play attendance, to move to and fro from a place) || CARAFOLI 40: dau dulăi

HOW adv. cum, cúmu, cu t̄i trop, cum di, cât; (why?) t̄e, t̄e sóie; **I don't know ~ to tell you** Nu știu cúmu s-ț spun; ~ **did you escape?** Cum di ascăpăt? **Do you know ~ tall she is?** Stii cât anál-

HOW COME

tu eáste? Oh, ~ on earth was I not here at that time! Ah, te nu mi-avúi draclu auá tu aþeá oáră! He was thinking of ~ to destroy them S-minduiá cu ti trop si-l' bureáscă; (when shopping) ~ much? ~ much does it cost? Cúmu-l dat? Cum u dat? (lit. 'how do you give it [out]'?)

HOW ARE YOU? (greeting formula) || BATSARIA 50: Cum l-u treþ?

HOW COME? || cum aşí? BASME 427

HOW FAR adv. (until where, up to which place) trâsi iu

HOW MANY interrog. and rel. cât m, câte f/n; ~ of you came? Cât di voi viñiră? cântâ m,; cânte f/n

HOW MUCH interrog. and rel. cât (and căt) m/n, câtă f, cântu m/n, cântă f; **F:** chet

HOWEVER cj. cum ti s hibă

HOWL vb. vâúrlu, **F:** aúrru

HOWLING s. aurláre, aurlătúră, **F:** aurráre (with rr < rl)

HOWSOEVER adv. cum ti s hibă

HOY interj. ó-lai, á-lai, a-léi, a-leá, a, aï; **N:** la; a-lá and á-la

HUBBUB s. lávă, lăvătúră → UPROAR

HUCKLEBERRY s. afíngă, afínghe; as huckleberries (abundantly) cu mnáta

HUDDLE s. (meeting) adunáre

HUDDLE vb. (as of cold or fear) v(a)ndés, andiséscu, vnguzmu-lédz; (to curl up, to snuggle) mi adún gl'ém

HUDDLED UP adj. (with cold) nstugát (di arcoáre)

HUE interj. du-dú! hu-du-dú! dú! dúa! Dúa, lúpe!

HUE AND CRY interj. yiúha! or iúha!

HUFF s. inătusíre

HUFFY adj. inagí, inătcí

HUG s. ambrătáre, angălisire, gugustíre, hiriþíre

HUG vb. vambrăt, vmbraþásédz, vmbraþuþédz, vmbraþítédz, vngăliséscu, puþtuéscu, vstringu la sin, ncurpilédz, ncurpulédz, vhi-riþéscu, vgugstédz, vguguþtéscu

HUGE adj. balaváncu, évil, ghigántu, yiyándu, thiríu

HUGGER-MUGGER s. (secrecy) ciuciuráre; (confusion) alăcíre

HULL s. coáje, céflă, flúdhă

HULL vb. vxifludhyi(p)séscu, xispirséscu

HULLABALOO s. ghiurultíe → HUBBUB

HUM

HUM s. zvngânire, zângânire

HUM vb. (as of a spinning top) z(v)ângânescu, gărăescu

HUMAN adj. uminéscu, -eáscă, -éştâ, -éşti

HUMANE adj. uminéscu → HUMA

HUMANITY s. uminătăte, uminităte

HUMANLY adv. umineăşte

HUMBLE adj. nclinát, ñirusít, ñilúš, plicát, cu nările aplicáte, cu cáplu spindzurát, tápin, tăpinós; (as before God) efsevíš ("bookish Grecizm," DDA 528) → EAT ~ PIE

HUMBLE vb. mi fac túrtă → HUMILIATE

HUMBLEBEE s. ent. heávră, dzângânár, zângränă

HUMBLY adv. plicát → HUMBLE

HUMBUG s. (nonsense) curcubétă

HUMDINGER s. ~ máre lúcru (di)

HUMID adj. vlăngu, m pl -ndzi; vlângós; (as of walls, of rooms) nuçât, nutiós, nutós, nutirós || **Pes:** mucirós, CL 256

HUMIDITY s. vlágă, vlăngă (and vlângă), vlănzíme, nóti, nutíe, událiu; (of walls) iyrasíe || **Nev:** umidităte, CAPIDAN 150

HUMILIATE vb. cătăfränisescu, frângu nările, ▶fac túrtă || **Cru:** trag azvárna, GOLAB 204

HUMILIATED adj. cu nările frâmte, cătădhixít → HUMBLE

HUMMING s. (of bells, of an approaching cart) văzúră → RUMBLE

HUMMING TOP s. fúrlă, sfúrlă

HUMMOCK s. óhtu

HUMOR s. (mood) chéfe, chéifă; (smth. designed to be comical or amusing) caraghiuzlâche; in a bad ~ ~ cu cûrlu n sús → PUT SMB.

OUT OF ~

HUMOR vb. ▶zdrudéscu, ▶hăidhipséscu; (to let smb. have his head; also of a horse) ▶sălhăghescu

HUMOROUS adj. caraghiós, -oásă, -óşă, -oáse

HUMP s. cambúră, cusór || **SJos:** cumbúră, CL 43

HUNCH s. (intuitive feeling concerning a future event or result) nóimă

HUNCHBACKED adj. cucuş(e)át, ngugušeát → CROOKED

HUNDRED num. and s. sútă, tál'e; one ~ horses únă sută di cal'; He records the ~s on his staff Seámna tăllé pri cârlíg; (bank-note or coin) sutăreáuă || almost one ~ meters aproapia unăsută di metri, HRISTU 30

HUNGARIAN

HUNGARIAN adj. măgiréscu, măgiăréscu || **Cru:** ungár, GOLAB 256

HUNGARY s. || **Cru:** Ungarie, GOLAB 256

HUNGER s. foáme, agiunáre; **rabid** ~ ~ foámea l'-u ca ndúrlă (lit. 'His hunger is rather crazy') || **Kat, Ses:** fómi, B-ARCH 227a; BELIMACE 116: agiunátic → BE OVERCOME BY ~

HUNGRY adj. agiún, agiunát, (a)fumitós, ni-măcát, ni-sătúl; **very** ~ supt di cătúși (lit. 'sucked by cats'); canda l-súpsiră cătúșile; **to be** ~ agiún, agiunedz; mi am dúsă gúra la ureáclé; ñ-aúrlă luchi [luk'] tu pântică (lit. 'wolves are howling in my belly') || BASME 46: ñ-u foáme; **Amc:** I am not ~ nu ñ-eáste foáme, RÉCATAS 36; HRISTU 45: foamos

HUNK s. (large piece) bucátă, cumátă; ~ of **bread** (with crust) cultúc, márdzine di pâne; **Brz:** mărdziníclé

HUNT s. avinátic → HUNTING

HUNT vb. vavín; (to pursue) (a)fug, alág dúpă; ~ for bargains alág dúpă pleácică [pleáč•kă]

HUNT THE WRONG HARE vb. ~ u-adár taratóre

HUNTER s. avinător, avgí, chiniyitór, chiniyătór || **Rod, Smx.**, etc. chiniyó, **LvO:** chiniyár; **Mul:** lavgí, B-ARCH 359

HUNTING s. avináre, avinátic, chiniye || **Pes:** avi, CL 37; MERCA 30: lov

HURDLE s. cheádică; as thin as ~ ~ slăghít ca hilán

HURL s. arucáre, arcáre, arucătúră, arcătúră

HURL vb. varúc → RUSH, THROW

HURLY-BURLY s. lávă, vreávă → UPROAR

HURRIEDLY adv. n yíe, cu ayiuseálă, cu avrápă

HURRY s. ayiuseálă; in a ~ ayíu, cu ayiuseálă, pi-arăchíte; **to be in a ~** mi ayuñiséscu || **What's the ~?** Dzâlile nu intráră tu sac! BASME 11 (lit. 'Days have not entered into the sack!')

HURRY UP vb. u dau alága, ayunéscu, ayuñiséscu, vayiuséscu; curundédz, viiséscu, sárgléscu (and sâr-), sârghéscu; ~ up after a doctor! Aguniț di un lai yeátru! Cățáua te s-ayiuseáste scoáte cătăl'í órghi (lit. 'The bitch which hurries too much delivers blind puppies' ~ Haste makes waste; (of an action performed with one's hands) **Hurry up!** Áide, gioácă-t, mânle! (i.e., keep working!)

HURRY-SCURRY adj. and adv. (as of smb.'s clothes) cătră nalúrea

HURT

HURT vb. **vagudéscu**, **vvlăpséscu**; **It hurts me!** Mi doáre! It doesn't ~ Nu vlăpseáște; **a piece of news that ~s** nă hăbáre ţe ti doáre || CUVATA 4: **it ~ her** (she was shocked) u dăru; BATSARIA 13: **It hurts me badly** N-deáde dórlu tu hicáte

HURTFUL adj. zñiseáric

HUSBAND s. bărbát (and bâr-); dim. bărbătic, soț, mărít, **Băi:** hurhóňu || **her ~ burbasu** (i.e., bărbát-su, E.V.), HRISTU 10

HUSBANDMAN s. uráciu, zivyít

HUSBANDRY s. → ANIMAL ~

HUSH vb. tac; (to impose silence, as trying to calm down a barking dog) **vâryéscu**; (to ~ away) ~ them away from here! Vâr-yeá-l di-auá!

HUSH interj. câh, cârc, crâc, cíitus, mâh, mútus, mólcí

HUSH-HUSH adj., adv. ascumtá

HUSK s. păstăle, spătăle, (of beans) livídhă, (of peanuts) céflă; (residual particles of wheat) plătită; This wheat has much ~ Găru ári múltă plătită || **GSus:** (as of beans) capíscă, CL 40; **Pls:** pustálă, SarD 50

HUSK vb. (as beans or corn) cur

HUSKY adj. (burly, robust) vârtós, -oásă, -óši, -oáse → STRONG

HUT s. călivă → COTTAGE

HUTCH s. (pen) bufár, cumás

HYACINTH s. zambílă, zămbílă

HYGIENE s. iyiénă

HYMN s. cundáč, hirovicó

HYPOCHONDRIA s. ipuhundríe, ipuhundríle

HYPOCHONDRIAC adj. ipuhondru, -ndră, -ndzri, -ndre

HYPOCORISTIC NAME s. númă di dizñérdu

HYPOCRISY s. ipucrisíe || TC: prifăteáre

HYPOCRITE s. ipucrít; şirét, şärét, cărbúne (or tucíne) anvă-lít, cătúše, óclí apúsi și cur aprés; gúra lilice și ínima cir-nice; n gúră ñáre ș tu ínimă heáre; Oh, you ~ Judas! Oh, şäréte Iúdha!

HYPOCRITICAL adj. acupirít; ascúmtu, -mtă, -mtâ, -mte; ipucrít; şirét, -eátă, -ét, -eáte; also şärét; alávdă fásúl'ile ș-mâcă cárne (lit. 'praises beans but eats meat'); făt-făt eáste

I

I pers. pron. nom. míne, io [io], N: iou [iou], méni; (rare) eu; dat. añia, âñ, ñi, ñ-; This is what the prelate whispered to me Añia así ñ-abură dispótī; acc. míne, me, mi, io; Wait for me! Aștiptăt ș-míne! Stick to me! Tână-te di míne! This snake knows only me șeárpile aéstu mași míne mi cunoăște; You did not listen to me Tíni io nu mă-ascultăsi; without me fără di io

ICE s. glăță, pl. glățuri || MURNU 8, 14, 54: glăț pl
ICE CREAM s. N: dundurmáie, S: dundurmă

ICICLE s. (hanging ~) țeáră (di glăță) aspindzurátă || Prv:
lâmbádhă, cl 254; Pls: păyúr, cl 258

ICON s. icoánă

ICON DEALER s. icunár

ICONOSTAS (IS) s. icunustás, témplu

ICTERUS s. med. (jaundice) gălbinaře

ICY adj. nglățat, arcurós

IDEA s. (opinion) idhéi; (inspiration) fótise búnă; (knowledge) cunoăștire, cunușteáre || BATSARIA 54: I have no ~ (I cannot figure it out) nu-ñ afeátă

IDENTICAL adj. únă, únă luyíe, únă sóie, únă turlíe; aparálatcu; soț m, soáță f

IDENTICALLY adv. tut acší (ca) || HRISTU 102: tutășă

IDIOCY s. glăreáță, huțáme

IDIOT adj. l'ocă invar. → STUPID

IDIOTIC adj. huțăscu, -tăscă, -tăștă, -tăști

IDLE adj. ayálnic, apráctu, m pl -cťā; apráhtu, m pl -htā; ciumagáră, pl. -gárañ; durñít; (unemployed, free, available) ni-acățat; ~ talk zboáre di căcă, vrúte și ni-vrúte; hăbări f pl

IDLE ABOUT vb. (to loiter) hălăndărăescu, misúr steálile (lit. 'to measure the stars')

IDLENESS s. șideáre; (care-free ~) bihulíche

IDLER s. haramufái → LOITERER

IDOL s. ídhol, ídhol

IDOLATER s. idhololátru

IDOLATRY s. idhulatríe

IF

I.E. (id est) va dzâcă, deméc

IF cj. 1. ama că; **If he comes, let me know** Áma că va yínă, grea-ñ; 2. ca (s); **If you wish, trade with us** Ca s-vrei, alăxeá cu noi; 3. cára (s); **If he has not died, he may still be alive** Cára s-nu murí, vahi băneádză nícă; 4. (unless, except, on the condition that) cari (s); **They are still alive if they have not died** Băneádză și az cari s-nu murírá; 5. (in case) dise, disi, dis; **if they have something to sell** dísi au țivá tră vindeáre; 6. (whether) fúre-că, fúr-că || **He could not tell for sure if it was a man or a woman** Nu aleápse ghíne fúre că-i bărbát i fúre că-i mul'áre, BASME 78 || 7. ma (s); **Catch them, if you are so brave!** Acátă-l, ma s-hii gióne! **If he sees you with me, he will kill you** Ma va ti veádă tíne cu míne, va ti vátämă; 8. mágă, si, s; **if I had the strength** s-aveám putére; **If you knew what a hypocrite he is!** Si șteai te cătúše eáste el! → AS ~ || **s-eáste că, s-fúre că**, CAPIDAN 409; ~ **such is the situation** mágă-i acšíte, BASME 81

IF YOU WILL (concessively) || CUVATA 10: maca vrei

IF NOT → OTHERWISE

IFFY adj. ni-síyur

IGNOBLE adj. (base) idipsâz, etep-, m pl -âjí, f pl -âze; (of low birth) suisâz, m pl -âjí, f pl âze; xisóiastu, m pl -ștâ, f pl -ste

IGNOMINIOUS adj. ar(u)şinós, próstih, pânghiós [•gós]

IGNOMINY s. şaneátă, lăiátă, paranamíle → INFAMY

IGNORANCE s. ni-șteáre, ništíre, ni-scíre

IGNORANT adj. ni-știút; órba, oárba, órghi, oárbe; dărvár; lincărcă pi cucót yrámotile (lit. 'has loaded [all] his/her knowledge] on the rooster')

IGNORE vb. (to neglect) nu ancúñu, nu dau di mâneár

ILK s. sóie → KIND

ILL s. → EVIL, MISFORTUNE, SICKNESS, TROUBLE

ILL adj. lândzid; **to be** ~ hivréscu, hiuvréscu; •lândzidzăscu; **to be slightly** ~ nțân → SICK, FALL ~, MAKE ~; (bad) (a)rău; (harsh) ni-ñilós || bâgát 'ill,' DIARO 321

ILL-BRED adj. păduríš → RUDE

ILLEGAL adj. paranomíle

ILLEGALITY s. paranomíle

ILLEGIBLE adj. (of smb.'s script) cioáre di găl'íñ (lit. 'chick-

ILLEGITIMATE

en feet')

ILLEGITIMATE adj. bástu, m pl báştâ, f pl báste → BASTARD

ILL-FATED MOMENT s. oáră slábă

ILL GOTTNEN, ILL SPENT ~ haráme víñe, haráme s dúse

ILL-HUMORED adj. căchiós, -oásă; inagí

ILLICIT adj. para-nóm

ILLITERACY s. ni-štíre, ni-scíre, ni-șteáre

ILLITERATE adj. ni-nvițát, ayrámat; órbu, oárba, órghi, oárbe; nu li šti lăile (lit. 'does not know the black ones,' i.e. the letters)

ILL-LUCK s. tirsilâche

ILL-MANNERED adj. pădurís

ILL-MATCHED adj. || RÉCATAS 50: ca púșca cu áilu (lit. 'as vinegar with garlic')

ILL-NATURED adj. → ILL-TEMPERED

ILL-NATUREDLY adv. aráulea

ILLNESS s. lângoáre, ni-puteáre, ni-pteáre, ni-puteáță

ILL OMEN s. cóbă, cubíle, cubáire, cubilíche (aráuă), grama-ráuă

ILL-OMENED adj. (ill-starred) năhusét, scurpisít

ILL-STARRED adj. I am ~ ~ am steáuă aráuă → ILL-OMENED

I'LL TELL YOU WHAT ciuleá ncoa!

ILL-TEMPERED adj. arăchít, arceátcu, astălát, cătăuă, ghiurul-tagí, gușturát, yeáspe, yispinát, yispinós, ciftilâ, ciftiliú, dzăndzós (and dzân-), dzăndzăvós; dzâfnós; fesfesé; funicád; inací, inaciu, inagí, mutrusít, nvipirát, slab, slab, turc, pușclós, uhinát, zăpălit → BECOME ~

ILLUMINATE vb. luñinédz, fixéscu

ILLUMINATION s. luñináre, aprindeáre, apríndire; (*inspiration*) fótise

ILLUSION s. (*dream, fantasy*) păreáre; pul' di vímtu (lit. 'wind chicks')

ILL WILL s. aráiáță, slăbínță, zăte

IMAGE s. figúră, iapíe || GULI 29: iñíze

IMAGINARY adj. (*not real, fancied*) făndăxít

IMAGINATION s. (*fantasy*) făndăsíe, făndăzíe, făndăxíre

IMAGINE vb. (*to think, to believe, to fancy*) •făndăxéscu || I cannot ~ you being such Nu ñ-te-acáță óclul ti ahtáre, BASME 178

IMBECILE

IMBECILE adj. lóčă, invar. → STUPID

IMBECILITY s. (silliness) glăreáťă

IMBROGLIO s. mintitúră, ndézmă, ndízmă

IMBRUE vb. (to drench in or with smth. that stains) ▶(a)ncárcu, vñâryéscu

IMBUED vb. (to saturate or impregnate with moisture, color, etc.) ▶molú

IMMACULATE adj. curát; (as of a fairy) fâră minghinádhă → INNOCENT

IMMATURE adj. (a)rúd, crud, cu míntea ni-coáptă, gliciu, ni-agíumtu, ni-agíunsu, ni-cóptu, ni-fricát; nínga cu mûtîli tu nári-í; also: și-eáste cu cămeáșea di la núna || (inexperienced, too young) 3 sg: nu-acâťă ninga clág, DIARO 233; câcâtós, DIARO 192

IMMATURENESS s. || STERE 66: agimlăchi

IMMEASURABLY adv. → BEYOND ALL MEASURE

IMMEDIATE adj. (made or done on the spot) tu loc

IMMEDIATELY adv. dinăoáră → SUDDENLY

IMMENSE adj. balaváncu, m pl -ánťi, f pl -ăńťi → HUGE

IMMENSELY adv. || fâră márdzine, CAPIDAN 175

IMMERSE vb. (to dip, to soak) ▶afundu, ▶(a)funduséscu, ▶(a)vutéscu, vñâuséscu

IMMERSION s. fundusíre, hăusire

IMMOBILE adj. (motionless) ni-minát

IMMOBILITY s. ni-mináre

IMMOBILIZE vb. (to circle, to drive into a corner) ▶(a)plucuséscu

IMMODEST adj. (indecent, shameless) ni-aruš(i)nós, -noásă

IMMORTAL adj. ni-mórtu, (rare) athánat

IMMOVABLE adj. ni-minát

IMMUNE adj. (protected from disease) purbulít

IMMUNIZE vb. ▶vătinipsescu, ▶simnédz

IMMUNIZED adj. vătinát, vătinipsít, simnát

IMMURE vb. (to build into a wall) stizmuséscu

IMP s. drăcúş, sírsen → DEVIL

IMPAIR vb. (to cause damage, to deteriorate) ▶zărăriséscu

IMPART vb. (as terror) ▶varăspândéscu; (to grant) dau

IMPARTIAL adj. driptátic

IMPASSIBILITY s. adhyeafuríe

IMPASSIVE

IMPASSIVE adj. adhyeáfur

IMPASSIVELY adv. (*indifferently, carelessly*) cu alăsáre

IMPATIENCE s. ní-arăvdáre, ni-răvdáre

IMPATIENTLY adv. cu ní-arăvdáre || (*waiting ~*) cu gúra căscátă,

BA 7

IMPEACH vb. (*to bring an accusation against*) fac sibépi

IMPECCABLE adj. ni-stipsít

IMPEDE vb. (*to obstruct, to hinder*) ▶ambuțescu, ▶ambudhisescu, ▶ambudhusescu → SHACKLE

IMPEDIMENT s. cheádică

IMPEL vb. (*to force, to constrain to action*) sălnăescu

IMPERFECTION s. cabáte, scárțu

IMPERIAL adj. (*excellent*) (a)mi(ră)réscu, vasilchescu

IMPERIL vb. (*to endanger*) chindinipsescu

IMPERIOUS adj. (*lordly, arrogant*) pitrít, daí, daítcu

IMPERISHABLE adj. athánat

IMPERTINENCE s. (*insolence*) nadanlâche

IMPERTINENT adj. arsíz, m pl -síjí; disgărdít; dângă || fătă-láie, BASME 313

IMPERTURBABLE adj. (*indifferent, cool, impassive*) adhyeáfur

IMPETUOUS adj. sárpit, sárpit (*and sâr-*), sârpid, sértu, sértic; (*as of the wind*) himós, thimós, -oásă

IMPETUOUSLY adv. cu furțáte, bóra

IMPETUS s. (*moving force*) fúzmă, vánțu, vrápă, zvórimă; (*as of a river*) bóră

IMPIETY s. (*an impious act*) fără cále → INFAMY

IMPINGE vb. (*to strike, to dash*) ▶ciucutéscu

IMPISH adj. (*mischievous*) drăc(ur)ós, -oásă, -óșă, -oásă

IMPLEMENT s. (*instrument, tool, utensil*) hăláte

IMPLEMENT vb. (*to fulfill, to perform*) ▶adár, ▶buréscu, ▶fac

IMPLEMENTATION s. adráre, buríre, făteáre, fătire

IMPLICATE vb. (*to involve*) ▶ameástic, ▶bag, fac sibépe

IMPLICIT adj. (*implied*) achicăsít

IMPLORE vb. ▶(a)ngréc, pălăcărsescu, părlăcăsescu, pricád, para-cád, ▶sprigiúr, ▶spigiúr, (*rare*) ▶rog; We ~ you to stop crying Nă angricăm si nu ma plândzi; (*They*) ~ed him to give up Lu sprigiuráră s-trágă măna

IMPOLITE adj. disgrădít → RUDE

IMPOLITIC

IMPOLITIC adj. (*injudicious, not wise*) ni-uidisít, gläréscu

IMPORTANT adj. (*of a holiday*) greu, greáuă, grei, greále; **an ~ holiday** sărbătoáre greáuă; lipsít; **it is very important that** eás-te múltu lipsítă să; (*of consequence, speaking of people*) nişanlâ || CUNIA 258: nişanlítcu

IMPORTUNATE adj. ~ paľu ntr-óclí (lit. 'a straw in the eye')

IMPORTUNE vb. || âñ sta tu coástâ, DIARO 268 (lit. 'it stays in my rib')

IMPORTUNITY s. havalé, pirăxíre

IMPOSE vb. varúc, bag cicioírlu, vcálcu; ~ **expenses upon smb.** arúc hărgi; You have ~ed **huge expenses upon me** Mări hărgi ñ-arucát; (to deceive) vncálțu || (a tax) CUNIA 134: bag dáre

IMPOSING adj. (*beautiful, majestic*) fanúmin, lărgóňu

IMPOSSIBLE adj. cu niputeáre; nu-i clearé, N: nu-i clearée; **it is / it was ~ to iu să; It would have been ~ for the enemies to reach me** Iu s-mi alăcheáscă duşmáñli! nu-i (or nu eáste) cu puteáre, nu s-fáte; (*a superstition:*) **It is ~ to be beardless and good** și spân, și bun, nu s-fáte

IMPOSSIBLY adv. adhínaton || cu niputeáre, BASME 142

IMPOST s. bidélú → TAX

IMPOSTOR s. (*deceiver, cheat*) farmzón, şarlatán

IMPOTENCE, IMPOTENCY s. med. pútă

IMPOVERISH vb. (*to pauperize*) urfän(ips)éscu, atirséscu, vscad, vminutédz, minuťascu, sgulughéscu, dau di páde, ftuhipséscu, yiftuséscu; **He had ~ed Aveá suflátă dráclu tu púngă** (lit. 'the devil had blown in his purse') || scad di aveáre, PARALLEL 137

IMPOVERISHED adj. ftuhipsít, scădzút, sec, sgulughít, urfänip-sít, căträ soáre; **He felt that the man was completely ~ed** Lu-a-duchí că eásti dip căträ soáre

IMPOVERISHMENT s. scădeáre, sgulughíre, ftuhipsíre, urfänipsí-re, urfänisíre

IMPRECATE vb. (*to invoke evil upon smb.*) vblástim, vblástin

IMPRECATION s. blástém, cătáră, G: mândză

IMPRESSION s. entípuse, fiyúră

IMPRESSIVE adj. fanúmin, fiyurát; mă-sa l'-fu!

IMPRESS ON ONE'S MEMORY vb. vstămbuséscu tru mădúuă

IMPRISON vb. bag brénda → JAIL

IMPRISONED adj. nclís, flucusít

IMPRISONMENT

IMPRISONMENT s. ânclídeáre, ânclídire, flucusíre, häpsâníre

IMPROPER adj. (*unsuitable*) ni-uidisít

IMPROVE vb. (*to correct, to amend*) vndréptu, vndriptédz; (*increase*) créscu; (*to embellish*) mušiťascu; (*to heal*) vvíndic

IMPUDENCE s. (*effrontery, insolence*) ní-arušináre, ni-arušnáre, yumärlâche

IMPUDENT adj. (*insulting, rude, saucy*) ní-aruš(i)nát, ní-aruš(i)nós → SHAMELESS

IMPUISANCE s. slăbeáčă → WEAKNESS

IMPULSE s. anăngăsíre

IMPULSION s. → IMPULSE

IMPULSIVE adj. astráptu, -ptă, -ptâ, -pte; himusít

IMPUNITY s. ni-pidhipsíre

IMPURE adj. ni-curát; (*morally ~*) pângân(ips)ít

IN adv. (*within*) năúntru (*and năúndru*), núntru; **They walked ~**
Intráră núntru

IN prep. 1. tu; **Do you have grape vine ~ your yard?** Ai luzincă tu ubór? 2. prit, prítu; **He lost his way ~ the woods** S-chirdú prit pădúrī; 3. tru, ntr(u); ~ **November** tru Brumár; ~ **these places** tru aíste lócuri; **the wound that I have ~ my heart** arána ţe am ntru ínimă; 4. pi, pri; ~ **the days when** pi dzâlile cându; ~ **the sunlight** pi soáre; ~ **the moonlight** pri lúnă or pi lúnă; **You torment yourself ~ endless crying** Ti deápirí pri un plângu; **One of theirs is ~ danger** Un di-a lor eáste pi chíndhin; 5. (rare) n, N: ân

IN A BAD HUMOR adj. cu cúrlu n sus

IN A BAD STATE adj. cătră soáre

IN A BLUE FUNK adj. cu ínima strímtă

IN ABUNDANCE adv. cu mnáta

IN A CRACK adv. tu-úna → IMMEDIATELY

IN A HURRY adj. and adv. ayisít, ayiusít, ayíu, ayuñisít, cu ayiuseálă, pi-arächíte

IN A JIFFY adv. (*in a very short time*) tu-úna → IMMEDIATELY

IN A LITTLE WHILE adv. dûpă niscântă oáră

IN ALL POSSIBLE WAYS adv. a mórtului

IN A LOW VOICE adv. păgăñór (*and pâgâ-*)

IN A MOMENT adv. tu-úna → IMMEDIATELY

IN AN AWFUL PLIGHT adv. cătră soáre, trâ nivideáre

IN

- IN A PROPER MANNER** adv. || DIARO 326: cum-lipseăști adj, adv
IN A SHAKE adv. tu-únă → IMMEDIATELY
IN A SORRY PLIGHT adv. trâ ni-videáre
IN A SPLIT SECOND adv. tu-únă
IN A TIGHT SQUEEZE adv. ndisít → TROUBLE
IN A TRICE adv. tu-únă → IMMEDIATELY
IN A TWINKLING adv. tr-únă hópă
IN BED adj. and adv. (ant. **out of bed**) culcát
IN BROAD DAYLIGHT adv. nádză-dzúuă
IN CHARGE s. tăpár, máru
IN CHILDBED adj. mitrícă, mă-
IN COMPANY adv. carşí
IN DEFIANCE OF trâ píca a
IN DETAIL adv. pân tu per, pân la şile
IN EAGER RIVALRY adv. cari di cari ma (+ adj.); un spri un di
(+ adj.); it is/was hard to decide who was more brave ~ ireá un
spri un di gioñ
IN FOR A PENNY, IN FOR A POUND ~ || gioácă préftu di bilé, BASME
406
IN FRONT adv. nínte (and nínde), năínte, dinăínte, dinínte
IN FRONT OF prep. dinăínte di, dinăíntea a
IN GOOD TIME adv. → TIME
IN GREAT NUMBER adv. (of people) ca tră Stâ-Mărie (lit. 'as on
St. Mary's [Day], ' i.e. crowded)
IN LOW SPIRITS adj. (depressed) cu cûrlu n sus (lit. 'with
one's ass upwards')
IN NO WAY adv. || pa-pa-pá; ba-ba-bá; cu vâră trop, BASME 489;
iuvaşuvá (sic), BASME 59
IN ONE'S OWN PERSON singuríc, singurúş
IN OPEN DAYLIGHT adv. nádză-dzúuă
IN ORDER TO cj. s, să, tra s-, tra si, ca să, ca s-; You have
to get wet ~ eat fish Va s-ti udz ca s-mâti pészâ || Cru: tasă or
tas, 253
IN OTHER WORDS deméc, óste, vadzâcă || vai dzâti, BASME 8; va-l'
dzâti, BASME 336
IN PERSON adv. singuríc, singuríş
IN REALITY adv. (indeed, actually) naévea
IN SHORT (to make few words of it) ţe ncoa, ţe nclo

IN

- IN SOME WAY OR ANOTHER** || cum ni-cúm, BASME 256
- IN SPITE OF** trâ píca a; ~ **that** cu túte aíste || BASME 487: cu túte-aéste
- IN STREAMS** adv. zántúnă; **blood flew** ~ sândzile fudzeá zántúnă
- IN TERMS OF:** You could not see anyone better ~ behavior and youthfulness Nu s-vidzú ma bun di port ș di ñáte
- IN THE BEGINNING** adv. ma naínte
- IN THE BLOWING OF A MATCH** adv. tu-úna → IMMEDIATELY
- IN THE DEAD OF THE HEAT** tu (a)yía a căloárilei
- IN THE DIRECTION OF** prep. cătră (and cătră) → TOWARD(S)
- IN THE DUMPS** adj. (depressed, down in the mouth) cu cûrlu n sus
- IN THE DUSK** adv. tu amurdzítă, tu murdzítă, tu mûrgu, tru mur-dzíš, G: tu mûrgiu; cătră la toáca
- IN THE END** adv. tu sonî, nai tu sóne, nai ăn coádă, până ma dinăpói
- IN THE FIRST PLACE** (first of all) únă
- IN THE FLOW OF CONVERSATION** (by dint of talking) di zbor zbor
- IN THE FUTURE** (from now on) de-auá ș-nínte
- IN THE MIDDLE OF** prep. (as ~ a forest) tu buríclu a, tu burí-clu di || HRISTU 2: namăsa di
- IN THE TWILIGHT** adv. tru murdzíš → IN THE DUSK
- IN THE TWINKLE OF AN EYE** adv. ti un stic → SUDDENLY
- IN THE UPPER PART OF** prep. strâ
- IN TIMES OF YORE** adv. || nă oáră ș-tu nă étă, BASME 84; tu nă étă, BASME 42
- IN TROUBLE** adj. ndisít
- IN TWO TICKS** adv. tu-úna → SUDDENLY
- IN VAIN** adv. áhristu, bathavá [t-h], batiavá, boş, geába, má-tea, nafile, n-cot, tu cácu, vânăt, vânátu; His effort was ~ N-cot âl' fu zahmétea or Cilistisirea l'-fu vânătă; All has been ~ Nafile sunt toáte; But ~, Lena (Helen) was not for him Ma, boş, Lena nu erá trâ nás || ciurúchi, DIARO 259; I fed them ~ lâ ded mâcári cuturú, DIARO 29; cot, HRISTU 3
- INACTIVITY** s. stáre, stăteáre, șideáre, ni-lucráre, aryíe, ri-pás
- INANE** adj. (empty, insubstantial) gol; (silly) glărëscu
- INANITION** s. foáme, ni-mâncáre
- INAPPROPRIATE** adj. (not proper or suitable) ni-uidisít

INAPT

INAPT adj. anícan → INCAPABLE

INATTENTIVE adj. (*heedless, unmindful*) bóşcu, -şcă, -ştâ, -ste

INAUSPICIOUS adj. (*unfavorable*) năhuséť

INCALCULABLE adj. ni-numirát, ni-ruminát, ni-misurát

INCANTATION s. discântic, discântare, discântătură

INCAPABLE adj. anáxiu, *m pl -cṣi*, *f pl -xe*; also náxu; ané-sustu. *m pl -sustâ*, *f pl -suste*; aneaprócup, anaprócup, anícan-

INCAPACITATE vb. (to maim) ▶săcătisescu

INCARCERATE vb. *chic năúntru* ⇒ JAIL

INCARCERATE vb. (to imprison) vîncărca, vîncărca; **INCARNATE** vb. (to embody) vântrupuése, vîntrupușădz || CUNIA 160: chiuluése

INCARNATION s. ntrupusáre

INCENSE s thimn̄ámaš thimeámaš || GSus: vasíleac, CL 263

INCENSE vb. (to anger) ▶furchisescu, ▶vinătusescu, l'-mâc uréscile

INCENSE vb. (to perfume with incense) *dau cu thimnătólu, vthimnitéscu* | **Pes:** *thimnitusescu*, cl 262

INCENTIVE s. (incitement, stimulus, spur) mucaéte, știúr

stiúri f sg. stiuri [stiur̩i] pl (1 sv

INCERTION \rightarrow apărărită \rightarrow BEGINNING

INGESSANT adj. (ceaseless, unceas-

INCESSANTLY *adv.* *inda* = CONTINUOUSLY

INCERTITUDE *n.* (uncertainty) ni-sivu

INCERTITUDE s. (uncertainty) m. siyálfene
ENGE n. záh. m. ni pélmš

INCH S. not an ~ ~ hi palmia

INCIDENT s. (*occurrence, event*) cuşamete; (*ill-iated ~*, *caraláie*)

INCITE vb. (to urge on, to stimulate) *schin-, *scor-, ananga-
săescu

INCITEMENT s. schnatura

INCITING adj. cártilivos, -oasa; cártilos, -oasa

INCIVILITY *s.* *huryeātā*

INCLINATION s. (bow, bent, predilection) aplicare, prutimisire, prutimsire; (talent) doără

INCLINE s. *aripidină* → SLOPE

INCLINE vb. (to bow) **vapléc**, **vnclin**

INCLINE ONE'S STEPS TO vb. ă-u dau cătră → TURN ONE'S STEPS TO

INCLUDE

- INCLUDE** vb. ncurpilédz → COMPREHEND
- INCOGNITO** adv. tiptíle; **He was dressed** ~ Erá fáptu tiptíle
- INCOME** s. (a)iráte → EARNINGS
- INCOMPATIBLE** adj. ni-uidisít
- INCOMPETENT** adj. ni-știút, ni-fricát, ageamí, ageamíu || CUNIA 7, 206: agimít, nipurucupsít, nipurucupsít
- INCOMPLETE** adj. ni-bitisít, ni-burít
- INCONCEIVABLY** adv. ~ cum soť nu áre → MATCHLESSLY
- INCONGRUITY** s. ni-uidisíre
- INCONSIDERATE** adj. ni-uidisít, astráptu, -ptă, -ptâ, -pte
- INCONSIDERATELY** adv. fără nisáfe
- INCONSTANT** s. nu sta pri únă; (*flighty*) nu-l' angreácă míntea
- INCONTESTABLE** adj. (*authentic, genuine, pure*) di sárică
- INCONTINENT** adj. aspártu, -rtă, -rțâ, -rte
- INCONVENIENCE** vb. ▶angulcéscu, nu dau ariháte
- INCORPORATED** adj. (*of an artisan*) isnafcí
- INCORRECT** adj. stipsít → ERRONEOUS
- INCORRIGIBLE** adj. (*depraved*) aspártu. -rtă, -rțâ, -rte
- INCREASE** s. creáštire, crișteáre, ngrušeáre, adăvgáre, adăvgă-túră, adăvgámíntu, avgătire; (*as of prices*) alináre, artirsíre
- INCREASE** vb. créscu; (*as of boiling milk, of dough, of a boaster*) ▶căbărdiséscu, ▶adávgu; **We want to ~ our wealth** Vrem s-nă adăvgăm aveárea; (*of a tax*) ▶angréc; **He wanted to ~ their duty** Vru s-lă angreácă; alín, artiriséscu, artirséscu, ▶nmultăscu
- INCREDIBLE** adj. → UNBELIEVABLE
- INCREMENT** s. (*addition, increase*) adăvgáre, adăvgámíntu, adăvgătúră, creáštire, crișteáre
- INCRIMINATE** vb. fac sibépi
- INCUBATE** s. cluțéscu → HATCH
- INCUBUS** s. móră → NIGHTMARE
- INCULPABLE** adj. ni-stipsít || PC: ni-căbătlí
- INCUMBENT** adj. (*imposed as a duty, obligatory*) ipuhriuticó
- INCURSION** s. irúse, irúše, năvál, năválă
- INDEBTED** adj. burgilipsít; s. burgilâ
- INDECENCY** s. ni-aruș(i)şnáre
- INDECENT** adj. ni-aruș(i)nát
- INDECISION** s. induíre, ni-siyurlíche
- INDECOROUS** adj. (*unseemly, not in good taste*) zdángan

INDEED

INDEED adv. di alihea, di alíthhea [a•líth•h̥a], dialihealui;
N: alihira; aríhina, avér, di-avér, **Gop:** drâhea, ca drâhea; tamamaná (*sic*), tuónti || de-a ghínealui, BASME 95

INDELICATE adj. (*of people*) zdáangan

INDESCRIBABLE adj. || **Cru:** nu āncápe zbor, 205

INDEX FINGER s. anat. (*fore finger*) || ALR 1604: pilicár

INDIAN CORN s. → CORN

INDIAN FILE adv. (*in single file*) arádha

INDICATE vb. (*to indicate, to point out*) ▶aspún, ▶fániruséscu,
 ▶pärastáséscu, ▶pärastiséscu

INDICATION s. (*solution*) cáráre; **could not give him any** ~ nu
 puteá si-í da váră cáráre

INDICT vb. (*to charge with an offense*) ▶cătiyurséscu

INDICTER s. (*prosecutor*) dâvágí

INDICTMENT s. cătiyursíre, dâvágilâche

INDIFFERENCE s. adhyeafuríe

INDIFFERENT adj. adhyeáfur; (*unbiased*) driptátic

INDIGENOUS adj. di-a lóclui

INDIGENT adj. (*needy*) ni-avút → POOR

INDIGNATION s. → ANGER

INDIGO s. (*ca blue dye from plants*) civitlîe

INDIRECTLY adv. pri-lárgu

INDISCREET adj. dišclís

INDISPOSED adj. ni-p(u)tút → SICK

INDISTINCT adj. alăcít, ni-acăchisít

INDIVIDUAL s. ínsu, om. citămán

INDOLENCE s. ni-mucaéte

INDOLENT adj. dânglără, f -roáñe, m pl -rádz, f pl -roáñe;
 haramufái, pl haramufáiañ; armăsătór; tăvlâmbă, -bádz, -boáñe

INDOLENTLY adv. cu alăsáre

INDOORS adv. núntru, núntru

INDUCE vb. úmplu cáplu, bag di cále → PERSUADE

INDUCEMENT s. umpleáre, úmplire

INDULGE vb. yăryărédz; 3 sg impers. mi yăryăreádză s; I ~ in
 strolling Mi yăryăreádză s-mi priímnu

INDULGE IN LECHERY vb. curvăriséscu

INDURATE vb. (*to make hard*) vârtușéscu → HARDEN

INDUSTRIOUS adj. (*diligent*) ni-șidzút || ALR 1619: lucrătór;

INEBRIATE

HRISTU 11: lucărtor

INEBRIATE s. ambitătór

INEBRIATE vb. vadár stíngăle → GET DRUNK

INEPT adj. (unfit) ni-uidisít, astângu, zérvu; (*incompetent*) apló; (*lacking sense or reason*) glar

INERT adj. (*sluggish*) muláşcu, -şcă, -ştâ, -şte

INESTIMABLE adj. arúspu, -spă, -schi, -spe; ni-ahärzít

INEXPENSIVE adj. éftin

INEXPENSIVENESS s. (*of goods on the market*) eftinie, eftinătate, eftineátă

INEXPERIENCED adj. ageamí, ageamíu, ageamít, agimít, (a)rúd, ni-imnát, ni-ştiút

INEXPRESSIBLE adj. || *Cru:* nu ancápe zbor, 205

INFAMOUS adj. átim, fătă láie, póndu, sémnú → ABJECT

INFAMY s. atimie, băbisliche, edepsâzlâche, fără-cále, firaunlâche, muşiteátă, muşuteátă, paranomíle, pizivinglâche

INFANT s. níphiu → BABY

INFANTRY s. pizúră; *Turkish* ~ nizáme

INFANTRY MAN s. aschirli, ascherlâ, imnár, nifér; nizám; stratiót, suldát

INFATUATED adj. ayăpisít

INFECT vb. (*to catch or transmit a virus*) vmulipséscu, vas-cúchiu; **Flies have ~ed the food** Mâcárea u-ascucheáră múştile

INFECTED adj. (*as of meat in a place with flies*) ascucheát

INFECTION s. med. mulipsíre

INFER vb. vangucéscu → GUESS

INFERIOR adj. (*in social origin, quality or taste*) adj. ápcu, ghi(ghi)ftéscu, próstih, di cătră la cúsbra; (*as of the lower layer of a pie*) di prighiós; (*prefix*) palú-, as: an ~ man palúom; (*of low quality*) an ~ sheep palú-oáie

INFERTILE FIELD s. târtârác

INFEST vb. (*with pest*) puşcl'édz, mpuşcl'édz

INFESTED WITH VERMIN adj. piducl'ós, biducl'ós; **to become ~** vpiducl'édz, piducl'éscu, biducl'éscu

INFIDEL adj. ápistu, m pl ápiştâ, f pl ápiste; căúr, dinsâz, gheaúr, imansâz, pabés, babés; (*of a Muslim*) puríndu

INFIDELITY s. băbisliche

INFILTRATION s. intráre, pitrúndire

INFIRM

INFIRM adj. azmét, s(c)lab, f -bă, m pl s(c)laghi; vlângu

INFIRMITY s. săcătlíche, -lâche; slăbeátă, -bíle, -bínță

INFLAME vb. vapríndu

INFLAMED adj. aprés, -reásă, -réši, -réáse; aprímsu, -msă, -mși, -mse; aprímtu, -mtă, -mțâ, -mte; ncăldurát, ncuñát

INFLAMMATION s. med. (as of a boil) coătire, cuțeáre; ~ of the spleen (of sheep) dalácă, dălácă, duloáge; adj. dălăcós, -oásă

INFLATED adj. umflát, căbărdisít

INFLATION s. (difficult time for ordinary buyers) scumpeáte, scumpeátic, scumpié

INFLEXIBLE adj. (of people) ni-apuadús, ní-apudús

INFLUENTIAL adj. greu, amisticát; an ~ man om amisticát

INFLUENZA s. arémă, sináhe, sirmíe

INFORM vb. dau habáre, vplirufuriséscu, vplirufurséscu → LET KNOW

INFORMATION s. plirufuríe, plirufurisíre, plirufursíre

INFRACTION s. călcáre

INFREQUENT adj. (a)rár

INFRINGE vb. (to transgress, to violate) vcálcu

INFRINGEMENT s. călcáre

INFURIATE adj. aprés → ANGRY, INFURIATED

INFURIATE vb. varcédz, vngíndu, vnsárpic

INFURIATED adj. arciuít, aprés, gindós, inătusít, vârлу

INGENIOUS adj. feámin, theámin, heámin, seámin

INGENUITY s. mínte

INGRATE adj. aháristu

INHABIT vb. şed, bănedz

INHERIT vb. clirunumséscu, afúm ugeáclu; He is leaving behind no son to ~ him Nu alásă hilu s-l'-afúmă ugeáclu

INHERITANCE s. clirunumsíre, clirunumíe, numíle, miráze

INHERITED adj. clirunumsít

INHIBIT vb. (to deter) dau ibréte (la)

INHUMATION s. ngrupáre → BURIAL

INHUME vb. vngrop → BURY

INIMICAL adj. duşmánós, -oásă; duşmánéscu, -eáscă

INITIATE vb. (to begin) (a)hiurhéscu; (to lay the foundation) bag par; (to instruct) v(a)nvet, vvet; (to take origin) nțep → ORIGINATE

INJUDICIOUS

- INJUDICIOUS** adj. ni-aduchít
- INJURE** vb. (to wrong, to hurt) •agudéscu, •vlápséscu
- INJURED** adj. (morally, juridically, etc.) adhichipsít; (also physically) frâmtu, -mtă, -mtâ, -mte
- INJURIOUS** adj. (hurtful, detrimental) zñiseáric
- INJURY** s. vlápsim (DDA 1274: pl ?)
- INJUSTICE** s. strâmbătăte, strämbeátic, ni-driptáte, ni-drip-tatică, adhichíe, dhichipsíre
- INK** s. miláne, muláme
- INK-WELL** s. călămár
- IN-LAWS** s. coll. cusráme, cusríme; (*the relationship of ~*) cusríle
- INMATE** s. ânclís, flucusít, häpsânít
- INN** s. tavérnă, hâne, cărvăsără || BELIMACE 99: utél and utéle
- INNARDS** s. lánúnumă → ENTRAILS
- INNKEEPER** s. hangí, mehengí, miengíu [mi•en•]; hängioáñe f
- INNOCENT** adj. curát, ni-amärtipsít, ni-stipsít, fâră níti un stépsu, ápă di lituryié, úše di băseárică; **He/she is not ~** Nu-i úše di biseárică → BLAMELESS
- INNUMERABLE** adj. ni-misurát, ni-numirát
- INOCULATE** vb. med. •vătinipséscu, •simnédz
- INOCULATION** s. med. vătináre, vătinipsíre, simnáre
- INOPPORTUNE** adj. achéryiu, m pl -ryi, f sg/pl -rye
- INOPPORTUNELY** adv. áchira
- INQUIETUDE** s. (uneasiness) angúsă
- INQUIRY** s. istindáche, xitásíre, xităxíre → MAKE INQUIRIES
- INQUIRY** vb. || BELIMACE 99: scărmináre
- INROAD** s. năvál, năválă, irúse, irúše
- INSANE** adj. zúrlu; **to become ~** häzuéscu di mínte → CRAZY, MAD
- INSANITY** s. zurleáťă, zurláme, zurlíľe, cicărdisíre
- INSATIABLE** adj. ni-saturát
- INSATIABILITY** s. ni-saturáre
- INSATIABLE** adj. ásot
- INSATIATE** adj. ásot
- INSCRUTABLE** adj. nipitrúmtu; ~ **darkness** únă lăiáťă nipitrúmtă
- INSECT** s. bubulíc, bumbărác, rímă; (winged ~) burdufoártică
- INSECURE**: **to be ~** šuvăéscu, mi clátin
- INSENSATE** adj. (foolish) zúrlu; (brutal) fuvirós, -oásă

INSENSIBLE

INSENSIBLE adj. nī-aduchít

INSENSITIVE adj. ni-aduchít

INSEPARABLE adj. ni-dispărtât

INSERT vb. ▶bag

INSET vb. ▶bag

INSIDE adv. núntru (*and* núntru), năúntru, năíntru; **from** ~ dinăúntru, dinaúntru

INSIDE OUT adv. anápudha, tersené, napudhíalui

INSIDIOUS adj. şirét, -reátă, -reț, -reáte → CUNNING

INSIGHT s. pireátă

INSINCERE adj. ~ alávdă făsúlile ş-mâcă cárne (*lit.* 'praises beans but eats meat')

INSINCERITY s. tácma

INSIPID adj. analut, sárbit

INSIST vb. mi angréc, mi arúc, mi bag (s), l'-cad furtié, l'-cad pri zvércă, mi duc arídhă, mi duc furtié, mi duc furtúnă, mi duc índa, l'-u íntru, l'-u stau arídhă, u-țân fúne, para-ngréc; **He ~ed a lot L-si arcă múltu || bag cicior, HRISTU 49**

INSISTENCE s. (a)ngričáre, pricădeáre

INSOLENCE s. nadanlâche

INSOLENT s. arsíz, dângă

INSOMNIA s. (*sleeplessness*) ni-durñíre, ni-nsumnáre, ni-sumnáre, ni-sómnu

INSOUCIANCE s. (*unconcern, lack of care*) adhyeafuríe

INSPECTION s. (*checkout, appraisal*) xităxíre

INSPECTOR s. (*controller*) meimúr

INSPIRATION s. (*illumination*) fótise, fótise búnă

INSPIRE WITH CONFIDENCE vb. am bésă; **The month of March does not inspire one with confidence (because winter may return)**
Márçul nu-áre bésă

INSPIRIT vb. (*to infuse spirit or life*) inimuséscu

INSTALL vb. bag, ▶stălăéscu, ▶(a)stăséscu, ▶(a)stiséscu

INSTALMENT s. alíl-hisáp, hâște, f sg/pl

INSTANCE s. (*case*) || PC: únă

INSTANT s. minútă, stic, stih, stiymíe, ténghe, ténghiu, uríťă

INSTANTANEOUSLY adv. tu loc, pri loc, pi loc

INSTANTLY adv. máni-máni || Cru: ódma, 239

INSTEAD OF prep. tu loc di; ~ goats they found dogs Tu loc di

INSTIGATE

căpri deádiră di cāñ; n lóclu di, andí; **to ofer you an ordinary fur ~ a beaver** s t apúnă trâ castóre nă mišíne

INSTIGATE vb. (to incite, to urge) **vschin**

INSTIGATIVE adj. cārtilivós, -oásă; cārtilos, -oásă

INSTITUTION s. (religious ~) văcúfe

INSTRUCT vb. **vvet, vnevét, dau ócli; He ~ed his son to run away** l-deáde ócli a híl-su s-fúgă; dhidhăxéscu → ADVICE, TEACH

INSTRUCTION s. (studying) spudhíe; (teaching, advising) dhidhăxíre

INSTRUMENT s. hălăte; (~ of torture) hălăt di pidhimádz f pl

INSUBORDINATION s. ní-ascultáre

INSUFFERABLE adj. (unbearable) || CUNIA 207: ni-străxít

INSULT s. yumărsíre, prusvulisíre, prusvulie, ngiurătúră, tăxíre

INSULT vb. **vangiúr, vtăxéscu** → ABUSE, OFFEND

INSUPERABLE adj. ni-ntricút

INSURANCE s. siyurlíche; siyuripsíre

INSURE vb. **vasfălséscu, săylămséscu, v(a)siyuripséscu**

INSURGENT s., adj. sculát

INSURRECTION s. sculáre, minditúră, mintireáťă, panástase

INTACT adj. ni-cărtít; sustá invar.; (not plundered) ni-călcát

INTEGRITY s. (moral ~) érye

INTELLIGENCE s. mínte, mintéză (and mindéză); also: dișteptăciúne, cóngulă, góngulă, góngală; sicáră n cap (lit. 'rye in one's head')

INTELLIGENT adj. aflát; ~, but **unlucky** om aflát, ma fără căsméte; also: aduchitór, ascăpirát, 3 sg ári cap ligát, cu sicáră n cap (→ INTELLIGENCE), (cap) cu térciu, disfáptu, dișclís, diștéptu, diștiptát, duchít, duchitór, ligát, mintimén, pir or píră, pirgác, špírtu, štiút, theámin || drac di váli, BASME 89; drac di sum púnti, BASME 404; (om) cu drăñ, BASME 429 || **He is very ~ easti focu** (di dișteptu), (easti) pirâ, špirtu, yearyiru; Ári mínti si-la cur, DIARO 389

INTEND vb. am di pri mínte (si), ñ-u am tu mínte (si), am ni-éte, fac niéte || PC: mi minduéscu (să)

INTENDEDLY → DELIBERATELY, INTENTIONAL

INTENSE adj. (as of a fire) sâluiós, -ioásă → POWERFUL

INTENSIFY vb. (as of a fire) **vsâluéscu**

INTENTION

INTENTION s. niéte, náiéte, mínte, proéresi, scupó, **G:** imúte
INTENTIONAL, -LY adj., adv. castílea, castíli invar. maxús
invar.; xaryú *invar.*

INTER vb. **vacoápir** → BURY

INTERCEPT vb. **vacát**, bag tu mână

INTERCOURSE s. → COPULATION

INTERDICT vb. záptiséscu, záptáséscu, nu dau vóle

INTEREST s. intirés, ntirés, sinfér; (*of money*) toc, dhyeáfur, gheáfru; **The ~ lessens the principal** Tóclu mâcă cáplu; **to return with ~** dau paradz cu gheáfru || GSus: giáfru, cl 46; DIARO 99: simfér; **Everybody cares about his own ~** Cáthi om veádi simférlu a lui

INTERESTED adj. ntirisát; **to be ~** 3 sg: **•sinfiriseáste**; **•ntirisédz**

INTERFERE vb. mi bag, mi ameástic; **Do not ~!** Šedz pri oáuă-ť! (*lit. 'Sit on your eggs!'*); (*to clash*) mi ciucutéscu

INTERLACE vb. (a)mplátéscu (*and amblă-*), amplitéscu

INTERMARRY vb. **•l'aú**

INTERMEDDLE vb. mi bag, **•ameástic**

INTERMEDIATE adj. ñijlucán, ñilgiucán, ñiljucán, nojlucán, nol-gicán

INTERMENT s. ngrupáre → BURIAL

INTERMINABLY adv. índa → CONTINUOUSLY

INTERMINGLE vb. **•mintéscu**, **•ameástic**

INTERMIX vb. **•ameástic**

INTERPOSE vb. **•bag**

INTERPRET vb. (*to translate*) **•xiyiséscu**; (*to understand*) achi-cáséscu, acáchiséscu

INTERPRETATION vb. (*explanation*) exíyise, xíyise

INTERPRETER s. (*one who translates orally*) dragumán || DIARO 420: tergimén

INTERROGATE vb. || BELIMACE 98: scármin → EXAMINE

INTERROGATION s. (*law*) discoásire, istindáche

INTERRUPT vb. pricúrmu

INTERSECT vb. (*to meet on a road*) **•stávruséscu**, ncrutilédz

INTERSECTION s. astálitúră

INTERSTICE s. arăliche

INTERVAL s. (*gap*) arăliche, arălâche

INTESTINE

INTESTINE s. anat. mať → GUT

INTIMATE adj. (*marked by warm friendship*): they became ~ š-ľa dúhuríle

INTIMATELY adv. aproápe, aproápea

INTIMIDATE vb. cănușescu; Do not ~ him Si nu-l cănușești

INTIMIDATION s. cănușire

INTO prep. tu, pi

INTOLERABLE adj. || CUNIA 207: ni-străxít

INTOXICATE vb. vmbét → GET DRUNK

INTOXICATION s. (a)mbitáre, (a)mbitătúră, (a)mbitățâle, âm-bitățâe

INTREPID adj. nī-aspăreát, dâldâsít

INTREPIDITY s. ni-aspăreáre

INTRICACY s. (*perplexity*) mintitúră → CONFUSION

INTRACTABLE adj. (*as of a horse*) jindáric, uchealíu; (*of animals and people*) huilâ m, huiloáñe f; tabietlâ, vițeárcu

INTRICATE adj. cáršileát

INTRIGANT s. curcusír → INTRIGUER

INTRIGUE s. măcătúră, munăfícliche, munuflíche, muzevirlâche, ntăpătúră, scandál, schinătúră, scândala-mândala || (*mean machination*) DIARO 274: çuduşlâchi

INTRIGUER s. curcusúr, culcusúrī, munăfíc, muzavír, zizanigí || cútrâ, DIARO 339

INTRODUCE vb. (*to insert, to thrust in*) vbag, vărăstăsescu, părăstisescu; (*to bring in for the first time*) scot; They ~ed him to the emperor Lu scoásiră la amirălu; (*to lead, to bring into society*) dișclíd tu lúme

INTRODUCTION s. (*presentation*) părăstisíre

INTROMIT vb. vbag

INTRUDE vb. varúc (tu), vaúrlu

INTRUDER s. (*uninvited guest*) guldánec m, guldáncă f; G: (*of a woman who butts in*) mblustélă

INUNDATE vb. (*to flood*) vñec

INUTILITY s. (*uselessness*) hristié

INVADE vb. anăpădăescu, ncurpilédz, ncurpulédz, ncrupilédz

INVALID adj. sǎcát, sicát → CRIPPLED

INVALIDITY s. sǎcătlíche, sǎcătlâche

INVECTIVE s. cárínte

INVEIGLE

INVEIGLE vb. (to beguile, to entice) plānāséscu, bag pri sómnū

INVEIGLEMENT s. bāgáre pri sómnū

INVENT vb. scot, sufséscu; (to ~ a lie) uidiséscu nă minciúnă

|| CUVATA 3: chiuluéscu

INVENTION s. sufíe

INVENTORY s. cătăyrăfíe || Grannie knew (or remembered) things as if by ~ (i.e., completely) Máea li štia túti cătăyrăfíe, DIARO 186

INVERSE adj. anápudh, -dhă, -dz, -dhe; (adverbially) anápudha

INVERTED WRY → WRY

INVEST vb. vbag; ~ your money in a bank! Parádzl'i s-l'i badzi la báncă

INVESTIGATE vb. bag sítă, xităxéscu, xităséscu; discărfuséscu (and -câr-), discurfuséscu; (to search thoroughly) asgurñéscu

INVESTIGATION s. exétase, xétase, xităxíre, sităxíre

INVETERATE adj. aruzusít, bătălúsít

INVIDIOUS adj. nchismatáric → ENVIOUS

INVINCIBLE adj. ní-asvímtu, -mtă, -mtâ, -mte

INVOLUBLE adj. → SACRED

INVISIBLE adj. căípe invar.

INVITATION s. (a)cílimáre, călisíre, cupusíre

INVITE vb. (a)cíém, chem, urséscu, v(a)căliséscu (and -l'i-), cupăséscu, cupuséscu, (a)dhixéscu; You are ~ed to the table Hii ursít la meásă; It is me who ~ed you to have dinner with us Io ní-ti-aclimái pri meásă (stress on Io)

INVITED adj. (a)cílimát, călisít, cupusít

INVITING adj. (pleasant) nóstim, m pl -tiñ

INVOLVE vb. (incriminatorily) fac sibépi → IMPLICATE

INWARD adv. păgór; The land has sunk ~ again Lóclu si-a-lăsă năpói păgór

INWARDLY adv. (mentally) || BELIMACE 65: än vétea-a mea

IODINE s. iodh

IODOFORM s. iodhufórmă

IOTA s. yióta invar.

IRASCIBILITY s. heáre, hulíe, inagilâche

IRASCIBLE adj. căchiós, -oásă; gușturát, inagí → ILL-NATURED

IRK vb. → IRRITATE

IRKSOME adj. palú ntr-ócl'i (lit. 'a straw in the eye')

IRON

IRON s. her, pl heáre; (~ for pressing shirts, etc.) her; ~ good(s) ceácră; adj. di her

IRON vb. (to ~ clothes) dau cu hérlu, cálcu

IRON-FOUNDRY s. hiräríe, hiräríle

IRONMASTER s. hirár, yíftu, hälché, fávru, fávur

IRON-STORE s. ceacră, hiräríle, hiräríe

IRRECONCILABLE adj. ni-mbunát

IRREGULAR adj. || TULLIU 58: (as of a zone lacking evenness) grimós

IRRELIGIOUS adj. ápistu, -stă, m pl -ştâ, f pl -ste; dinsâz, m pl -âjî, f pl -âze; imansâz; pabés, -ésă, -éši, -ése

IRREPROACHABLE adj. ni-stipsít

IRRESOLUTE adj. andáulea [•daŭ•] || PC: ~ nu mi nămăşescu

IRRESOLUTION s. induíre

IRRIGATOR s. (enema pump) clistír, ylistír

IRRITABLE adj. inagí → HOT, ILL-NATURED, PEEVISH

IRRITATE vb. (to vex) ▶guştirédz, ▶năr(ă)éscu, ▶căchiuséscu; (to make sore) ▶afurñiséscu, asplinséscu, furchiséscu; This garbage ~s the skin Aéste cupríi afurñiséscu cheálea; (to ruffle) mâc uréclile || CUNIA 99: ▶săcăldiséscu

IRRITATED adj. asplinsít

IRRITATING adj. (uncomfortable, provocative) palú ntr-óclí (lit. 'a straw in the eye')

IRRITATION s. săcâlmáie, asplindíre, asplinsíre; dermat. (~ of the face because of much sweating) ruspeásă

IRRUPT vb. (to rush in violently) năvăléscu

IRRUPTION s. anăpădíre, năvál or năválă, irúse, irúše

IS vb., 3 sg. of BE eáste, i, -i [^i], i- [^i], u; Love ~ gone I vreárea dúsă (or Vreárea-i dúsă); My mind ~ confused Ñ-u míntea aráítă; Life abroad ~ very difficult Xeána și-u múltu láie

ISLAMIZATION s. nturchipšíre, turchisíre

ISLAMIZE vb. ▶(a)nturtéscu, ▶nturchipsescu, ▶turchiséscu

ISLAMIZED adj. turchipstí

ISLAMIZED ALBANIAN s. Túrcu, pl -rți, f Túrxă, pl -xe

ISLAND s. nisíe

ISSUE s. (going or coming out) işíre, insíre || (outcome, result) PC: insíre, insítă

ISSUE vb. (to come) yin; (to emanate, to come out) cur, ies or

ISSUE

es

ISSUE A CHALLENGE vb. u-cáftu (ngăceárea) cu luminárea (lit. 'to be searching for it [i.e., for trouble] with a candlelight')

ISTAMBUL s. Pole

IT pron. dis m, dísă f; nás m, násă f; ís m, ísă f; ~ is worthless! S-ti chiș pr-ísă! (lit. 'You may piss on it!')

IT GOES WITHOUT SAYING || Av: nu va zbor, BASME 503

IT IS DOWNING vb. impers. da dzúuă

IT IS NOT LAUGHING MATTER vb. nu-i a gioc

ITALIAN adj. italinéscu

ITALY s. || Cru: Italíe, 222

ITCH s. făyúră; derm. mâcătúră; (scabies) zgáibă

ITCH vb. (to have an) mi mâcă; Her tongue ~es U mâcă límba; to be ~ing for a drubbing mi mâcă sândzile || Why were you ~ing to say it? Ti mâca záva? DIARO 264

ITINERANT DEALER s. (peddler) manáfi, pl manáfeañ

IT'S ALL OVER dúsi; The food benefits you have enjoyed are all over ~ Dúsi curmána di an!

ITSELF: by ~ adv. (with no interference or support) di síngure; a spinning-wheel that span by ~ únă cicrícă te turțea di síngură

IVORY n fíldiș .

IVY s. bot. iádiră

J

JAB s. aguditúră; únă (lit. 'one,' i.e. 'one blow, a blow')

JABBER vb. discântu, mătin (pi virisíe)

JABBERWOCKY s. băbălire

JACINTH s. bot. zambilă, zămbilă

JACK s. (mechanical device used to lifte a heavy body) arutél, măcără; (a playing card) fândi m; (a male donkey) tăróñu

JACK vb. valín → INCREASE

JACKAL s. ceacál m, cicále f

JACKANAPES

JACKANAPES s. (*impudent*) ni-aruš(i)nát; (*conceited*) fudúl

JACKASS s. zool. täróňu; (*a stupid person*) glar

JACKDAW s. orn. chísă || *Cru: gáie*, 216

JACKET s. (*for women*) ceachét, geachét, cichét, jachétă; (*for men*) ilécă, iléche; also: cundándir, cundúš, cupärán, cupurán, dulâmă, dumulă, dulmă; duméciu, dumíciu, libadé; *Smr: pişlí*; săcáche, sălistră, sărăcúce, sitréé

JACKLEG s. mästuríciu, mbalumatí, cárpačiu, mpiticătór, ni-fri-cát, ni-imnát

JACK-PLANE s. (a)rucáne

JADE s. or adj. (*of a horse*) cárcaám, pl m -câñ; sarvál; (*dis-reputable woman*) dósă || *ALR 282: (of a horse)* cal psohiu

JADE vb. tăláéscu; l'i scot pétalile → EXHAUST

JADED adj. (*exhausted*) frâmtu, -mtă, -mtâ, -mte

JAG s. chípită

JAGGED adj. || (*as of a rock or of smb.' face*) chiuşilitícu, DIARO 278

JAIL s. hápse, hăpsáne, *N: hăpsänáu [•ná•u]*; also: bădrúme, bu-drúme, pudrúme, cútă, filăchíe, fălochíe, nclisoáre, sândáne, zăndáne (*and zân-*), zundáne; *in ~ núntru; to be in ~ stau tu ară-tíme* || *VELO 49: zăndaníf*

JAIL vb. vncíd, bag brénda; bag tu-a boilor, bag (*or chic*) năúntru, flucuséscu, hăpsânéscu

JAILBIRD s. hăpsänít

JAM s. (*a fruit food*) măgiún, măgiúne

JAM vb. vcálcu, vndes, nturtédz, vstrimuxéscu

JAMB s. (*as of a window*) pirváză, pirváze

JAMBOREE s. băiráme

JANGLE s. cárçáníre

JANGLE vb. cárçánéscu

JANISSARY s. ianítăr, yeanițár

JANUARY s. yinár; *N: culugéu, culujég*

JAPE s. ardeáre → JEST

JAPE vb. nglím, nglimédz

JAR s. (*container*) chiup, chiúpă, chiúpe; birbílu; ghium (~ *for preserves*) chisále; (*large ~, usu. for water*) pitháre

JAR s. (*a harsh sound*) cárçáníre; (*jolt*) zgătănáre; (*quarrel*)

JAR

ncăcitúră (and ngă-)

JAR vb. cârtânescu

JASMINE s. iasmín, iasimín

JAUNDICE s. gălbináre

JAUNT s. ghizére, priimnáre, piripát, tifiríce

JAUNTY adj. (sprightly) sárpit; (lively) șpítru invar.; (debonair) eváscu; sârbu, -rbă, -rghi, -rbe

JAVELIN s. cămác, cămáche

JAW s. anat. fálca

JAW vb. băndurédz

JAWBONE s. anat. ciol'

JEALOUS adj. ftuñárcu, zilár, zułár, zułáric, zilip(i)seáric →
MAKE ~

JEALOUSY s. zil', zălie, zilie, zúle; out of ~ tră zilie || érgu,
BASME 220, 376, 405

JEER vb. vbuiséscu → MOCK

JEHOVAH s. dumnidză

JEJUNE adj. (dull) ánuștu, m pl ánuștâ; (childish) ficiuréscu

JELLY s. (fruit ~) pelté; (meat ~) păcé, pihtíe; to beat smb.

into a ~ chisédz oásile

JELLY vb. pihtuséscu

JENNET s. (female donkey) tăroáñe

JEOPARDIZE vb. chindinipséscu, dăldăséscu, dăldiséscu

JEOPARDY s. piríclu

JERK s. (tw) zmuldzeáre, zmúldzire; (a foolish person) glar →
STUPID

JERK vb. vzmúlgu

JERSEY s. Bit: chină

JEST s. ardeáre, măitápe, mbizuíre, péză

JEST vb. to ~ with edge tools = ñ-bag cáplu tu tástru

JESTER s. suitár m, suităroáñe f

TESTING s. măitápe → JEST

JET s. azvoámire, azvumeáre

JET vb. (a)zvóm → SPOUT

JETSAM s. nicătúră

JEW s. uvréu; also: cifút, ciufút, mătúr

JEWEL s. giuvaír m, or giuvaíre f; givaricó, giuvaricó; (a
valuable person or thing) máre lúcru di; a ~ of a girl! máre

JEWELLER

lúcru di feátă!

JEWELLER s. giuvaírgí

JEWESS s. uvreáuă, uvrídha

JEWISH adj. uvréscu, -vreáscă, -vréştâ, -vréști

JIB vb. (to refuse to proceed further) ▶stăpuéscu

JIBE vb. ~ hiu pri únă cále cu, hiu pri un zbor cu → AGREE

JIFFY s. minút, minútă → MOMENT

JINGLE s. zângâníre

JINGLE vb. zângânéscu

JINN s. stihíe, zân (and dzân)

JINX vb. leg, (a)măghipséscu

JITTERS s. sârbislâche; to have the ~ ~ šápti-óptu ñ-si dûte

JITTERY adj. nevricó, m pl -cáz

JOB s. (work) lúcru; (occupation, chore, task, matter) G: istréte; a woman's ~ istréte mulireáscă || (employment) pâne, BASME 119 → TAKE A ~

JOB'S CAT → CAT

JOIN vb. ▶alächéscu; N: valichéscu, mi bag; I ~ed the hora Mi băgái tu cor; to ~ hands with smb. ñ-l'au mâna cu; (to put together) fac únă

JOINER s. maríngu → CARPENTER

JOINING s. alichíre

JOINT s. anat. prinód, nclítúră, clídhuse → PUT ONE'S ARM OUT OF ~

JOINT adj. (knitted, as of brows in anger, etc.) (a)misticát; ~ brows dzeáne amisticáte

JOIST s. (as in a ceiling) témlă

JOKE s. șică, șicáe, șacáe; N: glímă, nglímă; gifă, schérță, háze

JOKE vb. nglím, nglímédz, nglímuéscu, nglíñéscu, fac șicáe or fac nglíme; N: șuguéscu, șiguéscu

JOKER s. șicágí

JOKING s. nglímáre

JOKINGLY adv. anglímea, nglímă; (cu) aházea

JOLLITY s. hărăcupíle, hilăríe

JOLLY adj. hăriós, -oásă; hărăcóp, -oápă, -óchi, -oápe

JOLT s. (sudden shock) zdrucináre, zdruncináre; (a quick blow or knock) agudíre

JOLT

JOLT vb. **•asdrúťin**, zdrúnťin, zdrúcin

JOLTING s. zgățänáre

JOSTLE vb. **•ciucutéscu**

JOT: not a ~ cât ghitrișca; níti únă chicută; cât trâ yitrie →

AT ALL

JOUNCE vb. zdrúťin, zdrúnťin, zdrúcin, zdrúncin; **•ascútur**

JOURNEY s. dúcă, sefér, tăxidhe; I am undertaking a ~ mi duc tăxidhe; an hour's ~ nă sáte cale; I wish you a good ~ Oáră búnă! Cale ambár! or Oáră búnă s-cále-ambár! to make a ~ fac sefér

JOURNEY vb. alág, tăxidhipséscu

JOURNEYMAN s. mástur

JOVIAL adj. hăriós, -oásă; hărăcóp, -oápă, -óchi, -oápe

JOWL s. anat. fálcă, ciol'; (cheek) fátă

JOY s. haráuă, N: hráo; Gop, Mul: hroa; hărăsíre, bucuríle, văsălie; He was jumping for ~ Di hroa săltá → BE BESIDE ONESELF WITH ~

JOY vb. **•hăriséscu**, **•mbúcur**; obs. mi búcur

JOYANCE s. haráuă, hărăsíre

JOYFUL adj. hăriós, hărós, hărăcóp → JOVIAL

JOYFULLY adv. hăriós, hărós

JUDAS s. (hypocrite) Iúdha

JUDGE s. giúdic, giudicător, catí, mustăndic

JUDGE vb. (at law) **•giúdic**, **•criséscu**; We will have a trial in court Va nă giudicăm la huchiumáte; (to think) **•giúdic**; Think and then speak! Giúdică și-apóia zburá!

JUDGEMENT s. giudéț, giudicătă, críse, fitfáe; last ~ nfricu-șeátlu di giudéț, giudéțlu putút; (verdict) ileáme (and ilá-), ileáne

JUDICIOUS adj. aduchít; cu sicáră n cap (lit. 'with rye in one's head') → INTELLIGENCE; ~ people cápite cu térciu

JUDICIOUSLY adv. sustá

JUG s. ghium

JUGFUL: not by a ~ = Sănătăte! (lit. '[I wish you] health'); Mútă-u míntea! (lit. 'change your mind [about that]')

JUGGLER s. pihliván, ghioz-boiagí

JUGGLE SMB. OUT OF HIS/HER MONEY vb. (a)ghismédz

JUICE s. (of a fruit; also the liquid part of cooked foods) dzámă

JUICY

- JUICY** adj. dzămós, -oásă; mustós, -oásă
- JUICE** vb. (*usu. of grapes*) mustuséscu
- JUICE UP** vb. inimuséscu
- JUJUBE** s. țindzífă, dzindzófă
- JUJUBE-TREE** s. țindziféu
- JULEP** s. (*a drink*) salép or sălépe
- JULY** s. alunár, curíc, cuptór, iúliu
- JUMBLE** s. mintitúră (*and mindi-*), mintireáje (*and mindi-*), ghiliști [*•lişt'*] f pl; in a ~ (*disorderly*) adv. darmadán
- JUMBLED** adj. birdhipsít, mbirdhuít
- JUMBLE UP** vb. ▶mintéscu, ▶birdhipsescu, ▶mbirdhuéscu, nbirdhuéscu, ▶ambărtuséscu; (*of the sea, of smb.'s mind*) (a) lăcésescu
- JUMP** s. sáltă, (a)sáltáre, ansăritúră, antrisătúră
- JUMP** vb. (a)nsár, arsár, alsár, antrisár (*and andri-*), (a)sál-tu, dau nă sáltă; N: astrisár; He ~ed over it Ansări prísti nás; to ~ too high or too far paransár
- JUMP FOR JOY** vb. sáltu di hroa; to jump out of one's skin for joy ~ n̄-si fită Hristólu n cásă; nu mi ncap stráñile || gioc pri únlu cior, BASME, 430
- JUMPING** s. (a)nsărire; (as a fence) andrisărire, astrisărire
- JUMPY** adj. nevricó, m pl -ádz; sârbéscu, -eáscă, -éštâ, -éşti
- JUNCTION** s. (*of two roads*) triyeáuă
- JUNCTURE** s. (*a critical time or state of affairs*) anághe
- JUNE** s. cirișeár, cireşár, țirişár, chershár, heristí, thiristí
|| F: chirăsár, SarD 38
- JUNIPER SHRUB** s. găbjéu (*and gâb-*), giuneápine
- JUNK** s. viclítúră || ciurúchi, DIARO 259
- JUST** adj. (*of people*) ndréptu, driptátic, mbróstu; cu crútea n cap; 3 sg: ímnă cu zíya n brâu
- JUST** adv. (~ when, ~ like, etc.) tam, tamám, tamamá, tamamaná; trâši, tăši (*and tâši*), tiši; ~ then tâši atúmtea; anílea; ~ like a dancing bear anílea ca úrsa cându gioácă; cât or cât-cât; The night had ~ fallen Cât aveá murdzítă; ayiú; I have ~ escaped! Ayiú ascăpái ş-io! jústa; Just fancy! Ba! Bre-bre-bre! ~ in case trâ sinudhíe
- JUSTICE** s. driptáte, driptátică, dhíche || to administer ~ fac driptáti PC
- JUVENILE** adj. ficiuréscu, -eáscă, -éštâ, -éşti

K

KAFFEECLATCH s. láfe, muabéte

KAPUT adj. (utterly defeated) azvímtu, -mtă, -mțâ, -mte; bătút, surpát; (made useless) nturtát, adrát bóză

KARAKUL s. (fur) || strayáni, DIARO 88; carachiúli, DIARO 179

KEEN s. (lamentation for the dead) boátit

KEEN adj. (mentally alert) pir, pírgác; spírtu invar.; (sharp) nturyisít, (s)truxít; (as of eyes) bun, m pl buñ; (nuts) miraclí

KEEN vb. vbuțescu

KEENNESS s. pireáță, sirtlâche

KEEP vb. tân; (to guard from harm) stănípsescu; ~ your breath to cool your porridge! = Nu-ț lipsescu căstrăvét trușie? || to ~ tight tân sănătós, BASME 432

KEEP A FIRM HAND OVER SMB. vb. (to keep an iron rod over smb.) nu-l' dau dínte álbu (lit. 'I give him / her no white tooth')

KEEP A STIFF UPPER LIP vb. vdisíc năínte, vcálcu ciciórlu, eneryiséscu

KEEP A TIGET REIN OVER SMB. vb. nu-l' dau dínte álbu

KEEP FAST vb. (to fast) vtân păreásiñ

KEEP HANDS IN POCKETS vb. (to give no help) stau cu mânle n sin

KEEP IN ONE'S HEAD vb. (to retain, to remember, to take notice of) bag tu cufită

KEEP IN VIEW vb. v(a)duchescu; ~ in view to buy salt! Aducheá-te si cumpări sáre!

KEEP MUM vb. tac mütus-cítus; nu fac níti dza; níti nu cărlédz || néca adílu, BASME 275

KEEP OFF vb. vamfiréscu

KEEP ONE'S EYES (WELL) PEELED vb. (to look out) am ócl'ilu; am peána

KEEP ONE'S MOUTH SHUT vb. tac mütus-cítus

KEEP ONE'S OWN COUNCIL vb. nu cărlédz níti dzău, nu cărlédz níti un zbor

KEEP ONE'S TEMPER vb. vstăpuéscu || (to stay cool) níti că n-si báte ócl'lul, BASME 210

KEEP ONE'S TONGUE vb. (ant. to reveal, to divulge) nu dau pri toáca || He does not keep his tongue Eásti cur discupirít, DIARO

KEEP

377 (lit. 'He/she is uncovered ass')

KEEP ONE'S WORD vb. mi tân di zbor || CUVATA 10: şed pi zbor

KEEP SECRET vb. am ascumtisalui; They kept their brotherhood oath secret Frățala u aveá ascumtisalui

KEEP SILENT vb. tac; nu fac níti dza

KEEP TRACE OF vb. (not to lose sight of) nu-ñ mut căstiga

KEEP UNDER CONTROL vb. fac azápe

KEEP UNDER LOCK AND KEY vb. tân sum cátină (or sum catină)

KEEP VIGIL vb. şed strajă → SENTINEL

KEEP WATCH AND WARD vb. cărăulsescu [•ră•ul•] → SENTINEL

KEEPER s. epítrop; pândár → GUARDIAN

KEG s. varélă → BARREL, CASK

KERATITIS s. med. chirítă, ghirítă

KERNEL s. (of a nut, of a seed) ñedz

KEROSINE s. gáze || GSus: videálă, CL 263

KEY s. clái [klái•i], pl clei [kl'eii]; dim. clíită or clítă; disclidzătoare; G: disclidzătoare; F (nr. Ohrid): cheáie || cătină, CAPIDAN 148

KEYED UP adj. (a) scumbusit; to be ~ for smth. ▶ (a) scumbusescu || bag poálile m-brâu, BASME 682

KHAKI adj. cachí invar.

KIBOSH vb. âl' vin di indiháche (or âl' vin di induháche) → PUT THE ~ ON SMB.

KICK s. cloáťă, cluťátă, cultátă, scluťátă, scultátă; N: as-clótă

KICK vb. arúc (or trag) cluťăt, dau cu scloáťa, l'i am nă cluťátă, cluťuésescu; (to hit) ▶âmprăňescu

KICK THE BUCKET vb. li tíndu → DIE

KICK UP A ROW vb. (to make a scene) fac ghiurultíe

KICK UP ONE'S HEELS vb. li tíndu → DIE

KICK UP A DUST vb. (to put on airs) li trag groáse

KID s. 1. (of a goat) ied, ed; ml'or, mbl'or m; mbloáră f, ml'oáră || GSus, SJos, Av: iat, pl iăt, CL 253; 2. (little boy, child) piciu, ficiurác, ficiuríc, ficiurúš; coll (of children) cuchiláme

KIDNAP vb. varáp, varáchiu, varächescu, arichéscu, archéscu

KIDNAPPED adj. arächít, arăpút

KIDNAPPING s. arächíre, arächeáre, arächitúră, arăpíre

KIDNEY

KIDNEY s. anat. arníclu *m*, riníclu *m*, buburéc *m*, níre || GSus:
buréc, CL 40

KILL vb. ▶(a)spárgu; also: arcutéscu, ▶cher, cúlcu mpáde, ▶diz-mát, ▶dispântic, ▶disúflu, ischédz, mác, l'-alăxéscu Stă-Víñirea, l'-astíngu bána, l'-astíngu căndíla, l'-astíngu țeára, l'-lau dzúua, l'au pri gúše, ncrupulédz, ncurpilédz, ngrupilédz, pipiléscu, ▶spăstréscu, ▶spântic, súrpu, ▶uțid, ▶vátăm, N: vátăn; vérsu mătăle; **Have you ~ed him?** L-disuflát? **Kill them all!** Ischeát-lí pri tuț! You wanted to ~ me, you pagan! Vruși s-mi măti, óre pângâne! (to survive smb.) l'-mâc colíva; mor; I'll ~ you! Va ti mor! **Are you not afraid that they may ~ you?** Nu ț-u frícă s nu ti ncurpiládză? **The enemy ~ed him** Lu-nrupulé duș-mánlu; in order to ~ him ca s-lu áibă spăstrítă

KILL TIME vb. ▶șintéscu

KILLED adj. aspártu, vătămát, vătănat, murít; (~ by a bullet)
curșumát; ncurpilát, spăstrít

KILLING s. vătămáre, vătănáre, arucutíre → MASSACRE

KILOGRAM s. chilódhram

KILOMETER s. chilómetru

KIN s. fáră, dzinúclu; di un sândze

KIND s. turlíe, luyíe, sóie, sórtă; all ~ of beautiful things mușitét turlíi-turlíi; He understands what ~ of person she is U veáde țe luyíe eáste; all ~ of birds puł di túte sóile (or sói di sói di puł); all ~ of goods părmătii di toáte sórtile (or di toáte turlíile); There are all ~ of people Săntu sórte-sórte di oámiñ || with all ~ of forms cu soi di soi di formă, HRISTU 23; (creature) plázmă; What ~ of man is he? Ti plázmă di om eásti aéstu? DIARO 307 → ALL ~ OF

KIND adj. bun, *m* pl buñ; (very ~) oáie al-Dumnidză (lit. 'God's sheep') → MILD

KINDHEARTED adj. bun, *m* pl buñ; ñil(ă)ós, -oásă

KINDLED adj. ncălurát

KINDLY adv. cu búnlă; Try ~, man! ~ Vedz cu búnlă, bre crăștine!

KINDNESS s. uminíle || DIARO 43: adâmlâchi

KINDRED s. sóie → RELATIVE

KINFOLKS s. → RELATIVE

KING s. văsilé (and vâ-), N: băsilău; (a playing card) ríya *m*,

KINGDOM

ríyaň pl || (*a playing card*) préftu, DIARO 278 (lit. 'priest')

KINGDOM s. vasíliu [•sí•liū], vásilie; (*state*) duvléte

KINGLET s. orn. amirărúš, aroátă, cucușúră; tripusáchí [•sák']
m

KINGLY adj. amirăréscu, amiréscu, vásilchéscu; a ~ **feast** meásă
vásilcheáscă

KINGLY adv. vásilcheáste

KING'S EVIL s. vet. glíndură, plăscáre, prăscáre, priscáre,
sirigé, şirigé, sărágé, sărägeáe

KINK s. (*twist*) aruşučáre; med. cârciór

KINSHIP s. sóie, yiñáuă, cusríle

KINSMAN s. sóie, di un sândze || **Cru:** fărtát, 215

KINSWOMAN s. → KINSMAN

KIP s. cheále → HIDE

KIRSCH s. (*a drink*) vişinátă, vişinádhă

KISMET s. căsméte

KISS s. băšeáre, băşáre, hiritisíre; (a ~ *on the eye*) óclu; (a
~ *sent on the tip of one's fingers*) mătúl'

KISS vb. ▶baş; (*to ~ a lot*) spribáş; ▶guguştédz, guguştéscu;
(*to ~ smb. furtively on the eye*) fur un óclu; (*to ~ an icon*) hi-
ritiséscu

KISSING s. băšeáre, băşáre, hiritisíre

KITCHEN s. mayiryio, mayiuryio; **G:** mutváche || **Cru:** măyirió, 234

KITCHEN STOVE s. **N:** sporét

KITE n (*toy*) zmeu; **Bit**, **Cru:** litácică [•táč•kă], pitáche;
(*hawk*) ghirăchínă → FALCON

KITTEN s. || **GSus:** cătušíťă; **Av**, **Prv**, **SJos:** cătuşóplu, cl 41;
ALIA 17: cătušícu; also: cătuşóc, cătuşóp, mătúc, macióc, mai-
cióc, pisóć

KLATCH s. (*informal conversation*) láfe

KNACK s. (*aptitude, skill*) háre || **PC:** (*secret, key*) sórtă, cu-
súre; **I found its ~!** L-aflái cusúrea!

KNAPSACK s. tástru

KNAVE s. antártu, antíhristu, cătúnă, ceapcân, edepsâz, zgrumát

KNAVERY s. cătăryäríle, ceapcânlâche, edepsâzlâche, ilée

KNEAD vb. (*usu. dough*) ▶fărmíntu, firmíntu, fărmít, firmít; (*to
massage, to torment*) ▶zdrúmin, zdroámin || (*to ~ dough*) disfíngu,
CAPIDAN 151

KNEADING

KNEADING s. frimintáre, frimitáre, frimtáre, firmintáre, firmitáre

KNEADING-TROUGH s. cuvátă, căpisteáre; (*a small ~ with two handles*) rácică [ráč•kă], pl ráciche; pidhupinác (*and pidupinác*)

KNEE s. dzinúclu, pl dzinúclé || also: dzinúchiu, ALIA 172; **Amc**, **Fal**, **Smx**: ginúclu, **An**: dzănuclu, B-ARCH 172; HRISTU 81: dzănuchiă

KNEE vb. ndzinuclédz, ndzinúclu, cad pri dzinúclé, paracád

KNEELING s. ndzinucláre

KNICKKNACK s. minuțálă, pl minuțăl'

KNIFE s. cuțút, cățút, dim. cățutás, cățutíc, cuțutíciu; (*large ~, as for meat*) sătâre, curtélă

KNIFE vb. (*to stab*) plântu cuțútlu

KNIFE DEALER s. cuțâtár, cățutár

KNIFE-HANDLE s. mânár, mâneáre

KNIT s. cărlíg, cinghilác, andreáuă, undreáuă

KNIT vb. (*a*mplătéscu; *to ~ one's brows* dipún dzeánile

KNITTED adj. (*of brows*) misticát

KNITTING s. chindisíre, ncărdziléáre, mplitíre

KNITTING NEEDLE s. andreáuă, cărlíg (*and căr-*) di *mplătíre*, cinghilác, ținghilác || **Pes**: cinghilát, cl 43

KNOB s. (*rounded hill*) óhtu, túmbă

KNOCK s. aguditúră

KNOCK vb. *•*ciucutéscu; *to ~ smb. into a cocked hat* (*to beat severely*) ndărséscu di chiutécă || STERGHIU 13: dau; **He knocked at the door twice and the master of the house came out** Deáde dáuă ori pi poártă ș-l'i insí huzmicheárlu a cásiléi

KNOCK DOWN vb. *•*varăstórnă, cùlcu mpáde, dau di páde, dărm, vrăzuéscu, ruzuéscu, *•*súrpă, zdupănéscu, zdupunéscu || zdupuséscu, DIARO 120

KNOCK OFF vb. (*to stop doing smth.*) *•*acúmtin; (*of prices*) ef-tinipséscu; (*to kill*) aspárgu; (*to rob*) dispólă || (*of price*) alás, PARALLEL 144

KNOCK OVER vb. arăstórnă → OVERTURN

KNOCK SMB. TO FITS vb. scot míntea

KNOCK SPOTS OFF SMB. vb. ansár, *•*úmflu

KNOCK THE END IN/OFF vb. (*to mar, to spoil*) l'-u adár báză || CUNIA 247: cálcu tu pítă

KNOCK TO PIECES vb. fac bucătice, fac măscătúri-măscătúri, adár

KNOCKDOWN

bucăț, fac búcăț (di bucăț), disíc cumátă di cumátă

KNOCKDOWN s. zdupăníre, zdupuníre

KNOCKED DOWN adj. zdupănít

KNOCKED UP adj. (with work) dišilát

KNOLL s. óhtu

KNOT s. (in a thread) nod, nudătúră, píscu; (in a board, on a branch) aróz; **Gop:** cluj, **Smr:** jóngu

KNOT vb. ▶(a)nód, nudédz, ▶leg; **Knot the end of the rope!** Noádă cáplu di fórtumă!

KNOTTED adj. (a)nudát

KNOTTING s. (a)nudáre

KNOTTY adj. nodurós, aruzós, aruzusít, aruzeárcu, amzárcu

KNOW vb. ▶știu, **N:** sciu [sćiū], ñ-acáťă míntea, ñ-acáťă mână, ñ-ľa óclul (la), ▶apúc; (to be acquainted with) cunóscu; **Who knows? Cári-ști?** **N:** Cái-șci? **I don't ~ N:** Ciú-ștu? **This is the way we have known it of old** Acší apucám di pap-strápáp; **I/we don't know (who did it)?** ~ Dhispóti! (lit. 'the bishop!'); **I - nothing about that** Nu-ñ cunóscu di lúcrulu aéstu; (to ~ smth. very well) pára-cunóscu; **to ~ a thing ot two** (to have had a lot of experience) I sg pt: âñ tricú rúglu prit náre; **to ~ how to speak (as a foreign language)** li-arúmig, li-aroámig; **to ~ inside out** štiu pri dzeádite || štiu ca ápa, **BASME 404**

KNOW SMB. INTIMATELY vb. || sáre ș-pâne mâcám deadún (lit. 'we eat together salt and bread'), **PARALLEL 127**

KNOW THE ROPES vb. hiu fricát; âñ tricú rúglu prit náre

KNOW-HOW s. (expertise, skill, knowledge) chicazmó

KNOWING adj. șciút, achicásít, mástur

KNOWLEDGE s. cunoâştire, cunușteáre || **medical** ~ ghitrăştízmă, **VELO 98**

KNOWLEDGEABLE adj. achicásít, sciút, cunuscutor, cazamíe; **He is very ~** Cazamíe și-eáste || **He is very ~** u-ari mintea patru suti (lit. 'his mind is four hundred'); ári mínti și la cur (lit. 'he/she has mind even at his/her ass'), **DIARO 389**

KNOWN adj. štiút, cunuscút

KNUCKLE BONE s. vâşclé, vâsilé; also: alumă, anumă, amádhă, a(r)şíc, išíc, cócan, cociu; **N:** cuñác; ip; **Ohr:** ípă; mišíc; **Smr:** năíp; níp; (p)sálta, sáutu [sáü-]; **N:** vángă m (sic); zbángu m

KOPECK s. căpíc m

LABEL**KORAN** s. curán**KRAUT** s. vérdzu di moáre**L****LABEL** s. (ticket, tag) vulutínă**LABOR** s. (effort) ayoánă, ayónă, ayunsíre, pidhipsíre; (hard ~) hámälâche, hámälíche; phys. **Cru:** - híuri f pl, híme f pl**LABOR** vb. lucrédz, píngu oáhte → **WORK****LABORED** adj. angričós, -oásă**LABORER** → **DAY** ~**LABORIOUSLY** adv. cu óclí cripát**LACE** s. ceapráz, gäitán, gäitáne; (of gold or silk) mägór; (cord, string) báir, lutráe, utráe, trušínă; (for trimming sleeves, etc.) bénchi f pl**LACEMAKER** s. gäitängí**LACE SMB.'S COAT / JACKET** vb. (to thrash, to tan smb.'s hide)
l'-scútur yicálu**LACK** s. (need, deficiency) héră, scárțu, xíche**LACK** vb. nu am (lit. 'I do not have'); **They ~ food** Nu-áu ciu-meálă; **What do you ~?** Te t-u héra?**LACK PEP** vb. 3 sg: nu-ári yústu; **Wrangle without beating lacks pep** Ncăceáre fâră băteáre nu-ári yústu**LACONIC** adj. scúrtu, şcúrtu, m pl -rťâ, f pl -rte**LACRIMATION** s. (weeping) läcrämáre, lăcărmáre**LAD** s. firfärúş, junóp**LADDER** s. scáră**LADDIE** s. junóp**LADEN** adj. (loaded) ncărcát

LADLE

- LADLE** s. hleáră, ciubánă; (*large ~*) ciútură, ciútră
- LADY** s. doámnă, *F*: doámă (*with the specific mn > m*); nicuchíră; (*usu. well dressed*) madámă, chiráuă, chireáuă, afindoáñe || (*a bey's wife and fig.*) biancâ [bi•], DIARO 122-23
- LADY-BIRD** s. ent. (*lady-bug*) păscálítă || *GSus*: fítur, CL 45
- LADY-BUG** s. → LADY-BIRD
- LADY-DAY** s. (*March 25*) Vanghilizmó, Vanghilizmóu
- LADYLOVE** s. vrútă
- LAG** s. coáda (*lit. 'the tail'*)
- LAG** vb. || PC: ar(ă)mân tu coádă
- LAG** s. (*of a barrel*) doágă, pl doádze and dodzí
- LAGGARD** s. alásátúră, amänärtór
- LAGGING** adj. ayálnic, yeaváșcu, amänärtór
- LAIR** s. culcús, pitúlu; (*a bear's ~*) *N*: bulóc
- LAKE** s. lac, ghióle; **Alpine** ~ nduhúñē
- LAM** vb. (*to flee hastily*) fug di nu mi ved → BOLT; (*to thrash*) bat, ciuléscu di băteáre, cruéscu un sumár, parabát, păpuriséscu, trag ună căláe, tuchéscu di băteáre
- LAMB** s. ñel *m*, ñáuă or ñálă *f*; dim. ñilúş, ñilíc, milúr, mbłor, ml'or *m*, mbłoáră, ml'oáră *f*; (*lamb attached to people*) mânár; (*viewed as food*) ñel; cárne di ml'or
- LAMBASTE** vb. → BEAT
- LAMBDA** s. lávdă
- LAMBENT** adj. (*marked by lightness*) luñinós, noásă
- LAMBSKIN** s. cheále, arñeacó
- LAME** adj. ş(c)l'op, -l'oápă, -l'ochi, -l'oápe; tupál → MAIM
- LAMEBRAIN** s. glár → STUPID
- LAMENT** vb. buțescu; also: arăbdăséscu, arăvdăséscu, arădăsés-
cu, arăbdiséscu, arădhăpséscu, cântu, vdeápir, vjiléscu, vlipi-
séscu; vnilséscu, nălséscu, vplângu, şcl'umurédz, zghiléscu || (*for
someone*) miryuluséscu, DIARO 137
- LAMENTATION** s. boátit, deápir, plângu; also: ciunáre, ciuñáre,
ciuñát, cântic di mórtu, yonghizmó, miryulóy, miryulóiu, mir-
yiuluxíre
- LAMIA** s. lámñe
- LAMMERGEIER** s. orn. stavraít → VULTURE
- LAMP** s. videálă, lámbă (*and lámpă*), lumínă → OIL-BURNING ~
- LAMP-LIGHTER** s. lambagí

LAND

- LAND** s. loc, uscát → DRY ~; (~ good for plowing) agru || **Pes:** avrác, CL 38
- LAND** vb. (to catch, as fish) acáť
- LAND SMB.** A **BLOW** vb. plăscăneşcu únă || amín únă, BASME 103
- LANDLORD** s. cifleaccí, ciufleaccí || **Cru:** găzdă, 217
- LANE** s. călice, călišoáră
- LANGOR** s. alásáre, slăbeáťă, slăbíle, slăbíntă; ni-mucaéte
- LANGOROUS** adj. → **LANGUISHING**
- LANGUAGE** s. límbă, graiu; **abusive** - anguráre, zbor di péză
- LANGUID** adj. lángur, lángurós, -oásă; muláşcu, m pl -ştâ
- LANGUISH** vb. (to linger, to lead a passive existence) putri-dzăscu
- LANGUISHING** adj. lángur, lángurós (and lân-), lungurós
- LANKY** adj. ciurligán, -ánă, -áñ, -áne
- LANTERN** s. fänáre, finére, filinár || **STERE** 23: găziníc
- LAP** s. poálă, pudhyeáo, puryeáo, puzgheáuă
- LAP** vb. (to fold) dhipluséscu, ndhipluséscu
- LAPEL** s. ceapchén, cipchén, cipchéne
- LAPFUL** s. poálă (di)
- LAPIDATE** vb. (to stone) vambuliséscu
- LAPPET** s. LAPEL
- LAPSE** vb. cad, hămbluséscu
- LARCENY** s. ciunáre → THEFT
- LARCH** s. dzádă
- LARD** s. usândză, usăndze, axúnghé, pastó || **Gop:** lígdă, GOLAB 232; **SJOS:** ploáce, CL 259 || **GSUS:** lardí, **Mul:** lărdí, **Pro:** lărdhíe; **Amc, An, Ary, Fal, Kat, Lep, Mi, Na, Pur, Src, Vil:** seu, B-ARCH 362
- LANDAU** s. carétă, cucíe, dálingă, tálingă; paitóne, caleáşcă, că-
- LANDLORD** s. cifleaccí
- LARDON** s. pastó || ALR 1126: cumátă di lárdu
- LARDOON** s. → LARDON
- LARGE** adj. máre, m pl mări and mari → BIG, SET AT ~
- LARGESS(E)** s. cuvurdhălâche
- LARK** s. orn. ciuciuríle, ciuciurleáiu, ciuciulán, ciuciulán; **Clis:** ciurleáiu; turțuleán; (crested ~) picurár || **Prv:** caciulér, CL 40

LASCIVIOUS

LASCIVIOUS adj. dișuțât, azdisít

LASH vb. (to whip; to blow, as of a cold wind) frâștuéscu, jirtuéscu, jurtuéscu, păléscu cu zvícilu

+ tuléscu, zăpăléscu, zăpătéscu

LASH vb. (to bind) vleg

LASHINGS s. (lots of) măltu m/n, măltă f, măltâ m pl, mălte f/n pl

LASS s. feátă, fărfălúše

LASSIE s. → LASS

LASSITUDE s. alăsáre, curmáre, anustâre

LASSO s. pidichíe; (a)lát

LAST s. (boot-last) călpódhe, călupódhe, călăpe, călúpe

LAST adj. din coádă; during the ~ few months tu méšil din coádă; dit soní; (worst) cudár; the ~ coáda invar.; ~ night ástă noápte; ~ winter ástă iárnă; at ~ artâc || CUVATA 23: (finally) neise → BE ON ONE'S ~ LEGS

LAST vb. (to survive, to endure) tân, şed; (to ~ for a long time) fturséscu || ALR 783: tăń; (to continue, to go on, as of rain) tâne 3 sg (lit. 'holds'), PARALLELE 135

LAST adv. tu coádă, tu sóne

LAST NAME s. || paranúmă, 240

LATCH s. (as in a door or gate) clápă

LATCH vb. acát

LATCHET s. báir, trušíňă; (sandal strap) nujítă

LATE adj. (after the usual or proper time) amánát, tárdu, -rdă, -rdzâ, -rde; ntárdát; tár(d)zâu, -âie, m/f pl -âi; (of a dead person) lírtát, dum-lírtát; your ~ grandmother dumlirtáta di măta; to be too ~ in the field ~ arämän ca gálína údă

LATE adv. tárdezâu; also: amánát, ntárdu, pára-oáră, paráură, sintít; He is ~ Nu lu áre or Nu-și lu-áre; She is ~ Nu u áre or Nu-și u-áre; to be ~ vamän, ntárdédz; Why are you ~? Te amánási? I am ~ because they put me off Ñ-amánái că ñ-mi-amánáră; We will be back ~ Vai amnäm s-yiním → BE TOO ~ IN THE FIELD

LATECOMER s. amánătór

LATER adv. ma năpói, ma nclo

LATH s. síndră, pitávră, pitráye; (thin board) apélă; as thin as a ~ (of people) slághít ca hilán

LATHE s. strug || Prv: zmilářie, CL 264

LATHER

- LATHER** s. spúmā → FOAM; (*dither*) hórhut, hirbeáre, heárbire
- LATIN** s. (*language*) latineásca; adj. lătinéscu, -eáscă
- LATISH IN THE DAY** adv. di cătră seáră
- LATRINE** s. ișitór; also: căcăstoáre, **Grb:** căcăriú; căcătór, chinéfe, chișitór, halé, hríe, muştiréche
- LATTEN** s. (*tinplate*) pafíl
- LATTICE** s. cágħil
- LAUD** s. (*praise*) alávdă
- LAUD** vb. (*to praise*) valávdu, válțu
- LAUGH** s. arâs → LAUGHTER
- LAUGH** vb. v(a)râd, aríd (→ § 32); ~ oneself to death arâd di mi lišín → SHRIEK WITH LAUGHTER
- LAUGH UP ONE'S BEARD / SLEEVE** vb. arâd pri su mustăt
- LAUGHINGLY** adv cu arâdeáre
- LAUGHING-STOCK** s. rizílē, başúrlu a hoárălei, şúpirlu a li étă, şúpirlu a lúmilēi, mâscâroáňa a lúmilēi || DIARO 111: arizí-li, chipazé ; *He/she. is everybody's* ~ eásti ti curóidhu
- LAUGHTER** s. arâs, arâsut, arâdeáre; burst of ~ cachín → SHRIEK WITH ~
- LAUNCH** vb. (*to start*) nchiséscu, purnéscu; to ~ out into u bag tu or u bag pri
- LAUREL** s. bot. lávru, dáfnu, dáfin; (*leaf*) dáf(i)nă, váie
- LAUREL BRANCH** s. váie
- LAVENDER WATER** s. livándă
- LAVISH** adj. (*abundant*) bólcu, -l̄ti, -l̄te; chíhtră invar.; (*generous*) cuvurdhă; giumértru, -rtă, -r̄tă, -r̄te || (*bestowing profusely*) CUNIA 261: aspärgătór
- LAVISHLY** adv. bólcu, chíhtră
- LAW** s. nom, zacóñu, zayón; **Ohr:** obs. leádze → TAKE THE ~
- LAWSUIT** s. ayuyíe, críse, giudicátă || **Cru:** dăvíe, GOLAB 211
- LAWYER** s. avucát, dhichiyór
- LAX** adj. (*slack, loose, as of a belt*) distrés; (*having loose bowels*) căcătós; cufurít, cufuyeár, cufiryiós, cufurós
- LAXATIVE** s. cathártic, chiníse, chinitcó
- LAY** adj. (*secular*) cuzmicán, -áñ; laicó, m pl -cádz
- LAY** vb. vapún; I laid my head on the pillow Ņ-apúš cáplu pri căpitâñu; (*as: to ~ the table; also of falling snow*) vástérnu; vtíndu; *She shows up wherever a table is laid* Iu-i meása teásă,

LAY

na-u š nâsă! [naŭ ſnâ•ſă]

- LAY A BET** vb. mi acáť cu báste
- LAY A PLOT** vb. cruéscu ună căpăne, plitéscu mplititúră
- LAY A SNARE** vb. bag stăpínčă → SET A TRAP
- LAY A WAGER** vb. → LAY A BET
- LAY BARE** vb. vguéscu → STRIP
- LAY BLAME ON SMB.** vb. arúc biléia pri, arúc fáia pri
- LAY BY** vb. icunumiséscu
- LAY DOWN ONE'S ARMS** vb. dipún ármile || (command) Bâgát ármili-n-pádi! DIARO 370
- LAY DOWN EVERYTHING** vb. (to sacrifice) ñ-víndu luñína
- LAY DOWN ONE'S LIFE** vb. mi fac curbáne, cad curbáne
- LAY EGGS** vb. fet oáuă; **Doves** - many times a year Porúnghil' feátă múlte ori tru an
- LAY HOLD OF** vb. (to seize) vacáť
- LAY IN A STOCK FOR WINTER** vb. (of food) bag arnátic
- LAY ONE'S HANDS (UP)ON** vb. (to catch, to capture) bag mână pi
- LAY SMTH. AT SMB.'S DOOR** vb. (to attribute, to blame) arúc biléia pri, arúc fáia pri
- LAY THE FOUNDATION / CORNER-STONE OF** vb. bag par, thimil'uséscu
- LAY THE TABLE** vb. bag meása, vndreg meása
- LAY TO HEART** vb. vamárédz, bag máră → TAKE TO HEART
- LAY WASTE** vb. şcretuéscu → DEVASTATE
- LAYER** s. strat; (as of wool) dhíplă; (~ in a pie) pétur; (~ of earth, of stones) arádhă; (~ of snow, of hackled wool) (a)pálă; **Snow began to fall abundantly** Neáua loa s-cádă pále, pále; (~ of snow) plásă
- LAYING** s. (of eggs) uuáre [u•üá•ri], uáre [u•á•ri]
- LAYMAN** s. cuzmián, laicó
- LAYOFF** s. scărchíre, ni-lúcru
- LAYOUT** s. (arrangement) arádhă; (order) nizáme
- LAZE** vb. ñ-ancreáčă
- LAZINESS** s. leáne, timbilâche
- LAZY** adj linăvós (and linâ-); also: acámát, (a)durñít, adhú-liftu, ambuçós, angricós, ápract, áprahtu, armăsătór, blanés, cacavátră, cinúši-bibilár, cioáre tu cinúše, ciumagáră, pl ciu-măgárañ; ciúše m, ciúshañ pl; cúmban, edéc, haileás, hăileán, haín, hâín, haramulái, pl haramuláiañ; linós, mulášcu, ni-adu-

LAZYBONES

chít, prähár, tăvlâmbă *m*, tăvlâmboăñie *f*; timbél, tíndu-yómar; (~ woman) vacareásă || BASME 512: áyru-cúmban || **Cru:** iavaşlí *m*, iavaşloáñie *f*, GOLAB 223; **G, P:** haileáz, SarD 27; **Mul:** dângău; **Gra, Grăm, Hor:** dimbél; **Fal:** linuvós, B-ARCH 251 || STERGHIU 28: linós

LAZYBONES *s.* timbél → LAZY

LEAD *s.* (metal) mulív, mulíve, plúmbu || ALIA 33 (rare) plúmbu; **Pur:** mulíf, **Grăm:** mulíd, B-ARCH 33

LEAD *vb.* (to cover or treat with lead) mulidhuséscu

LEAD *vb.* (to take, to bring) duc, ambáir; (of a road) ▶acát, ▶apúc, lău; (to conduct, as a hora) ▶(a)pórtu; (to run in a specific direction) ies, aor. i(n)šíi or i(n)šái; **This path ~s to the river** Călea aéstă iáse la arâu; (to be ahead, as in a contest or a game) éscu tu câp || (to command, to teach, to care for) am tu mână, DIARO 284; (to lay one's will on smb.) trag di náre, BATSARIA 25

LEAD A DISORDERLY LIFE *vb.* ▶distórcu, ▶dişút → BECOME DISSOLUTE

LEAD A HAND-TO-MOUTH EXISTENCE *vb.* bat tămbărălu

LEAD ASTRAY *vb.* (to set at fault) fac buzgúne

LEAD AWAY IN CHAINS *vb.* (to take prisoner) lău sclav

LEAD A WONDERFUL LIFE *vb.* trag nă bánă ca di amirádz

LEAD IN *vb.* ▶bag

LEAD SMB. A MERRY CHASE *vb.* gioc pi tăpsíe, ancálțu și discálțu

LEAD SMB. BY THE NOSE *vb.* trag di nări

LEAD SMB. INTO A FIGHT *vb.* lă-gioc únă hunére

LEAD SMB. IN(TO) THE RIGHT WAY *vb.* adúc pri căle driptátică

LEADER *s.* (boss) ma máre, cap; câp, pl câpi and câchi; seíz; **Who is your ~?** Voi cari avéț cap? **The ~ should drink first** Prótlu bea câplu; (in some games) mûmă; **This game implies a ~** Gióclu a-éstu și-áre mûmă || **Cru:** (~ of a guerrilla detachment) vuivodă, GOLAB 259

LEAF *s.* frúndză (and frúnză), frândză; (dead, dry ~) šúmcă →

PUT ON LEAVES || **Clís,** **Gra:** fréndză, B-ARCH 45

LEAF *vb.* (as of trees) nfrundzăscu

LEAFY *adj.* frândzós, -oásă

LEAK *s.* (hole) gúvă; (crack) cripitúră, firídhă

LEAK *vb.* cur, ascáp

LEAKAGE *s.* (loss, waste) firă

LEAN *adj.* s(c)lab; (of meat) mácru, amágru → BECOME ~

LEAN

LEAN vb. **▼arádzim**, arădzâm, **▼(a)ndoápăr**, **▼(a)ndoápir**, **▼ândúper**, **▼andúpur**, **▼andrupăscu**, **▼acumbuséscu**, **▼acumséscu**; **to ~ on one's elbow** mi ndoápăr pri únlu cod

LEAP s. **(a)sáltáre**

LEAP adj. (~ year) **viséct**, **m pl -cțâ**

LEAP FOR JOY vb. **(a)sálta di hroa** || BASME 430: gioc pri únlu cior

LEAP OVER vb. **antrisár** (and andri-), **astrisár**

LEARN vb. (to find out) **▼áflu**, **l'au di hăbáre**, **veț**, **(a)nvéț**; ~ how to read and write **▼nvéț** cărte

LEARNED adj. **nvițát**, **știút**; **the ~ s.** **iliumáie f sg**, **iliumăi pl**

LEARNING s. (knowledge, education) **nvițătúră**, **yrámote f pl**; cu-noăstire, cunușteáre

LEASE s. **báltu**; (of horses) **ayuyi(p)síree** || (of land) **Peș**: igi-áre, cl 255

LEASE vb. (of horses) **ayuyi(p)séscu**

LEASH s. **cureáuă**, **N**: curáo

LEAST → AT LEAST

LEATHER s. **mišíne**, **misíne**, **cheále**

LEATHER BOTTLE s. **útre** → SATCHEL

LEAVE s. (authorized absence) **pápse**, **pl păpsuri**; **to take one's ~ alás sănătăte** → TAKE ~

LEAVE vb. (to depart) **▼duc**, **fug**, **nchiséscu**, **mi trag**, **ñ-l'au óc'líl** (di-acló), **litéscu**, (rare) **▼plec**; **u adún** (coáda), **u frângu**; (to cause or allow to be or remain in a specified condition) **▼(a)lás** || fac; Which way did he ~? Cătră iu feáte? BASME 427; STERGHIU 4, CUVATA 4: **ñ-l'au calea**

LEAVE A LEGACY TO SMB. vb. (to bequeath) **l'-alás dhyeátă**

LEAVE ALONE vb. **dau bánă**, **(a)lás** (tu síyă); He did not leave me alone even for a second Nu-ñ da bánă un minút; ~ me alone, mother! Lásă-ñ-me, dádo! || CUVATA 15: lu-alás arăháti

LEAVE A MESSAGE vb. || BASME 6: **l'-alás zbor**

LEAVE (FAR) BEHIND vb. **l'au loc** múltu

LEAVE IN PEACE vb. → LEAVE ALONE

LEAVE NO STONE UNTURNED vb. **tórnú lóclu** anápudha; (to do all in one's power) mi fac páde

LEAVE ON SMB.'S CARE / RESPONSIBILITY vb. (of an unpleasant task) **ți lo-alás** pri zvércă-ți (lit. 'I am leaving him / it on

LEAVE

your nape'), PARALLEL 135

LEAVE SMB. PENNILESS vb. (as at cards) (a) fuléscu (di parádz)

LEAVEN s. (yeast) maiáuă, măiáuă [-iá-]

LEAVEN vb. (to prepare dough) aprínd aluát; mpärlíg

LEAVE-TAKING s. dúcă → DEPARTURE; (farewell) cále-ambár

LEAVING BEHIND s. antreátiere, astreátiere

LEAVINGS s. armásatúră

LECHER s. futeái, pl futeáiañ

LECHERY s. curvárisíre; to indulge in ~ curváriséscu

LECTURE s. (reproof) závráche, zbárdhu

LECTURE vb. (to scold) culimbiséscu

LEECH s. zool. avdhélă, arveáuă, arvélă; G: pihávită; piuvítă, suliúcă, (rare) sulúche) || TULLIU 55: arveálă; GSus: dvélă

LEEK s. bot. preaş, praş, preas; head of a leek bărbútă di praş
→ EAT THE ~

LEER s. mutrítă

LEERY adj. || PC: cu pripús

LEES s. ćípură → DREGS

LEFT adj. (a) stângu, -ngă, -ndzi, -ndze; to the ~ astânga, nastânga; on the ~ hand side la stânga, a stânga, di nastânga

LEFT (part. of LEAVE) armás; ~ in the basket (disappointed, loser) (armás) ca gălína údă; (armás) ca Sultána cu ucălu

LEFT EYE s. astângul

LEFT HAND s. astânga

LEFT-HAND adj. → LEFT; on the ~ side la stânga, a stânga, di nastânga

LEFT-HANDED adj. astângu; stângáciu, stângár, vâncu (and vâncu, vângu); zérvu, -rvă, -ryi, -rve

LEFTOVER s. armásatúră, (a) réstu

LEFTWARD(S) adv. nastânga, astânga

LEG s. cior, cicior, ciuciór; S, P: chiciór; dim. ciuciurúş; ciun, ciúciul, pl ciúce or ciúciule; derog. chilúnghe; I'll break your legs! Va-ť frângu chilúnghea! (of a child or animal) pátă; (of trousers) sfrágan, pudhunár → BE ON ONE'S LAST ~S || (of pants) Peş: pădhänáre, cl 258

LEGENDARY MAN s. (in folklore) şóše, m pl şóșeañ

LEGION s. (multitude); their name is ~ ~ ca sprúna ş-ca arína; (múltă m pl, múlte f, n pl) câte steále (lit. 'like stars'); nil'

LEGITIMATELY

di ňil' (lit. 'thousands of thousands')

LEGITIMATELY adv. driptátic, driptátică

LEGUME s. → VEGETABLE

LEISURE s. zaharéň f pl

LEISURELY adj., adv. pri-agálea

LEMON s. limón, limóňe || **Cru:** limoáñe, GOLAB 232

LEMON TREE s. chítru, limóňu, limuňéu

LEMONADE s. limunádhă

LEMONADE MAN s. limun(ă)gí

LEMON-COLORED adj. limuniš

LEND vb. •mprumút, •mprumutédz (and mbru-), mprämутédz

LEND WINGS TO vb. dau vímtu (lit. 'to give wind')

LEND WITH INTEREST vb. tuchisescu

LENDING WITH INTEREST s. tuchisíre

LENGTH s. lundzíme, lundzeáme

LENGTHEN vb. •lundzéscu, spirlundzéscu

LENGTHENING s. spirlundzíre, lundzíre

LENGTHWISE adv. di-a-lúngului

LENIENCY s. imireáťă, imiráme

LENIENT adj. ímir, yeavášcu, ayálnic

LENT s. câşleágă, pl câşlédzi and câşleádze; cárleágă (or cár-)

LENTIL s. bot. línte (and línde), fáo, fáuă

LENTISK s. (mastic tree) măstícă, măstihe

LEPER s. med. lépră; (of a person) cásidhyeár

LEPROSY s. lépră

LEPROUS adj lipróś, cásidhyeár

LESION s. (a)ránă

LESS adv. nghios

LESS prep. fără, fără, făr-di

-**LESS** fără de, făr-de; **waterless valley** vále fără di ápă

LESSEN vb. •ñicşurédz → DIMINISH

LESSENING s. mpuçânáre (and mbu-), psânáre, psâníre, discreáş-tire, hirisíre, ñicşuráre, ñicuráre, ñicuráme, scădeáre, şcurti-cáre, şcurtáre

LESSON s. (at school) máthimă, pl mathímate; (harsh reprimand) iibréte; **to get a (good)** ~ •nvet mínte, dipún mínte

LEST cj. tra s-nu (+ vb), s-nu (+ vb); ~ **he remain ignorant** s-nu armână órbu || **HRISTU** 27: ta s-nu värsäm săndzi 'lest we shed

LET

blood'

LET vb. (to allow; to leave) alás; ~ my puppy alone! Alásă-ň cățălu tu sýă! (to rent, to lease a house, etc.) •vacát; **Have you ~ a house?** Acătát cásă? || **Let him / her come!** Las-yínă! PARALLELE

144

LET DOWN vb. (to lower) •dipún; (as of a belt) sálghéscu

LET DROP vb. (to throw off) •valeápid

LET GO vb. •särgléscu; **The emperor let them go** Ál' särglí ami-rălu

LET IN vb. (to give entrance) (a)dhixéscu (and adi-)

LET IT BE as, ási → ALL RIGHT and SO BE IT

LET KNOW vb. dau hăbáre, pitréc hăbáre, dau tu šteáre, gréscu, plirufuriséscu, plirufurséscu; **Let them know** Dă-le hăbáre; **Let me know** Grea-ň (lit. 'speak to me')

LET LOOSE vb. l'-dau díra, sálghéscu

LET OFF HOT AIR vb. zburăscu goále

LET ON vb. (to reveal, to admit) •aspún; (to pretend) mi fac (că), mi prifác (că)

LET OUT vb. (to free) dau cále; (as of a coat) •lărdzéscu

LET'S să, s-, hăide or áide (să, s + vb.); ai, lási si, las, stu-cará; **Let's turn back!** Lási si ni turnăm! **Let's go!** șpóru! || **Let's eat!** a z măncăm, RÉCATAS 36

LET SLIP vb. (as of one's long hair) sálăghéscu, sálghéscu

LET SMB. GO TO HELL vb. || 2 sg imper. (with reference to a third person) Scoáte-l' óclil! BASME 231

LETTER s. (sign) yrámă; (written message) cárte, pistulie, scriitoáre, scriitúră; (any written text) lăile f pl def

LETTUCE s. bot. láptúcă, yilătidhă, cuștavár, guștevár; (a poisonous variety) pil'

LETUP s. (respite) aryíe, oáră, lișuráre

LEV s. || BELIMACE 116: lev; 100: pl. lévaň

LEVANTINE adj. and s. anatolít, anadulís

LEVEE s. (as for preventing flooding) dhési f, próhumă

LEVEL adj. (flat, plain) buimátcu, -tcă, -tți, tțe; íschiu

LEVEL vb. •ischédz; **We are -ing the ground** Ischém lóclu

LEVELHEADED adj. aștirnút; cu sicáră n cap (→ INTELLIGENCE)

LEVELING s. ischeáre

LEVER s. (wooden) yeádham m; (in a loom) zänóz, zunóz

LEVITY

- LEVITY** s. lišuráme, fuscálíthră
- LEVY** vb. (to ~ a tax on smb.) arúc dátul; (to ~ a fine) glubu-éscu, glubéscu
- LEVY A RESTRAINT** vb. (to seize and hold property) fac sucréstu
- LEVY A TITHE UPON SMB.** vb. (a)ghismédz, (a)ghízmédz
- LEVY WAR AGAINST/ON** vb. ▶apulimséscu
- LEWD** adj. dišuṭât, azdisít
- LEWDNESS** s. dišuṭâre
- LEXICON** s. lexicó
- LIAISON** s. (link) ligătúră
- LIAR** adj. and s. minciunós; also: bišinós, ilangíu, yealangíu, pséftu, m pl -fṭā; psimateár
- LIBEL** vb. zburăscu, cacuzburăscu || (to set a rumor about) scot cantic (lit. 'to launch a song'), PARALLELE 139
- LIBERAL** adj. (large) filótim; (~ in giving) sălghít → GENEROUS
- LIBERATE** vb. elefthiriséscu, dau díra, ▶apulséscu, ▶sălăghéscu
- || CUNIA 99: dau căle
- LIBERATION** s. elefthirusíre, sălăghíre
- LIBERTINE** s. pušt(e)ánă f.
- LIBERTINE** adj. curvár
- LIBERTINISM** s. birbăntlâche, săláne
- LIBERTY** s. ilifthiríe, huriéte, N: slobodíe
- LIBIDINOUS** adj. azdisít, dišuṭât
- LIBRA** s. astr. Látură (DDA is hesitant about this term)
- LIBRARY** s. vivliutíche
- LICENTIOUS** adj. → LEWD
- LICENTIOUSNESS** s. dišuṭâre
- LICK** vb. ▶(a)língu (→ § 32); to ~ smb.'s coat (to give a beating) âl' cruescu un sumár, l'i úmflu sămárlu, l'-u íntru; imper. 2 sg: Ínträ-l'-u! → BEAT; (to defeat) azvíngu; (to run) → AS HARD AS ONE CAN ~
- LICKETY-SPLIT** adv. ca cursúmlu
- LICKING** s. (a)lindzeáre, (a)líndzire
- LID** s. (as on a pot) căpáche, sústă, tápă; CARAFOLI 82, 106: (baking ~, Rom. țest) gástru, yástru, gástur; ciriché
- LIE** s. (untruth) minciúnă, psémă, pl psémate; ialáne, yealáne, bišíñ di cuc; coll. mingiunáme || **big** ~ minciúnă groásă; minciúnă di la háni (lit. 'a lie from the inn'), BASME 100; minciúnă cu

LIE

coádi pl (lit. 'lies with tails'), DIARO 267

LIE vb. (to tell lies) (a)minciunédz;, māc chétri (lit. 'to eat stones'), u-mpeátic (minciúna) (lit. 'to patch it, to patch a lie', cruešcu nă minciúnă; I didn't ~ to him Nu lu am minciunátă || trag nă minciúnă, BASME 79; *Ciis, Els, Lvo, Vil*, etc. (3 sg): dzâti minciúñ; **An, Na:** dzâc psémata (passim: psémate, psémati); **Kat:** (3 sg) arídi; **Rod:** minciuneásti (3 sg), B-ARCH 247; **He tells big ~s** Tál'e groáse (lit. 'He cuts big ones'), PARALLEL 150

LIE vb. (to be or stay at rest, to remain) dzac (and zac); hiu amplátea; **All the dead ~ in the black earth** Tuč astéšíl'i dzac tu láia čáră; (to ~ heavy) ▶(a)ngréc

LIE DOWN vb. ▶apún, ▶bag, ▶cúlcu, ľau vilénza dípla; **The bride had just lain down** Nveásta cát-cát si-apúse || **Cru:** mi bag, GOLAB 207

LIE FLAT ON ONE'S BELLY vb. mi tíndu pri díntâ, mi tíndu mpáde || mi bag pi díntâ, DIARO 321

LIE HEAVY ON THE STOMACH vb. (as of unbaked bread) ň-cáde greu tu stumáhe, ň-cáde pluvúc tu stumáhe

LIE IN AMBUSH vb. limiryiséscu, limirséscu, păndixéscu

LIE IN STORE FOR ONE vb. impers. 3 sg: mi adástă

LIE IN WAIT FOR vb. → **LIE IN AMBUSH**

LIFE s. bánă; yeáťă or gheáťă; trec or treácă; zuíe; (way of living) bänátă; (difficult ~ abroad) curbičál'e → COME TO ~; ESCAPE WITH ~ AND LIMB

LIFELESS adj. → DEAD

LIFE-RESTORING WATER s. (in tales) ápă di bánă, ápă yíe, ápă yíe fără moárte, apă yíe athanátă

LIFETIME s. || MERCA 14: bänátic

LIFT s. mutáre

LIFT vb. ▶mut nsus, ▶scol, ▶vanálču

LIFTED adj. mutát, mtat

LIFTING s. mutáre, mtáre, análčáre, sculáre

LIGATE vb. (to tie, to bind) ▶leg

LIGHT s. (illumination) lumínă or luňínă; videálă, **S:** féxă; **The lamp was giving a lot of ~** Lámpa dideá nă máre videálă || **F:** fosă, HRISTU 37, 151 → BRING TO ~, COME TO ~

LIGHT adj. (not heavy) líšór, nišór, ňišór, ňicšór

LIGHT vb. ▶apríndu, árdu; **The tapers are lit** Lumbárdzál'e árdu;

LIGHT

(*to shed light*) luñinédz; **to light** (*to start*) a **fire** ancúñu (*and angúñu*); **They lit a cigarette** Anguñáră câte únă țiyárá

LIGHT OUT vb. li tíndu → BOLT

LIGHTEN vb. (*to relieve of a burden, to become lighter*) lișurédz, vnișurédz

LIGHTEN vb. (*to give off flashes of lightning*) 3 sg: (si) ascápiră, (si) fúldziră, sfúldziră, sfúlgură, || ALIA 15: astrăpseáste

LIGHTENING s. (*alleviation*) lișuráre (*and l'i-*), lișuráme (*and l'i-*), níșuráme

LIGHTHEARTED adj. hărăcóp, -oápă, -óchi, -oápe; hăriós

LIGHTHEARTEDNESS s. zburdălipsíre

LIGHTHOUSE s. far

LIGHTING UP s. (*illumination*) luñináre

LIGHTLY adv. lișór, licșór

LIGHT-MINDED adj. l'-asboáiră míntea

LIGHTNESS s. lișureáṭă, lișuráme → LIGHTENING

LIGHTNING s. sfúldzir, sfúlgú, sfúlgur, sfúlgure, fuldziráre, sfuldziráre; also: chicută, gărit, găris, ghirit, rufé, rufeauă; (a)rufée, rófche, strâpíe, vol || ALIA 13: ascăpiráre, astrăpi, scăpiră, strapóval, strapovál; Prv: străpoválă, cl 261

LIGHTNING adj. (*extremely fast*) ca cursúmlu adj. and adv.

LIGHTNING BUG s. licuríciu → FIREFLY

LIGHTS s. anat. plămúnă → LUNG

LIGHTSOME adj. (*nimble*) sárpit; (*cheerful*) hărăcóp, -oápă, -óchi, -oápe

LIKE adj. → ALIKE

LIKE vb. vărásescu (*and arâ-*), varisescu, n-íntră tu óclu; obs. n-pláti; **He does not ~ anything** Tivá nu-și ariseáste; **Let her marry the fellow she ~s** Pri carí gióne și-arâseáste, pri ațel násă si-și lu l'a || (*of food*) n-si măcă; **The old man ~ed the pie very much** Aúslui âl si măcă múltu píta, BASME 29 || ALR 1641: **We don't like this wine** Noi nu-l vrem yínlu; ALR 1649: **They like roast beef** Alór lă e búnă fríptă cárne

LIKE prep. ca; **He speaks ~ a prophet** Zburáște ca prófit; ~ everybody else (i.e., normal) ca tútă éta; ~ master ~ man Ahtáre stână, ahtáre căș; Ahtáre picurár, ahtări căñ; Spróti cap și căciúlă || DIARO 285: dúpâ om ş-mulárea

LIKE

LIKE cj. ca, cum; căt || HRISTU 1: a boulder ~ a house nă šcămbă căt ună casă

LIKE MASTER, LIKE MAN → LIKE prep.

LIKENESS s. uidíe, uidisíre, úidizmă

LIKING s. (preference) prutímise; (pleasure) arásíre, arisíre

LILAC s. bot. lilá, ghiurghiuván, argaván, argáván, arguván

LILIPUTIAN adj. (tiny) ňicăz, ňicăzán, ňicăzíc

LILY s. bot. crin, zâmbác, zambác, zămbáca

LIMB s. häláte, pl hälät; mădulár, mudulár → ESCAPE WITH LIFE
AND ~

LIMBECK s. lâmbíc

LIMBER adj. jílav, -vă, -yă, -ve

LIME s. (mineral) (a)zvéste, călchére, hälchére; **slaked** ~ azvéste asteásă; **quicklime** azvéste ni-asteásă || Peş: azvéstre, CL 38

LIME vb. (to paint walls with lime) azvistuéscu

LIME-BURNER s. azvistár

LIME-DEALER s. || zvistár, CL 269

LIME KILN s. azvistăreáuă

LIMITATION s. píriorizmó [pi•ri•u•riz•mó], píriurisíre [•ri•u]; aprea-adunătúrá

LIMIT s. (boundary) sémte, márdzină, márdzine, Grb: márne ||

(city limit) Cru: sinúr, GOLAB 248

LIMIT vb. •piriurséscu [•ri•ur•], •preadún

LIMITED adj. (narrow-minded) şcret, f şcrétă (sic) → STUPID

LIMP s. şclúpicáre

LIMP adj. (weary) curmát; (weak, infirm) vlângu, s(c)lab

LIMP vb. şcléoápic

LIMPID adj. lánghir, lăváră invar; lăyărós, límpide, límbit, límbid → CLEAR

LIMPIDITY s. dizlăcitúrá

LIMPING s. şclúpáre, şclúpicáre

LIMPING adj. tupál

LIMPING ALONG adv. țúpătă-țúpătă → HOBBLING ALONG

LIMPINGLY adv. várói-vára; şlúpicândă, şclúpicândă

LINDEN FLOWER s. filureáuă

LINDEN FLOWER INFUSION s. filureáuă

LINDEN-TREE s. tilu, lípă; ~ grove or forest filureáuă

LINE

LINE s. (*device for catching fish*) anghístru, grip, yrip, úničă, vlac; (*a rank of people*) sireáuă

LINE s. (*verse*) stih

LINE vb. (*a garment, etc.*) astāruséscu, cäplädiséscu || ALR 528: bag astáre; DIARO 202: dhipluséscu

LINEAGE s. (*descent*): of princely ~ ciciór di scámnu (lit. 'leg of chair, leg of throne')

LINED adj. (*as of a garment*) astārusít, cäplädisít

LINEN s. pândză; a piece of ~ pândzätúră; (~ for jackets) cundoándir || (sheet) Gop: ciarsáfe, GOLAB 210

LINEN DEALER s. pândzár, trâmbâgí

LINGER vb. şed, hăldăndăréscu, ntărdédz, putridzăscu; All day long he ~ed indoors N cásă putridzá dzúua tútă

LINING s. cäplädisíre, astārusíre; (*part of a garment*) astáre

LINK s. (*in a chain*) cinghélu || Peş: alcă, pl alcăt, CL 36

LINT s. scámă

LION s. aslán, arslán; lúnár, lundár || Peş: arăslán, CL 37

LIONESS s. aslánă || Peş: arăslánă, CL 37

LIP s. búdză, N: búză || ALIA 157: budzínă → BITE ONE'S ~S; CURL ONE'S ~S

LIONHEARTED adj. inimárcu, -rcă, -rti, -rte; 3 sg impers: n-çâ-ne || CUNIA 72: curajlí

LIQUID FOOD s. (*soup, tea, etc.*) mul'itúră

LIQUOR s. (a)răchíe → BRANDY

LIRA s. (*former gold Turkish coin*) líră, rílă

LISP vb. bândurédz, gugurédz, gonghiuséscu

LISTEN vb. ▶ascúltu, n-bag uréclă, ▶acúmpăr; ▶ávdu; Do not speak; just ~! Tíne nu zburá, acúmpără!; lau di ureáclé (or di urécli) Listen! Si loátă di urécli! (before announcing pleasant news) Sihăriche! ~ to me, woman! Ávdzâ-mi, mul'áre! || HRISTU 29: Girls should ~ more and talk less fetili lipseştí mamult s-avdă şí puťánu s greastă || BELIMACE 68: listen to me! ascúltă míne!

LISTENING s. ascultáre

LISTLESS adj. (*spiritless*) mólav, -vă, -ví (*sic!*), -ve

LISTLESSNESS s. anustâre, curmáre

LITANY s. litánie

LITERACY s. ştíre

LITERATE s. and adj. nvíťát, ştiút, loyiortát

LITHE

LITHE adj. ascuturát → SLENDER

LITHESOME adj. sărpit

LITIGATION s. daravéră

LITTER vb. (to give birth to puppies, etc.) ▶ fet; (to strew with litter) așternu; (to scatter about) ▶ aruvérsu, ▶ arăspândescu

LITTLE adj. and adv. niscântu (and niscându), nâscântu; after a ~ while dûpă niscântă oără; We boiled a ~ wheat Heársim niscântu grân; niheámătă, niheámăză; Do you want a ~ water? Vrei năheámătă ápă? nătheámă, nifeámă; Give me a ~ help! Agiútă-ñ năfeámă! dim. himăzíc; Please look at us a ~! Ia mutrít niheám la noi!; very ~ cât trâ yitríe, cât ghitrúșca, cât chípita di ac; in a ~ while dûpă niheámăză; nănghidhă, un hir, puțân, ptân, psân, nichicușe; ~ by ~ câte puțân, părălâche; too ~ nichicăză || ~ by ~ anárga, pe-anárga, BASME 68, 214, 343; ALR 1488: chicută di chicută

LITTLE BEAR s. astr. || Úrsa ațeá Ñicâ, Gâlinușa, Clócea cu șasil'i pul' DIARO 176

LITTLE FINGER s. (pinkie) dziditíc, dzidzitíc

LITTleness s. psânáme

LITTORAL s. (shore) mal, mázdă, mărdzină di amáre

LIVE adj. (vivid, vigorous, quick) aghiu, ayiu

LIVE vb. bănedz (and bâ-), l'-u trec, adílu; How do you ~? Cum l'-u treți? What a life we've ~ed! Te bánă avém tricútă! (to dwell) stau, sed, cătichisescu; Where do you ~? Iu șidéț?

LIVE AT SMB.'S EXPENSE vb. ▶mârșusescu

LIVE COALS s. sprúnă, N: spúr(n)ă; coll. sprunáme

LIVE IN CLOVER vb. huzuripsescu, trec béica, trec biaște, bănedz ca dzúua țea álbă, bănedz tu bihulîche, u duc cu căciúla scoásă, u trag chióșea dumneáște || trec ca dzúua țea álbă, BASME 177

LIVE IN POVERTY vb. cacurizipsescu

LIVE TO SEE vb. ñ-u apúc; imprec. May you not live to see tomorrow! S nu-ț apúti!

LIVELINESS s. sirtlâche, sârbislâche, sârpislâche, sârpitâle, spírtu, șpírtu

LIVELY adj. șpírtu invar. → SPIRITED, INTELLIGENT

LIVER s. hicát n, pl hicáte; ihcát m, ihcát pl; ipát || Also: hicát laiu, ithcát, ALIA 181

LIVESTOCK s. (seen as wealth) tutípută

LIVESTOCK

LIVESTOCK RAISING s. (*of sheep*) picurărlíche, picurăríle, picurărátă, picurlíche

LIVID adj. púhav, prú-, brú-; (*livid and swollen*) bútcav, m pl -cayí, f pl -cave; (*as by bruising*) vínit, víñit; siñicát; (*ashen*) măsinát; (*enraged*) inătusít || **Pes:** bútcaf, cl 40

LIVING s. (*being alive*) bänáre; (*way of ~*) bänátă

LIVING adj. yiu, ghiu; **still alive** (*of a person at death's door but able to speak*) cu güră (*lit. 'with mouth'*)

LIZARD s. güstir, güstur, gusturíťă, ciupilár, ciupulár

LOAD s. furtié, ncărcătúră, sárțină, sáltină; (*half a load on a horse*) sárță, déngă, pl dénghi; déngchie, pl dénghiuri

LOAD vb. vncárcu; **to ~ on one's back** ncarc pri plătări; úmplu; vfurtuséscu; (*to overwhelm, as with gifts*) vngľeg; **They ~ed her with goodies** U-neglígáră di mușutéť; (*of a gun*) cárcu

LOADED adj. ncărcát, ancărcát, âncărcát, mplin; (*of a gun*) umplút

LOADING s. ncărcáre

LOAF s. (*of bread*) cärveál'e; **G:** bâzdrâmă; cirécă, dérlic, sámúnă, sámúne, somúnă, sumúnă; (*~ of white bread*) frangiólă

LOAF vb. (*to be idle*) hălăndăréscu, misúr steálile

LOAFER s. birdhúš, capisáz, gulimán, haihúi, haihúm, pl haihú-meañ; hulandár, vagabóndu

LOAFING s. haileslíche → LAZINESS

LOAN s. mprumút, mbrumút; (*making a loan*) mprumutáre

LOAN SHARK s. záráf, sáráf

LOANSHARKING s. zărăflâche

LOATHE vb. (a)urăscu || **CUNIA:** am tu hásmă

LOATHSOME adj. blăstímát → DETESTABLE

LOBBY s. (*of a house*) ghizintié, hăiátă

LOBE s. (*of ear*) lăpúše, tûrtur

LOBSTER s. (*fresh-water ~*) cávur, cávru; (*salt-water ~*) astacó, astahó

LOCATED: **to be ~** vb. cad; **Where is your village ~?** Cătră iu căde hoára a voástră?

LOCATION s. (*site, place, area*) sémte

LOCK s. cătinár, cláiie; (*built-in ~*) brávă; (*of hair*) aráuă, avoálă, cilie, ciulie; cărcme, crácme f pl; tălúfră, tărúflă; zu-lúfe, pl zulúhi

LOCK

LOCK vb. bag tu clái [klái•i]; ▶nclíedz

LOCKED adj. nclíát, ânclíát

LOCKING s. nclíáre

LOCKSMITH s. cátňa

LOCUST s. ent. lácústă; also: acrídhă, gălăgústă, gulucústă, gulugústă, carcaléc, scarcaléc, scarcaléť, carculéť, scarculéť, Gop: scuculéť || ALIA 125: bacác, bacacáchí, cărcáléci, scărcálítă, cărcáléc, cicoáre, cicoáră, sicoáre, dzâcoáre

LODGE s. (inn) hánē

LODGE vb. (shelter) ▶apreadún, ▶(a)próchiu, ▶vaštéptu, ▶cúlcu; (to thrust in) ▶bag, plântu, nhig; She implored the old man to ~ her āľ' pricădzú a aúşlui s-u apreadúnă n cásă; Please, ~ me tonight! Aprucheáť-mi aístă seáră! or Aştiptáť-mi aéstă noápte!

LODGE A COMPLAINT vb. dau plângu (la), ▶plângu (la), arúc rgiuhále

LODGER s. → TENANT

LODGING EXPENSES s. hăñátic

LOFT s. (kind of attic) pótan, pótană

LOFTY adj. (arrogant) daítcu; (noble) chibár; (high, tall) análtu

LOFTINESS s. (self-esteem, dignity) cheaféte

LOG s. bucíne m, crăciún m

LOGGER s. (lumberman) chiristigí

LOGGERHEAD: at ~s pri cuçút or pri cemăúnă || pri(tu) cuçúte, PARALLELE 147 → COME TO ~S

LOIN s. anat. cárțioáră, scárțioáră; curtőri f pl; šále f pl

LOITER vb. ▶misúr steálile (lit. 'to measure the stars')

LOITERER s. adúnă-vímtu (lit. 'wind-gatherer'); G: başinghél; ciumagáră m, ciumagáraň pl; haramufái, hărămgí, hásca, hascanífur

LOLL vb. ▶(a)rádzim, ▶acubuséscu, ▶vacumséscu

LOLL ABOUT vb. hălăndăréscu, misúr steálile

LONELY adj. irñíu, irñít

LONENESS s. singuráme, singureáťă, singuritáte

LONESOME adj. || síngr ca cúclu, basme 409 (lit. 'as lonesome as the cuckoo')

LONG adj. lúngu; (as of face) spirlungós, sprilúngu, spirlúngu; (as of smb.'s beard or hair) bran; (as of a road) dipărtós ||

LONG

(longer than normal) **Pes:** lungăvăț, cl 255; **Av:** as ~ as cj únă te, BASME 502

LONG vb. (to yearn) ñ-u dor and ñi-i dor (trä, di, să)

LONG MAY YOU LIVE! || La mulți añ! L-añ mūltâ! Tră mulți añ!
Tr-añ mūltâ! PARALLELE 141

LONG SINCE adv. di mūltu doáre, mi l'a dórlu, ñi-alghescu ócl'il' (trä), ñ-si alăcheáște ínima (di), plângu di dor,
l'-trag dórlu; **We ~ for you very much** Múltu nă-i dor tră voi; I have a mother who is ~ing for me Ñ-m nă mūmă ñe-ñ mi doáre → PINE

LONG adv. (for a long time) prilúngu

LONG LIVE! || ALR 1315: z-băneádză!

LONG-EARED adj. dânglát, dânglinát, uriclát

LONGER adv. (temporal) cáma; **Will you wait for him any ~?** Va lu-aștepțâ cáma?

LONG-HAIRED s. (as of a winter coat) flucát, flucós

LONGING s. dor; **to feel a ~** mi l'a dórlu; (*solitary painful ~*) siclétă, săclétă

LONG-LEGGED adj. ciurligán; **G:** sprágăń

LONG-LIVED adj. lundzín

LOOK s. mu(n)trítă, m(u)tríre, ruítă; **He cast a ~ at the young man** și-arcă mutrítă pi gióne || STERGHIU 3: mutrít n

LOOK vb. (to gaze at, to watch) mutréscu, mtréscu, muntréscu, mundréscu (→ § 32); ~ here! Mutreá ncoa! ~ ahead! Mutrea ghíne! (to ~ at oneself) vyilcéscu; ~ in the mirror! yilcít-vă tu yilie! vbruéscu, vbréscu; **It ~s like rain** Térlu angreáčă ca ti ploáie; (to seem) par, ampár || CUVATA 2: **she looked at me** mi mătrí → LOOK WELL

LOOK AFTER vb. (to take care of) cilistiséscu, cealăhtiséscu, cătăndiséscu, câstighédz, frundiséscu, frundixéscu, trag; **We used to look after large flocks of sheep** Trădzeám uiriu mūltu

LOOK AROUND ONE vb. páscu di páturle părțâ, ñ-páscu ócl'il' di-varlíga

LOOK BLANK vb. l-háscu (d/o m sg), u háscu (d/o f sg)

LOOK DARKLY AT SMB. vb. mutréscu (mult) narău, mutréscu n ará-ulea

LOOK DOWN IN THE MOUTH vb. spíndzur nările; (of smb.) cánda l'-si nicáră cárăyile (or ghímíile)

LOOK DOWN ON/UPON vb. cătăfroniséscu || CUNIA 90: atimuséscu

LOOK

LOOK FONDLY AT SMB. vb. sórbu, l'-fac óclíl' băcâre (dúpă)

LOOK FOOLISH vb. armân ti arâs (și pizuíři); arämân ca gălîna údă

LOOK FOR vb. (to check, to seek) vved; *Look for it in your pocket!* Védzâ-te n gépe!

LOOK FOR IT vb. (to be cruising for a bruising) u cáftu cu lu-minárea (lit. 'to search it with a candlelight')

LOOK GLUM vb. vñigurédz (la fátă)

LOOK LIKE vb. vñundzescu, ñ-u adúc pri → RESEMBLE

LOOK OUT vb. am óclilu, am peána; *Look out!* Ái-țâ míntea! Ái-țâ óclilu! Ái-țâ peána! Sacân! Angătán! Várda!

LOOK SAVAGELY vb. vayru-mutréscu

LOOK SMB. UP AND DOWN vb. mutréscu di la úngli pân la cap

LOOK WELL vb. am fátă búnă; *He does not ~* Nu áre fátă búnă ||

DIARO 68: Iau mûltâ hári

LOOK WITH EAGER LONGING vb. || fac ântr-ócli, BASME 309

LOOKING AFTER s. (care) câștigáre

LOOKING GLASS s. lăyie → MIRROR

LOOKOUT s. vigláre, cumăndârsíre → BE ON THE ~ FOR

LOOM s. arăzbóiu, vălmént

LOONY adj. chirút → CRAZY

LOOP s. (of hair) || DIARO 271: cútcu

LOOSE adj. (as of a belt) distrés, distrímtu, lárgu, sălăghít, hábin; *to be ~ in the saddle* vb. (to be insecure) šuvăéscu

LOOSEN vb. (as a belt) distíngu; (a muscle, a bolt) alás, vdistíngu, lišurédz, sălghéscu

LOOSENING s. distríndzire, sălăghire; (of a belt) distíndzire

LOOT s. alimûră, yeáymă, iámă, prâdă, spôle

LOOT vb. fac ghénga, N: mprad → PLUNDER

LOP vb. (to cut off branches) scrištéscu → TRIM

LOP vb. (of branches) vlăstâruséscu

LOPPING s. călârsíre, clădhipsíre, scrâstíre (a lumăchilor), vlăstârusíre

LOPSIDED adj. strâmbu, m pl -ânghi, f pl -âmbe

LOQUACIOUS adj. zburyeárcu → TALKATIVE

LORD s. (God) Dómnu; (of the manor) celepíu, cilibí, (British nobleman) lórdhu

LORD IT OVER SMB. vb. mi úmflu → GIVE ONESELF AIRS

LORDLY

LORDLY adj. (*proud*) pitrít; cu cáplu n dzeánă; (*haughty*) da-ítcu; (*proper and dignified*) prímtu; (*rich, aristocratic, as of a wedding party*) cilnichéscu, dumnéscu, arhund(ich)éscu || **Cru:** ni-cuchiréscu, COLAB 238; afindéscu, CARAFOLI 25

LORDLY adv. dumneáște, cu săltänáte, cu cáplu n dzeánă

LOQUACIOUS adj. zburyeáric, -rcă, -rti, -rte → TALKATIVE

LOSE vb. ▶scherdu, chérdu, ▶cher, mărít; **to be losing** (*esp. of money*) adár yróslu zloátă; ~ **courage** ▶apilipséscu, chiutipséscu, ñ-cherdu curáilu, ñ-arăteáște bišína; ~ **hope** ▶apilipséscu

LOSE ONE'S BALANCE vb. (*to lose one's self-possession*) ▶pălăscu

LOSE ONE'S HEAD vb. ▶schérdu, ▶chérdu míntea, u-cher pusúla, ▶cilduséscu, cildiséscu, cictiséscu, cihtiséscu, ▶zurluséscu

LOSE ONE'S TEMPER vb. ñ-arsáre dzâfna → FLY INTO A TANTRUM

LOSE ONE'S WAY vb. ▶chérdu, ▶schérdu, ▶cher (*or schérdu*) cálea, ▶dzăgădéscu || mi cher, BASME 35

LOSE SIGHT OF vb. cher ditr-ócli; **not to lose sight of** nu-ñ mut căstiga

LOSE SMB.'S TRAIL vb. l'-cher tórlu, l'-cher úrma

LOSE TRACK OF vb. ▶zăgădéscu; **In the house we don't lose track of anything** Ân cásă nu nă si zăgădeáște ćivá

LOSE WEIGHT vb. slăghéscu; (*to become very thin*) mi adár iáscă

LOSER s., adj. zimňusít, zñisít

LOSS s. cheárdire, chirdäciúne, schirdeáre, dâmă, gazépe, hătáie, zñie; (*waste*) firă; (*in some games: lost point*) bis, bij, sumár, zdârtă

LOST adj. (*no longer owned or known*) schirdút; (*unable to find one's way*) dzăgădít; ~ **in thought** minduit

LOT s. (*destiny*) soárte; (*on deciding by chance*) lahnó, G: lâhmă, lot, lótă, lotărie, scúrtă, şcúrtă, şcurtítă; **to cast ~s** arúc şcurtítă; **The ~ fell upon her** Lí cădzú şcurtítă a l'ei || CUVATA 4: **such was her ~ ahătă-l'** fu angrăsită → CAST ~S

LOT s. (*quantity, usu. large*) nă crímă di; **lots of** sumăreáuă → A LOT OF

LOTTERY s. lahnó → LOT

LOUD adj. (*as of the voice*) vârtós, -oásă, silnăvós, -oásă || HRISTU 52: aurrari analta ('a ~ shout')

LOUDLY adv. cu boáte; **The woman yelled** ~ Mul'área zglí cu

LOUDMOUTHED

boáṭe; pravatós, privatós, právatós, provatós || sănătós, BASME 427; HRISTU 43: cu boati mari

LOUDMOUTHED adj. ghiurultagí, m pl -geádz

LOUNGE vb. •şintéscu; (to gad about) alág sucăchile [su•kăk'-•li]

LOUNGER s. durñít → LAZY

LOUNGING s. hailesliche → LAZINESS

LOUSE s. pidúclu, bidúclu, minciúše, minciúş (and mingiúş); G: yeátru; coll. biducláme, minciusáme || **Pes:** chicken - švélchi di gălină, CL 261

LOUSY adj. 1. (poor) ápcu, m pl ápti, f pl ápte; próstih, pálu- (as in pálu-gălátă 'a lousy pail') || aclirát; a ~ year an aclirát, CL 36; ant. an berichitlăcu, CL 38 || 2. (infected with lice) piduclós, biduclós, biduclát, mbiduclát, lindinós, mingiu-sát || **Amc:** mblínu di pidúcli, SCHL 114

LOUT adj. cap di ghégan, muteái

LOVE s. vreáre; also: alughíre, ayápe, hicáte pl; sivdáe, sivdă, vilisíre; **The boy had a ~ for study** Ficioírlu aveá sivdălu a yrámatilor; ~ has no limits Sivdáia nu áre márdzine; **Where is their passionate ~?** Iu sunt a lor hicáte? **They are in ~** S-vor → **MAKE ~ TO SMB., BE IN ~ WITH**

LOVE vb. voi, aor. vrui, part. vrut; am arán; **Tell me who you ~ Spúne-ñ cai âñ t-ai arán;** •ayăp(i)séscu, •ayăchipséscu, •valu-ghescu, alaghescu; iron. L-voi ca neáua n sin (lit. 'I love him like snow in my bosom'); (to ~ intensely) pára-voi; dor; if you don't ~ him di nu-l dori || CUVATA 9: **Grandfather ~ed me very much and I ~ed him** Páplu míni múltu mi vrea. \$-míni-l vream

LOVE AS THE APPLE OF ONE'S EYE vb. l-voi ca luñina din cap; l-voi ca gean || BASME 191: voi ca óclil' din cap; HRISTU 46: ti vra ca luñina a ochillu

LOVEMAKING s. (copulation) ambăiráre

LOVER s. (male) arán, iarán, yearán; (female) aránă, iaránă, yearánă, moróză, muróză, farfúlă, fărfúlă, ayăpitoáñe || **Cru:** eromén, COLAB 214; (fond of smth.) tiryeaclíu, tiriachíu, tiryeaclâ

LOVING adj. sivdalíu, sivdálâ, sivdálós; (affectionate) dolú, f dól'e, m pl dol', f pl dól'e || (as of God) || LITURG 126: dărútu

LOVINGLY adv. vrut

LOW adj. (of voice: quiet) dipús; in a ~ voice păgăñór (and

LOW

pâgâ-); cu boătea dipúsă; (*of prices: ridiculously ~*) bathavá, geába; (*as of a very modest house*) apús, CAPIDAN 151

LOW vb. (*of cattle*) mug, mudzéscu

LOWBRED adj. ni-adărát → RUDE

LOWBROW s. (*unintellectual*) apló

LOW-DOWN adj. (*contemptible*) cătăryár, idipsáz, m pl -âjí, f pl -âze; (*deeply emotional*) chirút

LOW-DOWN TRICKS/WAYS s. yumărlâche

LOWER (*comparative of LOW*) adv. nhímă

LOWER vb. űnicşurédz, scad; (*of prices*) eftinipséscu; (*as of a belt around one's waist*) sălghéscu (*and sâl-*)

LOWERING s. dipuneáre, dipúnire

LOWER ONESELF vb. mi scad

LOWING s. (*of cattle*) mudzíre

LOWLANDER s. câmpár; (*in a village*) ghiosán (*ant. suşán*)

LOWLY adj. tápin → HUMBLE

LOYAL adj. pistó, m pl pistádz → FAITHFUL

LOYALTY s. bésă

LUBBER adj. ócan, zdángan → STUPID

LUBRICATE vb. ▶(a)úngu

LUBRICATION s. (a)úndzire, (a)undzeáre

LUCERN s. (*alfalfa*) trifól', trifíl', tráfíl'

LUCK s. (a)mbăreátă, báftă, calótihă, căsméte, tíhe, urbáre; **as ill ~ would have it ca ti lăiată;** **to be down on one's ~** ű-si dû-te strâmbu, ű-si dû-te tersiné || cândă dau ca di pri cheátră, BASME 99 || *Greeting formula: Cu ambăreátă te lucrât! 'Good luck in your endeavor!'*

LUCKY adj. hairlâtcu; tihiró; (*prosperous*) cu hăíre; **to be ~,** am (máre) tíhe, am steáuă búnă; **You have been so ~!** Calótihă di tíne! (*of good augure*) ugurlíu, agurlíu, ayurlíu; (*fortunate*) hará di; **~ is the mother who has such a son!** Hará di mă-sa ți ş-lu áre! || **to be ~ ű-imnă tíhea,** BASME 66; ugurlítcu, DIARO 96

LUGUBRIOUS adj. (*gloomy*) lăhtärós, -oásă

LUKEWARM adj. → TEPID

ULL vb. agălicéscu

ULLABY s. cânticáre

ULLABY vb. cântic

ULLABY interj. (*used to lull a child*) náni-náni; (*only in*

LUMBAR

songs) tărnă

LUMBAR REGION s. anat şále f pl

LUMBERMAN s. (logger) chiristigí, limnár

LUMINOUS adj. luñinós, -oásă

LUMMOX adj. (clumsy) angricós, -oásă

LUMP s. grúndă; **Cav:** (as of cheese) grúnghé; gumól, gumúl', surát m pl (sg. suró); toc, top; (~ of earth) zvol', zvólar, zvulár; (a ~ in the throat) nod; **He got a ~ in his throat** Boátea l-si nudă → BY THE ~; FEEL A ~ IN ONE'S THROAT

LUMP IT DOWN vb. (when defeated in expectation or hope) măc călúpea

LUMP LARGE IN SMB.'S EYES vb. (to have influence or credit). am htibáre

LUMP TOGETHER vb. (of sheep, 3 pl) si-adúnă stúpă

LUMPISH adj. (dull, sluggish) (a)ngričós, -oásă

LUNACY s. zurleátă, zurlíle

LUNATIC adj. zúrlu → CRAZY

LUNCH s. prândzu, prândzâre; **It's about time for ~** Eáste oára trâ prândzâre; **They came after ~** Viñiră prândzât; ~ time a prândzalui

LUNCH vb. prândzăscu, prându (and prându), prândzu (and prân-)

LUNG s. anat. pulmúnă, plámúnă, pálmúnă, plimúnă, plámínă, plumónę, purmúnă, pârmúnă; plimún m, pilmún m; || Also: plámóni, plimóni, pálmúne, albi-hicátu, ALIA 178

LURE s. bágáre pri sómnú, plánásíre, culăchíe, culăchipsíre

LURE vb. bag pri sómnú, plánásescu → BEGUILÉ

LURING s. → LURE

LURK vb. (to lie concealed) limiryiséscu, limirséscu; (to sneak) vstricór

LURKING PLACE s. cartére

LUSH s. (slang: 'drink') biutúră; (drunkard) bicríu

LUST s. purníle, azdisíre, zilipsíre

LUST AFTER vb. zilipséscu

LUSTFUL adj. aspártu, azdisít, dişuťât, tileác, pânghiós

LUSTY adj. putút, livéndu, -ndă, -ndzâ, -nde; zdúmban

LUTE s. buzúche, lăútă

LUXATE vb. (to dislocate, to displace a bone) cluzunéscu, vstränguléscu

LUXATION

LUXATION s. med. cluzuníre, străngulsíre

LUXE s. lus, chibăreáťă

LUXURIOUS adj. chibárcu || BELIMACE 57: čivá éxtra di tut

LUXURIOUSLY adv. chibáre

LUXURY s. chibăreáťă, lus or lúse, lúxu

LYE s. (a)lisívă, (a)lísavă, dzámă aráuă

LYING s. (*telling untruths*) minciunáre (*and mungiunáre*)

LYING adj. (*telling untruths*) minciunós, -oásă (*and mungiunós*)

LYING adj. (*stretched out*) tes, teásă, teši, teáse; tímtu; **He found his wife ~ dead** și-află nveásta teásă, moártă

LYING DOWN adj. (*resting, gone to bed*) apús → RECUMBENT

LYNX s. zool. arâs || **Cru:** ciacál, GOLAB 210

LYRE s. (*musical instrument*) líră, dzăngărră (*sic*)

M

- MACABRE** adj. fuvirós, -oásă → FRIGHTFUL
- MACARONI** s. macaróne sg/pl
- MACE** s. buzdugán, buzdugánă, buzdugáne
- MACHINATION** s. cruitúră, munăfíc, munăficiliche, mplititúră
- MACHINE** s. máchină
- MACKEREL** s. bilbítă, harénghe
- MAD** adj. acătát di hále, acătát di nafoáră, ncuñát, turbát, trubát; vârlu, vúrlu; (as of a dog) lisixít; liseárcu, -rcă, -rți, -rțe; **to be ~, to become ~** trub, túrbu, lisixéscu → DRIVE ~
- MADCAP** s. and adj. ciurtuít, şarafúra, dabóľa, tabóľa, tul; om fără hisápe; (reckless) distórsu
- MADE** adj. (built, created, dressed, painted, shaped) adrát, cruít, cuirít, ncligát, plását || HRISTU 4: ndrapă
- MADDEN** vb. vayrédz, şusuéscu, şuşéscu, túrbu, ngläréscu, glăréscu, vžurluséscu; (to provoke, to anger) v̄pizmuséscu
- MADDENING** s. şušäre, şušuíre, pizmusíre
- MADDER** s. bot. (a)rizáre, rúibu (used in dyeing)
- MADDING** adj. glärít, hăzusít
- MADMAN** s. zúrlu → MAD
- MADNESS** s. şušuíre, turbáre, trubáre, zurleáťă
- MAGICIAN** s. may m, máyisă f; ghioz-boiagí
- MAGNET** s. magnéte, maynéti
- MAGNETISM** s. maynetizmó
- MAGNIFICENCE** s. mărilé
- MAGNIFICENT** adj. mărit
- MAGPIE** s. caracáxă, háscă, hâscă; hărăhástă, hăehástă, hărăháxă, hărácule, húle || GSus: cacaráscă, cl 40
- MAID** s. feátă || BASME 315: dúlă
- MAID OF HONOR** s. surátă
- MAIDEN** s. feátă; coll. fitáme, fitiryio
- MAIDENLY** adj. (as of a voice) viryinéscu
- MAIDSERVANT** s. huzmicheáră
- MAIL** s. póštă, póstă; by ~ póstă or cu póstă; He wanted to send her a letter by ~ or by telegraph Pósta i pri telu vrea-l' pitrițá

nă cărte

MAIM adj. ólug → Crippled, lame

MAIM vb. văcătăpsescu, uludzescu

MAIN: with might and ~ adv. a mórtului

MAINSTAY s. || SJos: dhiplár m, cl 44

MAINTAIN vb. (to assert, to support, to provide for) vătân

MAINTENANCE s. tâneáre, păstrare

MAIZE s. misur → CORN

MAJOR s. (in the Turkish army) bimbășé, bimbashi

MAJOR adj. m/f sg máre, m/f pl mări

MAKE s. adărtură

MAKE vb. văfă, vădăr; also: (as of dough) acăt; (to invent, to compose, as a song) scol or scot; **Milk** ~s skim Láptile scoálă peătă; (to build, as a furnace) văcurdusescu; (to prepare, to set in order) văradhăpsescu

MAKE A BAD BEGINNING vb. calc cu zévul

MAKE A DECISION vb. || mi fac mucaéti (si) DIARO 364 → DECIDE

MAKE BAD BLOOD BETWEEN vb. bag zizáñe → BREED DISCORD

MAKE A BAD BREAK vb. u-adăr dhálă → PUT ONE'S FOOT IN IT

MAKE A BLUNDER vb. u-adăr taratore

MAKE A BET vb. mi acăt; mi acăt cu băste

MAKE A BUNGLE OF SMTH. vb. (to mix things up) u-adăr bőză, u adăr taratore

MAKE A DECISION vb. talu píta; A decision must be made! Va tă-lăre píta! Also: mi fac di căile; How did you make that decision? Cum ti fătiș di căile? → DECIDE || BASME 682: n-bag poálile m-brâu

MAKE A BOW vb. mi ncălin

MAKE A DEPOSIT vb. (for a contract or in view of engagement with a woman) dau sémnul, dau seámne

MAKE A FOOL OF ONESELF vb. mi fac (tut) arizile (and -zile) → MAKE ONESELF RIDICULOUS

MAKE A FOOL OF SMB. vb. vărad, (a)ncálțu → DECEIVE

MAKE A FORTUNE vb. vacătă maiáuă (lit. 'to catch yeast')

MAKE A FRIEND vb. acăt un oáspe (nou)

MAKE A GIFT vb. → DONATE, PRESENT

MAKE A GOOD BARGAIN vb. adăr cășáre (cu)

MAKE A HALT vb. văchindurăescu, văcundisescu, văcundupsescu, lu-

MAKE

jéscu, nuptédz, pupuséscu; **He made a halt in another village Chinduri tu nă áltă hoáră** → STOP

MAKE A HASH OF SMTH. vb. l'-u adár bóză

MAKE A HIT vb. (of thieves, etc.) anăpădésescu

MAKE A HOLE vb. azvundzéscu, azundzéscu → BORE

MAKE A JOURNEY vb. fac sefér

MAKE A LAUGHING-STOCK OF ONESELF vb. mi nvăpséscu la tuț buiangiádzl'i

MAKE A LONG NOSE AT SMB. vb. l'-dau măndzăle (or mündzăle)

MAKE A LUCKY FIND vb. áflu mândră nicălcátă

MAKE A MESS OF SMTH. vb. u-adár culeás → PUT ONE'S FOOT IN IT

MAKE A MISTAKE vb. (a)lăthipséscu, lătháséscu, ftiséscu, fti-xéscu; fac aláth (or fac aláthos); para-cálcu, vpara-l'au

MAKE A MOUNTAIN OUT OF A MOLEHILL vb. adár hírlu fúne, u-fac di per fúne (lit. 'to make a rope out of a hair')

MAKE A NEAT JOB OF IT vb. u scot di nisáfe

MAKE AN EFFORT vb. vstríngu

MAKE AN END OF SMTH. vb. vbitiséscu → FINISH

MAKE A (NICE) MESS OF IT vb. u fac heártă (lit. 'to make it boiled') → PUT ONE'S FOOT IN IT

MAKE A NOISE vb. (as of a working device) lăvăséscu

MAKE APPROPRIATE vb. 3 sg/pl vácátă; **The white costumes suit you Álbile** vă-acátă

MAKE A PRESENT vb. adúc nă pischési → PRESENT

MAKE A REGULAR THING OF SMTH. vb. li-ám tu pleáme

MAKE A RESOLVE TO DO SMTH. vb. → PLUCK UP ONE'S COURAGE || ncl'id ócl'il' (i.e., to close one's eyes [and to do it, no matter how difficult the next step is or appears to be]), BASME 206

MAKE A RETRIAL vb. prigiúdic

MAKE A ROLL (as of a fabric) trumbuéscu

MAKE A ROW vb. (to create a scandal) fac ghiurultié

MAKE A RUSH vb. (to scamper off) li scármin → BOLT

MAKE A SACRIFICE (FOR) vb. fac dărmáne (tă)

MAKE A SHOW OF ONESELF vb. mi nvăpséscu la tuț buiangiádzl'i

MAKE A SIGN TO SMB. vb. fac sémnă

MAKE A SNOOK AT SMB. vb. l'-dau măndzăle (or mündzăle)

MAKE A SONG ABOUT SMTH. vb. (to blame) mi ncucutédz

MAKE

- MAKE A SPEECH** vb. bag zbor
- MAKE A STAND AGAINST** vb. (*to resist*) dâñâsescu, dâñdâsescu
- MAKE A SWEET BUSINESS OF IT** vb. u-adár căcăteásca → PUT ONE'S FOOT IN IT
- MAKE A TO-DO** vb. fac mûtre, ▶strâmbu nárea
- MAKE A TRIP** vb. (*as of a carrier of goods*) arúc nă cále
- MAKE A VOW** vb. ▶leg
- MAKE AWARE** vb. || *Cru:* bag pi mínte, GOLAB 207
- MAKE A WOMAN PREGNANT** vb. u-armân greáuă (*lit. 'to leave her heavy'*)
- MAKE BLIND** vb. urghéscu
- MAKE BLUE** vb. albăstruéscu, murnéscu, nviñiñăscu
- MAKE (BOTH) ENDS MEET** vb. prăpséscu, puripséscu
- MAKE CLEAR** vb. (*of a liquid*) limbiséscu, limbidzăscu
- MAKE DISAPPEAR** vb. fac stifă or fac stífă; **He made everything disappear** Li feáte stifă túte lúcrurile
- MAKE DIZZY** vb. ▶cirtăsescu → DIZZY
- MAKE DRUNK** vb. ▶mbet, ▶adár ciúrla, ▶adár stíngăle, ▶fac hrup
- MAKE EASY** vb. lišurédz, ▶ifculipséscu
- MAKE EFFORTS** vb. (*in attempting to defecate, etc.*) ▶sprem
- MAKE EVEN** vb. (*to level*) ▶ischédz
- MAKE FEEL SICK** vb. (*as of fatty fat food*) ▶angusédz
- MAKE FIRM** vb. ▶stiriuséscu; (*with nails*) ▶sfinuséscu
- MAKE FOR** vb. (*to go towards*) ▶lau, ▶astálu, ▶mbróstu or ▶mbrustédz
- MAKE FRIENDS WITH SMB.** vb. mi fac soț; li apríndu aluáturile; 3 pl: și-ł'a dûhurile; ▶ncuscrédz; **They made friends** Ncuscrără || 3 pl: le-acáťă ghíne aloáturile, BASME 94
- MAKE FRIENDS AGAIN** vb. ▶disvér → RECONCILE
- MAKE FUN OF** vb. ▶varâd, ▶mâscâriipséscu, ñ-bat péză (di) → RIDICULE || strâmbu búdzâli, BASME 98
- MAKE HASTE** vb. agunéscu, ayiusescu, dau nă pálă, u dau alága
- MAKE HAY OF SMTH.** vb. fac cioáră || DIARO 191: u cac huzmétea (*or luguría*); u (*or li*) li câcârusíi dípu
- MAKE HEADWAY** vb. (*to progress*) prudhipséscu
- MAKE ILL** vb. šúplic
- MAKE INQUIRIES** vb. xităxéscu, xităséscu
- MAKE INTO PIECES** vb. (*as of small pieces of bread put in one's*

MAKE

soup) **▼diňic** → DUNK

MAKE IT A POINT OF HONOR vb. **▼filutiniséscu**, **▼filutinséscu**

MAKE IT HOT FOR SMB. vb. **itizăéscu**

MAKE IT UP WITH SMB. vb. **fac bărsie**

MAKE JEALOUS vb. **bag tru zilie**

MAKE LESS SWOLLEN vb. **▼disúmflu**, **▼disúflu**

MAKE LOVE TO SMB. vb. **mi zdrudéscu (cu)** || (to a woman) **li-gioc meárile cu násă**, BASME 255; aor. 1 sg: **li băgái ghíne (cu)**, BASME 315

MAKE MERRY vb. || **l'-dişclíd iňoára**, BASME 149

MAKE MERRY OVER SMB./SMTH. vb. **strâmbu búdzâli** → RIDICULE

MAKE MINCEMEAT OF SMB. vb. || **stifuséscu**, BASME 171; **lu spúlbir**, BASME 700

MAKE MISCHIEF BETWEEN vb. **bag zizáňe** → BREED DISCORD

MAKE OFF vb. → TAKE ONESELF OFF

MAKE ONE'S EXIT vb. **ies**

MAKE ONESELF RIDICULOUS vb. **mi fac (tut) arizíle (and -zíle)**; **agiúngu párámíth**, **mi nvăpséscu la tuť buiangiádzli**

MAKE ONESELF SCARCE vb. **li scármin** → SCAMPER AWAY

MAKE ONESELF SMART vb. **mi adár ca yambró**

MAKE ONE'S ESCAPE vb. → ESCAPE

MAKE ONE'S PILE vb. **adár căšeáre**, **▼acáť maiáuă** → PROSPER

MAKE ONE'S WAY ALONG/TOWARDS vb. **u lău**, **mi lău** → TURN TO

MAKE OUT vb. (to find or grasp the meaning of) **▼achicăséscu**; **▼alég**

MAKE OUT ONE'S CASE vb. **adúc tră mărtirie**

MAKE OVER vb. (to remake, to remodel) **prifác**, **priadár**

MAKE OVERABUNDANT vb. **pára-agíungu**, **paragiúngu**

MAKE PEACE WITH SMB. vb. **fac băríše**

MAKE PROGRESS vb. 3 impers. **ñ-cústă** (lúcrulu); **Let's see who is not making enough progress in his/her work** S-vidém a cui nu-l' **cústă lúcrul**; **I am not making any progress** Nu-ñ **cústă lúcurlu** → THRIVE

MAKE PROUD vb. **▼märéscu**

MAKE QUIPS vb. → QUIP

MAKE REASONABLE vb. **nsar**

MAKE RICH vb. **avuťăscu**, **▼mbugăťăscu**; **Commerce makes one rich** Tugearlâchea **avuťáște**

MAKE

MAKE RUDDY vb. vruminéscu

MAKE SAD WORK OF IT vb. u scot di nisáfe → PUT ONE'S FOOT IN IT

MAKE SENSE vb. (to be appropriate) 3 sg impers: acătă

MAKE SHIFT TO LIVE vb. (to resort to *makeshifts*) bat tămbărălu

MAKE SMB. BEHAVE vb. (threateningly) lu-nvét eu panachída!

MAKE SMB. BESIDE HIMSELF vb. I-mâc uréclile → ENRAGE

MAKE SMB. DESERVE SMTH. vb. cataxiuséscu, cataxipséscu

MAKE SMB. QUAKE IN HIS SHOES vb. (to come down hard upon smb.)

arát

MAKE SMB.'S ACQUAINTANCE vb. fac cunuşmáie cu, v-cunóscu cu

MAKE SMB.'S HEAD REEL vb. scol di mínte, scot mădúua; Quiet!

You're making my head reel! Tătét că-ñ scoásit mădúua! (to ~ with excessive noise) mâc uréclile || aor. (as a reproach) ñi-l feátiși cáplu drâșteálâ, DIARO 355

MAKE SMB. SIGH vb. suschír, súschir; He made all the girls sigh
Túti feátile li suschirá

MAKE SOBER AGAIN vb. vdisbét

MAKE SPORT OF SMB. vb. (to make fun of smb.) ñ-arâd (cu)

MAKE STIFF vb. vncărfuséscu, ncrăfuséscu

MAKE SUITABLE vb. tiriyiséscu

MAKE SWEET BUSINESS OF IT vb. u scot di nisáfe

MAKE THE BED vb. aștérmu trâ culcáre

MAKE THINNER vb. (as of a thread) vminutédz, minuțăscu

MAKE TRACKS vb. li scármin → SCAMPER AWAY

MAKE UGLY vb. urâtăscu

MAKE UNHAPPY vb. vcurbisescu, vdhistihipséscu, vpisuséscu

MAKE UNSAVORY vb. vanustăscu

MAKE-UP s. (cosmetics) buiáuă, măzeáuă, mázie; (white make-up)
albeáťă → ROUGE

MAKE UP vb. (to apply cosmetics) ñ-adár fáta cu bôie, ñ-dau cu
buiáuă

MAKE UP ONE'S MIND vb. (to make a decision) talú pítă

MAKE WAR AGAINST/ON vb. vampuliséscu → FIGHT

MAKE WARM vb. vapríndu; Walking had made her feel warm Imnânda
u-aveá apreásă căldúra

MAKE WAY vb. părămirse scu

MAKE WHITE vb. (as cloth) biléscu → WHITEN

MAKE WORTHWHILE vb. vaxiuséscu [a•xi•u•], axéscu

MAKER

MAKER s. făcătór; famabricántu

MAKESHIFT: to resort to ~ bat tămbărălu

MAKING s. (creation; putting together) fătire, făteáre; adă-ráre, adráre; (shaping) turnipsíre; (of dough) frimintáre, fri-mitáre, firmítáre

MALADAPTED adj. ni-uidisít

MALADROIT adj. (a)stângu, -ngă, -ndzi, -ndze; zérvu, m pl zéryi

MALADY s. lângoáre → DISEASE

MALAPERT adj. (impudently bold) abráşcu, ni-aruš(i)nát

MALARIA s. heávră, heávră lúngă, téta; fit of ~ hivríre; sick with ~ hivrit, hivrós || to have a fit of ~ mi hivreáste, CAPIDAN
149

MALCONTENT adj. cripát, cărtít

MALE s. máscur, bărbát; he-dragon lámñea-bărbát

MALE adj. máscur (ant. theámin, feá-); bărbătéescu; (part of an Orthodox church reserved for men) bărbăteásca

MALEDICTION s. anáthimă, anáthimáre, blăstém, blăstimáre, că-táră, cătăryisíre, culidzáre, hulidzáre; vlasfimíe

MALEFACTOR s. batác, cacurízic, catíle, invar.

MALEVOLENCE s. slăbeáṭă → MALICE

MALEVOLENT adj. (a)rău, -răuă, -răi, -rále; s(c)lab, urăt

MALICE s. aráiáṭă, slăbínṭă, cáche, ináte, pícă, zăte; to bear ~ against smb. n-duc zăte; l'-tân pícă, l'-tân cáche

MALICIOUS adj. uhinát, vampír, vómbir, vurculác; the ~ hags vurculáṭile di moáše || arnăút m, -ă f, DIARO 75

MALICIOUSLY adv. aráulea

MALIGN vb. (to speak ill of) zburăscu, cacuzburăscu

MALIGNANT adj. óclu buín; ~ fate tíhe neárcă, scriátă nfärmă-coásă

MALIGNITY s. ceapcânlâche

MALLET s. mal'

MALLOW s. bot. nálbă; also: mălăyă, muloáhă, ruyítă

MALNOURISHED adj. (undernourished) ni-măcát

MALNUTRITION s. ni-măcáre

MALODOROUS adj. ambuṭós, -oásă

MALODOROUSNESS s. → STENCH

MALTREAT vb. → ABUSE || BASME 184: l'-scot óclul

MAMA s. → MOTHER

MAN s. om, pl oámiň; (*male, husband*) bárbát; coll. bárbátáme; (*individual*) citámán || HRISTU 5: burbat

MAN! interj. bre! (a)vre! re!

MAN-ABOUT-TOWN s. (om) amisticát

MANACLES s. pl. heáre n pl; prángă, pl prändzi; also brändzi

MANAGE vb. (*to succeed in doing; to reach or do in time*) pruf-tuséscu; **He did not ~ to hide** Nu pruftusí si s-ascúndă; (*to conduct business*) trag; **to ~ a sheep farm** trag cilnicátă; **▼chivriniséscu, chivärniséscu, cumändärséscu, ▼nicuchiripséscu**

MANAGED adj. chivrnisít, cumändärsít; (*well ~*) nicuchiripsít

MANAGEMENT s. chivernisíre, nicuchiripsíre, cilnicátă, cumändärsíre, cumändă

MANAGER s. éfur, icunóm, -noámă, -nómí (*sic!*), -noáme; nicuchír; coll. nicuchiráme; adj. nicuchiréscu, -reáscă, -réştâ, -résti; **board of ~s** efuríe, efurlíche

MANDATE s. (*charge*) ncärcätúră

MANDATORY s. (*one given a mandate*) vichíl'

MANDATORY adj. ipuhriuticó (*no pl*)

MANDOLIN s. mandulín, mandulínă

MANDRAKE s. bot. mäträgúnă

MANE s. coámă, grívă, hiote || pérce, BASME 377

MANEUVER s. (*a calculated procedure*) tirtípe

MANFUL adj. căidigí, inimárcu, -rți, -rte; inimós, -oásă

MANGER s. (*as in a stable*) pähníe

MANGLE vb. chisédz, stúltin, zdroámin

MANGY adj. (*with scabs*) arâñós, -oásă; arâñít, căsidheár, căsi-dhós, -oásă; psuryeár

MANHOOD s. bárbáteáťă, bárbátâle || DIARO 116: andrágâthié

MANIPULATE vb. (*people*) ancálțu și discálțu, gioc pi tăpsié, víndu cu malámă și acúmpăr cu górtă

MANIPULATIVE adj. → TRICKY

MANLY adj. bárbátéscu, -eáscă, -éştâ, -ésti

MANNA s. (*miraculous food*) mánă

MANNER s. aréu, trop, cúmpite f pl; háre; **bad manners** hări urâte; (*manners*) aducätúră → IN A PROPER ~

MANSERVANT s. huzmicheár

MANSION s. acaréte

MANSLAUGHTER s. → MASSACRE

MANTLE

MANTLE s. (for women) șcúrtă, șcúrtu, pl șcúrtâ

MANUFACTURE s. mălifătúră

MANUFACTURED adj. plăsát → MADE

MANUFACTURER s. fambricántu

MANURE s. cupríe, curpáie

MANURE vb. *cupriséscu

MANURING s. cuprisíre

MANY adj. múltâ m, múlte f; ahânți m, ahânte f; crímă di, jar di, plod di; ca tă Stâ-Măríe; ca aróiu di alghínă; (~ people) suflitáme; nă crímă di lúme; ~ children (large family to take care of) un jar di fumeálē or nă crímă di ñați; ~ times mal di ori; ~ years málă di añ; and ~ more ahâte și-ahâte; Too ~ cooks spoil the broth → COOK

MANY-COLORED adj. şáren, şirít

MAP s. hárta

MAPLE TREE s. giugástru, jugástru

MAR vb. (as a chance) l'-u adár báză; ~ smb.'s mood l'-u aspárgu or l'-aspárgu chéifa || BELIMACE 8: l'-frăngu hătărea; idem 9: l'-aspárgu hătărea

MARAUD vb. dău tărcóale

MARBLE s. mármură, mármár or mármara; mirmér; adj. mármár

MARCH s. márțu

MARCH! interj. mil. arş!

MARE s. iápă, pl. iápe

MARIGOLD s. bot. balțótă

MARINER s. cărăvyiót

MARJORAM bot. → WILD ~

MARK s. sémpu → SIGN

MARK vb. (to set apart by a mark) sémpu, (n)simnédz; simiuséscu [•mi•u•]

MARK DOWN vb. eftinipséscu

MARK UP vb. scunchéscu, scunghéscu

MARKDOWN s. eftinipsíre

MARKET s. păzáre, cirşie, codur || Peş: ciărsíi, ciărşie, CL 43

MARKET PLACE s. códru, códur, for, misuhóre

MARKET-GARDENER s. bustangí, zârzâvăcí

MARKING s. simnáre

MARKUP s. scunchíre, scunghíre

MARMALADE

MARMALADE s. măgiún, măgiúne, mângiún, anăcríme

MARRED adj. (spoiled) aspártu, -rtă, -rță, -rte

MARRIAGE s. loáre, ncrunáre; (of women) mărít, măritiș, măritáre, mărtáre; (of men) nsuráre; **to negotiate a ~** pruxinséscu ||

F: surari → ASK FOR SMB. IN ~

MARRIAGEABLE adj. tră măr(i)táre, ti mărít; mărtătoáre; di n călár

MARRIED adj. (of a man) nsurát, căstór; (of a woman) măritátă, mărtátă; (~ by a priest) ncrunát m, ncrunátă f; pl. loaț || F: surát, BASME 699

MARROW s. mădúuă, midúuă

MARRY vb. mi l'au (cu), ñ-leg cáplu, vcurún, âncurún, ncrun, bag curúna, bag curúnile pe cap, bag surteálile (n cap); (of a man) vnsor, N: mi sor, mi ngiug; (of a woman) vmarít (pi); **She married a very rich man** S-mărită pi un om dip avút || ñ-bag lăile (cu), BASME 282 || ALR 1265: **He married her** U lo ti ml'áre

MARRY OFF vb. dau (pi)

MARSH s. azmác, válta, varcó, vultúc

MARSHAL s. mușúr

MARSHY adj. băltós, -oásă, vältós, -oásă

MART s. pázáre

MARTEN s. zool. cunáve, nifítă, nivistúle, nvistalán || ALIA 101: (rare) ciciútă

MARTYR s. ispáti

MARTYR vb. (to torture) vmunduéscu, văsăniipséscu, culăséscu

MARTYRDOM s. martíryiu, vásan, munduire, schíngiu

MARVEL s. ciúdă, thámă, sámă, nișáne, sémnú; **She's an absolute ~ ! ~** Ia mutreá te sémnú di feátă!

MARVEL vb. v(a)ñir, vapuriséscu, vciudiséscu, vciuduséscu, vciuduéscu, vncruțéscu, vthämäséscu, vthăvmuséscu, uiñiséscu, vuñiséscu

MARVELLOUS adj. di próta, scóntră, spañiu

MASCULINE adj. máscur (ant. theámin)

MASHED POTATOES s. Băi: ciúmă di cârcăngi

MASK s. muțúnă, suráte, prusupídhă

MASKER s. aruguceár, babugheár, bubaír, pl. bubaíreañ; babugheár, ischinár; (on the New Year) liyuceár, ruguceár

MASON s. máistur, mástur

MASS

MASS¹ s. (*large body of people*) chíndră → CROWD; (*large amount, as of food*) dârlíc

MASS² s. (*as in a church*) aculuthié, lutruyíe; **the holy** ~ áyea lutruyíe; ~ **for the dead** dáre

MASSACRE s. cármoálă, cárđilíu, cárleši [•léši], cárligié, cu-ćút, fănicó, lipídhă, machél', măchipsíre, spăstíre; **The Turks will begin the** ~ Túrčil' va bágă cućút; **They began the** ~ Băgáră lipídhă || TULLIU 120: cárđalíe

MASSACRE vb. adár cárđilíu, bag coárdă, bag cućút, vgilip- séscu, vmačhilipséscu

MESSAGE vb. || freq, DIARO 321

MAST s. (*nuts, as acorns, on the forest floor*) fágă, jir

MAST s. catárgu, pl. catárdzi; catártu, pl. catárte

MASTER s. (*owner*) aféndu, afindicó, dásar, dómnu, nicuchír; (*skilled person*) ustă; **Like** ~, **like man** ~ și-află sáclu peáticlu

MASTIC s. măstícă, măstihă

MASTICATE vb. măstic → CHEW

MASTURBATION s. malachíe

MAT s. aruguzínă || **F:** lésă, HRISTU 2

MAT vb. (a)mplătéscu (*and amblă-*), mplitéscu

MATCH s. (*for fire*) chibrít, chibríte, chibrítă, špírtu → STRIKE A ~

MATCH s. (*pair*) éşă, soáťă, uidíe; **He had no** ~ Nu aveá soáťă or Nu aveá uidíe; **You should always search for your** ~ Cáftă-ť éşa tótña; **to meet one's** ~ ň-áflu căpáchea

MATCH vb. vuidéscu, vuidiséscu, viduséscu, vtiiryiséscu. dau plătárea (cu), sămâruséscu (un cu alántu); **We can't** ~ him Nu nă dăm plătárea cu nás; **Idle words don't** ~ you Zboáre ánuste nu-ți undzéscu

MATCH-BOX s. špírtu, špirtáră

MATCHLESS adj. făr-di-sót, fără uidíe, fără preácľe

MATCHLESSLY adv. cum soť nu áre

MATCHMAKER s. pruxinít

MATE s. soť

MATE vb. (*of sheep or goats*) vmarléscu

MATING s. (*of sheep or goats*) mărlíre, mărlitúră

MATINS s. uóthură [üo•]

MATRIMONY s. loáre → MARRIAGE

MATRON

- MATRON** s. nicuchírá
- MATTED** adj. (as of a basket) mblătit
- MATTER** s. (object, question) luyuríe, ipóthise; (task, job, chore, work, thing) istréte; a ~ for women istréte mulireáscă
- MATTER** vb. med. pruñédz; also, 3 sg: adúnă, coáte
- MATTER** vb. (to be of importance) || BATSARIA 48: It dosen't ~ what his name is Te-are s-fácă cum si-aclámă?
- MATTINS** s. → MATINS
- MATTRESS** s. duşec, şiltée
- MATURATE** vb. *coc
- MATURATION** s. coátire, cuţeáre
- MATURE** adj. agiúmtu, -mtă, -mtâ, -mte; cóptu, coáptă, cóptâ, coápte; fig. cu míntea coáptă
- MAUDLIN** adj. (fuddled) călít
- MAUL** s. mal'
- MAUL** vb. *bat → BEAT
- MAUNDER** vb. (to wander slowly and idly) hălandărescu; (to speak indistinctly or disconnectedly) băbăléscu, bâlbăéscu, dărdărescu
- MAW** s. (a bird's crop) mámă, mámcă
- MAWKISH** adj. (sickly or puerilely sentimental) adilós, -oásă; suschirós, -oásă; lăcrimós, -oásă (and lăcră-); lăcrämät
- MAY** s. (the fifth month) maiu
- MAY** vb. (to be permitted) am izíne; (in wishes and imprecations) mórvă, mórvé, mûrva; ~ you be accursed! Anághea s-çu da! Lord, ~ he not live to see tomorrow! Mórve, Doámne, s-nu-și apúca! → BE WHAT ~, COME WHAT ~
- MAYBE** adv. poáte, poáte că, bélchi, vahi; ~ it would have been good for me to die Poáte că erá ghíne s-mor; ~ he is asleep Doárme vahi
- MAY-BUG** s. ent. bumbunár, zăngänár; (green variety) júnă
- MAYHEM** s. săcătipsíre
- MAYOR** s. dhímarhu, gugeabási || Av, Prv, SJos: muhtár, cl 256
- MEADOW** s. válóágă, vuloágă, pádină and pădínă; gulivrágă; (along a river) ciíre, lúncă || SJos: ceír, cl 43
- MEADOW SAFFRON** s. bot. G: lilínghe
- MEAGER** adj. s(c)lab, m pl s(c)laghi, f pl s(c)ábe; iáscă invar. (lit. 'tinder'); loat la fátă, slăghít ca hilán
- MEAL** s. (a)ngustáre; (at about 4:00 - 5:00 PM) mirínde, mirin-

MEALY

dáre; adv. at ~s la meásă → OBITUARY ~

MEALY adj. fărinós, -oásă

MEAN adj. babés, pabés, pânghiós [•góś], próstih || DIARO 170:
calpuzán

MEAN vb. (to have in mind as a purpose) numătéescu

MEAN ILL vb. nu am minte búnă

MEANDER s. (as of a road) şutâtúră

MEANING s. (sense) nójimă

MEANINGFUL adj. (and --LY adv.) cu mădúuă (lit. 'with brain')

MEANNESS s. băbisliche, cacuriziliche

MEANS s. (smth. helpful in achieving an end) cearé and N: cearee; trop → BY ALL ~ and BY NO ~

MEASLES s. purcuyítă, prucuyítă, pruhughítă; to get ~ scot
prucuyítă

MEASLY adj. minút, ñic

MEASURE s. misúră, métru; (moderation) usúle; beyond ~ adv.
prísti misúră → TAKE SMB.'S ~

MEASURE vb. ▶misúr, númir; in order to ~ how deep the sea was
s-númiră cât ahândoásă erá amárea; ~ one's strength against smb.
mi misór cu; to ~ smb. with one's eyes mutréesc di la úngli pân la
cap → BEYOND ALL ~

MEASUREDLY adv. cu usúle

MEASUREMENT s. misuráre

MEAT s. cárne; F: cáră or cárră; (children's language) títi;
(dishes with ~ as opposed to canonically fast meals) purinteáťă;
G: zubeálă; **preserved** ~ căvrămă → EAT ~

MEAT DAY s. mâcătoáre

MEATBALL s. chifté, chióftă

MEDDLE vb. ▶bag, ▶ameástic

MEDDLESOME adj. G: (of a woman) mblustélă

MEDICINE s. yitríe, ghitríşcă, panádhă, pámádhă (and pâ-);
ileáce; obs. ileáge; (as a profession or branch of science) yea-
trătâle, yitrătâle, yeatrusíne

MEDIocre adj. mistótriv, m pl -trivă; nólhic

MEDITATE vb. arúmig, aroámig, ▶minduéescu, stau pri minduíre;
▼săluşescu, ▶siluyiséescu

MEDITATION s. arumigáre, minduíre, siluyisíre

MEDITATIVE adj. minduít

MEDIUM

MEDIUM adj. (*intermediate, average*) nólhic

MEDLAR s. muşmoálă, muzmúlă; *Lvz:* măşmúlă; soárbă, măceáše

MEDLAR TREE s. muzmuléu (*and* muzmuléu, muşmuléu), *Lvz:* brácean

MEDLEY s. ameástică, amisticátúră, mintitúră

MEED s. (*reward*) muştináre

MEEK adj. (*modest*) tápin → HUMBLE; (*deficient in spirit or courage*) andírsít

MEET adj. (*fit*) undzít

MEET vb. ▶astálú (cu), mi aflu pri cále (cu), ▶tihiséscu, ▶mpichiu; *G:* ▶astăhiséscu; dau óclí cu, ▶andămuséscu, anăpădés-
cu; ▶cunuştuséscu; **He did not ~ with us** Nu deáde óclí cu noi; **We met him on the road** Lu-anăpădím pri cále; **and when he met them** să di cára si cunuştusí cu năsi

MEET ONE'S MASTER vb. ñ-áflu másturlu || *Prv:* ñ-áflu bárba, CL
38

MEET TROUBLE HALF-WAY vb. u cáftu ngăceárea cu luminárea

MEET WITH DIFFICULTIES vb. (*to be in trouble*) ved zóre; **He is meeting with great difficulties** Veáde zóre máre

MEETING s. adunáre, anáre, adunătúră, adămusíre, sobór

MEGLENO-ROMANIAN s. || STERE 58: tucán

MELANCHOLY s. milancolíe

MELEE s. mintireáje (*and* mindi-), ambărtuíre

MELILOT s. bot. (*sweet clover*) sulfínă, sulhínă, sulchínă,
surfínă, surhínă, struhínă; tindilínă

MELODIOUS adj. armătusít

MELODY s. miludhíe, ih

MELON s. gălbóñu *m*, peápíne *m*, pipóñu *m*, pupóñu

MELON-BED s. şirchinăřie

MELT vb. ▶tuchéscu; (*as of snow*) ▶ihtiséscu; (*as of firewood*) hunipséscu; **The firewood ~ed away in the fire** Leámnile hunipsírá tu foc; curundédz; (*of a sick person*) **to ~ like wax** ▶tuchéscu dimpróstu

MELTED adj. (*of butter, etc.*) tuchít

MELTING s. tucheáre, tuchíre

MEMBRANE s. (*as the outmost layer of a plum*) coáje, peáje; (*a lamb's membrane*) ćípă → PEEL

MEMORY s. (*the power or process of remembering*) || *PC:* ćâneáre di
mínte

MEMBRUM

MEMBRUM VIRILE s. púlă (*vulg.*); also: ciulică (lit. 'tipcat'), físe (lit. 'nature'), hălate (lit. 'tool'), mândal (lit. 'bolt'), nánciu (lit. 'rump'), noáce (lit. 'parson's nose'), noádă (lit. 'rump'); pútă; sóche (lit. 'bung'); **a man with a big** ~ pulăra

MENACE s. fuvértă → THREAT

MENACE vb. (to threaten) vangréc; (to be under threat) mi pásťe piríclul

MENACING adj. fuvirós, -roásă

MEND vb. ndréptu, mirimitéscu, mirimitiséscu, măsturipséscu, mpeátic (*clothes, etc.*)

MENDACIOUS adj. plan

MENDER s. (of clothes, stockings, etc.) cárpačiu

MENDICANCY s. dicúñe, yiftilíche, yiftaryió, yiftâlé

MENDICANT s. tiritóñu → BEGGAR

MENDING s. miriméte; ~ clothes mpiticáre

MENFOLK s. oámiñ m pl

MENIAL adj. (*humble*) ncílinát

MENINGITIS s. mininghită

MENSES s. pl. mes, lunárile f pl def; arádhă || PC: săhăt, f pl; cúscri

MENSTRUATION s. mes; **She's got her** ~ l'-víñe méslu → MENSES

MENTALLY adv. (to myself) || BELIMACE 65: än vétea-a mea

MENTION s. (with reverence and devotion) || LITURG 123: acuitírá; acuitíra f sg def

MENTION vb. vanáfirséscu, fac ti măsláte; **He almost did not ~ her** Nu pára u fáte ti măsláte; vadúc amínte (trâ); **He ~ed you** Prítíne-amínte ti-aduțeá; **Why are you ~ing death?** Te adúti amínte moárte? || LITURG 23: acuitím 1 pl;

MEOW vb. ñáur, ñiurédz

MEPHITIC adj. ambuțós, -oásă

MERCANTILE adj. tugiréscu, -eáscă, -éştâ, -ésti

MERCER s. pândzár

MERCHANT s. émbur, tugeár, măyázár, măyájár, prämätár, pärmä-tár, prämätéftu, pärmätéfcu

MERCHANDISE s. prämätie, pärmätie; (livestock) tutípută, málă; (animals sold for meat) săváte, suváte

MERCIFUL adj. ñil(ă)ós, -oásă; ímir

MERCILESS adj. ni-ñilós; (speaking of fate) tíhe neárcă; scri-

CHANGEABLE

átă nfärmäcoásă

MERCURIAL adj. (changeable) 3 sg: nu sta pri únă

MERCURY s. gheárgħir, yeáryir

MERCY s. ñílă; at the ~ of dúpă vola a, dúpă ñíla a; to have ~ on ñi-i ñílă di; Have ~ on my house! Di cása-ñ hibă-t ñílă! it is a ~ that calái-că → CLEMENCY

MERCY! interj. amán!

MERE s. báltă, blátă

ERGE vb. •fac únă

MERIT s. axié, axítă

MERRIMENT s. (gaiety) háräcupíle, haréi, hilärié; (good time) ziaféte, féstă

MERRY adj. hăriós, -oásă; hărăcóp, -oápă, -óchi, -oápe

MERRY-GO-ROUND s. drâmbálă, lišór, vârticóniță, vârticoániță

MESENTERY s. anat. bidzáre (and bizáre), bâdzáre

MESS s. căcătúră → FAILURE; MAKE A ~ OF SMTH.

MESS vb. (to dirty) •murdăripséscu; (to defecate, as of an infant) •fac

MESSAGE s. idhíse; (as from an authority) timbíhe, timbíe || to leave a ~ alás zbor, BASME 6

MESSENGER s. (as in a townhall) sihăryeát, sihăvyéár, purtójir || DIARO 335: psihudhróm

MESSY adj. căcătéscu, -eáscă, -éştă, -éşti

METAL s. métal

METER s. métru n; two ~s doáuă métri

METHOD s. mithoádă

METHODICALLY adv. cu husúle or cu usúle

METHODICALNESS s. usúle

METICULOUSNESS s. garaméte

METTLE s. físe → SHOW ONE'S ~

MEW vb. ñáur, ñiurédz [ñi•u•], fac meau || ALIA 98, 3 sg: ñiur-seáste, neuriseáste, neaurisái, ceáună, cióne, ciuneádză, aúrlă, gärnéște, plândze, zghileáște

MEW! interj. meau, ñeau

MEW (UP) vb. (to confine) âncľid tu căfése

MEWS s. ahúre → STABLE

MICA s. fáṭa-a-lóclui

MICKEY-MOUSE || ~ Cru: ciaciúl-mangiúl, GOLAB 210

MIDAFTERNOON

MIDAFTERNOON s. chindíe

MIDDAY s. ñíză-dzâuă; adj. di ñiză-dzâuă; ~ heat căldûră di ñiză-dzâuă

MIDDEN s. cupríe

MIDDLE s. ñídză (and nídză, níză) ñádză, mése, nólhic, ñílgioc, ñólgiuc, ínimă, chéntru; **in the ~ (of)** tu mése (di), tu mésea di, (a)námisa (di), nídză (di), (tu) nóljuca (di), nólgiuca (di), nólhgica (di); tu buríclu a or tu buríclu di; **in the ~ of the yard** nólhgica di ubór; **in the ~ of the forest** tu buríclu a pădúrilei; **in the ~ of the summer** ñádză-veáră; **in the ~ of the winter** ñádză-iárnă

MIDDLE adj. ñijlucán, ñilgiucán, nulgicán; di meáse or dit meáse; ațél di mése

MIDDLE-AGED adj. misóchir

MIDDLE-CLASS s. arhundilâche, ciorbagilâche

MIDDLELING adj. nólhic; (*mediocre*) misótriv, m pl -ótriví (*sic*)

MIDGE s. ent. cunúpe, mușítă, mușcóiu, tânțár

MIDGET s. (*usu. as a nickname*) ficiu

MIDMOST adj. tu mése

MIDNIGHT s. ñadză-noápte; **at ~** ñadză-nóptâ; tu dísa di noápte; **until ~** până ñádză-nóptâ

MIDPOINT s. mése, chéntru

MIDST s. mése

MIDSUMMER s. || CUVATA 11: ñadză-veáră

MIDSUMMER DAY s. Yianiú

MIDWIFE s. bábă, mămie (and mă-)

MIDWINTER s. || BATSARIA 45: ñádză-iárnă

MIEN s. purtátic, fátă, ópse

MIFF vb. l'-u aspárgu

MIGHT: *with ~ and main* adv. a mórtului → FORCE, ENERGY

MIGHT vb. (*conjecturally*) va hibă

MIGHTY adj. (*as of God*) nvârtușát

MIGRATION s. || (*usu. of shepherds*) părcali, HRISTU 52

MIGRATORY adj. (*as of birds*) călătór, -oáre, -óri, -oáre

MILD adj. bunác; m/f sg moále, m/f pl mol'; muláșcu || DIARO 159:
bunáschu

MILDEW s. mánă

MILDNESS s. (*of smb.'s character*) imiráme, imireáťă

MILFOIL

MILFOIL s. bot. şuricínă, şurichínă, G: şiriuchínă; coádă şurichínă

MILITARY CAREER s. armătulíche

MILITARY SERVICE s. aschirlâche

MILITIAMAN s. (of armed Greeks against the Ottoman rule) armatulă; coll. armatuláme

MILK s. lápte, pl lápturi n; large quantity of ~ láptáriu; sheep curled ~ G: cutmáciu; sour ~ lápte vinít, lápte strivuit; skim ~ Src: belenítă

MILK vb. múlgua (→ § 32) and múrgu; láptuéscu

MILK CAKE s. láptúca

MILK PAIL s. || Cru: găleátă, GOLAB 217

MILK TOOTH s. dínte di lápte

MILKER s. (worker) mulgătór, muldzár; (sheep) (a)plicătoáre || (of sheep) Peş: pirét, CL 258

MILKING s. muldzeáre, murdzeáre, múldzire, láptuíre

MILKMAN s. láptár

MILKSOP s. muláşcu

MILKY WAY s. Cálea a láptilui, Cálea a pálilor (lit. 'The Way of Straws'), Cálea märe (lit. 'The Great Way') || Sjos: Brânu uranóliu (lit. 'The Sky's Belt'); Av: Litrupódh, CL 254

MILL s. moáră → BRING GRIST TO ONE'S ~

MILL WHEEL s. vurvúra a moárălei

MILL vb. *máťin, máťir, másnu; Iu ascúche ună hoáră máťină ună moáră = In unity there is strength (lit. 'Where an entire village spits one can run a water mill')

MILL-DUST s. păspálă, păspál'

MILLER s. murár m, muráră f || Perd: mulăr, Plat: măluná, Kat: mălonă, Pro: miluná, B-ARCH 352

MILLET s. mel'

MILLION s. miliúnă, miliúne [•li•ú•] || Cru: ecatomírie, GOLAB 214

MILLIONAIRE s. miliunístru

MILLSTONE s. cheátră di moáră

MILLRACE s. ćafúne (di moáră)

MINARET s. minarée

MINATORY adj. fuvirós, -oásă

MINCE vb. toc; chisédz; also S: csedz; She ~ed the meat U chisă

MINCEMEAT

cárnea

MINCEMEAT → MAKE ~ OF SMB.

MIND s. mínte (and mínde); (reason) fichíre, fichiúre; to be in two ~s stau andoáulea [an•dúáú•l̥a]; (intelligence) mădúuă || (opinion) HRISTU 29: I am of a ~ with Viti Mini estu pi mintia a li Viti → CHANGE ONE'S ~; BE OUT OF ONE'S ~; GIVE A PIECE OF ONE'S ~

MIND vb. l'au di ureácl'e, vciuléscu, saidiséscu, săldiséscu; am ménga la; ~ your lamb! Ái-țâ ménga la mânár! mind one's eye n-fac óclil' pátru || BASME 448: bag tu cörnu; HRISTU 58, 2 pl imper: fițet-i ochiă patru!

MIND ONE'S OWN BUSINESS vb. n-trag cálea; My friend, mind your own business! Trádzi-ț cálea, oáspe! or şedz pri oáuă-ț! (lit. 'Sit on your (own) eggs!'); Also: Nu-ț lipséscu căstrăvét trušíe? (lit. 'Don't you need pickled cucumbers?') || BASME 82: Mutreá-ț lú-crulu! (lit. 'Look (at) your (own) business!')

MIND (THE ...!) várda!

MINDFUL adj. câştigós, -oásă; mucaitlâ, f -loáñe, m pl -ládz

MINDFULNESS s. (attention, consideration) usúle, mucaitlâche

MINDLESS adj. ni-minduít, astráptu, azvimirát; fără nisáfe

MINE poss. pron. a mel or amél m; a mea or ameá f; a mel' (or amél') m pl; a meále (or ameále) f pl; g/d sg m a milúi; g/d pl m and f a milór; My people weren't happy A milór nu lă părú ghíne || LITURG 124: añéu m, amé f, añéi pl m

MINE s. (source of supply) madéme, madéne

MINERAL WATER s. || Cru: ápă ácră, GOLAB 196

MINER'S PICK s. dhicléle

MINGLE vb. v(a)meástic, v'mintéscu

MINGLING s. (a)misticătúră

MINIMIZE vb. (to belittle, to disparage) fac mânică di tămbáre; nu-l dau di curáuă

MINT s. (plant, pill, drink) méntă (and méndă); (a)yeázmă, (a)yeázmu, yízmă

MINT s. (establishment where coins are made) tărăp(h)înă

MINUS s. (lack, deficiency) scárțu

MINUS prep. fără (and fără)

MINUTE s. (record of a meeting) măzbâtă

MINUTE adj. (used with affection) || şimsiríc, DIARO 246

MINUTELY

MINUTELY adv. pân la şile

MINX s. bandílă

MIRACLE s. ciúdă, ciudie; also: nişeáne, nişáne, thávmă, thámă sámă, pl thámate or sáme; thämäturnyie; **What a ~!** Máre thámă! or Sámă máre! **How did this ~ occur?** Cum s-feáte sáma aistă? **to work ~s** adár tháme, adár thämäturnyii

MIRE s. (mud) tînă, láspe; (alluvial ~) alúnizmă, cuciumór

MIRROR s. yilie, lăyie, luyie || **Prv:** cathréfti, cl 40 || **Amc,**

An, Clis, Gra, Kast, Kok: yili B-ARCH 236 || HRISTU 23: cutie

MIRROR vb. vyilcescu, vlăyicescu

MIRTH s. arâdeáre, arâdire

MIRY adj. glăburós, -oásă → MUDDY

MISADVENTURE s. → MISFORTUNE

MISAPPROPRIATE vb. lău, ncálic

MISBEGOTTEN adj. (illegitimate) băstu, m pl -ştâ → BASTARD

MISCARRIAGE s. (of sheep) băgătûră, vătămătûră

MISCARRIED adj. (messy, unsuccessful) căcát m/n, căcătă f (lit. 'shitty'); **a ~ question** căcătă luyurie

MISCARRY vb. lu-arúc crud (lit. 'to throw it out raw'); astrăchéscu, asturchéscu

MISCHANCE s. tirsilâche, lăiată → MISFORTUNE

MISCHIEF s. (base act) muşiteată, muşuteată → MAKE ~ BETWEEN

MISCHIEVOUS adj. s(c)lab, m pl s(c)laghi, f pl s(c)lábe; şirét, -reátă; urât, urút, muşmoálă; **a ~ child** geanabét; **a ~ girl** bandílă

MISCHIEVOUSLY adv. aráulea [•ráu•]

MISCHIEVOUSNESS s. vumbirlâche

MISCREANT s. batác

MISCUE s. sfálmă → MISTAKE

MISDEED s. slăbeată, -bile, -bintă

MISER adj. zărâf, pl -ráhí → STINGY

MISERABLE adj. ndzérnu; túmtu, m pl -mțâ; **the ~ mother-in-law** túmta di soácră; ca vai di míne, ca vai di tíne, etc.

MISERLINESS s. filaryirie → STINGINESS

MISERLY adj. stres, streásă, streši, streáse; **A ~ person knows how to take, but does not know how to give** Stréslu s-lă šti, nu și s-da → STINGY

MISERY s. nivól'e, pl nivól' and nivól'uri; anághe, lipsítă

MISFORTUNE

MISFORTUNE s. arāiáťă; also: aráuă, atihíe, atihíre, bieleáuă, cacurizilíche, cătráťă, chiaméte [k'i•a•], chícută, ciupulíc laiu, ciupulíc veárde, cóbă, curbisíre, dérte, pl dérturi; distihíe, ghidére, hálă, hăndăcusíre, láiáťă, oáră láie, pácus or pácuz, páthimă, păťare, pusoágă, stuhináre, taxiráte, târsilâche, tirsilâche, ugoádă, ugudíre; *The moment of ~ has come* Víñe oára a oárălei; *What ~ has stricken her?* Te taxiráte u-áre aflátă? *Let him die in ~!* S-moáră tu láet! *He was stricken by great ~* āľ cădzú chícută máre || STERE 8: trămăndáni

MISGIVING s. măndátă

MISHAP s. oáră láie → MISFORTUNE

MISHMASH s. mintitúră

MISJUDGE vb. ▶(a)plänásescu, (a)plänisescu, ▶plänéescu; am urbárea a gălíiñlor (lit. 'to have chickens' blindness')

MISLAY vb. → MISPLACE

MISLEAD vb. ▶plänéescu; *Your word has misled us* Nă pläním pi zbórlu a tău

MISPLACE vb. ▶(s)chérdu

MISS s. (failure in some children's games) úchi f

MISS vb. (to escape) cher; (to feel the absence of) mi l'a pónlu (di, să)

MISS THE MARK vb. (fig.) ~ u-adár taratóre

MISS THE OPPORTUNITY vb. || cher oára, BASME 38

MISSING: to be - hiu cusúre, lipsescu

MISSION s. (task) sárțină, sálțină, nsărțináre, ncărcătúră

MIST s. négură, cătăcníe, cătăhnníe, iámă

MISTAKE s. sfálmă; also: aláth, (a)láthos, aláthipsíre, ftisíre, ftixíre, hătáiie, stépsu, stipsíre → MAKE A ~

MISTAKEN adj. ftisít

MISTER s. chir invar

MISTLETOE s. bot. vâscu, véscu, ovéscu; *Florlu, Brz:* uvéz (and uvédz)

MISTRESS s. (owner) nicuchíră; (lover) ayăpitcoáňe, moróză, mušavéră

MISTREAT vb. yumărsescu, tălăéescu (tu halé)

MISTREATMENT s. catáhrise

MISTRUST s. afirítă

MISTY adj. nigurós, -oásă

MISUNDERSTANDING

MISUNDERSTANDING s. síyise

MISUSE s. catáhrise

MISUSE vb. || CUNIA 3: catahriséscu

MITE: not a ~ cât trâ yitríe → JOT

MITER s. (liturgical headdress) mítřa

MITIGATE vb. mi molú

MITTEN s. brumáncă, -ngă; mitáne, pumânică → GLOVE

MIX vb. ▶(a)meástic; also: ▶vanăcătuséscu, hurhuléscu, ▶mintéscu (and mindéscu), ▶frângu; Singing, the shepherds are mixing their milk Láptile și-l frângu cântândalui cășárilii || to ~ the cards ALR 1272: 3 sg: minteáște cărtăle

MIXED adj. (as of liquids) mintít (and mindít) || ALR 1624: (some good and some bad) j-búne și slábe

MIXED-UP adj. cutruburát → CONFUSED

MIXTURE s. ameástică, amisticătúră, mintíre (and mindíre)

MOAN s. dzeámit → GROAN

MOAN vb. dzem → GROAN

MOB s. ciuplicheáuă → CROWD

MOB vb. ▶stivăséscu

MOBSTER s. haramíu

MOCK s. (one that is the object of derision) šúpir, šúpirlu a lúmiléi

MOCK vb. ▶buiséscu → RIDICULE

MOCKER s. pizuitór, pizuiáric, mbizuiáric, šupăráiu

MOCKERY s. arâdeáre; also: pizuire, mbizuire, mbizuitúră, péză, šupăráre, šúpir, šúpur || VELO 70: măzăli f

MOCKING adj. pizuiárnic → SCOFFING

MOCKINGLY adv. tr-arâdeáre, tră šúpir || ti curoidhu [ku•rói•dhu], DIARO 111

MODE s. trop, cearé, N: cearée, aréu, luyié, sóie, turlié

MODEL s. (pattern) călapódhe; (as in embroidery) xómbľu, iurnécă, urnéche

MODERATE adj. (average) nólamic; (as in eating or drinking) luyursít

MODERATE vb. hăminédz

MODERATELY adv. cu métru

MODERATION s. (measure, restraint, temperance) métru, usúle; He speaks with ~ Zburáște cu métru

MODEST

MODEST adj. tápin; **Be more ~!** Dipúni-ť nările! → HUMBLE

MODIFY vb. vprifáć

MODISH adj. galántu, prăpsít, prividzút, pruvidzút

MODISTE s. mudhístră

MODULATION s. (of a song) frămtúră (and frâm-)

MOIETY s. (half) giumentáte

MOIL: with ~ and toil adv. rúfu-n-búfu [•fum•bú•]

MOIRE s. tex. ghizie

MOIST adj. nuťít → HUMID

MOISTEN vb. vnuťéscu

MOISTURE s. vlágă → HUMIDITY

MOLAR TOOTH s. măseáuă || ALIA 60: mušeá, măšeáu, cărint, că-ríndi, frâmceáu, frunimíntu, dínte máre, suprădánt; **NPrv:** grínde, **Vil:** gríndi, B-ARCH 160

MOLD s. (fungus) múhlă

MOLD FRAME s.. (circular frame for molding the cheese called cășcăvál) stifáne

MOLD vb. (to give shape) umblisescu; (to become moldy) muhli-dzăscu

MOLDER vb. (to crumble) fármu, vzmínut

MOLDINESS s. muhlidzáme

MOLDING s. (giving shape) umblisíre; (becoming moldy) muhli-dzâre

MOLDY adj. múhlid, muhlidzât, muciułít

MOLE s. muşmán, muşuróiu, şumiróiu, şumuróiu || ALIA 102: muşurói, măşärói, şärämói, şirimói, şirumói, şimirói, himurói, şirmói, şoáric őrbu, pundíchi, tiflunádă

MOLE-CRICKET s. ent. || GSus: cânle dumnedzălui, CL 41

MOLEHILL s. || óhtu di şumuróňu → MAKE A MOUNTAIN OUT OF A ~

MOLLIFY vb. vamólă; (to soften) agălisescu; (to solace) vaz-bún

MOLLYCODDLE s. muláşcu

MOLT vb. || PC: alăxéscu pérlu

MOMENT s. oáră, pl ori; also hópă, stic, stiymíe; crucial ~ oára a oárălei; **He was waiting for her to come at any ~** U-aş-tiptá oáră di oáră; (favorable time) **He found the ~** L-află oára; (on the spot, immediately) tr-un stic, tr-un stic di oáră; **for the ~** → FOR THE TIME BEING; **Wait a ~!** Aşteáptă-mă ună ténghe di

MONACHAL

oáră! || HRISTU 28, 67, 99: op (cf. hópă)

MONACHAL adj. (*monastic*) călugărëscu, -eáscă, -éştâ, -éşti

MONASTERY s. mănăstír (and mâ-), mânistér; (*small ~*) aschitar-yio

MONASTIC adj. călugărëscu, -eáscă, -éştâ, -éşti

MONDAY s. lună; on ~ lúnea; on a ~ towards the evening únă lúne de cătră seáră || *Mul, Pal, Plat, Pur*: lúnă, *Gard, Perd*: lun, *Kat, Vil*: luñ, *Els*: lúne, B-ARCH 533

MONEY s. parádz, pradz pl, pară sg ('coi'); also pără (and pâră); (*savings*) picúl; **N**: angärmári, agärmári and gärmári pl; **He does not have ~** Nu áre angärmári; álghi m pl (lit. 'white [gadgets]'); (~ solicited during a mass, etc.) zítimă

MONEY BAG s. púngă, chésă

MONEY ORDER s. dimându di parádz

MONEY TALKS AND BULLSHIT WALKS ~ Zboáre mûlte, ftóhe märe (lit. 'many words [spell] big poverty')

MONEYBOX s. (*coin bank*) cumbără

MONEYCHANGER s. (*person*) zäráf, säráf

MONEYED adj. avút

MONITOR vb. (*to observe, to check*) privéglú

MONK s. călúgăr, călúgur, călúgru, calóir; dim. călugărás

MONKEY s. maimútă, maimúuă, maimún, mäimún, múaă, jabéc, jubéc, şubéc

MONKEY TRICK s. maimunliche

MONKEY WITH A BUZZ SAW vb. ~ ñ-bag cáplu tu tástru

MONKISH adj. călug(ă)rëscu, -eáscă, -éştâ, -éşti

MONOGRAM s. (*a sultan's monogram on coins, etc.*) túră, dúră

MONOPOLY s. (lease) báltru

MONSTER s. móstru, ni-óm, săcătină → DRAGON

MONSTROSITY s. ur(â)teátă, ur(â)táme

MONTENEGRIN s. || BELIMACE 19: caradác, pl def caradádzli, ibid

MONTENEGRO s. Cărădă || BELIMACE 19: Mûnte Lai, def Mûntili Lai

MONTH s. mes m, pl meşî; (*rare*) lúnă; **one ~** únă lúnă or ună lúnă di dzâle; **about two ~s** ca doi meşî di dzâle

MONUMENT s. || *Cru*: spomeníc, GOLAB 250

MOO vb. mudzéscu

MOO interj. (*of cattle*) mu or muú

MOOCH ABOUT vb. hälăndărëscu, misúr steálile

MOOD

MOOD s. ori pl; to be in a good ~ hiu cu chéife, hiu tu ori, am búnile, am cuc; in a bad ~ cu cúrlu n sus; to mar smb.'s ~ → MAR
|| to be in no ~ (for) nu-ñ árde (tră), BASME 469

MOODY adj. cu oáră, cu ori, cu órile

MOON s. lúnă; full ~ lúnă mplínă || Cot: alúnă, B-ARCH 5

MOONLIGHT s. || HRISTU 151: fosă di lună

MOONSTRUCK adj. (mentally unbalanced) aumbrát, agudít, (romantically sentimental) ayăchipsít

MOP THE FLOOR WITH SMB. vb. rizil(ips)éscu, tălăescu tu halé

MOPE vb. (to become dejected) vărtéscu

MOPPET s. (doll) păpúše; (child) míncu

MOPPING s. aștirdzeáre, așteárdzire

MORBID adj. (sickly) lângurós, -oásă

MORDANT adj. năpătós, -oásă, tălós, -oásă, tălitós, -oásă

MORE cáma; Give me ~ Dă-ñ cáma; ~ than an hour cáma di únă oáră; máta; I will send ~ Va máta pitréc; once ~ nícă únă oáră; ma and Smr: mai; You've been to me ~ than a mother and ~ than a sister Tíne-ñ fuși ma di mémă ş-ma di sóră; (~ numerous) ma multă m, ma múlte f; ~ lambs than rams ma multă ūeli di birbéti; You want some ~? Ma vrei? and many ~ ahâte şि-ahânte; tépăr; ~ than astăle di; ~ and ~: Man's life shrinks ~ and ~ Cioára a ómlui si-adúnă ația-di-ația; ~ than di prisúpră; ~ than a week nă siptămână ş-di prisúpră; di pri; Good friends care of each other ~ than brothers Búñli oáspeț s-vor di pri frăț → ANY ~ || BASME 429: ma nsus di || disúpră di; I love my granny ~ than anyone else disúpră di tuț u voi máea, DIARO 357

MOREL s. bot. arțivúrte f pl

MORELLO CHERRY-TREE s. víšin, víšan, yíšan; (the fruit) víšină, víšnă, víšană

MORNING s. dimineáță, tahináre, pl tahinări and tahinăi; tahinăuă, tahinimă, tiheánă; from ~ till night di tahină până seára, di dimineáță păń(ă) cătră seáră, di dimineáță pân tu ascápit; once in the ~ únă tahináuă; adv. tahiná [•hi•] or tainá [ta•i•]; HRISTU 27: dimiață

MORNING PRAYER s. uóthură

MORNING STAR s. luțeáfirlu di dimineáță

MOROCCO LEATHER s. curdhuváne, saftiánă, săhtiáne, sáfheáne

MORON s. glar → STUPID

MOROSE

- MOROSE** adj. mutrusít; ursúz, *m* pl -újí, *f* pl -úze → SULKY
- MOROSENESS** *s.* schiviríe, ursuzlâche
- MORROW** *s.* a doáua-zí, dzúa alántă || BASME 53: adoáua-z; BASME 54: adoá-ză
- MORSEL** *s.* (*a small piece*) bucătice, cumătice
- MORTGAGE** *m.* bifă
- MORTAR** *s.* dubéc, *pl* dubéte; dubéche, *pl* dubéchi; ghiubéc, ghiubíc; **We grind coffee in a ~** Cafélù l-chisám tu dubéche; (*a bronze ~*) (h)ăváne
- MORTICIAN** *s.* (*undertaker*) muleaftă
- MOSAIC** *s.* (*small pieces of stone, etc.*) muzaíc
- MOSQUE** *s.* geamíe, jamíe; (~ without a minaret) micéte
- MOSQUITO NET** *s.* cunuphéră
- MOSS** *s.* múscľu, vlágă, zvolu and zvulu; **Rolling stone does not catch ~** Cheátra arucutoásă vlágă nu acátă
- MOSSY** adj. mușclós, -oásă
- MOST** adv. nai; **the ~ beautiful thing** nai cámă mušeátlu lúcru
- MOTH** *s.* ent. móliță; mulítă (*and -lí-*), móltă; saracufái, *pl* saracufáiañ → EMPEROR ~
- MOTHER** *s.* dádă; also: ímă, máică, mámă, mánă (*Epir*); mă, măní-ťă, múmă; (*old ~*) oámă; **my ~** mú-meá, măníća-ñ; **his ~** mă-sa (*and mă-sa*) || *SJos:* băná, CL 38; **the ~ of the two children** măsa a doilu ñit, HRISTU 41
- MOTHER-CHURCH** *s.* mitrópule
- MOTHER-IN-LAW** *s.* soácră, soácără; **his/her ~** soácăr-sa
- MOTHER-OF-PEARLS** *s.* sidéfe
- MOTION: to set every spring in ~** mi fac páde
- MOTIVE** *s.* (*reason, cause*) furñie
- MOTTLED** adj. şáren, şirít
- MOTTLE WITH RED** vb. plăvânédz; adj. (*of a sheep*) plăvântát
- MOULD BOARD** *s.* (*part of a plough*) plor
- MOUND** vb. → KNOLL
- MOUNT** *s.* (*an instance of mounting, as a horse*) (a)ncălicáre
- MOUNT** vb. (a)ncálíc, angálíc; ~ **on horseback** (*in children's speech*) mi bag décă (*or déca*); (*to give oneself airs*) **to ~ the high horse** mi ngroş; tex. ~ **the warp** năvădăescu
- MOUNTAIN** *s.* múnte, múnde usu. *m*; occasionally *f*; adj. (*a ~ horse, a ~ torrent*) muntíş, mundíş → **MAKE A ~ OUT OF A MOLEHILL** ||

MOUNTAINOUS

Cru: munte f, as in muntea tută 'the whole mountain', GOLAB 236

MOUNTAINOUS adj. muntos, -oásă

MOUNTEBANK s. şarlatán

MOURN vb. zghiléscu → LAMENT

MOURNER s. and adj. jilit

MOURNING s. jále, jeále, jilíre, lípe, lut

MOURNING CLOTHES s. stráñe di písă; lăi pl || to put on ~ mi nvéscu tu lăi, BASME 460; tu lăi [lá•i], DIARO 414

MOUSE s. şoáric, dim. şuricúş; (female) şuricoáne; coll. suricáme

MOUSE-TRAP s. bátcă, pl bătçâ

MOUTH s. gúră, aróstru, aróstru; He has many ~es to feed Áre guri múlte; **graceful** ~ gúră di cutie; (~ jar) pífchiu, pífhhiu

MOUTH ORGAN s. || fisarmónică, DIARO 75

MOUTHFUL s. búcă, gúră, măscătúră, dim. măscătúrícă

MOVE s. ūiscáre, mânare, mutáre, mtáre; (maneuver) tirtípe; (grimace) strâmbătúră; You must be on the ~! Dé-vă di auá!

MOVE vb. vmut, vmin, mi bat dit loc, vsträmút; ~ about (along or to and fro) vúrdin || gioc dit loc, CAPIDAN 176

MOVE AWAY vb. vdipärtédz || STERGHIU 4: mi lărdzéscu (di); CUNIA 148: mi trag nanápárti, lău loc, lău ciciór

MOVE HAVEN AND EARTH vb. (as in search of smth.) l-tórnú lóclu di-anántă párte, scol lóclu, mi fac páde, vapufác

MOVE HELL vb. (to do all in one's power) mi fac páde

MOVE OFF vb. (to pack off) ū-lău (or ū-frângu) zvérca

MOVEMENT s. ūiscáre → MOVE

MUCH adj. múltu; Smr: mult; mală di, mal di; He brought her ~ wool l-adúse mal di lână; crímă di

MUCH adv. múltu; no matter how ~ cătuchişdó (and câ-), cătuchişdó ūi s-hibă; that ~ ahât ciómír di; Why is it that you want so ~ water? Ţe u vreai ahât ciómír di ápă? (asking the price) How ~? Cúmu-l daç? (m); Cum u daç? (f) Cum l'i daç? m pl); Cum li daç? (f pl); as ~ as you can căt ma múltu || Cru: bághi, GOLAB 207; (considerably, enough) báea, DIARO 387; HRISTU 63: căt mult?

MUCK vb. (to engage in aimless activity) misúr steálile, hă-lăndăréscu

MUCOSITY s. mucoáre

MUD s. láspe, măzgă, măzgă, tínă || Pro, Pros, Hal, etc. lăschi;

Mul, Trn: glínă, B-ARCH 31

MUD vb. (to make muddy) ▶mintéscu, ▶túrbur

MUDDLE s. → TANGLE

MUDDLE vb. (to act in a confused aimless way) → MUCK; (to make turbid, to grow thick) (a)lăcéscu (and alâ-), ▶cutúrbur, ▶cutúrbur, N: ▶cutrúbur

MUDDLED adj. mindít → MUDDY

MUDDLEHEADED adj. chirút

MUDDY adj. (of water, wine and fig., as of smb.'s mind) túrbur or túrbure; cutúrbur, cutrúbur, cuturburát, cutulburát; alăcít; also: birdhipsít, mbirdhuít; glăburós, -oásă; mintít (and mindít), murdár, puvuiós, -oásă

MUFFLE vb. (a)nväléscu

MULBERRY s. (a)mûră, cirníce, dûdă, țeríťă

MULBERRY TREE s. ciríciu, mureáuă

MULE¹ s. mul, mûlă, muláre, mláre, mbláre; mulíciu m, mulice f; mûșcu; dim. mulărită || **Cru:** muláre, **Gop:** mázgă, GOLAB 233

MULE² s. (shoe) méste, méstră, pătiche

MULE DRIVER s. || **Cru:** ayuiát, GOLAB 196

MULETEER s. cărvänár → CARRIER

MULISH adj. (recalcitrant) vițeárcu, -rcă, -rti, -rte

MULL vb. ▶minduéscu → PONDER

MULLEIN s. bot. lumináre; țeára-al Dumnidzău; coáda-a nélui

MULLET s. ichth. chefál, sirtár

MULTIPLY vb. ▶(a)multăscu, ▶nmultăscu

MULTITUDE s. multíme, multâme, multeáťă || MERCA 8: with a ~ of stars cu mirminghiuslu di steáli → CROWD, LEGION

MUMBLE vb. băbălăescu

MUM'S THE WORD! || nu fac níti dza, BASME 73; níti dzău, BASME 407

MUNCH vb. ▶ciumulăescu, arúmin

MUNIFICENT adj. (princely) pâșescu, -eáscă; (generous) cuvurdhă

MURDER s. vătämáre, vătänáre

MURDER vb. ▶uțíd → KILL

MURDERER s. catíle

MURK s. ntuneáric

MURKY adj. ntunicós, -oásă

MURMUR s. mûrmur, ciuciuráre, şuşuráre, şurşuráre, yonghizmó; (of a river) cărsu

MURMUR

MURMUR vb. múrmur, murmurédz, şurşurédz, gârgâlédz, gârgârédz, gugurédz, gurgurédz, guguréscu; (as of boiling water) clucutéscu, yunghiséscu, gruhtéscu, hórhut, hurhuréscu

MURRAIN s. psof

MUSCLE s. anat. múşclu m

MUSHROOM s. bureáte m. buburéc, N: buréc; peciúrcă; Cl's: ciupérnică, gugulánă; (a kind of flat ~) túrtă || ALIA 87: buréte, báréti, bureáche

MUSIC s. múzică

MUSIC TEXTBOOK s. muzichíe

MUSICAL INSTRUMENT s. latérnă (DDA is not clear)

MUSICIAN s. muzicándu, zângânár

MUSKY adj. (as of soap) mischíu, míşchiu

MUSKY SOAP s. muscusápnă, míschie săpúne

MUSLIM adj. (of people) ni-ñiruít

MUSS s. ni-arádhă; G: pálaz

MUSSEL s. zool. sulină

MUSSILY adv. átacta, áṭala-máṭala

MUSSY adj. alócut → MUSSILY

MUST s. (of grapes, etc.) mústu, şíră

MUST vb. 3 sg impers. prínde, lipseáste ca s-, eáste múltu lipsítă s-; You ~ be on the move! Dé-vă di auá! || Alb: va, CAPIDAN
176

MUSTACHE s. mustácă, pl mustăchi [•tăk']; mustáṭă, pl mustăṭ; dim. mustăcúše, mustăcioáră → NOT YET

MUSTACHED adj. mustăcát

MUSTACHIOED adj. c-un tástru di mustăṭ sun nări

MUSTARD s. sinápe

MUSTARD PLASTER s. sinapismó

MUSTER vb. (to assemble, to accumulate, to congregate) •adún; to ~ up one's courage •ncucutédz → PLUCK UP ONE'S COURAGE

MUSTINESS s. muhlidzáme

MUSTY adj. mühlid, muhlidzât, muciulít

MUST PRESERVES s. heámă

MUTABLE adj. 3 sg: nu sta pri únă

MUTE s. and adj. mut; as ~ as a fish tac ca peáştile

MUTE vb. (of birds) •g(ă)linédz

MUTENESS s. muṭáme, (a)mutál'; (becoming mute) muṭáre, muṭâre

MUTILATE

MUTILATE vb. ▶săcătipſéſcu

MUTILATION s. uludzíre; săcătipſíre, săcătlíche, săcătlâche

MUTINEER s. (rebel) scandzóhir

MUTING s. g(ă)línáre

MUTINY s. (revolt) mintireáje

MUTINY vb. mut cap

MUTT adj. glar → STUPID

MUTTER vb. ▶angrăñéſcu, ngrăñéſcu, ngărñéſcu (and ngâr-), dis-
cântu, cărlédz (and cár-), cărédz

MUTTERING s. căridzáre

MUZZLE s. muṭ, mūṭă, mūṭcă

MUZZLE vb. (to restrain from expression) bag călúſlu n gúră →
GAG

MY poss. pron. a meu, a ñeu, and a mel m; a mea, a meáo, a
meáuă f; a ñei m pl; a meále f pl; enclitic forms: -mī, -m; **you,**
mother lea dádo-m; ~ **heart** ínima-ñ || See also § 24 above

MY BROTHER(S)! interj. cára; It was blowing such a wind, ~,
that Cára trădzeá un vímtu

MY GOD! interj. oi-bobó! or o-bobó!

MYRIAD s. (host, multitude) miriádhă, miríu

MYRRH s. zmírnă

MYSELF pron. síngur-ñi (sic) || BELIMACE 65: to ~ (mentally, in-
wardly) ān vétea-a mea

MYSTERY s. místiryiu

MYTHOLOGY s. mithuluyié

N

NAB vb. acáṭ, bag tu mână, príndu

NABOB s. pri-avút

NAG s. (one who nags habitually) (a)ngărñáric; (decrepit horse;
also: old person) cărcâm, saravál

NAG vb. (to reproach) l'-u scot análmă prit gúră (or prit nări);
to ~ the life out of smb. lu aród dit hicáte (lit. 'to gnaw
smb.'s liver'), l'-mâc hicátlu (lit. 'to eat smb.'s liver')

NAIL

NAIL s. găvójdu, guvójdu, guvózdu, civié, tivíe, pénură, pén-dură, perónă; (*shoemaker's wooden nail*) prochiu, proácă; **to provide with a ~** ~ vnguvujdédz; anat. úngle, dim. unglícă

NAIL vb. v̄sfinuséscu; (*to fasten with a nail*) pirunséscu; (*to crucify*) cărfuséscu, ncărfuséscu

NAILING s. sfinusíre, pirunsíre, ncărfusíre

NAIVE adj. ageamí, ageamíu, ageamít, agimít, apló, tivichél

NAKED adj. bilít; gol, goálă, gol', goále; guliș(e)án; **stark** ~ cuculíciu || ALIA 177: (*over a large area*) gulăşán; *ibid.*: bili-sírcu; zdipuít, zdu-, zipuít; chilibét, -vét; zárcu

NAKEDNESS s. gulăciúne

NAMBY-PAMBY adj. (*insipid*) sárbit; (*indecisive*) andóulea [doū•] invar.; (*weak, irresolute*) s(c)lab, záiſ, záiſcu

NAME s. númeră; also: námă, náme, núme; **What's your ~?** Cúmu-ť gréscu? Cum ti strígă? Cum ti-aclámă? **pet** ~ númeră di dizñérdu || Cúmu-ťi dzâc? or Cúmu-ťi dzâc pri númeră? (*lit. 'How do they tell you? or 'How do they tell you by name?'*), PARALLELE 151; **Cru: last ~** paranúmeră, GOLAB 240; **What's your ~?** Cum oai (= u ai) numa?

HRISTU 54

NAME vb. aclém

NAME DAY s. númeră, yiurtié

NAMELESS adj. ~ ni-cunoscút

NAMELY adv. va dzâcă, deméc, dhiladhí

NANNY-GOAT s. → GOAT

NAP s. ciúmă → FLOCK

NAP s. (*short sleep*) misimére || un óclu di sómnus (*lit. 'an eye of sleep'*), BASME 136

NAP vb. || Iau un óclu di sómnus (*lit. 'to take an eye of sleep'*; *the same in Albanian*, PARALLELE 121) → DOZE

NAPE s. anat. căsingic, cheáfă, guryítă, núcă, zvércă || ALB: Dren, Pe, Pér: zvércă; Kérb: dzvércă; Pe, Sln: zércă, Brâncuș 555

NAPHTHA s. néfte

NAPKIN s. şirvét, şirvéte, pischíre, pitétă; (*at a child's chin*) sálar

NARCISSUS s. bot. Amc: gugútă

NARGHILE s. (*Turkish pipe*) ciubúche, mărúş, narghilé, narghilée

NARIS s. anat. náre

NARRATE vb. v̄ambáir → TELL

NARROW

NARROW adj. (a)ngústu, -stă, -ști, -ste; strímtu, strâmtu

NARROW vb. ▶(a)ngustédz, ▶strímtédz, ▶minutédz, ▶supțârédz

NARROWING s. (a)ngustáre, angusteátă, strímtáre, strímtúră, stringătúră

NARROW-MINDED adj. şcret, étă (*sic*), -eṭ, -éte → STUPID

NARTHEX s. (*in a church*) ártică, nártică

NASAL CARTILAGE s. anat. cărtălăe dit nări f pl

NASTINESS s. urâteátă; iron. mușuteátă, mușiteátă

NASTY adj. (a)urât, (a)urút, slut; taxés, m pl -xéši || **Pes:** (*of weather*) cirúc; **The weather is ~** Eáste chirólu cirúc, CL 43

NATION s. miléte; (*race, tribe*) gínsă, ghímtă, yénos, laó, pô-pul, rátă, zintúñe

NATIONALITY s. ruféte || BELIMACE 109: plásă

NATIONALIZE vb. lău trâ duvléte (*lit. 'to take for the state'*)

NATIVE adj. di-a lóclui

NATIVE LAND s. pătrídhă (*and pătrídă*), vădăne (*and vădăñe*)

NATIVITY s. → CHRISTMAS

NATURAL adj. fisicó, m pl -ádz; **This is a ~ thing** Lúcru fisicó

NATURALLY adv. fisicá

NATURE s. pláse; (*the creative force of the univers*) físe; ~ has never created anyone lazier Linăvós cum nu áre fáptă físea; (*character*) Such is my ~ Acší ní-eáste fisicólu || **GSus:** nidéii, CL 257

NAUGHT s. → ZERO

NAUGHTY adj. sirsém, m pl -séñ, f pl -séme; zevzéc

NAUSEA s. greátă, pl greṭ and gréṭură; (a)ngúsă

NAUSEATE vb. aynusédz, aynuséscu, ní-i greátă || CUNIA 328: âñ ví-ni s-vérsu

NAUSEATING adj. griṭós, -oásă

NAVE s. (*in a church*) xóstră

NAVEL s. anat. buríc, băric, **N:** bric; mărdzeáuă (*lit. 'bead'*)

NEAR vb. ▶apróchíu → APPROACH

NEAR adv. aproápe, aproápea

NEAR prep. língă, níngă

NEAR AT HAND adj. próhir

NEARBY adv. → NEAR; (*close at hand*) próhir

NEARING s. aprucheáre

NEARLY adv. → ALMOST

NEAT

NEAT adj. (*clean, tidy*) chischín, spástru; (*charming*) zâmbác; (*not mixed or diluted*) munát, curát || CUNIA 201 also: manó

NEATHERD s. văcár

NEB s. → BEAK

NECESSARY adj. ananghiós, -oásă; lipsít, ofélim, m pl -liň; vb 3 sg impers. prínde; If ~, I can take an oath S-lipseáre, Iau ş-giurát

NECESSARILY adv. ananghiós

NECK s. anat. gúše, limăreáuă; (~ of a bottle) gúše di bótă || ALIA 162: gurmádzu, gärmádzu; (*rare*) gât, gârdă

NECESSITOUS adj. (*needy*) nevólín → NECESSARY

NECESSITY s. lipsítă → NEED

NECKERCHIEF s. limudhétă, limuvétă; (*for women*) buíme, buiúme

NECKLACE s. báir, báir (di fluríi); fluríi f pl; (*a*) rădhăríche (di fluríi); culáne, ghirdáne, ghiurdáne, dím. ghiurdăniťă; G: (~ made of artificial pearls) mágur, mógor; G: miruníc, muruníc; (*necklace-talisman*) mänöchir di gúše, monóchir, munóchir, schicuríciu di fluríi

NECKTIE s. cravátă, pătlícă, pántlică, pánglică

NEED s. anághe, pl ananghiuri; angusteáťă, héră, ihtizáe, ih-tiză, htiză, lipsíre, lipsítă, nivóle, strimtúră, zóre; ~ is the best teacher Zórea ti-nveáťă; A friend in ~ is a friend indeed Oáspile si cunoáște tru angusteáťă → BE IN ~

NEED vb. hárzăescu, lipséscu, am anághe (di), am ihtizáe (di); ('is necessary') va; Thin cloth doesn't ~ a thick needle La pândă minútă nu va ac gros; I'd ~ a month to tell you the whole story Va un mes s-ťă li mbáir [•ir]; We may ~ this in a difficult moment Poáte să lipseáscă t-únă oáră urâtă; What do you ~? Te ananghiuri ai? We don't ~ you any longer Ma múltu nu nă éști lipsítă; What a water mill needs is water, not big words Moára va ápă, nu va groáse; impers. you ~ ('it is necessary, it takes') prínde (să)

NEEDED adj. lipsít; ofélim, m pl -liň; it is ~ lipseáște ||

Nothing else is ~ Țivá nu lipseáște, BASME 40

NEEDLE s. ac; the eye of a ~ coáca a áclui, mágheáuă; tip of a ~ chípită, súmig, súmigă; large ~ sacuráfă, hundruvénal; Tur: chindrié || Els: agu; Gard: vilónă, B-ARCH 432

NEEDLE vb. (to prod, to incite) yăryărédz

NEEDLE

NEEDLE CASE s. pisúză. viluníthră

NEEDLESS adj. áhristu → USELESS

NEEDLESSLY adv. di-pistanéu; (*more than necessary*) di-prima-nsús

NEEDY adj. nevólin, m pl -liň

NEFARIOUS adj. pabés, -ésă (*sic*), -éši, -ése → WICKED

NE'ER-DO-WELL s. om di ciuchi → GOOD-FOR-NOTHING

NEGATE vb. fac incheáre; nu u fac di cábule

NEGATION s. incheáre, ncheáre

NEGATIVE adj. (*disapproving*) arniseáric

NEGATIVE vb. fac incheáre

NEGLECT s. ni-bruíre, ni-mutríre

NEGLECT vb. paralás, fac mânečă di tămbáre, nu-l dau di curáuă, nu-l dau di mâneár, nu lu-ancúň

NEGLECTED adj. ni-bruít, ni-mutrít

NEGLECTFUL adj. → NEGLIGENT

NEGLIGENCE s. para-lásáre

NEGLIGENT adj. (a)lását, alásătóňu, -toáñe; dizbrânát, ni-mutrít

NEGOTIATE vb. (*as the price of smth.*) ▶păzăripséscu; (*to ~ a marriage*) pruxinséscu

NEGOTIATION s. păzáre, păzăriipsíre, păzărlâche

NEGRO s. || *Cru:* arápu, GOLAB 200

NEIGH s. (*of horses*) arujíre

NEIGH vb. arujéscu, azuréscu

NEIGHBOR s. viťín, yiťín; coll. viťináme. All the ~s know of that šti tútă viťinámea || *Cru:* cumšoáñe f, GOLAB 228; *Rod:* văcín, *Kat,* *Plat,* *Pur:* yitón, *Gard:* yítun, B-ARCH 493

NEIGHBOR vb. ▶viťinipséscu, ▶sinuripséscu

NEITHER... NOR... níti... ni; ne...ne; ni...ni; úti... úti;
Neither does he come back nor does he write to me Níti s-toárnă, níti ñ-scríe; ~ white ~ black ne álbu, ne laiu; ~ I give, ~ he takes ni io nu dau, ni el nu lá; ~ you, ~ we úti voi, úti noi; ~ fish ~ flesh ni úda, ni uscáta || *HRISTU* 46: I ~ have ever seen, nor loved him nică nu oam vădzută vărrãoară, nică oam vrută → **EITHER... OR**

NEIGHBORHOOD s. viťínă, viťinátă, viťinátáte, cumbušóňe

NEMATODE s. (*intestinal worm*) limbríc, lâmbríc; infected with

NEPHEW

nematodes adj. lâmbricós, -oásă

NEPHEW s. nipót || **F**, **M**: năpót, SarD 38

NERVE s. névră

NERVE ONESELF UP TO DOING SMTH. vb. apufăsescu; ânciid óclil' și (+ verb) → PLUCK UP ONE'S COURAGE

NERVOUS adj. nevricó, -coáñe, -cádz, -coáñe; sértu, sértic

NERVOUSNESS s. sârbislâche

NERVY adj. sârbescu, -eáscă, -éştă, -éşti

NEST s. cuip, cuibár, cuibáir [•bá•ir], cuibáire, curbáiu [•báiū] || **GSus:** cubáier [•bá•ier], CL 42

NEST EGG s. folu, pl fíle

NESTLE vb. (to settle, to shelter) fac cíibu, mi-adún ti cíibu, vapănghisescu

NET s. plásă, leásă, poáhă, vurzóm, vurzón || (for catching fish) **Av:** hrip, **GSus:** ahríp, CL 36; **Pls:** mréjdi, CL 256; **Prv:** pi-dhóval, CL 258 → BE CAUGHT IN THE ~

NET vb. (to yield) adúc, dau, fac

NETHERWORLD s. → UNDERWORLD

NETTLE s. bot. urtică, urdzâcă; coll. urdzâcáme

NETTLE vb. vntap, vurdzâc

NETTLE RASH s. med. hrúpă, blandă

NETTLESOME adj. ntăpătós, -oásă

NETTLING s. urdzâcáre

NEURALGIA s. nevralyie

NEVER adv. vârnâoáră, vâroară, puté; I ~ eat olives Eu vârnă-oáră nu mâc másine; You have ~ been married? Nu ti nsurási vârnăoáră? (not even once) nițidânâoáră [•nâ•oá•]; **N:** barunoáră || **Pes:** canăoáră, CL 40; VELO 107: udepoté

NEVERTHELESS cj. cu túte aéstí

NEVUS s. derm. dámca

NEW adj. nou *m*, noáuă *f*, noi *pl*; **N:** nău *m*, năuă *f*, năi *m pl*, nále *f pl*

NEW MOON s. lúnă noáuă

NEW-ARRIVAL s. iabangíu

NEW-BORN s. fet, lut, pup

NEWLY MARRIED s. yranghéi, yrangheádz or yrambahádz *m pl*

NEWS s. hăbáre (and hâ-), habáre; náo, *pl* nále; He liked such ~ Lu arăseá ahtări nále; šteáre, *pl* šteri; štire, *pl* štiri; (a ra-

NEWSLETTER

ther pleasant piece of ~) siháriclé, siháriche; (rather unpleasant) măndátă; G: burdúval; halát; I am bringing you good ~ v-adúc hăbáre búnă; What ~ do you have? Te hăbări?

NEWSLETTER s. → **NEWSPAPER**

NEWSPAPER s. fimirídhă, thimirídhă, frândză, gazétă || **Pes:** femerídă, CL 45 || **Gbg:** vésnic, STERE 30

NEXT adj. alántu, -ntă, -nțâ, -nte; *the ~ day* dzúua alántă; **N:** a doáz; ~ summer di veáră; *Come back ~ summer* S-ti tórñi di veáră; ~ winter tu iárnă; ~ year năínde; *We'll come back ~ year* Va nă turnăm năínde || (*the following*) **PC:** áltu; ~ year la ánlă, PARALLELE 141; *the ~ day* alántă dzúă, CUVATA 8

NEXT prep. níngă, príngă, n viținátă cu

NIBBLE vb. aród

NICE adj. bun, *m pl* buň; muşát, *m pl* -át,

NICELY adv. || ghíne-muşát, BASME 420

NICETY s. micáme

NICK → COME IN THE ~ OF TIME

NICKER vb. → NEIGH

NICKNAME s. númeră; also: parangóme, paranúmă, parasúmă; **G:** părnoáñe; **G:** prănoámă || **Prv:** parațúcle, CL 257

NICKNAME vb. bag númeră, bag prănoñ, scot númeră

NIECE s. nipoátă || **F, M:** năpoátă, SarD 39

NIFTY adj. (*stylish*) galántu, *m pl* -nțâ, *f pl* -nte

NIGGARD s. stres → STINGY

NIGGARDLY adj. stres, streásă, streši, streáse

NIGGARDLY adv. || cu mână nclísă (*lit. 'with close hand'*), PARALLELE 136

NIGGARDLINESS s. schingiureátă → STINGINESS

NIGGLING adj. garamitlú, -tlíe, *m/f pl* -tlíi

NIGH adj. → CLOSE, NEAR

NIGH adv. (*near, almost*) aproápe, aproápea

NIGHT s. noápte, *pl* nóptâ; *at ~ noáptea*; oáră noápti; *good ~!* búnă noápte; **Arabian** ~ halimáuă, *pl* halimăi; **fall of ~ nsiráre** → BE CAUGHT BY THE ~ || *the ~ before last* **Pes:** aprinduseáră, CL 37; **last night** asar-noaptea, DIARO 84; *a wish to be OK next morning is Apírită búnă!* (*lit. 'Good dawn!'*), PARALLELE 159

NIGHT WATCH s. nihtéri *f*, nihtéryiu

NIGHTFALL s. (*a*)scăpitátă; also: (*a*)murdzíš, (*a*)murdzítă,

NIGHTINGALE

(a) murdzíre, murghízmă and murgheázmă, murgíš, múrgu, nsirátă, ntunicátă, nuptátă; at ~ tu murdzítă

NIGHTINGALE s. aidhónă; also: bilbíl, birbíl, birbil'oc, nibil-bíl, sirvíl, viglítoáre; book. filomélă

NIGHTMARE s. mórá, pumoáră || PC: yis urút

NIGRITUDE s. ntuneáric, chísă

NIL s. tivá

NIMBLE adj. sárpit, sârbescu, -eáscă, -éştâ, -ésti; şain; (~ and brave) siftér, xifter, schifter

NINE num. noáuă, N: náuă, náo; at ~ o'clock tu noáuăle [•uă•]; the house of the ~ thieves cása a noáurlor furi

NINETEEN num. noáuásprădzaťe [•üă•], náusprădzaťe [náü•]; náuăsprădzaťe; His clack goes ~ to the dozen ~ ápă l'-ñárdze gúra (lit. 'his/her mouth goes like water,' i.e. continuously, like a river)

NINETY num. noauădzáti, nauădzáti; --nine noáuădáti-noáuă

NINNY adj. durñít → STUPID

NINTH adj. náurli and noáurlu

NIP s. (sharp cold) dzer, dzidzér, dzeádzir, tingingíme

NIP s. (a small portion) → BIT

NIP vb. •strângu, •zdrúmin, pliciutédz, plásédz, N: astórcu; (to steal) ciun; (to take tea or liquor in sips) sórba

NIPPERS s. tímibídhă, tímibístră → PLIERS

NIPPING adj. (as of a thorn) năpătós, -oásă

NIPPLE s. anat. gurgúlu m/n, gurgúl'e and gurgúl' pl; cap di tătă

NIPPY adj. (sharp) năpătós, -oásă; (cold) m/f aráte, pl arăti

NIT s. aminsušíťă, líndină; coll. mintíme, minciušíame || Amc: coárdhă, SCHL 114

NITRIC ACID s. ghizáp, ghizápe

NITWIT s. lişurác

NIX s. tivá

NO adj. (not any, not a, hardly any) can, dip, hici; ~ lamb did ever suck her Ñel nu u súpse

NO adv. háca, áca, ba, mi, nu; S: ohi; F: no; A thousand times ~! Háşa ş háşa! - Yes or ~? (i.e., You want it or not?) - No! Vrei, i nu vrei? - Ba, ba, ba! or Ohi, nu u voi! ~, it burns me! Áca, mi árde! No, he said Háca, dzâse

NO END GALORE adv. di-a sătúlui

NO MATTER (HOW, WHAT, WHO, etc.) cât s-híbă (di); **An illiterate person, no matter how rich, is a servant of the learned**
Ninvițătlu, cât avút s-híbă, eáste huzmicheár a nvițătlui

NO ONE → **NOBODY**

NO SOONER nu apucái tra s (+ vb); nu bitisíi ghíne s (+ vb); ~ said than done dzâca ș-fápta

NO SUCH THING || afláši să... BASME 29

NOMAD s. || HRISTU 1: nomadin

NOBILITY s. puristó

NOBLE s. celepíu, cilibí

NOBLE adj. chibár

NOBODY pron. vârnu, vâr, vâră, verún, vârrăunu; ~ runs away from good Di ghíne vâră nu fûdze; cainivá, canivá, cúnivá; **We harm** ~ Arău nu adúťim a cunivá; can m, cánă f; barún m, barúnă f; nițiún m, nițiúnă f; ținivá; **but** ~ will hear them mea ținivá nu va s-li ávdă; **there is** ~ nu-ári ținivá; **absolutely** ~ țípit or cípit (di om); can; ~ **went there** Acló nu s-duțeá cípit di om; Can nu s-dúse; (*in negative sentences*) om; **You could see** ~ Om nu z videá; **a little** ~ om di ciuchi; părtál

NOCUOUS adj. zñiseáric

NOD ONE'S HEAD vb. || tiñisescu cu capu, HRISTU 52

NODDLE s. ftínă

NODDY s. (*simpleton*) apló

NOEL s. cólindă, culindă

NOGGIN s. (*a person's head*) curcubétă

NOISE s. ghiurultíe, yiurultíe; also: asunătúră, crot, lávă, lármă; (*hubub*) lăvătúră, lóngie, lóscut, sălăváte, scândal, și-mătă, vreávă, zbuc; (*of an explosion, of thunder*) vróndu, vron-dusíre; (*as of trot*) (a)rupătâre, tróput; (*of rain*) aróput di ploáie → **MAKE A** ~ || **Str:** šómut, GOLAB 252

NOISEMAKER s. ghiurultagí

NOISILY adv. provatós → LOUDLY

NOISOME adj. (*harmful*) zñiseáric; (*disgusting*) aynusós, -oásă

NOISY adj. pravatós; (*as of a child*) sirsém, sirsén, asiyúrif-tu; (*stamping one's feet*) arupătât; ~ **coming** viñítă arupătâtă; (*boisterous*) dzardzára m, dzardzáră f, dzardzáreañ m pl

NOMAD s. cirigár

NOMADIC adj. cu căsa pri ciumág, cu căsa pri ciutál'

NONBAPTIZED

NONBAPTIZED adj. niñiruít; nu áre untulémnu pri nás (= unoiled)

NONE pron. niñiún [•ti•ún], f niñiúnă; **N** barún, f barúnă

NONETHELESS cj. NEVERTHELESS

NONPAREIL adj. fär-di-sót invar.

NONSENSE n and interj. bišíň di cuc (lit. 'cuckoo's farts'), burlíz mbairáte [•i•] pl; chiritúri f pl; cól'a-imbóľa f pl; curcubéte f pl; curcufél' f pl; glärét f pl; gurítă f pl; lăcărdíe, lăpărdíe; lišinatúri f pl; papurdhéle f pl; şahlamáră; zboáre tu cákă n pl

NONSENSICAL adj. (silly) şulúndu; a ~ speech zburâre şulúndă

NONESUCH adj. fär-di-sót invar.

NOODLES s. tămáciu, tumáciu, no pl

NOOK s. (secluded place) păt(i)lăuă

NOON s. nădză-dzúuă, prândzul máre; from early morning until ~ din dzáre până n prândzul máre; at ~ nădză dzúuă, nădză-prândzu

NOONTIME s. → NOON

NOOSE s. (a)lát

NOR cj. níti → NEITHER

NORM s. (standard) mucadéme

NORMAL adj. (conforming to standards of propriety, good taste or morality) ca tútă éta invar.

NORTH WIND s. turín, vimtu turinós, viríu, seávire; **Băi:** țeáfir

NOSE s. náre, dim. nărécă; nas → MAKE A LONG ~ AT SMB., PUT UP ONE'S ~

NOSE vb. (to scent) úlmic

NOSEGAY s. buchét, bubúche di flori

NOSTRIL s. náre

NOSY adj. perieryu, -yă, -yi, -ye

NOT nu

NOT A BIT → BIT, NOT AT ALL

NOT AT ALL cât trâ yitríe, cât ghîtrísca; (not half!) am cum! (no, no) pa-pa-pá! ba-ba-bá! || afláši să, BASME 29

NOT EVEN adv. níti, néti, níte; un; ~ a colt is neighing Un mândzu nu arujeáste; ~ as little as níti cât

NOT HALF BAD || prima, BASME 117

NOT IN THE LEAST adv. iuvá ş-iuvá → AT ALL

NOT MORE THAN adv. (only) dicât; (He had) not more than three (golden) coins maşि trei gálbine

NOT

NOT QUITE adv. nu pára-; **He does not see quite well** Nu pára-andzăreáște; nu ca; **She is not quite in the mood** Nu ca áre chéfi

NOT UNFITTINGLY adv. driptátic, driptátică

NOT WITHOUT GOOD REASON → NOT UNFITTINGLY

NOT YET adv. níngă; **Your mustache has shown up, but your mind has not yet~** Mustáta ț-inși, míntea níngă

NOTABILITY s. nișalâ

NOTABLE s. găgán, ciurbagí m, ciurbagioáñe f; coll. prutáme

NOTCH s. (gorge) şilătúră; (mark in the ear of a sheep to be recognized) coácă, cuceáfcă, cuceáftă, fúrcă; pil' m pl (sic); (~ on a tally) coácă pri (a)răbúș

NOTE s. (written, usu. formal) pusúlă

NOTE vb. (to take note of) bag tu mădúuă

NOTEBOOK s. tetrádhiu, filádhă || DIARO 166: afládhâ

NOTED adj. (notorious) avdzât

NOTEWORTHY adj. nișanlâ || CUNIA 258: nișanlítcu

NOTHING pron. țivá; **I had ~** Eu nu aveám țivá; **He wants to kill me for ~** Va s-mi cheáră trâ țivá ici; **and ~ else** ș-tut; **That much money he had and ~ more** Ahâț avea nás tuț parádz; cípit; **One could hear ~** Ne cípit nu s-avdzá; (perfect silence) tăteáre máre, cípit; **- What's up? - Nothing** - Te hâbări? - Mâniți di tâmbări! (lit. 'sleeeves of cloaks'); **- but sadé; - but pain and sorrow** sadé dureáre ș-tunusíre; **- loath** cu vreáre; **- to write home about 3 sg aor.** ~ adră gúvă ntru ápă (lit. 'He/she made a hole in water'); **- truer ~** nu ânglímă (lit. 'no kidding') → COME TO ~ || **Amc:** nothing canțiva, RÉCATAS 36

NOTICE s. hăbáre

NOTICE vb. ▶părătirsescu || (rare) síntu, CAPIDAN 153; **Cru: duchimisescu**, GOLAB 213; HRISTU 25: bag oáră (că); DIARO 113: **I did not ~ what time it was** Nu bâgái oára cât eará oára

NOTIFY vb. pitréc hăbáre → GIVE NOTICE

NOTION s. (opinion) mínte, hâvă, hâvă; (whim) camómáte f pl

NOTORIOUS adj. avdzât; cu númă (lit. 'with name')

NOTWITHSTANDING prep. cu tut, cu tútă, cu tuț, cu túte

NOUGAT s. hásca

NOURISH vb. (to feed) ▶hrăneșcu, hărnescu, hărëscu, ▶tăyișescu, tăisescu; (to chew the food before it is given to an infant) ▶ântríc, nitric, mătríc; **They ~ each other like doves**

NOURISHMENT

Ntríca ca porúnghi

NOURISHMENT s. hránă, năfăcă

NOVELTY s. náuă, noáuă; G: halát

NOVEMBER s. brumár, nuémbru; It is ~ I méslu al brumár

NOVICE s. múcio invar; adj. ageamít, agimít, ageamí, ageamíu, ni-fricát

NOW adj. di ádză, di tóra, di tórea

NOW adv. acúsi, amó, amú, amúsi, tóra; **Mul, Gop:** túra, tórea, túrea; **right** ~ úti tóra; ~... ~... ba (că)..., ba (că)...; ~ **you**, ~ **me** ba că tíne, ba că míne; ~ **a man**, ~ **an animal enter the vine-yard** Si arúcă tu ayíñe ba om, ba právdă, ba zlápe; ~ **and then** di oáră oáră; ~ **and then** arár → COME ~! || ~ **is the decisive / critical moment!** aoá-i aoá, DIARO 29

NOW THEN stu-cará

NOWADAYS adv. adz, ádză (**and áză**), ásândzâ

NOWHERE adv. iuvá (**in neg. sentences**) **He is** ~ Nu lu-áre iuvá; **He was** ~ Nu lu-aveá iuvá

NOXIOUS adj. zñiseáric; (**poisonous**) → VENOMOUS

NUANCE s. || (**of colors**) ton, HRISTU 1

NUBILE adj. mărtătoáre f, pl -tóri

NUDE adj. gol, goálă, gol', goálę → NAKED

NUDITY s. gulăciúne

NUISANCE s. bilé, ghiúcă || it came upon me as a ~ âñ cădzú pri zvérca (lit. 'it fell on my neck'), PARALLELE 135 → GRIEF

NUMB adj. amurçât, amurtát

NUMBER s. númir, númire m or n; **in great** ~ (**of people**) ca tră Stâ-Mărie (lit. 'like on Saint Mary's Day') || **Cru:** broi, GOLAB 209; rúmir (sic), GOLAB 239

NUMBERLESS adj. ni-numirát, ni-ruminát; múltu, múltă, múltâ, mûlte → NUMEROUS

NUMBNESS s. amurçâtúră, amurtâre, amurtáre; ~ **of the fingers** (**from cold**) dzidzirâtúră

NUMEROUS adj. flúmin di; ca aróiu di-alghínă → MANY, A LOT OF

NUMSKULL s. → STUPID

NUN s. călgărită, gălgărită, căluyrită, călugurită, căluyreáuă

NUPTIAL(S) s. númtă, lúmtă

NUPTIAL adj. nuntár; a ~ **song** cântic nuntár

NUPTIAL PROCESSION s. (**at night, with torches**) muceáră

NURSE

NURSE s. (*wet nurse*) para múmă, pára-mánă, mătrică, mitrícă, mâtriță; (*medical practitioner*) măscă, mățcă

NURSE vb. alăptédz, țâtuéscu, apléc, áplic; (*to take care of*) frundiséscu, frundixéscu || STERE 8: curipséscu

NURSE A GRUDGE AGAINST SMB. vb. l'-tân pícă, l'-dúc zăte

NURSE ENMITY vb. ▶pizmuéscu

NURSLING s. ficiuríc → BABY

NURTURE s. → FOOD

NURTURE vb. ▶hränéscu, ▶créscu

NUT s. cucoáše, dim. cucušícă, núcă; **be ~s about smb.** ñ-cáde tu vreáre máre → BE ~S ABOUT SMB.

NUTMEG s. moșcocáre

NUTRIENT s. → FOOD

NUTRITION s. hräníre, härníre

NUTRIMENT s. → FOOD

NUTS adj. *slang* (*enthusiastic, keen*) miraclí (or -clâ), f -cloáňe, m pl -cládz, f pl -cloáňe

NUTSHELL s. coáje di núcă

NYMPH s. (*minor divinity*) niráidhă, vílă

O

OAF s. glar → STUPID; (*countrified, unsophisticated*) păduríš
OAK s. árbur, árbure m; blădúh m, cealâc m, chiminít m; cupáciu m or n; dúșcu m, ţer m; ~ wood arburét; cupăcínă, cupăcíne, cupăcín || Alb: dúșcu; Dren, Kérb, Pe, Pér, Sln: cupáciu and (rarely) árbur, Brâncuș 554

OAR s. lupátă (di várcă)

OAT → OATS

OATH s. (a)giurát, jurát, giurátic, giuráre, órcu, urchisíre; false ~ yealán giurátic → TAKE AN ~, BREAK ONE'S ~

OATS s. uvédz (and uvéz), vróme

OBDURATE adj. scliró invar.

OBEDIENCE s. ascultáre

OBEDIENT adj. ascultătór, -oáre; tibié invar.

OBEISANCE s. nclinăciúnă, nclinăciúne

OBSESE adj. ~ and ugly jibácós, -oásă and jibicós; (fat and clumsy) stătút, BASME 422

OBEY vb. ascúltu, săidiséscu, săldiséscu, văvdu (di); This man does not ~ anyone Aéstu om nu ávde di vârnu || âl fac chéfea, BASME 8

OBITUARY MEAL: to offer an ~ vb. cumântu

OBJECT s. luyuríe

OBJECT vb. || CUVATA 1: tórnu zbor

OBLATE adj. nturtát

OBLIGATION s. (contract, promise) ligămíntu, ipuhrisíre, a-puhréuse, ipuhréuse; (duty) dat; (debt) bórge, hreu, hréus, hré-use; (bill payable to order) emuluyíe, muluyíe, póličă, sinéte; (paper-money) caimée; to remain under an ~ to smb. mi ndăturédz

OBLIGATORY adj. ipuhriuticó no pl

OBLIGE vb. vleg; A gift ~s one Dhoára ti leágă; vipuhriuséscu, apuhriuséscu; (to run into debt) vburghilipséscu || DIARO 93: vngrec; I do not want to ~ myself to anybody Nu voi s-mi-ngrécu la áltu

OBLIGED adj. ipuhriusít

OBLIGING adj. próthim, m pl -thiñ; hătârgí, m pl -geádz

OBLIQUE

- OBLIQUE** adj. → ASLANT
- OBLITERATE** vb. ▶aštérgu
- OBLITERATED** adj. aštérsu, -eársă, -érši, -eárse
- OBLITERATION** s. (a)șteárdzire, (a)știrdzeáre
- OBLIVION** s. agärşáre, ultáre, xihäsíre → BURY IN ~
- OBLONG** adj. coárniş
- OBNOXIOUS** adj. salchíu, -ié, m/f pl -íi
- OBOE** s. = zurnă
- OBOIST** s. zurnagí
- OBSCENE** adj. dişuṭât, dişuṭât; pânghiós [•góš], -oásă
- OBSCENITY** s. măscărliche, măscările, măscără; (lewdness) dişuṭâre
- OBSCURE** adj. (dark) ntunicós, -oásă; scutidhós, -oásă; scutinós, -oásă
- OBSCURE** vb. ntúnic
- OBSERVANCE** s. (of a holiday, etc.) tâneáre
- OBSERVANT** adj. căştigós, -oásă
- OBSERVATION** s. paratírise, paratírse, părătirisíre
- OBSERVE** vb. (to keep track of, to, watch carefully) l'-bag oára; ~ him well! Bágă-l' oára! (to check, to monitor) privéglu; (to honor or keep, as a holiday) tân; (to see, to sense) bag tu cónru
- OBSOLESCENT** adj. tricút, nviclát
- OBSOLETE** adj. nviclát; to become ~ ▶(a)nvicléscu, ▶(a)nviclédz, mbitärnéscu, bătăl'usescu
- OBSTACLE** s. cheádică
- OBSTINACY** s. inagilâche, pruclitie
- OBSTINATE** adj. nápran; (as of a horse) jindáric, vițeárcu
- OBSTREPEROUS** adj. ghiurultagí; provatós
- OBSTRUCT** vb. ▶astämätéscu, ▶nchédic, ▶ambudhiséscu, ▶ambudhi-ćescu, ▶mbudhuéscu, fac cărşilâche, cărşilătiséscu
- OBSTRUCTION** s. astämätíre; (blockage made with stones) apitrusíre; (opposition) cărşilâche
- OBTAIN** vb. aflu, ▶agudéscu, ▶amíntu (and amíndu), scot
- OBVIOUS** adj. límpide, límbid
- OCCASION** s. apuhíe, ipuhíe, aráste, oáră; You have found the ~ T-afláši apuhía; We are waiting for the right ~ Aştiptăm arástea; We may never again find such an ~ Áltă oáră nu-aflăm ahtáre oáră
- OCCASIONAL** adj. (infrequent) arár

OCCASIONALLY

OCCASIONALLY adv. arár

OCCIPUT s. mădulăr

OCCUPATION s. (work, business, job, matter) G: istréte; a woman's ~ istréte mulireáscă

OCCUPY vb. (to take or hold possession of) șapuc, lău, vțân

OCCUR vb. șfac, cur; A misfortune ~s easily Lăiată s-făte lisör; (to come to mind) ș-căde n cérnu (lit. 'it falls into my horn')

OCCURRENCE s. (chance) ugoádă; (unpleasant ~) cușaméte

OCEAN s. ucheán

O'CLOCK: at three ~ A.M. tu tréile di noápte; We'll be going tomorrow at eight ~ Mâne tu óptu oáră va s-ñárdzim; at eleven ~ la úsprás di sähătă (sic)

OCTOBER s. Samédru, Sămédru (and Sâ-), Sânmédru, Sânmădreán

OCTOPUS s. zool. uhtapódhe, htapódhe || HRISTU 26: octapodh

ODALISQUE s. anâmă, hanúmsă, cadână

ODD adj. (unusual) trónciu, m pl trónci, f sg/pl trónce; perieryu, -yă, -yi, -ye; curyiós, -oásă; (disparate) téca, techi

ODDBALL s. (one whose behavior is eccentric) ciudós, paráxin

ODDITY s. ciúdă

ODDMENT s. aréstu, armăsătúră

ODDNESS s. ciúdă

ODDS AND ENDS s. vrúte și ni-vrúte

ODIOUS adj. aurât → DETESTABLE

ODIUM s. → HATRED

ODOR s. șurdie, șurízmă, mirudhyeáuă; (offensive ~) putoáre

ODORIFEROUS adj. șurizmós, -oásă; șurzitór, -toáre → FRAGRANT

OF prep. 1. (coming from, originating at/from) di la, dit. Can chickens come out ~ boiled eggs? Dit oáuă heárte pot ca s-eásă pul' di trâsi? 2. (caused by) di; It hurt him so badly that he was dying ~ pain L-dureá că-l mureá di dor; 3. (so as to be separated from or relieved of) di; I got rid ~ them Ascăpái di năși; 4. (composed or made of/from) di; sieve ~ silk sítă di mătáse; also without preposition: a bar ~ tin nă veárgă yánumă; 5. (associated with or adhering to) di; all that tribe ~ shep-herds tútă fără-ateá di célniți; one ~ them un di eli; 6. (be-longing to or connected to/with) a ray ~ sun mündă di soáre; 7. (possessing, having) the teeth ~ the wolves díntâli a lúchilor;

OF COURSE

8. (containing or carrying) di; fifty pounds ~ cheese țindzăți di ucádz di caș; 9. (as if) ca di; The walls smelled ~ mold Stízmile añurdzeá ca di múhlă; 10. (a part of) He understood some ~ their language Aducheá di límba a lor; 11. trâ; remind smb. ~ l'-adúc amínte (trâ)

OF COURSE adv. aiá, besbelé, bezbelé, curmâtă, élbet, élbete, mútlac, nu va dzâcă, nu va vârnă dzâcă, sayláme, po, síyur, sígur, zări || ncápe zbor? BASME 492; fără di álta, CAPIDAN 504-4; PC: cum mi vedz și cum ti ved

OF GOOD FAMILY adj. di ugeáche; ant. (of low birth) cătränár (lit. 'tar dealer')

OF OLD adv. → OLD

OF ONE'S OWN WILL adv. cu vreáre || di la míni, DIARO 158

OF THE FIRST WATER (first-rate) mă-sa-l' fu!

OF YORE adj., adv. di zámáne, zámänéscu → OF OLD

OFF vb. → DEPART, GO, LEAVE

OFF adv. (away) alárgu, nafoáră, la; He went ~ in his carriage Fudzí alárgu cu cărúța a lui; You drove ~ the road Hii alárgu di călea búnă; ~ with him! Scutét-lu nafoáră! A wolf approached and stood ten paces ~ Un lup s-apruché j-dănsí la dzăti jghioáti

OFF prep. di la, di pi || PC: Florica cleared ~ the table Fluríca li mută túti di pi siníi; A button has come ~ your shirt Chirúş un nástur di la cămeáše

OFF AND ON adv. (intermittently) cându să-l caț m, cându s-u caț f

OFF THE MAP adv. dûpă soáre

OFFAL s. minuțále, mințále, pl minutăl; G: yinómate f pl

OFFEND vb. prusvuliséscu, prusvulséscu

OFFENDED adj. hulisít (and -l'i-), hulusít, prusvulisít

OFFENSE s. (insult, outrage) prusvulíe, prusvulisíre

OFFENSE vb. prusvuliséscu, prusvulséscu

OFFENSIVE adj. (of smells) añurzít; ~ language zbor di péză

OFFER s. dáre, durusíre; (bid) tăxíre

OFFER vb. văpún, dau, chiráséscu, văpărstăséscu, văpărstiséscu, méscu, tăxéscu; the gifts he ~ed him härile te l'-apúse; We were ~ed a glass of wine Fum miscút cu căti un yín; ~ an obituary meal cumântu (and cumându); On Sunday we will ~ a meal for the dead Dumânică va nă cumândăm mórtál' a nóstri

OFFER

OFFER RESISTANCE vb. dâñ(d)âsescu, dănisescu, cărşilătisescu
OFFER THANKS TO SMB. vb. adúc birhuzúre → THANK

OFFER UP vb. (to sacrifice) afierusescu; to ~ one's life cad
curbáne, mi fac curbáne

OFFERING s. (something offered) afiérumă, curbáne

OFFICE FOR THE DEAD s. (mass for the dead 40 days after burial)
sărindár

OFFICER s. (one who holds an office of trust or authority)
zăpít, zăbit; (Turkish soldier or officer) agă, ayă

OFFICIANT s. || LITURG 130: iusmetgí

OFFICIATE AN EUCHARIST vb lituryisescu

OFFICIATING PRIEST s. lituryó

OFFSHOOT s. fidán → SUCKER

OFFSPRING s. → OFFSHOOT

OFTEN adv. des, dipriúnă, ndáse, nimal di ori, picná || HRISTU
36: multiori

OGRE s. cap-di-câne, hap-húp; ~ lámňe

OH interj. (relief, sorrow, regret, etc.) uf! uh! aí! vai! aú!
uă! oi! léle! a-lelé! o(i)-lelé! (oi-)bobó! u-bubú! măricúie!
alímunu! púpu! ~ **dear!** Vái-di-mini!

OIL s. untulémnu (and undu-); also: ladhi (1 syll.) n, ládhuri
pl; l'óladh || **G:** şirlán, şirligán, SarD 34; **F:** untulem, HRISTU 35;
flax ~ bizír, BELIMACE 10

OIL vb. vágúngu (→ § 32)

OIL ONE'S PALM vb. aúngu → BRIBE

OIL-BURNING LAMP s. căndílă (and cân-), finghít, fânghít

OILCLOTH s. muşamáe, muşámáe, muşimă, muşumă

OILING s. aúndzire, aundzeáre

OINK s. gurñíre, gurñáre

OINK vb. gurñédz, gurñescu

OINTMENT s. alifie, alfíe; also: agdă; (made of wax and oilum)
chiralfíe, chiréce, miyléme

OK s. (approval, endorsement) izíne, vóle; (consent) astrăxíre,
sinfonipsíre

OK adj. bun; adv. ghíne

OK vb. (to consent, to allow) dau izíne, dau vóle; (to agree
to) vastrăxescu, căpsescu, sinfunipsescu

OLD adj. véclu, vlechiu; ~ men and women pachi ş-moáše vécl'i;

bitărnu, aúš; **You are very ~, uncle** Múltu aúš éscí, pap; máre; **You are -er than he is** Voi hiț ma mări di el; tricút; **an ~ woman** muláre tricútă; di dimúltu; **~ tales** pärämithe di dimúlt; di únă étă; (*grown up*) máre; **How ~ is this horse?** Câț guvójdzâ poártă cálu aéstü? **of old** di pap-străpáp; di la aúši-străauši, di zämáne, zämänescu; **I am getting ~** yiramátile mi loáră || (*older*) ma máre; **my older brother** fráte-ñu ațél cama márle, PARALLELE 133; **How ~ are you?** Di câți aň hii? PARALLELE 141 → BECOME ~, MAKE ~, GROW ~ || **F:** vechi, HRISTU 2

OLD AGE s. aušeátic, aušítă; coll. auşáme, alghitúră, viclíme; (*ant. youth*) yirámate f pl; **I am getting old** yirámatile mi loáră

OLD-PASHIONED adj. auşescu; adv. aušeáste

OLD MAID s. feátă armásă

OLD MAN s. aúš, béhlu, bitărnu, burhóñu, geagiu, ghiuș, moș, dim. mušíc; mušóñu, pap, pap-aúš, pleácă, prézvit, tot, pl tóteaň; (*om*) tricút; coll. auşáme, aušeáme

OLDSTER s. aúš; obs. bitărnu

OLD THING(S) s. viclítúră

OLD WOMAN s. bábă, băboáñe, bitârnă, máie, máuă, mămíe, moáše, dim. mušícă; derog. muşurécă, muşarécă; coll. măime; adj. muşescu || **Cot, Kok:** mai [má•i], B-ARCH 212

OLDTIMER s. → OLDSTER

OLIO s. (*mixture*) ameátic, mintitúră, amisticătúră

OLIVE s. másnă, másłă, másină; **green ~s** másne călugréști

OLIVE DRAB adj. másinát

OLIVE OIL s. untulémnu → OIL

OLIVE TREE s. másin m; másnéu m; **wild ~** ayruleáuă

OLIVE-GRAY adj. másinát

OLYMPUS s. Élimbul

OMEN s. sémnú; (*ill ~*) tersiné, tersărnă; adj. **of good ~** agur líu, agurlíu, hairlâtic, hairlâtcu

OMEN OF EVIL vb. l̄-u tórcu pri hírlu ațél laiu

OMENTUM s. (*anat., usually of lambs*) schépe

OMINOUS adj. and -LY adv. fuvirós, lähtärós

OMNISCIENT adj. (*of people*) || **He is ~ si-eáste** câzâmíe, DIARO
190

O MY! interj. vai di míni!

ON prep. 1. (*spatial*) stă; **A cuckoo is singing ~ Saint Mary's**

ON

church Cântă un cuc sti Stă-Măríe; ~ **the table** pri meásă; stri;
They are the worst ~ earth Sântu até'l ma láili stri loc; ~ **what shall I cut that?** Stri te si-l taľu? (*The preposition may be omitted, as in: They killed him ~ the seashore L-vătămără búdză di amáre*); (*along*) pri; **He was walking** ~ the seashore S-priimná pri búdză di amári; 2. (*temporal*) tră, trâ; **You must be here** ~ **Saint Mary's Day** Trâ Stă-Măríe va hiť auá; ~ **Christmas Day** tră Crăciún; ti; ~ **the day of Epiphany** ti Boboátim; tu; ~ **departure** tu plicáre. (*The preposition may be absent, as in: ~ a Monday* únă Luni)

ON ALL FOURS adj. and adv. abušilát adj; t-abúšeala, t-abúšala adv.

ON BAD TERMS (WITH) adj. ncăceát (cu), tăcânsít (cu)

ON CONDITION THAT cj. (*provided that*) cu dimândárea să; cu căvúlea că; cu ligătúra s; cu simfunía si

ON CREDIT adv. pi virisíe

ON END adj. (*of smb.'s hair*) mbirşát

ON EARTH (imprecatorily) la daráti; to fleámă; (*from a tale*) **Where ~ is the dwarf?** Cătră iu, la daráti, si-áflă Bárba-cot?
Where ~ have you been? Iu tu fleámă ti dúsişi?

ON FIGHTING TERMS adv. pri ciamăúnă; **They were** ~ Si-aflá pri ciamăúnă

ON FOOT adv. pri páde, pripáde, pedéstru, arcát; **I went** ~ (*and with no luggage*) Mi duş arcát

ON GOOD AUTHORITY ~ (*am*) ápă di la múmer

ON HORSEBACK adv. ncălár; (*when "the horse" is a person, as in some children's games*) ngrâcica [ngrâč•ka], grâşca, ngrâşca

ON NO CONSIDERATION (*under no circumstances*) iuvá-ş-iuvá

ON PURPOSE adv. máxus, maxús → **DELIBERATELY, INTENTIONALLY**

ON ONE'S DEATH BED adv. (*last will*) cu límbă di moárte

ON STIPULATION THAT cj. → **ON CONDITION THAT**

ON THE CHANCE adv. tu tíhe

ON THE EVE OF prep. (a)piríndu; ~ **the wedding** apiríndu dzúuă di númtă

ON THE LEFT-HAND SIDE adv. di nastânga, la stânga, a stânga

ON THE QUIET adv. → **QUIET**

ON THE OFF CHANCE adv. cu tahmíne

ON THE ONE HAND || pri di únă parte, BASME 2

ON THE OTHER HAND || PC: pri di áltă párte

ON THE OTHER SIDE adv. dincló, dingló; didínde, dínde; **We escaped onto the other side (of the mountain)** Scăpăm didínde; náparte, na náparte || **Cru:** anáparte, GOLAB 198; ~ of prep. náparte di; ~ the Black sea náparti di Láia-amáre; **S:** dincló di (ant. dincoá di, dincoáte di, didingoá di)

ON THE SLY adv. tiptíle → STEALTHILY

ON THE SPOT adv. pi loc, pri lócu, tu loc, tu oáră, troáră, di-năoáră, dinăcále || tru loc, BASME 17

ON THE WANE adv. tu ascápit; **Our life is - Him** tu ascápit

ON THIS SIDE OF prep. → ON THE OTHER SIDE OF

ON TOP adv. prisúpră || PC: prep. prisúpră di

ONCE adv. únă oáră, nă-oáră; ~ more níncă únă oáră, níncă nă oáră; **only** ~ nă oáră; ~ upon a time ună oáră ș-nă zămáne; ~ in the morning únă tahináuă; ~ in a blue moon tu-apreásă ș-tu chirítă; ~ in a while ori, ori → AT ~ || ~ a week, **Av:** nă oáră tu siptămánă, BASME 502

ONCE cj. (as soon as; at the moment when) cára; ~ you take the plunge (of getting married) cára daț di vă nsurát || íte, BASME 24

ONE num. un m/n, únă f

ONE adj. un m; únă or nă f; ~ by ~ di un un; un di un; un câte un; **They massacred them** ~ by ~ Lí tăláră di un un; **It's ~ o'clock** Oára eáste únă; **He has ~ foot in the grave** Cu únlu cior lu ved tu groápă; ~ after another un dúpă alánt; un spri un; báir-báir

ONE NEVER KNOWS tí-șciu? tí-ști?

ONE-EYED adj. gav, -vă, gayă, gáve; chior, f chioáră; nciuricát

ONEROUS adj. vangricós, -oásă; căchiós, -oásă

ONESELF: by ~ di sínjur

ONION s. țeápă, dim. țipícă; (small ~ to be planted) curcáre; **Prv:** curmídhă || **ALIA** 79: ceápă (in many places); **Nij,** **Grám:** țépă, **Ses:** cépă, B-ARCH 79

ONLOOKER s. mártir

ONLY adj. (alone) únú ș-tut; **He is an ~ child his parents have** Unu ș-tut i la părínță; (dry, i.e. served or eaten without butter, jam, etc.) gol; **dry bread** pâne goálă || **HRISTU** 40: goală aşă 'only so'

ONLY adv. mași, măși, ma; **She bore ~ girls** Mași feáte amintă; (solely) veci; ~ God Dumnidză veciu; mânghi; **He re-retted ~ one**

ONLY

thing Mânghi di únă lî păreá arău

ONLY *cj.* (except that) mași că, ma

ONRUSH *s.* (a)urñíre

ONSET *s.* (a)urñíre

ONSLAUGHT *s.* irúse, irúše, năvál, năválă

ONTO *prep.* pi, pristi, sti; *lest I direct the lightning ~ you*
s-nu-amín chícuta sti tíne

ONWARD(S) *adv.* năínte, năínde

OODLES *s.* crímă, bunlúche, birichéte

OOZE *s.* láspe, tínă

OOZE *vb.* vsprilíngu, spilíngu

OOZE (AWAY) *vb.* stricór; *My strength is oozing from my body*
ñ-si stricoáră putérile din trup

OOZE OUT *vb.* (in drops) tipurédz

OOZING *s.* ndzámáre, sprilíndzire

OPEN *adj.* dișclís; completely ~ (as of a door or window) ur-thánictu, -ctă, -cță, -cte; (as if abandoned) árvale invar.; I am keeping my weather eye open ñ-disfác óclíl' pátru || HRISTU 30:
 jdichis (sic)

OPEN *vb.* (a door, a book) vdișclíd; (of a bottle, of one's ears) vdistúp; (a letter) dizvuluséscu (one's eyes) vdisfác óclíl'; (a satchel with cheese, etc.) disfólu; to ~ one's eye's wide (a)zgârléscu óclíl' (cătră); ñ-ansár dzihile di căftáre; with one's eyes ~ wide cu óclíl' hărvălisít; (to look out) ñ-disfác óclíl' pátru || HRISTU 17: jdichid; 43: he ~ed his eyes jdichisi ochiă Amc, Mul, Prv, Smx: (3 sg, ~s a door) disfáte (úşa), B-ARCH 403; Cru, BdD', Gop, Trn: disfác; Kér: jdăclíd, NEIESCU 271; (to inaugurate a school, a church, etc.) disfác, BELIMACE 44

OPEN AN ACTION AGAINST SMB. *vb.* lu scol, l-dau tru judéț

OPENHANDED *adj.* cuvărdă, giumentu, -mérțâ; filótim, -tiñ

OPENHANDEDLY *adv.* → GENEROUSLY

OPENHEARTED *adj.* (frank) cu priéplu dișclís

OPENHEARTEDLY *adv.* fără ticlífe

OPENING *s.* dișclideáre, dișclídire, dișclidzătură; (hole) gúvă, gávră

OPENLY *adv.* tu fátă; *Say that to him ~!* Dzâ-l'-u tu fátă! și-clearé, așiclearée, fariná, fóra

OPEN-MINDED *adj.* dișclís

OPEN-MOUTHED

OPEN-MOUTHED adj. hásca invar. → STUPID, ASTONISHED

OPERATION s. med. || cunia: inhírisi (*in a personal letter*)

OPIATE s. (*jam opium*) tiriáčă, chiráčă

OPINE vb. ñ-dau míntea || ñ-dau míntălī, BASME 302

OPINION s. mónte, idhéi, arásíre, hâvă; ticníre; **to be of the ~ that** hiu di mínte că → ADVANCE ONE'S ~, STICK TO ONE'S ~ || **of a different ~** cu áltă mínte, BASME 418

OPINIONATED adj. naprán, m pl napráñ; cap di grij

OPIUM s. haşış, aşış, afhióne [af•hió•ni]

OPPORTUNE adj. uidisít

OPPORTUNITY s. (*a favorable juncture of circumstances*) oáră, apuhíe, aráste

OPPOSE vb. dândásescu, dánásescu, fac cărşilâche, cărşilăti-sescu, mi duc cóntră → DISAGREE

OPPOSED TO → BE ~

OPPOSITE adj. aynánghea; **looked at him from the ~ side** di ay-nánghea âl mutréa

OPPOSITE OF prep. || **Gop:** cărşii, GOLAB 226

OPPOSITION s. (*obstruction, hostility*) cărşilâche

OPPRESS vb. ▶cálcu, ▶ndes, ▶(a)ngrec; (*to persecute*) nduchéscu

OPPRESSION s. angričáre, (a)ngúsă, ndisáre; (*cruel or unjust exercise of authority or power*) zulúme

OPPRESSIVE adj. (*heavy, harsh*) ângusós, -oásă; **an ~ winter** únă iárnă ângusoásă

OPT vb. ▶alégi, ▶nclid (la); **Tell me what are you ~ing for** Spú-ne la te nclidz

OPULENT adj. avút → RICH

OPULENCE s. → WEALTH

OR cj. ori, i, íli, ícă; **Should he kill him ~ not?** S-lu vátămă ori s-nu-l vátămă? **A boy ~ a girl?** Ficiór, i feátă? **Are you a cousin ~ some kind of a relative?** Eştí cusurín íli vâră sóie? ~ else íli, ílea; ~ else I'll chop off your head íli cáplu va să-t lău || ma; BASME 236: **May I take it, ~ not?** Su-l lău, ma nu? **OR NOT** i nu; **Will you make up your mind, ~?** Vă apufăsít, i nu? **OR SO** (*approximately*) vâră, vâră; **She boiled them ten eggs ~** Lă heárse vâră dzáte oáuă; **a month ~** ca vâră lúnă

ORACH s. bot. (*alobodă*; ~ pie pítă di lóbodă

ORALLY adv. || BELIMACE 45: cu gúra

ORANGE

ORANGE s. purtucálă, purdhucálă, purdhicálă; (*a bitter variety*) nirángę || CUVATA 24: purdicál' f pl

ORANGE adj. (*orange-colored*) purtucalíš; turungíu, -gíe, -gíň

ORBIT s. anat. cáfcälă

ORCHARD s. livádhe (*and liváde*), pumét

ORDAIN vb. hirotuniséscu

ORDAINMENT s. hirotunisíre

ORDEAL s. páthimă

ORDER s. (*written ~ in Turkey*) firmáne, buiurdíe; (*command*) émri, endolíe; (*regular or harmonious arrangement*) órdu, úrdin, arádhă, nizáme, sără, táxe; G: udópsu; (*people united in a formal way*) tágymă → PUT IN ~ || Cru: dhiatayíe, GOLAB 214

ORDER vb. dau dimândáre, dimându; The emperor ~ed to have him killed Amirălu dimândă s-lo-aspárgă; vurséscu, páranghilséscu || (*to give an ~ through smb.*) alás zbor, BASME 6

ORDERLY adj. (*neat*) chischín, m pl -chíň; spástru, -ștri, -stre

ORDINANCE s. dhiatáymă

ORDINARY adj. paráspur, di-arádă; (*inferior*) ápcu, -că, -ti, -țe

ORDINATION s. (*of a priest*) hirotunisíre

ORDURE s. → EXCREMENT

OREGANO s. bot. (a)riyán

ORGAN s. (*musical instrument*) óryan

ORGANIZE vb. (*to arrange*) várádhăpséscu

ORIFICE s. gúvă

ORIFLAMME s. (*church banner*) sígne

ORIGANUM s. bot. (a)ríyan

ORIGIN s. (*ancestry*) dámáră, vína, bíma, sírtă, vitíl, răzgă, G: arázgă; He is of Gypsy ~ Eáste di dámáră yifteáscă; She asked him what ~ he was Lu-ntribă násă d-iu lí-eáste vína

ORIGINAL adj. (*witted, clever*) pirgác

ORIGINATE vb. (*to have an origin in/from*) azvurăscu, vrom; (*to initiate*) nțep; Where does the river ~? Di iu s-voáme arâulu?

ORNAMENT s. cártonă

ORNAMENTAL adj. stulsít

ORNATE vb. vnvéscu

ORPHAN n and adj. oárfän, ítin

ORTHODOX adj. orthódox

ORTHOPEDIST

ORTHOPEDIST s. yeátru di cioáre

OSCILLATE vb. vînduéscu; ñ-u dau n coástă

OSSUARY s. aștére

OSTENTATION s. alăvdătúră, piñisíre, sultănată, săltănată, fálă

OSTENTATIOUS adj. alăvdós, -oásă; fălós, -oásă

OSTENTATIOUSLY adv. chibáre, fóra

OTHER pron. ál(án)tu, váltu; **No ~ person would have done that**
Cáre váltu va s-u făteá? (lit. 'Who else would have done that?')

OTHERWISE adv. alúmtrea, alúmtrealui, áltă lăghíe || BASME 698:
áltă sóie

OTHERWORLD s. (afterworld) éta alántă, lúmea alántă || STERGHIU
9: to alantă etă

OTIOSE adj. (idle) adhúliftu, m pl -fțâ; blanés, -ésă, éși,
-ése; timbél; (sterile) stérpu, steárpă, stérchi, steárpe

OTTER s. zool. núrcă, vídră

OUGHT vb. 3 sg impers: va, prínde, âñ cáde; **you ~ not nu-ț**
undzeáște || cádi, fáti 3 sg impers: **we ~ to refrain from meat on**
Wednesdays nu fáti s-mâți cárni ñércurea, DIARO 194

OUR adj. nóstru m, noástră f, nóstri or nóștrâ m pl, noástre f
pl; (short form poss dat.) nă; **He broke ~ jar** Nă freádze póciliu
[póč•lu]; **Let's go to ~ place** S-ñárdzim tu loc-nă, acásă; **F:**
nost, pl noști (1 syll.) and noci (1 syll.); f noástă, f pl
noáste

OURSELVES pron. noi íshíne m, noi ísăne f

OUST vb. avín din, scot din, **N:** azgunéscu

OUT vb. (as of truth) ies tu miydáne

OUT adv. nafoáră; **Out you go!** Adúnă-u di auá! → BE ~, PUT
ONESELF ~

OUT OF prep. (because of) di, ti, trâ; (from a tale) **The crow**
did not talk to anyone ~ megalomania Gáia nu zburá cu ținivá di
mărlíle; ~ pity for the children ti ñíla a ficiórilor; **out of**
revenge trâ pícă

OUT OF BREATH adv. || cu súfltu la gûră (lit. 'with one's
breath / soul in one's mouth,' i.e. precipitately), PARALLELE 147

OUT-OF-DATE adj. arudzinát, di zámáne

OUT OF ORDER adj. aspártu, -rtă, -rtâ, -rte; părtătid, săcát

OUT-OF-SORTS adj. **He is ~** Nu-i tu ori

OUT OF THE BLUE || (unexpectedly) HRISTU 37: ca ună rufeí tu

OUT

gălită

OUT OF THE SAME BATCH adj., adv. únă; All were ~ Tuț eará-l' únă; di un lémnu (sun cruit) (lit. 'made from the same (piece of) wood')

OUTBREAK s. arúpire, arupeáre**OUTBUILDING** s. şandrămáie, tream**OUTBURST** s. arúpire, arupeáre; unrestrained ~ ~ u fac uzungióva**OUTCLASS** vb. → SURPASS**OUTCOME** s. (result) || PC: ișită, inșită**OUTCRY** s. zghic, zghicut, istrigáre, strigáre**OUTFIT** vb. (a house, etc.) varădhi(p)sescu, arădhăpsescu**OUTDO** vb. vantréc, N: vastrésc**OUTDOOR** adj. di nafoáră**OUTDOORS** adv. nafoáră

OUTERMOST adj. díträ márdzine || BASME 442: in the ~ room tru óda
di tru márdzine

OUTFIGHT vb. vazvíngu**OUTFIT** s. (equipage) tăcâme**OUTFOX** vb. vncálțu**OUTGUESS** vb. → OUTWIT**OUTHOUSE** s. → TOILET

OUTLANDISH adj. strin; axén; (bizarre) paráxin, tránciu; trâ
ciudíe || STERE 29: (of people) badzară

OUTLAWED adj. ayunít, azgunít, xinumsít**OUTLET** s. inşire, ișire**OUTLINE** s. (as of smb.'s face) măsídă, misídă, nisídă**OUTLIVE** vb. l'-u mâc colíva**OUTMODED** adj. bătălusít, nviclát, viclát**OUTNUMBER** vb. ~ vantréc (lit. 'to surpass')**OUTPERFORM** vb. vantréc, N: vastrésc**OUTPLAY** vb. → OUTPERFORM**OUTPULL** vb. vtrag, v(a)năpuéscu**OUTRAGE** s. prusvulíe, prusvulisiře**OUTRAGE** vb. vangiúr, yumărsescu → INSULT**OUTREACH** vb. ~ vantréc, N: vastrésc**OUTRUN** vb. ~ vantréc, N: vastrésc**OUTSET** s. → BEGINNING, START**OUTSIDE** adv. dinafoáră, nafoáră (ant. núntru); prep. nafoáră di

OUTSIDER

OUTSIDER s. ~ vaxén (lit. 'stranger, foreigner')

OUTSKIRTS s. varóše, váróše

OUTSMART vb. (a)ncálțu → OUTWIT

OUTSPOKEN adv. aşichearí, fóra, cu gióne zbor

OUTSTANDING adj. nişanlâ and nişanlí, f sg/pl -loáñe, m pl -ládz || CUNIA 258: nişanlıtcu; mărít, PARALLELE 133

OUTSTRETCHED adj. spirlúngu, spri-, sprilungós; his out-stretched nose nárea-l' sprilungoásă

OUTSTRETCHED ARMS s. (viewed as an unit of length) uryié, urghíe (about six feet)

OUTSTRIP vb. ~ vantréc, N: vastréc

OUTWEIGH vb. ~ vantréc, N: vastréc

OUTWIT vb. (a)ncálțu; varâd; You can't ~ an Aromanian Armânlu nu si ncálță; This time he couldn't ~ him Nu putú s-lu ncálță di aéstă oáră

OVEN s. → FURNACE || baking ~, K: cireáp, GOLAB 210

OVER prep. 1. (more than, higher than) ma nsus di, disúpră di, di prisúpră di, prísti, písti, nculó di, astál'e di; ~ six hundred sheep and goats ~ oi, căpri, astál'e di şeáse súte; 2. (excessively) până di urécli; 3. (during) ~ night prísti noápti; 4. (in addition to) stră; adv. (of a change to the worse) It's all ~ Dúsi curmána di an! → ALL ~

OVER HERE adv. pir auáti; Come over here S-yiñ pir auáti

OVERABUNDANT → MAKE ~, BECOME ~

OVERALL adv. tu tot lóclu

OVERAWE vb. (to subdue) vapléc

OVERBAKE vb. pri-coc

OVERBEARING adj. pirifán, m pl -fáñ → ARROGANT

OVERBLOWN adj. (pretentious) căbărdisít

OVERBOIL vb. para-hérbu

OVERCAST adj. (clouded over) alăcít; cu térlu astupát; to become ~ vb. vurcuséscu, várkuséscu

OVERCOAT s. paltó, N: paltóne and páltu; also: căndúše, cundúş; N: cupărán; górnă, gunélă, or guneálă; Bl: lárá; patatúc, şigúne, tipúne; S: zábúne

OVERCOME vb. (to rush) năvăléscu; Longing for his mother ~s him Dor di mámă l-năvăleáște; to ~ a difficulty lu ansár gárdul (lit. 'to jump over the fence'), lu ansár tráplu (lit. 'to jump over

OVERCONFIDENT

the pit'); (to defeat) **vazvíngu** || CUNIA 163: bag mpádi

OVERCONFIDENT adj. (cocky) saylámcu, -mcă, -mti, -mte

OVERDO vb. (to exaggerate, to do to excess) para-fác

OVERDONE adj. pri-cóptu, -coáptă, -cóptâ, -coáppte

OVERDRINK vb. para-beáu

OVEREXERT ONESELF vb. **vapu-fác**

OVERFATIGUED adj. curmát

OVERFEED vb. **vastúp**, paramâc

OVERFILL vb. (to satisfy to excess, to give in abundance) ar-tiriséscu, artirséscu; **May God ~ her with his blessings** Dumnidză s-u-artiriseáscă

OVERFLOW vb. (as of a river) ies, **vipún**; **vzgrum** (di ápă múltă)

The river ~ed its banks Dipúse (or dipună) arâulu

OVERFLOWING adj. (as of a river) dipús (túna), išít

OVERHEATED adj. (as of a furnace) ársu; (tired) asprímtu, -mtâ

OVERJOY vb. **vhărăséscu**

OVERJOYED → BE ~

OVERLOAD s. panuyóme

OVERLOAD vb. **vparancárcu**

OVERLOADED adj. (a)ncărcát, angricát; (as with grief, bitterness) dat (di fărmác)

OVERLOOK vb. (to disregard) cătăfroniséscu

OVERMATCH vb. (to be more than a match of, as in a contest) azvíngu

OVERNIGHT HALT OF A FLOCK s. numíe

OVERNIGHT STAY s. mas, numíe

OVERPASS vb. trec

OVERPLUS s. (surplus) bášă

OVERPOWER vb. **vnec**, **v(a)pitruséscu**, N: (a)putruséscu; (as of thirst) **vcúrmu**; **Sleep is ~ing me** Mi neácă sómnul; **A great thirst began to ~ him** Ahurhí să-l cúrmă ună máre seáte

OVERPROUD adj. cábärdisít

OVERRIPE adj. julú m, júl'e f || PC: m pl: jul', f pl júl'i

OVERSCRUPULOUS adj. garamitliu, -líe, pl -lii

OVERSEAS adv. tu axeáne

OVERSEER s. epistát

OVERSIGHT s. (surveillance, care) bruítă, mutríre, mutrítă; (omission, error) aláth, cábáte, fáie

OVERSLEEP

OVERSLEEP vb. || mi paradórmu; **Get up, my daughter, do not oversleep!** Scoálă, feáta mea și nu-ñ ță paradórñi, Rec. 41

OVERSTATE vb. (to exaggerate, to make a mountain out of a molehill) fac di per fúne

OVERSTEP vb. (a)ntréc, N: **vastréc**

OVERTAKE vb. (to reach) **vagiúngu, vapróchiu;** (to catch up to) **vacát,** pruftuséscu; **Nobody could ~ me** Vârnu nu puteá s mi-aproáche; **I could not ~ him** Nu-l pruftusíi

OVERTAKEN → BE ~ BY THE NIGHT

OVERTHROW vb. **▼(a)răstórnă, (a)rustórnă** → OVERTURN

OVERTHROWN adj. turculít, târ-; **He found him ~ on the ground** Lu-află turculít ân páde

OVERTOP vb. (to surpass) **vantréc, N: vastréc**

OVERTURN s. (a)răsturnáre

OVERTURN vb. **▼tórnă, ▼(a)răstórnă, aristórnă, alăstórnă, vambáturlu;** **This mule has the habit of -ing the load** Múla toárnă; (as of clouds or waves) turculéscu → KNOCK DOWN

OVERWEENING adj. → ARROGANT

OVERWEIGHT s. fulínă

OVERWHELM vb. **▼nec, ▼(a)pitruséscu, N: apitruséscu;** **A heavy sleep had ~ed them** Lí-aveá apitrusítă sómnă greu; (as of dogs attacking a stranger) **vaplucuséscu;** (to seize, of fear, thirst, pity, etc.) **▼cúrmă;** **Despair ~s him** L-cúrmă jálea

OVERWHELMED → BE ~ BY LONGING

OVERWORK vb. **vapu-fác, scot pétalile;** **He used to ~ his mules** Lă scuteá pétalile a múlilor

OWE vb. voi, aor. vrui, part. vrut; hurséscu; am tră dăre; mi burgilipséscu; **Here is the piaster I ~ you!** Tâne-ț yróslu țe țâl voi! **How many liras were you ~ing him?** Câte líre lí vreai? || **Cru:** éscu bólge, GOLAB 208

OWE SMB. A GRUDGE vb. țân pícă, ń-duc zăte

OWED adj. (as of money) hursít; **money ~ parádz hursít**

OWING TO prep. șúchiur al → THANKS TO

OWL s. orn. cucuveáuă, buf, búfă, búhă; **as stupid as an ~** (i.e., very stupid) cap-di-gáie

OWN vb. am, stăpuéscu || CUNIA 239: **▼țân**

OWNER s. (master, mistress) nicuchír m, nicuchíră f; aféndu, dómnu || **Cru:** (~ of sheep) chiháié, GOLAB 230

OX

OX s. bou, pl boi; **draft ox** giugătór || **Mul:** giúncu curát, B-ARCH
314

OX-FLY s. ent. tăún, búmer, bumbár, dávan, dávun, stréclé,
strég'lé

OXIDATION s. (esp. of copper) băcríre, băcâryisíre; (of iron)
arudzináre

OXIDIZE vb. (of metals that produce verdigris) băcréscu, vă-
câryiséscu, mbăxéscu; (to rust) arudzinéscu

OYSTER s. burlídhă, sulínă

P

PACE s. → STEP

PACE vb. arúc jgloáte, arúc úrme, fac pași

PACIFICATION s. irini(p)síre

PACIFY vb. (to calm) virini(p)séscu, varihătipséscu; (to ap-
pease) aprea(a)dún

PACK s. (of hounds, etc.) licnié, ulmíe; (load) bal; (package,
set) tisté; (ballot) **N:** bóhce or buhcé; hăráie; (large bag, as
with wool) déngă; (the content of a ~) bohcealâche

PACK vb. (to fill) dânguséscu, durdurséscu, sursuséscu; (to ~
smb. off, to dismiss, to fire) l-dau tăruhile, l-dau părtăile;
(to ~ together, to cram) v(a)ndés, (a)ndiséscu

PACK AWAY/QFF vb. li scármin → BOLT

PACK OFF vb. fug; mi frângu zvrca

PACK UP vb. to ~ and be off n-lau păltăriile, n-lau cărandíile;
to ~ bag and baggage n-adún catrafúsili

PACKAGE s. (as of cigarettes or tobacco) tisté || **GSus:** păchét,
CL 258; **Pls:** bachét, **Prv:** băchétă, CL 38

PACKED TO CAPACITY adj. and adv. dénga di, dínga di; ndisát

PACKHORSE s. cal di mizíle

PACKSADDLE s. sámár, dim. sámăríciu → PUT THE ~

PACKSADDLE MAKER / DEALER s. sámârgí, sámâră (and sâ-), sumâră
(and sumâră); (his profession) sámârgilâche

PACKTHREAD

PACKTHREAD *s.* cioáră

PACT *s.* (*agreement*) ligămíntu, ligătúră

PADDLE *s.* lupátă di várca

PADDLE *vb.* avuzéscu

PADISHAH *s.* padisáh

PAEAN *s.* (*hymn*) hirovicó

PAGAN *adj.* pângân, -gân; **G:** pângâr; pângänitéscu, -teáscă, -tésti, -tésti; élin, *m pl* éliñ; (*of Turks*) puríndu, -ndzâ

PAGE *s.* (*messenger*) pisudhróm

PAID *adj.* plätít || MERCA 9: pältít *m pl*

PAIL *s.* căldáre → BUCKET

PALLIATE *vb.* lişurédz

PAIN *s.* dor, caimó, duríme, dureáre, óndus, pon, *pl* pónuri; virvér; **He has a severe ~ in his bones** Áre dor máre tu oáse; **smart with ~** usturíme cu duríme; **She was caught by labor** U-acă-ťáră pónurile s-feátă; (*difficulty, effort*) mündă, munduire, proñ, vásan, zahméte, ziétă; **with great ~s N:** cu zóre or cu zórte → ANGUISH, TORMENT

PAIN *vb.* (*to experience pain*) 3 *sg:* ▶doáre, 3 *pl:* ▶dor

PAINFUL *adj.* ~ *vb* 3 *sg impers:* doáre || DIARO 432: durirós, dururós

PAINFULLY *adv.* cu proñ, cu săndze || cu óclí cripáti, BASME 388

PAINSTAKING *adj.* lucrătór, -toáre; ni-şidzút, cilistisít

PAINT *s.* (*for the face*) buiáuă, cână

PAINT *vb.* dau buiáuă; dau cu bóiuri, dau réngă, dau cu (+ color, as in) ~ed with violet dat cu civitlíe; ▶buiséscu, ▶chin-diséscu, ▶zugräpséscu, ▶zugrävséscu, ▶zigräfséscu; **to ~ with yellow gänguripséscu;** I have ~ed the house Ded buiáuă a cásă-lei; **to ~ one's face** (*to make up*) ñ-dau cu buiáuă; **to ~ the town red** (*to have fun*) u-fac uzungióva || TULLIU 132: anvupséscu; **Cru:** amväpséscu, GOLAB 209; **Gop:** şäréscu, GOLAB 282

PAINT-BRUSH *s.* cundíl'

PAINTED *adj.* văpsít, zugräpsít, scriát

PAINTER *s.* zugráf

PAINTING *s.* zugräfíe, zugräfsíre

PAIR *s.* păreácle, ciftée; **a ~ of boots** nă păreácle di cíjme; (*a ~ of draft cattle*) giugíe, jugíe

PAL *s.* oáspe → FRIEND

PAL

PAL vb. (to associate with) mi fac soč, li apríndu aluáturile, li-acáť aluáturile

PALACE s. pălăte, paláte, sărái [•rá•i] f, sărăi f pl

PALANQUIN s. tăhtăváne

PALATABLE adj. bun, pl buñ; nóstim, pl -tiñl gustós, -oásă; yu-
PALAVER s. láfe

PALAVER vb. băndurédz

PALE s. par m, Gop: pótpar m

PALE adj. sárbit, sálbit; mundó invar.; to become ~ sähñiséscu

PALISADE s. ngărditúră

PALL vb. ▶sátur, ▶năfătéscu

PALLID adj. gálbin, m pl -biñ and -ghiñ; sárbit, sálbit

PALLOR s. gălbineáťă, sáhnă

PALM s. anat. pálmă

PALM BRANCH s. váie

PALM SUNDAY s. Vaiú m

PALMY adj. (prosperous) tihiró, m pl -rádz, f sg/pl -roáñe; cu
hăíre

PALPATE vb. pusputéscu

PALPATION s. pusputíre

PALPITATION s. ciócut, ciucutíre, zvăcníre

PALPITATE vb. (as of the heart) furfurédz → THROB

PALSY adj. i luát tot (lit. '(He) is taken completely')

PALTER vb. (to equivocate) li mintéscu

PALTRY adj. cákav, chirchinéc, pănghiós, andíchristu; a ~ boy un
chirchinéc di ficiór

PAMPER vb. (to baby, to spoil) ▶căńăchipséscu, ▶dizñérdu, ▶gă-
liniséscu, ▶hăidipséscu, puşputéscu, ▶zdrudéscu

PAMPERED adj. căńăcheárcu, -rți; hadhyeárcu, -rți

PAMPHLET s. (booklet, brochure) afládhă

PAN s. tigáne, tiyáne

PAN OUT vb. ñ-cústă → THRIVE, SUCCEED

PANCAKE s. lălănghítă

PANDEMIC s. mólimă → EPIDEMIC

PANDEMONIUM s. vreávă, ghiurultíe

PANDER s. cudós → PIMP

PANE s. geam, geáme

PANEL s. (of wood) scândură; (of stone) ploáce

PANG s. med. giúnglu, stihíptu

PANHANDLE vb. țer

PANHANDLER s. țiritór

PANIC s. fríxe → FRIGHT

PANICKY adj. căcăciós, -oásă → COWARD

PANIC-STRICKEN adj. zurlusít

PANNIER s. coș → BASKET

PANORAMA s. (sight) aynánghiu || vidzută, HRISTU 61

PANT s. (a)ngänire || **Pes:** ancänire, CL 32

PANT vb. ancänéscu, angă-; ndăcänéscu

PANTALOONS s. (*Turkish baggy trousers*) şiliváre, silváre, şuliváre

PANTING s. → PANT

PANTING adj. ngänít; ~ing voice boáte ngänítă

PANTS s. pantalóne; (*large pants for men*) ceácşiri f pl; cidíc, cidíe; (*for women*) cinténe f pl; (*made of white wool*) **Bl:** gidítă f pl; bécife [béč•fi] and békfe [bék•fi] f pl; bécică f pl (*sic!*); (*large black ~*) brecúše f pl || **Gop:** (*slacks*) bécivi, GOLAB 208

PAPA s. → FATHER

PAPER s. (*material, document*) cárte, hărtié; (*for cigarettes*) țiyarohártă

PAPIST n and adj. papistán, m pl -stáň

PAPRIKA s. chipér, ciúscă, šúscă, pipércă || ALR 1107: chipér aróš

PAPULE s. → PIMPLE

PARABLE s. părăvulie

PARADE s. (*ceremonial formation of a body of troops*) părátă; (*display, flaunt*) căbărdisíre

PARADE vb. văcăbărdéscu → FLAUNT

PARADISE s. (a)ráiu, parádhis

PARAGRAPH s. paráyraf m

PARALLEL: with no ~ (second to none) cum soț nu áre; fără-di-soț

PARALYSIS s. acătăre

PARALYTIC n and adj. chicutát, dămlusít, sicát

PARALYZE vb. med. dămluséscu; mi lău (di mână, di cicioáre); **His legs became paralyzed** Si-acătă di cioáre; (*to be paralyzed with fear*) n-beau sădzile di frică; (*to stun, to make powerless*)

PARALYZED

talú māñle

PARALYZED adj. med. loat (lit. 'taken'); loat di māñ š di ci-cioáre

PARANOIA s. zurleáčă, zurlíle

PARAPHERNALIA s. (personal belongings) catrafúse f pl; cărăndíe

PARASITE s. (profiteer) hărămgí m, hărămgioáñe f

PARCAE s. pl. || Álbile pl f def, BASME 199

PARCEL s. → PACKAGE

PARCEL OUT vb. (of dough) disfíngu, part. disfímtu; (as of a property) ▶cumăthiséscu

PARCELLING OUT s. măscăturáre, disfíndzire

PARCHED → BE ~ WITH THIRST

PARDON s. lirtáre; ask/beg smb.'s - ñ-lau lirtáre

PARDON vb. ▶lérty

PARE vb. (as skin or rind) cur, ▶pilichiséscu

PARE DOWN vb. (to diminish) ▶nicşurédz, ▶scad, ▶şcurtédz

PARENT s. párínte || HRISTU 24: print pl

PARENTAGE: of humble ~ suisáz, xisóiastu

PARENTAL adj. părintéscu, -eáscă, -éştâ, -éstti

PARGET s. (as for coating a wall) curasáne

PARGET vb. ▶lăspuséscu

PARING s. (peel) peáje, pl peji

PARING-KNIFE s. (for trimming and cleaning the shoes of a horse) săndráclu

PARIS s. || Cru: Paríslí, GOLAB 240

PARISH s. inuríe, parohíe

PARLOUS adj. → PERILOUS

PARMESAN CHEESE s. ~ caşére

PAROCHIAL adj. văc(u)féscu, -eáscă, -éştâ, -éstti

PARROT s. papayál

PARRY s. apăráre, afiríre

PARRY vb. (to ward off) ▶ápär; (to evade) ▶afiréscu

PARSLEY s. bot. magdanós, macheadón, machiduníš

PARSIMONY s. nichizlâhe → STINGINESS

PARSON s. préftu; coll. priftáme → PRIEST

PART¹ s. párte, méros; from all ~s di túte părçále || K: iséi f, GOLAB 222

PART² s. (of hair) ráuă

PART

PART vb. vmpártu → PARCEL

PART COMPANY WITH SMB. vb. u-arúp cioára cu → FALL OUT WITH SMB.

PARTAKING COMMUNION s. cuminicáre

PARTICOLORED adj. lár; (a dog's name: Lárlu); péstru, -stră, -stri, -stre; šáren, šárcu; (as of cattle) chindisít

PARTICULAR adj. → BE VERY ~ ABOUT

PARTING vb. (separation) dispărțare, disfățeáre

PARTITE adj. mpărțât, dispărțât

PARTITION s. mpărțare, âmpărtăciúne

PARTRIDGE s. piturníclé, piturníche, pitruníche, pirdhíc m, pirdhícă f; thäländză; as **plump** as a ~ ~ gras ca un peáște

PARTITION s. mpărțare, dispărțare, dispărțâtúră

PARTNER s. soț, urtác

PARTNERSHIP s. suțátă

PARTURITION s. (childbirth) amintáre (and amindáre), fătire, fățeáre: **to end the** ~ vb. (after forty days) sărăndisescu

PARTY¹ s. adunáre; (entertainment) muabéte, féstă, haréi, ziaféte → EVENING ~ || BASME 471: beáre máre

PARTY² s. (usu. a political ~) cómă, părtidhă; tăráfe; **What ~ do you belong to?** Di carí cómă hii?

PARTY SPIRIT s. cărdășlâche

PASCHAL EVENING WORSHIP s. ayripáie, ayrăpáie

PASHA s. pașă, pășé, pâșé, pășilă; **like a** ~ adv. pășileáște; **country governed by a** ~ pășilâche

PASS s. buyáze → DEFILE

PASS vb. trec; **to ~ one's time** n̄-trec oára; (to elapse, of time) vaxéscu; **A year has ~ed since he died** Axí un an di cându murí; **to ~ into a proverb** agiúng părămíth, mi fac părăvulíe

PASS ACROSS (or ~ BEYOND) vb. văstálú; **The caravans ~ed beyond the mountain** Cârvăňle astăláră la munte

PASS ON vb. (from one person to another) vúrdin; (to go one's way, to mind one's business) n̄-trag călea

PASS OUT vb. vlišín, vlišinédz, liyuséscu

PASS OVER vb. vleápid; **He mounted his horse and passed over the hill** Ancălică călu š-lipidă dzeána

PASS THROUGH vb. vpitrúndu, spitrúndu; **This forest cannot be passed through** Pădúrea aéstă nu s-pitrúnde; (to filter) vstricór

PASS

PASS UP vb. (to decline, to reject) nu mi fac di căbúle, nu străxéscu (or strixéscu), dau cu ciórlu

PASSABLE adj., -BLY adv. (barely good) ceat-pat invar.

PASSERBY s. tricătór, dhyeavát

PASSING s. (coming to an end) treácă; ~ by, ~ over, etc. treá-tire, trițeáre; (moving past another moving person) antrițeáre, astreá-tire

PASSING DIMNESS OF SIGHT s. urbárea a gălíñlor (lit. 'chickens' blindness')

PASSION s. (affection or rancor) path, páthus; (love) vreáre

PASSIONATE adj. sárpit, sárpit (and sâr-), sârpid, sértic; sér-tu, -rtă, -rtâ, -rte

PASSPORT s. tischiré, tischirée, pasapórte || BATSARIA 48 tis-chireáuă

PAST adj. tricút

PASTE vb. valächéscu, valichéscu

PASTE SMB. ON THE FACE vb. (to slap) l'-alichéscu únă, l'-ancúñu únă

PASTEBOARD s. mucâvă

PASTIME s. (diversion) dhiaschédhase

PASTORAL adj. picu(ră)réscu, -eáscă, -éştâ, -éstí

PASTORALLY adv. picurăreáște

PASTRAMI s. păsträmă, păsturmă, pâsträmă

PASTRY DEALER s. simicí, simigí(u)

PASTRY TART s. → FLAKY ~

PASTURE s. pășúne; also: (in a deforested area) arúncu, arún-gu; ciré, ládzină, livádhe, liváde; miré, părleánťă, -leándză || GSus: mireáuă, CL 255

PASTURE TAX s. utláche

PAT adj. (suited to the occasion) uidisít → ANSWER SMB. ~

PAT vb. (to tap lovingly) vzdruđéscu

PATCH s. || PC: peátic

PATCH vb. mpeátic, măsturipséscu || Cru: āmpeátic, GOLAB 204

PATCHWORK s. cărpitúră, călpitúră

PATCHY adj. (as of the garment of a poor) mpiticát

PATE s. (head) ftínă

PATENT s. (a document conferring a right) biráte

PATH s. căráre; (in the snow) năpărtécă; to take the bad ~ l'au

PATIENCE

cálea slábă

PATIENCE s. (a)răvdáre, (a)răvdăciúne, ipumuníe, sábře

PATIENT adj. arăvdătór, -oáre → BE ~

PATRIARCH s. patriárhu, patríc, patrícus, patrít, patéran, patéra; (*the ~'s office or residence*) patriarchie

PATRICIAN s. patríc, patrícus, patrít

PATROL s. culúchel → GUARDIAN

PATRON s. → CLIENT

PATRON SAINT'S DAY s. pănăyír, păniyír; adj. pănăyiréscu, păni-

PATTER s. (a)róput

PATTER AWAY vb. dârdâréscu; 3 sg: dâr-dâr gúra l'-si dúte → BABBLE, PRATTLE

PATTERN s. (*gauge*) calapódhe; (*as in embroidery*) parádhíymă, xómblu

PATTY s. chifté, chióftă

PAUNCH s. pântic → POTBELLY

PAUPER s. ni-avút, ftoh, oárfän, fucără; adj. urfänéscu, -eáscă

PAUPERIZE vb. urfän(ips)éscu

PAUSE s. acumtináre → STOP

PAUSE vb. vacúmtin

PAVE vb. *fig.* aștéruu cálea || (~ a road with stone) așternu cu cheátră, DIARO 91

PAVED adj. (*as of a road*) ncăltát; (*as of a yard*) cu căldăr-mádz

PAVEMENT s. căldărâme, căldărmă, căndărmă, căndrămă

PAW s. (*as a cat's ~*) || PC: putúnă

PAWN s. (*security for a loan*) amanéte

PAWN vb. (*to deposit in pledge or as security*) || DIARO 7, CUNIA 10: bag amanéti

PAWN ONE'S WORD vb. dau zbor

PAY s. (a)rúgă, dhyeáră; (~ per day) gundulúche, undulâche → SALARY; (*reward*) muštináre

PAY vb. vplátéscu, páltéscu (*and pálte scu*); v̄dau; *How much did you ~ for the cap?* Câți câni deádiši pri căciúuă? to ~ a visit fac vizită; vizitédz; to ~ a drink (*to seal with a drink, of sellers and buyers, before or after a transaction*) dau crâşmă

PAY ATTENTION vb. săidiséscu, săldiséscu, bindiséscu, l'-bag

PAY

oáră; **What passes through the village and dogs don't even ~ to?**
 (THE FOG) Te treáte prit hoáră ș-nu-l bágă câñli oáră? (négura);
The evil spirits did not pay any attention to him Dzânile nu-l
 bágáră oára; **She was not paying attention to me** Nu mi bin-diseá;
 (to listen) Iau di ureáclé; **Let us ~ (to what they are saying)** S-
 lom di ureáclé; (to pay little or no attention to) nu-l dau di
 curáuă || LITURG 125: 1 pl imper: as bágăm uréclili (la); DIARO 93:
Pay attention to what you are doing! Bágâ-t míntea ti fați!

PAY A VISIT vb. fac vízită, vizitédz; (to ~ when invited to at-
 tend a feast) mi duc uspéť

PAY BACK vb. (as a debt) vtórnú bórgea; **F:** tórru (with rr < rn)

PAY HEED TO SMB. vb. (to regard) lu fac mále

PAY NO HEED TO vb. (to feel no interest or concern) nu ñ-u mác
 ínima || néca ñí si báte ureácl'a, BASME 500

PAY SMART vb. (as a threat or curse) **You shall ~ for all that!**
 Farmác va-t iásă túte!

PAY THROUGH THE NOSE vb. || plátéscu ca préftu (lit. 'to pay
 like the priest'), BASME 104

PAY UP vb. (as a debt) plátésc borgaea

PAYER s. páltatór

PAYMENT s. plátă, plátire, páltire, dáre

PEA s. mádzăre; also: áfcu; **Tur:** arucutéť; bizéľe || **GSus:** pă-
 púdă, CL 258

PEACE s. ariháte; aríñe, iríne, isihíe, síyă; **to make ~ adár**
 iríne → **MAKE ~ WITH SMB.** || **Cru:** dirmáne, GOLAB 212; LITURG 123:
 aariaáti

PEACEABLE adj. (slow) minghét

PEACEFUL adj. arhătipsít, frónim, minghét

PEACH s. cheársică, phéscă, pl phésti; a ~ of a girl un sémnú
 di feátă; nă feátă, nă nişáne → APRICOT || **Cru:** práscă, GOLAB 244;
P: virúchi, SarD 34

PEACH-TREE s. cheársic

PEACHY adj. (speaking of color or consistency)) || caišító [ka•
 i•si•tó], DIARO 166

PEACOCK s. păún, paún, piunár, pionél || **Prv:** frangócutâ, CL 45

PEAK s. creaştit or creaştid; also: aráhe, cacealíu, căcealíu,
 chíceră, chípită, chirchinédz, chíscu, cingărlíu, cípit, ciúcă,

PEAK

ciuciúlă, ciulubét, țulubét, ciúmă, dim. ciumulică; ciungáne, cârcilíu, coácă, códru, creástă, N: creáštic, créstic; cucúl, cúlmă, dzeánă, pl dzénuri; (~ of a tree) gucilíe, gugiulíe; giug, (~ of a mountain) huhútă; maiáuă, măyeáuă, míthcă, pic, pifilíc, sumig or sumígă, tămpă, țipilíc, țuțuléu, țuțulíc

PEAK vb. (to grow thin or sickly) ñ-arăteáste bișína (lit. 'my fart is growing cooler')

PEAL s. arásunáre

PEAL vb. arásún

PEANUT s. chéchiră, chíchir-míchir, țeátire || DIARO 42: chichi-ríchi

PEAR s. peáră, căicúscă, pl căicúște; cheicúșă, gorťă; Nev: gurnít; plisádhă; **bergamot** ~ górtă apídhye; **flat** ~ curcúše; **wild** ~ gurítă, áyru-gorťă || ALIA 59: dárdu, dángăt, górdzu, gorť

PEARL s. mărgăritár or mărgăritáre

PEAR-TREE s. per, górtu, dúșcu, căicúșcu, curcúș; (wild) agru-górtu

PEASANT s. → FARMER || Cru: huriát, GOLAB 220

PEASANT adj. || CUNIA 317: hurghitéscu; cf. DDA huryiteáste adv.

PEBBLE s. chitrițeále f pl; sg chitrițeáuă; Cfis: cutumág, pl cutumádze; (white or whitish) (a)bél, pl (a)beále; (in children's games) gurgúl, gărgúl

PEBBLY adj. stirnós, -oásă; ~ area hăliche

PECK s. chipitáre

PECK vb. (as of chicken) ▶chípit

PECKER s. (vulg.) → MEMBRUM VIRILE

PEDAGOGUE s. pidhayóy

PEDDLER s. manáfi [•náfi], pl manáfeañ; (esp. seller of fruit) başác m, başachínă f

PEDIGREE s. (ancestral line): of high ~ ciciór di scámnu

PEDLAR s. → PEDDLER

PEEL¹ s. (thin layer of organic material) peáje, pijilínă; (as on boiled milk) peátă, peáză, coáje

PEEL² s. (shovellike tool used by bakers) pinacutó, pnacutó, placutó

PEEL vb. (as potatoes) cur, disbiléscu || derm. The skin on my face is ~ing Ñ-si dispeátură cheálea di pi fáță, DIARO 381

PEEL OFF vb. (a wall, a tree, etc.) ▶dispeátur, dispiturédz;

PEELING

dizgólu, disbileşcu

PEELING s. (as of a fruit) disbileře

PEEP s. chiuráre [k'i•u•]

PEEP vb. chíur, chiurédz [k'i•u•] || ALR 373 (as of very young chicken) ćíură 3 pl

PEEPOLE s. (in a door) || STERGHIU 16: ocliu di uši

PEER¹ s. soč

PEER² s. → LOOK

PEERLESS adj. fär-di-soč; cum soč nu áre; färă uidíe

PEEVE vb. vâcâldiséscu

PEEVISH adj. căvgăgí, dzăndz(ăv)ós, -oásă; mutrusít, ćifnusít, zăpălit

PEEVISHNESS s. dzăndză, sirsimlâche

PEEWEE s. níicăz, níicşór

PEG s. (in a loom) virdzeáuă; (in children's games) pírle → TAKE DOWN A ~ OR TWO

PEG vb. vacát, pirunséscu, vncărfuséscu

PEG TOP s. sfúrlă, fúrlă

PELAGE s. per m

PELLICLE s. (as a ~ of ice on a lake) ćípă → PEEL

PELISSE s. bidéne, bündă, gúnă, yúnă, shuba

PELLET s. (ball) arómbu; ghilândru || (as in polenta) vâvâlusu

PELL-MELL s. darmadán invar → JUMBLE

PELL-MELL adv. alandála → DISORDERLY, HIGGLEDY-PIGGLEDY

PELLUCID adj. curát → CLEAR

PELT s. cheále, chiúrcu

PELT vb. (with stones, etc.) vambuliséscu, N: amín

PELT DOWN vb. (of rain) veársă cu găleáta

PELTING RAIN s. stih di ploáie

PEN¹ s. (for writing, etc.) cundíl, (a)peánă (lit. 'feather'); (made of reed) caléme

PEN² s. (for animals) coárdhă (and coárdă), cutár, cutărét, pătúl, ćárcu, dim. ćárcólu || (for goats) căprăreátă, căprăreádză, CAPIDAN 145; TULLIU 120: căpărleádză

PEN vb. (as sheep) bag tu coárdă

PENALIZE vb. culáséscu, girimişéscu, girimitiséscu

PENALTY s. pidhipsíre, culásíre, girimé(e)

PENCIL s. mulív

PENCILED

PENCILED EYES s. || óclí scriáti (lit. 'written eyes'), PA-RALLELE
153

PENETRATE vb. ▶(s)pitrúndu (→ § 32), spritúndu; trec prit

PENDULUM s. (of a clock) stúmbul di säháte

PENIS s. → MEMBRUM VIRILE

PENITENCE s. tăñusíre → REPENTANCE

PENITENTIARY s. → JAIL

PENITENT adj. mităñusít; pişmán, mănípsít, tuñisít

PENKNIFE s. ceárche, custúră, câstúră, psifie, psuthié

PENNILESS adj. cacurizipsít, fără pră, oárfän di parádz; tini-ché invar.; **He is ~** Tiniché eáste; L-súflă vímtul tu púngă

PENNY s. **the penny drops / the penny's dropped** = nu-ñ fátă; nu-ñi si umplú ftína

PENNY ROYAL s. bot. cimburícă, ciburícă, ciúmurícă, ȣemurícă

PENNY WISE AND POUND FOOLISH = ñilueáște pétala ş-cheáre cálu
(lit. 'spares the horseshoe and kills the horse')

PENSIVE adj. minduít

PENNYWORTH s. chilipíre

PENT adj. nclís

PENTHOUSE s. şandrámáie

PENTECOST s. (A)rusále

PENURIOUS adj. (poor) ftoh, ftoáhă; (stingy) stres, streásă, streši, streáse; (barren) stérpu, -eárpă, -érchi, -eárpe

PEOPLE s. pláse no pl; duñáuă; **N:** diuñáie [d̪iu•], duñáe; (a)lúme; ghíntă, ghíndă, ghímtă, gíntă, gímtă, gínsă; yénos; **Many ~ have come** Múltă pláse i-adunátă; ~ are dying of thirst Moáre plasea di ápă; **Listen to ~'s opinion!** Ascúltă și zboárile a duñáuălei! (nation) fáră, miléte, púpul; (crowd) flúmin, plod, su-flitáme || **Cru:** laó, GOLAB 231

PEP vb. (to stimulate) anăngăséscu, anăngăsăscu, ▶ngăsăéscu → URGE

PEPPER s. chipér, pipér, şúscă

PEPPER vb. mpipirédz (and mbi-), agudéscu tu pipér, bag pipér

PEPPER-BOX s. pipirítă

PEPPERY adj. mbipirát (and mpi-)

PERCALE s. tex. pircálă, pricál

PERCEIVE vb. ▶aduchéscu

PERCH s. cláră, témlă, clémbă; lúră, strop

PERCHANCE

PERCHANCE adv. vahi → MAYBE

PERCOLATE vb. ▶stricór

PERCUSSION-CAP s. (of an explosive) špirtu

PER DIEM s. (allowance) undulâche

PERFECT adj. (blameless) făr di catméré

PERFECTLY adv. farsí, safí

PERFIDIOUS adj. afíșcu, -scă, -ștâ, -ște; ápistu, m pl ápiștâ,
f pl ápiște; firaón, -aún; puniróu, m pl -rádz; făț-făț eásti

PERFIDY s. apistie, faraunlâche

PERFORATE vb. străpúngu → BORE

PERFORATION s. cărtiláre

PERFORM vb. ▶adár, ▶fac, ▶buréscu, ▶mburéscu, ▶axéscu

PERFUME s. ghiúlsu; rose ~ ghiúlsu di trandáfle, livándu, míscu, míșchiu, móscu; G: târfól'

PERFUME vb. bălsămuséscu, muscuvulséscu

PERFUMED adj. muscuvulsít

PERHAPS adv. poáte → MAYBE

PERICARDITIS s. vet. (of lambs) per

PERIL s. períclu → DANGER

PERILOUS adj. s(c)lab, m pl s(c)laghi; pri perícul

PERIOD s. (menstruation) aráhă; lunárile pl f def

PERISH vb. ▶cher → DIE || BASME 266 psuséscu, supséscu

PERJURER s. yealán-giurátic

PERJURY s. yealán-giurátic

PERK UP vb. ▶mprustédz, ▶ncucutédz

PERKY adj. mprustát, ncucutát, ngu-

PERMISSIBLE adj. alását, dizligát; geaíze, no pl

PERMISSION s. alásáre. dizligáre, geaíze, vóľe, vólă, adhíe, izíne; (authorization) trat → ASK FOR ~ || s: ízili, SarD 95

PERMIT vb. ▶(a)lás → ALLOW

PERMITTED adj. geaíze; (canonically ~, of food) dizligát → BE ~

PERNICOUS adj. s(c)lab, m pl s(c)laghi; (a)rău, (a)răuă, (a)răi, (a)răle

PERPETRATE vb. ▶fac, ▶adár

PERPETUAL adj. di éta tută

PERPETUALLY adv. éta tútă, tru éta tútă; índa → CONTINUOUSLY

PERPLEX vb. ▶uñiséscu, ▶mintéscu, ▶cutúrbur, ▶cutúlbur

PERPLEXED adj. tulít, chirút → BEWILDERED and BE ~

PERPLEXITY

PERPLEXITY s. birdhipsíre, mintitúră, síyise → CONFUSION

PERSECUTE vb. vavín, nduchéscu

PERSECUTION s. avináre

PERSEVERANCE s. eneryisíre

PERSEVERE vb. vdisíc náiante; eneryiséscu → INSIST

PERSIFLAGE s. arâdeáre, măitápe, mbizuíre

PERSIST vb. vdisíc náiante, eneryiséscu; (to ~ stubbornly) u tân fúne → HANG IN

PERSON s. ínsu, citimán, ipuchímen, véte; in ~ singuríc, singurúš

PERSONALITY s. (a person of prominence) o fátă ânáltă

PERSONALLY adv. dizmână, síngur; singuríc, singurúš

PERSPICACIOUS adj. iáspir, tăl'ós, -loásă; tălitós, struxít

PERSPICACITY s. pireátă

PERSPICUOUS adj. → CLEAR

PERSPIRATION s. (a) sudoáre, asdáre, azdáre; to break into ~ mi arúp sudóri || HRISTU 28: sădoară, 105: sădoră

PERSPIRE vb. (in drops) tipurédz

PERSUADE vb. → CONVINCE

PERSUASION s. căndisíre, umpleáre, úmplire

PERT adj. abráșcu → IMPUDENT

PERTINACIOUS adj. → STUBBORN

PERTURB vb. (to trouble) andärlusescú, andrälséscu, andräli-séscu, vndärséscu → UNSETTLE

PERTURBATION s. mintíre, cuturburáre, cutulburáre

PERVERSE adj. distórsu, -toársă, -tórši, -toárse; năpudheáric, pónir, şuţât

PERVERSITY s. anăpudzâle, distoárțire, distureáre

PERVERT s.aspártu, pânghiós [•gós] || CUNIA 85: dizghirdát

PERVERT vb. vaspárgu

PESKY adj. căchiós, -oásă

PEST s. púşcl'e → PLAGUE; ~iferous adj. mpuşcl'át

PESTER vb. vpidhipséscu, pihtusescú, l'-cad furtíe || BATSARIA 1: 2 sg aor: mi-aroásişi di hicáte; BASME 445: 3 sg: âñ sta n cap; DIARO 268: 3 sg: âñ sta tu coástâ; PARALLELE 127: măc uréclile (lit. 'to eat smb.'s ears')

PESTERING s. pihtusíre

PESTHOUSE: to shun like the ~ = fug ca uvréulu di cărăvádhă

PESTILENCE

- PESTILENCE** s. mólimă, pănuclă
- PESTLE** s. stúmbu; *Clis*: ciumarác
- PET** vb. ▶căñăchipséscu, ▶dizñérdu, ▶găliniséscu, ▶hăidhipsés-
cu, puşputéscu, ▶zdrudéscu
- PET NAME** s. nûmă di dizñérdu
- PETER OUT** vb. ūicşurédz, ▶nicurédz, áscad
- PETITE** adj. ūicút
- PETITION** s. (formal request) anafuráuă, arugiuhále, aruzuvále
- PETITION** vb. dau únă aruzuvále
- PETRIFY** vb. (as of a smile on smb.'s lips) ▶chitruséscu
- PETTING** s. disñirdáre
- PETTISH** adj. inagí, inací; mutrusít
- PETULANCE** s. → PEEVISHNESS
- PETULANT** adj. → PEEVISH
- PEW** s. (in a church) stálă, tisídhă
- PHANTOM** s. aúmbră, băbălúr, fántasmă, fándazmă, fántase,
scheástră, scheáhtru, stífă, stifă, stihie, stihio, stihiu
- PHARMACIST** s. spítár, spítér
- PHARMACOLOGY** s. spítärlâche
- PHARMACY** s. spítärié
- PHEASANT** s. orn. faşanó
- PHIAL** s. cunétă
- PHILANTHROPIC** adj. → PHILANTHROPIST
- PHILANTHROPIST** s. cuvurdhă, giuméru, slăghít, filanthróp
- PHILANTHROPY** s. filantrupíle, filantrupié, sivápe
- PHILOLOGIST** s. filólog
- PHILOLOGY** s. filuluyíe
- PHILOSOPHER** s. filózof
- PHILOSOPHY** s. filuzufíe
- PHLEGM** s. hărboálă, hârpă
- PHLEGMATIC** adj. adhyeáfur
- PHLYCTENA** s. derm. arópun, rópan
- PHONY, PHONEY** s. şarlatán
- PHOSPHOR** s. fósfur
- PHOTOGRAPH** s. (in books or magazines) pap, pápean, pápan; to
take a ~ ▶futugräfséscu || *Cru*: fac pi cădru, GOLAB 214
- PHOTOGRAPHER** s. futuyráf
- PHOTOGRAPH** vb. ▶futugräfséscu

PHTHISIS

- PHTHISIS** s. med. (*esp. pulmonary tuberculosis*) zúră
- PHYSICIAN** s. gheátru, ichím
- PHYSICS** s. fisichíe
- PHYSIOGNOMY** s. fisiunumíe
- PIANO** s. pheán
- PIASTER** s. câne m, aslán; **Give me a ~ to buy a loaf of bread**
Dă-ñi un câne tra s-lau pâne
- PICK** vb. (*to shell, to husk*) cur; (*to steal*) •agudéscu, •ahu-
léscu, •anväléscu, •(a)nvärtéscu, •ciuléscu, •ciun; **to ~ a**
quarrel with smb. trag tămbárea azvárna; u cáftu ngăceárea cu
luminárea || ALR 370: (*as of feeding chicken*) chípură 3 sg/pl
- PICK AND CHOOSE** vb. •strâmbu nárea
- PICK HOLES IN SMB.'S COAT** vb. l'-áflu coáde, bag coáde, l'i áflu
nă acătătúrá
- PICK ON/UPON SMB.** vb. (*to fix one's eyes on*) bag tu ócl'u
- PICK UP ONE'S WAY TOWARDS** vb. (*to turn to*) •lau
- PICK UP SPEED** vb. lau vrápă
- PICK UP** vb. •adún → GATHER
- PICKAXE** s. chiuschíe, câzmă, dhichéle
- PICKET** s. pótpar m
- PICKINGS** s. sârme f pl
- PICKLE** s. (*cucumbers, etc.*) turşie; **to be in a ~ li úmplu** (*di*
frică)
- PICKPOCKET** s. lupudhít, pl'aşcagí, zulumgí
- PICKING** s. alidzeáre, aleádzire
- PICTURE** s. cádhru, futugrăfíle; (*in books or magazines, etc.*)
pap, pápan, pápean; **The book is full with ~s** Cártea i mplínă di
pápañ → **PHOTOGRAPH** || **Cru:** cádru, cádhur, cádur GOLAB 223; **to have**
a ~ taken of oneself mi fac cádru, GOLAB 214 || ALR 1444: (**He is**)
the very ~ of his father E tamán tát-su! E idhía ca tát-su!
- PIE** s. pítă, plătintă; **large ~** pităroáñe, pitu-, buyáce, cătă-
roáñe, lucumă; **cornmeal ~** badzáră || **Ohr:** lucmáe, BASME 166
- PIEBALD** adj. || **Cru:** álbastru, GOLAB 197
- PIECE** s. búcă, bucátă, dim. bucătice; cumátă, dim. cumătice,
cumătúš; pärceácl'e; (*as of meat*) búte, filié; (*as of cheese or*
sugar) gründă, gründză; (*loaf of cheese*) dánă; **S:** grândză; (*as of*
bread) ćópă; **With a large ~ of bread a dog gets full** Cu ćópa di
pâne si sátură un câne; córnu; **a ~ of thread** un córnu di hir; (*a*

PIECE

thing considered as a unit) N: grăt; five eggs ținți grăti di oáuă; (of wood) blánă || **large** - cumâtoáñi, DIARO 153) → BREAK INTO ~S, CUT INTO ~S, MAKE INTO ~S

PIECE vb. (to repair) (a)ndrég, măsturipséscu

PIECEMEAL adv. părălăche || CUNIA 319: (cu) părălăche; PC: câti psân, câti psân

PIECEWORK s. || PC: lúcru cu cumáta

PIED adj. (as of cattle) chindisít

PIERCE vb. spitrúndu, pitrúndu → BORE

PIERCED adj. pitrúmtu, pitrúmsu; spitrundát, pitrumdát; We are ~ with sorrow di jále him pitrúmt

PIERCING s. spitrundere, spitrundáre, pitrundeáre, pitrundáre, pitrúndire, sfridináre, cărtiľáre

PIERCING OBJECT s. zahuráhe

PIETY s. ivlávie

PIFFLE s. bânduráre, láfe; zboáre tu cacu

PIFFLE vb. He ~s zburáște goále

PIG s. pórcu, arâmătór; (as an insult) déri

PIGEON s. párúmbu → DOVE

PIGGISH adj. → GREEDY, STUBBORN

PIGGY BANK s. cumbără

PIGLET s. purtéł m, -ťeáuă f; dim. purțilús m || **Grăm**, **Mul**: purtéu; **Arm**, **Cern**, **Pals**: purchícu, **An**, **Grbț**: purchíclu, **LvO**: purcíclu; **Pros**: purtícu, B-ARCH 286

PIGMY → PYGMY

PIGPEN s. purcăreáță, purcăreádză, purcaryió, cócină, cuteáță, cutumás

PIGSTY s. → PIGPEN

PIKE¹ s. ichth. túrnă

PIKE² s. (tool or weapon) gilít, cămác, cămáche, mastrác, măzdrác

PILAF s. pileáfe, pilafe, pileáf, piláf

PILASTER s. (support) arádzim, numíe

PILE¹ s. culéu, cup, grămádă; (as of earth, of stones) grúmbă, grúmur, grúmbur; (as of stones) gumarádhă; (as of coins) stoc; (as of firewood) stog, stívă, sumăreáuă, surié, suró; (of fabric, of flying birds, of clouds) trâmbă → MAKE ONE'S ~ || STERE 76: (as of sunflower seeds) cuculici

PILE

- PILE²** s. (support) andoápir, fúrcă, pótpar
- PILE UP** vb. vstivăsescu
- PILES** s. med. suhădz, suhăt f pl; Bl: trănci n pl
- PILFER** vb. vciun → FILCH, PICK, STEAL)
- PILFERING** s. ciunáre → THEFT
- PILGRIM** s. (~ to Jerusalem) hagí m, hagioáne f
- PILGRIMAGE** s. hăgilâche
- PILING** s. adunáre
- PILL** s. hap, hápe; (~ of quinine) scónă; (poison) scónă, fólă;
They poisoned him with a ~ L-fărmăcără cu únă fólă
- PILLAGE** s. alimúră, yeá(y)mă, iámă, prádă, pridaciúne, spóle
- PILLAGE** vb. fac ghénga → PLUNDER
- PILLAGER** s. haldúp, pl haldúpeaň; zulumgí, zulumcheár
- PILLAR** s. andoápăr, duréc, N: diiréc; stil, stur, štiúlă → POST
- PILLOW** s. S: căpitâiu, N: căpitíniu; pruschéfal
- PILLOW-CASE** s. căláfe, călufe, culufe || Peş: pir, CL 258
- PIMP** s. arufcheán, cudós, pústan, pușteán
- PIMPLE** s. gărnút (and gâr-), gărită, dim. gărnutíc; ciúmă; ará-pun, cucúdhă (and cucúdă); with ~s adj. gărnutós, grâ-; gărnutát
|| Pls: punié, CL 259
- PIN** s. cărfítă || Peş: ALR 523: ac cu ciófcă
- PIN** vb. (to hold fast) vțân; (to fasten with or as with a pin)
ncărfusescu; (to ~ one's hope on) hiu cu umútea la; (to assign
the blame for) arúc măhnălu pri; to ~ smb. by the throat lu-as-cálin (or ascálnu) di gúše
- PINCER** s. cleáște f → PLIERS
- PINCERS** s. țimbídhă, țimbístră
- PINCH** s. (an act of pinching) chipinătúră; (bit) dhráme; (arrest) acătáre; (of snuff) preză
- PINCH** vb. (as of shoes) stríngu; (to compress painfully with
one's thumb and index finger) chíșcu, cepcuéscu, vchípur, vchí-pin; Her little son ~ed her Ficiórlu-a l'ei u chipină; (to steal)
sufrusescu
- PINE** vb. (to yearn) mi l'a dórlu (di), plâng di dor, n-alghéscu
óclíl' (tră); Smr: apórt dor; She ~s after him Trâ nás apoártă dor; (to weary for/after) n-si-alăcheáste ínima (di); (to lose
vigor, health or flesh) n-arăteáste bişină; to ~ away vusâc,
usúc, vvíntin → FADE, LONG

PINECONE

PINECONE s. aroábă, aroábulă, bușulie; **G:** cucúciu, gugúciu (di chiñ); cuculíciu, mărulă

PINE-FOREST s. chinét

PINE-TAR s. căträne

PINE-TREE s. chin, dim. chinşór; (*mountain creeping ~*) **GBg:** slap, pl slachi [slák']; bor || **Prv:** nuničlu, cl 257

PINK s. bot. (*dianthus*) garoáflă, garafilă

PINK adj. trandafiliu, trandafilát

PINKIE s. dzidzitíc, dziditíc

PINNACLE s. (*of a house*) papafíngu

PINPRICK s. nguvujdáre

PINWORM s. limbríc, lâmbríc

PIOUS adj. ivlaviós, -ioásă; thríscu, -scă, pl. thrískii || VELO 104: evlaghisít

PIP s. bot. sâmbur, sâmbure m, sâmbură f, súmbur m; **Src:** súmbru; os n; **Băi:** oásă f; (*as of plums*) cócală; (*as of melons*) pu-poňu m; (*on the tongue of a bird*) țífnă, țíflă, dzífnă, dzână, dzífcă; **affected by ~** adj. (*of chickens*) dzifnusít; **to be sick with ~** țifnuséscu || **Pes:** pífcă, cl 258

PIPE s. (*for smoking*) lulé → PUT IT IN YOUR ~ AND SMOKE IT; (*with long stem*) cibúche, ciubúche, ciubúcă; (*tube*) sulinár, píscală; (*flue*) chilúnge, chilúnghé, chiúncu, chiúngu, ciúnghe; (*long flute with five holes*) cavál

PIPE DOWN vb. tac, amutăscu, **N:** amút

PIPE DREAM s. || CUNIA 133: pul' tu vímtu (*lit. 'birds in the wind'*)

PIPE MAKER / DEALER s. ciubuccí

PIPER s. gaidagí

PIPE TO SMB.'S TUNE vb. fig. gioc cúmu-ñ cântă

PIPING HOT adj. clucutát, clucutít, culcutít

PIPKIN s. ulică || **Pes:** misúr, cl 256

PIPSQUEAK s. țapațúc, țili-páie

PIQUANT adj. (*pungent*) pipirát; (*savory*) nóstim

PIQUE s. pícă, nțăpáre, nțăpătúră

PIQUE vb. (*to offend, to goad*) ▶nțap (and ndzap)

PIRATE s. cursár

PIROUETTE s. chíclă, fúrlă

PISS s. chișát m, cșat

PISTACHIO

PISTACHIO NUT s. făstácă, fistíche

PISTOL s. arăvóle, aruvóle, cumbúră, **N:** cumbúre, cubúre; piștoálă, piștólă, **dim.** piștulícă; ruvéle, tapánce; **derog.** bișinătoáre || **Prv:** peristúf, CL 258

PIT¹ s. groápă, lac, yurnítă, trap; **G:** **dim.** tărpălíc; endéc, hindéche

PIT² s. (seed) → PIP

PITTANCE s. ~ psân adv. → LITTLE

PIT-A-PAT s. (as of a horse) varóput; (of a clock, of the puls, etc.) tic-tic; tâc-tâc

PITCH s. cătráne, pécură, písă, smólă || **BELIMACE** 46: ~ darkness chísă zăndáne

PITCH A TENT vb. adár purávă

PITCH IN vb. vagiút, vbag

PITCHER s. urciór, stámňa; also: birbíl, bot, buján, bujánă, cărafă, cătrúvă, cávan m, cänátă, cíngu; (large ~, usu. for water) dud, ghium, ghiúme, mâtáră, pifchiu, pociu, pucíc; **Tur:** putéț, zvánă || **BA**, 438: ghiumáce

PITCHFORK s. (as for hay) fúrcă, vília, yília; **G:** gârbu

PITEOUS adj. mărát

PITFALL s. → TRAP

PITH s. bot. mámă

PITIABLE adj. mărát, şulúndu

PITIFUL adj. mărát

PITIABLE adj. mărát

PITILESS adj. ni-ñilós, -oásă

PITILESSLY adv. fără di isáfe

PIT ONESELF AGAINST SMB. vb. mi acát cu, mi misór cu

PITTANCE s. tăime → RATION

PITTER-PATTER s. varóput

PITY s. isáfe, ñílă, ñiluíre; **it is a ~ that you ... yeazâc di voi că ...;** **Take ~ on my house!** Di cásă-ñ hibă-ť ñílă! || **MURNU:** **Have ~ on us!** Ñiluiá-ñă! → CLEMENCY

PITY vb. vjäléscu, ñ-i ñílă, vñiluéscu (di), ñi si fáte ñílă (di), ñ-fac ínimă (di) || **BA**, 80: ñ-fac di ínimă

PIVOT s. (in the middle of a threshing area) steájer

PLACATE vb. APPEASE

PLACE s. loc; **in ~s** adv. pri-auá š-pri-acló; (**the ~ where one**

PLACE

lives) vădăne (*and vădăñe*); (*country*) pătrídhă (*and pătrídă*); (*plaza*) piátă; (*an indefinite ~ far from human habitations*) meal
 || biloc 'place,' HRISTU 26; a safe ~ un biloc asfilisit, *idem* 35 →
 PUT SMB. IN HIS/HER ~

PLACE vb. ▶pun, ▶bag, ▶análțu; (*to set, to install*) curdiséscu

PLACENTA s. anat. soárte

PLACID adj. arihătipsít

PLAGUE s. pănuclé, púscle; **to contaminate or to be contaminated with** ~ pușclédz; **imprec.** The ~ upon all! Xiche si s-fácă túte! or Défi si s-fácă! The ~ on you! Défi s-ti fați! Buiáua s-vă bátă! S-ti fați răsădínă! Mori vătämät!

PLAGUE SMB. TO DEATH vb. (*to bother the life out of smb.*) lí scot súflitlu; lu aród dit hicáte; l-mâc hicátlu

PLAGUE-STRICKEN adj. pușclát, pușclós, -oásă

PLAIN s. cämpu, páde; (*small ~*) pádină, pădínă; (*rich ~*) mulăliche; (~ surrounded by hills or mountains) bátă, pl băt; (*characteristic of a ~*) adj. câmpíş (*ant. muntíş*); **goods from the ~** tutupútă câmpíše

PLAIN adj. (*flat, smooth, level*) íschiu; **The place is level ~** Lóclu eáste íschiu

PLAINLY adv. (*categorically*) stres

PLAINSPOKEN adj. fanirá invar.

PLAINTIFF s. dâvágí

PLAINTIVE adj. plângáciu, plângurós, plângărós, plâmtu; also: flivirós, lăcrimát, parapuñárcu, părăpuñós, suschirát, suschirós, şclifurát, şclifurós

PLAINTIVELY vb. plângurós, suschirós; cu graiu suschirát

PLAIT s. cusítă, păltănićă, pultănićă

PLAIT vb. mplitéscu, (a)mplătéscu

PLAN s. (*contrivance, scheme*) cruitúră, daravéră

PLAN vb. cruéscu, **N:** curéscu; **They acted as they had ~ed** Feátiră cum u cruiră || **Cru:** cuiréscu, GOLAB 228

PLANE s. (*a tool for smoothing wood*) (a)rindé, rénde, réndză, rindeáuă, strug, (a)rucáne || **GSus:** mazníi, CL 255

PLANE vb. arindiséscu, arândiséscu, arundiséscu, arucănséscu, aruncăséscu, struguéscu, ▶ischédz

PLANED adj. (*shaped with or as with a plane*) arundisít

PLANE-TREE s. páltin, plátan, plátan, dim. plătănic; plătănéu,

PLANING

coll. plătăńáme; rápun, sfindán *m* or sfidáne *f*

PLANING *s.* arundisíre, pilixitúră, struguíre

PLANING KNIFE *s.* || **GSus:** zmálă, CL 263; **Prv:** aréspâ or aréšpi, CL 37; **SJos:** scuáră, scáră, CL 260

PLANT *s.* bot. plántă (DDA 993 mentions: bookish word)

PLANT *vb.* (a tree, a pole, a knife) plántu, fitipséscu; (forcefully) vnhig; (to ~ seeds) seámin; (as a trap) vbag, vcurdiséscu
Let's ~ some traps S-băgăm băt; to ~ a standard u scol pandéra

PLANT HORNS ON SMB. *vb.* vampíhiur

PLANTAIN *s.* bot. pindánă, pindáne, pindánică, pindánică, pindălícă, păndălícă

PLANTING *s.* (of trees, etc.) fitipsíre

PLASTER *s.* yeachíe, yeachiuă, ípsu, plástur, blástru, țirót

PLASTER *vb.* || (to coat with clay) dau cu loc, HRISTU 4

PLAT *s.* loc

PLATE *s.* cătân (and câ-), cătón (and câ-), cătână; also: blid, cíngu; (of copper) linghér; misúr, misúră, pheát, dim. pheatác; piát; san, sähán or säháne; táfir, tánir, tániră, tălfür, tänir; tas or tásse || GBg: ciníi, STERE 50

PLATE *vb.* (to cover) vérsu, part. virosát; a sword ~ed with gold apálă tu amalámă virosátă || ALR 1046: phiat

PLATEAU *s.* códru || (tableland) CUVATA 5: plóștină

PLAY *s.* (a)gióć, joc

PLAY *vb.* (to frolic) vagióć; They used to ~ together Si-agiuca deadún; (to ~ a musical instrument) vbat; cântu cu, l'-u dzâc; agudéscu; (to ~ sadly) blândurédz; Shepherds are ~ing the flute Picurári bat fluéri or cântă cu fluiára; Do you know how to ~ the flute? štii si-agudéști fluiáră? to ~ cards v(a)gióć cărtâ || BA, 430: gioc cu cărtâli || He is ~ing the flute l'-u dzâte cu flueára (lit. 'he /she] is telling it to it [sic!]', PARALLELE 151

PLAY A PRACTICAL JOKE ON SMB. *vb.* l-gioc, l-gioc pri tăpsie, l-gioc nă fheáčă, l-u gioc hunérea || BA, 79: l-u adár; trag nă călúpe, PARALLELE 140

PLAY A SHABBY TRICK *vb.* l'i scot óclíl' di cu tótalui, l'-fac rénghe, u adár mușiteásca || BATSARIA 10: l'-u fac

PLAY DUCKS AND DRAKES WITH MONEY *vb.* (to be prodigal) tuchéscu

PLAY HAVOC *vb.* bag stróflu (tu) || BASME 164: (as of a turbulent child in a tidy room) alúmtu cása

PLAY

PLAY THE BOTTLE vb. l'-arúc múltu tu cărcheáuă → DRINK

PLAY UPSTAGE vb. vngroş → PUT ON SIDES, GIVE ONESELF AIRS

PLAY WITH FIRE vb. ~ mut ciórlu ş-cáftu găvójdu; ñ-bag cáplu tu tástru

PLAY WITH SMB.'S NOSE vb. ñ-arâd (cu nâs)

PLAYER s. (a)giucătór → GAMBLER

PLAYFUL adj. fliturác, lişurác, zdurdít, zdrudít || ândálic,
DIARO 364 → FROLICSOME

PLAYFULNESS s. zburdălipsíre

PLAYING CARD s. cárte, hărtáche, pánto || **Pes:** pánti pl, CL 257

PLAYMATE s. soť

PLAYTHING s. (a)giucăreáuă, pl agiucăreále; agiucărie

PLAZA s. piáta, códru, códur

PLEAD vb. (to appeal earnestly) fac rigé, fac rigeáie, pălă-
cărséscu

PLEADER s. rigeagí

PLEASANT adj. arâsít; nóstim, m pl -tiñ; nustimáč; cu hári

PLEASE vb. (to ask, to beg) (a)ór; ~ tell me Vă or s-ñi spúneş; variséscu, urséscu, cupáséscu; ~ come in! Cupăseá năúntru (or Cupăseá n cásă!) sg; Ia ursít (or cupásít) ân cásă pl; ~, dinner is ready! La másă scupásésti! || **Gop:** it ~s me mi bindisésci, GOLAB
208

PLEASE! interj. órse, urseá, oríste, buiúrun, buiúrum

PLEASED → BE ~

PLEASING adj. nóstim, pl -tiñ; pălít

PLEASURE s. plăteáre; also: arisíre, arrâsíre, cänáche, chéfe, chéifă, gústu, hăidipsíre, hăze, hărăuă, lizéte; (caused by a trip, by an artistic performance, etc.) siryeáne; it is a ~ ti Ia hărăua; (sweet things, fig.) zaharéň f pl. (sensual ~) diz-ñirdăciúne || BA, 501: at one's ~ cât s-cáftâ

PLEASURABLE adj. arâsít, nóstim, m pl -tiñ

PLEAT s. dhíplă; a dress with many ~s fustáne cu dhíple mûlte

PLEDGE s. chifíle, chifaléte, chifiliméi, arăvoánă, căpărusíre, tăxíre; to take a ~ → PLEDGE, SWEAR

PLEDGE vb. vleg, văcăpăruséscu, vtăxéscu, varăvuñiséscu; íntru chifíle; ~ one's word dau zbor || leg zbor, CAPIDAN 176

PLEIADES pl. astr. Clôşca cu puł'; Gălinúşe; Púle || **Pes:** Gălinúşa, CL 254

PLENTIFUL

PLENTIFUL adj. giumértu, m pl -rṭā → BOUNTIFUL, GALORE

PLENTY adj. bólcu, -lcă, lṭi, lṭe; **They want to have ~ of time**
Vor si-áibă oáră bólca → ABUNDANT

PLENTY adv. cu mnáta, birichéte || MERCA 3: plíhtu

PLEURISY s. plivrit, plirít, pliyít, pónďa, púndzire; **Ohr:** ândulťit (*sic*)

PLIABLE adj. *Clis:* jílav (DDA: "flexible comme une verge")

PLIERS s. cleáște (and cláș-), cleaciu (1 syll.), tímibídhă,
tímistră

PLIGHT s. (*bad condition*) hálă, pl hăluri; **in a bad ~** trâ nivideáre → QUANDARY

PLIGHT vb. (*to put or give in pledge*) = íntru chifíle

PLOP vb. || PC: varucutéscu, varcutéscu

PLOT s. loc; (*as for vegetables*) úrdin; (*scheme, machination*)
cruitúră [kru•i•], mplititúră; **the ~ is thickening** (*things are
becoming serious*) si-ngroáše šicălu

PLOT vb. crueșcu, vórcu, vṭas, ntirnuséscu; **What is he -ing?**
Te lă toárte? **We don't know what is being plotted** Te s-tási nu
știm

PLOT AND SCHEME vb. bag fitíle, bag ntăpătúri, bag zizáñe

PLOTTER s. muzavír

PLOUGH s. arát; *Grbč:* arátru; alétră; dămălúg, paramándă, pa-
raméndă

PLOUGH vb. fac ágru; (*rare*) ar

PLOUGH WHEELS s. || *SJos:* truhălici, CL 262

PLOUGHED LAND s. *Zag:* arătúră

PLOUGHING s. aráre, airáre, avruguire, nvrăgáre

PLOUGHMAN s. aráciu, uráciu, arătór, zivyít || **F:** zăvyără; **P:**
zivyără, SarD 39; **An, Els, Prv, Rod, Ses, Vil:** zivyár, Kok, Mal:
zivyăr; **GSus:** cifliccí [či•flik•čí], B-ARCH 256

PLOUGHSHARE s. inié, meş, vómiră

PLOWER s. → PLOUGHMAN

PLOWING s. → PLOUGHING

PLOY s. aplán, tirtípe

PLUCK s. (*of hair or feathers*) dipiráre

PLUCK vb. vtrag, vdeápir, zmúlgu, **N:** azmúlgu; (*to pick up, as
flowers or berries*) adún → GATHER

PLUCK SMB.'S EYES OUT vb. scot burlídzle; (*as a threat*) I'll

PLUCK

pluck out your eyes! Va ṭâ scot burlídzle!

PLUCK UP ONE'S COURAGE vb. bag per di lup; ñ-bag ciulíche la iñóáră; lau ínimă; vncucutédz

PLUCKY adj. bärbát, f -tă; căidigí, inimárcu, inimós, -oásă

PLUG s. (poor or worn-out horse) cârcâm, sarával || CUNIA 191: gargásiu

PLUG vb. (as a bottle) vastúp; (to hit with a bullet) agudéscu

PLUM s. (yellow ~) prúnă, púrnă; (bluish ~) prúnă di Bósna; dhamaschínă || Fal: çápurňa, B-ARCH 60

PLUMAGE s. peáne f pl

PLUME s. peánă

PLUME vb. (to indulge in pride) vmaréscu → BRAG

PLUMP adj. dúrdu, -rdă, -rdzâ, -rde; grozdavén, ilát, strúmbul, sut; as ~ as a partridge ~ Arom. gras ca un peáste

PLUME-TREE s. prun, púrnu, dhamaschín; coll. prunáme

PLUNDER s. alimúră, yeáymă, yeámă, iámă, furlíche, géngă, pleácică [pleáci•kă], prádă, spólé

PLUNDER vb. vcálcu, vdispólú, fac ghénga, vguléscu, vguli-
şinédz, guluşnédz, prad, N: mprad; prädédz; These villages cannot
be ~ed Hórile-aéste nu si cálcă; They began to ~ Ahiurhíră ghénga
s-fáca

PLUNDERER s. haldúp, pleaşcagí (and plás-), zulumcheár, zulum-
gí

PLUNGE s. → TAKE THE ~

PLUNGE vb. vafúndu, vafundédz, vafunduséscu, vuťéscu, vbag tu
ápă, vbag pri ápă

PLUNGE INTO DESPAIR vb. vapilipséscu

PLUNGE INTO DIFFICULTIES vb. (to get into trouble) dau di a-
rále

PLUVIAL adj. (characterized by abundant rain) pluiós, -ioásă;
pluirós [plu•i•], -iroásă

PLY vb. vandúplic; to ~ the distaff vtórcu; to ~ the bottle
beau, ciucutéscu; to ~ smb. with food vpristänscu, pristäniséscu

PNEUMONIA s. póndă

POCKET s. gépe, geápe, giópe; buzunár; (inward pocket) sápá-
ne, supáne; to be out of ~ (to be at a loss) lu adár yróslu zlótă
|| dim. gipícâ, DIARO 163

POCKET vb. (to steal) ciun

POCKET

POCKET AN INSULT vb. māc călúpea || **Cru:** änglít noáde, GOLAB 238

POCKETKNIFE s. ceárche || CUNIA 33: pisufié

POCKMARKED adj. chipitós, -oásă; mulitát (*and mulí-*), multát, măltidzát, multidzós, măl-; **to become ~** → chípit || DIARO 258 chipurát, măltidzát

POD s. (*as of pea*) flúdhă || **GSus:** capíscă, CL 40; **SJOS:** levídă, CL, 254 → HUSK, HULL, RIND, SHELL

PODGY adj. → PUDGY

POINT s. (*as of a needle*) chípită, chirchinédz, sumíg, sumigă, simigă, tuțuléu, tuțulíc → TIP, PEAK; BE ON THE ~ OF; TURNING ~; MAKE IT A ~ OF HONOR

POINT AT SMB. vb. aspún cu dzeáditlu

POINTED adj. chipitós, -oásă; simigós, sumi-, f -oásă; ântepălicós, ântepuliciós; ~ **peaks** chíscuri chipitoáse; ~ **object** zahuráhe, pl -răhi || TULLIU 89: asuligós; CUVATA 7: suligós; BELIMACE 107: (*of a mosque*) ntuțulátă f

POINTER s. (*stick*) díhtur

POISON s. afrát, áxif, cémir, ncémir, ciómir, färmác; măyilíc, virín; **rat** ~ suricoáñe

POISON vb. → färmäcuséscu, nfärmäcuséscu, nfärmáciu, → färmäc, vnciomir, ncioámir, ncimirédz, nciumirédz

POISON HEMLOC s. bot. färmác

POISON IVY s. (*used as pesticide*) psiruvótan

POISONING s. färmäcáre, nfärmäcáre

POISONOUS adj. toápsic, färmâcós, -oásă; färmâchirós, -oásă

POKE¹ s. (*bag*) sac; (*small bag*) săcúl'

POKE² s. aguditúră, ampărare

POKE vb. (*a*)zgurñéscu, guzgunipséscu; (*of ember*) dijirédz; **He-ed the fire with the fire-rake** Dijiră fóclu cu giugárlu

POKE AROUND vb. (*as if looking for smth.*) gurñédz, azgurñédz, gurñéscu, gruñéscu

POKER s. (*metallic rod*) cătie, giugár, jöglu, lupátă, máše

POLE¹ s. strop, ustúr, vig, vígă

POLE² s. (*person of Polish origin*) lăhiót

POLEAXE s. tăpátă, G: bâltă

POLECAT s. tărtóciu || **GSus:** por, CL 259; **SJOS:** patcán laiu, CL 257

POLENTA s. (*made of cornmeal*) băcărdán, bărcădán, bărgădán, că-

POLICE

cimáč, cäciúmáč (*and cā-*), mämulíc, mämulíg, murmulíc, mäcaldáră (*and mäcäl-*), mäclädáră (*and mäclâ-*), tarapás

POLICE s. (*authority*) pulíťa, pl pulíťáň; zabitlăcă; (*police-men in search of thieves, rebels, etc. in the past*) păyánă, pl păyăň; potéră || **Cru:** chivérnise, GOLAB 30

POLICEMAN s. pulít, pl pulíťáň; străjeár; zăptié, zaptié, pl zăptiédz and zăptíi

POLISH s. virníche

POLISH vb. daú másnă / máslă; lustruéscu; (*to chisel*) •pilichi-séscu; ~ed adj. pilichisít || *Also fig,* **Cru:** GOLAB 243

POLISHING s. fricătúră, pirdáfe, pirdáhe

POLITENESS s. pulítică, pulitichie

POLITICS s. pulítică

POLKA s. (*a dance*) pólca

POLL vb. •talú; (*of hair or wool*) •túndu; (*to shorten, to trim*) •șcurtédz, •șcurtichédz

POLL TAX s. (*in the Ottoman Empire, taxation on non-Moslem inhabitants*) hăráce, hăráce

POLLEN s. búdră di lilíce

POLLUTE vb. •murdăriipséscu → DIRTY

POLLUTED adj. pângân(ips)ít

POLLUTION s. lăvăsíre, lirusíre, murdăriipsíre

POLTROON s. pantalunár → COWARD

POLYP s. zool. uhtapódhe, htapóde

POMADE s. alifíe → OINTMENT

POMEGRANATE s. (*a*) ródhă || **Cru:** aróidă, GOLAB 201

POMEGRANATE-TREE s. arudhéu

POMMEL s. (*of a saddle*) ublâncu, ublângu

POMP s. (*ceremonial*) săltänátă, táxe, țirimóñe

POMPOUS adj. cu táxe

POND s. báltă, **G:** blátă; báră, ghióle; **G:** hâbină; lac || ALIA 24-25: abáră, bárna, bárnisă, muceále. In ALB báltă is not known; **Kerb:** burím, **Pér:** pélgú, pelg, plégu, Brâncuș 552

PONDER vb. •varúmig, •varoámig, •criséscu, minduéscu, stau pri minduire, •săluşéscu, •siluyiséscu, •ziyăséscu, ziyiséscu, zixés-cu

PONDERING s. arumigáre, crisíre, minduíre, siluyisíre, ziyăsíre

PONDEROUS adj. angricós, -oásă

PONIARD

PONIARD s. șis, (a)cámă → DAGGER

POOH interj. tu, ptiu, ptiu

POOH-POOH vb. cătăfronisescu, vculédz, mpizuéscu (and mbi-), šúpir, šupirédz

POOL s. báltă → POND

POOR s. (*the* ~, coll.) urfänáme, urfänätáte, fucäráme || dis-culțañ pl, discútlu sg., DIARO 377

POOR adj. (*destitute, pauper*) ní-avút, oárfän, ftoh, fucâră, discút, coáti-goáli; ~ woman invar cioáhă; ~ as Job's cat oárfän alächít, oárfän ca chícuta, gol-golişán, oárfän căpăít; nu áre cinúše tu vátră, nu ári cu te si-și súflă nările, nu ári níti as-cucheát ân güră, nu ári níti un cap di al', nu ári zmeánă la cur, tiflupéndar; și-eáste tîntîrli-lipídhă || *Smr:* štoh, CL 261; cu métura s-trădzeái nu dădeái di tivá, BASME 161; (*assessing a year's harvest*) *Pes:* aclirát (ant. birichitós), CL 36 || (*deserving compassion*) marát, mărátlu-și m, mărátla-și f; lăítlu or lăít-lu-și m, lăíta-și f; córbu; fucärălu-și; cápsu invar; mórvă f; sărmáie f; mûrlai or murlái; boiu m, bóie f; our ~ horses bóí cal' a nóstri; *The ~ mother wept*; Plâmse boiu mûma; buiáuă invar; *Alas, the ~ boy died* U, buiáuă di ficiór murí; bôgru, mbógru, gal; *Where are you going, ~ thing?* Iu ñérdzi, lai gále? (*of or to a dear person*) *Zag:* lai galé; *Oh, ~ us!* O, ca vai, ca vai di noi!

POPCORN s. cârcâle n pl; păpădhúlă, púfcă, pl púfche

POPCORN DEALER s. pufcagí

POPE s. Pápa m

POP-EYED adj. hărvălisít, zgârlít; zgârlós, -oásă

POPLAR s. plup, plöp, léfcă

POP OFF vb. (*to depart unexpectedly or in a hurry*) mi frângu zvérca

POP OUT vb. (*to show up*) ies, es; vzwom

POPPY s. bot. băltotă, mac, păpărúnă, pirpirúnă || DIARO 273: cucuțăł

PORCELAIN s. fărfăríu, fărfuríu

PORCH s. balcóne, tăráťă || CUNIA 305: cirdáchi, ciurdáchi

PORE vb. PONDER

PORK s. (*a pig's flesh*) purtínă; (~ fried in a pan) tiyăñáuă

POROUS adj. guvunós, -oásă; (*worn-out*) găgăñós, -oásă

PORRIDGE s. dzámă

PORRINGER

PORRINGER s. cuvátă, guvátă → BOWL

PORT s. (for ships) limáne, schéle, pórtu

PORTAL s. poártă

PORTEND vb. dau di šteáre, dau di hăbáre, fac hăbáre, adúc di hăbáre, pitréc hăbáre, dau zbor, dau glas; to ~ evil (usu. of an owl's call) cubăescu

PORTENT s. (smth. amazing or marvellous) ciúdă, thámă; (omen) sémnú; (of good portent) ugúre invar

PORTENTOUS adj. (amazing) ciudós, -oásă; (self-consciously weighty) cămărusít, pirifán

PORTER s. hămál

PORTION s. (ration) curamánă, nárte, gărăvánă, tăíme, tăíne

PORTION vb. vmpártu

PORTLY adj. binalític || CUNIA 65: builític; DIARO 298: binalítcu

PORTRAIT s. cádhru; (people in books, magazines, etc.) pap or pápean, pápan

PORTRAY vb. (to describe, to depict) zugrăpsescu, zugrăvséscu, zugrăfséscu

POSE vb. (to put or set in place) vapún, vbag

POSITION s. (the place or area occupied by smth.) loc; (office, post, job) thése, pl thesi

POSITIVE adj. (incontestable) síyur → SURE, BE SURE

POSITIVELY adv. (undoubtedly) síyur, fără di áltă

POSSESSED adj. aumbrós, -oásă; furchisít, loat di vímtu → MAD

POSSESSION s. (property, estate, domain) numié

POSSIBLE adj. avóleto invar.; It is not ~ Nu eáste cu puteáre; This is never ~ Puté avóleto nu éste → BE ~

POST s. (pillar, stake) par m, dim. păric, pălúc; also: andoá-păr, duréc, N: diréc, drec; parpálangu, stil, stur, štiúlă

POST SERVICE s. (operated with horses) mizíle invar || MURNU 17, 18: póstă

POST-BOY s. (as a messenger in a town-hall) purtójir; pisudhróm

POSTERIOR s. anat. sidzút → BUTTOCKS

POST-HORSE s. cal di mizíle

POSTMAN s. pustagí

POSTPONE vb. vamân, všintéscu

POSTPONED adj. amânát

POSTPONEMENT

POSTPONEMENT s. amânáre, šintíre

POSY s. buchét, bubúche di flori

POT s. oálă, dim. ulícă; also: crup, hrup, ftínă; (*for milking*) măldzărúše; (*with no handle*) sut, šútă; (*broken ~*) ciuváñiu || CUVATA 2: cipceác → CHAMBER ~, COFFEE ~, EARTHEN ~

POTASSIUM s. nítru

POTATION s. (*drink*) biutúră; (*the act of drinking*) beáre

POTATO s. cartófe; **Băi**: cârcánge; **L**: bótři f pl; **Brz**: bârboále; **Tur**: curcáce; cumpíre, nedz, ňédzlu a lóclui, pătátă, păpáte || **Băi**: călcânci f sg, cl 41; **GSus**: cúmbăr, cl 43; **Amc**: dărdúfă *and* budumeáre, CPad 129

POT-BELLIED adj. báfă *invar.*; bică; băzácă, băzăcós, -oásă; zăbácă; zăbăcós, -oásă; also jăbă-, jibi-

POTBELLY s. pântică, pântițe, tâmpâníciu, schimbé

POTENTATE s. cap, măimár, prot

POT-HANGER s. **P**: cârlápă

POTHER s. yiurultíe, lávă, vreávă

POT-HERBS s. zărzăváte (*and zârzâ-*), mirizmádhă

POTHOOK s. cârlíg

POTION s. → DRINK; (~ made by or as by a sorceress) tatulát

POTSHERD s. ciuváñu, hrup

POTTER s. ulár, misurár; **G**: puceár; stămnár

POTTER ABOUT vb. misúr steálile, hălăndăréscu

POTTERY s. puceáme

POT-TREE s. → POT-HANGER

POTTY adj. (*slightly crazy*) šcret, -étă (*sic*), -éť, -éte

POUCH s. ceántă

POULTICE s. (*made with seeds of flax*) lâpă

POULTICE vb. plicuséscu; **They ~d Hristu with onion** Hrístul âl plicusírá cu ţeápe

POUNCE vb. (*upon or towards smb.*) vhimuséscu, hiumuséscu; mi aleápid

POUND vb. (*to hit, to strike*) vágudéscu, dau, vălăescu; (*as sugar*) stumbuséscu, chisédz, **S**: csedz, aor. csai, part. csat; **to ~ to pieces** vb adár bucăť, adár mușcătúri, disíc cumátă di cumátă, fac bucătice, fac bucăť di bucăť, fac mășcătúri-mășcătúri

POUND FOOLISH → PENNY

POUNDING s. cicătíre, ciucutíre (*as in a mortar*) stumbusíre

POUR

POUR vb. **v**vérsu; (of rain) 3 sg: veársă; veársă cu găleáta It was pouring down Ploáia virsá

POUR COLD WATER ON SMB. vb. (to discourage, to dampen smb.'s appetite, etc.) talu tăcátea

POURING s. virsáre

POUT ONE'S LIPS vb. **v**mbudzinédz, **v**mbufunédz || spíndzur búdzile or dipún búdzâle, PARALLEL 146

POUTING s. mbudzináre, cáche; ~ is a major sin Máre rrău (sic) éste cáchea

POVERTY s. urfáñe, urfaneáťă, urfánile, ní-aveáre, ftóhe, fu-

cărime, fucârlíche; to live in ~ cacurizipséscu, bat tămbărălu

POWDER s. (propelling charge) băruťe, búlvură, vúlbură

POWDERED SUGAR s. tóze

POWER s. (physical or moral capability) → FORCE, STRENGTH; (authority) exusie → DO ALL IN ONE'S ~

POWERFUL adj. nvârtušát; siln(ăv)ós, silniós, silnăós, f -oásă

PRACTICABLE adj. (usable, travelled, as of road) urdinát

PRACTICAL JOKE s. téhne

PRACTICE s. píră, practichie, práxe

PRACTICED, PRACTISED adj. (experienced) fricát

PRACTITIONER s. măscă, mătcă

PRAISE s. lávdă, (a)lăvdáre, (a)lăvdaciúne, épín

PRAISE vb. **v**alávdu, **v**álču, **v**priñiséscu, mut di coádă

PRANK s. féstă, hunéră, hunére

PRATE vb. → CHATTER, PRATTLE

PRATER s. curcubitár, fărfăr, fărfără, lafăzán, limbár, poliloy, zburyeárcu

PRATTLE s. bănduráre, guguráre, láfe, poliloyie

PRATTLE vb. (to talk idly) băndurédz, cicáléscu, discâtu, mătin, mătin pi virisie

PRAY s. acătăre, ncăceáre, ncârligáre

PRAY vb. (as to God) **v**ncl'in, cl'in, (a)ór, urédz, fac duváe; **Băi:** **v**ruguéscu; Let us ~! S-nă cl'inăm! The anxious mothers are ~ing God Durútile di máme la Dumnidzău oáră; And let us ~ like the blind man did Să și aurramu ca cum aură órbul; He used to put them to ~ ăl' băgá duváe s-fácă || mi rigiăescu, HRISTU 21

PRAYER s. duváe, ncălináre, ifchíe, ifhíe, ifcheáuă, pricădeáre; (to God) prusufhíe; (to the Virgin) paráclise; morning ~ uó-

PRAYER

thură; (one who prays) ânclinătór || ~ for the dead trisáyiu, DIARO 6

PRAYER BOOK s. sínapse

PRAYERFUL adj. ivlaviós, -oásă

PREACH vb. chirixéscu; to ~ to deaf ears zburăsc pri víntu ||
BASME 192: cândă li dzâc la chétri

PRECARIOUS adj. lai, f láie, m/f pl lăi; ni-síyur, s(c)lab

PRECAUTION s. pruvideáre

PRECENTOR s. (p)sáltu, anaynóstì [a•na•ynóstì]

PRECEPT s. dhóymă, pl dhóymate

PRECIOUS adj. scúmpu, m pl scúnchi (and scúmbu, -nghi)

PRECIPICE s. (a)râpă, arúp, creac, chirítă, grem, hău, hăuă; hímă, súrpu, surpătúră || Tur: grimină, CL 45; Cru: anífur, GOLAB 199

PRECIPITATION s. (haste) → RUSH

PRECIPITOUS adj. súrpu; scârpós; a - area loc múltu súrpu

PRECISELY adv. sustă, tamám, tamamă; He speaks ~ Zburăște sustă

PRECURSOR s. pródhrom

PREDACIOUS adj. órñu → RAPACIOUS

PREDESTINATION s. (ritual gathering in a family with a newborn)
trimeáre

PREDICAMENT s. → QUANDARY

PREDICATION s. (sermon) dhidhahíe

PREDICT vb. prufitipséscu → FORECAST

PREDICTION s. prufitíe, prufitipsíre

PREDILECTION s. prutimisíre, prutimsíre

PREEMINENT adj. → OUTSTANDING

PREEN vb. → BOAST

PREEMPT vb. → ARROGATE

PREFACE s. || protozbór (recent coinage)

PREFECT s. (~ of a district, in former Turkey) mutesaríf || Av:
numáří, Prv: numárlu, CL 257

PREFER vb. vpruthimiséscu (and pruti-)

PREFERABLY adv. că'a; mabúle

PREFERENCE s. (option) prutímise, prutimisíre, prutimsíre; (a
card game) préfă

PREGNANT adj. greáuă, ncărcátă, cu pântica la gûră; to become ~
armân greáuă, nchiséscu greáuă, armân sárțină, vnsárțin, vnsărți-

PREJUDICE

nédz; iron. 3 aor. fură curcubéta (lit. '[She] has stolen the pumpkin'); All three were ~ Tréile erá sárťină → MAKE A WOMAN ~

PREJUDICE s. (harm) zňisíre

PREJUDICE vb. (to harm) apucupséscu, ▶zimňuséscu, ▶zňi(i)séscu

PREMATURE adj. (born or arrived earlier than expected, as of a lamb, of spring or fall) timpuríu; (inopportune) achéryiu

PREMATURELY adv. áchira

PREMEDITATED adj. xaryú

PREMISES s. pl. acaréte, pl acaréť

PREOCCUPATION s. (agitation) prédhă (and prédă)

PREOCCUPIED adj. minduít

PREPARATION s. andreádzire, etimusíre, atimásie

PREPARE vb. ▶(a)ndreg (→ § 32), ândrégr, ndirég; ▶etimáséscu; The cook ~ed the dinner Máyirlu ndreápse meása; (to get ready) ▶scumbuséscu; ~ for death! Andreádzí-te tră moárte! → BRACE

PREPONDERATE vb. ntrec

PREPOSTEROUS adj. ni-minduít

PRESAGE s. sémnu

PRESAGE vb. ▶pruvéd; (to portend smth. bad) l'-u tórcu pri hírlu ačél laiu (lit. 'to spin it on the black thread')

PRESAGE EVIL vb. (to omen) l'-u tórcu pri hírlu ačél laiu

PRESAGEFUL OF GOOD adj. agurlíu, ayu-; hairlâtcu, -lâtic

PRESENT s. (gift) dhoáră → MAKE A ~

PRESENT vb. (to make a gift) adúc nă pischési, (a)härzéscu (and ahâr-), dau trâ háre, dăruéscu, dhurséscu, fac háre, pischiséscu; God ~ed them with a little boy Dumnidză lă ahärzí un ficiuríc; (to introduce smb.) părăstăséscu (and părăsti-)

PRESENTATION s. părăstisíre

PRESENTIMENT s. nóimă

PRESENTLY adv. curúndu, crúndu

PRESERVATION s. păstráre

PRESERVE s. dúltę, ylicó

PRESERVE vb. (to keep for later use) păstrédz

PRESIDENT s. proestó

PRESS vb. ▶ndes, ▶stríngu, N: (rare) strângu; (to ~ one's hands) ▶zdrúmin, zdroámin, ▶strimuxéscu; (to mass, to cram, to crowd closely) ▶(a)pitruséscu, N: (a)pu-; (to hug) stríngu la sin; (in or as in tongs) nclistédz; to ~ down afiriséscu; to ~ a

PRESSED

point mi bag di-a mútra s (+ vb.); **to ~ each other close** priadún, **•apreadún**; (**to constrain**) bag súla n coáste

PRESSED adj. (**as wool in a bag**) ndisát; (**as of one's jaws**) nclištát; **- by bodily necessities** ~ ps., 3 pl. impers. mi loáră pri cioáre;

PRESSING s. ndisáre, stringătúră, strimuxíre

PRESSINGLY adv. ayónea

PRESSURE s. (**burden**) angričáre → BLOOD ~; PUT ~ UPON SMB.

PRESSURE vb. (**to coerce**) bag súla n coáste

PRESTIGE s. ihtibáe, námúze, tiñíe

PRESUMPTION s. (**fantasy**) făndăxíe

PRESUMPTUOUS adj. făndăxít → BOASTFUL || Gop: mărés, GOLAB 234

PRESUPPOSITION s. pripúnire, pripuneáre

PRETENCE s. (**pretext**) furñíe

PRETEND vb. mi fac (că), •prifác (că); **~ that you are sick!** Fă-te că hii niptút! táha adv; **He ~s that he was trying to do a good deed to them** Táha mutrí s-lă fácă un ghíne

PRETENTIOUS adj. căpričusít || PC: curuslític

PRETEXT s. acătătúră, ascălnătúră, furñíe; **He was seeking for a ~ to kill him** Căftá vără furñíe tra si-l vătămă

PRETTY adj. pálít, dalán; (**of a face**) aumbrít, cu úmbră; (**as of a flower**) nóstim, zdrob, zdrod, zâmbác; **to become ~** mușuțăscu → **BEAUTIFUL**

PRETZEL s. ghivréc, ghiuvréc, clúră; (**for carol singers**) cólindu

PREVAIL ON SMB. TO vb. •andúplic → PERSUADE || I'-u tórnú mínteá, BASME 120

PREVENT vb. (**to hinder, to stop, to hold back**) •stăpuéscu, bu-dhuéscu; **We should ~ them from doing bad things!** S-lí stăpuím di rále lúcre! → HINDER

PREVISION s. (**foresight**) pruvideáre

PREY s. alimúră, pleáscă, pleácică, prádă, spól'e

PREY vb. prad → PLUNDER

PRICE s. axié, păhă, păzáre, tiñíe; **He offered him a low ~ L-deáde ună pădzáre níică; fixed price(s)** nárche; **at a lower ~ eftinipsít;** (**at a ridiculously low ~**) bathavá [bat•ha•] adv. || **to set the ~** talú păzárea (**lit. 'to cut the market'**), PARALLEL 153

PRICELESS adj. scúmpu, pl m scúnchi (**and** scúmbu, pl m scúnghi)

PRICK

PRICK s. (mark) sémnú; (an instance of pricking or a sensation of being pricked) n̄t̄p̄túrā, púndzire

PRICK vb. ▶(a)n̄t̄ap (and andzáp), ▶schin; (to repent, to be gnawed by remorse) mi mācă sáráchea

PRICK UP THE EARS vb. (of horses) ▶ciuléscu uréclile

PRICKING s. n̄t̄p̄túrā (and ndză-), n̄t̄páre; fig. munáficliche

PRICKLE s. (thorn) schin m, ciupór n; *Tur:* chindríe; a goad with ~ strămburáre cu chindríe

PRICKLE vb. → PRICK

PRICKLING s. schináre

PRICKLING adj. n̄t̄p̄tós, -oásă; a ~ object zahuráhe

PRIDE s. cámáră (and câ-), cámárusíre, cheaféte, dăiliche, dăilâche, fálă, fidănlâche, fuduliche, fudulâche, fudulie, fululeátă, ihtibáre, magurlăchi, măreátă, pirifáñe, pirifăñíle || *Cru:* măríle, GOLAB 234; *He is in the ~ of years* Eáste to-áñ →

PRIME

PRIDE vb. (to indulge in ~) ▶măréscu → BRAG

PRIEST s. préftu; also: aféndu; paróh, párínte, pâpă and pôpă; officiating ~ lituryó; derog. ciúrlu-păpă; coll. priftáme; (in a mosque) hóge or hugé

PRIESTESS s. prifteásă

PRIESTHOOD s. (the priests) priftáme; (character, vocation or office of a priest) priftálē, īerosínă

PRIGGISH adj. mutrusít, căprițusít; as a vb., strâmbu nárea

PRIMAL adj. antâñu, -ñe, -ñ, -ñe; biringí, -gioáñe; prot, -tă

PRIMARY adj. → PRIMAL

PRIME: in the ~ of youth tu lilícea a áñlor → PRIDE

PRIMER s. (for teaching to read) alfavitáre

PRIMER s. (in a cartridge) špírtu

PRIMP vb. ▶adár, ▶mușuțéscu

PRIMULA s. bot. ligoáce || *Prv:* iárba vácáléi, CL 253

PRINCE s. vasilóplu, prínču, vuivudă; *N:* cñeaz, pl cñeji;

(prime successor) dhiádhoh

PRINCELY adj. amiréscu, -eáscă; pâş(i)léscu, -eáscă; văsili-chéscu, -eáscă

PRINCIPAL s. (money) cap → INTEREST

PRINCIPAL adj. (most important) antâñu

PRINT s. (cloth with a pattern) chitabí or chitabíe; (of books,

etc.) tip

- PRINT** vb. vstāmbásescu, stāmbuséscu, vtipuséscu
PRINTED adj. stāmbusít, tipusít
PRINTER s. (compositor, typographer) tipuyráf
PRINTING s. stāmbusíre, tipusíre
PRINTING OFFICE s. tip, stámbă, tipuyrafíle, tipuyrafíe
PRIOR s. iyúmin
PRIOR TO prep. náínte di
PRISON s. cùlă → JAIL, PUT IN ~
PRISONER s. sclav, rob; **to take** ~ l'au sclav
PRIVATION s. (hardship) zóre
PRIVILEGE s. (~ granted to a monastery) pronómiu
PRIZE vb. → VALUE
PROBE vb. (as by thieves) nascărsescu; They found the house ~ed from top to bottom Afláră cása tútă nascărsítă
PROBITY s. érgi, tiñie
PROCEDURE s. mithoádhă, mithódhă
PROCEED AGAINST SMB. vb. lu scol
PROCEED TOWARDS vb. l'-u dau cătră
PROCESS s. (lawsuit) críse, giudéť, giudicátă; **to take out a ~ against smb.** lu scol
PROCLIVITY s. aplicáre
PROCRASTINATE vb. → POSTPONE
PROCRASTINATOR s. lását, om alását, alásătóňu, alásătúră
PROCREATE vb. (to beget offsprings) nfumil'édz
PROCREATOR s. (father) simnitór
PROCURATOR s. vichíl', vichíle m
PROCUREMENT s. cuduşlâche
PROCURER s. arufcheán, cudós
PROCURESS s. cudoáše
PROCURING s. (making available for promiscuous purposes) cuduşlâche
PROD vb. vpingu, gärgärédz
PRODIGAL adj. sac arúptu; **to be ~** tuchéscu → PROFLIGATE
PRODIGALLY adv. cu sácul
PRODUCE vb. (derog., as of lies, gossip, etc.) vom || (to ~, as of land; to make in order to sell, as of a factory) scot; This land ~s tobacco Lóclu aéstu scoáte tutúne, PARALLELE 138; **to ~ a**

PRODUCE

new machine scot nă noáuă mihănie, PARALLELE 139

PRODUCE PROOFS vb. (to prove) adúc semn

PRODUCTS FROM SHEEP s. (milk, cheese and wool) prósfal'; măxúle
no pl

PROFESSION s. lúcru, téhne, zänáte; **What's your ~, my friend?**
Ti lúcru ai, oáspe?

PROFICIENT adj. → SKILFUL

PROFIT s. ayeáfur, amintátic, hăíre or hăríe; ânchédhu, nché-
du, prucuchíe, scoátire, scuteáre, ufélie; **Does it bring any ~?**
Ári scuteári?

PROFIT vb. (to gain, to take advantage) ufiliséscu, filiséscu,
hăiruséscu; **What will it ~ you?** (i.e., It will be useless) Va
scoț cörnul?

PROFITABLE adj. cu hăíre; 3 sg: **It is ~ Ari scuteáre**

PROFITABLY adv. cu hăíre, cu prucuchíe

PROFITEER s. chilipirgí, chilipurgí, hâpsângí, haramgí m, ha-
ramgioáñe f

PROFLIGACY s. dișuțâre

PROFLIGATE adj. dizmălărát; also: aspártu, m pl -rțâ; dișuțât;
púrnu, m pl -rñi; sac arúptu || arâspândít, DIARO 235

PROFOUND adj. adâncós, -oásă (and adun-) → DEEP; (of people)
mintimén (and mindi-), f -ménă, m pl -méñ; mindiós, mindu-

PROFOUNDLY adv. afúndu, adâncós, ahândós, afunducós

PROFUSE adj. giumértru, m pl -rțâ, f pl -rte; sâlgħít

PROFUSELY adv. di-primansús, di pri ma nsus (sic)

PROFUSION s. (abundance) artírizmă

PROGENY s. fumeál'e; N: fumél'

PROGRAM s. próyramă

PROGRESS s. pródh, prucuchíe → MAKE ~

PROGRESS vb. prudhipséscu, vmprustédz → MAKE PROGRESS

PROHIBITED adj. yeasáche invar.

PROHIBITION s. astămătire, curmáre

PROJECT s. cruitúră

PROJECTILE s. S: ghiulé, N: ghiulée

PROLONG vb. vlundzéscu, spirlundzéscu

PROMENADE s. (leisurely walk) priimnáre, ghizére, ghizirsíre,
tifiríce

PROMENADE vb. vpriímnu, vprímnu, ghiziréscu

PROMINENT

PROMINENT adj. nișanlâ, cu nûmă || CUNIA 258: nișanlâtcu

PROMISCUITY s. sălâne

PROMISE s. ipôshise, ipushisíre, ligämântu, tăxíre, zbor

PROMISE vb. •tăxescu, dau zbor, ipushisescu

PROMOTION s. altâre

PROMPT adj. (ready to serve) próthim, m pl -thiñ

PROMPT vb. (to incite) → URGE

PROOF s. sémnú; próvă; apôdhixe; (testimony) ispáte

PROP s. andoápir → SUPPORT

PROP UP vb. •arádzim, arádzâm

PROPAGANDA s. propayânda

PROPEL vb. •púngu → PUSH

PROPENSITY s. híche, íche, húie

PROPER adj. (suitable) undzít; (~ and dignified) prímtu

PROPERLY adv. cum prínde

PROPERTY s. aveáre, cătúnă, cătündă, cătundíe, căšeáre, fârmă, nicuchirâtă, nicuchireátă

PROPHECY s. prufitíe, prifitipsíre

PROPHESY vb. profitipsescu → FORETELL

PROPHET s. prufít

PROPINQUITY s. aprucheáre, éšă, udiseátă, uidisíre, viținátă, viținătâte

PROPIETIOUS adj. fursatlí, m pl -tládz

PROPORTION s. analuy no pl

PROPOSAL s. (~ of marriage) pruxiníle f pl

PROPOSE vb. (to make an offer of marriage) u cáftu nveástă

PROPRIETRESS s. nicuchíră

PROPRIETOR s. nicuchír

PROPERTY s. (decorum) prep

PROSECUTE vb. giúdic

PROSECUTOR s. dâvágí

PROSPER vb. ñ-si dúti prima → THRIVE

PROSPERITY s. prucupsíre, ghineátă || Cru: yineátă, GOLAB 221

PROSPEROUS adj. prucupsít, pur-, cu hâire, amintát, tihiró

PROSTITUTE s. → HARLOT

PROSTITUTE vb. curvărisescu

PROSTITUTION s. curvăríle, curvăríe

PROSTRATE ONESELF vb. fac taéte, fac timină

PROSTRATION

PROSTRATION s. taéte, timină, timinée

PROTECT vb. vafiréscu, amfiréscu; vápăr, vpázéscu; am tru mână; He ~s you with one hand and plucks out your hair with the other one C-únă mână ti-ápără ș cu-alántă ti deápiră; Lord, ~ him! S-lu ai tru mână, Dumnidzále! || amviléscu; LITURG 124: protect us imper amvilé-nă → WING

PROTECTED adj. (shielded, covered, sheltered) a(m)firít, (watched over) pázít, pi-

PROTECTION s. áripă; under our ~ sun áripa a noástră; aúmbră; Under whose ~ will we go to the wintering place? Cu a cui aúmbră nárdzim noi tru arníu? || to be under smb.'s ~ (to be favored) am plätäri (lit. 'to have back, to have shoulders'), PARALLELE 154; to of-fer one's ~ dau plätäri; LITURG 124: (shield, defense) avi-limíntlu sg def

PROTECTOR s. apärátór

PRO TEMPORE adv. próschir

PROTEST n prutéstu

PROTOCOL s. (record, minute) mâzbâtă

PROTRACT vb. (to extend) vlundzéscu, vspirlundzéscu

PROTUBERANCE s. med. umflătúră

PROUD adj. sirbés, -ésă (sic), -ési, -ése → ARROGANT

PROVE vb. adúc sémnu, vapudhixéscu

PROVE TO BE vb. vaspún; They ~ very brave Si-aspúsiră asláñ; ies, es; She ~ed to be a virgin Inší feátă

PROVENANCE s. sírtă → ORIGIN

PROVERB s. párämíe, pärimíe

PROVIDE FOR vb. (to satisfy the needs of) apudidéscu

PROVIDED cj. → PROVIDING

PROVIDENT adj. (prudent) luyeáric, lugheáric

PROVIDING cj. cu căvúlea că, cu ligătúra s, cu simfunía si; ~ he gives him his daughter cu simfunía si l-u da híl-sa → CONDITION

PROVISIONS s. (food) apsún or psúne; (a)rizáche, cumáše f pl; winter ~ arnátic, arnátcu

PROVOCATIVE adj. (irritating, uncomfortable) pal'u ntr-ócl'i (lit. 'a straw in the eye')

PROVOKE vb. (to set on edge) măc uréclile (lit. 'to eat smb.'s ears'); vfurchiséscu

PROWL vb. ▶(a)nvărtéscu, ▶sintéscu, suntéscu; **Why are you -ing here** Te ti-anvărtéști pi-auáți?

PROWLER s. capisáz, dilingí

PROWLING s. šuntíre

PROWESS s. giuneáťă → BRAVERY

PROXY s. (*document*) vichiliméie; (*administrator of an estate or mansion*) vichíle m, vichílu m

PRUDE: to act the prude ▶strâmbu nárea

PRUDENT adj. câştigós, -oásă; lugháric, luyeáric; cu sicárá n cap (lit. 'with rye in one's head'); ári mel' tru ciútură (lit. 'he/she has millet in his/her bucket,' i.e. has mind in his/her head) || HRISTU 37: mătăsit, cu căştigă

PRUNELLA s. (*the fruit of the blackthorn*) čápurňá

PRUNING KNIFE s. clădhiftír

PRURITUS s. derm. făyúră

PRY vb. (to look, to gaze) ▶mutréscu

PSALM s. psalmó

PSALM-BOOK s. (p)sáltíre, (p)sáltichíe

PSALTER s. → PSALM-BOOK

PUB s. (*esp. for beer*) birărie || **SJOS:** băcălie, cl 38

PUCKER s. → WRINKLE

PUCKER vb. ▶zbârcéscu → WRINKLE

PUDDLE s. báră, băltác, báltoácă, báltóc, muceálă, muceáră, mu-ciór

PUDENDUM s. → VULVA

PUDGY adj. síšcu, -şcă, -ştâ, -şte

PUFF s. ávră, adiláre, sufláre

PUFF OUT vb. (to belch out smoke) afúm

PUFF UP vb. (of smb.'s face) ▶buburédz, ▶zbuldzinédz, buldzi-nédz, ▶pârhâvuséscu; (to give oneself airs) ▶căbărdéscu

PUFFBALL s. bot. bišínă di vúlpe; pôpurdhă

PUFFED UP adj. (as of smb.'s face) buburós, -oásă; pâhrâvós, -oásă; (conceited, boastful) ândârlu, -rlă, -rlíi, -rle → BE ~

PUFFING UP s. (as of smb.'s face) pâhrâvusíre

PUFF-PAstry TART s. pítă di péture; (large ~) pităroáñe, pitiroáñe, pituroáñe, pitroáñe

PUGNACIOUS adj. cavyă(n)gí, ghiurultagí

PUISSANCE s. → POWER, STRENGTH

PUKE

PUKE vb. → VOMIT

PULCHRITUDE s. mușiteáťă, mușuteáťă

PULL vb. ▶trag (→ § 32)

PULL DOWN vb. (to do away with, to demolish) dărâm, aspárgu, răzuéscu

PULL IN ONE'S BELT vb. (to live in poverty) bat tămbărălu

PULL OFF vb. (to accomplish smth. successfully) scot, u scot náparte, căturthuséscu || CUNIA 259: u scot ân căle; acát pésti

PULL OFF SHOES AND SOCKS vb. ▶discálțu

PULL ONESELF TOGETHER vb. ñ-yin tu orí, ñ-yin n căle; 3 sg pt: víne ânt-ésu (lit. 'he is coming into himself'); **After his father's death he pulled himself together** Dúpă moártea a tátă-sui víne ânt-ésu

PULL OUT vb. (to extract, to stick out, to draw out, to remove) scot; (to uproot) ▶(a)zmúlgu, ▶dizgrăbún

PULL OUT ONE'S TONGUE (AT SMB.) vb. lî scot límba nafoáră

PULL SMB.'S LEG vb. ñ-arâd (cu nás) → HOLD SMB. IN DERISION

PULL THE WRONG BOW vb. ▶varădhăpséscu, taľu pălăvri → TITTLE-TATTLE

PULL THROUGH vb. purbuléscu || u scot ân cap (cu), BASME 461

PULL TO PIECES vb. adár bucăť, adár mușcătúri, disíc cumátă di cumátă, fac bucătice, fac bucăť di bucăť, fac păspăltáre, frângu chilúnghea

PULLBACK s. năpuíre → PULLOUT, RETREAT

PULLED TO PIECES adj. (as of a goat caught by a bear) aspártu; aspártu părceáclé

PULLET s. (of chicken) púlcă, púle, pulítă

PULLEY s. (a)răteáuă, arutél; măcără (and măcâ-), prísne; (in a loom) căirúš, călăruš

PULLING OUT s. (as of nails) discărfusíre, discurfusíre, scoátire, scuteáre

PULLOUT s. opistuhórise, pistuhórise

PULP s. (of a fruit) ñedz, ínimă

PULSATE vb. (as of the heart) ▶bat, furfurédz

PULVERIZE vb. → ANNIHILATE

PUMICE-STONE s. ghigór

PUMMEL vb. (to pound, to beat) agudéscu, ansár, ▶úmflu

PUMP s. (device for absorption) tulúmbă

PUMP

PUMP vb. (*to question persistently*) ▶discúlțu → SOUND

PUMPKIN s. curcubétă; (*wild ~*) cítură; ~ pie pítă di curcubé-tă; *G:* šúplă

PUNCH s. (*beverage*) pónci f; (*strike*) aguditúră, goádă

PUNCH vb. (*to hit*) agudéscu

PUNGENT adj. nčápátós, -oásă; mpipirát, mbi-; (*as of hot pepper*) foc invar. (*lit. 'fire'*)

PUNISH vb. muštinédz, măštinédz || *Cru:* căznuéscu, GOLAB 226; (*to ~ severely*) l'-chisédz pipér ân cap, BASME 624

PUNISHMENT s. muštináre, pidhipsíre; (*scourge*) pusoágă

PUNK s. (*dry spongy substance for starting a fire*) iáscă; (*young inexperienced person*) ni-fricát; (*a usu. petty gangster*) delbidér, nihít

PUNY adj. azmét, chirchinéc, piliciós, -oásă; pruzúme, *m pl* -zúň; *s(c)lab*, *m pl s(c)laghi*; zăbún, *m pl* -búň

PUP s. → PUPPY

PUPIL s. anat. mărdzeáuă, mărdzeáua a óclului (*lit. 'the bead of the eye'*) || *Amc:* lâeáčă, SCHL 116; *Pls:* békă, béba uóclui, CL 38

PUPPY s. cătăl; cătălác, -lúc, -líc, -lúš; **He follows me like a ~** yíni dúpă míni ca cătălús || *Nij:* cătéu, *Vel:* cânícu B-ARCH 92

PURBLIND adj. → BLIND, ONE-EYED; (*obtuse*) budălác → STUPID

PURCHASE s. (*a)cumpărare, N:* ancumpráre; ancumprátă; **When you make a ~ open your eyes!** La acumpráre dișclídi-ť óclil'!

PURCHASE vb. → BUY

PURCHASER s. muštirí

PURE adj. curát; (*innocent*) ápă di lituryié (*lit. 'holy water'*); (*as of the sound of a bell*) trăgăńós, -yăńós, *f* -oásă

PUREBLOOD adj. di sóie invar.

PUREBRED adj. di sóie invar.

PURGATIVE s. cathártic, chinitcó

PURGE vb. cur

PURIFY vb. căthărásescu → CLEAN

PURL s. ciúciur, múrmur, murmuráre

PURL vb. ciúciur, múrmur, murmurédz

PURLOIN vb. ▶ciun → STEAL

PURPLE s. (*stuff*) gariváldu, galiváldu

PURPLE adj. (*color*) álic, álcu, argăvanlíu, mórcu, móric

PURPOSE

PURPOSE s. máxus or maxús; niéte, scupó; on ~ castílea, xaryú;
He did this on ~ U feáte xaryú; **as if on** ~ cánda castílea || CUVATA
 7: ca ti ináti

PURPOSE vb. pripún, ñ-pripún să, am niéte [ni•é•] să , fac
 niéte să; (to destine, to designate) numătăescu; to no ~ trâ oáuă
 arósă; **I don't think he is coming to no** ~ Nu yíne tră oáuă arósă

PURPOSEFULLY adv. máxus or maxús → INTENTIONALLY

PURPOSELESSLY adv. **He is not coming** ~ Nu yíne tră oáuă arósă

PURSE s. cheále, chésă, cărnéciu (and câr-), pirtufóle, portu-
 fél, priftáciu; (~ made of a bladder) pungă, pungár; tăvărceác,
 vúryă; **Amc:** zbârníc

PURSE ONE'S LIPS vb. ▶strâmbu búdzâle

PURSUE vb. (to chase) fug, **N:** afúg; (to haunt) ▶avín; (to fol-
 low) lău n cicioáre

PURSUIT s. (of game, of a thief, etc.) ayunítă, avináre

PURULENCE s. pruñáre

PURULENT adj. pruñár, -ñát, -ñós; to be ~ pruñédz

PUS s. cuptúră, proñ

PUSH s. píndzeáre, píndzire, píndzur, píngu

PUSH vb. ▶ndes; ▶píngu (→ § 32), dau píndzur, dau un píngu; (to
 urge) párachiniséscu; **As if the devil ~ed him** Cândă-l pímse
 dráclu

PUSH ALONG / THROUGH vb. mi bag

PUSH IN vb. plântu, ▶nhig, hig

PUSILLANIMOUS adj. → FEARFUL

PUSS s. → CAT

PUSTULE s. med. (on the tongue or on the socket of a tooth)
 tâmbúnă; (on the skin) cucúdă, făltácă, fultácă, zgáibă || **Pes:**
 fágusă, CL 45

PUSTULATE adj. derm. bubuchiós, -oásă; zgáibós, -oásă

PUT adj. (fixed, stationary) ni-minát

PUT vb. bag, mi arúc, ▶chic; (rare) ▶pun; ~ the cake on the
 table! Bágă píta pri meásă! **He used to ~ them to pray** ắl băgá
 duváe s-fácă; **You may ~ it wherever you want to** Iu vrei ắl puñ

PUT ABOARD vb. (to cause to go on board a boat) ▶vărcărséscu

PUT CLOSE TOGETHER vb. (to fill) ▶strimuxéscu

PUT DOWN vb. (to subdue) ▶căpistruéscu → BRIDLE; (to kill)
 varucutéscu, arcutéscu

PUT

PUT FEAR IN SMB.'S HEART vb. dau ibréte (la), bag ceáslu (tu)

PUT FORTH vb. (of plants) fitruséscu; náschu; to ~ sprouts mpu-
lédz

PUT IN vb. ▶bag

PUT IN A CHEST vb. sinduchiséscu

PUT IN A CLAIM vb. (to lodge a complaint) || dau plângu, BASME
40; mi plângu (la), BASME 18

PUT IN CHAINS vb. || arúc tu brágă, BASME 461

PUT IN ORDER vb. (a room, a yard, etc.) ▶ndreg, anăschirréscu,
anischirréscu, născărséscu, ▶arădhăpséscu, arădhyipséscu, ară-
dhiséscu || Cru: ardăpséscu, GOLAB 201

PUT IN PRISON vb. chic năúntru → JAIL

PUT IT ACROSS SMB. vb. (to get the better of smb.) l'-u pot

PUT IT INTO ONE'S HEAD vb. || BELIMACE 11: ū-u bag tru mínte

PUT IT IN YOUR PIPE AND SMOKE IT! ~ Te s-l'i faťi a étil'ei?

PUT IT ON vb. (to give oneself airs) mi ngroş

PUT OFF vb. (to adjourn) ▶amân, alás pri mâne; I am late because they put me off ū-amânaí că ū-mi-amânară; (to flee) li scármin; to put smb. off doing smth. l'-talú tăcátea (or nările) || (to discontinue a bad habit) I put off drinking o-a-lăsái arăchía (lit. 'I abandoned the liquor'), PARALLELE 144

PUT ON vb. (of clothes) ▶véscu, nvéscu, ū-pun, ▶valăxéscu (and alâ-), ū-trec; If things look good, I'll ~ white clothes Di-i tră bun, áfbe să-ū pun; They have not put on their shirts Nu și-au tricútă cămășile; ▶bag; (of footwear) ▶ancálțu (and angál-) ~ your glasses! Bágă-ț ócl'il! (of a shawl) ▶mbálțu; (of a pair of beads, of a hat, etc.) chic; She put them on around her neck și-li chică di gúše

PUT ON AIRS vb. ▶căbărdéscu → GIVE ONESELF AIRS

PUT ONESELF OUT vb. (to try one's hardest) cilistiséscu → CRACK ON ALL HANDS

PUT ONESELF TO RIGHTS vb. ▶dreg, ndreg, andréig, ndirég

PUT ONE'S FOOT IN IT vb. u adár căcăteásca, u adár culeás, u adár dhálă, u adár dip hărdálă, u adár ghésă, u adár taratóre, u fac ghésă, u fac heártă, ▶cálcu tu pítă

PUT ONESELF OUT vb. (to do all in one's power) mi fac páde

PUT ONE'S ARM OUT OF JOINT vb. ū-scot mâna

PUT ONE'S SIGNATURE TO SMTH. vb. bag mündza → SIGN

PUT

PUT ON FLESH vb. bag cárne; (*as of sheep*) bag bóia, **vil'édz**, bag cárne tu urécli, mi astúp cárne, mi adár šut

PUT ON LEAVES vb. (*as of a forest in spring*) funduséscu, nvirdzăscu, nvérdu

PUT ON THE RING vb. (*of a bear; fig. of people*) l'-trec cărchéllu di náre

PUT ON WEIGHT vb. mi adár šut → **PUT ON FLESH**

PUT OUT vb. (*a fire, a lamp*) **vastíngu** (→ § 32); (*to kill*) astíngu čeára

PUT OUT SMB.'S EYE(S) vb. găvuséscu

PUT OUT ONE'S TONGUE AT SMB. vb. scot límba

PUT PRESSURE UPON SMB. vb. bag súla n coáste

PUT SMB. AWAY vb. bag năúndru → **JAIL**

PUT SMB. IN HIS/HER PLACE vb. l'-u apléc nárea, l'i pliciutédz nările [nări•le]

PUT SMB. INTO PRISON vb. l-chic núntru → **JAIL**

PUT SMB. OFF DOING SMTH. vb. l'-talu tăcátea (or nările)

PUT SMB. OUT OF HUMOR vb. l'-aspárgu chéfea, l'-aspárgu gústul

PUT SMB. OUT TO GRASS vb. (*to put the skids under smb., to make leave*) l'-dau purdheácica [•dheáč•ka]

PUT SMTH. TO FIRE AND SWORD vb. trec prit dínte

PUT SMB. TO HIS/HER WIT'S END vb. l'-disíc cáplu

PUT SMB. TO THE SWORD vb. trec prit dínte, trec prit lipídhă

PUT SMB. TO THE TROUBLE vb. l'-gioc únă hunére

PUT SMTH. INTO ONE'S HEAD vb. (*to intend to do*) n̄-u am tu mínte (să) || âñ bag tu mínte (să), PARALLEL 156

PUT SMTH. THROUGH vb. (*to bring to an end*) u scot n cap, scot lúcrulu n cap

PUT THE HAT ON ONE'S MISERY vb. ~ aéstu eáste bilélu a bil'ádz-lor

PUT THE KIBOSH ON SMB. vb. N: l'-vin idiháche

PUT THE PACK-SADDLE vb. **vsámâruséscu**; **Put the pack-saddle on the horses!** Sámârusít călí!

PUT THE SKIDS UNDER SMB. vb. (*to make leave*) l'-dau părtálile, l'-dau čärúhile → **FIRE**

PUT THE WIND UP SMB. vb. (*to intimidate, to scare*) bag ceáselu (tu)

PUT TO BED vb. **vcúlcu**, **•(a)pún**

PUT

PUT TO RIGHTS adj. arădhyipsít, ardhyisít

PUT TO SHAME vb. arušinédz, fac ciciór di l'épure, fac ciciór di câne, fac birbáte; **But watch out! Don't put us to shame!** Ma mutreá! Te-am vidzútă! → DISGRACE || bag cu cáplu n loc, BASME 106

PUT TO SLEEP vb. bag pri sómnu; (*of little children*) bag to náni

PUT UP vb. (*at an inn, etc.*) ▶cundisescu → MAKE A HALT

PUT UP A YARN vb. (*to tell, to narrate*) ▶ambáir; **This old woman will put up the whole story to you** Moáșea aéstă va çâ li ambáiră túte

PUT UP ONE'S NOSE vb. am nările mutáte

PUT UP RESISTANCE vb. dândâsescu, dânâsescu

PUT UP WITH vb. (*to tolerate*) || u-ári prâstúra lárgâ, DIARO 161

PUTREFACTION s. purtidzâre

PUTRESCENCE s. putridzâre

PUTRID adj. šúpliv, -vă, -yi, -ve → ROTTEN

PUTTING IN ORDER s. arădhyipsíre, arădhisíre

PUTTING TO SLEEP s. băgáre pri sómnu

PUZZLED adj. chirút; **I am ~** u-ám cumbúră

PUZZLE ONE'S HEAD ABOUT (AT, OVER smth.) vb. ni-disíc cáplu; ñ-frângu béta

PYGMY adj. derog. jabéc, jubéc; (*as of a goat*) júdav

Q

QUACK s. şarlatán → RASCAL

QUADRANGLE s. săndráciu

QUADRANT s. (*quarter*) cărtu, ciuréc

QUAFF vb. sórbu, arufsescu

QUAIL s. orn. pipilítă; also: şcurtéză, triyónă || *SJos:* perdhică, CL 258

QUAIL vb. (*to lose courage*) ▶lăhtărsescu; acát si seámin aróv (*lit. 'to begin to sow chickpea,' i.e. to break winds*); ñ-ară-çeáste bišína (*lit. 'my farts are growing cooler'*) || PC: dau nă-

QUAINT

pói (lit. 'to give back')

QUAINT adj. (odd) trónciu → OUTLANDISH; (pleasing) nóstim

QUAKE s. cutrémur, trunduíre → EARTHQUAKE

QUAKE vb. (with cold or fear) treámur, treámbur, ▶cruțéscu, curțéscu, ▶trunduéscu, afiriséscu guvójdi; to ~ in one's shoes
șápte-óptu ñ-si dúte (lit. 'I am breaking winds by seven-eight')

QUALIFIED adj. irbáp, m pl -báchi → ABLE

QUALITY: of good ~ di hárē; of low ~ di cătră la cúsbra

QUALMS: to have ~ || mi mâcâ, mi aroádi, mi mâcâ sârâchea, DIARO

289

QUANDRY s. birdhipsíre, mintitúră, síyise, sínyise

QUANTITY: in ~s cu mnáta

QUARREL s. ncáceáre; also: câvgă, căvyătúră, daravéră, filuníche, gușturáre, mâcătúră, nguvujdáre, ntirtáre, scândal, strigáre, tăcânsíre, tăvătúră, dăvătúră || HRISTU 39: seri (from Alb. sherr)

QUARREL vb. ▶(a)ncáciu, angáciu; also: filunichiséscu, ▶ngrâñéscu, ▶nțértu, ▶tăcânséscu || BELIMACE 10: mi áflu pri ngrăñe cu

QUARRELSOME adj. ghiurultagí; focurúsă f; ~ fellow căvgă(n)gí
→ ILL-NATURED

QUARTAN FEVER s. med. tétă; aráspeáse, aru-

QUARTER s. (a fourth part) ciréc, ciuréc, N: ciréche; cártu; a ~ of an hour un ciréc di oáră, un cártu di oáră; a ~ of a litre (unit for alcoholic beverages) țindzác or țindzácă; (division of a town or village) măhălă || a ~ of an hour un cirec di sati, HRISTU 172

QUART-POT s. lítră, mărâtác, mărtác

QUARTZ s. zealópetră, yealopétră

QUASH vb. ▶cúrmu, ▶astíngu

QUAVER vb. → SHIVER, TREMBLE

QUAY s. mol, scálumă

QUEASY adj. (as of food) aynusós, -oásă

QUEEN s. (also ent.) vasílsă, văsiloáñe; (a playing card) cu-coánă (lit. 'lady')

QUEER adj. trónciu → ODD

QUEER vb. (to disrupt) ▶aspárgu

QUELL vb. ▶urséscu; (to put out, to quiet) ▶cúrmu → CALM

QUESTION s. (interrogation) ntribáre, zítimă; (matter) ipó-

QUESTION

thise, luyuríe, **N:** luguríe || without ~ nu va dzâcă, BASME 590
QUESTION vb. (a)ntréb, ântréb, discós → EXAMINE, SOUND
QUESTIONABLE adj. andoáulea [•dûáü•] → DOUBTFUL
QUICK → BE ~ IN THE UPTAKE
QUICKLIME s. azvéste ni-asteásă
QUICK-COOKING adj. (as of beans) hirburiu
QUICKLY adv. ayóñea → FAST
QUICKSILVER s. yeáryir, gheárghir; adj. yearyearín, yearyearíu
QUICK-TEMPERED adj. arceátcu → ILL-NATURED
QUICK-WITTED adj. pírgác → INTELLIGENT || špirtuít, DIARO 238;
 dipirát, DIARO 369
QUIESCENT adj. agálisít, ísih, ímir
QUIET s. tăteáre → SILENCE || STERGHIU 22: on the ~ (secretively) peascumtáti
 QUIET adj. tăcút, ísih; (in a low voice) dipús; (slow) minghét;
 to become ~ amút, (a)mučăscu → BE SILENT
QUIET (DOWN) vb. (a)mučăscu, **N:** amút; (to become calm, to make calm) văpún, virini(p)sescu || STERE 29: pugădăsescu
QUIETLY adv. ariháte; (pri) ómňea
QUIETUDE s. arăpás || STERE 23: pugădusui
QUILT s. yiuryáne, páplumă
QUILT MAKER s. yiuryangí [yⁱur•]
QUINCE s. gutúñe; dim. gutuñítă
QUINCE-TREE s. gutúñu, gâtúñu
QUININE s. sulfát, zulfát
QUINSY s. med. plăscáre, prăscáre, priscáre; glíndură
QUIP: to make ~s vb. gioc hunérea, gioc ună hunére
QUIRK s. tirtípe
QUIRKY adj. tirtipci
QUIT vb. (to abandon) v(a)lás; (to behave) văpórtu
QUITE adv. (to the greatest extent) pri; They are fresh and ~ warm Sântu proáspite și pri cálde
QUITTS (equal, even) fit; We are ~ Him fit; Him ísea
QUIVER vb. (with pain or fear) vărvirédz; to ~ like an aspen leaf ~ săpte-óptu n-si dûte → SHIVER
QUIVERING s. (thrill with fear, etc.) nhiuráre, hiuráre
QUIZ s. (eccentric person, joker) trónciu; (practical joke) réngă, rénghe

QUIZZICAL

QUIZZICAL adj. (*marked by bantering or teasing*) șicăgí

QUOIT s. asmádhă, chiriséne, furcutás

QUOTA s. (*share*) (a)rifiiné

R

RABBIT s. tălitúră

RABBIT s. l'épur(e)

RABBLE s. (*pile*) grămadă

RABID adj. (*as of a dog*) turbát, trubát; liseárcu

RABIES s. med. turbáre, trubáre; lisixíre

RACE s. (*current*) curáre

RACE s. ghíntă → PEOPLE

RACE vb. cur, fug; **to race along** mi u angán, fug di mi frângu,
fug di nu mi ved

RACK s. → DESTRUCTION

RACK vb. → TORMENT; ~ one's brains about/over smth. ▶frimíntu,
▶ciucutéscu cáplu (or míntea), ñ-disíc cáplu, ñ-vátăm míntea,
ñ-frângu béta, ▶văsanipséscu

RACKET s. (*confused chattering*) tăvătúră → HUBBUB, UPROAR

RADDLE vb. măplatéscu, măblătéscu

RADIANT adj. (*happy*) hăriós [•ri•ós], hărós, (*bright*) luñinós

RADISH s. répă, répură, (a)ripáne; mer dit loc (lit. 'apple
from the earth')

RAFT s. crímă di → LOT || **Pes:** sále, **GSus:** sáli, cl 260

RAFTER

RAFTER *s.* (*one who maneuvers logs into position and binds them into rafts for conveyance by water*) || **Av:** varcadhór, CL 263

RAFTER *s.* (*as in a roof*) cálar, cálár, călár, căvălár, căpriór, căprúle, căprúl, cărpúlu || **SJOS:** papafíngu, CL 257; **Av:** păpădhítâ, CL 258

RAG *s.* cărpă, peátic, peátică; also: **Smr:** cărcăsină, ciolu, létcă, părtálă, părtále, şugánă; (*tatter*) récichiu [réchik'u]

RAGAMUFFIN *s.* coáti-goáli (*lit. 'nacked elbows'*)

RAGE *m.* yináte; *to boil over with ~* hérbu (pi) → ANGER

RAGE *vb.* bat; *hatred that ~s in the world today* líma ţe u báte lúmea di az; (*as of a blizzard*) 3 sg ntúrină, nturineádză; (*to ~ noisily, as of a storm*) huhutéscu

RAGGED *adj.* țărțărós; ~ *person* arúptu, dispulítúră, partál, părtál, părtálcu, părtădít, recicamán [rechik'a•], țărțărós; (*of a woman*) ca martíra || **HRISTU** 49: arecícă *f*

RAGING *adj.* ncuñát, turbát → MAD

RAGOUP *s.* (*stew*) yeahné, iahníe, ahníe

RAID *s.* anăpădíre

RAID *vb.* anăpădéscu

RAIL *vb.* (*to complain angrily*) fac şimătă; (*to vituperate*) → SCOLD

RAILING *s.* părmác

RAILERY *s.* arâdeáre, arâdire, măitápe, mbizuíre, mbizuitúră, péză

RAILROAD STATION *s.* stašíone, stašónă, stačíone, stathmó

RAIN *s.* ploáie, **CÍIS:** dârce, **F:** zdârcă; *torrential ~ zof; pelting ~ stih di ploáie; drizzling ~ pluínă*

RAIN *vb.* da ploáie; also: mpluiádză, pluireádză; (*to drizzle*) chícă || **Kat, Perd, Plat:** da ploi, **Kar, Pur:** da ploai, **B-ARCH** 10; **ALIA** 10: arúcă ploáie, cáde ploáie; *it is ~ing cats and dogs veársă cu găleáta*

RAINBOW *s.* curcubéu || **F:** cucubéu, SarD 105; beu, bélu, **ALIA** 17

RAINCOAT *s.* yeamburlúche, muşimă

RAINMAKER *s.* pirpirítă, pirpirúnă

RAINSPOUT *s.* chilúnghe, chiulúnghe

RAINY *adj.* pluiós, pluirós

RAISE *s.* sculáre

RAISE *vb.* vâlțu, v(a)scól; *I am ~ing the flag* U ascól pandéra;

RAISE

▼âmpróstu (and âmbrôstu), ▼mpróstu, ▼mprustédz (and mbrustédz); ▼mut nsus, ▼nduréscu; (to ~ from the dead) nigliédz [nigi•édz], an-ghédz, anyédz

RAISE A WHOOP vb. dau un zghic

RAISE PRICES vb. ▼scunchéscu → RIG

RAISE SUSPICION vb. || dau şubée, BASME 446

RAISIN s. stăfidhă (and stafidă), stăhidhă

RAISING s. (a)năltáre, sculáre, sculátă

RAKE s. (a tool with prongs) grátă; as thin as a ~ = slăghít ca hilán || **SJOS:** bunélă, CL 40

RAKE (of people) aspártu; also: birbántu, curvár, dişuţât, diz-mălarát, **G:** fatigéi invar; muliráşcu, mulirúşu, mulirúşcu, púsciu, puşclán, pústu, puştán, puşteán

RAKE vb. (to gather with or as with a rake) ▼adún

RAKISH adj. aspártu

RALLY vb. (to arouse for action) ▼scol; (to join in a common cause) ▼adún

RAM s. birbéc, birbeáte; dim. birbicús; areáte, arăiáte; (in-completely castrated) asmán || **Mul, Ses:** bârbéc, **Amc, An, Ary, Fal, Gard, Kat, Lep, Plat, Src, Ver:** bârbéc, B-ARCH 320; **SJOS:** dumuzlúchi, CL 44; (two-year old ~) **Av:** stif, CL 261; **K:** (the flock-leader, speaking of a ram) gâciu, GOLAB 217

RAM vb. ▼agudéscu, ▼ndes, stimuxéscu, stúlțin, stúlcin

RAMADAN s. rămăzáne, armăzáne

RAMBLE vb. hălandăréscu, misúr steálile

RAMBLE ON vb. (to talk desultorily) zburăşcu goále

RAMBUNCTIOUS adj. ghiurultagí, pravatós

RAM-LAMB s. ml'or, mb'l'or

RAMPAGE s. apríndire, aprindeáre, ariciuíre, inătusíre

RAMPAGE vb. (to rush wildly about) ▼apríndu, ▼arcédz, ▼ariciu-escu, inătuséscu → GET ANGRY

RAMPAGEOUS adj. aprés, -eásă, -éši, -eáse; inătusít

RAMPART s. mitiríze

RAMROD s. arbíe, hárbié, hárba, cásie, veárgă

RAMSHACKLE adj. hárval

RANCID adj. aludzât; (as of cheese) m/n n̄es, f n̄eásă

RANCOR s. (bitterness) cânílé, heáre; He is full of ~ Eáste maší heáre

RANDOM

RANDOM: at ~ cu tahmínea

RANGE s. ceárcu; *The wolf came within/into ~ of the gun* Lúplu cădzú tu ceárcu

RANGE vb. vambáir, arădhăpsescu

RANGER s. (warden) păzván, păzvándu

RANK s. (social class) mânică, sóie, thése; *of high ~ di câpíe* máre; **people of their ~** oámiñ di mânica a lor

RANK adj. (offensive in odor or taste) añurzít, ndâhânít, ndâh-nít, xizumsít; (of meat) băiátcu → STALE

RANK vb. varădhăpsescu

RANKLE vb. (to cause anger) vinătusescu, vamărăscu, vamărădz; med. 3 sg (as of a boil): adúnă, adúnă proñ; coáte

RANSACK vb. fac ghénga → PLUNDER

RANSACK ONE'S HEAD ABOUT/WITH SMTH. vb. (to search thoroughly) ñ-disíc cáplu, ñ-frângu béta || âñ bat cáplu PARALLELE 143

RANSOM s. discumpărare, xayuráuă, ayuráuă, ascăpăre

RANSOM vb. discúmpăr, ascáp

RANT vb. (to talk loudly and wildly) lăvăsescu; (to scold) vărghéscu, ntértu

RAP: (a minimum amount or degree of) I don't care a ~ = hăbáre nu am

RAP s. (blow) goádă, aguditúră, cloáță, cluțátă

RAP vb. (to strike) agudéscu

RAPACIOUS adj. arăchitór; also: arpáy, balúca invar; yearacumít, haldúp, pl haldúpeañ; órñu, zulumgí, zulumcheár; (~ and vindictive) šárcu; **How ~ you are!** Te balúca hii!

RAPE s. bot. → COLZA || Prv: bambacóla, cl 38

RAPE s. (kidnaping) arăchíre

RAPE vb. (to seize, to ravish) (a)ráp, (a)răchéscu

RAPIDITY s. curundeáță

RAPIDLY adv. alága, cu-alága, agónea, agúnea, crúndu

RAPIDS s. ghirdápe

RARE adj. (a)rár, arítcu; réhav, m pl réhayí, f pl réhave

RAREFIED adj. arărit

RAREFACTION s. arăíre

RAREFYING s. arăíre → SCATTERING

RARELY adv. (a)rár, N: arétcu, arítcu

RASCAL s. pezevénghiu; also: chirătă, murláiu, nihít, păstúră,

RASCALITY

plăstúră, prăstúră, púsciu, pușteán, puštán, spindzurát, şarlatán, zgrumát; You devilish ~! Plăstúra a dráclui! || BATSARIA 67: you, ~! bre nihíte!

RASCALITY s. muşuteáṭă, edepsâzlâche

RASH s. derm. arópun, arupunáre, rópan, bişicáre, fultăcáre; to have a ~ on the lips varăbudzânédz arupunáre; (on the lips) arăbudzináre, arupunáre, aruvirsáre, aruvirsătúră, curi di gălină, pițíndzină; to have a ~ on the face mi arupunedz tu făṭă, scot curi di gălină

RASH adj. (of people) nu áre meļu tu ciútură pl → FOOLHARDY

RASP s. (tool) hístră, sístră

RASP vb. arinséscu || CUNIA 230: dau cu líma, dau cu arneála

RASPBERRY s. (a)zñúră, glúră

RASPBERRY-BUSH s. arúg, pilivúre

RASPINGS s. arăsătúră

RAT s. || ALIA 104: pilécu, piléchiu, şóric, şóricu máre

RAT POISON s. şuricoáñe

RAT ON vb. (to betray) vprudhuséscu

RATE vb. → VALUE

RATION s. tăime, tăíne; also: curamánă, gărăvánă, nárte

RATIONAL adj. (sane) aştirnút, duchít, duchitór; cu sicáră n cap (lit. 'with rye in one's head') → INTELLIGENT

RATTLE s. (infant's toy) vârvúră, zămbúnă

RATTLE vb. (to confuse, to upset) vmintéscu, vcirtuséscu, cirtuéscu

RATTLING adj. (frolicsome) astráptu

RAUCOUS adj. (rough-sounding) áscur, vrăhnós

RAVAGE s. chiaméte [k'i•a•], irmuxíre, pundíre, şcrituíre

RAVAGE vb. pustuéscu; to ~ with fire and sword trec prit dínte, trec prit lipídhă → DEVASTATE

RAVE vb. bat n-alúrea, xinu-zburăscu

RAVEL vb. → UNRAVEL

RAVELLING s. (as of a woolen mitten) strămáre, distrămáre, disbăiráre, disbăirătúră, dismăiláre, dizmăláre

RAVEL OUT vb. vdistrămédz, strămédz, distrám, vdizbáir; (rare) vdizmál

RAVEN s. córbu; also: N: córac, curác; gávrán, gărván; (with white brest) buducuşár, buducâşár

RAVEN

RAVEN adj. (*black*) laiu, láie, *m/f pl* lăi

RAVENING adj. hârtu, lémuryu → GREEDY, RAPACIOUS

RAVINE s. arâpă; also: grem, grémur, greb, gréblu, grímură, grimél', milúră, súrpu, surpătúră

RAVISH vb. varáp, varächéscu, archéscu

RAW adj. (*uncooked, unbaked, as of bread*) crud, yiu; (*unprocessed*) ni-lucrát; (*untrained*) agimí, agimíu, agimít, ageamít, ni-fricát; (*coarse*) ástur

RAWBONED adj. azmét, custănic, N: costenlív; gúndu, piliciós, pruzúme

RAY s. → BEAM

RAZE vb. → DESTROY

RAZOR s. cusuráfe, xuráfe, suráfe

RAZZ vb. (*to deride*) vschin, rizil(ips)éscu

RE- prefix (*again, anew*) ~ xana-; **Don't come out again!** S-nu xanaişít!

REACH s. (*power to comprehend*) aduchíre, (*rare*) aducheáre

REACH vb. vagiúngu (→ § 32); valächéscu; **Not even the devil could ~ us!** Dráclu nu nă alăcheá! (*to touch*) vaséscu, axéscu; **The dogs ~ed him** Câñli lu-asíră; (*of age*) vúmplu; **He has ~ed 21 years** Umplú únsprăyinghiț di añ

READ vb. valég; (~ aloud) cântu; **to ~ smb.'s palm** arúc tíhea; arúc tu steáuă; **to ~ the sky** arúc tu steále || **to know how to ~ and write** štiu carte (*lit. 'to know book' or 'to know letter'*), PARALLELE 124; **I cannot ~ this letter, it is written badly** Nu pot si-u alég cártea, eásti scrísâ arău, DIARO 254; **to ~ aloud for** smb. dzâc; **My daughter-in-law read the letter for me** ñ-u dzâsi cártea nór-meа, DIARO 255

READER s. (*person*) yiuvăsitór

READINESS s. (*as ~ to serve smb.*) prothimíe; **to be in ~ for action** mi áflu sti cior → BE IN ~ FOR ACTION

READING s. ghiuvăsíre, yiuvăsíre

READY adj. and adv. (*finished, made, done*) adrát, étim, étmu, hazâre, hăzâre, hăzârcu, hârlu; (*prepared*) lésta, pri ciciór; (*dressed and waiting*) ndréptu; (*of money*) náhte, pişín; (~ to serve, obliging) poróthim, próthmu; ~ at hand próhir || ALB, Pér: nu escu etum 'I am not ~,' Brâncuș 556

READY! interj. (*It's the end of it! a formula and an outcry in*

REAL

some children's games) tál'a!

REAL adj. (not imaginary) yiu, ghiu; a ~ **vampire** vârcolác yiu ||
Cru: dealíhea, GOLAB 211

REAL ESTATE s. edéc, mûlche; (small ~) bášnă → ESTATE

REALISTIC adj. aštirnút → SERIOUS

REALITY: in ~ (indeed, actually) naévea || di d-arihina; He seemed to her older than he was in ~ īi apăru cama auš diți ira di d-arihina, HRISTU 68

REALIZE vb. (a)chicásescu, (a)căchisescu, ▶vacúmpăr, ▶(a)duchés-
cu, F: bag tu cornu; The priest ~ed how much the man was worth
Préftlu lu-acumpără cât parádz fáṭe; He ~ed [much] too late what
the world was Amânát duchi líumea ţe eáste || (to understand) ñ-vin
tu aéri, TULLIU 111

REALLY adv. alíhea, alíthhea [a•líth•h'a], alíhira, alíhiura ||
Cru: dealíhea, GOLAB 211 || ba; ~? I did't know that! ba? nu u
stiám ři-aéstu, DIARO 101

REALLY? (Is it so?) Ţe spuň, aháră?

REALM s. vásilie, vasíl'

REAP vb. (to cut with a sickle) seáṭir, silixescu, lixescu; (to
cut with a scythe) cus(u)escu

REAPER s. siṭirâtór, cosagí

REAPING s. siṭiráre, cusuire || CUVATA 11: ţeáṭir

REAR adj. códus, cudár; coáda invar. (lit. 'the tail')

REWARD(S) adv. nápói, dinápói

REASON s. mădé, mădée; For what ~ are you killing the bastards?
Tră ţe mădée lútăli âl' vătănăță? (justification, ground) driptá-
tic, driptátică; güră; He has no ~ to speak Nu-ári güră s-greás-
că; (motive) cicuteálă, luyaryeazmó, isápe; She may have her ~s
Áre ři násă isápea a ūei; (cause, blame) itíe, fichíre, fichiúre
|| (rational ground or motive) I do not have any ~ to No-am zbor
si (lit. 'I do not have word to'), PARALLELE 151 → CAUSE; COME TO
~

REASON vb. ▶săluşescu, ▶siliyisescu

REASONABLE adj. (possessing sound judgment) duchít, duchitór →
MAKE ~

REBEL s. rébel, rebilipsít; also: (Greek ~) andárcu, andártu;
(Turkish ~) cumít, cumitagí; epanastát; scandzóhir; zurbă; adj.
andartichéscu

REBEL

REBEL vb. ñ-mut cápu, u scol pandéra, rebilipséscu

REBELLION s. sculáre; also: andärsié; **G:** cumitíe; panástase, rebilipsíre, ribiló

REBELLIOUS adj. → RECALCITRANT

REBUKE s. pirdáfe, závráche, zbárdhu; (*abusive language*) rizilíre; vb. trag únă závráche → SCOLD

RECALCITRANT adj. năpudheáric, sirsém, sirsén, vițeárcu

RECALL vb. (*to bring to mind*) vanăfirséscu, tăcnéscu, ticnés-
cu, ticăéscu

RECANT vb. arniséscu, es di míntea a mea

RECEDE vb. (*to move back*) mi trag, mi trag năpói; **The river has -ed** Ápa s-trápse; (*of rivers, lakes*) vscad; (~ from an opinion) es di míntea a mea

RECEIPT s. apódhixe

RECEIVE vb. v(a)próchiu, l'au; ~ this fellow well! Aístu ficiór s-lu aprucheáť ghíne! **N has received (gotten)** a sad letter Lo N nă cárte láie; (*to ~ a decoration*) l'au nişáne; (a)dhixéscu; I heard that you have -ed a piece of good news Avdzái că dixísi hăbáre búnă; (*to be at home to visitors*) vaştéptu; ~ them as well as you can! Aştiptáť-l'i cât ma ghíne! Is the emperor -ing? Aş-teáptă amirălu? (*to ~ blows*) li-adún (lit. 'to collect them')

RECEIVE COMMUNION vb. l'au cumnicătúră, vcumânic, cumínic

RECENT adj. nou, m pl noi, f sg/pl noáuă; fréșcu, proáspit, tazé, f -zée, m pl -zédz, f pl -zéi; din coádă

RECENTLY adv. adineávra, deaneávra, daneávra

RECEPTION s. (*as of money*) loáre; (*social gathering*) filipsíre; (*an instance of receiving*) dhixíre; (*welcome*) aştiptáre

RECESS s. (*hidden, secret or secluded place*) ascumtíş, ascum-tál', ascumtátic, crispánă, dhóhe (*and dóhe*), doáhă, loc tr-as-cundeári, pătláuă, pătláuă

RECESS vb. varăpás, varăpásédz

RECESSION s. trádzire, trädzeáre, opistuhórise, pistuhórise; (*reduced economic activity*) chisáte

RECKLESS adj. azvimirat, distórsu, -toársă, -tórši, -toárse; cuturgí, ni-minduít, pristinisít; om fără hisápe s

RECKON vb. fac isápe, vluyurséscu, vluuryiséscu

RECKONING s. cicuteálă, dáre-loáre, hisápe, isápe, numiráre, misuráre; Even ~ makes long friends ~ Oáspe, oáspe, ma dárea-

RECLINE

loárea curátă s-u-avém! or Fráte, fráte, ma cáslu-i cu parádz!

RECLINE vb. varăpásédz → REST

RECLINED adj. andupirát, -rât, adupurát, ndupărát, -rât, antrupát, arădzimát

RECLINING adj. culcát; tes, teásă, teši, teáse

RECLUSE adj. căluyreáuă f; my ~ life bána-ñ căluyreáuă

RECOGNIZE vb. vunóscu; A madman does not have horns to be ~ed by! Zúrlu nu áre coárne si-l cunóști!

RECOIL vb. (to shrink back in fear) → QUAIL || CUNIA 259: (to retreat) mi trag năpói dau năpói, mi frângu năpói, mi năpuéscu

RECOLLECT vb. tân amínte → REMEMBER

RECOLLECTION s. ticnire, thimisire, thimsire → REMEMBRANCE

RECOMMENCE vb. pri-adár

RECOMMEND vb. părănghilsescu (and pârân-) vsistisescu; (as for getting a job) vzburăscu; ~ me to him! S-mi zburăști la aístu

RECOMMENDATION s. sístase, sistisire, părănghilie, timbíe

RECOMPENSE s. muștináre, plátă

RECOMPENSE vb. (to repay) vplătëscu

RECONCILE vb. v(a)mbunédz, vmbun; Let's ~! S-nă mbunăm! v(a)zbún, arăzbún, vdisvér, fac bărișe; Granny was trying to ~ them
Máia muntreá s-li arăzbúnă → SOLACE

RECONCILED → BE ~

RECONCILIATION s. ambunáre → CONCILIATION

RECONDITE adj. (abstruse) a ~ person tárta

RECORD s. || (with recorded music or voice) || DIARO 405: ploáci f

RECORD vb. sémnu, nsimnédz → MARK

RECOVER vb. (of health) vnsănătușescu, sănătușescu, sănătușédz; also: lău pri míne, vncucutédz, ngiulnédz; nsânédz, sănédz, nturtărédz, vscol; (to pull oneself together) ñ-stríngu adilătlu, ñ-adún míntea cu míne, ñ-yin tu oră, ñ-yin pri mínte, ñ-yin pi véte; (after childbirth) sărăndisescu; to ~ one's breath ñ-víñe sulúchea; (as of a horse) lău anásă; (to ~ one's serenity) vgaléscu, vnsirín, nsirinédz; || to ~ one's sight ñ-yin óclíl'; He began to recover his sight Óclíl' acătară să-l yínă, BASME 223; STERGHIU 22: ñ-vin la loc

RECOVERED adj. (healthy again) mprustát

RECOVERY s. ndriptáre, ngiulnáre, nsănătușáre, nsânáre, sculáre; (healing) vindicáre

RECRUIT

- RECRUIT** s. ridíf
- RECRUIT ONE'S SPIRITS** vb. l'au ínimă
- RECRUITMENT** s. (*in the army*) murmín
- RECTANGLE** s. sǎndráciu
- RECTIFICATION** s. ndriptáre
- RECTIFY** vb. vndriptédz, vndreg
- RECUMBENT** adj. (*lying down*) apús, culcát; tes, f teásă, m pl teši, f pl teáse
- RECUR** vb. med. tórnú; His disease has ~ed Ál turnă lângoárea
- RECURRENT MALARIAL FEVER** s. med. tétă; arăspeáse, arus- f pl
- RED** s. (*pigment or dye*) crépă
- RED** adj. (a)rós, f (a)róše (DDA 209: "not aroáše"), m pl (a)róši, f pl aróše; m/f sg cúche, m pl cuchi, f pl cúche; (*bright ~*) carpéz; (*dark ~*) ghevéz, ghiuvéze
- RED BALL** s. (*at billiards*) carambólă
- REDDEN** vb. arušéscu
- REDDENING** s. arušíre
- REDDISH** adj. (*of people*) (a)rús, (a)rușcuván; (*of sheep*) cochi-róšil; (~ *mules*) váše, pl vási; (*of sheep, goats, mules*) ghes, f ghésă (*sic*), gheši, ghése; (*reddish-brown*) cul, -lă, cul', cule; (*as of clouds*) misu-aróś; **Gop:** (*of apples*) acărsát
- REDEEM** vb. vdiscúmpăr (*and discúmbăr*), discúmpru, discúmpur; a-scáp, líšurédz, vlértu
- REDEMPTION** s. discumpărare (*and -cumbă-*)
- REDHAIR** adj. arús → REDDISH || **Pes:** căstăñác, cl 41
- RED-HANDED** adj. He was caught ~ ~ Lu-acătară tu-ayíne (*lit.* 'they caught him in the vineyard')
- REDHEADED** adj. (*as of sheep*) rōşuchéfal
- REDNESS** s. arușitúră
- REDOLENT** adj. ūurzítór, -oáre; ūurzimós, -oásă
- REDOUBT** s. mil. (*fortification*) tábeye, tăbyie
- REDOUBTABLE** adj. fuvirós, -oásă; lähtärós, -oásă
- REDRESS** s. (*compensation, reparation*) plátă
- REDRESS** vb. vndreg, vndriptédz; (*of health*) vvíndic → RECOVER; (*to pay back*) vtórnú, plătéscu
- REDRESSING** s. ndriptáre
- REDUCE** vb. všcurtédz; to ~ by half vngiumitichédz
- REDUCED TO** adj. cătăndisít

REDUCTION

REDUCTION s. ňicșuráre → LESSENING

REED s. (a)rugóz, arâgóz, răgóz, arugós, căláme, šuvár, stuf, tréscă, trâscă

REED-MACE s. bot. (cattail) vul'ár

REEK s. putoáre, (a)mbutoáre, voáhă, vrómă

REEK vb. ▶(a)mpút (and ambút), ampuťăscu

REEKY adj. ambuťós, -oásă

REEL s. (for winding) caléme → SKEIN-WINDER; MAKE SMB.'S BRAIN

~
REEL vb. (to behave in a violent disorderly manner, usu. of animals) vârléscu

REELING s. (dizziness) andrălăsíre

REELING OFF s. dipănáre, dipinătúră

REFINED adj. (as of a fabric) minút, supătre, fin

REFINEMENT s. micáme

REFLECT vb. (as of a mirror) ▶yilicéscu, ▶nyilicéscu; (to think) → PONDER

REFLECTION s. (meditation) arumigáre

REFRACTORY adj. (of people) → RECALCITRANT

REFRAIN vb. ▶căpistruéscu, ▶căpistruséscu, ▶stăpuéscu, ▶tân;
 Let us ~ from sins S-nă stăpuím di amărtii || CUNIA 285: mi azăptă-
 séscu

REFRESH vb. ▶avrédz, avréscu, ▶ncucutédz; The wind -ed them
 Vímtul li ncucută

REFRESHED adj. avrát

REFRESHING s. avráre

REFRESHING adj. avrós, -oásă

REFUGE s. apánghiu → SHELTER, TAKE ~

REFUND vb. tórnu, plătéscu, păltéscu

REFUSAL s. incheáre

REFUSE s. (from ravelling) strămătúră

REFUSE vb. fac incheáre → DECLINE

REGAIN ONE'S SELF-CONTROL vb. ň-yin tu orí → RECOVER

REGALE vb. (to treat) ▶filipséscu, uspitédz; (to give a feast for smb.) l-aștérnă tavérnă

REGARD s. (consideration) hătâre; (greetings) Give him (her, them) my ~s! múltă sileáme la...; (múlti) nclinăciúň la...

REGARD vb. ▶(a)númir; (to consider) am ca; (to take into con-

REGIMENT

sideration) fac mále; (to set down as) l'au ti

REGIMENT s. med. (diet) dhiétă, piríze

REGION s. loc; in our ~ tu l'oclă a nóstru; náie; (district, in former Turkey) vilaéte, viléte

REGISTER s. cárte; They recorded all of us in the ~ Pri tuť nă tricúră tu cárte; catáloy, catástih, chitápe, chiutúc, chiutche, cóndică, tiftére, dhiftére

REGISTER vb. trec tu cárte

REGISTRAR s. (clerk in a court) chitib

REGISTRATION s. cátäyräfíe

REGRESS vb. vscad

REGRET s. caimó, ghiúce, miráche

REGRET vb. ñ-páre arău; (to ~ bitterly or angrily) ñ-múşcu mânile (lit. 'to bite one's hands') → BE SORRY

REGULARLY adv. tahticá

REGULATE vb. (to put in good order) varădhyipséscu, varădhăpséscu; (to adjust) tivicuséscu

REIGN s. dumñíle

REIGN vb. amirăriipséscu, dumnéscu, văsilipséscu

REIMBURSE vb. vtórnă, vplătëscu, vpăltëscu

REINFORCE vb. vnvârtușédz → STRENGTHEN

REINS s. || dizghíni, GOLAB 212

REJECT vb. (with disdain) varúc; dau cu ciórlu

REJOICE vb. (rare) vmbúcur; also: varăzbún, arăzbunédz, vhăriséscu, hărséscu; ñ-páre ghíne; nu mi tâne lóclu di haráuă || créscu nă pálma di haráuă, BASME 88; mi úmplu di haráo, BASME 75; ñ-yíne ca ghíne, BASME 100; DIARO 154: nu lu-ncáp stráñili di haráuă; 155: li-arâdi ínima di haráuă

REJOICING s. hărisíre, hărsíre, hărcupíle

REJUVENATE vb. ntiniréscu, ntinirédz, scot peáne

REJUVENATION s. ntiniráre

RELATE vb. ambáir → TELL

RELATED adj. (by blood or affinity) sóie, (ú)nă sóie

RELATIONS s. (relationship) cioáră; to break ~ with u-arúp cioára (cu), u-tálău cioára (cu) || (good - with) caliméra invar.

RELATIONSHIP s. shési, pl shesi; cioáră; (contact) (a)misticáre

RELATIVE s. (by blood) di un sândze; físe, plázmă, sóie, G: cârdă || close ~ sóe di cama-aproápea, BASME 432

RELAX

RELAX vb. **varăpás**, arăpăsédz, arăpăséscu, aripás; also: apănghiséscu, dispustuséscu; (as of a muscle) **•distríngu** → REST

RELAXATION s. dispustusíre, disvursíre, răpás

RELAXED adj. (soft, mild) mólav, m pl mólaví (sic); prähár; (loosened) hábin; (as after a good sleep) arăpăsát, arăpăsít, dispustusít, disvursít || CUVATA 2 (quiet, not worried) sărăsít

RELAXING adj. (as of a place) arihătós, -oásă

RELAY s. curcuşór

RELY vb. mi ncred, am ambithár

RELEASE s. elefthirusíre, sălăghíre, scăpáre; (relief, discharge) lişuráre; aurláre, F: aurráre

RELEASE vb. (to set free, to let go) **•apulséscu**, **•elefthirisés-**cu; dau cále; **•sărgléscu**, sălghéscu; **He used to ~ us at night-fall** Nă dădeá cále tu ntunicátă; (to ~ a belt) **•distíngu**

RELEASED adj. (free, as of horses) sălăghít

RELEGATE vb. **•suryiunipséscu**

RELEGATION s. (exile) suryiúne

RELENT vb. cătăprăéscu → SLACKEN, SLOW DOWN

RELENTLESS adj. únă-únă; zâr-zâr

RELIABLE adj. besalâ, saylám, saylámcu, sáicu, síyur, siyurip-sít; ~ person amanecí || CUNIA 147: om di sănădíi

RELIANCE s. mbithár

RELICS s. (of a saint) moáste f pl

RELIEF s. agălisíre, ifculipsíre, lişuráre, işuráme, oáră; I am not giving him ~ Nu-l' dau oáră

RELIEVE vb. **•discárcu**, lişurédz; to ~ smb.'s wants (to assist, to help) yin indáte, yin agiutór

RELIEVED adj. avrát || they felt ~ lă viníră ípatli, CUVATA 8

RELIGION s. thrischíe → FAITH

RELIGIOUS adj. ivlaviós, -oásă

RELINQUISH vb. pára-dau, trag mâñă di → GIVE UP, RENOUNCE

RELOCATE vb. **•mut**

RELUCTANCE → AFFECT ~

RELUCTANTLY adv. di pristanéu || fără ínimă → AGAINST

RELY ON FOR SUPPORT vb. **•acúmtin**, **•apún**, arádzim, arádzâm

REMAIN vb. (a)rămân, armân (→ § 32); to ~ agápe lu hăscu, u hăscu; to ~ all alone rămân ca cucuveáua; to ~ somewhere until dawn ápir; to ~ under an obligation to smb. **•ndăturédz** || to ~

REMAINDER

agápe armân cu gúra căscătă, BASME 93

REMAINDER s. (*remnants*) (a)réstu. armāsātúrā

REMAINS s. (of the dead) oáse pl; (of a saint) lipsán, lipsánă; moáste f pl

REMAKE vb. pri-adár

REMARK vb. (to notice, to make a remark) •părătirsescu; (to set one's heart on smth. /smb.) baq tu ócl'u

REMARKABLE adj. nisanlâ || CUNIA 258: nisanlítcu

REMARRIED: (a woman whose former husband has remarried) sîmbră;
(a man whose former wife has remarried) sîmbru;

REMARRY vb. n̄-baq lăile adoáără

REMEDY *s.* ceáré, *N:* ceáree; dirmáne, ileáce, treácăt, vindicáre

REMEMBER vb. ñ-adúc amínte; also: (a)cuitéscu, ▶cuituéscu, ▶va-
duchéscu, ▶anăfirséscu, ▶thimiséscu, simiséscu; God ~ed and did
not forget me și-cuituí Dumnidză și nu mi lăsă; ~ to buy salt!
Aducheá-te si acúmpări sáre! to ~ smb. to smb. (to greet) dau
hiritímate, dzâc (múlte) ncľináciúñ la, hiritiséscu || LITURG 123:
acuitím 1 pl

REMEMBERED adj. (unforgotten) ni-agārsít. thim(i)sít.

REMEMBERING s. aburáre

REMEMBRANCE s. adútire amínte, aduțeáre amínte, suviníre, thi-misíre, simisíre, ticăíre

REMIND vb. adúc amínte, vaburédz; ~ him what I've told you!
Abureádză-ł te tâ dzâs: vthimisescu, thimsescu, simisescu

REMISS adj. alăsăt → NEGIGENT

REMISSION OF SINS s. (*forgiveness*) l'irtáre

REMIT vb. (to pardon) l'érta; (to give or gain relief) l'iṣu-rédz; (to send) pitréç

REMNANTS s. (a) résidu armăsătúră

REMODEL vb. prifáč, priadár [pri•əl]

REMORSE s. săráche, scrop, tunusíre; to be gnawed by ~ mi mâcă siráchea → REPENT

REMOTE adj. dipărțit, dipărțos

REMOTENESS s. dinărtare (and dinăr-)

REMOVAL.

REMOVE s. dipărtările dipărtășică

~~REMOVE vb. *unit*, *scat*; (as a nail from a board, a board from a~~

REMUNERATE

fence, etc.) **discărfusescu, discărfi-, scărfusescu;** (to cross out, to eliminate, as from a list) **fac arisíte**

REMUNERATE vb. **•plătăescu, •păltăescu**

REMUNERATION s. **plátă**

RENCOUNTER s. (casual meeting) **astălăre, astălitură**

REND vb. **•disic, •dizglín, dijglín;** to ~ one's hair (to tear out) **ñ-deápir périli din cap**

RENDER vb. **•dau, •fac; to ~ a blow zdângânescu únă;** (to melt down, as fat, hooves) **•tuchăescu;** (to translate) **•xiyiséscu**

RENDER JUSTICE vb. **dau driptáte**

RENEGADE s. **prudhót**

RENEW vb. **•znuéscu**

RENNET s. (part of an animal's stomach used in curdling milk) **arândză, clag, piteáuă, G: zaciu**

RENNET s. bot. (galium mollugo) **sărgúce, sărguríce, săndzeánă**

RENOUNCE vb. **•aleápid; trag mână (di)** → ABNEGATE, GIVE UP

RENOUNCEMENT s. || **trádzire di mână, CAPIDAN 175**

RENOWN s. (a)námă, anáme, númă, fánă, măríle

REOWNED adj. cu númă → FAMOUS

RENT s. (split) **dizglináre, dij-, arupeáre, arúpire**

RENT s. (let) **niche, chéră, chiră; (~ of a horse-drawn vehicle)** **ayóye, lăsáre**

RENT vb. (as to ~ horses) **ayuyipsescu**

REPAIR vb. **•ndreg** → MEND

REPAIRED adj. **nd(i)réptu, f nd(i)reáptă, m pl nd(i)réptă, f pl nd(i)reápte; ndres, f ndreásă, m pl ndreši, f pl ndreáse; mirimi-tisít;** (of clothes) **mpiticát**

REPARATION s. **ndreádzire, ndridzeáre, miriméte, -mitisíre;** (of clothes) **mpiticáre;** (compensation) **plátă**

REPAST s. (meal) **mcáre, ngáre, ngustáre**

REPAY vb. **•plătăescu, •păltăescu;** to ~ in full (of a debt) **mi l'au di bórge;** to ~ a kindness **•discúmpăr buneáta**

REPEAT vb. (to do once more) **dhiftursescu**

REPEL vb. **agunéscu, N: azgunéscu**

REPENT vb. **•mâșcu, fac pișmáne, •mităñusescu, •pișmănipescu,** **•văñusescu, tunisescu** (and tuñi-, tunu-); (to feel remorse) **mi măcă săráchea** → QUALMS, REMORSE

REPENTANCE s. **tunusíre, tuñi-, tăñi-, mităñusíre, pișmănip-**

REPENTANT

síre, canóne, canónă

REPENTANT adj. pișmănișsít → PENITENT

REPINE vb. (to lament, to mourn) ▶buțescu, miryiuluxéscu, ▶plângu, ▶părăpuñisescu

REPLETE adj. bôlcu, -lcă, -lți, -lțe; (m) plin, m pl -ñ

REPLETION s. (usu. of food) sat, sătru, săturáre, suturáre, sătuleáṭă; (affluence) birichéte

REPLY s. apândise → ANSWER

REPLY vb. l-u tórnă; F: torru || BATSARIA 102: tórnă zbórlu

REPORT s. (account) tăcráre, tăcríre; (of a gun) plăscăníre, plâscăñáme, tuficheáuă, tufichileáuă

REPORT vb. (to present oneself) cupăsescu; in order to ~ to the palace s-cupăseáscă până la páláte; (to make a charge of misconduct against) ▶plângu; (to make known) dau tu šteáre

REPOSE s. arăpás → REST, SILENCE

REPREHENSIVE adj. ftixít

REPRESENT vb. ▶părăstăsescu, părăstisescu

REPRESENTATIVE s. (agent) vichíle m, vichílu m

REPRESS vb. (anger, a cough, a smile) ▶cúrmu, ▶tân; fac azápe

REPRESSION s. curmáre, (a) zápe

REPRIEVE vb. (to give temporary relief to) dau oáră

REPRIMAND s. zăvráche → SCOLDING

REPRIMAND vb. trag únă zăvráche, dau un zbárdhu; (to chide) ▶anăcréscu, ▶yumărsescu, ▶para-lau || DIARO 231: giúdic; bag dinăpói

REPROACH s. || F: romuză, HRISTU 69 (cf. Alb. romúz 'pointes, allusion, insinuation, sous-entendu,' COCONA 447)

REPROACH vb. ▶cătiyursescu, ▶ncucutédz

REPROBATE s. cătúnă

REPRODUCTION s. (of animals) dămăzlâche, dumu-

REPROOF s. zăvráche → SCOLDING

REPROVE vb. → REPROACH

REPUDIATE vb. arnisescu → DENY

REPUGNANCE s. lăíle

REPUGNANT adj. ODIOS

REPULSION s. yunós → DISGUST

REPULSIVE adj cătráne invar. This is ~ to me Cătráne ñ-si páre

REPURCHASE s. căpitäníle, xayuráuă, ayuráuă

REPUTABLE

REPUTABLE adj. cu anămúze

REPUTE s. ihtibáre, númer

REPUTATION s. númer

REPUTED adj. cu anúmă, alvdát, avdzât

REQUEST s. dimândáre, dimândátă, dimândăciúne; at ~ pi dimândát; also: arigé, căftáre, pălăcăríe, părăcălím, pricădeáre, timbíhe, timbíe, t̄ireáre, t̄eárire, zítimă

REQUEST vb. vcáftu, dimândédz || Codex Dim. only: t̄er, CAPIDAN
153

REQUIEM s. (after 40 days) sărindár, sărăndáre

REQUIRE vb. vcáftu; Fried chestnuts ~ wine Căstâñle frípte căftă yin (i.e., they are good with wine)

REQUISITION s. angăríe

RESCUE s. (a)scăpáre

RESCUE vb. (a)scáp

RESEMBLANCE s. adúcă → SIMILARITY

RESEMBLE vb. v(a)undzéscu, vuidiséscu, adúc pri, ñ-u adúc pri; He ~ed a bear more than a man Ma múltu pri úrsă și-u aduțeá ca di pri om || He ~ed his father L-aundzeá a tátă-sui, BASME 488

RESENT vb. ñi-ngreácă, l̄-tân cáche

RESENTMENT s. cărtíre, cărteáre

RESERVATION s. (out of shame, fear, suspicion) ticlífe

RESERVE s. mil. (not full-time soldier) ridífe

RESERVE vb. urséscu; also: numătéscu, prăxéscu; He ~s me the worse fate ñ-prăxeáste cáma láia

RESERVED adj. (of people) ascúmtu, m pl -mțâ, f pl -mte; tăcút

RESERVOIR s. (for water) || stérnă, BASME 414

RESIDE vb. armân, şed, bănedz

RESIDENCE s. (domicile) ~ cásă

RESIDUE s. săbúră, săvúră; armăsătúră, réstu; (~ of melted butter) dráică

RESIGNATION s. (deliberate renouncement) parétise

RESIGN ALL HOPES vb. ñ-lau curátile; 2 sg imper. S-ťă l̄ai curátile! or Lá-ť curátile! → GIVE UP HOPING

RESIGNED adj. (one who has given up) arăvdătór, toáre

RESIN s. rițínă, arușínă, G: arucínă

RESIST vb. (to stand, to endure) varávdu; (to oppose, to obstruct) fac cărșilâche, cărșilătiséscu; (to make a stand

RESISTANCE

against) dâñ(d)âsescu

RESISTANCE s. (*opposition, unwillingness*) cărşilâche; strică-toare → PUT UP ~

RESOLUTE adj. apufăsít, dâldâsít, ligát → FIRM

RESOLVE s. → MAKE A ~ TO DO SMTH.

RESOLVED adj. → RESOLUTE

RESONANCE s. arăsunáre, arusunáre, avdzâtă

RESORT TO SLYNESS vb. (*to use psychology on smb.*) bag pi plan, Iau cu aplánlu

RESOUND vb. arăsún, arusún, văhuhutéscu; **the valleys and the hills are ~ing** văluri, pláiuri huhutéscu; (*of a rifle*) plăscă-néscu; (*of bells*) vbat

RESOUNDING adj. asunătór, -oáre; (*a kiss, a slap, a pie with crust, etc.*) cărtânós, -oásă; a ~ **slap** nă bătă cărtânoásă

RESOURCEFUL adj. **The boy is ~** (*has an inventive mind*) âl' Ia caplu a ficiorlui, DIARO 174

RESPECT s. (*esteem*) htibáre, treácă; **to be held in ~** am htibáre

RESPECT vb. vtiñisescu || DIARO 390: câtândisescu; **I have a good (respectful) daughter-in-law:** Am nórâ búnâ, nu-ñ dzâti fă-ti m-ncló, DIARO 247

RESPECTABLE adj. tiñisít

RESPECTED adj. tiñisít; ca núnlu la númtă (*lit. 'like the best man at a wedding'*)

RESPIRATION s. (*breathing*) anásă, sulúche

RESPITE s. aryie, oáră, ripás, lişuráre

RESPLENDENT adj. (*as of a beautiful woman*) grindinát

RESPOND vb. → ANSWER

RESPONSE s. → ANSWER

RESPONSIBILITY: → TAKE ALL ~

RESPONSIBLE adj. (*reliable*) di bésă; aştirnút

REST s. (*a)răpás, (*a)răpásáre, ripás, rupás, (*a)riháte, arihă-tipsíre, discurmáre, dispustusíre; (*of sheep resting on hot afternoons*) amirizáre*) || HRISTU 30: zdicurmari (*sic*)**

REST vb. varăpás, aripás, arupás, (*a)răpásédz, (*a)răpásescu, rupusédz, mi discúrmu, vdispustusescu, vdisvursescu, dizvursescu, vapănghisescu; (*to calm down*) varihătipscu, arăhătipscu; (*to stop, to halt*) mi stăpuéscu; **The ark ~ed upon the mountain of Ararat** Cáticlu si stăpuí tru lóclu tîi s-clámă Ararát; (*to rely***

RESTED

for support) vacúmtin, vapún, varádzim, arádzám; (of people, after lunch) prándzăscu; (of sheep) amirídz, aňirídz || HRISTU 19: mizdicurmu

RESTED adj. (ant. TIRED) šidzút

REST ROOM s. hríe → TOILET

RESTING PLACE s. mas; (of sheep) (a)mírídz

RESTIVE adj. naprán, G: ciórník

RESTLESS adj. (fidgety) ni-mpáde, pirídhrum

RESTORE vb. (to return) dau nápói; (of health) nturturédz → RECOVER; (to rejuvenate) scot peáne || PC: (to put back into use) bag nápói

RESTORED adj. med. and fig. (recovered) mprustát, ngiulnát, turnát

RESTRAIN vb. včán; to ~ one's astonishment ní-čán apuría; că-pistruéscu; to ~ oneself vpreadún, apreaddún; ~ yourself! Apreadúnă-te! → BRIDLE

RESTRAINED adj. aštirnút, stăpuít

RESTRAINT s. (moderation) usúle, stăpuíre

RESTRICTION s. apreaadunáre, aptraadunătúră, piriorizmó →IMITATION

RESULT s. catórthose || MERCA 19: (beneficial effect, fruit) siliméti f; PC: i(n)šítă

RESULT vb. ies, es, aor. i(n)šíi or i(n)šái, part. i(n)šít or i(n)šát

RESUME vb. (as a conversation) anăfirséscu

RESURGE vb. vscol

RESURGENCE s. sculáre

RESURRECT vb. (a)năstăséscu, nyiédz, anyédz, anghédz; ámbänédz (DDA: 688, bookish word)

RESURRECTED adj. (a)năstăsít, anyeát, angheát

RESURRECTION s. anástase, năstăsíre, angheáre, anyeáre, anyiáre; They went to the ~ mass S-dúsiră la Anástasi

RETAIL vb. (to sell) víndu

RETAIN vb. (to keep, to hold) čán; (to hire) ľau; (to keep in mind) bag tu cufíťă

RETALIATE vb. → REVENGE

RETALIATION s. plátă, turnătúră

RETARD vb. (to delay, to slow) všintéscu, včán, vstăpuéscu

RETARDATION

- RETARDATION** s. šintíre
- RETARDED** adj. ~ nitót, f -toátă, m pl -tót, f pl -toáte
- RETCH** vb. (to try to vomit) bruzgăéscu
- RETICENT** adj. tăcút; ascúmtu, -mtă, -mți, -mte
- RETINUE** s. táifă, tăcâme, tava(m)bíe || CUNIA 294: ciumbuléche
- RETIRE** vb. vapún
- RETIRING** adj. → SHY, HUMBLE
- RETRACT** vb. (take back, as a promise) ñ-íau zbórlu
- RETREAT** s. năpuíre, opistohórise, pistuhórise
- RETREAT** vb. mi frângu năpói, mi trag năpói, vănuéscu; (to ~ into one's den, hole, of animals) vnguvédz → BACK UP
- RETRENCH** vb. văscurtédz → SHORTEN
- RETRENCHMENT** s. mil. tábye
- RETRIAL** s. prigiudicátă → MAKE A ~
- RETRIBUTION** s. plátă
- RETURN** s. turnáre, turnátă, turnátúră, năpuíre
- RETURN** vb. vtórnă, vănuéscu, yin năpói || CUVATA 4: I returned home Mi turnái acásă
- REVAMP** vb. priadár [pri•a•], mirimitéscu, mirimitiséscu
- REVEAL** vb. vdiscoápir, vdizväléscu; (to divulge) dau pri toácă
- REVEL** s. (wild party, celebration) băiráme
- REVEL** vb. u-fác uzungióva
- REVELER** s. || STERE 30: giumboşlı
- REVENGE** s. áhte, arăzgán, arăzgänáre; săndze (lit. 'blood'); out of ~ trå pícă
- REVENGE** vb. → AVENGE; (to be followed by the idea of taking revenge) mi avínă săndzile
- REVENGEFUL** adj. irišárcu, -rcă, -rți, -rte
- REVENUE** s. (a)iráte
- REVENUE OFFICE** s. muhtärlíche
- REVERE** vb. tiñiséscu
- REVERSAL** s. disfáre, disfátire
- REVERSE** vb. vtórnă, varăstórnă, alăstórnă, arustórnă
- REVERSED** adj. (upside-down, topsy-turvy) darmadán
- REVILE** vb. (to vituperate) → ABUSE
- REVIVE** vb. (to become flourishing again) scot peána; (to come back to life) vncucutédz
- REVOLT** s. mintireáje

REVOLUTION

REVOLUTION s. panástase

REVOLUTIONER s. cumitagí

REVOLVE vb. (to spin) ▶vanvărtéscu

REVOLVER s. altípatlar → HANDGUN

REWARD s. mândilă, mujdé, mujdée, muštináre; (*repurchase, redemption*) (a) xayuráuă; (*benefit, satisfaction*) scuteáre

REWARD vb. măštinédz, muštinédz, discúmpăr

REWARDING adj. Is this ~? Ári scuteáre? (lit. 'Does it have profit?')

RHEUMY-EYED adj. tălpós, -oásă

RHUBARB s. bot. răvénti

RIB s. coástă, dim. custícă

RIB vb. (to tease, to make fun of) → RIDICULE

RIBALD adj. dișuțât

RIBBON s. curdheáuă, curdhélă, dim. curdheláche; ciupáre; **Amc:** (a ~ used to adorn the fez of the bride and groom) lipiscánă

RICE s. uríz, aríz

RICH adj. avút; also: árhundu, m pl -ndzâ; arhundă, (m) bugát, bucát, cáldu, m pl -ldzâ, f pl -lde; greu, f greáuă, m pl grei, f pl greále; nicuchír, prucupsít, tınghín, zinghín; **very** ~ pri-a-vút, avút arúptu; greu nicuchír (lit. 'heavy master'); u-ári gă-lína ațeá láia sănătoásă (lit. 'his black hen is healthy,' i.e. his purse is full); **He is ~** Ári clág (lit. 'He has yeast'), Ari seu (lit. 'He has fat'), Ari midúuă (lit. 'He has brains'); U-ári coáda groásă (lit. 'His tail is thick') → BECOME ~, MAKE ~ || **Cru:** ambugát, GOLAB 198; **Kok**, **Smx**, **Vil**, etc. plusiu, B-ARCH 395

RICHES s. aveáre, máltă

RICK s. (as of hay) cópă, căpítă, cupítă || **Gsus:** cuculíş, CL 42; **Prv:** cúpâ, CL 44

RICKETY adj. (shaky, unsound) hárval → RAMSHACKLE

RID vb. ascáp (di), ▶discárcu (di)

RIDDLE s. angucitoáre, anglícitoáre, cucitoáre, tıñitúră; **Guess my** ~ Angucít angucitoárea a meá || **Gra**, **Pros**, etc. éniyma, B-ARCH 481

RIDDLE s. (coarse sieve) tır, dirmóñiu

RIDE vb. trec, mi duc (pri or cu), ímnu (pri or cu), ▶priímnu (pri or cu); **to ~ one's high horse** ímnu daí, li ngros hăbările, ▶ncucutédz, trag báză máre

RIDER

RIDER s. cavalară, sufari, suvarí

RIDGE s. (mountain) areáhă, réhă, crástă, schinărát di munte

RIDICULE s. măscălidhă, măscără, péză, rizile, šúpir; (a laughing-stock) măscâroánea a lúmiliei

RIDICULE vb. varâd di, buisescu, pizuéscu, mpizuéscu (and mbi-), măscâriipsescu; molu tu noauădzăti noáuă di buéi (lit. 'to dip smb. into ninety-nine paints'), rizil(ips)escu, schin, šúpär, šupárédz, šúpir, šupirédz, šupurédz; They began to ~ him Acătară s lu šúpäră; to be a target/subject of ~ hiu tu šúpur || n-bat péză (di), BASME 73; ALR 1634: fac háze (di)

RIDICULED adj. pizuít, mbizuít

RIDICULOUS adj. → MAKE ONESELF ~

RIDING s. ampăturáre, âmpăturáre, âmpătuláre

RIDING adj. (of horses and mules) binéche, pl binéechi

RIDING WHIP s. vúrdhal

RIFLE s. tuféche, tféche; also: carabínă, carofílă, carupílă, dugră, gră, martínă, sináuer, şisáne; iron. leánga; (metaphorically) dailánă (lit. 'gorgeous') || HRISTU 64: dufechi

RIFLE vb. (to ransack and steal) guzgunipsescu

RIFT s. crăpătúră, cripătúră

RIG vb. (of prices) scunchescu, scunghéscu, artiriséscu, artirsescu, atărdisescu; They ~ed the price of grain yípturile li-artirsírá

RIGGED (OUT) adj. (equipped, decked out) tăcmálát

RIGHT s. Str: ndréptu → PUT ONESELF TO ~S

RIGHT adj. ndréptu || BATSARIA 57: You are ~ Ndréptu greásti

RIGHT adv. (exactly, precisely) análtu; ~ now úti tóra; méti, mídhí; únăsună; ~ after únăsună dúpă; to the ~ (a)ndreápta, nan-dreápta, năndreápta (ant. astânga, nastânga); ~ away cât cáma tr-oáră; N: ayiú; ta-úna; ni únă ni áltă; ~ round varlíga di var-líga → ALL ~, BE ~, DEEM IT ~ TO

RIGHT-HAND s. andreápta; on the ~ side adv. andreápta

RIGHT-HANDED s., adj. driptáciu, ndriptáciu (ant. stângáciu)

RIGHTEOUS adj. 3 sg: ímnă cu zíya n brân (lit. 'walks with a scale at his belt,' i.e. is always ready to impart justice)

RIGHTEOUSNESS s. driptáte, driptátică

RIGHTFUL adj. andréptu, f -eáptă, m pl -éptâ, f pl -eápte

RIGHTLY adv. andréptu

RIGHTWARDS

RIGHTWARDS adv. → RIGHT

RIGID adj. (*harsh, stern*) ni-apuadús, ni-apudús; (*stiff, as of a frozen body or limb*) cótâ, córcan

RIGOR s. ascuráme

RIGOROUS adj. sértic; stres, -eásă, streši, -eáse

RILE vb. vguštirédz → VEX

RILL s. víe, avláchiu

RIM s. márdzină, márdzine; (*as the hem of a skirt*) yirlándă

RIME s. brúmă → HOARFROST

RIND s. coáje, coáră, flúdhă → HUSK, HULL, SHELL

RING s. (a)nél; **engagement** ~ arăvóne, arvoánă; (*at the end of a chain or rope*) cárcheálă, cárcheáuă, cárchél'u; vărăgúce, vărăgúciu, vărăgút; (*circle*) térciu || HRISTU 9: **a golden** ~ un nel di flurii → PUT ON THE RING

RING vb. (a)sún; (*of bells*) vbat; **to- the peal** dau cămbána; **to ~ the bells** cămbänédz

RING-BOLT s. (*of a steelyard*) sérghe

RINGDOVE s. gugúce → STOCK-DOVE

RINGING s. (*as of the bells of a church*) băteáre

RINGLEADER s. cap, cápíe, tăpár

RINGLET s. nel, dim. nilúş

RINSE vb. clătéscu, clucutéscu (*tu ápă*), culcutéscu, trec tu ápă, vnyiurédz

RIOT s. sculáre

RIOT vb. v(a)scól

RIP vb. vdisíc, crep

RIP OFF vb. vancálțu, árdu, biléscu

RIP UP vb. arúp → TEAR

RIPE adj. cóptu, coáptă, cónptâ, coápte; agiúmtu or agiúmsu; asít, mătúr; (*overripe, as of pears*) juľu, para-agiúmtu

RIPEN vb. vcoc, vagúngu, vaséscu, vfac || ALIA 39: 3 sg: s-coáti, s-fáti, s-adáră, scoáti, agiúndze, adzúndze, căréște, adúnă, z mătură

RIPENING s. coátire, cuțeáre, agiúndzire, agiundzeáre

RIPPING OFF s. (*as a crust of bread*) dizguláre, disgulíre; (*of skin and fig.*) bilíre

RIP-OFF s. (*robbery*) bilíre

RISE s. (*as of the sun*) apreásă, preásă; arsáríre, ansáríre;

RISE

(*the act of rising; ascent*) sculáre, sculátă; (*of prices*) scun-chíre

RISE vb. (*of stars*) arsár, dau, ies, ▶zvom; (*as of prices, of boiling milk, etc.*) ▶alín; (*to get up*) ▶mbróstu, ▶scol; **to ~ with the lark** (*to get up early*) ▶scol cu noáptea n cap; (*to take up arms*) ▶scol cap; (*of seeds and buds*) arásár, arsár, alsár, ansár; (*to originate, as of rivers*) ▶vom; **to ~ up and flow forth** azvrăscu; (*to ~ from the dead*) anghédz, ghiéz; **Christ has risen!** Hristólu anyé! **to ~ in rebellion** ▶scol panástase, u scol pandéra || CUVATA 29: (*to stand up*) mi mut āmpróstu; DIARO 311: **the dough has risen** aloátlu viní (*or criscú*)

RISING s. sculáre

RISK s. cíndhin, períclu, pérícul; **at a ~ tu tíhe**

RISK vb. dăldăsescu, dăldisescu, dăvrănsescu; **I'll ~ it!** ~ To tíhe!

RISKY adj. (*a job, a disease*) greu, greáuă, grei, greále

RITE s. (*division of Christian church*) thrischie

RIVAL vb. ▶sinirsescu

RIVALRY: *in eager ~ ~ cari di cari; ntriťeáre*

RIVER s. arâu → RIVULET || ALIA 23: rău, rreu, reu máre, ru, arú, arúu, arúuă, aréchi [a•rék'], vále

RIVERBANK s. mal, mázdă

RIVERBED s. || *Prv, SJos:* putămíe, CL 260

RIVERSIDE s. mal

RIVET vb. ▶ncărfusescu; **to ~ one's eyes on** mi si alăchéscu óc'lil' (di)

RIVETED adj. (*of eyes*) pirunsít

RIVULET s. (*small stream*) víe, avláchiu, puvóňu || *Cot, Fal, Kok, Paleoh:* vále; *Clis, Mal:* váli, *Cot:* valícă; *Cern, Flam:* váli ňíică; *Grăm, Nij, Rod, Trn:* rău; *Src:* râu; *Grbț, Prv:* arâu; *Gra:* reu; *Căl:* ňíică aréchi; *Ses:* trap, *Vot:* trap, *Pur:* trápu; *Lep:* ápă, B-ARCH 22

ROACH s. ichth. plătică; **as sound as a ~** sănătos ca grij di dzádă || sănătós hier, BASME 420

ROAD s. cále, pl căluri, *F:* căl'; *N:* drum; **the large ~** cálea máre; **the small ~** cálea ňíică || VELO 41: drum

ROAM (ABOUT, AROUND) vb. dau tărcoále, ímnu, hălăndăréscu; **You are ~ing about like a madcap** ímñi ca un dabóla

ROAMER

ROAMER s. gulimán

ROAR s. (as of a river) (a)urláre, lávă

ROAR vb. ▶(a)úrlu; to ~ with laughter ▶căhtéscu, ▶păhăéscu

ROAST MEAT s. friptúră, friptál', chibápe, psitó, suylimă, G: civrimé

ROB vb. ayízmu, varáp, biléscu, dispólu, guléscu, guliši-nédz, mut, zmúlgu; Thieves ~ed us Nă bilíră fúrill'i

ROB ONE'S BELLY vb. || CUVATA 2: ñ-lu círmu di gúră

ROBBED adj. ayizmát

ROBBER s. haramíu, G: furcudár

ROBUST adj. vârtós, -oásă → STRONG

ROCK s. șcămbă || TULLIU 58: bígă; Cru: bărtíre, GOLAB 207; bizbí-le, GOLAB 208; Gop: cárpa, GOLAB 224; Alb: šómbură, BASME 708 → STONE

ROCK vb. ▶leágăñ, mi dau cúñea, mi dau pi lişór, ▶drâmbălséscu

ROCKER: to be off one's ~ vb. ▶zurluséscu

ROCKY adj. chitrós, -oásă; ~ area hălítă

ROCKING s. drâmbălsíre

ROD s. veárgă; also: míşchi, prácică, purteácă, purtécă, şu-părteácă, şupurtécă, şulévcă, şúfră, víťă; (in a loom) virdzeá-uă; to have a.-~ in pickle for smb. (to bear smb. a grudge) l'-duc zăte, l'-u coc, âl' pórtu múltă seáte, l'i pórtu un crínte, l'-tân cáche, l'-tân pícă

ROE s. (fish eggs stirred and salted) târâmă

ROE DEER s. căprioáră, sútă, zărcádhă, zărcângé, zârcângé || Av: dhărcádâ, CL 44

ROEBUCK s. căpriór

ROGATION WEEK s. (before Ascension Day) siptămâna álbă

ROGUE s. bătăhcí, zgrumát

ROGUERY s. ceapcânlâche → KNAVERY

ROIL vb. cutúrbur, cutrúbur; (to vex) ▶guştirédz

ROLL s. (as of paper, or fabric) top, trâmbă, viláre; (small loaf of bread) simítă, simíte; (of coins) grup → MAKE A ~

ROLL vb. (to wallow) ▶anduchiléscu, ▶vantăvăléscu, ntăvăléscu, cutăvăléscu, cutuvuléscu, cutuvléscu; turculéscu; They found him rolling on the ground Lu-afláră turculít ân páde; (to form into a ~) trumbuéscu; (to spin, to ~ down) ▶varucutéscu, arcutéscu; to ~ over ▶chilindéscu, ghilindéscu; (as of the warp on the cylinder

ROLL

of a loom) nvólbu, mvulbédz; to ~ in (to have in abundance or in excess) anót; **He was ~ing in sweat** Anutá tu sudóri; ~ head over heels ▶turculéscu; to ~ into a ball or to ~ oneself up ▶fac culác; to ~ out pasta tíndu péturi; to ~ the dough mpétur || (as a ball of paper) **Peş:** adár găgiumól, găgiumuléscu, CL 45

ROLL UP vb. (of one's sleeves) ▶(a) scumbuséscu, născumbuséscu

ROLLED adj. (as ~ in flour, in sugar, etc.) antăvălit

ROLLER s. (used with a rolling board) || ALR 1054: ştálă

ROLICK vb. (to move or behave in a carefree joyous manner)
vzburdălipséscu

ROLLING s. anduchilíre, antăvălíre, arucutíre, ghilindíre, trumbuíre, turculíre

ROLLING BOARD s. cărpitór (and cár-), călpitór, cripitór, cár-pitoáre, crâpitoáre

ROLLING DOWN s. arócut, arucutáre, arcutáre

ROLLING IN WEALTH adj. avút arúptu; priavút → RICH

ROLLING PIN s. şuţálă, ştálă

ROLY-POLY adj. (being short and pudgy) dúrdu, grăsic, grozdavén

ROMAN CATHOLIC adj. (usu. of Albanians) Látin, m pl Látiň

ROMANIA s. || **Cru:** Rumănie, COLAB 246; Armănia, CUVATA 21

ROMANIAN s., adj. vlăhút, vlăhutéscu; (the ~ language) límba a vlăhútilor, límba vlăhuteáscă, vluhuteáscă || (Dacoromanian) iron. culeášu ('polenta'), CarA 276

ROMP vb. (to frisk about) trub → FROLIC

ROOF s. acupirâmíndu, citié, **Nev:** cupiríş; to lift the ~ (to make a row) fac ghiurultíe || **Prv:** țitíe, **An:** stéii, **Gard,** **Lep,** **Src:** schipíe, B-ARCH 407; (protective cover) aplicâtoári, DIARO 62

ROOF s. anat. ~ of the mouth || **Peş:** cafcalea, CL 40

ROOF vb. ▶anvăléscu, amvăléscu

ROOFTOP s. → ROOF

ROOK s. orn. gáie, cioáră

ROOK vb. plánéscu → CHEAT, TRICK

ROOKIE s. (recruit) ridíf

ROOM s. (place) loc; (chamber) udă, **N:** ódă, udáie; dim. udíc, udíce, udíciu, udáiťă; also: ambínă, cámară; (winter ~, usu. with stove or fireplace) mândzát || (the warm ~, the ~ with a stove) sóbâ, DIARO 417

ROOMY adj. lărguriú; ncăpătór, -oáre; vlíhur

ROOST

ROOST vb. (of birds) **vapún**

ROOSTER s. cucót, cócut; dim. cucuțăl; also: bindiríc, bindér-cu; **Băi:** cântâtorás, cândăturás, cântândărás || **Gsus:** căcót, **Pls:** căcót, cl 40

ROOT s. (a)rădătină (and arădhă-), aridițină; **G:** zărătină; arăzgănă → **TAKE ROOT** || **Cru:** arădăcínă, GOLAB 201; **G:** dărătină, dărtină; zărătină; **F:** rădzătină; **P:** dhărătină, dhărtină, etc., SarD 85

ROOT vb. **vărm**, (a)râm; Hard soil cannot be ~ed easily Loc sănătós nu si-arâmă; **to ~ out** **vzmúlgu**; **to ~ up** scot dit rădătină

ROOTED adj. (deep-rooted) aruzusít

ROPE s. fúne; also: cúrmu, fórtumă, pălămár, sigíme, şigíme, trušína

ROPE-DANCER s. pihliván

ROSARY s. (string of beads) ori f pl; cumbulóye, cumbulóie

ROSE s. trandáfilă, trandáflă, trandafilăuă, rújă

ROSEATE adj. trandafiliu → **ROSY**

ROSE-BUSH s. trandafír, trandafiléu m

ROSEMARY s. bot. rosmarin, rismärină

ROSE-WATER s. ghiuleápe, ghiúlsu

ROSIN s. măstíhe

ROSTER s. (register) băzmâtă

ROSY adj. giuleabíu; pembé invar., trandafiliu, -filát, - fliş; (blooming, as of a healthy girl) arúmin, -nă, -ñ, -ne

ROT s. putrigânu, putridzânu, putridzâe; also: ciurúche, ciuru-clâche, trâhlă, smac

ROT vb. putridzăscu, ciurutipséscu; (of eggs, etc.) cluvyisés-cu || CUNIA 150: prutidzăscu

ROTATE vb. **vărvărtéscu**, **varucutéscu**

ROTTEN adj. pútrid, prútid, prúdit, putridzât, pâtârdzât; (of food) aludzât; (of a nut) šúpliv, m pl -pliyă, f pl -plive; šuplivós; (of eggs) clúvyiu; ~ stuff (of wood, leaves) trâhlă

ROTUND adj. → **PLUMP**

ROUÉ s. → **RAKE**

ROUGE s. (cosmetic) buiáuă, arušeáťă, fcheasídhe, ucnă

ROUGED adj. rušátă f

ROUGH adj. (of ground) frămtu; (of the sea) turburát; (of leather, etc.) áscur, ascurát; ~ ground s. rivéne || **Cru:** (wild)

ROUGHCAST

áyru, GOLAB 196

ROUGHCAST s. (*for coating a wall*) măltáre, párget

ROUGHCAST vb. văspusescu

ROUGHCASTING s. lăspusire

ROUGH-HEW vb. văpilichisescu, pilichixescu

ROUGH-HEWING s. pilichisire, pilichixire

ROUGHHOUSE s. ceamaúnă, câvgă, scandál, şimătă

ROUGHHOUSE vb. fac şimătă

ROUND adj. (*as of smb.'s face or eyes*) arucutós, nvărgós, nvrăgós, nvărligós; **with a ~ face** nvărgós tu făță; (*as of eyes*) mărdzilát; (*as of a coin*) gurgulítós, gurgulútós, strónghil; **to become ~** văgurgulitédz, văngurgulédz

ROUND ABOUT adv. di-avărliga, tărcălu di-avărliga, varliga di varliga

ROUND UP vb. (*as of sheep*) || **Cru:** adún, GOLAB 195

ROUNDING s. ngurguláre

ROUNDISS adj. gurgulát, ngurgulát, gurgulútós, -toásă → ROUND

ROUNDLY adv. (*bluntly*) cu țupáta

ROUSE vb. (*to wake*) vădișteptu; (*to incite*) azmúť

ROUT s. (*mob*) surie; (*disturbance*) mintire, mintitúră, mintireáťă

ROUT vb. văúrlu, văvín, agunescu, ayunescu || **PC:** scot nafoără

ROVE vb. ímnu, hălăndăréscu

ROW s. (*quarrel, disturbance*) ghiurultie, tăvătúră → **MAKE A ~** || **to have a ~ with smb.** mi adár mălăuă, DIARO 230

ROW s. (*line*) arádhă, báir, chindinár; **the ~ of tall poplars** arădhăríchea a plúchilor análtă; (*a ~ of flowers, etc. in a garden*) pat || sărauă, HRISTU 100: **three weeks in a ~** trei stămăni sărau

ROW vb. → QUARREL, WRANGLE

ROWDY adj. (d)zardzára, m pl (d)zar(d)záreañ → BOISTEROUS

ROYAL adj. (a)mi(ră)réscu, -eáscă; văsilchéscu, -eáscă

ROYALLY adv. văsilcheáste

RUB vb. văfrec; **to ~ out văstérgu;** **to ~ one's skin off văjulés-** cu, văzgrâm

RUBBER BOOT s. lástic, lástică, lástih

RUBBING s. fricáre, fricătúră

RUBBISH s. viclítúră || ciurúchi, DIARO 259

RUBLE

RUBLE s. rúblă

RUBY s. rubín, rubíne

RUCKUS s. mintireáťă → ROW

RUDDER s. dumée, duméne, timóne

RUDDY adj. (of cheeks, of apples, of a chicken in an oven) ruminít; to become ~ ▶ruminéscu

RUDE adj. ni-ciuplít; also: áscur, dângă, ni-adărát, ni-adurát, ni-duchít, ni-prăxít, ni-pulitipsít, păduríš; schizáre, zdángan; 3 sg: u áre groásă cheálea (lit. 'his/her skin is thick'); (~ language) jupânéscu; (insolent) fíťă f || **Pes**: distórsu, CL 44

RUDENESS s. huryeátă, nadanlâche; (rude words) zboáră di nadanlâche

RUE THE DAY vb. (to regret) mi tuñiséscu, mi tunu-

RUFFIAN adj. áyru, áscur

RUFFLE vb. (to irritate smb.) l'-mâc uréclile (lit. 'to eat smb.'s ears')

RUFFLED adj. (of smb.'s hair) cearpér, geamálă, zbârlít

RUG s. chilím, chilíme, chilúme, dim. chilimícă; also: béliťă, bíliťă, cérgă, óplă, pârcoávă, sázmă, sigiadé, sigiadée || (long narrow rugs, usu. to cover benches, coll.) mindirlâchi; (small ~ chilimúci [k'i•li•mú•či]), DIARO 303

RUGGED adj. (rough, uneven, as of nuts) cúncav, m pl -cayă, f pl -cave; costenlív (DDA 406); (turbulent) ghiurultagí; (robust, sturdy) trupós, zdúmban

RUGOSITY s. zgáibă

RUIN s. aspárdire, aspărdzeáre, dirín, hărapă, murísce, úr-vală; (loss, destruction, death) chiríre, chireáre, chirdăciúne; fig. tíhtă; A bad mother-in-law is her daughter-in-law's ~ Soácrar aráuă eáste tíhta a nórălei

RUIN vb. ▶aspárgu, dărâm, ▶disvóc, lupuséscu, sutrupséscu to ~ oneself mi ihtiséscu; (to start going wrong) lău di híma (lit. 'to take it downward')

RUINATION s. arăvuíre, nilsíre, ruzuíre

RUINED adj. fríptu, -ptă, -ptâ, -pte; nilsít, părtădít; (as at cards) afulít → BE ~ FINANCIALLY

RULE s. (the usual way of doing things) aréu, arádhă, dat, dátă

RULE vb. dumnéscu, ▶urséscu; Who is ruling this place? Cari 1-urseáște lăclu aéstă? → REIGN

RULER

RULER s. (*as for guiding a pen in drawing lines*) hárac, hăráche, ríglă

RUMBLE s. văzúră, vróndu; (*as of approaching horses*) (a)róput; (*as of one's bowels*) gurgulidzáre, gurlidzáre

RUMBLE vb. aúrlu; (*as of a mill*) văzéscu, växéscu (*as of a river*) gúrgur, gurgurédz, gurlédz; **my bowels** ~ ñ-gurleádză mătăle (di foáme); ñ-aúrlă luchi tu pântică (lit. 'wolves are hawling in my belly'; (*of canons*) bumbunédz

RUMBLING s. aurláre, gúrgur, gurgulíre, gurgulidzáre, văzíre

RUMINATE vb. (*to chew the cud*) ▶(a)roámig → CHEW

RUMMAGE s. căftáre, ciršíre, (a)sgurñíre, (a)zgurñíre, guzgnipsíre

RUMMAGE vb. gurñédz, gruñédz, gruñéscu, zgurñédz, (a)zgurñéscu, guzgunipséscu, născăréscu; **They ~ in other people's pockets and purses** Născăréscu géchile și púndzile-a alántór

RUMMAGED: ~ from top to bottom (*as by thieves*) născărsít

RUMMAGER s. zgurñáric, (a)sgruñáric

RUMOR s. zbor, glas; **it is rumored that** inşí zbórlu (că) || DIARO 252: cûrâ un zbor (táha)

RUMP s. **anat. N:** noáce; (~ of a horse; fig. of a mountain) căpúle f, căpúlu n

RUMPLE vb. (*of clothes, etc.*) ▶ciumuléscu → WRINKLE

RUMPUS s. ntirtáre → QUARREL

RUN s. alágă, alágáre, fudzíre, fugáre, vdzíre, fúzmă, vánțu; (*brook*) víe; (*series*) báir, arádhă; (*the usual kind of*) turlíe; (*the regular course or route*) cále; (*enclosure for animals*) ćárcu → **BREAK INTO A ~, TAKE A ~** || **Cru:** alágáre, GOLAB 197

RUN vb. ▶(a)fug, alág, adälág, dau alága;; **Let's ~ away!** S-fudzím! or S-nă fudzím! I gave you legs to ~ Míne vă ded cicioáre tra si adälágát; (*as a mill*) trag; (*exhortations:*) Spet! Spirtu-ít-le! Plătăurile! Dať fúga! ~ as hard as one can lick fug di nu mi ved, fug di mi frângu, fug ca tórnic or fug ca (a)ndórníc || fug di mâc lóclu (lit. 'to run as if eating the earth'), BASME 462; fug a niórihta, BASME 374

RUN ABOUT vb. (*to gad about, to travel*) cutríyir

RUN AWAY vb. ▶fug → BOLT || (*to ~ for good*) ñ-lău pérlu de-acló, BASME 4

RUN DOWN vb. (*to disparage*) săhunéscu; (*to overtake*) agiúngu;

RUN

▼ apróchiu

RUN DRY vb. sec, (a)străchéscu, stărchéscu; **The river had ~ Arâulu aveá stărchítă**

RUN FOR IT vb. (to sling one's hook) lău cicioárile dinaúmirea

RUN INTO DEBT vb. v̄hriuséscu [hri•u•], hurséscu, v̄burgilipséscu

RUN OFF vb. firiséscu, v̄scad → DIMINISH

RUN SHORT OF SMTH. vb. ñ-eáste lipsítă (di)

RUN THE WRONG HARE vb. u-adár taratóre

RUN THROUGH vb. (as with a sword) străpúngu

RUN THROUGH vb. (as of one's wealth) tuchéscu

RUN UP A FLAG vb. (to stand up against, to rise) u scol pandéra

RUN UP AND DOWN vb. v̄cálcu, cutríyir

RUN WILD vb. mi ayrédz, lău vímtu → FLY INTO A TANTRUM

RUNAROUND s. amânáre, amnáre, sintíre

RUNAWAY s. fúgă

RUN-DOWN adj. (tired) curmát, frâmtu, -mtă, -mțâ, -mte; (in poor repair) → DILAPIDATED

RUNG s. (of a ladder) scalupátimă

RUN-IN s. → QUARREL

RUNLET s. víe, avláchiu

RUNNEL s. → RUNLET

RUNNING AWAY s. (flight) alágă, căpsălsíre, špirtuíre

RUNNING KNOT s. thilíche, thileáuă

RUNNING START s. paramázmă → FLIGHT

RUNNY NOSE s. (a)rémă, bútur, ceáră, guhtíe, rúfă, simáhe, sirmié; vb. ñ-trag nările

RUN-OF-THE-MILL adj. (ordinary, common) paráspur

RUNT s. (an animal unusually small of its kind; a person of small stature) anghiúdhă, ñic(u)zót, şcurtabác, chirchinéc

RUPTURE s. arupeáre, arúpire; med. (hernia) säläghíre

RUPTURE vb. v̄arúp

RUPTURED adj. (with hernia) säläghít

RUSE s. (imposture, trick) arâdeáre

RUSH s. anăpădire, fúzmă, särghíre; **He is a ~ și-eáste hai-hui**

|| **What's the ~? ~ Dzâlile nu intrâră tu sac!** BASME 11

RUSH s. bot. cánă, cucuvíťă || **GSus:** šávăr, CL 261

RUSH adj. arăchít, arichít, aguñisít, ayu-, aghiusít

RUSH

RUSH vb. albănsescu, ▶al'apid, ▶anăpădescu, (a)pitrusescu, (a)putrusescu, (a)plucusescu, ▶arăvuescu, răvăescu, ▶arúc pri, ▶astrág, (a)urñescu (pri), ▶cităsescu, curundédz, dau iurúse (or irúse, irúše), dau năválă, (l'-u) fac fóra, fac yiurúse, fac năvál, ▶himusescu, ▶luftéscu, lúftuescu, ▶nâburuescu, ▶sălăghescu (pri), ▶sărgléscu, sărghescu, ▶vérsu

RUSHLIGHT s. finghíd, finghídh

RUSSET adj. (as of goats: reddish-brown or yellowish-brown) cul

RUSSIA s. || *Cru*: Russié, GOLAB 246; **Russian tea**: ceáe di-Arusié, DIARO 221

RUSSIAN s. Arús

RUST s. (a)rudzínă, (a)zguríe, zgúră

RUST vb. (a)rudzinescu, (a)rudzinédz, ▶zgurghisescu

RUSTIC adj. (country) || PC: huryitéscu

RUSTICALLY adv. huryiteáște

RUSTING s. (a)rudzináre, zgurghisíre

RUSTLE s. (as of leaves) hórhut, múrmur, şurşuráre

RUSTLE vb. (as of leaves) firfirédz, hurhutéscu, juñéscu → MUR-MUR

RUSTLING s. firfiridzáre, hurhutíre

RUSTY adj. (a)rudzinít, -nát, -nós; zgurghisít

RUTHLESS adj. (merciless) ni-ñilós, -oásă

RYE n sicáră; ~ bread sicăreátă; ~ field sicáră or sicăriñe ||

ALIA 69: vríză; *Lep*, *NPrv*, *Src*: sicáli, B-ARCH 69

S

'**S** vb. (is, has) → BE and HAVE

'**S** poss. a, al, a li; (the wife of) ḥal; **Nica's wife** ḥal Níca

SABER s. apálă → SWORD

SABLE s. zool. sămúră, sămúre, samúre; (black color) laiu

SACERDOTAL adj. priftéscu; ~ clothes priftéştile f pl def.

SACK s. sac

SACK vb. (to plunder) fac alimúră; (to dismiss) → FIRE

SACRED adj. ayisít; **their** ~ hands ayisítile-a lor mână

SONGSTER

Sing us a ~! Cântă-nă un hâvă! → MAKE A ~ ABOUT SMTH.

SONGSTER s. cântătór

SONGSTRESS s. cântătoáre

SON-IN-LAW s. dzínire, dzinirác || *Cru:* grambóu, GOLAB 217; *Cern, Flam, Prv, Vot:* grambóu, B-ARCH 469

SONOROUS adj. asunătór, -toáre

SOON adv. ayóñea, anghíu, c(u)rúndu; **Seldom seen, ~ forgotten** ~ Ócلى ţe nu s-ved curúndu si agärşescu; **as ~ as possible** cât cama tr-oáră; **He wrote us to flee as ~ as possible** Nă scriá si-angänäm cât ma tr-oáră cătăua; **As ~ as he returns, call me Áma că va yínă, yrea-ñ;** (after a little while) dúpă niscântă oáră; tră puťan chiró

SOONER adv. cáma tr-oáră

SOOT s. furídzină, fulídzină, búštină, căpñáuă, fum

SOOTH s. → TRUTH

SOOTHE vb. azbún → COMFORT

SOOTHING adj. m/f sg dúlțe, m pl dúlti, f pl dúlțe (DDA 506 sic)

SOOTHSAYER s. mându, prufét,

SOOTHSAYING s. măndié, măndipsíre, prufitipsíre

SOP s. → BRIBE, GRATUITY

SOP vb. molú, aúngu

SORB s. sórbu, súrvu; (*fruit*) súrvă

SORB-APPLE s. crúše

SORCERER s. măyístru, palongheár

SORCERESS s. măndisă, măyístră, palongheáră, stríg(l)ă

SORCERY s. (a)máye, (a)máie

SORDID adj. (a)zvărñár, urât; cacavátră invar. → DIRTY

SORDIDLY adv. troc

SORE s. afurñisíre

SORE adj. ~ 3 sg: ▶doáre (lit. '[it] hurts')

SORREL s. bot. bumbunárică, brumánică, burbunárcă, nánă, néna

SORROW s. angúsă, cripáre → GRIEF

SORROWFUL adj. jilós, -oásă; sclímurós, -oásă

SORRY adj. → BE SORRY || *Cru:* I feel ~ Ñ-yíne arău, GOLAB 201; ~ plight luyuríe streásă, BASME 10 and 52

SORT s. sóie, turlíe; all sorts of beauties mušítéť turlíi-tur-líi

SORT vb. ▶alég, varădhăpséscu

SOMBER

SOMBER, SOMBRE adj. nigurát; also: cérnu, *m pl* -rñi; ámpumurát; mundó invar.

SOME țivá, văr *m*, vără *f*; värnu (*and* värnu)) *m*, värnă *f*; ~ hair(s) of wool vär per di länă; (~ kind of) should you have ~ kind of ... di si-ai tíne värnu (*or* värnă); He was chasing after ~ pray Alágá tră värä prädä; while ~ ..., ~ other ... áltu ..., áltu...; áltâ..., áltâ...; níște, nâște; (some, a certain amount of) He un-derstood ~ of their language Aducheá di límba a lor

SOME- (in compounds, as something, etc.) -vá (enclitic only)

SOMEBODY càrevá, càinivá, ținivá, vâr, vârnu, nușcâre; Apparently ~ is ringing at the gate Asúnă cânda vârnu la poártă; ~ else's adj. xen, xeánă, xeñ, xeáne || DIARO 180: carivá: Call ~ to help you! Clámâ carivá s-ti-agítâ; This is ~'s house, he does not want to tell his name Cásá-i a curivá ți nu va și-si spúnâ núma

SOMEBODY ELSE || DIARO 40: áltuvârnu

SOMEHOW adv. (with difficulty) rufu-n-búfu [rú•fum•bú•fu]; (by all means) cum di cum

SOMEONE → **SOMEBODY**

SOMERSAULT *s.* drâclă, túmbă, culutúmbă || **Peș:** ceambarlác, ceamceác, CL 43

SOMERSAULT vb. fac túmba, fac nă culutúmbă, fac culutúmbe ||

Peș: 3 sg pt: z deáde ceamceácu, z deáde ceambarlác, CL 43

SOMETHING níște, nâște, țivá, țísciu, **N:** ciúsciu; He needs to tell him ~ Ciúsciu áre s-lí spúnă

SOMETIMES adv. áltăoară

SOMETIMES adv. niscânte ori || **Cru:** căti värnoáră, COLAB 226; CUNIA 322: cătivăroáră

SOMEWHAT adv. (to some degree) ca, theámă; This seems to me ~ heavy Ca greu ăñ páre

SOMEWHERE adv. iuvá, tr-un loc; ~ else alúrea; We are from ~ else Noi him di alúrea || t-un loc, BASME 19; ~ else áltuiuva [al-tu•iu•vá], DIARO 41

SOMNAMBULIST *s.* loat, loát di lúnă, lunátic

SOMNOLENT adj. → **SLEEPY**

SON *s.* ficiór, hilú, dim. hilőr

SON OF A BITCH *s.* || BELIMACE 83 and 84: pułu di căni

SONG *s.* căntic (*and* cântic, cândic), cântáre; **N:** hâvă, hăváie;

SOFTLY

- SOFTLY** adv. moále, dúlte
- SOFTNESS** s. (~ of character) imireáťă, imiráme
- SOFTY** s. and adj. (of people) aluát
- SOGGY** adj. ud, údă, udz, úde
- SOIL** s. (earth) čáră; **barren** ~ hărhálă
- SOIL** vb. ▶murdăriipséscu, ▶pângân(ips)éscu, ▶smâryéscu, ▶úmplu
(di) || **Gop:** mărghéscu, GOLAB 234 (to disgrace) fac di arşíne
- SOILED** adj. smâryít, mâryít, putusít, lichisít, lirusít
- SOILING** s. pângân(ips)íre → BESMIRCHMENT
- SOJOURN** vb. → RESIDE
- SOLACE** s. arăzbunáre, azbunáre, sămănáre, păriyuríe
- SOLACE** vb. asbún, azbún, ▶păriyuriséscu, părăyuriséscu,
păryuriséscu → COMFORT, RECONCILE
- SOLDIER** s. suldát; **Greek** ~ stratiót; **Turkish** ~ ayă, agă,
aschirlí, ciulé (and -lé), emserí; (*Turkish* ~ with large pants)
dudum; (*nickname for a Turkish* ~) banabác; **Turkish** ~ derog. jabéc
|| **Cru:** vuiníc, GOLAB 259
- SOLD OUT** adj. vindút
- SOLE** s. anat. pátă; pătúna a ciórlui; (of boots, shoes, etc.)
bálă, ghion, ghiónă, ghióne, péčumă, sólę; (~ for sandals) poá-
hă; **half--** mingiuşóle, miuşóle
- SOLE** adj. → SINGLE
- SOLE** vb. pičuséscu, trec mingiuşóle
- SOLELY** adv. maši, veciu || **Cru:** sámo, GOLAB 247
- SOLEMN** adj. písim, m pl -siň
- SOLICIT** vb. → ASK, BEG, TEMPT
- SOLICITOUS** adj. (worried) sicličít
- SOLICITUDE** s. căştigă, frundídhă, sáráche
- SOLID** adj. (compact) mplin, vârtós, -oásă; scliró invar.; (re-
liable) sănătós, -oásă || (as good as it should be) nu e šică,
BASME 500 (lit. 'it is not a joke')
- SOLING** s. pičusíre
- SOLITARY** adj. axólit, irñít, irñíu, nguvát → ALONE
- SOLITUDE** s. singuráme → ALONENESS
- SOLUTION** s. cearé, N: cearée
- SOLVE** vb. (a riddle, a problem) ▶dizlég; lí áflu căpáchea (lit.
'I can find its lid'), lí áflu cearélu (lit. 'I can find its re-
medy'); lí-dau di fúndu (lit. 'I am getting down to its bottom')

SOAP

SOAP s. săpúne; *cake of ~* călúpe di săpúne; *the rope and the ~!* fúnea și săpúnea!

SOAP vb. ▶săpunéscu, ▶săpunédz || ALR 1224: dau cu săpúne

SOAP-BOILER s. (*soap-maker*) călupcí, săpungí, săpunár

SOAPING s. săpunáre, săpunsíre

SOAPWORT s. bot. sărpúñe, G: sărpúne || Prv: sulufát, CL 261

SOAR s. fúzmă → IMPETUS

SOAR vb. (*as of prices*) l'au vánțu; **to ~ forward** ▶azvímtur

SOARING → BE ~

SOB s. scâltáre → SIGH

SOB vb. scâltédz

SOBER adj. (*not intoxicated*) ni-biút [ni•bi•út] → MAKE SMB. ~

AGAIN

SOBER DOWN vb. ▶disbét

SOBERING s. disbitáre, disbătătúră

SOBRIQUET s. → NICKNAME

SOCIETY s. (*association*) ităríe, sinastrufíe, suțátă

SOCK s. părpóde, pripódhă, pripóde; călcíún, călcíúne, călcâne, ciúpăr, lăpúdă, pătúnă, scufúne || DIARO 251: pârpudúșcâ dim

SOCK vb. ▶agudéscu → BEAT

SOCKET s. → EYE ~

SOD s. zvólar, zvulár

SODA WATER s. sodhă

SODDEN adj. (*heavy or doughy*) crud; ni-cóptu, -coáptă, -cóptâ, -coápte

SOEVER adv. (*in any degree or manner*) di-acutótalui; (*at all*) hici, ici, dip

SOFA s. canapé m, N: canapéi f; mindér, mindére, mindíre, sufă, sufáte, sufălâche

SOFIA s. (*city in Bulgaria*) || BELIMACE 100: we left the famous capital city ~ alásăm scámnul alăvdătlu a Sufiilei

SOFT adj. (*soothing, gentle*) dúlte; (*as of wool*) m/f sg moále, m/f pl mol'; (a)rúd; **as ~ as cotton** bumbăcós, bâm-; (*of a person's character*) eváșcu, ímir; **the~ part of a loaf of bread, of a fruit, etc.** fiéd || HRISTU 7: zdrod; **with ~ voice** cu boțe zdrodă

SOFTEN vb. ▶(a)ndultéscu; (*to make more bearable*) ▶(a)mólú, ▶fruminéscu; med. (*esp. of old men*) mi vérsu n púndzi

SOFTENING s. muláre; (*spoilage*) aludzâre

SNOWY

SNOWY adj. (with ~) cu neáuă; (comparison) ca neáua

SNUB vb. (to slight) cătăfronisescu

SNUB-NOSED adj. cárnu, m pl -rñi; also: cíple invar., cuciumít, ânciuvăñát, năréciu, m pl -réci, f sg/pl -réce; spârtu, m pl -rñâ

SNUFF s. (tobacco) bärnúte, tabác; ~ dealer bärnuticí

SNUFF OUT vb. li tíndu → DIE

SNUFF PURSE s. cărnéciu, cărníciu di bärnúte

SNUFFBOX s. tăbăchéră

SNUG adj. (comfortable) nóstim, m pl -tiñ, f pl -time

SNUGGLE vb. mi adún, mi adún gľem, mi adún guzmól'

SNUGGLED adj. adunát, adunát gľem (or adunát guzmól')

SO adv. (in this/that manner) aşí, aşâ, aşíti; (to this/that extent) ahântu, ahtât; **Why are you ~ cruel?** Ti ñ-éști ahtânt niñiloásă? (then) de; ~, **what did you say to me?** Ti-ñ dzâsesi, de?

SO cj (with the result that, in order that) || culái DIARO 241

SO BE IT (concessively: all right) as, ási

SO FAR adv. pân tu hópa aistă

SO GOT, SO GONE ~ haráme víñe, haráme s-dúse (lit. '[as or since] it came unlawfully, it went unlawfully')

SO LET IT BE néise [néi•si]

SO LONG! şedz cu sănătăte!

SO LONG AS cj. (since) || Av: únă ţe, BASME 502

SO MANY MEN, SO MANY MINDS ~ câte miléť, ahât dumnidzádz (lit. 'so many races, so many gods'); căthiun cu hâvălu-l' (lit. 'everyone with his tune'); căthe puľu ş-băteárea-l' (lit. 'each bird with its [specific] call')

SO SAID SO DONE ~ dzâca ş fápta

SO SO adv. (not too good, but not too bad either) ceat-pat

SO THAT cj. di, tra s; **The mule lowers so that I mount it** Múla si-apleácă di-ncálic; **I have created the sea so that you can feed from it** Míne u feciu amárea tra s-vă hărişă di násă

SO WHAT? || ti cára? em ş-ti cára? DIARO 344

SOAK vb. ▶muciléscu, ▶nghihurédz, ud, ▶ud muceále, ▶(a)mólū; **to ~ to the skin** mi fac pupúlu (di ploáie, di asudóri); mi fac sara-gáră; **CÍis:** mi fac muclíste

SOAKED TO THE SKIN adj. bl'ondă invar; ud (a)mól', ud mucilít, ud muceále, ud pupúl'; (by rain) mpluát, mulát lércă

SNEEZE

SNEEZE s. stărnutáre, stirnutáre

SNEEZE vb. strănút, stărnút, (a)stirnutédz, **F:** sturrutédz ||

Pes: frumuxéscu, cl 45

SNEEZING s. strănutáre, stirnutáre

SNIDE adj. pânghiós, -oásă

SNIFF vb. aňurdzăscu; (to detect) áflu

SNIFFLE s. med. varéme, bútur, ceáră, rúfă

SNIP vb. vtalú, túndu

SNIPPERSNAPPER s. om di ciuchi, mâscâră

SNIVEL s. plángut

SNIVEL vb. sclímurédz

SNOOK s. mündză, măndză → COCK A ~, CUT A ~, MAKE A ~

SNOOZE s. → DROP INTO A ~

SNOOZE vb. I'-coc un sómnu (lit. 'I bake [it!] a sleep'), I'-coc un óclu di sómnu (lit. 'I bake [it!] an eye of sleeping') → DROP INTO A ~ || **F:** fac un ochi di som, HRISTU 2

SNORE s. hărbulíre, hărchíre

SNORE vb. bútur, fac hor-hor, hărbulédz, hăr(ă)chéscu; hérbu făsúle (lit. 'to cook beans') || (of horses) fărnuxéscu, STERE 3

SNORTING s. (of horses) buturáre

SNOT s. muc, múcă, mir, nír, míxă; a grain of dried ~ căcăsstór; vet. (a horse disease) sacai

SNOTTY adj. mucós, -oásă; mutós, -oásă; mixós, -oásă; a ~ child un cópan di ficiór; (of horses) bútur, săcáiarcu; (annoyingly or spitefully unpleasant) abráşcu, -şcă, -ştî, -şte

SNOUT s. biciu, mûtă, zurnă || DIARO 144: mûtçâ

SNOW s. (a)neáuă, neáo, ródă; ~ drift năválú, năváiu, niváiu, nimusórizmă || **Amc**, **Kok**, **LvO**, **Mal**, **Mi**, **Prv**, **Suf**, **Vot**: neau; **Plat**, **Kat**, **Pur**: ñau; **Ses**, **Trn**: ñeu, B-ARCH 20

SNOW vb. 3 sg: da neáuă

SNOWBALL s. tópă di neáuă

SNOWBANK s. năválú, nimusórizmă

SNOWDRIFT s. → SNOWBANK

SNOWDROP s. culeastrándu, culeástrandu

SNOWFALL s. neáuă (lit. 'snow')

SNOWSTORM s. azvimiráre, năváiu, turín, ntúrin, nturináre, sindilíe di neáuă, tufáne, vinturáre (and vindu-)

SNOW-WHITE adj. ~ alb ca scámághea (lit. 'as white as cotton')

SMOKING

(lit. 'to draw a cigarette')

SMOKING s. (treat with *smoke*) afumáre

SMOOTH adj. buimátcu, -tcă, -tți, -tțe; dúze invar. || **Cru:** ănyiliceát, GOLAB 205; CUNIA 207: máznu

SMOTHER vb. || CUNIA 293: ▶zăbunuséscu, ▶zmúrtic

SMUDGE s. liché → SPOT

SMUDGE vb. ▶lichiséscu, ▶dămcuséscu, ▶chic

SMUG adj. făndăxít

SMUGGLING s. cacearmáie

SMUT s. (a wheat fungus) tăciúne

SMUTCH s. → SMUDGE

SNACK s. (a)mbucáre

SNAIL s. cărnás, zmélciu

SNAKE s. năpărtică, şárpe, şeárpe, şirpoáñe; **large** ~ bulár; **jumping** ~ strit; **large harmless** ~ ófchiu; (a certain venomous ~) săpít || ALB: *Dren, Kërb, Pe, Pér, Sen*: bulár(u) 'red snake,' 'blind snake'; This blind and fatty snake is believed to open his eyes and see only on April 23, i.e. on St. George's day (**Pér**). Other terms: **Kerb**: *sulvál* 'a long snake'; **Pe**: *şughétu máre*, Brâncuș 551

SNAP s. anciupáre, acătăre

SNAP vb. (to throw) (a)rúc, arúncu; (to land a blow) zdângânescu únă; (to grasp with or as with the teeth) ▶anciúp, angiúp; (of a firearm) plâscânescu; to ~ a pistol (at smb.) arúc cu cumbúra (pri)

SNAPPING adj. (resounding) zvângânós, -oásă

SNAPPISH adj. arăchít

SNARE s. (also fig.) laț → TRAP, BE CAUGHT IN THE ~, DEVISE A ~

SNARL¹ s. (tangled situation) cărșiláre, ncărșiláre

SNARL² s. (a surly angry growl) ngrâñe, ngrâñire

SNARL, vb. (to tangle) ▶cărșilédz, ▶ncărșilédz

SNARL² (to express with a snarl) ▶ngrâñescu, ▶ngârâñescu

SNATCH vb. ▶apúc, ▶anciúp, ▶varáp, ▶zmúlgu

SNEAK vb. (to lurk) mi stricór, mi fûr; to ~ away / off mi fac căipe

SNEAKINGLY adv. acrifá, ascumtá, bizgúlea, tiptíle

SNEER s. mündză

SNEER vb. ▶mundzuéscu, ▶mundzuséscu → MOCK

SMALL

SMALL TALK s. hăbări f pl; vrúte și nivrúte f pl (lit. 'wanted and unwanted')

SMALLPOX s. luțită, mălteádză, multeádză, măltéádză, mălteádză ațeá láia; **to be sick with** ~ •mulíțédz, •chípit, •chipitédz, •nchipitédz

SMART s. (smarting pain) arduríe, ústur, usturáre, usturíme

SMART adj. (neat, trim) → MAKE ONESELF ~; (clever, intelligent) șciút, achicásít, mástur || **You are ~, but I am smarter!** cându ti duțeái tíni, míni yineám, DIARO 119 → QUICK-WITTED

SMASH vb. aspárgu, dărâm; **to ~ smb.** **to a pulp** ansár, úmflu → PULL TO PIECES

SMEAR s. líydhă → SPOT

SMEAR vb. •(a)úngu

SMEARING s. (a)undzeáre, (a)úndzire

SMELL s. (the power of ~) añurdzíre; (odor) (a)ñúrizmă, ñur-díe; **offensive** ~ putoáre; **heavy** ~ añurzíre greáuă; ~ of burning (as in the ken) tícnă

SMELL vb. •(a)ñurzéscu, (a)ñuzéscu; (to feel, to perceive) vaduchéscu; **They ~ed him** Lu-añurzíră; **The dogs ~ed him** Lu-adu-chíră cāñli; **That ~s like gunpowder** Añurdzeáște bărúte; **to ~ stale** •dâhnéscu, ndâhnéscu || DIARO 1: **It ~s like fish** Añurdzeáști a péscu

SMELL A RAT vb. || DIARO 118: eásti lúcru bișít 3 sg

SMELLY adj. (malodorous) ambuțós, -oásă → STINKING

SMIDGEN s. → BIT

SMILE s. hamu-arâdeáre, hamu-arâs

SMILE vb. hamu-arâd, sumarâd || HRISTU 81: bag budza pi arăsu

SMIRCH vb. (to dirty) •murđäriipséscu, •pângân(ips)éscu; (to bring disgrace) fac di arşíne

SMITE vb. (to strike) •agudéscu → KILL

SMITH s. hirár → IRONMASTER

SMITHEREENS s. sârmă; **The ship was broken into** ~ U feáte pampó-rea sârme → BREAK TO ~

SMITTEN adj. (enamoured) erotipsít

SMOKE s. fum; **a lot of** ~ fumăríe → EMIT ~, END IN ~

SMOKE vb. •afúm; **I used to ~ the entire room with incense** Toâtă oda ñ-afumám cu fúmlu di thimñámă; (to burn with ~) (a)núñu; (of a smoker) beau țiyáră (lit. 'to drink a cigarette'), trag țiyáră

SLOUCHED

SLOUCHED adj. (*as of a loaf of bread*) ncudurát

SLOUGH s. (*as from melting snow*) glăburi *f pl*; (*swamp*) lústră

SLOVENLY adj. alócut; áṭala-máṭala *invar.*; **G:** pálaz, *m pl* -ají

SLOW adj. (*as of smb.'s way of speaking*) (a)răshirát, minghét ||

- **of apprehension** cap di strúmcu, DIARO 150 → BE ~ IN THE UPTAKE

SLOW DOWN vb. ▶(a)cúmtin, agăliséscu, ▶dipún; **The rain had ~ed down** Ploáia avea acumtinátă; **Please, ~ your drum!** Ia-l dipúne tâmbărălu! (*to slacken*) cătăprăéscu → DEESCALATE

SLOWLY adv. (a)gále, (a)gálea, (a)yálea, priayále, ayalít, aya-
lia, payálea, (a)nárga, anárya, anárgalui, cătilín, **F:** câtelín,
câteañór || **Cru:** preyále, peryále, COLAB 245; **Pls:** peryále, **Av,**
Prv: păyála, **GSus:** aprăyále, **SJos:** puyálea, CL 258

SLOW-WITTED adj. ta-o-tó *invar.* → STUPID

SLUG vb. (*to strike*) ▶agudéscu

SLUGGARD s. (a)mbutoáre, ciuagár, haramufái, prăhár

SLUGGISH adj. muláșcu, -șcă, -șchi, -șche (*sic*) → LAZY

SLUMBER vb. (*to fall asleep*) apugărséscu → DOZE, SLEEP

SLUMBEROUS adj. (*sleepy*) sumn(ur)ós, -oásă; (*peaceful*) arhătip-
sít; frónim, *m pl* -niñ

SLUMP s. chisátă

SLUMP vb. cad, ▶aruvuéscu

SLUSH s. (*watery snow*) lápă, lápuviță, **Bit:** lăpăítă; (*soft mud*)
múzgă

SLUT s. ncălicătúră → HARLOT

SLY adj. şirét, -eátă; şă-; **the ~ fox** şireáta di vúlpe; also:
cumalíndru, hítru; mástorsă *f sg*, as mástorsa di vúlpe 'the ~
fox'; mălăyár; muşmoálă *m/f*; píspu, *m pl* píschi; pónir, tirtipcí;
vúlpe (*lit. 'fox'*), vulpóňu *m*, -poáñe *f*; **to become ~** puniripséscu
SLYLY adv. cu vulpíle

SLYNESSE s. (a)plán, pispeáṭă, şiretlâche; vulpíle (*lit. 'foxi-
ness'*)

SMACK s. (*flavor*) aroámă, arúmă, (a)ñurízmă; (*slight trace*)
úrmă

SMALL adj. ñic, -csór, -cút, -cuz, -căzán, -căzíc, -cuzáncu,
-c(u)zót; ñicăz; ciuflíc || CUVATA 2: dim. *m sg* ñicăzancu, *f*
-zancă, *m pl* -zántâ, *f pl* -zănci

SMALL SHOT s. (*of metal*) bălătâñ *f pl*; ciuciumág, şuşumág ||
Pes: bălătín, CL 38

SLIP

SLIP vb. alúnic, arúnic, arúdic, **Prv:** arúdhic; aylístu, (a)rágóciu, rugóciu, alăchiúsur, arăchiúsur, aruchiúsur, aruchiüşurédz; **Tears began to ~ down** Lăcriňle acățáră s alăchiúsură; (to make a mistake) (a)lăthipséscu, lăthăpséscu, ftixéscu, ftiséscu, para-cálcu; (to creep into, to creep out, to creep away) ▶šeárpic

SLIP AWAY (or OUT) vb. asuséscu, ▶ciun, ▶fur, (a)scáp

SLIP BY vb. (of time) mi deápir; **days slept by** Dzâlile s dipináră

SLIP OF A : a slip of a girl un nástur di feátă (lit. 'a button of a girl, a girl like a button')

SLIP OFF THE HANDLE vb. mi acăță órile → FLY INTO A TANTRUM

SLIP OUT OF SIGHT vb. → DISAPPEAR

SLIP-KNOT s. thilíche

SLIPPER s. tărlíche (and tăr-)

SLIPPERY adj. aruchiüşurós, -oásă; arunicós, -oásă; răguciós, oásă; ~ terrain arăchíş, arăchiúsur, arunicătúră, răgóciu

SLIPPING s. aylisturáre, alunicáre, aruchiüşuráre, arăchiüşuráre, aru-

SLIPUP s. → MISTAKE

SLIT s. cripătúră; also: arălíche, arălâche, dișcăldzătúră, firádhă, tânțână

SLITHER vb. mi fur

SLIVER s. → SPLINTER

SLOB s. pálaz

SLOBBER s. bále f pl

SLOBBER vb. ñ-cúrgu bálile

SLOE-TREE s. ćăpúrnu, ćăpurnéu

SLOPE s. (a)nífur, aplicátă, arădzâm, arădzâm, arăpă, (a)ripidínă, arăpidínă, arăpădzínă, arăpit, areápid, areápit, arúp, catífur, creac; **the ~ of the mountain** giúglu a muntilui; plaiu

SLOPE vb. ▶apléc, ▶nclín; **to ~ downward** (also fig.) lău catífurlu

SLOPING adj. (as of a terrain) aripidinát → INCLINED

SLOPPY adj. (muddy) mâzgós, -oásă; (slovenly) pálaz, m pl -ají

SLOTH s. leáne, timbilâche

SLOTHFUL adj. linăvós, -oásă → LAZY

SLOUGH s. → LAZYBONES

SLEEPING

SLEEPING BEAUTY s. ~ Mușeáta-a-Lóclui (lit. 'The Beauty of the Earth'), Fáta-a-Lóclui (lit. 'The Face of the Earth')

SLEEPY adj. sumn(ur)ós, -oásă; **to be dead** ~ cad di sómnu; **tired, upset, and** ~ curmát, cripát și nusumnát

SLEET s. jigărdhítă, juyurdhítă, lápă, lápuviță, vlátură, N: vlătûră, zăgărdíciu, zloátă

SLEEVE s. mânică; (a ~ rolled up) G: mănicoáce

SLEIGH s. → SLEDGE

SLEIGHT s. tirtípe → TRICK

SLENDER adj. (handsomely ~) (a)scuturát (ca brádul or ca fá-glu); fidán, spăthát, supțârác; zvéltu; (sickly ~) umbărnát

SLENDERIZE vb. (to make slender) v-supțârédz

SLEPT: durñít, sumnát; I have not ~ for two days Nu hiu durñít di doáuă dzâle; I have not slept at all for hours Un somn nu hiu sumnát → SLEEP

SLICE s. filié; (as of pastrami) shinítă, sunítă; (big ~, as of bread) cucutíciu di pâne; xifáre; CIis: bójé || ALR 1068 (~ of bread) clín di pâne

SLICE vb. schizédz

SLICK adj. (slippery) arunicós, -oásă; (intelligent) → CLEVER

SLICKER s. calpuzáń → SWINDLER

SLIDE s. arăchíş, arăchiúşur, arunicătúră, răgöciu

SLIDE vb. alúníc (→ SLIP) (to move smoothly and winding) seár-pic || Cru: mi arăghiuséscu, GOLAB 201) || to ~ down (as of a bird of prey) varipidín; to ~ off (to bolt) li scármin

SLIDING s. arunicáre, alunicáre

SLIGHT s. cătăfronisíre, sictărsíre

SLIGHT vb. cătăfroniséscu, paralás, sictărséscu; nu ancúñu, nu dau di mâneár

SLIGHTLY adv. p(u)tân, psân → SOMEWHAT

SLIM adj. → SLENDER

SLIM vb. supțârédz

SLIME s. (sticky mud) mûzgă

SLING s. praște, proăște, téngală || G: pleăști; G and P: frăști, SarD 69

SLING vb. → THROW

SLING ONE'S HOOK vb. ń-ńau cicioárile dinanúmirea → BOLT

SLINK vb. mi fur

SLASH

I'-alichéscu únă, I'i am nă suplácă, I'-ancúñu únă, I'i-árdu vâră, I'-aséscu únă, I'i astrág únă, I'-cárțânéscu ună flíscută, I'-șurdués-cu únă; **Have a ~ at him!** Alăcheá-I' únă! Aseá-I' únă! Avreádză-l! šúiră-I' ună bátă!

SLASH vb. •talú, •scad

SLASHING s. zápálíre

SLATE s. (for writing on) panachídă, pínac, pínacă; (also for roofing) ploáce || **Gsus, Pls:** plácă, cl 259

SLATING s. (as of water) sápuráre → REPLETION

SLAUGHTER s. mbizuíre, cârdiliú, cârléši f, cârligie, gilitipsíre, măchél', măchilipsíre

SLAUGHTER vb. •gilitipséscu, •măchilipséscu (and mă-); (to begin to ~) bag cuțút

SLAUGHTER HOUSE s. zalhané, zalhanée, zarhaná

SLAVE s. rob, G: rop; sclav || LITURG 133: smichéru

SLAVER s. bále f pl, bálă sg

SLAVERY s. sclávile, sclávie → SERVITUDE, THRALDOM

SLAVERY adj. (as of milk; also of people) bălós, -oásă

SLY vb. → KILL

SLEAZY adj. arós, -oásă; măcát

SLED s. sáňe

SLEDGE s. sáňe

SLEEK adj. (of hair) || **SJos:** hiliciós, -oásă; with ~ hair cu pérlí hi-lyiciós

SLEEVELESS FURRED COAT s. chiptár

SLEEP s. sómnú, dim. somnúš; to be heavy with ~ cad di sómnú, mi neácă sómnul, nsumnédz; **heavy with ~** adj. nsumnát → BE OVERCOME BY ~, DROP WITH ~, PUT TO ~ || **F:** som, HRISTU 2 and somn 11

SLEEP vb. dórmu; l-lau di ureáclé; **We lay down in order to ~ Nă teásim si-l lom di ureáclé;** (of little children) fac náni; **to ~ as fast as a church dorm** ca di ćáră di mórtu; **to ~ the sleep of death** apudórmu; **As if he were expecting to ~ the sleep of death!** Cánda așteáptă si-apudoármă! || **Sleep well!** Sómnú lišór! (lit. '[Have a] light sleep'), PARALLELE 145

SLEEP IT OFF vb. •disbét

SLEEPER s. adurñít

SLEEPINESS s. agärşíre, apugärşíre

SLEEPING s. durñíre; ~ place, corner, shelter guneáuă, STERE 24

- SKIP** s. săltă, (a)săltáre
- SKIP** vb. → JUMP
- SKIP OFF** vb. li scármin → BOLT
- SKIRMISH** s. lúmtă, acătăre, ncârligáre
- SKIRT** s. fústă, fútă, fută; *G:* băcă
- SKITTER** vb. → SLIP
- SKITTISH** adj. (capricious) burdál, căpriceárcu, nizeárcu, zbur-dălipsít; (easily frightened) aspărós, -oásă
- SKULKER** s. (poltroon) pantalunár (and panda-)
- SKULL** s. căpițână; also: cáfcală, cáfcă, cărapă, căr(ă)fétă ||
Pls: tas di cap, CL 262; *SJOS:* crăpăcínă; *Av:* crăpătână, CL 2;
Amc: os di cap, SCHL 113
- SKY** s. țer, uranó || *Pes:* dumnidzá (sic), *Prv:* dumnedzău, CL 44;
 as blue as the ~ nalbástru ca dumnidzá
- SKY-LARK** s. ciuciurlíe → LARK
- SLAB** s. ploáce
- SLACK** adj. alăsát → NEGLIGENT
- SLACKEN** vb. vscad, cătăprăescu; **Brigandage has ~ed Furlíchile**
 cătăprăiră; (to ease, as a too tight belt) vdistríngu
- SLACKENING** s. distríndzire
- SLAG** s. zgúră, zgureáuă; adj. zgurós, -oásă; zgúrav, m pl -rayí
- SLAKE** vb. vcúrmu, vayálisescu
- SLAKED LIME** s. azvéste asteásă
- SLAM** vb. (as a door) zdupunéscu
- SLANDER** s. biuftáne, cacuzburâre, efterié, muhtáne, săhúñ f pl
- SLANDER** vb. arúc efterié (pri), arúc muhtáne (pri), zburăscu,
 cacuzburăscu, săhunéscu || măc chétri, BASME 346; acát ân gúrâ;
 ñ-strâmbu gúra, DIARO 121
- SLANDERER** s. || DIARO 121: lafazán
- SLANDEROUS** adj. → SLANDERER
- SLANT** vb. vapléc, vnclin
- SLAP** s. bátă; **He had a ~ at him** l-trápse únă bátă; also: (~ in
 the nape of the neck) ghiústă, ghiuștăreáuă; fláscută, fliscută,
 flâscută, flúscută, plíscută, šubă, supleácă; únă (lit. 'one
 [blow]'); váră; (~ in the nape) zvârcăreáuă || **at a ~** adv. până
 s-ťă freți óclil', BASME 10 (lit. 'before you rub your eyes') or
 până si-ascúchi, DDA 223
- SLAP** vb. vavrédz; l-trag (or l-súflu, l-şúir) ună bátă; also

SITE

SITE s. sémte → LOCATION

SITTING UP TO WORK IN COMPANY s. tícna-préfte

SITUATION s. catástasi; (usu. bad ~) hálă or hále; hălúră; catándise; I know your difficult ~ Vă știu hála; (a complex and tricky ~) lúcri cu fúndi (lit. 'things with bows of ribbon')

SIX num. şeáse, şáse; sixes and sevens (of smb.'s clothes) că-tră nal'úrea; ~ hundred şeáse súte

SIXTEEN num. şeásprădzaťe, şáspră

SIXTH ord. şásira; at the ~ stair la şásira scáră || Cru: écatu, GOLAB 214; şásile, BASME 461 → § 28.2 above

SIXTY num. şaidzăťi

SIZABLE adj. mărişór, -oáră

SIZE s. (as of shoes, shirts, etc.) mizúră

SKEDADDLE vb. li scármin → BOLT

SKEIN s. cámata, crúnă, tiriplíche

SKEIN-WINDER s. (a)răşclítór; also: caléme, dişclítór, lăşchi-tór, lişcátór; mutuvíla

SKID s. → PUT THE ~S UNDER SMB.

SKILFUL adj. chischín, -chinéť, mástur; to be very ~ n-acáťă māna || BA, 249: n-l'a óclul la túti (lit. 'my eye catches all')

SKILL s. (capacity) tăcáte; (artfulness) micáme, muraféte

SKILLED adj. (versed) pir; ~ worker tihnít, ustă, zanahcí, ză-nătcíu

SKILLET s. tiyáñe

SKILLFUL adj. → SKILFUL

SKILLFULNESS s. chischineáťă, chischimeáťă, măsturíe, măstur-liche, murafitlâche

SKIM s. (on boiling or boiled milk) peátă

SKIM MILK s. Src: belenítă

SKIMP vb. || PC: dau cu părălâche

SKIN s. cheále, dim. chilică; the ~ of the head chifălăreáuă; dressed ~ mišíne; lamb ~ arñeacó || ALIA 144: also chéli and fólă; ~ and bone cheáli ş-oási, BASME 46 || ~ of grapes after the last pressing príštină di aúuă; típur, típură (→ DREGS)

SKIN vb. biléscu di cheále, v沽éscu, vzmúlgu

SKINNY adj. alăchít (and alâ-, ali-); ca súptu di vómbiri (lit. 'as if sucked up by vampires'); iáscă invar.; slăghít ca hilán (lit. 'like a toothpick')

SINGLE

SINGLE FILE adv. arádha

SINISTER adj. lähtärós, -oásă

SINK s. niruhíte; uz; G: vúdnic → DRAIN || DIARO 243: niruhídhâ

SINK vb. (to fall in) •afunduséscu, ahunduséscu, •händäcuseš-cu; (to enter deeply, as in a forest) •huhutéscu; (of smb.'s eyes) •häuséscu; (to fail in health or strength, as of the heart): His heart sank Inima l'-si ūnicşură, l'-si feáte ca pun-gárlu; to ~ in •valás págór; to ~ into the earth for shame mi ngroápă lóclu (or lu-ngróp lóclu) di-arşíne; to ~ into thoughts mi acáťă minduírea, •minduéscu || ALR 859 (of a ship) 3 sg: s-a-hunducuseáste

SINKING s. fundusíre

SINLESS adj. ni-amärtipsít

SINNER s. amärtiós

SIP s. surghíre

SIP UP vb. sórbu; (a little or little by little) cuçubeau; (as of coffee) arufséscu

SIR s. (addressing a man) eféndim || Av: chiríu, CL 254

SISTER s. sóră, pl surări, sor; Go to my elder ~ Si ti duťi la márea-ñ sor; He said to his ~ again L-aspúse diznou a sór-sai; my ~ sór-meа; your ~ sór-ta; his/her ~ sór-sa; dim. surícă; sură-rícă; elder ~ dódă

SISTER-IN-LAW s. cumnátă, băginácă || (brother's wife) nórâ di fráti, DIARO 325

SIT: to be on the anxious ~ şed ca pri schiñ

SIT vb. şed; stau (→ § 32); to ~ down •apún or şed än cur; Raise so I can ~ down Scoálă tíne ca s-şed míne; They sat down to table şidzüră pri meásă (pres. mi aştenu la meásă); They sat around me Di-varliga ñ-si-apúsiră; ~ down! şedz pri cûr-çâ! to ~ cross-legged şed a ncruťışalui; to ~ out (to stay away) S: ană-mirséscu; to ~ tight •disíc năínte; nu cad ma nghios; to ~ up şed pi şidzút; (to watch) privéglu; to ~ up on pins şed ca pri schiñ; (of a dog) stau sústa → BE SITTED

SIT ON THE FENCE vb. ñ-u dau n coástă → HESITATE

SIT PRETTY WARM vb. (to prosper) adár căšeáre

SIT TIGHT vb. → SIT

SIT UP vb. → SIT

SIT! (to a dog) sústa!

SIMPLY

SIMPLY adv. (without ambiguity) și álta nu (lit. 'and not other'); ~ and solely ayní; This soup is ~ and solely water Dzáma eáste ayní ápă

SIMULATE vb. ▶fac → FEIGN

SIN s. picát, (a)mărtié (and amâr-), crímă, fáie; besetting ~ amârtié greáuă

SIN vb. fac păcát, amărti(p)séscu, íntru tu amărtié, l'au pri zvércă

SINAPISM s. (mustard plaster) sinapismó

SINCE adv. (temporal) di-ánda, dánda; di atúmtea; di cându; ~ Adam di únă étă || ~ then → THEN

SINCE cj. (in view of the fact that) di oáră tē, únă oáră tē; .cari, N: di cari, S: dicára; cálai-că, délme, dírm̄i; ~ discord appeared among them, they split Cari lă intră ngrâňa, si-mpărtâră; ~ you have come, you will stay! Dírm̄i viñíši, va stai! || Cru: ma; ~ you have asked me, I will answer you Ma m-intribáši, va tă spun, GOLAB 233

SINCERE adj. curát, dișclís; He is not ~ = Nu li áre curáte zmeánile (lit. 'His underwear is not clean') → HONEST

SINCERELY adv. curát; ndréptu și curát

SINEW s. (physical strength) → STRENGTH

SINFUL adj. amărtiós, -oásă → WICKED

SING vb. ▶căntu, l'-u dzâc (and dzăc); (of birds) ▶bat; That is the way the bird was singing Acší băteá púllu; (at church) psăl(ti)séscu, psultiséscu, săltiséscu; to ~ another tune (to change one's tune) u šuťascu frândza; (said to someone who sings his/her own praise:) Murí yífta t̄i ti-alăvdá! to ~ small arâñescu; li dipún uréclile || (3 sg) **Amc**, **Mul**: căntă, **An**, **Fal**, **Na**, **Vot**, **Ver**: căndă, **Perd**: chéntă B-ARCH 486; Sing a song! dzâ-l' un căntic! (lit. 'Tell him/it a song'), PARALLEL 151

SING SMALL vb. → SING

SINGE vb. ▶pârléscu, ▶căpsâlséscu, ▶ghimtuéscu; You've ~ed your hair! T-căpsâlsíši pérlu!

SINGER s. căntător; G: dișcântă

SINGING adj. căntător, -oáre

SINGLE adj. síngur, šúngru; (not married) ni-fumilát; (of a man) ni-nsurát; (of a woman) ni-mărtátă; (bachelor) bicheár; (odd) techi [tek']

SIGNATURE

into) valég

SIGNATURE s. ipuyrăfie, mândză, mündză, cundíl', cundil'äuă; **This is not his ~!** Nu-i cundíllu-a lui! → PUT ONE'S ~ TO SMTH.

SIGNING s. ipuyrăpsíre

SILENCE s. tăteáre; **perfect ~** stámă, šteámă, štámă, tâpit; ~ **please!** sst!

SILENCE vb. (as to ~ a bell with one's hand) vastúp; (to talk smb. down) vastúp gúra; l'-bag lingureáua; ~ him! Astupát-l'i gúra!

SILENT adj. tăcút → BE ~ vamút

SILKWORM s. budín

SILEX s. crémine, sturnáre

SILK s. sírmă; also: mătáse, mătáfe, mitáse, mitáxe; (raw ~) burungícă, (i)brisíme, (i)brišíme, (i)brăšíme; **fabrics of ~:** cumáše, **G:** cumás; curazé, **N:** curazée; geamfése, gron, gróndu, hachír, santacrútă, silimíe, silincă, zófe || (~ of Indian corn)

Pes: bárbă, cl 38

SILLINESS s. curcubéte (di Chirásova) f pl → TRIFLE

SILLY adj. dabólea invar. şulúndu, -ndă, -ndzâ, -nde → STUPID; ~ talk zburâre şulúndă

SILT s. alúnizmă, cuciumór

SILUROID s. ichth. (catfish) guľanó, soámă

SILVER s. asíme; (articles of ~) asim(i)có, asimicătúră

SILVER adj. (color) argheándu, m pl -ndzâ

SILVER vb. asimuséscu || ALR 572: fumédz cu asíme

SILVERED OVER adj. asimusít

SILVERING s. asimusíre

SILVERSMITH s. fávru, hrísic, hríscu

SILVERWARE s. || TULLIU 83: asimicó

SILVERSMITH'S CRAFT s. hrisicliche

SIMILAR adj. aparálactu, m pl -cťâ; ómňu, m pl ómňi, f sg/pl ómňe || **very ~ to** → AS LIKE AS TWO PEAS; see also BE ~ TO

SIMILARITY s. adúcă, uidíe, úidizmă

SIMILARLY adv. → IDENTICALLY

SIMPLE adj. (pure, not mixed) munát, schet, sadé(u) (free from elaboration) m/f sg apló, m pl apládz, f pl ? (DDA 175)

SIMPLE-MINDED adj. apló → STUPID

SIMPLETON s. m/f apló, m pl apládz (f pl ? DDA 175) → STUPID

SIDE

angúsă

SIDE s. párte; (attitude, part) ileácă; **on this** ~ dincoá, dincoáte; **on the other** ~ dincló, dingló; didínde, **N:** dínde; adj. (situated on the other ~) anáparte; di didínde; **He went to the room situated on the other ~ of the house** Tricú tu óda di didínde; **on one** ~ (reclining) pri câlcu → TAKE ~S, BE LIKE A THORN IN ONE'S ~, PUT ON SIDE

SIDE vb. (with smb.) l'-l'au párte

SIDEBURNS s. aráuă

SIDEKICK s. soț, urtác

SIDELONG adv. pládea, amplátea, ambládea

SIDEWALK s. căldărâme || DIARO 168: gâdrâmă

SIEGE s. anvärligáre; **We fell into a heavy** ~ Cădzú anvärligáre greáuă pri noi

SIEVE s. (usu. for flour) sítă || **Cru:** (for grain) tîr, GOLAB 210

SIEVE-LIKE adj. (as of an old cloth) ndipirát

SIFT vb. v  rn  , v  ndz  rn  

SIFTING s. t  rne  re, n  t  rne  re

SIGH s. uft  re, uht  re, uht  t; also: sc  liz  re, sc  liz  t, sc  l  tz  , sc  lt  re, susch  r, s  sch  r, suschirát, suschir  re, suschir  re

SIGH vb. uft  dz, uht  dz; also: n  -ad  n s  fli  lu, v  nils  scu, n  ls  scu, nuch  scu, sc  lt  z, sc  lt  dz, susch  r, s  sch  r → MAKE SMB. ~

SIGHT s. videáre, ve  dire; also: lu  n  n  ; ócl  i pl; vide  l  ; **His ~ began to return** Ócl  il' ac  t  r  r   s  -l' y  n  ; **at ~ la videáre;** **at first ~ la videáre;** (panorama) ayn  n  ghiu → CATCH ~ OF

SIGHTLY adj. mu  s  t, n  st  m, m pl -ti  ; nustim  c, m pl -m  t  

SIGN s. s  mn  , dim. simn  c; also: dh  ym  , ni  s  ne, sim  de; (start line in children's games) ap  chiu; **to put a ~ bag ni  s  ne;** (mark cut on the ear of a sheep to show ownership) co  c  ă → MAKE A ~ TO SMB.

SIGN vb. (to subscribe) v  ipuyr  ps  scu, n  -bag m  ndz  le, bag m  ndz  le; bag dzeáditlu (lit. 'to put one's finger') || MERCA 9: pugr  ps  scu

SIGN UP vb. scriu

SIGNAL vb. (with one's eyes) || l'-dau ócl  i, BASME 189

SIGNALIZE ONESELF vb. (to distinguish oneself; to vote smb.

SHUFFLE

SHUFFLE vb. **vambărtuéscu**, **birdhipséscu**, **vmbirdhuéscu**, hurhuléscu

SHUFFLE THE CARDS vb. || ALR 1272: 3 sg: minteáște cărțale

SHUN vb. (to ~ like the plague) ~ fug (di nâs) ca di per di lup

SHUT s. (the act of shutting) tufixíre, tufichisíre

SHUT vb. **vnl'iid** (→ CLOSE); to ~ one's yap (to keep a secret) nu dau pri toácă; ~ up! Mál'aclu! Mál'acura! Mâșcă-ț límba! (lit. 'Bite your tongue'!) || DIARO 51: (~ up!) tați, anúti! 269: coási-u

gúra! to ~ **smb.'s mouth** l'-acát gúra, BASME 433

SHUT OFF vb. talú

SHUT UP! → **SHUT** || ~, you are talking garbage! Uh, nu ti badzi amólu, DIARO 50

SHUT UP SHOP vb. (to hang up one's axe) trag mână (di) → ABNEGATE

SHUTDOWN s. (layoff) scărchíre

SHUTTER s. (movable cover) chipéne, chipénghe, chipinécă, cănát, glăvănie

SHUTTLE: weaver's ~ suváltă, suvá(l)niță; sváltă, zváltă; svulindză

SHY adj. ar(u)şinós, -oásă; aruşnós, -oásă; aruşdisít

SHY vb. (to recoil) aruş(u)téscu, aruşdiséscu, **v**aruşunédz

SHY DIRT AT SMB. vb. aúngu di la cap până la cioáre; rizil(ips)éscu, tălăéscu tu halé

SHYNESSE s. antírise (and andí-), ndílide, aruşdíe, aruşdisíre, ticlífie

SIBLING s. puľu

SIC vb. || **Cru:** hiumuséscu, **BdD':** sâlâéscu, **Po:** ndârséscu, Niescu 173; **Tm:** ~'em! să să să! NEIESCU 335

SICK adj. lânțid (and lândzid), lândzidzât, nip(u)tút, dzăcút, zaíf, zăífcu, zăbún(e) → ILL || STERE 10: chifsăz; (desgusted) sătúl, săturát, ngustát → BE ~, BECOME ~, MAKE ~

SICK AND TIRED: I am ~ Ñ-se-acrí (lit. 'It has turned sour to me'), PARALLEL 151

SICKEN vb. hiuvréescu; (to make sick) šúplíc

SICKLE s. seátiire, -ră; cusór, dhirpáne || **GSus:** cusér, cl 43

SICKLY adj. lângurós, -oásă, lun-; also: cufurít, mărăjár, mărâjár, mărâjós, -oásă → AILING

SICKNESS s. (ill health) lângoáre, nipteáre; (nausea) greáță,

SHOW

SHOW UP vb. dau cap; also: ápir; **•(a)spún;** (as of mustaches) asúd, dau, arsár, alsár, (i)es; (as of the moon) **•ñíšcu;** 3 sg lu-áre m, u-áre f; **My Lord, why isn't he showing up?** Doámne, tē nu lu-áre?

SHOWING s. aspúnire, aspuneáre, arătare

SHRED s. bucătice

SHRED vb. **•cumăthiséscu,** **•mâscăturédz**

SHREW s. (of a woman) dráxă, drăcoáñe, strígla

SHREWISH adj. → ILL-TEMPERED

SHREWD adj. (clever, sharp) ayrásít, iáspir, struxít, tălós, tălítos → SAGACIOUS; (tricky) ti vínde ș ti-acúmpără (lit. 'he buys you and sells you off [easily]') || BASME 404: şirét; drac di sum púnte (lit. 'devil from under the footbridge')

SHRIEK s. zghic → SHOUT

SHRIEK vb. to ~ at the top of one's voice → LAUGHTER || zghi-léscu cât mi ncápe gúra, (lit. to shout as loudly as one's mouth allows it') BASME 119

SHRILL adj. (as of a whistle) suptâre

SHRIMP s. derog. (of people) jabéc, jubéc; (as of a feeble goat) júdav || (of people, derog.) câcâticiu, DIARO 192

SHRIMPY adj. chirchinéc; a - child un chirchinéc di ficiór; a - person căcărdác

SHRINK vb. **•adún,** **•angustédz,** **•strâmtédz;** (of a fabric) 3 sg: íntră (and índră); (as of fear) păpăruséscu, zăruséscu

SHRINKAGE s. → SHRINKING

SHRINKING s. adunáre, stríndzire, strindzeáre, scădeáre

SHRIVEL vb. **•usúc,** **•usâc,** **•páléscu,** **•mărănédz,** **•varăhniséscu**

SHRIVELLED adj. uscát, jabéc, preácă, preángu, tihărídă

SHROUD s. sávan, sávun, sávón, závón, zvon; also: (a)schépe, calimchéră, calimchére, căftáne, cípă, típă; (bride's ~) cimlér, ciumbér, sindhónă; şimíe, tarpoše; (mourner's ~) G: turpáne; vláscă → SHAWL

SHRUNKEN adj. găvunós, -oásă; jábec

SHUCK s. (green pricking ~ of a chestnut) júnă

SHUCK OFF vb. (as nuts, Indian corn, etc.) **•xiludhipséscu,** xi-ludhiséscu

SHUDDER s. hiór → SHIVER

SHUDDER vb. trémur, treámbur → SHAKE, SHIVER

SHOULDER

die ca si-ñ mor; ~ he come, I'll give it to him Ca s-yínă va l'-u dau; 6. (cond.) ~ it be necessary (i.e., if it were necessary), I shall take an oath S-lipseáre, l'au s giurát; 7. fáte; **He ~ not leave** Nu fáte s-fúgă; 8. cara s nu or cari s nu; **We would have died to a man ~ we not have had you** Va s-chireám pân di un cára s-nu erái tíne; ~ he not be able to steal them cari s-nu poátă sǎ-l' ciúnă

SHOULDER s. (a)númir, úmir, plătare, spálă, spátă; (in a children's game: lášă-spátă); **on the ~ adv.** anúmirea, di-anúmirea, dinanúmirea || ALIA 163: pultáre, númur; **F:** with a bag of clothing over his ~ cu un sac di straňă d-arumänă, HRISTU 60

SHOULDER BLADE s. anat. ármu, plătare, spálă

SHOULDER STRAP s. (of a rifle) mágór

SHOUT s. aurláre, boáte, huhútă, strigáre, zghic

SHOUT vb. aúrlu, (a)zghér, bag zghic, huéscu, ▶huhutéscu, strig, zghiléscu || bag boátea, PARALLELE 156

SHOUT ONESELF HOARSE vb. || Don't shout yourself hoarse (i.e., don't waste your breath) Nu-ți aspárdzi gúra! (lit. 'Don't break your mouth'!), PARALLELE 147

SHOUTING s. gríre

SHOVE vb. ▶bag

SHOVEL s. lupátă, pl -păt

SHOW s. → CUT A ~, MAKE A ~ OF ONESELF

SHOW vb. ▶aspún (→ § 32), ▶făniруséscu, ▶părăstăséscu and -sti-; (rare) arát; If you want renown, you have to ~ that you are brave Ca si-ai anáme, prinde s ti-aspúñ gióne; If you love your son, ~ him the cudgel S-eáste că-l vrei híllu, spúne-l' giúmáclu; to ~ one's mettle scot; Well, ~ your mettle now, son! E, scoáte tóra, híli! to ~ fight nu-ñi măcă coásta țáră; to ~ leg (slang: to sling one's hook) mi l'au cicioárile dinanúmirea; to ~ shapes l-gioc or l-gioc pri tăpsíe; to ~ hospitality l-țân uspéť; to ~ smb. much attention ancúñu, dau di curáuă / di măneár

SHOW A CLEAN PAIR OF HEELS vb. li scármin → BOLT

SHOW FIGHT vb. (to show hostility) || DIARO 173: began to ~ acâță și-și spúnâ cáríntâlî

SHOW IN vb. urséscu năúntru, cupáséscu năúntru, cupuséscu → INVITE

SHOW ONESELF vb. || MERCA 12: fac parón (when the roll is called)

SHOOTING

SHOOTING s. amináre

SHOP s. ducheánă, dugáne, duyáne; aryăstír, măgăză, măyăzíe

SHOP vb. fac păzare, vnvistéscu → NEGOTIATE, BUY

SHOPKEEPER s. băcălă m, băcăloáñe f; măyăzár, măyăzătór

SHOPPING s. păzare, psunsíre

SHORE s. mal, méjdă, mézdă; ~ of the sea acruyeal'áuă; mărdzină di amáre

SHORE vb. (to prop up) varádzim → LEAN

SHORING s. → SUPPORT

SHORN adj. cu pérlu tălát

SHORT adj. scúrtu, m pl -rțâ and scúndu, m pl -ndzâ; apús; in ~ cu un zbor; ~ accounts make good friends → ACCOUNT; to be a button ~ ~ l-lipséscu drăñ (lit. 'has missing boards'); ~ of cash cacurizipsít → PENNILESS)

SHORTCOMING s. catmére, cusúre, măhănă(u), mărdáie, smârdhă

SHORTCUT: to make a ~ astálú cálea

SHORTEN vb. vscurtédz, scurtédz; (to decapitate) Cut off his head! scurteádză-l! vadún, apreadún; With the passing of years the thread of life ~s Cu ánl'i cioára a ómului si-adúnă; (to make a shortcut) astálú cálea

SHORT-EARED adj. (of horses, sheep, or goats) cip, m pl cipř (sic)

SHORTENING s. scurt(ic)áre

SHORT-HORNED adj. (of cattle) ciulác, šbut (PC: [žbut])

SHORT-LIVED adj. ntreátit

SHORTLY adv. → SOON

SHORTNESS s. scurtáme

SHORT-TEMPERED adj. căchiós, -oásă → ILL-TEMPERED

SHORT-WEIGHT adj., adv. ixíche

SHOT s. (lead or steel pellots; the charge of a shotgun) aşíše, bălătâñ pl; ciuciumág; to make a bad ~ fig. u adár taratőre → TO SHOOT ONE'S GRANDMOTHER || ALR 724: bălătín

SHOULD vb. 1. 3 sg: va or vrea; 3 pl: vor; A debt ~ be paid Börgea va plătire; The thieves ~ be killed Fúrili vor vătămáre; 2. prínde; You ~ comb Prínde s-ti cheápțâñ; 3. fúri-că, fúreši că; should he really not have a father fúri-că nu ári tátă; ~ I be able to fúreši că va s-pot; 4. ai că fúre; ~ it be a boy or a girl ai că ficiór, ai că feátă fúre; 5. (in case that) ca să; ~ I

SHIVER

sistency) ▶cufuréscu

SHIVER s. (*fragment*) hrup; tívale pl || tistálâ, DIARO 248

SHIVER s. trimúră, hir aráte, mpirușáre, mbirsáre || CUVATA 2: frăști f; a ~ passed over us nă tricú ună frăști tu păntică, Cuvata 9

SHIVER vb. ▶trémur, trámur, treám(b)ur; **Amc:** trímbur; ▶cutrém, cutrémur, cutréambur, cutrémbur, cutrámur, ▶trunduéscu; (*to ~ with pain, cold, or fear*) ▶virvirédz

SHKODRA s. (*a town in Albania*): adj. şcodrănenescu, -ească

SHOCK s. (*shake*) trundai're

SHOCK s. (*heap, pile*) cóbă; (*a thick bushy mass, as of hair*) mánúclu

SHOD adj. (*as of a horse*) ncăltát (*ant. ni-ncăltát*)

SHODDY adj. arós, -oásă; măcát

SHOE s. curdhé'l'e, cundúră; **G:** gămáše; yeméñe, pandóflă, pă-pútă, pupútă, scárpiñe; **a pair of** ~ únă păreácl'e di curdhé'l'e; (*children's talk*) pópă → MAKE SMB. CREAK IN HIS ~S

SHOE vb. (*of horses*) ▶ncálțu

SHOE-HORN s. os di curdhé'l'i

SHOEING s. (*of horses*) ncăltáre

SHOEING SMITH s. (*a*)nalbán, pitălár

SHOEMAKER s. curdhilár, curdhilă; also: cundurgí, păpugí, pupugí, păpuțár, tăruhár, turuhár, tângár, târhă || **Mul:** cundrágí; almost everywhere: tângár, B-ARCH 386; MERCA 30: cundrugí

SHOEMAKER'S KNIFE s. fălcétă

SHOEMAKER'S SHOP s. cunduragilâche

SHOE-MAKING s. cunduragilâche

SHOOT s. cleciu, climbúciu → BRANCH || **Av:** almăcúşâ, CL 36; **SJOS:** clunáre, CL 42

SHOOT ONE'S GRANDMOTHER vb. (*i.e., to make a blunder*) u adár taratóre [taratór is a dish made of cold sour milk, cucumber and other ingredients]

SHOOT OUT ONE'S LIPS vb. ▶strâmbu búdzâle

SHOOT OUT ONE'S TONGUE AT SMB. vb. l'-scot límba (nafoáră)

SHOOT THE BOLT(S) vb. trag sírtul

SHOOT vb. ▶arúc; **They shot and wounded me** Arcáră ş-mi pliguíră; **N:** amín; ▶trag; trag cu cursúñ; (*of a young plant*) fitruséscu; ~ at a target amín, dau tu sémnă, trag tu nişáne

SHEPHERD

- SHEPHERD** adj. picurăréscu, -eáscă, -éştâ, -éşti; di la oi; a ~'s dog câne picurăréscu or câne di la oi
- SHEPHERD'S CROOK** s. cáríg; cłoágă (and głoágă)
- SHERBET** s. şirbét, şirbété
- SHERIFF** s. zăpít, zăpită, zábít; cumisár
- SHE-WOLF** s. lupoáñe, lúpsă
- SHIELD** s. (protection) || LITURG 124: avilimíntlu sg def
- SHIELD** vb. vápär → DEFEND, PROTECT
- SHIEVER** s. hiór, hir aráte; pl: híre arăti pi tu păltări
- SHIFT** s. (dodge) tirtípe
- SHIFT ABOUT** vb. vúrdin
- SHIFT AWAY** vb. li scármin → BOLT
- SHIFTLESS** adj. → LAZY
- SHIFTY** adj. → TRICKY
- SHILLELAGH** s. → CUDGEL
- SHILLING** s. silín
- SHILLY-SHALLY** vb. (to put off acting) ñ-u dau n coástă, vin-duéscu
- SHIM** s. scârpă
- SHIMMER** vb. → GLIMMER, SPARKLE
- SHIMMERY** adj. lumbărsít → BRILLIANT
- SHIN** vb. vangărlím (and angár-) → CLIMB
- SHINBONE** s. anat. flúir → TIBIA
- SHINE** s. (brightness) yil(i)círe; (liking, fancy): to take a ~ to ñ-cáde tu ínimă
- SHINE** vb. lămbiséscu → SPARKLE
- SHINE OUT** vb. vluñinédz
- SHINGLE** s. (made of wood) şindră
- SHINING** adj. scântil'ós, -oásă → BRILLIANT
- SHINY** adj. scântil'ós, -oásă
- SHIP** s. căráve, ghímíe, náie, pampóre
- SHIPMENT** s. pitréátre, pitrițeáre
- SHIPPING** s. → SHIPMENT
- SHIRT** s. cămeáše, dim. cămișítă, cămășótă; G: ríză; short-sleeved ~ camisólă || dim. also cămișicâ, DIARO 199
- SHIRTING** s. pândză
- SHIT** s. căcát, dim. căcăticiu; mérdu, pângânătăte, pâgâneátă
- SHIT** vb. mi cac, ñ-scot óclíl'; (of infants) vfac; (soft con-

SHEEP-OWNER

te; (*the place of a ~*) gärtu

SHEEP-OWNER s. célnic, cilnică, chihăié *m*, chihăoáñe *f*; scutél; coll. cilnicáme

SHEEP-POX s. gălbádză, gălbeátă, mitíl; contaminated with ~ ngălbägeát, gălbagiós; to get contaminated with ~ ngăbágédz || ALB, *Sln*: multădză, Brâncuș 555

SHEER adj. (authentic, absolute) curát

SHEET s. (of paper) (a)coálă, fílă; (of a book) frândză || linen ~, *Gop*: ciarşáfi, GOLAB 210

SHEET-IRON s. lamarínă

SHELF s. aráfă, (a)ráfe, aráftu, rafte; also: (in a cheese-farm) curutmă, pat, pulítă || (~ for cheese in a shepherd's shack) K: apát, GOLAB 200; curútmă, DIARO 279

SHELL s. (of a mussel) burlídhă, sulínă || *Pes*: zburlídhă, CL 263 || (of a snail or turtle) sămár; (of an egg) cufcúlă, gäuále, guuále, gäuáce, coáje; (as of a nut) coáje, căjoále, coáră, flúdhă (→ HUSK); (of a canon) ghiulé(e), tópă, vol

SHELL vb. (as beans, nuts, peas, ears of Indian corn) cur, vxi-fludhyipséscu, xispirséscu

SHELL OUT vb. → PAY

SHELTER s. apărâtúră, apánghiu, húncă; (for animals) puiátă, buiátă; (shadowy place where sheep rest at noon) amirídz || DIARO 14: to take ~ mi apânghiséscu

SHELTER vb. vacúmtin; (to lodge) vpreadún, văstéptu; Please ~ me tonight! Aştiptát-mi aéstă noápte! (to offer ~) dau apărâtúră; (of sheep seeking for a shadowy place) amirídz || Will you ~ me tonight? Me-apróchi astăseáră?

SHE-MULE s. túcă

SHENANIGAN s. tirtípe || CUNIA 305: tărtíp; 299: duculeáchi

SHEPHERD s. picurár; dim. picurárúš; coll. picurárátă; (~ of sheep) uiár; (~ of rams) birbicár; (~ of bare ewes) stirpár; (~ of young ewes) vitulár; (~ of one-year old sheep) nutinár; (~ of milking sheep) mătricár, muldzár; (~ of goats) căprár; (cheese-maker ~) căšeár; (main ~) baciu, (rare) bagiu; (servant ~ in a sheepfold) peregé || *Na*: giobán, B-ARCH 335; K: găvărár, GOLAB 217; părvotár GOLAB 242; (chief ~) *Cru*: chihăié, GOLAB 23. In ALB: *Dren*, *Kerb*, *Pér*: căşáru, keşár, kişár; *Sil*: cilinícu, Brâncuș 551. "The term baciu is not known," ibid.

SHE

dulbén, fachióle; **G:** lăhúră or lăhúre, mântilă (and mândilă), petic, petică, peatică, pôše, şamie, şimie, tarpoáše; **G:** vláscă → SHROUD || **Prv:** búfcâ, CL 39

SHE pron. ea; dâsă, dísă, năsă; dat. sg. âl', il'; -ši; stupid as ~ was ca chirútă te ši-erá; -u; Where is ~? Iu eásti-u? || **F:** ia, BASME 591, 616; Do you love her? Tini u vrei ia? HRISTU 63

SHEAF s. mănuclu (and mâ-), mănuclu, măldár, snop, făndáche, văndáche, dhimáte

SHEAR vb. (to trim, to clip, usu. sheep) 1. (under the belly) suilédz; 2. (on the head and around the tail) cápit, căpitédz

SHEARING s. suilát [su•i•], suiláre

SHEATH s. (for a knife or sword) teácă || **Pes:** mirahúni, CL 255

SHEBANG s. (affair, business, contrivance) daravéră

SHE-BEAR s. úrsă, **N:** aúrsă

SHED s. (usu. for people) parángă, barángă; (usu. for animals) cumás(e), plánťă (and plándză)

SHED adj. (of wine, milk, blood, etc.) virsát

SHED vb. (to pour down) vérsu; (to discard, as hair) •pârjéscu; to ~ bitter salt (to cry) scârlédz

SHEDDING s. (of hair) pârjíre; (of tears) lăcrâmáre, lăcârmáre

SHE-DEVIL s. dráxă, drăcoáñe

SHEEN s. yilíciu, scântiláre

SHEEP s. oáie, pl oi; dim. uíťă; coll. uíme; milking ~ (a)pli-cătoáre, muldzár(c)ă; ~ that has had lambs twice oáie strífă; two-year old ~ milór, ñilór, milúr, mbíor, ñiór [ñi•ór] m; ñioáră [ñi•], milúră, strămlóáră, străpóri f; horned ~ curnútă; ~ with a bell ciucánă; adj. uín; ~ milk lápte uín; ~ wool lână uínă; flock of ~ uínă; (~ and goats) námálă, nimálă, numálă, pl -le; adj. uiréscu [u•i•], -eáscă; a shepherd's donkey yumár uiréscu || **Mul,** **Perd,** **Rod:** óie, **Kat,** **Plat:** oi, B-ARCH 322 → WET-NURSE ~

SHEEP BIRTHING SEASON (or PLACE) s. fitál'

SHEEP DOG s. câne picurăréscu

SHEEP FARMING s. picurăríle, picur(ă)liche; cilnicătă

SHEEP TICK s. ent. || **SJos:** bubúscă, bubúşche, CL 39

SHEEP-BELL s. ciocán di oi; dim. ciucáníc, ciucániciu, cluputíciu, cluputíciu

SHEEPFOLD s. căș(e)áre, căș(e)ár; also: cumás, cuşér, cutár, mángră, stáne, stână, strúngă, tăruşte, turâste, tărâste, turús-

SHAME

- SHAME** vb. ar(u)şinédz, aruşnédz
- SHAMEFUL** adj. trâ ascucheáre (*lit. 'such as to spit on'*)
- SHAMEFACED** adj. ar(u)şinát
- SHAMELESS** adj. abrás, abráscu, arsâz, m pl -âjí; ni-aruşinát, ni-aruşinós, -oásă or ni-ruşinós, -oásă || fáṭă-láie, BASME 313
- SHAMELESSNESS** s. ni-aruş(i)náre
- SHAMPOO** vb. ▶(a)láu; pres: lau, lai, la, lăm, laṭ, la; ipf: lam, lai, la, lam, laṭ, la; pt: lai, laši, lă, lăm, lat, lára; ~ your hair! Lă-ti n cap!
- SHANTY** s. călívă → COTTAGE || paľiós spitâ [pa•ló•s•pi•tâ], DIARO 271
- SHAPE** s. slúpi f → CUT UP ~S, SHOW ~S
- SHAPELESS** adj. bicimsâz, -âză, -âjí, -âze
- SHAPING** s. turnipsíre
- SHARD** s. párte, bucătice
- SHARE** s. párte; (*portion of food*) gărăvánă; (~ due to or contributed by) (a)rifiné
- SHARECROPPING** s. undălícă
- SHARING** s. mpărtâre, âmpărtăciúne
- SHARK ON SMB.** vb. aghismédz, aghizmédz
- SHARP** adj. tăl'ós, -oásă, tăl'itós, -oásă; also: iáspir, ntruxít, nturhisít, struxít, turyisít; (*of a voice*) ânṭăpulicós, -oásă; (*clear, evident*) ayimliu || (~, as of a pole) spirlúngu, BASME 700
- SHARPEN** vb. struxéscu, ntruxéscu, struhiséscu, sturhiséscu, truhiséscu, nturyiséscu, dau pi cheátră || **Pes:** cucutéscu, CL 42; **Pes:** (*as of a scythe*) anturyiséscu, CL 37
- SHARPENING** s. struxíre
- SHARPENING TOOL** s. hrăblă
- SHARPER** s. călupcí, pişichér
- SHARPY** or **SHARPIE** adj. şpírtu invar. → SHARPER
- SHARPNESS** s. (*sourness*) acritúră
- SHARPSHOOTER** s. nişanlí, nuşanlíu, nişangí
- SHATTER** vb. ▶aspárgu, ▶disvóc → DAMAGE, RUIN
- SHAVE** vb. ▶arád, ▶bărbiriséscu, ▶xurséscu, surséscu, cusurséscu
- SHAVING** s. arádire, xursíre; (*additional, very close ~*) pirdáfe
- SHAWL** s. şal or şále; also: báltu, bruboádă, cimbér, ciumbére, cióndă; **F:** ciupáre, **O:** ćipáre; ciuvré, civré, cumáše, dármă, dărmă, drámnă, dártmă, drápnă, dárpnă, tistiméle, distiméle,

SHABINNES

(scruffy) pânghiós, -oásă; (threadbare) părtálcu; (mean) ápcu

SHABBINESS s. cacurizilíche

SHACK s. călívă → COTTAGE

SHACKLE s. cheádică, chédică, ambódhyiu, purducláuă

SHACKLE vb. ▶ancheádic, ▶ambudhiséscu, ambudhițéscu, mbudhu-
escu, zâgâdéscu; ~ **the horses!** Nclidicát căl'i! (to fasten)

◀stiriuséscu

SHADE s. (a)umbrátă || (~ of color, nuance) ton, HRISTU 1

SHADOW s. (a)úmbră; (place in the shade for the sheep to rest
at noon) amirídz → CAST ~

SHADY adj. (a)umbrós, -oásă; (a)umbrát; ~ **area** cheáre

SHAFT s. || PC: (as a ~ of a hoe) coádă

SHAGGY adj. (as of smb.'s hair) zbârlít; (with much hair, as of
a shepherd's winter coat) pirós, -oásă; ňitós, -oásă

SHAH s. şah

SHAKE vb. ▶ascútur, ▶azdrú(n)tin, azdrúncin, ▶clátin, clâtín,
N: cleátin; ▶cutréám(b)ur, ▶trub, túrba, ▶trunduéscu, ▶zgătân; to
~ in every limb ▶cruțéscu (→ FEEL DITHERY); to ~ off (as pears
from a pear-tree) ▶súrpu; to ~ with laughter ▶căhtéscu, ▶păhăés-
cu; to ~ one's sides with laughter nu-ñ tân ílile di arâs; ~ with
fright řápte-óptu ři-si dûte (→ QUAKE); ▶cutrumurédz; to ~ the
head ▶mân cáplu || ALR 1318: (tilts, as of a table) z-da

SHAKE DOWN vb. (to become accustomed) mi nvet; (to settle down)
mi aștérmu, mi curdhuséscu; (to test) cătăpătéscu; (to bring a-
bout a reduction of) scad, řicșurédz

SHAKE HANDS vb. || BELIMACE 57: (the king) shook hands with us ř-
lo mână cu noi

SHAKING s. (a)scuturáre, asdrunțináre, clătináre, cruțíre, cu-
trem(b)uráre, trunduíre, virviridzáre, (rare) virviráre, zgătă-
náre; (~ of the head) mânáre a cáplui

SHAKY adj. (unsound, rickety) hárval; ni-síyur; nu sta pri únă

SHALLOW adj. (frivolous) lișór, -oáră; lu-; lișurác, lișurášcu

SHAM s. ~ adj. călpu, -lpă, -lchi, -lpe

SHAM vb. (to pretend) mi fac → FEIGN

SHAMBLE vb. || PC: ímnu rúfu-m-búfu, mi trag azvárna

SHAME s. (a)rşíne, ruşíne, iazâche, yeazâc or yeazâcă; N: aípe;
~ on you! Túndi-te! or Iazâche s-țâ híbă! ~ on them! Haráme s-lă
híbă! → BURN WITH ~, DIE WITH ~, CRY ~ UPON, PUT TO ~

SET

under the veranda Astăsíră sun cirdáche únă drâmbálă; (as a tent) vmprustédz (and mbrus-); **to ~ a shout** dau un zghic

SET UPON A TASK vb. vácát

SET UP ONE'S COMB vb. (to give oneself airs) vngroş

SETTING s. (of the sun) (a)scăpitáre, chirítă; (~ in order) (a)ndreádzire, ndridzeáre; (~ on edge) furchisíre; (~ out) purñíre → **DEPARTURE**

SETTLE vb. vaštérnu; **Fogs are ~ing on the mountains** Si-aşteárna písti múnțâ néguri; (of a liquid) vrazilcescu, limbisescu, limbižascu, vläyärsescu; (to become quiet or orderly) dipún mínte; (to ~ the price) vcúrmu pázarea || MERCA 4: bag par

SETTLE DOWN vb. şed; **They ~ed down to dinner** şidzúră pri meásă; (to take up a stable and honest life) vaštérnu, vncurdusescu, ncurdisescu, curdhusescu (and curdusescu); **You ~ed down to drink** Vă curdusít la beáre; **We ~ed down at his place** nă curdhusím la nás acásă

SETTLE UP WITH SMB. vb. mi (a)láu (di); **I've ~ed up the debt** Mi lai di bőrge

SEVEN num. şeáppte, şápte; **Which of the ~ emperors?** Cai di şeáptilií amirádz?

SEVENTEEN num. şeáptesprădzaťe

SEVENTH ord. || şáptile, BASME 462; evdhómen, GOLAB 214 → § 28.2

SEVENTY num. şeaptedzăti, şaptedzăti

SEVER vb. vdispártu; **to ~ smb.'s head** l-láu cáplu

SEVERAL adj. niscântu, nă- (and născându), m pl -nțâ or -ndzâ, f pl -nte or -nde; (â)ndói, f (â)ndoáuă or ndoáo; **Thus ~ years passed** Tricúră aşíte ndoi aň

SEVERE adj. (as of winter) ásur; greu, -eáuă, grei, -eále; (rough) scliró invar.; sértic, -că, -tă, -te; sértu, m pl -rtâ

SEVERITY s. ascuráme

SEVILLE ORANGE TREE s. nirángiu, miringéu

SEW vb. vcos; (to ~ solidly) arúc áte múlte || ânțapu

SEWING s. cuseáre, cseáre || (profession) GSus, SJos, Prv, Av: araftilâche, CL 37

SEWN adj. cusút, csut

SEXTON s. || SJos: cliseáтур, CL 42 → SACRISTAN

SHABBY adj. (as of old clothes) arós, -oásă; măcát, tuchít, fucăréscu, urfänéscu, cacurízic; (ugly) urât; (dirty) murdár;

SET

SET EYES ON vb. dau cu óclíl' di → CATCH SIGHT OF
SET FIRE TO vb. várdu || HRISTU 36: bag foc
SET FORTH vb. l'au călea, litéscu, chin(i)séscu, nchiséscu, purnéscu
SET FREE vb. dau cale → RELEASE, SET AT LARGE
SET OFF vb. → SET FORTH
SET OFF RUNNING vb. li ascármin → SCAMPER AWAY/OFF
SET OF GARMENTS s. armátă di stráñe, adrämíntu di stráñe
SET ON EDGE vb. (of teeth) ñ-amúrtă (or ñ-amurtăscu) díntâl'
SET ONE'S CAP AT/FOR SMB. vb. (to fix one's eyes on) am óclu ||
bag tu óclu, BASME 117; **He took hold of the vineyard on which he had set his eyes** Zăptăsí ayína ţe llaveá óclu
SET ONESELF TO DO SMTH. vb. vacát; Either do a job as it should be done, or don't set yourself to do it I lu-adári un lúcru ca lúmea, i nu ti-acátă
SET ONE'S HEART ON vb. ñ-armâne ípatlu la; bag tu óclu
SET ONE'S HOPE(S) ON vb. hiu cu umútea la
SET ONE'S SEAL TO vb. l'-bag dámca
SET ON FIRE vb. apríndu; I'll set your hut on fire! Va vă a-príndu căliva!
SET OUT vb. u adún (trâ, la), u angăn cătăua, u litéscu, mi min, nchiséscu, chiniséscu, chinséscu
SET PEOPLE BY THE EARS vb. bag zizáñe → BREED DISCORD
SET SMB. A TASK vb. vnsártin, vnsártinédz, nsártänédz
SET SMB. AT ODDS vb. → BREED DISCORD
SET SMB. AT SOMEONE vb. (a person or a dog) azmút
SET SMB. ON FIRE vb. (make jealous) bag tru zilie
SET SMB. ON HIS/HER LEGS AGAIN vb. nturturédz
SET THE FIRE vb. apríndu fóclu
SET THE TABLE vb. vndreg meása
SET TO RIGHTS vb. (to put in order a room, a yard, etc.) vndreg, anáschirséscu, anischirséscu, chirséscu, născărséscu
SET TO WORK vb. mi aștéru tu (or pri) lúcru
SET UP adj. (of people: eager to impart justice, exaggeratedly righteous) ~ ímnă cu zíya n brân
SET UP vb. (to establish) vtaľu; **A pay will be ~ for him** Va să-l' si tál'e ună arúgă; (to make, to build, to instale, to erect) anált, v(a)stáséscu, (a)stiséscu, vástälăéscu; **They set up swing**

SERVICE

- filiséscu; to ~ smb. a bad trick** l'-gioc nă féstă or nă hunére
- SERVICE** s. (help, use, benefit) huzméte, usméte, agiutór; **to be of ~ ufiliséscu** || (job) LITURG 130: iusméti
- SERVICEABLE** adj. (obliging) próthim, m pl -thiñ; próthmu, -mă
- SERVICE-TREE** s. crus, sórbu, súrvu
- SERVILE** adj. tápin, m pl -piñ; tapinós, -oásă; tibié invar.
- SERVITOR** s. → SERVANT
- SERVITORSHIP** s. huzmichirlâche
- SERVITUDE** s. (process) arubuire, sclăvuire; (state) sclăvile, sclăvíe, → BRING INTO ~
- SESAME** s. (a)susáme, sisáme
- SESAME OIL** s. şirlán
- SET** s. (the fit of smth.) tăcâme; (group of persons associated by common interest) suçátă, táymă, táifă
- SET** vb. (to place) bag, (a)pún; **He sat her on his lap** Pri dži-núc'le u púse; (to appoint) **They sat me as a servant** Purtóiuř mi púsiră; (of the sun) 3 sg: apúne, (a)scápítă, surupseášte; **The sun was -ing** Soárile erá. trâ ascăpitáre || ALIA 3: si ascúndi, fú-dze; treáti, vásilipseášti || (to lay the table) ▶tíndu; (to establish, to schedule) urséscu, ▶talú, cruéscu; **The day set by the emperor arrived** Agiúmse dzúua ursítă di amiră; **God has set things this way** Dumnidzău acší cruí; (to form, as of fruit) leg; **The trees have set** Póñli ligáră poáme
- SET A MARK OF DISGRACE UPON SMB.** vb. l'-u bag dámca, l'-u bag vú-la
- SET A RUMOR ABOUT** vb. → LIBEL
- SET APART** vb. ▶alég
- SET AT LARGE** vb. dau cále; also: ▶apulséscu, ▶telefthiriséscu, ▶särgléscu
- SET A TRAP** vb. bag alát, bag bátă, bag stăpână, bag príncă, ▶curdiséscu scăndilie
- SET AT VARIANCE** vb. → BREED DISCORD
- SET A WATCH** vb. bag s priveág'lé
- SET BACK** vb. ▶tórnú, ▶arăstórnú, ▶şút, ▶dau năpói
- SET DOWN** vb. (to consider, to regard) l'au ti || **You are setting me down as a fool** Mi l'ai ti om fără mínte, BASME 419
- SET EVERY SPRING IN MOTION** vb. mi fac páde (lit. 'I make myself flat')

SENTINEL

- SENTINEL** s. cărăule, cărăulă → GUARDIAN
SENTINEL vb. cărăulsescu, șed cărăule, șed strájă
SENTRY s. nubicí, strájă → GUARDIAN, SENTINEL
SEPARATE vb. •dispártu (di); also: •cúrmu (di), •disfác (di),
•dizlächescu (di), •herásescu (di), •mpártu (di)
SEPARATED adj. curmát, dispártât, dizlächít; We are ~ from each
other like lambs from sheep Him curmát ca ñel' di oi
SEPARATELY adv. ahór(y)ea, al'úrea, anámera (di)
SEPARATION s. dispártâre, dispártâtúră, dizlächíre, disfăteáre
SEPTEMBER s. (y)izmäciúñ, yismäciúne, sihteámvre, sihtémvre,
septémvriú, stavrú; in ~ tu méslu al ghizmäciúne || HRISTU 48:
párťari
SEPULCHRAL STILNESS s. tâpit → SILENCE
SEPULTURE s. ngrupáre → BURIAL
SEQUESTER vb. (to seize) fac sucréstu; (to segregate) •dis-
pártu, •valég
SEQUESTRATION s. catáshise, sucréstu
SERAGLIO s. haréme
SERAPH s. ánghil, arhánghil
SERBIAN adj. sárbešcu, -eáscă, -éştâ, -eáştî
SERENE adj. arihătipsít → STILL
SERF s. (farmer ~) cifcí → BONDMAN
SERGE s. adhímtu, dhímít
SERGEANT s. ceaúş, ónbaşı [•başı]; adj. ceaušescu [ča•u•]
SERIOUS adj. (of people) aștirnút; (devoted) mbistimén; (grave,
dangerous) laiu; (as of a disease) greu Things are becoming ~ ~
Si ngroáše şicălu (lit. 'The joke is getting thicker')
SERIOUSLY: → TAKE ~
SERMON s. dhidhăhíe; (~ book) cazamíe, căzâmíe
SERPENT s. → SNAKE
SERPOLET s. bot. (wild thyme) témurícă → PENNYROYAL
SERRATION s. (as in a serrate margin of a dress) zâmbă
SERRIED adj. strímtu, -mtă, -mti, -mte
SERVANT s. huzmicheár, iuzmicheár, dhul, purtóiur, smichér,
şclău; (for sheep) peregé; to be a ~ huzmitipsescu || Peş: lă-
crătór m., lăcrătoáră f, CL 254; dúlă f, BASME 315 || (officiant)
iusmetgí, LITURG 130
SERVE vb. (to work as a servant) huzmitipsescu; (to be of use)

SELL

furtia di bălidzi trâ sîrmă; to ~ a gold brick varâd → DECEIVE

SELL OUT vb. (to betray) prudhusescu

SELLING s. víndire → SALE

SELVAGE s. úie, úvye

SEMBLANCE s. adúcă, prep → APPEARANCE

SEMESTER s. xámin

SEMOLINA s. simiydhále

SEMPSTRESS s. → SEAMSTRESS

SEND vb. amín, pitréc; to ~ away from home vixinitséscu; to ~ a wire bat tel'; to ~ forth (to utter) cárledz; to ~ out roots aruzusescu, arizuéscu; to ~ smb. away with a flea in his ear l'-bag cáplu tu loc; ~ smb. off l'-dau tăruhile (→ FIRE); to ~ smb. out to grass l'-dau purdheácica; to ~ word to smb. pitrec hăbáre (→ LET KNOW); to ~ to the devil l'-bag cuváta, l'-bag láia, ngăr-misescu, vătăxéscu, sictărsescu; **Send ~ him to the devil!** ≈ Cá-că-lu n cap! || **F:** I have sent you (dat.) tî pătărcui, HRISTU 63

SENDING s. pitreátire, pitrițeáre

SENESCENCE s. (the state of being old) auș(e)átic; (the process of becoming old) aušíre

SENILE adj. → OLD

SENNA s. bot. (*Cassia acutifolia*, used as purgative) simăni-chíe

SENSATION s. săntíre, sintíre

SENSE s. (meaning) nójimă → MAKE ~; (equilibrium) → DRIVE SMB. OUT OF HIS ~S, COME TO ONE'S ~S

SENSE vb. (to realize) ciuléscu

SENSIBLE adj. aştirnút; cu (țivá) sicáră n cap (lit. 'with [some] rye in one's head'), cu térciu; ~ people cárpte cu térciu (lit. 'heads with circles')

SENSIBLY adj. (rationally) cu căle (lit. 'with way')

SENSITIVE adj. (feeling) adil'ós, -oásă

SENSUAL adj. (lascivious) azgân, -ână, m pl -âñ, f pl -âne; cahpée f sg

SENSUALITY s. azgânlâche, dizñirdăciúne

SENSUALIZE vb. azdisescu, azgâniipsescu

SENTENCED adj. giudicát, judicát

SENTIENT adj. aduchít

SENTIMENT s. → FEELING

SEEMING

SEEMING s. (*semblance*) prep → APPEARANCE
SEEMLINESS s. undzítă, prindeáre, príndire
SEEMLY adj. undzít, umdzít
SEEP vb. (*to percolate*) ▶stricór
SEER s. PROPHET
SEETHE vb. hérbu
SEGMENT s. = párte (*lit. 'part [of]'*)
SEGREGATE vb. ▶dispártu, ▶valég
SEIGNEUR s. dómnu
SEIGNEURIAL adj. dumnéscu, -eáscă, -éştâ, -éşti → LORDLY
SEISM s. → EARTHQUAKE
SEIZE vb. lău, ▶apúc, ▶(a)nciúp (*and angiúp*); ▶mut; (*to steal*) úmflu; *The gray dog ~ed him by the nape* Cănútlu lu-nciupă di núcă; *They were seized and put in prison* Fûră mutât și nclíși → TAKE
SEIZURE s. loáre
SELDOM adv. arár, areá, arétcu, arítcu; ~ seen, soon forgotten = Ócăli te nu s-ved curúndu sî-agărşescu || din Paști-Paști or di Paști-n Cărciún (*lit. 'from Easter to Easter' or 'from Easter to Christmas'*), PARALLEL 150; CUNIA 252: tu apreásă ş-tu chirítă
SELECT adj. un și un → CHOICE
SELECTION s. alidzeáre; aleádzire
SELF pron. síne; in their own ~ tră sínea a lor
SELF-ASSURANCE s. embistosíne, mbithár
SELF-CONCEITED adj. făndăxít (*and făndâ-*) → BOASTFUL
SELFISH adj. arău, f arăuă, m pl arăi, f pl arále; cacurízic
SELF-EFFACING adj. → SHY
SELFLESS adj. → UNSELFISH
SELF-LIMITATION s. aprea-adunătúră → LIMITATION
SELF-POSSESSED adj. stăpuít → COLLECTED
SELF-RESPECT s. filutimíe, filutiñíe, (i)htibáre
SELF-RESTRAINT s. tâneáre
SELF-SATISFIED adj. făndăxít
SELF-SUFFICIENCY s. dăiliche, dăilâche → ARROGANCE
SELFWILL s. pruclitie, inagilâche
SELL vb. ▶vindu; to ~ off surdisescu, dau sti zvércă, ▶xifac; (*deceivingly*) ▶chic, (a)ncálțu; with the intention of ~ing to someone the load of dung as silk cu mîntea s-u chícă a vânui

SECOND-RATE

SECOND-RATE adj. ápcu, f ápcă, m pl ápti, f pl ápte; próstih

SECRET s. acrifó, doáhă, dhoáhe, mistíryiu; in ~ adv. pi as-cúmtalui

SECRETARY s. (cleark) iazagí, yramaticó, yrămătíc; ~ of State ipuryó

SECRETE PUS vb. pruñédz

SECRETIVE adj. ascumtós, -oásă; ascúmtu, -mtă, -m̄ti, -mte

SECRETLY adv. pi ascúmtalui, ascumtíšalui → STEALTHILY

SECULAR adj. cuzmicán, laicó

SECURE vb. asfăliséscu → ASSURE, INSURE

SECURITY s. (bail, deposit, pledge of payment) bifă, chifi-liméi

SEDATE adj. (serious) aștirnút

SEDATELY adj. cu métru

SEDGE s. bot. tréscă → REED

SEDIMENT s. bărsié, brúzgă, cómină

SEDUCE vb. plänéscu, (a)plänáséscu, plänipséscu; ~ a woman li-gioc meárile (cu násă)

SEDUCTER s. || farmazón, BASME 83 and 188

SEDULOUS adj. lucrătór, -oáre; cilistisít

SEE vb. vved; ñ-si veáde; to ~ how the land lies discúltu; (to perceive in the distance) vandzăréscu || 3 sg: veáde, veádi; Grám, Kat, Mi, Plat, Perd: védi, B-ARCH 188

SEE SMTH. OUT vb. (to bring to a satisfactory conclusion) u scot n cap; scot lúcrulu n cap

SEE YOU LATER! ~ şedz cu sănătăte! (lit. 'Stay with health!')

SEED s. simínťă, spor; G: (tobacco ~) artisáte; (~ of a fruit) → PIP || F: sámítă, SarD 101

SEEDY adj. (inferior) ápcu, ápcă, ápti, ápte; próstih; di cătră la cúscra; (debilitated, as of a horse) sarával

SEEK vb. cáftu; to ~ a quarrel u cáftu (ngăceárea) cu luminárea; to ~ employment văitéscu; to ~ trouble ñ-bag cáplu tu tás-tru || to ~ smb.'s advice l'-cáftu míntea, BASME 10

SEEM vb. ñ-páre, (a)pár, ampár (and ambár), v(a)ndzéscu; It ~ed to him that nobody was prettier L'-ampărú că nu-i vâră ma mušeátă; This does not ~ to be a good sign Nu undzeáşte s-hibă lúcru bun; He does not ~ to me a rich man Nu-ñ lu l'a ócl'ul tră avút

SEAMAN

SEAMAN s. cărăvyiót, náftu

SEAMSTRESS s. arăfteásă, arăftoáñe

SEAMY adj. urât

SEAR s. (of a gunlock) ceárcu

SEAR vb. (to dry up) ▶usâc, usúc

SEARCH s. căftáre → RUMMAGE

SEARCH vb. ▶cáftu; also: alág, ▶mutréscu, ▶ved, sătăxéscu, sităxéscu, xitáséscu, xităxéscu; **He found what he was ~ing for** Te alágá află; ~ in your pocket! Védzâ-te n gépe! (to interrogate thoroughly, to sift) ndzérnu; (to ~ earnestly) l-tórnu lóclu di análtă párte; (to sound) discúltu

SEASHORE s. mal, márdzine di amáre, acruyealáuă; búdză di amáre (lit. 'lip of the sea')

SEA-SICKNESS: to suffer from ~ mi-acátă amárea (lit. 'the sea is catching me')

SEASIDE s. → SEASHORE

SEASON s. vârstă; the ~ when ewes deliver vârsta a fitáriilei

SEASON vb. (as with salt) agudéscu tu sáre, artiséscu

SEAT s. loc

SEAT vb. ▶apún, ▶curduséscu

SEATED adj. ncúrši invar. → BE ~

SECEDE vb. ▶dispártu, mi trag năpói

SECLUDE ONESELF vb. ▶nguvédz, bănédz nguvát

SECLUDED adj. (isolated) nguvát; ~ place pătiláuă, pătláuă ||

MURNU 39: ascumtós

SECLUSION s. nguváre

SECOND s. (instant) uríťă, stic; in a ~ tu uríťă; in a split ~ tu-úna → IMMEDIATELY

SECOND ord. dőilu, a dőilui m, a doáua f; the ~ time a doára, a doáura [doáű•], d(e)adoára, dhéftira oáră, a dáoo-oáră; on the ~ of the month tu doáule (or tu dáule) di mes; ~ to none făr-di-soť; cum soť nu áre; **That girl was stupid ~ to none** Feáta ístă si-irá gláră cum soť nu-aveá || DIARO 413: di-a-ndóilea m, di-a-ndoáulea f. K-D 71: dheftirlu, dheftirla → § 28.2 || CUVATA 2: for the ~ time (again) adv. déftur

SECOND vb. (to encourage) inimuséscu; (to assist) agiút

SECOND LIEUTENANT s. melazâm, mułazím, miul'azím

SECONDHAND MERCHANDISE s. mărdáie; **He sells ~** Vínde mărdăi

SCRUB

- SCRUB** vb. vfreq
- SCRUFF** s. → NAPE
- SCRUFFY** adj. andíhristu, pânghiós [-góš] → SHABBY; his mouth will never utter ~ words din gúra a lui nu inšeá vârnăoară gráire pânghiose
- SCRUMPTIOUS** adj. mă-sa-l' fú; I took a ~ nap! Lí trápșu un sóm-nu, mă-sa-l' fú!
- SCRUPLE** s. ~ induálă (lit. 'doubt')
- SCRUTINIZE** vb. ndzérnu, bag sítă, trec prit sítă (lit. 'to put through a sieve')
- SCRUTINY** s. xităxíre
- SCUD** vb. fug
- SCUFF** vb. trag azvárna
- SCUFFLE** s. alúmtă, alumtáre, băscâñe, ncârligáre
- SCUFFLE** vb. ň-u dau cu; The Greek began to ~ with the Turk Élinlu ši-u da cu Túrcu; 3 pl: ši-mâcă sămárile
- SCULL-CAP** s. sárpoáše
- SCUM** s. spúmă, spumătúră, brúzgă, bărsié; (of people) spindzurătúră → GOOD-FOR-NOTHING
- SCUM** vb. (to remove the ~) xispumédz
- SCURF** s. derm. flúdhă, mătreátă, mătráṭă
- SCURRILOUS** adj. zdángan, jupânescu, ni-aruşnós
- SCURRY** vb. → BOLT
- SCURVY** adj. pânghiós [•góš] → CONTEMPTIBLE
- SCUTTLE AWAY/OFF** vb. → BOLT
- SCUTTLEBUTT** s. (gossip) zburâre
- SCYTHE** s. coásă, cósă; Src: căsáre
- SEA** s. (a)máre, pélay, thálasă; the Black ~ Márea-láie → BE ALL AT ~ **SEAFARER** s. → SEAMAN || Trn: móre, B-ARCH 26
- SEA GULL** s. orn. || GSus: puľu pescár, CL 259
- SEAL** s. (for stamping or marking) dámca, muhúre, mihúre, túră, dûră, vúlă; wooden ~ svárhídă; (~ for marking the consecrated bread with a cross) simnătór, simnitór → BREAK THE ~
- SEAL MAN** s. (dignity in the past) miurgí [mi•ur•]
- SEAL** vb. bag dámca, dămcuséscu; to ~ up vuluséscu, miuhuri-lidiséscu); to ~ one's lips mistiryipséscu
- SEALING** s. dămcusíre
- SEAM** s. cusutúră

SCOURING

- SCOURING** s. căthărsíre, născărsíre, spăstríre
- SCOUT** vb. buiséscu → RIDICULE
- SCOWL** s. mutrusíre
- SCOWL** vb. mutruséscu
- SCRABBLE** vb. (as wool) scármin
- SCRAM** vb. ▶căpsălséscu → GET LOST
- SCRAP¹** s. (as a ~ for repairing a shoe) pór(n)ic; not a ~ cât trâ yitríe → JOT
- SCRAP²** s. → FIGHT
- SCRAP** vb. → QUARREL, FIGHT
- SCRAPE** vb. ▶varád, ▶mintéscu, ▶scárchin; ▶zgrâm, ▶(a)râm (to save wisely, little by little) cilistiséscu, cilăstiséscu
- SCRAPE ALONG TOGETHER** vb. adún ayunséscu || mi ndreg cu, BASME 84
- SCRAPER** s. (a)réndă, aréndză
- SCRAPING** s. (slow accumulation of earnings) cilistisíre
- SCRAPPY** adj. → QUARRELSOME
- SCRATCH** s. (slight wound) sgârietúră, zgrâmătúră, zgáibă, sgái-bă, disbilitúră; up to the ~ (in good shape) pri trup
- SCRATCH** vb. arâm, ▶zgrâm, ▶scárchin; (with one's claws or paws, as in search of food) scăléscu; (to wound slightly) ▶hărăxéscu
- SCRATCHING** s. scărchináre, scărchiráre, zgrâmáre
- SCRAWNY** adj. → SKINNY
- SCREAM** s. (i)strigáre, zghic
- SCREAM** vb. ▶aúrlu, strig; to ~ with laughter ▶căhtéscu, ▶pă-hăéscu
- SCREW** s. şurúb, şurúp, vídhă
- SCREW** vb. ▶vidhuéscu
- SCREW UP ONE'S NOSE** vb. (to be or become conceited) am nările mutáte
- SCREWED** adj. (fastened) vidhuít, vidhusít
- SCREWING** s. vidhuíre
- SCREW-RING** s. sérghe → EYE-BOLT
- SCRIMPY** adj. → STINGY
- SCRIMP** vb. (to economize greatly) dau cu ghiumáca, mâc cu ghiumáca, hărgiuéscu cu ghiumáca; mi stríngu, mi fac sclínciu
- SCRIPTURE** s. scriiáre, scriptúră; the Holy ~ Áyea yrámă
- SCROFULA** s. med. (esp. of horses) sărăgé (→ KING'S EVIL); (of people) G: bábcă, broáscă, fálór

SCHOOL

SCHOOL s. sculíe, scul'ó, mectepé; **secondary** ~ yimnáziu → DROP OUT OF ~ || **Cru:** (eight-year primary ~) osmolétcă, GOLAB 240 (word unknown in Albania and Greece); MERCA 24: pl šcol'; pl def: šcóili (rhyming with cu óili) 7, 8, 10, 15, 17, 22, and 23

SCHOOL BOARD s. muaríf [mu•a•]

SCHOOL-SATCHEL s. ceándă ti cărtâ, ghiuzdáne, sănătór, sărătór

SCHOOLTEACHER s. ânvătătór, dháscal

SCHOOLMARM s. dhascálă

SCINTILLATE vb. (as of smb.'s hair) hrisuséscu

SCINTILLATION s. ascăpirătúră, ascăpărăre, scântil'áre

SCION s. amból'u n, amból'uri pl; fidáne, fidánă

SCISSORS s. foártică, foárfică

SCOFF vb. vbuiséscu → RIDICULE

SCOFFING adj. mbizuitór, -oáre, pizuitór, -oáre; pizuiárnic

SCOLD vb. culédz, culimbiséscu; dau un zbúrdhu, giúdic, huleşcu, ncáciu, vntértu, trag un pirdáfe, trag únă závráche, vár-yéscu; **She used to ~ me all day long** Mi giudicá tútă dzúua; **Don't ~ me!** Nu mi vâryeá! || **Cru:** āncáciu, GOLAB 205

SCOLDING s. băzmâtă, bâzmă, buzmă, culidzáre, culimbisíre, giudicáre, pirdáfe, rizilíre, văryíre (and vâr-), vurghíre, závráche, zbárdhu || DIARO 414: bâsmâtă

SCOOT vb. (to sling one's hook) v'lau cicioárile dinanúmirea

SCORCH vb. árdu; (to overfry, of food) vârj(il)éscu, vticnuséscu

SCORCHED adj. (as by the sun) pârj(il)ít; the soil is ~ by the heat of the summer pârjilít di váră-i lóclu

SCORN s. arâdeáre, cătăfróñe, cătăfrónise, măitápe, mbizuíre, péză f and pez n, rizíle

SCORN vb. cătăfroniséscu, vpizuéscu, vmbizuéscu, şúpär; (you) who ~ the words of the prophet ti pizuítă nómlu a profitlui

SCORNFUL adj. di péză; ~ words zbor di péză

SCORNFULLY adv. ti péză, tră şúper

SCORPION s. zool. scorpioánă, scorpíonă, scorpíu, scrap, scrac

SCOT-FREE adj. ascăpát, lirtát, ni-pidhipsít, ni-sudít

SCOUNDREL s. cătúnă || CARAFOLI 117: sémnu

SCOUR vb. (to clean in order to eliminate odours) dispút

SCOUR AWAY/OFF vb. (to take to the fields) acát strématile

SCOURGE s. pákus, pusoágă → CALAMITY; (lash) cămíche → WHIP

SCARECROW

SCARECROW s. bóše → BUGBEAR

SCARED adj. aspăreát, aspărít, bubuít, cănuší, nfrikušát → BE
- || cu ínima nglíťátă (lit. 'with frozen heart'), BASME 177

SCARF s. limudhétă, limuvétă || *Cru:* şchépe, *Gop:* şimíi, GOLAB

252

SCARF-PIN s. cărfíťă

SCARIFY vb. ▶hărăxéscu

SCARING s. aspăr(e)áre

SCARLET s. cârméze, criméze

SCARLET FEVER s. cochinítă

SCARPED adj. (a)râpós, -oásă; scârpós, -oásă

SCATHE: One does the ~ and another has the harm = Áltu fáte și-
áltu bóra

SCATTER vb. (as of snow driven by wind) víntur (and víndur),
(a)zvíntur, (a)zvântur, zvinturédz (and zvindu-), ▶spúlbir; (to
disperse, as a flock of sheep) prâstuéscu, sârmu; The shepherds
are ~ing the sheep Picuráríli sârmă óile; (as of a piece of
cloth) arăschirédz → SPREAD

SCATTERBRAIN s. zevzéc → FLIBBERTIGIBBERT

SCATTERBRAINED adj. azvimirat; cap-di-gáie (lit. 'crow's
head')

SCATTERED adj. (z)vimirat, spulbirat, prâstuít; (as of sheep)
sârmát, arăschirát, arăşhirát

SCATTERING s. arăire, (a)răschiráre, prâstuíre, scurp(i)síre,
sârmáre

SCENE: to make a ~ fac ghiurultíe

SCENT s. → ODOR

SCENT vb. ▶aduchéscu → SMELL; (to get a ~ of) lău di hăbáre;
(to use the nose in seeking or tracking) úlmic; to ~ out dau di
úrmă; (to perfume) bălsamiséscu, muscuvulséscu

SCEPTER or **SCEPTRE** s. schíptru

SCHEME s. (crafty action or plan) dhóhe, mplititúră, tirtípe,
daravéră

SCHEME vb. ▶tăs → PLOT

SCHEMER s. culcusúr, curcusúr, munăfíc; (intriguer) muzavír

SCHEMING s. munăfíclíche, muzavirlâche

SCHISM s. schízmă

SCHOLAR s. štiút, loyiotát

SAY

guage Nu-áre tu vâr graiu spuneáre; **He died without -ing a word**
 Murí fâr-di spuneáre; **to ~ it to smb.'s face** l'-u dzâc tu fátă ||
 ALR 1469: **they say that (it is said that)** z-dzâte că

SAY A PRAYER vb. vnlín nă nclinaciúne

SAY GOOD-BYE vb. alás cu sănătăte

SAY HELLO vb. călimirsescu → GREET

SAYING s. spuneáre, spúnire; **as the ~ goes** cûră nă cuvendă

SCAB s. derm. coaje; (*of domestic animals*) arâna a óilor

SCABBARD s. teácă

SCABROUS adj. (*difficult*) greu, f greáuă, m pl grei, f pl
 greále; (*rough to the touch*) áscur; (*squalid*) átim

SCABBY adj. arâñós, -oásă; **to become ~** arâñéscu → MANGY

SCABIES s. derm. (a)râñe, căsídhă, psóră, zgáibă; **to get ~** arâñéscu

SCAD: in ~s adv. birichéte

SCALAWAG s. pezevénghiu

SCALD vb. vup(ă) réscu

SCALE s. sóldzu; also: áspru, flúdhă, l'úspă, părdzíc

SCALES s. cândáre; ~ operator cândârgí

SCALP → BE OUT FOR ~S

SCAMP s. zgrumát → RASCAL

SCAMPER AWAY/OFF vb. ní-u arúp; **He took the book and ~ed away**
with it Lo cártea și-u arúpse cu násă || BATSARIA 41: Let's ~,
 brother! Ai, fărtáte, s-li spilăm! → BOLT

SCANT adj. oárfăñ, ni-avút

SCANTY OF WORDS adj. ~ zboárile li-áre acumpăráte (lit. 'His /
 her words are bought')

SCAPEGRACE s. → SCAMP

SCAR s. || **Pes:** vârză, CL 263

SCARAB s. ent. cărăbúş, zângânár

SCARCE: nişáne; **Water is very ~ here** Auá-i nişáne di ápă → MAKE
 ONESELF ~

SCARCITY s. lipsítă → STRINGENCY

SCARE s. aspárizmă, aspárimă, fríxe

SCARE (AWAY) vb. aspár di-acló; (*of birds*) azboá(i)r; fuvirés-
 cu; **The girl ~ed it [the bird] away** Lu-azbuiră feáta, lu-aspăré
 di-acló; (*to intimidate*) l'-aspún múnțâ (lit. 'to show smb. the
 mountains') || CUNIA 11: spun băstúnea (lit. 'tk show the stick')

SAUCEPAN

SAUCEPAN s. tingére, tingíre, téngire, tingiré

SAUCER s. pheatác; **G:** taiū; zárfă or zárfu

SAUCINESS s. nadanlăche

SAUCY adj. abráşcu, -şcă, -ştı, -şte; ni-aruş(i)nát

SAUERKRAUT s. vérdzu di moáre

SAUNTER vb. vghirizescu, vpriimnu → STROLL

SAUNTERER s. capisâz

SAUNTERING s. (aimless stroll) hailesliche [hai•lis•lí•ki]

SAUSAGE s. culéu, culucáncu; (pork) dorméň m pl; lucáncu, lucánic, róman, sugiúc, şugiúc, şugiúche

SAVAGE s. ayru-óm

SAVAGE adj. (untamed) áyru; (rude) păduriş; (furious) gúvru, vârлу → MAD; to **become** ~ ayrăpséscu, ayriipséscu → CUT UP ~

SAVE vb. (to put aside, to spend stingily) icunumiséscu, vstríngu; (to keep for later use) v(a)scól; **They ~ed the remainder of the cake for supper** Píta te armáse u sculáră ti seáră; (to rescue) (a)scáp, asuséscu; (to get rid of) cuturséscu; to ~ one's life vascáp cu yeáťă

SAVE ONE'S FACE vb. || ies cu fáta álbă, BASME 142; ies cu fáta curátă, BASME 162

SAVED adj. ascăpát, cutursít; n călár (lit. 'on horseback'); We are ~! Hímu n călár!

SAVING s. icunumíe, icunumisíre

SAVIOR s. (a)scăpătór, (a)scăpitór

SAVOR s. (smth. of good taste) nustimádhă, nustimeáťă

SAVORY adj. nóstim, m pl -tiň, f pl -time → TASTY

SAVVY vb. → UNDERSTAND

SAW s. prióne, şáră; || **GSus:** ciárcu, cl 43; trióne [tri•ó•], cl 262

SAW vb. şiruéscu

SAWDUST s. arucánizmă || **Av, Grăm, Prv:** hram

SAWHORSE s. || **Prv:** dhiyálâ, cl 44

SAW-WORT s. bot. gălbináre

SAWYER s. priună [pri•u•]

SAY vb. vaspún, dzâc (→ § 32); cântu; fac (→ § 32); **What was the firman ~ing?** Te cântá firmánea? impers. **they ~** cûră zbórlu (că); si zburáşte (că); táha; **They ~ he had descended from the heaven** Din ter táha s-dipúse; **It cannot be said in any lan-**

SANDAL-STRAP

- SANDAL-STRAP** s. nujítă, nuzítă, trušină
- SANDSTONE** s. greáse, greásă → WHETSTONE
- SANDY** adj. (*containing sand*) arinós; (*color*) arús, arós
- SANE** adj. (*rationale, wise*) duchít; (*with normal mind*) ntreg
(lit. 'whole'), f ntreágă, m/f pl ntredzí
- SANGFROID** s. tâneáre
- SANGUINARY** adj. sândzinós, -oásă
- SANGUINE** adj. (*ruddy*) arușcuván; (*cheerful*) hărăcóp, -oápă,
-óchi, -oápe
- SANICLE** s. bot. šteáie
- SAP** s. (*as of a tree*) || **SJOS:** julí, CL 254
- SAP** vb. (*to weaken*) adhinătăescu
- SAPLING** s. pumíc
- SAPPHIRE** s. safír(e)
- SARDINE** s. sardhélă
- SASH** s. priváză, pirváză
- SASHAY OFF** vb. li aspél (lit. 'to wash them') → BOLT
- SATAN** s. Eusfór → DEVIL
- SATANIC** adj. drăcuréescu, -eáscă, -éştă, -éşti
- SATCHEL** s. cheále, foále, fulínă, dim. fulíc; útre, útur,
vătăláh, vúryă → WALLET || **Amc:** zbănic, CPad 80 and 152
- SATE** vb. ▶sátur → SATISFY
- SATIATE** vb. → SATE
- SATIATED** adj. sătúl, m pl -túl, f pl -túle → SATISFIED
- SATIETY** s. angusáre, sat → REPLETION
- SATIN** s. tex. atláze, tăláze, pélă
- SATISFACTION** s. (*contentment*) ambăreátă, efharístise, uşnurlăcă
- SATISFIED** adj. (*esp. with food or drink*) sătúl, m pl -túl;
sáturát, năfătit, fänătit; (*content*) efharistisít → BE ~
- SATISFY** vb. ▶sátur; also: ▶acát, ▶(a)năfătéescu, fänătéescu, fă-
nitéescu, ▶tipuréescu; (*to content*) apudiséescu, efharistéescu, ifha-
ristéescu; **He worked hard to ~ his family** S-tucheá di lúcru ca
si-si apudideáscă fumeál'a; **How could a crumb - him?** Nă lai sâr-
mă ţe s-l'-acátă? **to - one's desire for smth.** ñ-fac chéfea || **Cru:**
sútur, GOLAB 251
- SATURDAY** s. sâmbătă || **Amc, Mul:** sâmbătă, **Gra, Kat, Perd:** sémbă-
tă, B-ARCH 538
- SAUCE** s. dzámă, sálță

SALMON

SALMON s. ichth. dhelfín

SALON s. (elegant living room) udălu ațél búnlu

SALONIKA s. (city in northeastern Greece) Sărúnă

SALT s. sáre; (the place where sheep get salt to lick periodically) săriňe

SALT vb. ansár, ansárédz, bag sáre; (season) agudéscu tu sáre, păstoséscu

SALT-BOX s. pipirítă, pipilítă, sărătór

SALTING s. (an)sărătúră, (a)nsăráre; The cheese needs to be salted căslu va ansăráre

SALTICK s. (as for sheep) săriňe

SALTNESS s. → SALINITY

SALTPETER s. nítru

SALTY adj. (a)nsărát; (excessively ~) bádrâ invar.; lísă invar.

SALUBRIOUS adj. sân, -nă, -ñ, -ne; sănătós, -oásă

SALUTARY adj. sănătós, -toásă; cu hăire (lit. 'with benefit')

SALUTATION s. → GREETING

SALUTE s. (of artillery) pătăreáuă; the rumble of the ~ văzúra a pătăréilor

SALUTE vb. (to greet) vghinuéscu

SALVATION s. (a)scăpáre, nchiuluíre, sileaméte

Salve vb. (to assuage) vásbún, vazbún

SALVIA s. bot. rusfăcheáuă

SAME adj. únă sóie, únă luyié, únă; adv. tut acší; (that very) ídhyiu, ídhyiu; They worked, but not all the ~ Nâși lucrá, ma nu toț únă luyié; They were all the ~ Tuț erá-ł únă; It is all the ~ to me Únă-ñ fáṭe; the ~ day (that very day) ídhyea dzúuă; the ~ thing ídhyiu lúcru || DIARO 8: tut ațelu m, tut ațeá f, tut ațél' m pl, tut ațeáli f/n pl

SAMPLE s. cișíte, dhuchimásíre, móstră, próvă, sémnă

SAMPLE vb. dhuchimásescu

SANCTIFICATION s. ayisíre, ayiusíre

SANCTIFY vb. vásantisescu, ayiusescu, ayiséscu || LITURG 123: ayiusésti 2 sg → HALLOW

SANCTIMONIOUS adj. ipucrít; prifáptu → HYPOCRITICAL

SAND s. arínă

SANDAL s. tárúhe; wooden ~ Clis: cléndză

SANDAL-MAKER s. tăruhár

SAFEGUARD

SAFEGUARD vb. *•siyuripséscu* → DEFEND, PROTECT
SAFEKEEPING s. afirítă, căstigă
SAFETY s. (*salvation, escape*) ascăpăre, siyuripsíre, sileaméte
SAFETY PIN s. paramánă
SAFFRON s. bot. croc, safrán, şafrań, şäfráne
SAG vb. hămbluséscu, *•sălghéscu*, *•dipún*
SAGACIOUS adj. duchít; duchitór, -oáre; cu sicáră n cap (lit.
'with rye in one's head') → INTELLIGENT
SAGACITY s. chischimeátă, chischineátă
SAGE¹ s. bot. rusfăcheuă
SAGE² s. (*wise man*) mintimén (and mindi-), štiút
SAGE adj. → WISE
SAID part. of SAY ; so ~ so done dzâca ş fápta
SAILOR s. cărăvyiót, cărăvyeár, cărăvúchil, náftu; adj. năf-
téscu || *Pes*: cărvăchíre, cl 41
SAINT s. and adj. sămtu (and sămtu), símtu, săntu, síntu; ayiu,
ayiusít; ~ **Demeter** Su-Médru or Sân-Médru; ~ **Friday** Stă-Víniri; ~
Elijah Sâm-Ilie; ~ **George** Sâm-Giórgiul; ~ **Mary** Stă-Măria; ~ **Peter**
Sâm-Chétru, Sum-Chétru || LITURG 123: a áyilor gen pl
SAKE: for N's ~ ti hátra al N
SAL AMMONIAC s. (*ammonium chloride, used as expectorant*) muşidâre, nişidâre
SALACIOUS adj. (*obscene*) azdisít, dişuṭât, pânghiós [•góś]
SALAD s. (of vegetables) cumbóst(r)ă, sálátă
SALAMANDER s. salaméndra || *Gsus*: siliméndră; *Sjos*: soloméndră,
Prv: suliméndră, cl 260
SALAMI s. (*from sheep or goat entrails*) bumbár, lumbár
SALARY s. (a)rúgă, dhyeáră, lufé, mistó, pága; (~ for one day
of work) gundulúche, undulâche; **He cut off his** ~ L-u stărchí
dhyeára
SALE s. víndire, vindeáre, alişveríše, surdisíre; **for** ~ di-a
vínde or ti săváte; ~ **bargains** pătălămă, bătălămă || BATSARIA 76:
for ~ tri vindeáre
SALINITY s. (a)nsărătúră, sărătúră
SALIVA s. (a)scuchiát; bálă, used mainly in pl: bále || ALIA
161, *Ary*: şuchiát
SALLOW adj. sálbit, sähñisít
SALLY s. fúzmă, vánțu, zvórimă

SACRIFICE

SACRIFICE s. (*offering, smth. offered*) afiérumā, curbáne, proscomidhíe, tiléfe; **I am ready to ~ my life for her** Tiléfe bána ñ-dau tră ea

SACRIFICE vb. (*to offer up*) afieruséscu; (*to renounce for an ideal, belief or end*) mi fac tiléfi (ti), DIARO 333 → MAKE A ~ FOR

SACRIFICER s. (*Jewish ~*) hahám

SACRILEGE s. lăiátă, fără-cále, fără-di-zăcoáne (*lit. 'awless'*)

SACRISTAN s. candilanáftu || *SJOS:* cliseáтур, CL 42; *GSus:* him-nítór, CL 253

SACROSANCT adj. → SACRED

SAD adj. cripát; also: acătát, afumát, amărât, (a)nvirinát, anvirinós, búdză cripátă, căñisít, cărtít, dipús, fărmăcát, jilós; *Gop:* (â)nfuštát; lăcrimós, lăít, lipirós, măramnát, măran-ghisít, mărinát, ndzérnu, niurát [ni•u•], nci(u)mirát, ntunicát, pălit, părăpuñisít, plâmtu, póndu, văpsít, cu graiu plâmtu, cu ínima cărbúne, cu límba scrumátă, cu nările spindzuráte, cu su-frințeáua dipúsă → BE ~, MAKE ~ WORK OF IT || cu ínima frâmtă, BASME 193

SADDEN vb. ▶amărăscu, ▶nver, virinédz, (a)nvirinédz, căñiséscu, ▶cârtéscu, ▶fărmăc, ñ-frângu ínima, ▶mărin or mărinédz, ▶nfuș-tédz || STERE 29: mi prămpuséscu

SADDENED adj. dipús → SAD

SADDENING s. amărâre, nfărmăcăre

SADDLE s. šeáuă, şáo, sélă → BE LOOSE IN THE ~

SADDLE vb. ▶nšiédz [•nši•édz], ▶nšiuédz [nši•u•édz]

SADDLE ONESELF WITH vb. ncarc pri plătări

SADDLE-BOW s. ublăncu → POMMEL

SADDLE-GIRTH s. ghíncală, yínclă, yínglă

SADDLE-HORSE s. binéc (di caválă), cal di căválă, căválă, tim-bilíche → HORSE

SADNESS s. caimó, căñină, jále, măráze, nvirináre, părăpuñisí-re

SAFE adj. (*freed from injury or risk*) ascăpát, cutursít; (*affording safety, secure from danger*) apărát, síyur; (*reliable*) saylám, saylámcu || CUVATA 30: **there was no ~ well to drink from** nu-aveá vără salámi făntăna

SAFEGUARD s. (*precaution*) afiríre, apărâre, apărătúră, pruvi-deáre, siyuripsíre

TRANSPIERCE

- TRANSPIERCE** vb. **•străpúngu**
- TRANSPIRE** vb. **čipurédz**
- TRANSFIXED** adj. (as with surprise) **limnusít** → DUMBOUNDED || **to stand ~** *Amc:* armân nlóclui, RÉCATAS 37
- TRANSFORMATION** s. **prifátiare, prifăteáre**
- TRANSMISSION** s. **pitreátire, pitrieáre**
- TRANSPORT** s. || **CUVATA 11: (as of the harvast from the field)** vuzeári
- TRANSPORT** vb. **•pórtu;** (to make a trip with or as with a cargo) **fac únă cále, arúc únă cále**
- TRAP** s. **alát, avróhe, bátă, căpáne, clápă, yrip, păyídhă, prín-că (and príngă), stăpítă, scăndilie, scundilie** → BE CAUGHT IN THE ~, SET A ~
- TRAP** vb. **•vacát, bag tu mână; apitruséscu;** It's just here that we trapped the snake Auá apitrusím nipártica
- TRAPDOOR** s. **glăvănie**
- TRAPS** s. **catrafúse f pl, cărăndíi f pl**
- TRASH** s. **armásătúri f pl; curpăi f pl; viclítúri f pl** || (junk, rubbish) **ciurúchi, DIARO 259**
- TRAVAIL** s., vb. → TOIL, TORMENT
- TRAVEL** s. **tăxidhe** → JOURNEY
- TRAVEL** vb. **alág, tăxidhipséscu**
- TRAVELED** adj. (of roads) **bătút, imnát** || (experienced, well travelled) **alăgát,** BASME 45
- TRAVELLER** s. **călător, călitór**
- TRAVELLING BAG** s. **sipéte** → SUITCASE
- TRAVERSE** vb. (as a mountain) **trec; •pitruñdu, spitrúndu**
- TRAY** s. **dhíscu, dâblă, tăvă, tâvă, táblă, távlă, tăvlíe;** (of copper) (a)pládhă
- TRAY** vb. **•dizmál, •distrám, •varúp**
- TREACHEROUS** adj. **pónir, plan**
- TREACHERY** s. **tácmă**
- TREAD** vb. (to walk on) **•cálcu; to ~ in the step of •cálcu pi úrma a** || (of birds) **cálcu,** DIARO 196
- TREAD DOWN** vb. (as of a house) **•(a)pitruséscu, N: (a)putruséscu; •aplucuséscu;** (to ~ under one's feet) **•zdrúmin, zdroámin, stulcin, stúltin, cluțéscu**
- TREADING** s. **călcáre, călcătúră**
- TREADLE** s. (in a loom) **pătiche, pudhurićă, pudhărićă; G: pârdă-rítă** || *GSus:* **pătărítă,** CL 258
- TREASON** s. **pridáre, prudáre, prudhusíe, prudhusíre**
- TREASURE** s. **hăznă (and hâz-), (a)yisteáre, chisavró, thisavró, málă**

TRADE-GUILD

TRADE-GUILD s. câlfălâche, suțâtă

TRADE-NAME s. firmă

TRADER s. tugeár

TRADITION s. arádhă, adéte

TRADUCE vb. (to slander) zburăscu

TRAGEDY s. (misfortune) || *Cru:* fănicó, GOLAB 215

TRAIL s. → **TRACE**

TRAIL vb. (to drag along) trag azvárna, ▶azvărnuéscu; (to follow the trail) ▶avín, ľau n cicioáre, ľau tórlu

TRAIN s. tren, máchină, sidhiródhrum || *Pes:* paóre, CL 257

TRAIN vb. (to form by instruction, to drill) ▶nvet, dhăscălip-séscu, ▶fac hăzâre

TRAINEE s. (apprentice) câlfă, câlfă; mathití

TRAINING s. nvițáre

TRAIT s. (as of smb.'s face) măsídhă, misídhă, ñisídhă

TRAITOR s. prudhót

TRAMMEL s. cheádică, purdhucl'äuă

TRAMMEL vb. ▶(a)ncheádic → **SHACKLE**

TRAMP s. (succession of sounds made by the beating of feet on a road) tróput || (a begging or thieving vagrant) ceapatórean, DIARO 222

TRAMP vb. ímnu, hălăndăréscu

TRAMPLE vb. (as of grapes) ▶zdrúmin, ▶zdroámin, ▶stúlcin, ▶stulțin

TRAMPLED ON adj. (as of grass) tărât

TRANQUIL adj. arihătipsít → **STILL**

TRANQUILLITY s. arihătlâche

TRANSACT vb. ▶păzăripséscu

TRANSACTION s. alışverişe, arişverişe, dare-loáre, daravéră, ipáthise, păzăripsíre

TRANSFER s. (conveyance) pitreátiare, pitrițeáre

TRANSFER vb. (to convey) pitréc; (to deliver, to hand over) fac tislíme

TRANSFORM vb. (to alter, to turn into) ▶prifác, priadár

TRANSGRESS vb. ▶astálú, ascápit, ▶cálcu, trec; The others have just ~ed the hill Cât ascăpitáră alánță düpă dzeánă

TRANSGRESSION s. (as of a law) călcáre

TRANSITORY adj. ntreátit

TRANSLATE vb. ▶xiyiséscu

TRANSLATED adj. xiyisít

TRANSLATION s. turnătúră, xiyisíre

TRANSLATOR s. dragumán || DIARO 420: tergiménu

TRANSMIT vb. (to deliver) ▶dau, pitréc, fac tislíme

TOUGHNESS

(stubborn) anăpudzât; (enduring) arăvdătór, -toáre

TOUGHNESS s. vârtușáme

TOUSLE vb. (to disarrange) •stric, cârtéscu (and căr-), tălăéscu; (to dishevel) •ciumuléscu

TOUSLED adj. (dishevelled) ciumulít

TOUT vb. (to ballyhoo) •alávdu

TOW s. fulór; (of flax) stúpă, stupíe, ciup, pl ciuchi m

TOW vb. •azvărnuéscu, •trag azvárna

TOWARD(S) prep. căträ, căträ, cătă, spri, sti, trât; ~ evening căträ di seáră or di căträ seáră; Three people were coming ~ me Spri míne viñá trei oámeñ; lest I direct the lighting ~ you (onto you) s-nu-amín chícuta sti tíne; He is tending ~ the here-after Trádzi trât lúmea alántă || ~ the sea căträ a máre, BASME 441

TOWEL s. pišchíre, pišchíre, prusópe, pišteamál, pištamál, pišteamálă; (to be given to the bridegroom) ilícă || **GSus**, **Peş:** distimél', CL 44; **Pls:** păstämál, CL 258

TOWER s. cùlă, agúlă, páryu, turón, turró

TOWER ABOVE SMB. vb. (to be far better than smb.) níti la zdizitíc nu lu am

TOWHEAD s., adj. albér, arús

TOWN s. căsăbă; also: apulitíe, pázare

TOWN LIMIT s. || **Cru:** sinúr, GOLAB 248

TOWN COUNCIL s. dhimuyerundíe

TOWN COUNCILLOR s. dhimuyerúndu

TOWN-CRIER s. tălál → **CRIER**

TOWN HALL s. biliidé or biliidíe

TOWNSMAN s. căsâbúñu, pulít

TOY s. agiucărié, agiucăreáuă

TOY vb. •agióc

TRACE s. úrmă, úlmă, dâră, trágă; (as of a fox) tor, **G:** toáră; not a ~ níti úrmă; (at all) cát trâ yitríe; cípit → **TAKE SMB.'S** ~

TRACE vb. dau di úrmă; to ~ smb. over âl' l'au dâra or âl' l'au tórlu

TRACK s. (visible mark or sign) úrmă; (of game) dâră → **TRACE**; to be hot on the ~ of •avín → **MAKE ~S**

TRACK vb. dau di úrmă, li áflu úrma, dau di trágă; They couldn't ~ them Di úrma a lor nu putúră s-da; (to ~ with or as with one's sense of smell) úlmic

TRACKING s. (using one's sense of smell) ulmicáre

TRACTABLE adj. ascultătór, -oáre

TRACTION s. trádzire, trdzeáre

TRADE s. (profession, skill) mästuríle, téhne, zänáte; (commerce) tigearéte

TRADE vb. •alăxéscu, emburipséscu, fac tigearéte, fac trámbă

TORMENTED

TORMENTED adj. (after consumption of alcohol the previous day) mahmúr, mahmurlíu, muhmarlí; bărliv, m pl -liyí

TORN adj. (tattered) arúptu; (as of a goat torn apart by a bear) aspártu

TORPID adj. adurñít, agäršít, minghét

TORPOR s. släbeátă, adurñíre, nsumnáre, leáne

TORRENT s. proiu, puvóñu, şuruínă, vále; What a big - is coming down! Ti vále máre yíne! → STREAM

TORRID adj. căldurós, -oásă; aprés, -eásă, -éši, -eáse; aprímtu, -mtă, -mtâ, -mte; - weather curoáre

TORRIDNESS s. váhete

TORSION s. strâmbáre

TORTUOSITY s. strâmbătúră

TORTUOUS adj. (twisted) strâmbu, -mbă, -nghi, -mbe; birdhipsít; (devious) plan, m pl -ñ

TORTURE s. schíngiu; (punishment) culásíre, văsinipsíre → TORMENT

TORTURE vb. ▶munduéscu, culáséscu, văsănipséscu → PUNISH, TORMENT

TOSS vb. ▶zbat; also: ▶ciucutéscu, ▶dirín, ▶turculéscu, târcu-

TOTAL adj. ntreg, -eágă, -edză; also ndreg; bitivú, -ié, -íi

TOTALLY adv. dicutót, di-a-cutotalui, dibină, dip, fáre

TOTTER vb. ▶cl(e)átin, clătin; ▶trunduéscu; ▶ñíscu

TOUCH s. (a light ~) arácíre; (a light stroke) cimşíre, cár-titúrá

TOUCH vb. (to reach) ▶acúndin, arácéscu, aricéscu, cimşéscu, cimcéscu, bag mână (pi), dau di, mâc; No one should ~ the house Ti vás-nu da di cásă; The ball ~ed the ground Tópa măcă târa; (to feel) ▶vahuléscu; They saw and ~ed each other S-videá, s-ahuleá; (admonitorily, as to a child) Don't ~ it! Tea! tea! (to examine by the feel) pusputéscu, păspătéscu, pusputipséscu, ▶cârtéscu (di); He even would not ~ her Nás níti nu s cârteá di ea; Don't ~ my belongings! S nu ti cârteştí di lúcrile a meále! || DIARO 94: dau; Don't ~ me, I don't love tou! Nu dă di míni, câ nu ti voi! Don't ~ the wall because it has been painted recently Nu ti dă di stízmâ câ-i aúmtâ; cârtéscu: Let me in peace, don't ~ me, I'm upset! Alásâ-mi, nu mi cârteá, câ hiu cripátâ, ibid. → ~ UPON, ~ WOOD!

TOUCH UPON vb. (to remind, to make a hint) adúc di amínte (trâ)

|| Av: adúc zbórlu di, BASME 503

TOUCH WOOD! ~ S nu-ť di óclu! (i.e., may the evil eye avoid you)

TOUGH adj. (marked by absence of softness) ascúr, ascurát

TOUGHNESS s. ascuráme

TOUCHY adj. (ill-natured) căchiós, guštirát, inagí

TOUGH adj. (strong, firm) putút, vârtós, -oásă; (severe) áscur; (difficult) greu, greáuă, grei, greále; (determined) apufásít;

TONGUE-LASH

- TONGUE-LASH** vb. → SCOLD
- TONIGHT** adv. astáră, ástă seáră, aístă seáră, noáptea aéstă
- TONING DOWN** s. (a)zápe
- TONSIL** s. glíndură
- TONSILLITIS** s. med. paradhángală, plăscáre
- TONSURE** s. túndire, tundeáre
- TOO** adv. (exceedingly) múltu, pri; ~ much cu sáclu; fâră nisáfe; ~ few múltu puçâñ; ~ late pri amânát
- TOOL** s. hălăte, ípiryu, iryálíe; the ~s for ploughing hălătle di aráre || **Gop:** aláti, GOLAB 197
- TOOTH** s. dínte; **milk teeth** dínçâ di lápte || ALIA 154: díndi
- TOOTHLESS** adj. jímbu, -mbă, -nghi, -mbe; also jú-; strábal, -lă, -l', -le
- TOOTHPICK** s. hilán
- TOOTHSOME** adj. → nóstim, -timă, -tiñ, -time → TASTY
- TOOTHY** adj. cărintós, -oásă || dinçálós, DIARO 405
- TOP** s. (~ of a mountain or hill) tăpălic (→ PEAK); (~ of the head) creáștit, cărcilíulu cáplui; (~ of the nose) chípita di náre; (~ of a tree) angheáuă; on ~ adv. pisúpră || (~ of a scythe, of fingers) **Pes:** tăpătuľe, tăpătuľe, CL 262
- TOP** vb. → COVER, SURPASS
- TOPE** vb. vambét
- TOPER** s. → DRUNKARD
- TOPFLIGHT** s. → TIP-TOP
- TOPIC** s. thémă, pl thémate
- TOPKNOT** s. (of hair) túfă
- TOP-NOTCH** adj. → TIP-TOP
- TOPPLED** adj. turculít, târ-
- TOPPLE DOWN** vb. vsúrpu, zdupunéscu di páde
- TOPPLE OVER** vb. varăstórnă
- TOPS** adj. → TIP-TOP
- TOPSOIL** s. ~ loc
- TOPSY-TURVY** adj., adv. cióra-bóra, darmadán; make ~ vfac cioáră
- TOQUE** s. (a woman's brimless hat) ghiubéc
- TORCH** s. (of larch) dzádă, záda
- TORMENT** s. dirín, dirináre, dirnáre; also: mündă, munduíre, mur-sicáre, pidhimó, pidhipsíre, tiráňu, vălăndúră, zahméte || DIARO 173: canónâ
- TORMENT** vb. valúmtu, deápir; vfrimí(n)tu, fărmí(n)tu, firmí(n)-tu; vmunduéscu, vpat, vpidipséscu, pidhi-, vălănduséscu, văsă-nipséscu; ~ smb. l'-fac tiráňu; What devil is ~ing me today? Te drac mi páte ádză? Long-ing was ~ing him Un dor âl firmitá (or âl dipirá) || MERCA 9: mi tirinséscu

TOBACCO

TOBACCO s. tutúne, tutúme, tătúme, tăbác (and tâbác), tubác, duyeán; (*snuff*) bărnúte; (~ for narghile) tumbíche

TOBACCONIST s. tutungí

TOCK-TOCK ono. tâc-tâc; **His heart was going** ~ Tân-tâc âl' făteá ínima

TODAY adv. adz, ádză (and ádzâ), az, áză; ástăndzâ (and ástân-dzâ), ásăndzâ, ástăz, ástăză, ánză || ándzâ, BASME 348

TODDLE ONE'S WAY ALONG vb. ñ-trag călea, ñ-mutréscu călea năínte

TO-DO s. (*fuss, uproar*) G: giufă → **MAKE A** ~

TOGETHER adv. deadún, dadún, âmpriúnă, mpriúnă, dipriúnă, bára-bára, soátă; **They are ~ day and night** Dzúua ş-noáptea súntu bára-bára → **COME ~, PUT CLOSE ~**

TOGGERY s. stráñe n pl, straňu sg

TOG OUT vb. ▶vanvész, ▶andrég

TOGS s. → **TOGGERY**

TOIL AND MOIL vb. (*to work hard*) lucrédz discufút, ▶píngu oáhte
|| DIARO 272: mi-ndúplic di lúcru

TOILET s. halé, halée; also: **Grbť**: căcăriú; căcătór, căcăstoáre, chinéfe, chișitór, hríe, ișitór, muștiréche || **Cru**: hărie, GOLAB 219

TOIL s. lúcru, mündă, pidhimó || CARAFOLI 53: agónă; 91: agoánă

TOILS s. (*noose*) (a)lát → **BE TAKEN IN THE** ~

TOIL UP A HILL vb. lău dzeána

TOILWORN adj. curmát

TOLERABLE adj. misótriv, m pl -ví (*sic*); ceat-pat invar.

TOLERANCE s. (*endurance*) văstăxíre → **PATIENCE**

TOLERATE vb. ▶varávdu → **ENDURE, PUT UP WITH, STAND**

TOLL s. (*as of bells*) asunáre

TOLL vb. asún

TOMAHAWK s. bâltă → AX(E)

TOMATO s. dumátă; **Brz**: frangómină || ALIA 78: dhumátă, tomátă, pătărgeánă, pătlâgeánă || STERE 52: fréncă

TOMB s. túmbă → **GRAVE**

TOMBSTONE s. ploáce

TOMCAT s. cătús, macióc, măcióc, macearóc, mărói || ALIA 94: măróñu, mañ, măcióc, pis

TOME s. tom

TOMFOOLERY s. (*nonsense*) chiritúră; (*trick*) féstă, tirtípe

TOMORROW adv. mâne; **the day after** ~ păimâne (and pâi-), alántă mâne

TONGS s. țimbídhă, țimbístră; (*for ember*) mășé, N: mășe; (*in a shoemaker's shop*) dânlá'e, tănlále || VELO 109: mășe

TONGUE s. límbă, dim. limbúše → **BRIDLE ONE'S ~, PUT OUT ONE'S ~ AT SMB.**

tíc, CL 46

TIT² s. anat. → TEAT

TIT³ s. not the least ~ cât ghitrúșca

TITANIC adj. évil, -lă, -l', -le

TITHE s. dhécat, for, ghísmă; not a ~ cât trâ yitríe

TITHE vb. (a)ghizmédz, ayízmu

TITILLATE ONESELF vb. || Cru: mi duzduséscu, GOLAB 213

TITIVATE vb. vadár, vandrég

TITLE¹ s. (proof of ownership) tăpie; (~ of a book) titlu; (dignity) sémnă; He took the ~ of pasha și-lo sémnul di păsé

TITTLE²: not a ~ cât trâ yitríe → JOT

TITTLE-TATTLE vb. varădhăpséscu, másin curnuțeále, mătin măslăt, talu crûde ș-coápte, talu pălavri, zburăscu chiritúři; (braggingly) talu groáse

TIZZY s. șișirmáie, șiștamáră, șiștimáră

TO prep. (direction) tră, ntre trâ, trâsi, tăsi; We went ~ Salonika Nă dúsim trâsi Sărúnă; The per is going ~ the well S-dútę póciulu [póč•lu] ntre ápă; (in view of) pri; He kept them ~ supper L-ťanú pri ćină; (towards) câtră; (for) ti; She is poison ~ us Ea-i fărmác ti noi; ~ and fro F: pi-aroá pi-arcó → TOWARD(S)

TO verb connective (in order to) di, tea s, tra si, trea si, tra să; I went ~ see him Mi duş di-l vidzúi; When fear began ~ take hold of us ... Cari víñe fríca di nă lo ...; I did not want ~ kill Eu nu vream tea s-vátăm; I am not able ~ count them Nu pot si-l nú-mir; She couldn't stand it any longer Nu ma putú tra s-arávdă

TO A HAIR adv. (everything) pân tu ac || până tu per, BASME 446

TO A MAN adv. (everybody) di un; pân di un

TO AND FRO adv. || DIARO 433: ćâsâ-n vâsâ; sírta-férta

TO ONE'S HEART'S CONTENT adv. di-a-sătúlui

TO ONE'S LAST BREATH adv. pân tu amín → TO THE BITTER END

TO PUT IT BLUNTLY ~ țe ncoa, țe nclo (lit. 'why [should we go] to and fro?')

TO THE BITTER END adv. pân tu amín, pân la ploáce

TO THE LAST FARTHING adv. (everything) pân tu ac

TO THE LAST GASP adv. → TO THE BITTER END

TO THE UTMOST EXTENT adv. a mórtului; di-a mútra

TO WIT adv. → NAMELY

TOAD s. jábă

TOADY adj. (sycophant) cólac, -că, -tă, -te; marghiól, -oálă

TOADY vb. vgúdur, guduréscuu || dau coáda (pri nângă), BASME 2

TOAST vb. vghinuéscu, chinu-; vchirăséscu, méscu; The two in-laws drank toasts S-ghinuiră cúscri; (to brown by heat) vparjiléscu

TOasted adj. (as of a slice of bread) párjilít

TIN

- TIN** s. tiniché(e), călái, căláie, yánumă, gánumă, pafíl || *Cern, Mi, Src: calái, B-ARCH 34*
- TIN** vb. yänuséscu, yu-, gu-
- TINDER** s. iáscă
- TINGE** vb. (of colors) •buiséscu → DYE
- TINGLE** vb. jujuéscu
- TINKER** s. → TINMAN
- TINKLE** vb. asún
- TINKLING** s. văzúră; the ~ of the church bell văzúra a cămbánă-łei
- TINMAN** s. (tinsmith) tinichigí(u), yanóš, yunusár, gu-, gănuștár, yälängí; (bungler) mbalumatí; adj. gunusăréscu
- TINNER** s. → TINMAN
- TINNING** s. yänusíre, gu-
- TINPLATE** s. lamanínă, lămărínă, pafíl, tiniché
- TINSEL** s. telú, hrisáfe
- TINSMITH** s. → TINMAN
- TINT** vb. •buiséscu
- TINY** adj. ciuflíc, ciufléc, ūnicút, şámcure → SMALL
- TIP¹** s. (as of a needle) simígă, sumígă, míthcă || *Pes: (~ of a finger, of a scythe, etc.) tăpătuľe, tipătuľe*
- TIP²** s. (gratuity) dáre, băhcíše, meáštire; (gratuity given to one's friends when leaving the village) pinitádhă
- TIP** vb. (to present) méscu; (to impart a piece of information) •aspún, dau hăbáre; (to overturn) •varăstórnă; **He ~ed me with a golden coin** Mi miscú un arúspu
- TIPCAT** s. báche, ciulícă, cilécă, ciuléngă, stíngăle, tingăle, scléndză, sclándeză
- TIPPLE** vb. •sórbu, mi afúm; (by habit or to excess, 3 sg.) ī-arúcă múltu tu cärcheáuă → DRINK, GET TIPSY
- TIPSY** adj. adărát → DRUNK
- TIPTOE** vb. ūérpu pri únglile di cioáre
- TIP-TOP** adj. (excellent) nişanlí(u); prima invar.; spániu, -nie, m/f pl -niř; safí invar.
- TIRE** vb. •cúrmu, apustuséscu, avurséscu, avruséscu; (to overwork) •dišilédz, scot pétalile; mi tuchéscu (tu lúcru), •zgrum (tu lúcru); **when I ~ed myself out** cari mi curmái
- TIRED** adj. curmát; also: apustusít, avursít, stătút, vătămát; **very ~ arúptu** || cu límba scoásă di curmáre, BASME 27; ~ to death (from work) dijglínát di lúcru, DIARO 363
- TIRELESS** adj. ni-curmát
- TIRESOME** adj. ánustu, -stă, -ştâ, -ste
- TISSUE** s. ćesătúră
- TIT¹** s. orn. || *GSus: puľu chindisítu, CL 259; Smr, Băi: yrămă-*

TIER

TIER s. (layer) dhíplă, arádhă, pétură

TIFF s. → QUARREL, HAVE A ~ WITH SMB.

TIFF vb. 3 pl: și-mâcă sămările → QUARREL

TIGER s. tíyru || HRISTU 8: tigur

TIGHT adj. (as of a knot) stres, -eásă, -eší, -eáse; (serried, as of lips) strímtu, -mtă, -mčâ, -mte

TIGHTENING s. strândzeáre, strândzire

TIGHTEN vb. ▶stríngu

TIGHTLY adv. stres, pravatós, pri-, prâ-, pro- || sânatós, BASME
432

TILE s. ploáce, dim. plucícă; chirimídhă || túlă, CAPIDAN 150

TILE-MAKER s. chirimidhár

TILL prep. pântu; ~ one's dying day pân-la ploáce → UNTIL

TILL vb. || fac ágru, BASME 512

TILLAGE s. (agriculture) zivyärlíche

TILLER s. aráciu, uráciu, zivyít

TLIT: at full ~ an pátrulea, ambátrulea

TLIT vb. ▶apléc; ~ over ▶varástórnú; ~ against ▶himuséscu (pri); (as of shaking table, 3 sg) z-da → SHAKE

TILTH s. zivyärlíche

TIMBER s. chiristé(e)

TIME s. chiró, étă, ipuhíe, oáră, văcâte, zämáne; A long ~ has past since then Tricú di atúmtea zämáne múltă; What ~ is it? Te oáră-avém? The ~ came for him to die L-víñe oára tra si-ší moáră; Let's run away until there is ~! S-fudzím pân-avém oáră! this ~ di oára iástă; the first ~ próta oáră or ántânea oáră; the second ~ di-adoára; three ~s trei ori; three-four ~s trei-pátru ori; one ~ (in the past) nă oáră; many ~s a year mûlte ori tru an; a long ~ ago di-oáră; for the ~ being tră oáră; this ~ ástă-oáră or di aéstă cále; in a short ~ (soon) tră puçänă oáră or tră puçän chiró; long ~ málă di oáră or mal di chiró; at ~s ori ori; At ~s he wants it, at ~s he does not Ori ori va, ori ori nu; It did not rain all the ~ Nu déde ploáie tru éta tútă; at one ~ tu únă étă; to the end of ~ pán tu éta a étil'ei; ~ out of mind di éta a li éte; at their ~ tu ipuhía a lor; in good ~ di timpuríu || CARAFOLI 43: the watchman could not observe in good time what was going on cărăúla nu putú s-lá di vij di timpuríu → TIMES

TIME-KEEPER s. (inspector) meimúr

TIME-OUT s. aryíe

TIMES prep. ori → A prep.

TIMEWORN adj. ros, vicíát, nvicílát

TIMID adj. fricós, -oásă; 3 sg: áre ínimă di l'épure → FEARFUL

TIMON s. (of a carriage) || **GSUS:** coádă, CL 42

THUMBNAIL

- ▼mundzuséscu, ▼mundzuéscu, țifnuséscu
THUMBNAIL adj. (brief, concise) scúrtu, -rtă, -rțâ, -rte
THUMP s. aguditúră
THUMP vb. → POUND
THUNDER s. (a)rófche, (a)rufée, rufeáuă, rufé; astrăpíe, bumbu-nidzáre, gărníș, G: ghirít; sfúlgu, tun || **GSus:** chirút, cl 254;
Prv: străpoválă, cl 261
THUNDER vb. 3 sg: bumbuneádză, bubuneádză, túnă, toánă, **Src:**
detúnă, vrunduseáște || **ALIA** 16: asúnă, atúnă, bumbăneádză, bu-bunídză, cárțaneáște
THUNDERBOLT s. chicută
THUNDERSTORM s. ~ furtúnă
THUNDERSTRUCK adj. limnusít → DUMBOUNDED
THURSDAY s. gioi; All ~s should be observed because ~ is very
vicious Túte gióile vor țâneáre, că gióia i múltu aráuă || **Kok:**
dzoi, **Mul:** jóă, **Pal,** **Pur:** gióia, B-ARCH 336; **Gop:** joi, NEIESCU 131
THUS adv. acșiá, așiá, aşá, aşíte, aşâte, aşâ, aşí, aşé; **N:** acşé;
F: aşă; dicára
THUS FAR adv. pân tru hópa aistă
THUS cj. ileachím, lipón
THWACK s. aguditúră
THWACK vb. ▼agudéscu
THWART vb. (to obstruct, to balk) cărsilătiséscu; (to outwit)
ncálțu
THWART adv. → ATHWART
THYME: wild ~ țemurícă → PENNYROYAL
TIBIA s. anat. arídă (and arídhă), chilúnghé, fler
TICK s. ent. căpúše, **N:** căpúş; căpúť, căcimór, cărléj
TICK vb. to ~ smb. off (to bring smb. to his bearings)
Ii pliciutéscu năriile
TICKET s. (label, tag) vulutínă || (permit) pusúlă, DIARO 161
TICKLE vb. ▼gâdil (and gă-), ▼gădălic, gâdilic, **N:** gâdic || Ba-tsaria 62: gădic → BE ~ED TO DEATH
TICKLING s. gâdiláre, gădălicáre, gădilicáre, gâdicáre, yăryări-dzáre
TIDE ON vb. (to progress, to advance) prudhipséscu
TIDE OVER vb. (to stave off hunger) ń-apúc gúra
TIDY adj. (neat) → chischín; (large, substantial) măre, pl mări
TIDY vb. ▼varădhăpséscu
TIE s. pánglică, pătlícă, cravátă || ligâtúră, DIARO 304
TIE vb. ▼leg, ▼(a)nód; to ~ smb. down l'-talú măñle
TIED adj. anudát
TIE-IN s. ligătúră

THRONE

THRONE s. scámnu, thron

THRONG s. multíme, suríe → CROWD, FLOCK

THROTTLE vb. zdrúmin di gúše, ▶zgrum, zgrumuéscu

THROUGH adj. (direct) ndréptu; (finished) bitisít

THROUGH prep. pit, prit, pitu, pitru; **Various thoughts were flashing ~ his mind** Minduíri ál' tričeá prit mínte; (via) pri → PUT SMTH. ~

THROW s. arucătúră

THROW vb. ▶(a)rúc, arúncu, N: arrúcu; aríc; N: amín; ▶aúrlu; azvârlu, azvârléscu; (as stones) ▶astrág, bumbunédz; (as into a cell) huhutéscu, plăscänéscu; (to cause to fall) tălcéscu; **He threw the apple and hit him in the head** Amină mérlu ş-lu-agudí n cap; **He threw the fish from the basket** Arcă peăştâlî dit cuşore; **They threw him inside** L-huhutíră naúntru; to ~ against the ground dau di páde, zdupänéscu (di páde), zdâpânéscu, zdupunéscu; to ~ down arúc mpáde; to ~ dirt at smb. rizil(ips)éscu; to ~ off one's shyness l'au ínimă, ▶ncucutédz; to ~ smb. off his/her guard (to deceive, to lure) ▶vacát óc'li; to ~ smb. into a fever l'-frig mătăle; to ~ into confusion (of people) ▶scol di mínte; (as of a neat room) fac cioáră; to ~ one-self from side to side (to toss) mi zbat

THROW APART vb. (of one's legs) ▶discácăr

THROW DOWN vb. ▶súrp, ▶răzuéscu, ruzuéscu, (a)răstórn → OVERTURN

THROW OFF vb. (as a bad habit) mi cûrmu (di), mi aleápíd (di); ~ your drinking! Cúrmă-ti di beáre!

THROW ONESELF UPON vb. ▶arúc pri → RUSH

THROW OUT vb. arúc nafoáră

THROW UP vb. phys. vom; (to build) análtu, adár, fac

THROWING s. aruncáre, arcáre, amináre, astrádzire, astrădzeáre, aurláre, azvârlíre; ~ down (a)răsturnáre, ▶varusturnáre

THRUSH¹ s. orn. stúrdz, strudz, *Clis*: stúrgiu; chirchirină

THRUSH² s. med. părzătúră

THRUST s. (as with the horns) ambuiráre, ambuţâre, mbuţ, am-părâre; (as with a knife, with a sharp pole, etc.) hidzeáre, hí-dzire, plântáre, băgáre

THRUST vb. (with or as with the horns) ▶(a)mbúir, ▶(a)mbúţ, G: mbut; ampár; (to force in) hig, nhig, plântu, ▶bag; (a door, an adversary, etc.) zdupänéscu, zdupunéscu || DIARO 147: dau un píngu

THRUST AWAY ONE'S HUNGER vb. (to stop one's stomach) ū-apúc gúra

THRUST DOWNWARD vb. ▶ndes

THRUST IN vb. ▶bag

THRUST OUT ONE'S TONGUE AT SMB. vb. l'i scot límba nafoáră

THUMB s. pălicár, pulicár || *Pes*: pilicár, CL 258

THUMB ONE'S NOSE AT SMB. vb. l'-dau măndzăle (or mündzle);

THRASH

THRASH vb. → BEAT; (as a walnut tree) (a)scútur

THRASHING s. avráre → BEATING

THREAD s. átă, cioáră, coárdhă (and coárdă), hoárdhă, hir, dim. hiríc, hirúš, sfoáră, spángu; (spun ~) cheádin, tórtu, tul; a piece of ~ un cónru di hir; the ~ of life cioára a ómlui

THREAD vb. (to ~ a needle) (a)mpíhiur (hírlu tu ac), mpihiór

THREADBARE adj. părtálcu, -lcă, -lti, -lțe; arós, tuchít

THREAT s. fuvértă, fuvéră, fuvir síre, cánusíre

THREATEN vb. •angréc, fuvir séscu, •cánuséscu || CUNIA 11: ascútur dzeáditlu, spun băstúnea

THREATENED → BE ~

THREATENING adj. fuvirós, -oásă

THREE num. trei or trei; all ~ amintréili m, amintréile f; şámintreil'i, ámiştreil'i, antréil'i m, antréile f; the ~ of us tréli-nă (DDA 852); ~ times trei oră; I'll ask the ~ of you a riddle Vă bag a tréilor câte nă angucitoáre || Amc: there are ~ young men and the ~ of them are hanged săntu trei lai gioñ şamen treli spindzurát(â), RÉCATAS 41

THRESH vb. alunséscu, tríyir, triir || 3 sg, Amc, An, Els, Na: aluniseáste, B-ARCH 272

THRESHING s. alunsíre, triiráre

THRESHING FLOOR s. alóne, árye, árgchie; obs. árie

THRESHOLD s. prag, preág; prágură (di úše) → CROSS THE ~

THRIFT s. cumándă, icunumíe

THRIFTLESS adj. hărgiuitór, -oáre; spátal, m pl -tal'

THRIFTY adj. adunătór; (sparing) icunumisáric; máză, invar.

THRILL s. hiór → SHIVER

THRILL vb. (as of the water of a spring) trásár; (to feel a thrill) tríhir, trihirédz; •nhiurédz [nhi•u•]

THRIVE vb. amíntu, acát maiáuă, adár cásă, adár căsáre, adár cătúnă, am clág, fac aveáre, ñ-cústă, ñ-gioácă cálu (DIARO 167: cállu), ñi si dúti príma, ñ-ñárdzi príma, •pricupéscu, prucupséscu, purcupséscu, prudhipséscu; I am not -ing in my work Nu-ñ cústă lú-crulu → TO GET ON WELL

THRIVING s. prudhipsíre **THRIVING** → BE ~

THROAT s. anat. gărgálác, gărgálán, gărgálán, gârgal, gârcinár, grumádz, gurmáz; to pin smb. by the ~ lu-ascálin di gúse

THROAT-WASH s. yáryáră

THROB s. ciócut || His heart gave a ~ Lí si bătú ínima, BASME 42

THROB vb. (usu. of the heart) âñ báte, âñ cicáneáste, âñ ciucuteáste, âñ furfureádză, âñ zvâcneáste; (as of an eye) âñ flítură; mi zbat

THROBBING s. cicánire, zvâcnire, flitúráre

THINNINGS

THINNING s. minutáre, minuťáre

THIN-SKINNED adj. căchiós, -oásă

THIRD ord. tréilu, trélu *m*, a tréia, a trea *f*; **on the ~ day** a treáz, treádzâ || K-D 71: tritlu, trita; **the ~ time** a treuară, K-D 72; **the ~ night** a ntreilea noapti, HRISTU 43 → § 28.2

THIRST n seáte; **to be parched with ~** crep di seáte || **to be seized by ~** mi la seátea, BASME 35

THIRSTY adj. sitós, -oásă; sátru; ni-biút; **very ~** ársu di seáte; **I am thirsty for conversation** Nu am sátru (or sat) di cuvendă

THIRTEEN num. trésprădzați; **His clack goes ~ to the dozen** Ápă l-ñárdze gúra (~ his/her mouth runs like water)

THIRTY num. treidzăti, tridzăti, triadzăti; **--one** treidzăti únă; **--nine houses** tridzătinoáuă di căsi || 31 treidzatse unu, K-D

THIS dem. pron. aíst(u), aést(u), íst(u), atístu, atéstu *m*; aístă, aéstă, ístă, atístă, atéstă *f*; **~ time** di aéstă cále or di cálea aéstă; **~ way** aší, acsíte || **F: the landlady of these houses** doámna ištór căsi, BASME 478; **see also § 25 above**; DIARO 8: **this one** aéstâ-aoá *sg*, aéstí-aoá *pl*

THISTLE s. bot. scal'

THITHER adv. (to that place) nclo, ânclo, nculó, ânculeá

THORN s. schin *m*; also: cárnicóciu, curnucóciu, guvujdél, -vuzdél, -vuzdél' *m* → **BE LIKE A ~ IN ONE'S SIDE**

THORNBUSH s. schin, pálür

THORNY adj. schinós, -oásă

THORNY AREA s. schináme, pálurét, páluriú

THOROUGH adj. bitivíu, arău, aráuă, arăi, arále; **~ emptiness** irníe arău

THOROUGHBRED adj. di sóie, suilâtcu, di dámáră, dámärlâtcu

THOROUGHGOING adj. apufásít

THOROUGHLY adv. ghíne, arău, bitivíu || cum lipseaște, BASME 407 (lit. 'as it should be'); de-a ghínealui, BASME 95 || (exhaustively, as of a deposition before a court) până tu per, DIARO 281

THOUGH cj. cánai că, că tîi că, cu túti că → **AS IF** || **as ~ tâha**, COLAB 253

THOUGHT s. minduíre, méngă; **I see that your ~s are elsewhere ~** Ved că-ț asboáră

THOUGHTFUL adj. arumigát, minduít

THOUGHTLESS adj. astráptu, fâră socoteálă, ni-minduít; (oámiñ) cari nu au mel' tu ciútură (lit. 'people with no millet in their bucket,' i.e. with no brain in their head)

THOUSAND s. or num. ñíle; (a bill of one ~) hilárcă

THRALL s. rob, sclav

THRALDOM s. sclávíle, sclávие, arubuíre

THICKET

ndăsát, *BdD'*: ntufós, *Gop*: ntăfós, NEIESCU 148

THICKET s. dégă, deágă, drâzgă, tufáne, tufíš, iánură, jánură (DDA 695), lánură, yeánură

THICKEN vb. vngroş, vngruşédz || **The plot is -ing!** Si-ngroáše šicălu! BASME 8; Si-ngroáše luyuria! BASME 510

THICKENING s. ngruşeáre

THICK-HEADED adj. cap di grij || HRISTU 46: dudum → STUPID

THICK-LIPPED adj. budzós, mbudzát

THICKSET adj. gros, bătálcu, cábátcu, şíscu, şísmán, zdúmban

THIEF s. (a)für m, fúră f; haramíu; lupudhít; GBg: furcudár; petty ~ furác, gălinár; Turkish ~ chisangí, chiságí, chişigí; expert ~ fur cu bandéră, fur cu cízme, fur cu dhíplumă; coll. furáme; ~ head of thieves arhilistín; (~ in a candle) muc

THIEVERY s. afuráre, ciulíre

THIEVISH adj. furéscu, -eáscă; ~LY adv. fureáşte

THIGH s. (of venison) ármu; (haunch) búte (di cárne) m; (anat., of a horse) cârâdzélu || ALIA 173: búca di chiciór, but, búti, gof, coápsă

THIMBLE s. didzitár, diftilídhe, dhihtálíthră, dăhtilíthră

THIN adj. (lean) s(c)lab, slăbúşcu; as ~ as a lath slăghít ca hilán; (subtle, as of skin) minút; supţare; ~ person azmét, psânc, piliciós, -oásă, tărós, -ásă; derog. chirchinéc, pruzúme → **THINNER**

THIN vb. supţárédz

THING s. lúcru, lúcur; **Here is how ~s are** Ia cum sta lúcrulu; luguríe, lugríe, luyuríe, luyríe; ~s are becoming serious! Si ngróáše šicălu! || HRISTU 28: luc (spelled lluc)

THINK vb. giúdic, vmintuéscu (and minduéscu); **Think and then speak!** Giúdică şí-apóia zburá! When you are prosperous, ~ a little of tomorrow! Cându ai, minduiá ş-tră mâne! (to remember) (a)cuitéscu, cuituéscu; **God thought of me and did not abandon me** Si cui-tuí Dumnidză ş-nu mi lăsă; vluvurséscu, siluyiséscu, ziyáséscu, ziyiséscu, zixéscu; (to believe, to have the feeling that) ţ-u am că; (to be menentally with) ţ-u míntea la; **I was thinking of you** La tíne ţ-erá míntea; (to assess things correctly) criséscu; **a man who does not ~ om** te nu crisáşte; **to ~ better of it** vmut míntea; **Son, think better of it!** Ficiór, mútă-u míntea! **to ~ it proper to u** áflu cu cále să, áflu mundásípe; ~ no small beer of oneself li trag groáse or li trag mări; (to ~ up, to plot, to cook smth. up) sufséscu; (to believe, to hope) pistipséscu || ~ well! Mintuia-ti ghini! HRISTU 86

THINK TOO MUCH OF ONESELF vb. || mi trag mări, DIARO 307

THINNER adj. → BECOME ~, MAKE ~

THEME

f; He did not find them (3 pl f) Eále nu li-află; *Why should you* (2 sg) *kill them* (3 pl m)? Cățé si-l' vătâñ?

THEME s. thémă, pl thémate

THEMSELVES: sínghuri m pl, sínghure f pl; si, să, s; *The bells began to ring by* ~ Cămbăñile nchsíră s-asúnă di sínghure; *They dressed* ~ Să viscúră

THEN adv. (soon after that) apóí(a), deapóia, dapóia, daporpóia, di priapóia, napóia, nápóia; (at that time) tu ațeá oáră; atúnți, (a)túmțea, (a)túmțealui, (a)túnțealui; just ~ tiși atúmțea; (in that case) cára, daporpóia; *Good-bye* ~, *take care!* Oáră búnă cára, dú-te! (shows a necessary consequence) am; *Gardani, of course!* If not him, ~ who else? Gardani, am cari? || since ~ di astumsăne, HRISTU 12 → EVERY NOW AND ~

THEOLOGIAN s. theólog

THEOLOGY s. theoloyie

THEORY s. theorie

THERE adv. aculó, acló, aclótę, ația, anculeá, aculeá, acó, clo; F: arcó; (to that place) cătră acló || F: acó, BASME 243 → BE NOT QUITE ALL ~; EVERY ~ AND ~

THERE! interj. iácă; ba; ~, the priest is coming! Ia că víne ș-préftlu! ~ you go! ~ he goes! ba! || Cru: ~ he is! Ia-t-ul! Ia-s-lu! GOLAB 222

THERE IS / THERE ARE: pres. si áflă; áre, ipf. aveá; Do you know that there are ghosts over here? știț că áre stihíi auáte? A stupid man believes that ~ no one brighter than himself Chirútlu și-u áre că áltu ca nás nu áre; There aren't many sheep in the mountains this year Est-an nu áre oi múlte tu múnțâ; There were no signs that he was about to finish Nu aveá seámne s-bitiseáscă; There is a lot of wool at home Lână acásă si-áflă crímă || there is still more (to do, to see, etc.) ning-avém, BASME 11

THERMOMETER s. thermométru

THEY pers. pron. nâși, năși, dâși m; năse, dâse, díse f; also: el', -l'i m; -le f; ~ were like masters in their house Ca domñi eará-l' pri cásă-lă; ~ were all the same! Tuț eará-l' únă! Were are the magpies? Hășcile iú-le súntu? Where are those chicken? Pú'lí ațel' iu súntu-l'?

THEREFORE cj. tr-ațeá or di tr-ațeá || Av: de-aéstă, BASME 504; Cru: teațeá, GOLAB 253

THICK adj. gros, -oásă, groșă, -oáse; (as a forest, a sieve, a comb) des, deásă, deșă, deáse; picnós, -oásă; spes, -eásă, speșă, -eáse; (of fog) ndisát; (a tree, a forest, smb.'s hair) (s)tu-f(ut)ós; (of a forest) greu; (obtuse) glar → STUPID; ~ and short zófnic || ALIA 141 (thickset) gros, găros, cros; (of hair) Tir: ndes,

THANK

THANK GOD! || BATSARIA 77: Dóxă-ț, Doámne!

THANKFUL adj. → BE ~

THANKING s. efharistie, birhuzúre, șúchir, șuchiur

THANKS TO prep. șúchiur al, spuláite; birhuzúre; ~ to God șúchiur al Dumnudzău || K: bircheávis, GOLAB 208; di (+ dat.), hár(i)tâ (+ dat.), DIARO 350

THAT dem. pron. atél, atăl; Smr: atéu m, ațeá(ua) f, ațel' m pl, ațeále f pl; Smr: țeu, țea, țel'. țeále; O: (a)țelacló m, (a)țeaacló f; (all that, all those who) cât, cât, câtă, câte; From those who left only one has returned Di câte fudzíră mași únă s-turnă || DIARO 8: that one aéstâ-acló sg, aéstî-acló pl; also ațeá aoá sg, ațeáli-aoá pl, and ațeá-acló sg, ațeáli-acló pl

THAT rel. pron. țe; during the eight days ~ I stayed there óptuli dzâle țe șidzúi acló || See also § 25 above

THAT adv. ahât, ahântu (and ahându), ahtât; ~ few, that much, that little, that many ahântu, ahântă, ahântâ, ahânte

THAT cj. că, câ, ți, tră; They told me ~ you had died Ñ-spúsiră că tíne muríši; She was so lazy ~ she would not even touch work Irá linăvoásă ți nu bágá mâna pi lúcru; People knew ~ he was very poor Lúmea lu ștea tră tiflupéndar

THAT BEATS THE DEVIL! ~ (Aéstu eáste) bilélu a bileádzlor!

THATCHED HUT s. cătúnă → COTTAGE

THAT IS TO SAY va dzâcă, s-clámă, deméc, dhiladhí, óste || HRISTU 41: vra s-dzâcă

THAT'S ALL, THAT WAS ALL! ai! A week and that was all - he kicked the bucket! Nă stämână și-ái, li teáse!

THAT'S RICH! interj. bá!

THAT WAY adv. (manner) așí, acsíte, ahtáre; (direction) ncloáte; nclo, nculeá

THAUMATURGIST s. (wonder-worker) thavmaturgó, thavmaturgóu

THAW s. dizglítáre; (damp weather) müină, muládhă, událú

THAW vb. v-dizglét

THEATER s. théatru

THEFT s. fúrtu, (a)furáre, furlíche; (petty ~) ciunáre || Cru: furíle, GOLAB 216

THEIR poss. pron. a lor (long form), lă (short form); Such is ~ chirping Băteárea lă eáste acsí; helped by ~ destiny di míră-lă agiutát; ~ own -și; They see ~ village in ~ dreams Hoára-și ved tu yíse; ~ name was legion ~ ńil' di ńil' (lit. 'thousands of thousands')

THEM pers. pron. dat. a lor (long form), lă or lâ (short form) - Send - a letter! - I won't! - Pitreáti-lă cárte! - Nu lă pitréci! acc. (long forms) eľ m, eále f; (short forms) ńi, -ńi, ń- m; li

TERMINATION

TERMINATION s. bitisítă → END

TERRACE s. (*along the outdoor walls of a rural house*) pidzúlu; **G:** preáspă; (*verande, porch*) cirdháche (and cirdáche)

TERRAIN s. loc

TERRIBLE adj. (*fearful*) (a)rău, (a)răuă, (a)răi, (a)răle; fuvirós; (*extreme*) măre, pl mări

TERRIBLY adv. (*very, awfully*) múltu (*followed by an adj. or adv.*)

TERRIFIC adj. and interj. vârtós, -oásă

TERRIFY vb. bag ceáslu (tu); dau ibréte

TERROR s. lähtár → FRIGHT

TERROR-STRICKEN adj. cișuít, ciușuít, cișiít, cutrimburát

TERRORIZE vb. → TERRIFY

TERSE adj. șcúrtu

TEST s. (*trial*) dhuchimíe, dhichimăsíre, provă; (*verification*) cătăpătire

TEST vb. cătăpătescu, vdhuchimăsescu; **He taught him to ~ her** Lu nviță s-u cătăpăteáscă;

TESTED adj. (*verified, checked*) cătăpătít

TESTICLE s. anat. coľ, pl coále; also: arómbu, boásă, pl boáše; hărhăndélu, pl hărhăndeál'e; tópă, pl toápe

TESTIFY vb. vmartiriséscu, mărtiriséscu

TESTIMONY s. mărturíle, -tiríe, -tirisíre, ispáte; (*receipt*) apódhixe

TESTING s. cătăpătire, dhuchimăsíre

TESTY adj. (*irascible*) căchiós, -oásă; inací(u), inagí(u)

TETHER s. (*rope*) cúrmu; vb. leg

THAN cj. di, dicât, di per, di pércă, pércă, péryea, dípi, príca; (*rare*) ca; **better green - black** ma ghíne veárde dicât laiu; **It is better to live just one minute at home - a whole life abroad** Di per tu xeáne bánă..., tu lóclu-a meu ma ghíne nă síngură minútă; **It is better to be a rooster for just one day - a hen for one year** Ma ghíne s-hii únă dzúuă cucót prícă un an gălínă; **rather a coward - a bold man** ma múltu fricós percă om cu ínimă; **There is no one more handsome - you** Cáma muşát ca tíne nu eáste níti un || **It would be better if God cut off my life - to let me live** ma ghíne s-mi tál'e Dumnidzău di percă z-bânédz, BASME 165; **He seemed to her older than he was in reality** ūi apăru cama auş di tî ira d-arihina, HRISTU 68

THANK vb. ifhăristiséscu, adúc birhuzúre; ~ **God (that)** căla, căla-i țe, călai că; ~ **God that you've come!** Cála-i ți viñíši! alácherím! biricheát virsân; **Thank you!** Efharistó! šúchir! || LITURG 128: **Let us thank God** as fátim šiuchiúr; **Cru:** ~ **you very much** Múltu haristó, GOLAB 219; ~ **God Vru Dumnidzău**, BASME 588 || ~ **you very much!** Vi tiñisestu dit inimă, HRISTU 51

TEMPLE

TEMPLE s. (edifice) náo

TEMPORARY adj. próschir

TEMPORARILY adv. próschir

TEMPT vb. vngäsäiéscu, vpläniséscu

TEMPTATION s. pirazmó, plänipsíre, plänäpsíre; **Fasting keeps away**
~s Päreásiňle azñéscu pirazmázli || LITURG 125: **and do not lead us**
into ~ šă nu nă bágă tru fármucu

TEMPTED → BE ~

TEMPTING adj. (attractive, pleasant) nóstim, m pl -tiň

TEN num. dzáte; tálę, pl tăł; **I was a little boy of ~ plus Erám**
ciulimán di únă tálę š-cáma di aň

TENACIOUS adj. apufásít

TENACITY s. apufásire, eneryisíre

TENANT s. || DIARO 242: nichiyó [ni•ki•yó]

TENCH s. ichth. glínár

TEND vb. mutréscu, ved, viglédz

TENDER s. (steward) cumandärgí

TENDER adj. (affectionate) adilós, -oásă; durút; (as of choice
meat) trifirúšcu; (fresh, delicate) **Gop**, **Mul**: créfcu, créftu,
créhtu → ~ POINT

TENDER POINT s. mărdáie; fig. sfínă; **I alone know his ~ Maši io**
íi štiu sfína

TENDER THANKS vb. adúc birhuzúre → THANK

TENDERHEARTED adj. ňil(ă)ós, -oásă

TENDERLOIN: pork ~ || cárni di la psaronévri, CL 245

TENDERLY adv. durút, vrut; **She kept shouting ~ Durút ea tut**
strigá

TENEBOUS adj. ntunicós, -oásă; scutinós, scutidhós

TENESMUS s. sprimeáre, sprimáre, splimáre; (effort, strain)
spreámiťa

TENET s. dhóymă

TENSE adj. tes, teásă, teši, teáse

TENSE vb. vtíndu

TENT s. cidâre, ceádră, purávă, téntă (and téndă)

TENTH: on the ~ of the month tu dzátile di mes

TENUOUS adj. (as of smoke, of a cloth) arétcu, arítcu, aréhav

TEPID adj. căldisór, -oáră; hámin, hábin, m pl -biň

TERM: to be on bad ~s with hiu ngrâñít cu, hiu cârtít cu; in ~s
of di; You could not see anyone better in terms of behavior and
youthfulness

s-vídzú ma bun di port š di ňáte → COME TO ~S WITH

TERMINAL ILLNESS s. léle

TERMINATE vb. → FINISH

TEASER

- TEASER** s. (*worker who disentangles wool*) lânár
- TEASING** s. scănișire, schináre, pirăxíre
- TEASING** adj. schinătór, -oáre
- TEAT** s. anat. gurgúlu n or m; (*artificial nipple*) lástic, lástică, lástih
- TEDIOUS** adj. ánustu, -stă, -ștâ, -ste
- TEDIUM** s. aurâre → BOREDOM
- TEEM** s. → SWARM
- TEEM** vb. (*to abound with*) hérbu; **This place ~s with thieves** Lóclu
aéstu heárbe di furi
- TEENAGER** s. firfărúš m, firfirítă f, fărfăl'úše f, hilândru m,
hilândră f
- TEENY** adj. ūnicút
- TEETER** vb. ▶clátin, N: ▶cleátin
- TEETH** s. (*as in a lace*) zâmbé f pl
- TELEGRAM** s. tel, telu, tiléyraf
- TELEGRAPH**: by ~ pri sírmă, pri telu; ~ wire sírmă
- TELEGRAPH** vb. tiliyrăfsescu
- TELEGRAPHIST** s. telegrafci
- TELEPHONE WIRE** s. sírmă
- TELESCOPE** s. chéle, dulbíe
- TELL** vb. dzâc, ▶(a)spún; (*as a story*) ▶vambáir, ▶deápir, cântu,
discântu; to ~ **cock-and-bull stories** talú papardhéle; to ~ **the truth** (a)spún drept, aspún a călealui; **Either you ~ me the truth, or you have no escape from me!** Ori ū-aspún a călealui, i nu ai
ascăpáre di míne! to ~ **lies** (a)minciunédz; to ~ **fortune with a shell** arúc tu mărdzeáuă; to ~ **smb. so in his/her face** l'-u dzâc tu
fâtă; to ~ **tall tales** talú palăvri
- TELL SMB. OFF** vb. l'-pliciutédz năriile
- TEMERITY** s. cutidzáre, fidănlâche
- TEMPER** vb. (*to dilute, to soften, to calm down*) hăminédz, apún,
molú (*to harden, of steel and fig.*) ▶cilibusescu, ▶călăescu; **to fly into a ~** → FLY INTO A PASSION
- TEMPERAMENT** s. físe → CHARACTER
- TEMPERANCE** s. misúră, usúle
- TEMPERATE** adj. (*as in eating or drinking*) luyursít
- TEMPERATURE** s. căldüră, heávră, cápse || **Cru:** foc, GOLAB 215
- TEMPERED** adj. (*of steel*) cilicusít, călit
- TEMPERING** s. (*of steel*) călire
- TEMPEST** s. furtúnă, vímtu
- TEMPESTUOUS** adj. furtunós, -oásă
- TEMPLATE** s. călăpódhe
- TEMPLE** s. anat. tâmplă

TATTLE

tíră; She does not know how to dress and goes ~ Nu ști si si nveáscă, ímnă ca martíra; He was dressed in ~ clothes Erá viscút recicamán

TATTLE vb. bändurédz, băbălăescu, dărdărăescu

TATTER s. pălăvrăgí

TAUNT s. → INSULT

TAUNT vb. vbuiséescu → MOCK

TAUT adj. (tightly drawn) tes, teásă, teşî, teáse; (extremely nervous) sértic, -tu; nevricó, m pl -cádz; (tidy) mutrít, (m)brit

TAVERN s. lucántă, mihenă, mihéne, miéne, mianée, tavérnă

TAVERN KEEPER s. ambirigí, lucantagí

TAWDRY adj. jupânéescu, -eáscă, -éştă, -ésti

TAX s. dáre; also: bidélu, dat, dátlu cătră amirările, for, hárge di chivérnise; (taxation on sheep), bidélu uiréescu, gilép, spăhidlăche, viryie || GSus: bírnic, cl 39; CUNIA 134 also: décat

TAX vb. to ~ one's ingenuity vfrimíntu

TAX COLLECTOR s. băjdár, imbruccí, yimbruccí, muhtár, miuftár, taxildár, taxidár

TEA s. ceai

TEACH vb. vvéț, nveț, dhidhăxéescu, părădhuséescu; He taught him how to speak Lu nviță cum si zburáscă; He will ~ you! Va s-ti veá-ťă! || (to scold) ALR 1414: aúrlu

TEACHER s. nvițătór, dháscal m, dháscală f; (iron.) purdháscal || dim., iron. dhâscâliciu, DIARO 353; In GR nvițătór is an obsolete word today, EV.

TEACHING s. dhâscălīe, dhâscălīche, -lâche; (education) pără-dhusíre

TEAM s. ~ soț m pl; suțátă, bândă

TEAM vb. mi adún (cu), mi fac urtác (cu) || CUNIA 18: fac suțátă (cu), mi fac únă (cu)

TEAR s. lâcrämă, lâcrimă, lâcrimeáuă; to give way to tears mi-mbáiră lăcriňle || HRISTU 11: lăcărñ pl

TEAR vb. v(a)rúp (→ § 32); to ~ one's hair ñ-deápir péríli din cap; to ~ away vzmúlgu, vdizgrăbún; to ~ to pieces (a)rúp făsi-făsi, beau, vdińic, disíc, dizvóc; The dogs were about to ~ me to pieces Vrea mi bea căñli; to ~ one's skin off vegrám, vsgâir

TEAR ALONG vb. mi u angán → BOLT

TEAR AWAY (or OUT, UP) vb. scot

TEAR OUT ONE'S HAIR vb. ñ-deápir péríli din cap

TEARFUL adj. lâcrimát; plâmtu, -mtă, -mtâ, -mte; asplímstu

TEARING s. arupeáre, arucheáre, arúpire

TEASE vb. vschin, pirăxéescu, scăñiséescu (and scâ-), căscăndi-séescu; They began to ~ him Acătáră s-lu schínă || măc, BASME 68

TANNING

- TANNING** s. (*of hides*) aryăsíre
- TANTALIZE** vb. ▶amân
- TAN-YARD** s. tabacaryiô
- TANTRUM** s. *to fly into a ~* → FLY INTO A PASSION
- TAP** s. (*spigot*) sóche
- TAPER** s. lumináre, țeáră, țéră; (*large white ~*) lumbárdhă; **wax** ~ lumbárdhă di țeáră
- TAPER** vb. → DIMINISH
- TAPERING** adj. (*as of a pear*) surlutós, -oásă
- TAPEWORM** s. strúnă, téñe
- TAR** s. cătráne, smólă; *to beat the ~ out of smb.* Ȑ-scútur yi-călu (lit. 'to shake smb.'s collar')
- TAR DEALER / MANUFACTURER** s. cătränár
- TAR** vb. ▶cătränéscu, ▶cătränáséscu, cătärnáséscu
- TARADIDDLE** s. minciúnă → LIE
- TARDINESS** s. amânáre, šintíre, alăsătûră
- TARDY** adj. amänätör, -oáre; (*derog., of people*) alăsătûră invar.
- TARE** s. (*speaking of weight*) táră, dáră
- TARE** vb. firiséscu
- TARGET** s. (*a mark to shoot at*) || sémnă, BASME 487
- TARIFF** s. tarífă, cüstü, păhă
- TARNISH** vb. ▶chicuséscu, ▶(a)úngu, ▶lăvășéscu, ▶murdăriipséscu; (*to ~ with or as with mud*) ▶mâzgăléscu
- TARNISHED** adj. (*as of a flower*) bubuchisít
- TARNISHING** s. (*as of a consumptive person*) umbărnáre
- TARRY** vb. şed, ▶amân, putridzăscu
- TARSUS** s. anat. cărcinár; *They hang sheep by the ~* Numállu di cărcinár si-aspíndzură
- TART** s. pítă; (*large ~*) pităroáñe, pituroáñe; **puff-pastry** ~ pítă di péture; (*prostitute*) → HARLOT
- TART** adj. acrişór, -oáră; maióşcu, -óşcă (*sic*), -ştîi, -şte
- TASK** s. sártină, sáltiñă, nsártináre, mândátă, lúcru; *to set a ~* ▶nsártin, ▶nsártinédz
- TASSEL** s. ciléngă
- TASTE** s. gústu, yústu; (*preference, inclination*) chéfe
- TASTE** vb. gústu, ▶purindédz || ngústu, BASME 657
- TASTELESS** adj. blánav, f -vă, m pl -yă, f pl -ve; sárbit || HRISTU 46: bizdisit (cf. Alb. bezdísshém 'ennuyeux,' Ko, s.v.)
- TASTY** adj. gustós, -oásă and yu-; nóstim, m pl -tiñ || **very** ~ s-ştî-alíndzi dzeáditile, BASME 416, 429 (lit. 'you lick your fingers')
- TATTER** s. cárpa, récichiu → RAG
- TATTERDEMALION** s., adj. țârtârós, -oásă
- TATTERED** adj. arúptu, părtălós, recicamán; (*of a woman*) ca mar-

TALK

TALK vb. zburăscu; to ~ a lot of punk zburăscu goále; to ~ bunkum varădhăpséscu; to ~ claptrap cântu; I've got a headache from your talking claptrap Mi doáre cáplu di câte ñ-cântáši; to ~ idly máťin (pi virisíe); discântu, fârfâréscu, parazburăscu; to ~ nonsense arucutéscu bizbíle; vbat nalúrea, xinuzburăscu; Stop talking rot! Ia nu bătét nalúrea! to ~ nineteen to the dozen gúra ñ-ñárdze á-pă; límbi-límbi ñi si dûte gúra; gúra ñ-si dûte vârvura; ñ-si dûte gúra ca túrtură; ca ɬimădhúra ñ-si dûte gúra || BELIMACE 104: zbrăéscu; to ~ incoherently, irrationally, 3 sg dzâti álti-ti-álti, DIARO 32

TALK DOWN vb. (to silence) || l-acát gúra, BASME 433

TALKATIVE adj. limbuțéscu m, -téșcă f (sic); ni-tăcút, políoy, zburyeárcu, -eáric || Cru: zburutór, GOLAB 260

TALKING s. zboáre, n pl; by dint of ~ di zbor zbor or di cuvéndă cuvéndă

TALKING-TO s. závráche → SCOLDING

TALL adj. (a)náltru, lúngu || Amc, An, Els, Na: análtru, Mul: anáu-tu, B-ARCH 140 || F: lung, HRISTU 75

TALLOW s. seu

TALLY s. (a)răbús, arăbój

TALON s. zgrâñe, sgrâie

TAMBOURA s. tâmpâră (and tămpără, tămbără), dumbâră, támbură

TAMBOUR FRAME s. ghirghéfe

TAMBOURINE s. dairé, dăiré

TAME adj. ímbru, ímir, imiripsít, imirisít

TAME vb. vimirédz, imiri(p)séscu, vfruminéscu, piculéscu; to ~ down (as of one's hungar) apún

TAMER: bear ~ ursár

TAMING s. imiri(p)síre

TAMP vb. vástúp

TAMPER vb. (to bribe) vaúngu, vacúmpăr; (to alter) vșuț, vaspárgu

TAN vb. (to expose oneself to sun) vlăiéscu (la soáre); văpâr-jiléscu or pârjéscu (la soáre); (to convert hide into leather) văryáséscu; to ~ smb.'s hide (to beat the tar out of smb.) tuchéscu di băteáre

TANGLE s. mintitúră, síyise

TANGLE vb. (to engage in conflict) vambărtuéscu, vbirdhipséscu, mbirdhuéscu; (to make or become entangled) vcărsil'édz; (as of the hair) vciufuléscu; Your hair has ~ed Ti si ciufulí pérlu

TANK s. (container) buduvái, stérnă

TANNED adj. lăít di soáre; (converted into lather by tanning) aryásít

TANNERY s. tabacaryiô

TANNER s. tăbác, tăbán || Prv: tăbăcă; Av, SJOS: tăbăcărgí, CL 262

TAKE TO HEART

head to foot and took him to be a good man L-mutrí di la cap la cioári și-l' lu lo óclul tră om bun, BASME 428

TAKE TO HEART vb. vamărédz → EMBITTER

TAKE THE AIR vb. l'au vímtu

TAKE THE BAD PATH vb. l'au călea slábă

TAKE THE BITE vb. cad tu stăpítă → FALL INTO THE TRAP

TAKE THE CHILL OFF vb. vdizgl'et

TAKE THE HUFF vb. dipún búdzâle, dipún dzeánile, dipún mútrile; spândzur năurile → HUFF

TAKE THE LAW ON SMB. vb. lu scol

TAKE THE PLUNGE vb. (to make a decision) talu píta

TAKE THE ROAD vb. apărñéscu, purñéscu (and purnéscu), fug, n-l'au călea di gúse (și ímnu); vñchiséscu, trag căle; (as out of despair) acát strématile → LEAVE, SET OUT

TAKE THE STUDS vb. (to be stubborn) u leg tu greáua (or tu greáuă)

TAKE THE WIND OUT OF SMB.'S SAILS vb. l'-talu mânile

TAKE THE WRONG SOW BY THE EAR vb. u adár taratóre

TAKE TO HEART vb. vnvirín, (a)nvirinédz, bag mără || n-mâc ínima, BASME 461

TAKE TO ONE'S HEELS vb. n-l'au cicioárile dinanúmirea → SLING ONE'S HOOK

TAKE TO THE HILLS vb. li-aspél → BOLT

TAKE TO THE WOODS vb. (as of outlaws) li tíngu (ármatili)

TAKE TO THE ROAD vb. acát strématile

TAKE UMBRAGE AT vb. variciu(s)éscu, vzbârléscu, zbur-

TAKE UP vb. (a trade, a profession) l'au; He took up the military profession Lo armătulíchea

TAKE UPON ONESELF vb. âñ l'au prisúpră-n

TAKE UP ONE'S COURAGE vb. l'au ínimă → PLUCK UP ONE'S COURAGE

TAKE UP WITH vb. (to pal, to associate with) li apríndu aluá-turile (cu)

TAKEN adj. (as by sleep) apucát

TAKEN CARE OF adj. mutrít → TAKE CARE

TAKING adj. (attractive, captivating) nóstim, m pl -tiñ

TALE s. (account) păramíth, părmíth, păramís, pírmíth, pirimís; (falsehood) tâcmă; (gossip) zbór, zburáre

TALENT s. (a notable capacity or gift) doáră || PC: doáră di la Dumnidză

TALER s. (silver coin) tádir

TALK s. zbor, zburáre, zburâre; to become the ~ of the town agiúngu păramíth || Let's have a ~ Hai s-fâtém unâ cuvendâ, DIARO 292 → EMPTY ~

TAKE OFFENSE

▼discufuséscu; (to ~ one's shoes or socks) ▼discúltu; (to depart very early in the morning) tăhinipséscu, tuhinipséscu → TAKE ONESELF OFF

TAKE OFFENSE vb. mi ayrédz, ▼filutimiséscu, ▼filutiñiséscu, l'au vímtu → FLY INTO A TEMPER

TAKE ON vb. (to lay to heart) bag máră; **Don't ~!** Nu bágă máră!

TAKE ONESELF OFF vb. li aspél → BOLT

TAKE ONE'S LEAVE vb. alás sănătăte

TAKE ONE'S OWN COURSE vb. || fac cum mi tál'e cáplu, BASME 411

TAKE ONE'S REVENGE vb. (to be followed by the idea of taking revenge) mi avínă sândzile

TAKE ONE'S VALE vb. (as from a moribund) mi l'értu (di)

TAKE ON ONE'S BACK vb. l'au ncrâșca (and ngrâșca)

TAKE OUT vb. scot (→ § 32); to ~ a process against smb. lu scol; to ~ walking (to go for a walk) ▼priimnu

TAKE OVER vb. (liabilities) l'au pri míne; **He took over all the liabilities** Túte éxudhile și-li lo pri nás

TAKE PITY ON SMB. vb. → PITY

TAKE PLACE vb. cur

TAKE REFUGE vb. ▼vacúmtin; cells for the monks to ~ in chilíi tra si s acúmtină călúgării

TAKE REVENGE vb. → AVENGE

TAKE ROOT vb. aruzuséscu, aruziséscu

TAKE RUN vb. l'au fúzmă, l'au paramázmă, l'au vánțu, l'au vímtu, l'au zvórimă

TAKE SIDES vb. l'au párte

TAKE IN vb. (to invite) cupăséscu năúntru, cupuséscu or urséscu năúntru; (to dupe) l'-bag samárlu

TAKE INTO ONE'S CONFIDENCE vb. ▼ximistiripséscu → CONFESS

TAKE SMB.'S DUST vb. → DUST

TAKE SMB. UNDER ONE'S WING vb. || LITURG 130: l'eu sumsóră; **take us under your wing** l'é-nă sumsóră

TAKE SERIOUSLY vb. lu dau di mânăr, hăbărséscu; **They do not take him seriously at all** Nu-l hăbărséscu ti țivá

TAKE SMB.'S ADVICE vb. || DIARO 286: l'-l'au mâna; **I am not going to take his advice** Nu va l'-l'au mâna a lui

TAKE SMB.'S BREATH AWAY vb. → BREATH

TAKE SMB.'S HEART OUT vb. (to exasperate) scot súflitlu

TAKE SMB.'S MEASURES vb. (to eye carefully) mutréscu di la ún-gli pân la cap

TAKE SMB.'S TRACE vb. (to start to pursue) l'au n cicioáre; **He took her trace** U lo n-cicioáre

TAKE SMB. TO BE vb. || ñi lu l'a óclul tră; **He looked at him from**

TAKE COURAGE

TAKE COURAGE vb. Iau ínimă, vmbărbătédz, vncucutédz; 3 sg/pl aor. cárpa u mută coáda n sus → PLUCK UP ONE'S COURAGE

TAKE DISGUST vb. vaynuséscu, aynusédz, vdizváléscu

TAKE DOWN vb. (as from a hook or a peg) dispíndzur

TAKE DOWN A PEG OR TWO vb. Ií pliciutédz nările

TAKE EFFECT vb. (as of a medicine) surdiséscu; The medicine took effect well Mi surdisí múltu yitría

TAKE FIRE vb. vapríndu, Iau foc

TAKE FRIGHT vb. vaspár, âñ fúdze buríclu di frícă, âñ beau sândzile di frícă, Iau păvríe → BE FRIGHTENED

TAKE HOLD OF vb. (of a feeling) vnavăleaște; Longing for his mother is taking hold of him Dor di mámă l-navăleaște; (to get hold of) bag tu mână; If only I could ~ of you! S-ti băgárim tu mână! arúc cătuhíe (pri); (to usurp) zăptiséscu

TAKE HOLIDAY vb. Iau páfse

TAKE-IN s. ncăltáre

TAKE IN vb. (to deceive) v(a)ncálțu, varâd; (to absorb) beau; The earth took in the rain Ploáia u biú lóclu

TAKE IN(TO) vb. vbag

TAKE IN CUSTODY vb. || DIARO 70: (to arrest) Iau, scol, mut

TAKE INTO ACCOUNT vb. (as of a piece of advice) bag tu mădúuâ; (to intend) mutréscu, ñ-u am tu mínte (să), saidiséscu (sic), săldiséscu; (to esteem, to regard) lu fac mále || muntréscu, BASME 418; bag tu córnu, BASME 488; CUNIA 212: bag oáră că; (to take into consideration) bagu tu isápi; CARAFOLI 43, 48, 76: Iau di vij; DIARO 94: dau di mânár; dau simásie

TAKE IT ON THE CHIN vb. vmac păpáră, vmac pri zvércă (múlte)

TAKE IT ON THE LAM vb. → LAM

TAKE IT TO HEART vb. (to go into the wide world, as of despair) âñ Iau míntea la cioáre

TAKE IT TO THE FIELDS vb. I-u dau năpói nclo

TAKE LEAVE vb. Iau páfse

TAKE OFF vb. (to remove, as one's hat) scot || ~ your hat! Scoáte-ți capéla! PARALLELE 138

TAKE ON vb. | (to take the responsibility) Iau pri gúše (lit. 'to take on one's nape'), PARALLELE 135

TAKE IT SERIOUSLY vb. → BELIEVE || Iau tră búne, BASME 399

TAKE NOTICE OF vb. bag tu córnu, bag tu óclu; (to get the wind of) Iau di vij, Iau di viș; without taking notice of us fără ca s nă Ia di vij

TAKE OFF/OUT vb. v(a)rúp, scot, afiriséscu; Don't ~ a cent of it! Un pară s nu-ñ arupéti! (to undress) vdizlăxéscu (di); ~ your new clothes! Dizlăxiț-vă di stráñile ațeálea noáule! (to ~ one's hat)

TAKE AIM

TAKE AIM vb. (a)nchiléscu, nişinipséscu || l'au la ócl'u, BASME 488

TAKE A JOB vb. íntru tu pâne

TAKE A JOURNEY vb. fac sefér

TAKE ALARM vb. vaspár

TAKE ALL RESPONSIBILITY vb. ñ-u l'au prisúpră-ñ; l'au pri míne

TAKE A MOUTHFUL vb. l'au nă gúră

TAKE AN AIRING vb. || l'au vímtu, BASME 2

TAKE A NAP vb. l'-coc un sómnus, l'-coc un ócl'u di sómnus, l'-trag un sómnus || l'au un ócl'u di sómnus, BASME 49

TAKE AN OATH vb. l'au giurát

TAKE A PHOTO vb. → PHOTO

TAKE A PLEDGE vb. mi giur și mi sprigiúr → SWEAR

TAKE A REST vb. → TAKE A NAP || (usu. in bed) âñ l'au dhípla, DIARO 321; (to draw breath, to fetch one's breath) dizvruséscu, RÉCATAS 47

TAKE ARMS vb. varmătuséscu

TAKE A RUN vb. (as before jumping) l'au vímtu

TAKE AS HARD AS ONE CAN LICK vb. (to run) fug ca tórnic, fug ca (a)ndórnic

TAKE A SHINE TO vb. ñ-cáde tu ínimă

TAKE A SIGHT AT vb. ñ-arâd (cu nâs, etc.) || strâmbu búdzâli, BASME 98

TAKE A STROLL vb. dau sulăt

TAKE A TRIP vb. mi duc tăxidhe

TAKE A TURN vb. fac únă dévră, dau únă dévră

TAKE A WALK vb. fac únă dévră, dau únă dévră

TAKE AWAY CAPTIVE vb. acát sclav, l'au sclav

TAKE AWAY/OFF vb. scot

TAKE BACK ONE'S WORD vb. (to retract) ñ-l'au zbórlu

TAKE BREATH vb. l'au ánasă; (to recover one's strength) âñ yíne ipatlu

TAKE CARE vb. vcaftu, vmutréscu; also: lu am angătán, am ménga (la), am ócl'ul, am peána, ñ-bag oára, cătăndiséscu, cilihtiséscu, cealăhtiséscu, câştighédz, cumăndărséscu, frundiséscu, frundi-xéscu, vpreaadún, preadún, ; drag căstíga, ved; ~ of them (of your goats)! Ái-li angătán! ~ of your lamb! Ái-tâ ménga la mânár! There is nobody to ~ of us today Nu-i vârnu s-nă trágă az căstíga; They thought how on earth to take better care of their children Mutrírá cum di cum si căstigheádză cama múltu trâ fumeále; ~ of this lamb! Nélu aéstü preaadunát-lu! I was sick and you did not ~of me Fui lândzit mea nu mi vidzút; Take care! (Watch out!) Angătán! or Bágă-t oára!

TAKE CARE! Mutreá! → WATCH OUT!

T

TABLE s. meásă, dim. misícă; sófră, sufră, súfăr, dim. sufríc; trápez or -peză; (*small ~ in a shepherd's hut*) tijáche; **Clean the ~!** Mutát meásă! **around the ~** pri meásă → SET THE ~ || **Cru:** másă, **Gop:** meásă, GOLAB 233; **Prv:** bángu, CL 38; **Mul:** másă, B-ARCH 414; plurals: **Cru,** **Trn:** măsurⁱ, **BdD':** máse; **Cu,** **Mul,** **Pls:** mási, NEIESCU 145

TABLECLOTH s. misále

TACITURN s. tăcút, abóristu, pahóm, ursúz, ursúscu; zboárile li-áre acumpăráté; (~ person) muleaftă || **Pls:** mâtuf, CL 256

TACK vb. (*to affix with tacks*) || **Av:** tipuséscu, **Pls:** tuqpuséscu (*sic*), CL 262

TACKY adj. (*sticky*) măzgós, -oásă; (*of poor quality*) → INFERIOR
TACTFULLY adv. cu usúle

TADPOLE s. zool. călúyriță, jághină

TAFFETA s. tex. táftă

TAG s. (*libel, ticket*) vulutínă

TAG vb. (*to follow closely*) mi tân di / dúpă; lău n cicioáre

TAIL s. coádă, dim. cudítă

TAIL vb. (*to follow*) → TAG

TAILLESS adj. cóluv, -vă, -yă, -ve

TAILOR s. (a)ráftu m, arăfteásă f; cusór; **modern** ~ frángu-aráftu

TAILS s. (*of a coin*) túră, turáuă; (*ant.* yeáză 'heads')

TAINT s. cusúre, ciurúche

TAINT adj. (*as of meat*) stătút

TAINT vb. vaspárgu

TAINT WITH RED vb. plăvântédz; adj. (*of sheep*) plăvântát

TAKE vb. lău (→ S 32); **to ~ by force** lău cu stañólu; **The devil ~ him!** ~ Scoáti-l' ócl'il! or Văpseá-l! (*to lead, of a road*) apúc; 2 sg. imper. Na! 'Take!'; 2 pl: Ná-vă! || (*to apprehend, to seize*) **Amc:** ~ him! luázlu, RÉCATAS 37

TAKE ACCOUNT OF vb. nu-ñ cáde mpáde; **He takes account of his word (of his advice)** Zbórlu-a lui nu-l' cáde mpáde

TAKE ACTION AGAINST vb. → SUE

TAKE A DECISION vb. tal'u → DECIDE

TAKE ADVANTAGE vb. ufiliséscu, filiséscu, hăiruséscu

TAKE A FALSE STEP vb. călcu strâmbu, pára-cálcu → MAKE A MISTAKE

TAKE A FANCY TO SMB. vb. ñ-cáde cu vreáre máre || ñ-l'a óclul, BASME 418

TAKE A GOOD LESSON vb. dipún mínte, vnvéț mínte

TAKE A GULP vb. lău nă güră

TAKE A HAND IN THE WORK vb. bag mâna pi lúcru

SWIMMING

SWIMMING IN THE HEAD s. andräläsíre, ndärsíre, scútură

SWINDLE vb. (a)ncálțu → DECEIVE

SWINDLER s. bătăhcí (and bătâh-) m, bătăhcioáňe f; făgă, muşmúlă, muşmoálă, pleaşcagí (and plás-), zulumgí

SWINDLING s. bătăhcilâche → DECEIT

SWINEHERD s. purcár

SWING s. cúñe; (rotative ~) drâmbálă, vărticóniță, vărticoáñiță

SWING vb. •leágăń, •dau cúnea; **to ~ one's hips** ñ-fac cătämăchi

SWINGING s. (~ of the body as if to give oneself airs) cătämăche

SWIPE vb. (as of a strong wind) •bat, •agudéscu; (to steal) ciun

SWIRL AWAY vb. (speaking of the wind) 3 sg: spúlbiră

SWISHING: to get a ~ → GET A SOAKING

SWITCH s. dărmă, drămă (and drâmă), lúră, şuvélcă, vig, vígă, víťă → ROD; (a blow with a switch) jirtuíre

SWITCH vb. (to punish or urge with or as with a switch) jirtuéscu

SWOLLEN adj. umflát; (~ and pale) búhav, bútcav, prúhav → BECOME LESS ~, MAKE LESS ~

SWOON s. lišín, lišinătúră, căhtíre

SWOON vb. lišín → FAINT

SWORD s. apálă, ceálme, coárdhă (and coárdă), hoárdhă, lipídhă, spáthă (and spátă) → PUT SMB. TO THE ~

SWORD-BAYONET s. călâce || GSus: štic, cl 261

SYCOPHANCY s. guduráre, guduríre

SYCOPHANT adj. cólac, marghiól, maryiól

SYLLABICATION s. (syllabbling) silavisíre

SYLLABIZE vb. silaviséscu

SYLLABLE s. silávă, silavíe

SYMPATHETIC adj. (given to compassion) ñil(ă)ós; (appropriate, kind, pleasant, not discordant) háręs, nóstim, pálít; cu hári

SYMPATHIZE vb. •jäléscu

SYMPATHY s. (favor, compassion) simbatíe; (an expression of sorrow for another's grief) păriyuríe

SYMPTOM s. sémnă; dhóymă, pl dhóymate

SYNAGOGUE s. hávră

SYNOD s. sinúdh, sinódhă

SYPHILIS s. malufrándză, mălăfrándză, mulufrándză

SYPHILITIC adj. mălăfrăndzós, -dzoásă

SWEAT

óclíl' a mei! (lit. '(I ~ upon (my) eyes!'); **to** ~ **false** agiúr strâmbu || **▼giur** și sprigiúr, BASME 8; (to curse) **▼angiúr**, dzâc să-rindár; STERE 12: (to attest, to promise) bag besă

SWEAT s. (a)sudoáre → PERSPIRATION || **by the ~ of one's brow** cu óclí cripăți, BASME 388

SWEAT vb. asúd; (because of heat) ncăldurédz, ngăl-; (in drops) tipurédz; **to ~ one's guts out** (to overwork) mi tuchéscu tu lúcru

SWEATING s. asudáre, azdáre

SWEATING adj. asudát

SWEEP s. arníre, arneálă, mituráre

SWEEP vb. arnéscu, métur; **to ~ the oven** păñiséscu

SWEEP AWAY/OFF vb. zvíntur, zvinturédz

SWEEPING s. (a)născărsíre, anăschirsíre, născăríe, arnitúră, căthărsíre, spástră → **SWEEP**

SWEEPINGS s. curpăi f pl

SWEET s. arusticó || dulțeánă, BASME 426

SWEET adj. m/f sg dúltę, m pl dúlti, f pl dúltę (sic in DDA 506) (charming) zâmbăc; ~ **damn all!** (penniless) tiniché || (charming) nustimásco, DIARO 421 → **MAKE ~ BUSINESS OF IT**

SWEET CLOVER s. bot. sulfínă

SWEET MARJORAM s. bot. mandzuránă

SWEET PEPPER s. pipiryeáuă, N: ciúscă, šúscă

SWEETBRIER s. bot. arúg, zíyră → EGLANTINE

SWEETEN vb. (a)ndultéscu, (â)ndultéscu

SWEETHEART s. vrut m, vrútă f; also: yearán, iarán, arán, dásur, durút; dudía-a-meá, gugúce, guguleánă, gutunítă

SWEETLY adv. dúltę

SWEETMEATS s. zaharéñ f pl

SWEETNESS s. dulțeáťă, dulțáme

SWEET-SMELLING adj. ūurzitór, -oáre; ūurizimós, -oásă

SWELL adj. (stylish) pripsít; (excellent) aléptu, spáňu

SWELL vb. **▼úmflu**, **▼căbărdéscu**; (to puff up one's cheeks)

▼mbulbuchédz

SWELLED HEAD s., adj. fudúl, făndăxít

SWELLING s. umflătúră; also: ciúmă, cocoșúră, cucúlu, nigoádă, šútă, šúscă; G: (at the neck) trágăń, úimă

SWIFT-FOOTED: He is ~ l'-gioácă ciciórlu

SWIFTLY adv. ayónea, anyié, n yíe, c(u)rúndu, prápa, n prápă

SWIG vb. arúc tu fulínă

SWIM s. (act or period of swimming) not

SWIM vb. (a)nót; (to float) (a)mplătéscu (and amblă-), avuzéscu; **to ~ across trec**

SWIMMING s. not, nutáre

SVELTE

SVELTE adj. (*slender*) ascuturát

SWADDLE vb. (*usu. an infant*) nfaš, nfăşédz; (*to wrap up*) vam-vălăescu || BELIMACE 15: (*to toilet a very sick person*) culupănséscu

SWADDLING BAND or CLOTHES s. făše, culupán, culpán, nfăşimându, scútic, spárgan, spárgän, speáse; coll. spărgän || Peş: imbulíce, CL 254

SWAG s. (*spoils*) prádă

SWAGGER vb. vălăescu → BOAST

SWAGGERER s. tartabés → BOASTFUL

SWAGGERING s. fălíre, cămără (*and câ-*) → BRAGGING

SWAIN s. picurár → SHEPHERD; (*suitor*) pruxinít

SWALLOW s. orn. (a)rândură, (a)rândurică, (a)lădură (*and ală-*), lăndurúše, lăndureáuă, hilidhónă; nod, pl noáde || SJOS: hilidhón, CL 253

SWALLOW s. (*an act of swallowing*) (a)nglítare ||

SWALLOW vb. (a)nglít; also: ascápit, bucuséscu; ~ it and keep quiet! Nglíte ş-taţi! to ~ down (*to eat greedily or in haste*) vdeápin; to ~ a shame ascápit nódlu, nglít arušínea, măc călúpea; He ~ed his bread in tears Pânea ţe u măcă fărmăc și nóduri l-si duțeá

SWALLOWWORT s. bot. alânduríše → CELANDINE

SWAMP s. válta, varcó || Cru: bătăche, GOLAB 207

SWAMP vb. văc; *The river has ~ed our garden* Arâulu nă u nică grădina

SWAMPLAND s. → SWAMP

SWANKY adj. (*showily smart*) fanfarón, -oánă; pripsít

SWAY adj. băltós, -oásă and váltoś, -oásă

SWAN s. (*fig., as of a gracious bride*) yerăchínă

SWAP s. trámpă, dare-loáre, daravéră

SWAP vb. fac trámpă

SWARM s. (a)róiu; (~ of people) crímă di lúme || alghínă, CAPIDAN

151

SWARM vb. (*to form a swarm, to comport oneself like a swarm*) ru-iéscu; (*of a static crowd*) văfurníc, hérbu; (*of an advancing crowd*) yin ca roiu di-alghíne

SWARTHY adj. búşcu, gáie → DARK-COMPLEXIONED

SWAT vb. vagudéscu

SWATHE vb. nfăş, nfăşédz

SWAY s. ligănré

SWAY vb. văleágän, vădau cùñea

SWEAR vb. (*to attest, to promise*) vă(a)giúr, văurchiséscu; (*formula*) pri pâne! (lit. 'upon [my daily] bread!') or (văgiur) pri

SURFEITED

▼apudiséscu, u adár (pântica) ciufulícă (or ciufulécă, ciuflécă),
▼pristänéscu, pristinéscu, prâstänéscu

SURFEITED adj. sâaturát, sâtúl

SURGE s. chímă, tăláze, úndă

SURGE vb. ▼álțu

SURGEON s. giráh, hirúryu

SURLY adj. mutrusít → SULKY

SURLINESS s. schiviríe, sirsimlâche, ursuzlâche

SURMISE vb. ▼angucéscu, ▼făndăxéscu

SURMOUNT vb. (to defeat) nvíngu; ~ a difficulty u scot náparti, lu ansár tráplu

SURPASS vb. ▼(a)ntréc, N: ▼astréc; (to ~ in jumping) N: lu as-trisár; to ~ smb. with no difficulty = níti la dzidzitic nu lu am (i.e., 'He is weaker than my little finger') || astálú, DIARO 370

SURPASSED adj. (a)ntricút, astricút

SURPLUS s. báša

SURPLUS adj. parpaníš, primansús

SURPRISE: by ~ adv. pri ni-aștiptáte, aniórihta [a•ni•ó•]

SURPRISE vb. lău pri ni-aștiptáte

SURRENDER s. pridáre

SURRENDER vb. ▼pridáu, li bágu áde; mi paradáu → GIVE UP || (as of a criminal) ▼nclín, BASME 653; 3 sg pt: să paradedi, HRISTU 76

SURREPTITIOUSLY adv. tiptíle → STEALTHIDLY

SURROUND vb. ▼(a)nvärlíg, ▼anvärlichédz, ntércľu, ntircľédz, tircľédz, anăpădésescu, ▼leg, ▼anvărtéscu, amvărtéscu, ncurpilédz, ncurpulédz, ncrupílu; **The army ~ed the forest** Aschérea ligă pă-dúrea; to ~ with walls stizmuséscu

SURROUNDED adj. (a)nvärligát, nverigát, ncirclát, ntircľát

SURROUNDING s. (a)nvärligáre

SURVEILLANCE s. vigláre, bruítă, mutrítă, mutríre → WATCH

SUSPECT adj. ípantu, ípuptu, şubiilâ, şubeilâtic

SUSPECT vb. (to conjecture) pripún

SUSPEND vb. (to debar temporarily, to fire) cûrmu; (to postpone) ▼amân; (to hang) ▼(a)spíndzur

SUSPENDED adj. (fired) aryó invar.

SUSPENDERS s. (to support trousers) tarăndzâ f pl

SUSPENSION s. curmáre

SUSPICION s. pripús, éryu, ipupsíe; şubié, şubée → RAISE ~, GROW SUSPICIOUS

SUSTAIN vb. ▼tân, dináséscu → SUPPORT)

SUSTENANCE s. (food) măcáre (and mă-); (support) andoápir

SUSURATION s. şuşuráre → MURMUR

SUTURE s. cusutúrá

SUPERNATURAL

SUPERNATURAL adj. (as of a horse or snake in tales) achică-
şoñu, api- m pl -şoñ, f sg/pl -şoáñe

SUPERPOSING s. băgáre

SUPERVISE vb. viglédz, cumndărséscu

SUPERVISOR s. epistát → BOSS

SUPPER s. tínă, tìnare; ~ is ready! La meásă s cupusésti! ||
Cis: mâcări di seáră, *LvO:* iévma di seáră; **AMer**, **Mal**, **Vil**, etc.
seáră, **Ses:** séră, B-ARCH 220

SUPPER vb. tìn || miríndu, CAPIDAN 153

SUPPLE adj. *Cis:* jílav

SUPPLEMENT s. adävgämíntu, adävgătúră

SUPPLEMENT vb. ▶adávgu, avdág

SUPPLIANT adj. rigeagí

SUPPLICATE vb. ▶cäftu, ḥer

SUPPLICATION s. angricáre; (towards God) litánie

SUPPLIES s. cumáñe f pl; **stale** ~ vištínă → PROVISIONS

SUPPLY ONESELF vb. psuniséscu

SUPPORT s. acúmtıl, acúmtin, (a)ndoápir, andrupătúră, apăndoá-
hă, arádzim, arádzám, reádzám, dáiáche, ndupăciúne, ndupărăciúne,
numié, stor || MERCA 3: andróhe

SUPPORT vb. ▶acumbuséscu, ▶acumséscu, ▶(a)ndoápär, (a)ndoápir,
ndúper, ▶andrupáséscu, andrupăscu, ▶arádzim, ▶arádzám; (to feed)
▼tân; (to undergo successfully) diriséscu

SUPPORTED adj. (held) ândupărát, ndupărát, ândupărít, ndupărít,
andrupát

SUPPOSE vb. (to believe, to think) ▶cred, ñ-u am că; (to ex-
pect), ▶aştéptu, apăndăxéscu

SUPPOSED adj. pripús

SUPPOSEDLY adv. (as if) táha

SUPPRESS vb. (to bring under control) ▶căpistruéscu → BRIDLE

SUPPRESSION s. (quieting) (a)zápe

SUPPURATE vb. (a)ndzámédz; med. pruñédz

SUPREME COURT s. urfié, rufié

SURCEASE s. curmáre

SURCINGLE s. ghíncală, yínglă

SURE adj. (confident) ulút, síyur, sígur; **Are you ~?** Hiṭ ulút?

→ BE ~

SURELY adv. (yes) po; (undoubtedly) cum mi vedz ş-cum ti ved;
(there is no doubt that) aiá

SURFACE: at the ~ la videálă

SURFEIT s. (a)ngusáre → EAT TO A ~

SURFEIT vb. (to make feel sick) ▶angusédz; (to cloy) ▶adár
pântica ṫáie, mi fac ṫáe, ▶anăfătéscu, fănitéscu,

SUITOR

- SUITOR** *s.* pruxinít
- SULK** *vb.* v'mărinédz, niurédz [ni•u•]
- SULKY** *adj.* cacuríscu, ncérnu, ngér-, mutrusít, pahóm, *f* -hómă,
m pl pahóñ, *pl f* -hóme; ursúz, *m pl* -sújí, *f pl* -súză; ursúscu,
vápsít → GLOOMY
- SULLEN** *adj.* mutrusít → SULKY
- SULLENNESS** *s.* ursuzlâche, schiviríe
- SULPHUR** *s.* schífură, sclífur, sclífură, sclífur, teáfe
- SULTAN** *s.* sultán
- SUM** *s.* súmă
- SUMMARY** *adj.* scúrtu, şcúrtu
- SUMMER** *s.* veáră; *adj.* viréscu; ~ is coming nvireádză
- SUMMIT** *s.* (of a hill, etc.) ćipilíc → PEAK
- SUMMON** *vb.* (to convoke) aclém
- SUMMONS** *s.* clíse, iczáre || cárti, DIARO 254
- SUMMON UP COURAGE** *vb.* l'au ínimă, vncucutédz → PLUCK UP ONE'S COURAGE
- SUN** *s.* soáre, dim. surătél, surăntél, suríc || Lvz, Trn, Ses,
Gra, Plat, Perd: sóri, B-ARCH 1
- SUNBURNT** *adj.* caramúz, -ză, -jí, -ze → BLACKISH
- SUNDAY** *s.* dumânică, *N:* dumínică || Mul, Rod: dumânică, *Gra:* dumé-nică, Ary, *Plat, Pur:* dumânică, B-ARCH 539
- SUNFLOWER** *s.* óclul-al-soáre || GSus: sănciuglét, CL 261
- SUNRISE** *s.* (a)preásă; at ~ tu tahínimă; di (a)ndzáre
- SUNSET** *s.* (a)scápit, (a)scápită, (a)scăpitát, ascăpitátă,
(a)scăpitáre, surúp || chiar, CAPIDAN 176
- SUNSHADE** *s.* aumbrátă
- SUN-SPONGE** *s.* bot. aréu
- SUNUP** *s.* → RISE
- SUP** *s.* (mouthful) gúră
- SUP** *vb.* (to eat the evening meal) ćin
- SUPER** *adj., adv.* prima
- SUPERANNUATED** *adj.* (antiquated) arudzinát
- SUPERB** *adj.* háscu, -că, no pl
- SUPERCILIOUS** *adj.* pirifán, -ánă, -áñ, -áne → ARROGANT
- SUPERFICIAL** *adj.* (of people) lişurác, lişuráşcu
- SUPERFICIALLY** *adv.* prisúpră
- SUPERFLUOUS** *adj.* di-pri-súpră, di pristanéu, parapaníš
- SUPERFLUOUSLY** *adv.* di-pristanéu, di-pistanéu, di primansús, di-prisúpră
- SUPERINTENDENT** *s.* epistát
- SUPERIOR** *s.* and *adj.* (~ in rank or office) ma máre, ma-márlu,
máru, tăpár; (upper) di prisúpra

SUE

hópă, tru-oáră, tuoáră [tu•oá•], tu urítă, tr-un stic, tr-un stic di oáră, ta úna, tu úna, tu un súflit, únă și-únă, úti tóra; G: párafta || **Cru:** di năpăndică, GOLAB 237; ca dit loc, BASME 44

SUE vb. (in court) scol, dau tru judéț || scol la giudéț (lit.

'to raise smb. to court'), PARALLELE 121

SUET s. usândză (and -săñ-)

SUFFER vb. varávdu, vpat, vtrag; I have ~ed so much bitterness! Câte fărmăte nu-ám tráptă! He ~s from epilepsy Páte di nafoáră; (to torment) dor, vapufirsescu, vărăpuñisescu; His heart ~s because of you Ínima-í doáre trá tíne || CARAFOLI 22, 69: vălăndusescu

SUFFER THE CONSEQUENCES vb. || I suffered the consequences ň-iší prit nări (lit. 'it came out through my nose') PARALLELE 148

SUFFERING s. câñile, dértă, dureáre, mündă, parápun, părăpuñisire, trádzire, trădzeáre, vásan || HRISTU 26: pl stărdzer mări; 34: pădhimo; **Cru:** (constant ~) path, GOLAB 241; CUVATA 22: patimati pl

SUFFERANCE s. vásan → SUFFERING

SUFFICE vb. agiúngu; (to have enough) ň-aseáște

SUFFICIENT adj. distúr; **Mul:** distúl; di nimál → ENOUGH

SUFFICIENTLY adv. distúr

SUFFOCATE vb. vasfixédz; (with food) vzugrum

SUFFOCATION s. zădúh, ndăhníre, ndăcăníre

SUFFRAGE s. (vote) psif

SUFFUSE vb. varăspândzăscu, arăspândzu, varăspândéscu

SUGAR s. záhare, sîchér || We do not have ~ to make coffee nu avém di-álba, s-fătém únu laiu (lit. 'We do not have the white (stuff) to make the black (stuff)'), DIARO 33

SUGAR vb. zăhăruséscu, zăhăriséscu

SUGAR-CANDY s. cándeziu, pitruzáhare

SUGARED adj. zăhărusít, zăhări-

SUGAR-LOAF s. căpițână, top

SUGARY adj. zăhărusít, zăhări-

SUIT s. (of garments) adrämínt di stráñe, armátă di stráñe; (in a courtroom) ayuyíe

SUIT vb. (to be or to make appropriate) vacáță, vprínde, ň-da di mână, undzéscu, umdzéscu, uidiséscu, iduséscu; If so, it ~s me ň-da di mână ma i-ašíte; to ~ smb. down to the ground âñ ghine pi gáidă → FIT, MATCH

SUITABILITY s. uidisíre, undzíre

SUITABLE adj. uidisít, undzít, umdzít → BE ~, MAKE ~

SUITCASE s. baúlă, sipéte, valítă

SUITED adj. (pat) uidisít

SUBSIDE INTO SILENCE

SUBSIDE INTO SILENCE vb. || CUVATA 13: nu scot ni ah ni léle din gúră (to suffer in silence)

SUBSIST vb. puripséscu

SUBSTANCE s. usié

SUBSTITUTE: as a ~ for tu loc di

SUBTERFUGE s. tirtípe

SUBTLE adj. (thin, refined) supçâre, minút; (shrewd) → SLY

SUBTRACT vb. ▶scad

SUBURB s. varóše, váróše

SUBVERT vb. (to overturn or overthrow, as in search of smth.) ▶ambáturlu; (to corrupt) aspárgu

SUCCEED vb. (esp. economically) adár căşáre, ▶prucupséscu, pri-cupséscu; (to get trough) u scot náparti; (to bring off) căturuséscu; to ~ each other ▶urdín || (to attend a desired end)

HRISTU 38: ies naparti

SUCCESS s. || BELIMACE 4: (accomplishment) azvíndză pl

SUCCESSFUL adj. prucupsít, purcupsít; to be ~ ň-cústă, ň-si dú-ťe prima → THRIVE

SUCCESSION s. (inheritance) miráze

SUCCESSIVELY adv. azvárna, azvárnalui, arčivúrtę

SUCCINCT adj. scúrtu, şcúrtu

SUCCOR s. agiutór, lišuráre

SUCCOR vb. ▶agiút, lišurédz

SUCCUMB vb. (to give up) ▶andúplic; (to die) mor

SUCH adj. a(h)táre, N: aftáre; táre; dhína invar; fileán invar; táchne invar; Why should we live ~ a life? Te aftáre bánă; in ~ a village tu atáre hoáră; (so much, so many) ahántu; ~ and ~ atáre

SUCK vb. sug (→ S 32); No lamb has ever ~ed her Ňel nu u súpse; (as a pipe for smoking) muť; to ~ in sórba; (to ~ noisily) aruf-séscu

SUCKER s. bot. c'leciu, climbúciu, fidán, práctică [prač•kă]; vlăstár, vlăstáre, lăstár, lăstáre; to throw out ~s mpul'édz (also of animals)

SUCKING s. sudzeáre, súdzire; ~ in soárbire, surghíre, sur-beáre, arufsíre

SUCKLE vb. alăptédz, tâtuéscu

SUCKLING s. (unweaned baby) nat, ňic di chéptu; (lamb or kid) sugár, dim. sugäríc, sugärúš

SUCTION s. súdzire, sudzeáre

SUDDEN adj. éxafnu, -fnă, -fñi, -fne; had a ~ death murí troáră; ~ flush (passing sensation of heat) mpirušáre, mbirušáre

SUDDENLY adv. diunãoáră [di•u•nă•oá•ră], dinãoáră, dioáră [di•oa•], di-ună-cále [di•u•], dinácále, ni únă ni áltă, tr-únă

STUPIDITY

teái, *m pl* -teáiaň; mutuleá(n)gă, *m pl* -leá(n)găň; nclis di mínte, netót, -toátă, -tót, -toáte; *G*: nitút or nitút la mínte; nibún, ndârlu and ndúr-, ntréşcu, -réşcă, -réşti, -réşte; nu ári mădúuă tu cócă, nu ári meľ tru ciútră, ócan, -nă, -ñ, -ne; právdă al Dumnidzău, schizáre (DDA 1099: "morceau de bois"); şábşa, şápşa invar.; şápşal, şahúlcu, -lcă, -lți, -lțe; şamandúr, -ră, -ri, -re;, şcret, -étă -et, -éte; şeápti-gălín (lit. 'seven hens'), şop, *m pl* şópaň; şóše, *m pl* şóşaň (in DDA 1155 with ?); şulúndu, *m pl* -ndzâ, *f pl* -nde; taból'a invar., ta-o-tó invar.; témbłă; tu lišoára eáste; túmsu, -msă, -mşı, -mse and túmtu, -mtă, -mtâ, -mte; túrlu, -rlă, -rlí, -rle; uzún, -nă, -ñ, -ne; vácă (lit. 'cow'), zdángän, zgurghisít || lişór di mínte, BASME 42; lişurác, ibid.; şcúrtu di mínte, BASME 54; l'i áre tră dáre al Miháli [-hál]; **Don't you know how ~ he is?** Nu lu štii cât l'i áre tră dáre al Miháli? BASME 231; DIARO 145: bou *m*, boáuâ *f* (sic!); DIARO 188: cártráne di Breáza

STUPIDITY *s.* gläríle, gläríme, gläreáťă, glarumáră; also: ah-mäclíche (and -clí-), ahmäclâche, anoisíe, chiritúră, hazu-máră, huçáme, huçâle; (passing ~) urbáre || lişureáťă, BASME 63

STURDY *s.* vet. vârlíre

STURDY *adj.* (resolute) apufásít; (robust) trupós, zdúmban

STUTTER *vb.* ngulişédz → STAMMER

STUTTERER *s.* peltéc

STUTTERING *s.* dărdăríre

STY *s.* (pen for swine) căsístră, cócină, cutumás

STY or STYE *s.* med. arciór, ulciór, uliciór, grânişór

STYLISH *adj.* frâncu, galántu, hu, prăpsít; **There is something ~ about him** Áre hu

SUAVE *adj.* muşát; nóstim, *m pl* -tiň, *f pl* -time

SUBDUE *vb.* ▶apléc, ▶căpistruéscu, ▶căpistruséscu

SUBDURING *s.* (a)zápe, căpistruíre, căpistrusíre, zăptásíre

SUBJECT *s.* (theme) thémă

SUBJUGATE *vb.* (a)rubuéscu, ▶sclăvuéscu, ▶sclăvuséscu

SUBMERGE *vb.* ▶afúndu, (a)funduséscu, ▶(a)vuţéscu || **Pes:** ahunducuséscu, CL 36

SUBMERSE *vb.* → SUBMERGE

SUBMISSION *s.* (compliance) pára-ascultáre, parascultáre

SUBMISSIVE *adj.* ascultătór, tápir, tibié

SUBMIT *vb.* (to comply, to obey) pára-ascúltu, parascúltu; (to put forward an opinion) ñ-dau míntea, ñ-dau nă mínte

SUBPREFECTURE *s.* căimăcănlíche

SUBSCRIBE *vb.* (to sign) ▶ipuyrăpséscu

SUBSIDE *vb.* (as of a river) ▶scad, ▶trag

STULTIFY

STULTIFY vb. buiséscu, gläréscu, hăzuséscu, şuşéscu

STUMBLE s. anchidicáre, scundipsíre

STUMBLE vb. vcheádic, (a)ncheádic, scundipséscu

STUMP s. trup; also: bábnic, băndíc, brându, búcium, ciúbă, chiutúc, cuciub, -bă, caciub, cuciubeáuă, cufal, cútur, crăciún, grij || ALIA 41: căciúmbă, chiciúmbă, cuş, cur di pom

STUN vb. vcirtuséscu, cirtáséscu, vciurtuéscu, vmintéscu (and mindéscu); (to make lose one's head) tuléscu, vârléscu, záléscu; You have ~ed me Mi vârlísi di cap; It is very cold; it stuns one Arcoáre mare, ti tuleáste; (as of drinking too much wine) n-u da n cap; The wine ~ed him yínlu l'-u deáde n cap || DIARO 48: ânvârléscu

STUN GUN s. (usu. of elder) → SQUIRT || GSus: târtânítă, CL 263

STUNNED adj. (astonished) ndärsít → DIZZY

STUNTED adj. astrăchít, azmét, chirchinéc, jibicós, jibă-, zăbă-; pilicós, zvumút; p(r)uzúme; străchitúră invar., vumutúră invar.

STUPEFACTION s. mărmurisíre

STUPEFIED adj. mărmurisít → ASTONISHED

STUPID adj. glar, dim. glärúscu, -şcă, -ştâ, -şte; hut, m pl huş, f pl húte; also: agudít (or agudít la cap), ahmác, anóit; m/f sg apló, m pl apládz, f pl ? (DDA 175); argheándalu (di), G: başinghél, m pl -ghéľ, f pl -ghéle; budălác, -lácă, -látă, -láte; budâlă, m pl -ládz, f sg/pl -loáñe; buf, m pl buhă; cap clúvyiu, cap di curcubétă, cap di crínă, cap di gáie, cap di grij, cap di muláre, cap di şiníc, cap di tayáre, cápu mplin di páie, cap vuryáréscu, cărafétă groásă, chirút, chiutúc, crau invar., cu ciútra goálă, cşúra, f cşúră, m pl cşúrañ, f pl cşúre; cu cămeáşa di la núna, cu trei scânduri (lit. 'with three boards' [instead of four]), cútur, dabólă, ta- invar., datu n cap, di doáuă oáuă (lit. '[valuing] two eggs'), G: dúmba invár.; fără mădúuă (lit. 'brainless'), háhă, pl m háhañ; haihúi invar., haihúm, m pl -húmeañ; hásca invar., hascanífur, hazó, -záuă, -zádz, -zále; hazúscu, -zúşcă, -zúştâ, -zúşte; m/f sg hlára, m pl hlárañ; leángă invar. and leángu, -ngă, -ndzi, -ndze; l'-si vărsă mădúua; l'ocă invar.; Smr: manglár; m/f sg măscălidhă, m pl -lídz; G: mbógru; mbróstu, -roástă, -róştâ, -roásre; mbrustišór, -oáră and mbrustu-; mighétă, m pl -ghéteañ; mínte di dintánă gálbină, mu-

STRONGHOLD

STRONGHOLD s. tábye, tabyé

STRONGLY adv. vârtós

STRUCK adj. ~ by lightning sfuldzirát → STRICKEN; to be ~ with horror ū-acáť limăreáua, *cruțescu, curțescu

STRUGGLE vb. (as for existence, for a better life) || mi dau, mi ciucutescu, DIARO 249

STRUMPET s. cûrvă → HARLOT

STRUT vb. *fuduléscu, *fălăescu

STUB s. (of a tree) cúcium, cuciúbă → STUMP; (the end part of smth.) cápit, coádă, armăsătúră

STUBBLE FIELD s. călămnăuă || Pls, GSus: agríști, Peș: agrâște, CL 36; SJos: călămeáuă, CL 6

STUBBORN adj. anăpudzât, arușuțât, capsumán, cap di grij; G: ciórníc, ntórníc, inatcí, naprán, pruclét; (to have a fit of stubbornness) u leg ca yumárlu pri púnte; to become ~ anăpudzăscu

STUBBORNLY adv. || ca yumárlu pri púnte (lit. 'like the donkey [in a certain Balkan anecdote] on the footbridge'), BASME 488; únă ș-búnă (i.e., he / she has a fixed idea; the same expression in Mod. Greek and Alb.), PARALLELE 134 → STICK

STUBBORNNESS s. anăpudzâre, anapudzálé, inagilâche, pruclitie

STUCK-UP adj. (conceited) făndăxít

STUCK UP vb. (of one's hair) ū-si mútă pérlu (di frică)

STUD s. areáte → STALLION; (group of horses) irghilé, irghilie; adj. irghiliș || F: arghilă, SarD 35 || (stable) ahúre → TAKE THE STUDS

STUDENT s. (college ~) sóftă; (elementary school ~) mathití || Cru: (old generation talk) mathití; (young generation talk) uceníc, GOLAB 256

STUDHORSE s. → STALLION

STUDIED adj. (intentional) castílea or -li, maxús, xaryú

STUDY vb. (to examine carefully) sap, spudhăxescu; (to be enrolled in a school) *nvetă cărti

STUDYING s. spudhăxíre

STUFF vb. (with food) *pristăñescu, prăstăñescu, *nfłämác → CRAM

STUFFY adj. (oppressive, close) ânclíš, astupát; (stodgy) angričós, -oásă

STULTIFICATION s. nglăříre, glăříre, hăzusíre, šušăre

STRIKE

lightning) 3 sg: sfúldziră; imprec. May God's lightning ~ you!
Dumnidzău s ti sfúldziră!

STRIKE UP vb. → BEGIN

STRIKING s. agudíre, agudeáre; (of bells) asunáre

STRING s. măgór, trušína; (as of a violin) coárdhă; (as for fastening a load) fórtumă; (group of objects in or as in line) trâmbă → CORD, ROPE || **Cru:** ~ of beads báir, GOLAB 207; șigíme, GOLAB 252

STRING vb. (as beads) •(a)mbáir, ambúir, âmbár, mbar; **Let us ~ out one after the other** Un di un si mbăirăm

STRINGENCY s. (scarcity) lipsítă; (trouble, difficulty) anán-ghe, ihtiză, ihtizáe

STRIP s. (band of fabric, leather, etc.) lurídhă

STRIP vb. •dispólú, •guléscu, •gulişinédz, gulişnédz; **to ~ smb. of money** (as at cards) afuléscu || DIARO 393: •dizgólú

STRIPE s. (as on a wall) răcáiie (and râ-), răncáiie; (~ of different color in a fabric) căráre; (~ showing the rank of an officer) galón, yalóne; (kind, sort) turlíe || DIARO 430: yiúrâ

STRIPED adj. bétic || **Av:** pârdhălós, CL 259

STRIPLING s. ficiurác, hilândru, giunél; derog. mucós, muxós

STRIPPING OFF s. dispuláre, gulişináre, gulişnáre

STRIVE vb. (to apply oneself to, to lay oneself out to) ci-listiséscu, cealăhtiséscu

STROKE s. med. aguditúră, apuplixíe, chicută, nchicutáre, dămláie, dumláie, dâmbă, loáre di lúnă, pícă

STROKE vb. (to caress) adílu, pusputéscu, puşputéscu

STROLL s. ghizére, ghizirsíre, priimmáre, piripát, sulát, sulátă, tifiríce;; **to take a short ~** dau sulăt; **We went for a ~** Ñársim tifiríce, vóltă; **There was no ~ing in the plaza** Nu aveá vólte prit piátă

STROLL vb. dau sulăt, •ghiziréscu, •priímnú

STRONG adj. putút, ptut; also: babáscu, babáşcan, bărbătín, cădăr, cădăr, cădăr, cadäre, cudumán, gióne, greu, ndrúmin, puçâră, sărcós, sărchirós, sfârciu, silnăvós, silnós, vârtós, zdúm-ban, zófnic; ári zvércă sănătoásă; (of a ~ woman) oámă; ca bir-beácă; **He is of the ~ ones** Eáste di gréili; ~ in health sănătós ca grij di dzádă; (durable) nu ári moárte (lit. 'It does not have death') || ALIA 143: săn, sănătós, sinitós

STREW

STREW vb. (to disperse) spúlbir, varăescu, varuvérsu, *scrup-éscu, *pristuescu; **The wind is ~ing (the dust, the snow)** Vímtul spúlbiră

STREWING s. spulbiráre

STRICKEN adj. (hit) agudít; (wounded) pliguít; (by or as by a lightning) sfuldzirát, sfulguít, sfulgurát, sfulgusít; (crazy) agudít

STRICT adj. sértic || PC: arós

STRUCTURE s. (critical remark) cătiyuríle, cătiyuríe; (narrowing) angustáre

STRIDE s. drăşcláuă máre

STRIDE vb. (to walk with long steps) arúc drăşcléi mări

STRIFE s. ncăceáre → FIGHT, QUARREL

STRIKE s. agudíre, ciucutíre, cruíre, pálire

STRIKE vb. (to go) *duc, *trag, *trag pri cále; (to turn one's steps to) u l'au cálea (di căträ la), l'-u dau; (to come upon) *vagiúngu; (to hit) *agudéscu, *aúrlu, *luvéscu, trag, cruéscu únă, l'-u dau, l'-u asún, zăpäléscu únă; **to ~ a blow with the hoof** trag únă cluțátă; ~ him! Aúrlă-l' vâră! (to ~ with a whip) jirt-uéscu, jurtuéscu; **The swine struck to the forest Poárca** lo pădúrea; **The thieves struck to the village of Sâmtu Fûrili** loáră cálea di căträ la Sâmtu; **They struck across villages** L'-u deádiră prit hoáre; || acát; **Where should he ~ to?** Câträ iu s-acátă? BASME 57 || **to ~ across** apúc plainá; **to ~ a knife into** smb. *hig (or nhig) cuțútlu; plântu cuțútlu; **to ~ a light (a)scápir;** **to ~ a match** špirtuéscu; **to ~ an average** (as bargaining over price) u fac cumătúră; **to ~ dumb** l'au gúra; **to ~ off** smb.'s head l'au cáplu; **-to oil** (i.e., to make a lucky find) ~ áflu mândră ni-călcátă; **to ~ roots** aruzuséscu, arizuséscu; **to ~ smb. down** arúc áde; **to ~ off** (to eliminate, to remove) l-fac (a)risíte; ~ them (i.e., their names) off! Fă-l' arisíte! **to ~ terror into** smb.'s breast bag ceásalu (tu), dau ibréte (la); (to come to mind) n-cá-de n cörnu; **to ~ upon an idea** n-íintră; fotiséscu; **What could have stricken them to separate?** Te lă intră să si mpártă? **to ~ up friendship with** smb. li apríndu aluáturile (cu); **to ~ up to** smb. l'i stau cucót; (of apoplexy) chicutédz, nchicutédz; (to clink glasses) *cingärşéscu; (to ~ red eggs on Easter) *cingärşéscu; (of clocks) dau; **The clock struck five** Săhátea deáde tînți; (of

STRANGLE

eáste?

- STRANGLE** *vb.* ▶zgrum, zgrumuéscu, zdrúmin di gúše
STRANGLLED *adj.* zgrumát
STRANGLING *s.* zgrumáre, zgrumátúră
STRANGULATION *s.* → STRANGLING
STRAP *s.* fáše; (*belt*) ghíncală, yínglă
STRAP *vb.* (*to bind*) ▶leg (*as a saddle on a horse*) yingluséscu
STRAW *s.* paľu, pl pál'e, dim. pál'úš || (*pl tantum*) **Mul**, **Perd**: páie, (*sg*) **Kat**, **Mal**: paiu, **Flam**, **Mi**: pai, B-ARCH 275
STRAW BOSS *s.* cap, mäimár
STRAW MAT *s.* aruguzínă, psá(n)thă
STRATUM *s.* arádhă, dhíplă, pétur
STRAWBERRY *s.* căpsúnă, căpšeánă; also: (*a*)frángă, căpúše, cărăshină, fránťă, frándzu, glúră, lilistrúfă, lulustúfă
STRAY *vb.* mi abát, hălăndăréscu
STRAYING *s.* urbáre; also: schirdeáre, zăgădíre
STREAK *s.* yir, yiur [y'ur], yiúră; (*trace*) úrmă
STREAK OF LUCK *s.* urbáre; **He had a ~** L-víñe urbárea
STREAKED *adj.* ńar; péstru, -stră, -stri, -stre
STREAM *s.* (*brook*) víe, şuruínă, zänätúnă; **My blood was flowing in ~s** Sândzile curá di míne şuruíñ; **in ~s** adv. zänätúnă; **Blood flew in ~s** Sândzile fudzeá zänätúnă → TORRENT || **Cru**: (*flow, drip*) šóput, GOLAB 252
STREAMLET *s.* → RIVULET
STREET *s.* sucáche, úličă; **town streets** sucăchi di pulitíe
STREETWALKER *s.* → HARLOT
STRENGTH *s.* puteáre, pteáre → FORCE; BEYOND SMB.'S ~
STRENGTHEN *vb.* ▶nvârtuşédz, ▶stiriuséscu, ▶vârtuşéscu
STRENUOUS *adj.* (*strong*) sârchiprós, -oásă; (*requiring effort or stamina*) garamitlíu; greu, greáuă, grei, greále
STRETCH *vb.* ▶tíndu (→ § 32); (*to expand, to spread out, to lie or lay down*) ▶trag; **as far as the sea ~es** cât trádze amárea; **He lay near his wife** Níngă nveásta-a lui si tímse; **to ~ out** ▶lărdzéscu; **to ~ one's eyes** zgârléscu óclíl'
STRETCHED *adj.* tes, teásă, teší, teáse; tímtu, m pl -mčâ; ântíntu; ~ **flat** (*on the ground, on the floor*) tes, tes pri pântică, tes pri díntâ; ~ **out on the grass** ântíntu pi virdeáťă
STRETCHER: **to carry on or as on a ~** adúc patalóne

STORY

STORY s. pat → FLOOR; also: BE WRONG IN THE UPPER ~

STOUT adj. zdúmban, m pl -baň, f pl -bane → THICK-SET

STOVE s. sóbă; (small portable ~) mângáne || STERE 70: chiumbé

STOVEMAKER s. sobagí

STOW AWAY vb. ▶stríngu, ▶ascúndu

STRADDLE vb. (of legs) ▶discácăr

STRADDLING s. discácărăre, discácărătúră

STRAGGLE vb. (to rove) mi abát, mi dipărtédz; (to stray) hă-lăndăréscu

STRAIGHT adj. (free from curves) d(i)réptu, -eáptă, -éptâ, -eápte; (even, adequate) íschiu, m pl íschii, f sg/pl ísche; dúze invar.

STRAIGHT adv. (a)ndréptu, ísea, íșea; (ant., iron.: ndrept ca fúnea tu tástru) || ~ ahead cálea ndréptu, BASME 486

STRAIGHT-BUILT adj. subțârác

STRAIGHTEN vb. ▶mbróstu, ▶ischédz; to ~ things out ▶li andrégr lúcrurile

STRAIGHTFORWARD adj. (candid, honest) nămuzlí, -zloáñe, -zládz

STRAIGHTFORWARDLY adv. ndréptu; fără ticlífie

STRAIGHTFORWARD adv. fanirá → OPENLY

STRAIGHT-HAIRED adj. (as of a puppy) pârjít

STRAIN s. (stretch) tindeáre, tíndire; phys. spreámită → TE-NESMUS; (compression, grip, embrace) strândzire, strândzeáre

STRAIN vb. (to stretch) ▶tíndu; (to squeeze or clasp tightly) ▶stríngu; phys. ▶sprem; (to cause to pass through a strainer) ▶stricór to ~ one's eyes (as in search of smth. important) ñ-an-sár dzihile (di căftáre); to ~ to one's heart (to press, to hug) ▶stringu la sin; to ~ one's back mi tuchéscu tu lúcru || (to pass through a strainer) F: sticór, SarD 105; (to strain oneself, as to defecate) PC: mi (a)stríngu; CUNIA 272: âñ scot gúşa

STRAINER s. (metallic) ghirghír; (of cloth) stricătoáre, sticătoáre || F: stăcători, HRISTU 50

STRAINING s. (through or as through a strainer) stricuráre

STRAIT s. strimtúră

STRAIT adj. stres, streásă, streşî, streáse

STRANGE adj. ciudós, -oásă; paráxin, m pl -xiñ; toáfe invar.

STRANGELY adv. toáfe

STRANGER s. aúmbră, (a)xinitór; Who is the ~? Aúmbra cári

STOOP

one ~ Mi scoáse nă mână; **I had three** ~s Mi scoáse trei mână; **How many** ~s did you have yesterday? Câte ori înșít afoără aéri?

STOOP vb. (to descend) cătădhixéscu; (to lower oneself morally) vscad

STOP s. acumtináre, astămățire, păfsíre, pušíre; (halt) chindruíre, cunáche, lujíre

STOP vb. stau (→ § 32); vțân, vadún, cúrmu; **Only the cricket was not stopping its singing** Mași chirchinéclu nu-și aduná gúra; (to bar, to stop running) (a)stămățescu, v(a)cúmtin, acumtinéscu, N: vascúmtin; **He ~ed going** Si acumtină din cále; **the tears she could not ~** lăcriñile te nu puteá si li-ascúmtină; **to ~ talking tac;** (as a request) **Stop talking!** Moári-u láfea! (to make a halt) chindurséscu, chinduréscu, lujéscu, pupuséscu, zăptáséscu, zăptiséscu; **G: Stop it!** Fă sábine! (to interrupt, to discontinue) pricúrmu; (to hinder, to prevent) mbudhuéscu; **to ~ favoring smb.** lălău hárea; **to ~ one's stomach** n-apúc gúra; **Eat something to stop your stomach!** Mâcă s t apúti gúra! || STERGHIU 29: (don't! stop it! wait a minute!) dinăseá!

STOPPER s. (a)stupătoáre, stúpumă, stuputór, şiróf || SJOS: tá-pă, Prv, Smr: tăpă, CL 261

STORE s. ducheánă and ducheáne; aryăstír, dugáne

STORE vb. (to lay away) păstrédz; **to be (or to lay) in ~ for one impers.** mi adástă

STOREHOUSE s. hămbáre, ambáre

STOREKEEPER: army ~ zapită || (one that operates a retail store) duchingí, DIARO 425

STOREROOM s. țilár, cămáră → CELLAR

STORK s. lélic, liléc, luléc; N: ululéc, ulaléc, uľuléc; pilicán, štârcu, ștrăc || ALB, Dren, Kérb, Pe, Pér, Sln: luléc, luléc, Brâncuș 552

STORM s. furtúnă; also: bóră; (terrible ~) chiaméte; CIIS: dârce, sindilie de ploáie (or di neáuă); vímtu || AV: zof, BASME 743

STORM vb. (as in a battle) vfac fóra; (to rage, of weather) bat, huhutéscu

STORMY adj. furtunós, -oásă

STORY s. (account, anecdote) părvulíe || (circumstances) the whole ~ tîi ș-cum, BASME 418

STIR

▼apufác

STIR UP vb. anăngăsescu, ▼avín; (to incite) azmút, ▼sălăghés-cu, ▼scol; **The dogs were stirred up** Cânlí eará sălăghít; (of fire) ascrúm, ▼aschin (fóclu)

STIRRUP s. (of metal) zănghíe; (of rope) scáră, dim. scărícă ||
Peş: zinghíe, cl 263

STIRRUP LEATHER s. strínglé

STITCH s. (as in knitting) óclu; to drop a ~ n-ascápă un óclu; (a)lát; **stitches in a stocking** láțuri di lăpúdă

STITCH vb. || ALR 525: cos lárgu

STITCH s. med. amurçât, giúnglu, giungláre, măscáre, púndzire; Ciis: stihíptu; to have a ~ mi giungládză

ST. JOHN'S WORT s. bot. căntărie

STOCK s. (block of wood) búcium; (handle) coádă; (farm animals) tutípută; (not distributed cards) scártu; (a stupid person) glar

STOCKDOVE s. dudie, dhicuhtúră (lit. 'eighteen'); fásă, gugúce, gugúfcă, gugúfce → DOVE

STOCKY adj. şíşcu, -şcă, -ştâ, -şte → THICKSET

STODGY adj. angricós, -oásă

STOKE vb. (to stir up, as a fire) mintéscu

STOLE s. (ecclesiastical vestment) păträhíle, piträhíle

STOLEN adj. (a)furát, afumát, loat di furi

STOLID adj. (phlegmatic, apathetic) adhyeáfur

STOMACH s. stumáh, stumáhe, mámă, ínimă, arândză; He filled up his ~ şí-umplú máma; (→ RENNET); (a ruminant's ~) amúră; ~ discomfort plácumă

STOMACH vb. (to stand) hunipséscu; I cannot ~ him Lu-ám şíle ntr-ócli

STOMACH ACHE: I have a ~ Mi măscă ínima cólică; Mi măscă buríclu

STONE s. cheátră; (small ~) şómbur, şómbură; (~ of grape) sâmbure; (of cherry) os; (of a peach) ciucurdécă → PIP

STONE vb. (to lapidate) ▼ambuliséscu

STONE-CUTTER s. chirrár

STONED adj. → DRUNK

STONING s. ambulisíre

STONY adj. stirnós, -oásă; ~ area scârcă, hăliche

STOOL: to have a ~ ies afoáră, mi scoáte (nafoáră); I've had

STILL

sirín; (*without motion*) ni-minát to be as ~ as a mouse ~ nu fac níti dza → STAND ~

STILL adv. (*continuance of an action or condition*) tut, nícă, níca, níngă; (*in spite of*) cu tútă aístă; **He is ~ a chick** Níca éste puľu

STILLNESS s. arápas; **sepulchral** ~ tâpit → SILENCE

STILTLED adj. (*pompous*) cu táxe

STILT OF PLOUGH s. mână di dämälgúg || **GSus, Pls:** coádă

STILTS s. călingóci f pl; călingoáce sg; nalăne f pl || **Pes:** năgáltă, pl năgältâ, CL 257

STIMULATE vb. vschin, anăngăsescu, ngăsăescu → PEP

STIMULATION s. anăngăsíre

STIMULUS s. mucaéte

STING s. (*an act of stinging or the result of it*) năpătúră; (*the pointed organ of a bee*) ac

STING vb. năp (and ndzap), mâc; **Are the flies stinging you?** Músca ti mâcă?

STINGINESS s. filaryirie, icunumie, nichizlâche, sclingiu-reáťă, schingiureáťă, sclinceáme, şclinceáme, titizlâche

STINGING s. (*by or as by a wasp*) nyispáre, yispináre

STINGING adj. năpătós, -oásă

STINGY adj. stres, streásă, streši, streáse; tânút; also: cim-brós, cláia a dráclui (*lit. 'devil's key'*), filáryir, nichéz, să-ráf, şclínciu, şclinciúít, titíz; 3 sg: ş-di púric va s scoátă seu (*lit. 'willing to squeeze fat even out of a flea'*) || **Av:** ciúngu, CL 43; **Pls:** schifupát, CL 261; **Amc, An, Ary, Clis, Lvz, Na, Pdz, Pur, Ses, Vil:** t̄ingún; **Els:** spaňu; **Grám:** schifrumén; **Am:** sclângítu, **Kast:** sclindzítu, B-ARCH 241

STINK vb. v(a)mpút (and ambút), amputăscu

STINKARD s. (*male or female*) || CARAFOLI 54: amputoári

STINKING adj. (a)mpuṭât (and ambuṭât), ambuṭós, vrumñár

STINT vb. (*to restrict to a scant allowance*) vscad, vhiriséscu; (*to be sparing*) vchivirnăsescu

STINT ONESELF vb. (*to restrain, to press, to limit*) vpreadún, priadún

STIR s. lávă, mintitúră, vreávă

STIR vb. (*as the ember in a stove*) vintuéscu; (*of beaters*) văúrlu; **to ~ heaven and earth** (*i.e., to do one's damned best*)

STEW

STEW s. yeahnié, iahníe, căpămă; **stewed beans** făsúle yeahné; ~ fruit cuşáfe, huşáfe, uşáfe

STEWARD s. icunóm, cumandărgí

STEW PAN s. tengíre → SAUCEPAN

STICK s. (for stirring boiling milk) mintătór, spăteádză; (rod) ciumág, giumác, puleán; **little** ~ (a)fínge, (a)fínje; **to be at** ~ and lift bat tămbărălu; **to beat** smb. all to sticks ansár, stul-cinédz di chiutécă → CUT ONE'S ~

STICK vb. •valichéscu (di), alăchéscu; •ştân (di); ~ to me! Tânite di míne! **to ~ like a burr** mi ştân scalú (di), l'-acát yeáca; **to ~ it on/up** (to give oneself airs) mi ngroş; **to ~ in the mire** vărcuséscu, vultuséscu; **to ~ in one's throat** ń-si acátă; imprec. **May it ~ in his throat!** Si-l' si-acátă! **to ~ one's spoon in the wall** (to die) li tíndu; **to ~ to business** mi aşérnu pri (or tu) lúcru; **to ~ to one's opinion** u ştân fúne, u leg că (→ HOLD ON; STUBBORNLY); **to ~ to one's word** mi ştân di zbor

STICK OUT vb. scot; **to ~ one's tongue at** smb. l'-scot límba nafoáră

STICK UP vb. (of a plant) fitruséscu; (of one's hair when in terror) ń-si mútă pérlu din cap făltác

STICKING OUT: with ~ ears adj. plahúrcu, pl'a-, f -rcă, m pl -rti, f pl -rte; maltécicu, -că, -cichi [čki], -ciche

STICKY adj. mâzgós, -oásă || (of unbaked bread) glíciós, DIARO 272 **STIFF** adj. (as of joints) ncărfusít, nturusít, ndirusít, ncu-cinát, ngu-; (as with cold) ngárdu, nglítiat → MAKE ~

STIFF-DEAD adj. scândurát

STIFFEN vb. ancúñu, limnuséscu; **His body has ~ed** Trúplu l'-an-cuñí; (as with cold) •ncărfuséscu, ncrăfuséscu, •ndiruséscu, •nturuséscu, •ncucinédz, ngu-; ngurdéscu; (with terror) ngleť di frícă || (~ with cold) ngucinéscu, BATSARIA 46

STIFFENING s. ncărfusíre; (of cold) ncucináre, ngu-; ngurdíre

STIFF-NECKED adj. → HAUGHTY, STUBBORN

STIFFNESS s. ngurdíre, limnusíre

STIFLE vb. zdrúmin di gúše, •zgrum; (to block with stones, as a snake) •(a)pitruséscu, N: (a)putruséscu

STIFLING s. (suffocation) ndăhníre, zădúh

STIFLING adj. (of voice) ndăcănít, ndăhănít

STILL adj. (quiet) tăcút; (calm) arihătipsít, frónim, ısih,

STEEL

muñár, CL 256

STEEL vb. (*to make strong, to strengthen*) cilicuséscu

STEELYARD s. zíyă

STEEP adj. (a)râpós, -oásă; n hímă invar.; scârpós, -oásă

STEEP vb. (*to soak*) ▶(a)mólú, ▶ud

STEEPLE s. → BELL TOWER

STEEPLY UPHILL adv. || *Cru:* anífur, GOLAB 199

STEER s. (*young ox*) giúncu, mândzát

STEER vb. (*to guide, to inspire*) âñ šúiră || *how God will ~ him*
cum va-l' šúiră Dumnidzău, BASME 149

STEERSMAN s. → HELMSMAN

STEIN s. bucál → MUG

STEM s. bot. (~ of a gourd) cûrpin, cûrpan, *Scruf:* scrúpen;
climătăryeáuă; (~ of a narghile) mărcús || (~ of a tree) *Amc,*

AMer, Els, Fal, Gra, Lvz, LvO, Mul, Na, Prv, Rod, Smx, Suf: trup

STENCH s. putoáre, ambutoáre, ndâhâníre, ndâhníre, voáhă, vrómă

STEP s. ceálpă, ceálpu, ceápă, giglátă, jgloátă, zgloátă; *Gop:*
jgloot; at each ~ la cáthi sgloot; ciciór, drăşcláuă, úrmă; to take
a false ~ cálcu strâmbu, pára-cálcu; *He made a couple of steps*
forward Arcă trei-pátru úrme; to bend one's ~s to/toward l'-u dau
cătră, ▶lau cătră; (~ of a stair-case) scáră, scalupá-timă; ~ by
~ scară di scáră

STEP ASIDE vb. părámirséscu || ▶trag năpói, BASME 615; ALR 1376:
mi dau na nă párte

STEP BACK vb. (*to retreat*) ▶trag năpói; ~, you **shrimps!** Trá-
dziț-vă, jabéț, năpói!

STEP OFF vb. (*to die*) li tíndu

STEPCHILD s. proyón m || DIARO 294: pruyoánâ f

STEPDAUGHTER s. hilástră

STEPFATHER s. tátă nércu

STEPMOTHER s. năeárcă, nueárcă, neárcă

STEPSON s. hilástru

STERILE adj. (*of women, of sheep*) stérpu, steárpă, stérchi,
steárpe; (*of sheep and goats*) mărmáră || ~ **ewe** biroáñe, GOLAB 208;
(*of a field*) hărhálă, tâțârác → BECOME ~

STERILIZATION s. (*usu. of a sheep*) stirpuíre

STERILIZE vb. (*usu. of sheep*) stirpuéscu, stirpéscu

STERN adj. (*austere*) áscur; (*sturdy*) vârtós, -oásă

STAVING

STAVING IN s. (as of a cask) disfundáre

STAY vb. (to stop, to dwell, to live) armân; (to prop up)

varádzim → LEAN

STAY ONE'S HUNGER vb. vñafătăescu foámea

STAY OVERNIGHT vb. vçundiséscu, nuptédz → MAKE A HALT

STAY-AT-HOME s., adj. dumušár, dumušárcu; derog. cacavátră

STEADFAST adj. (determined) apufásít, dâldâsít; (constant, fixed) ni-minát

STEADILY adv. cu métru

STEADY adj. (firm, reliable) sănătós || (of smb.'s mind) cu mîntea tu loc, BASME 347

STEAK s. (grilled ~) burjólă, brujólă

STEAL s. (the act of stealing) furáre; (bargain) chilipúre || STERGHIU 30: furátic

STEAL vb. v(a)für; also: afûm (lit. 'to smoke'), vagudéscu, ñ-agudeáste mâna, vanváléscu, amváléscu, vahuléscu, vapúc, bag tu mânică di támáre, bag tu tástru, vălăescu, vciun, vciupléscu, vnciuléscu, ciulăescu, văpsălséscu, vmut, sec, ñ-seáca mâna, vspăstréscu (lit. 'to clean'), sufruséscu, úmflu, úmflu ngrâșca || TULLIU 135: arușút

STEAL AWAY vb. u călăescu, li scármin → BOLT

STEALING s. ciunáre; He is an expert at ~ Eáste gióne tu ciunáre → STEAL

STEALTH → STEAL; by - pri afuríşalui → STEALTHILY

STEALTHILY adv. acrifá, (a)furişalui, pri (a)furişalui, as-cúmtalui, pri ascúmtalui, bisgúlea, furíş, pri niaduchíte, tip-tíle

STEAM s. ábur || HRISTU 44: duh

STEAM vb. vaburédz, hérbu ahnó

STEAM ENGINE s. || Peş: cap di paóre, CL 40

STEAMER s. paór, paóre

STEAMING adj., adv. ahnó invar.

STEAMSHIP s. pampór, pampóre

STEAMY adj. aburós, -oásă

STEED s. → HORSE

STEEL s. (piece of ~ for sharpening knives, etc.) arbínă, cili-che, ciulí-, ciulé-; măsát(e) || GULI 43: ciléche; (~ for strike-a-light) amnáre, amneár, cicmác || GSUS: mănár, CL 255; SJOS:

STARLING

(strict) áscur; (desolate) érmu, *m pl* érñi

STARLING *s.* zgârlíre

STARLING *s.* orn. cărvélú, gărvélú

START *s.* (run, soar) fúzmă → IMPETUS; (*sudden bodily movement*) astrisăríre

START *vb.* (*to give an involuntary tw or jerk*) astrisár, an-trisár (*and andri-*); (*to move forward, to rush upon*) urñéscu; (*to cause to leave, as a hare*) sârmu; **to ~ violently** (*as of a storm*) varúp; (*to commence*) → BEGIN

STARTING LINE *s.* (*line traced on the ground, in some games*) apúchiu

STARTLE *vb.* vanăbăréscu

STARTLED → BE ~

STARVATION *s.* foáme, foámită; also: agiuneătă, agiunátic, agiu-náre, agiunáme, ni-mâncáre

STARVE *vb.* agiún, agiunedz, bag ploci pri pântică, bat tămbă-rălu, ní-gurleádză mătăle di foáme

STARVING *adj.* líhud, -hudă, -hudz, -hude

STATE *s.* (*political organization*) duvléte, vasílu || CUNIA: crat (*private letter*); HRISTU 1: stat; Gop: dărjávă, GOLAB 211 || (*condition*) rădă, nizáme; **in a bad ~** (*in a sorry plight*) cătră soáre

STATE *vb.* dzâc || (*to ~ one's point of view*) ní-dau míntăli, BASME 302

STATELY *adj.* bugdán, buy-; mărit; pirifán, *m pl* -fáñ

STATEMENT *s.* (*account*) tăcráre, tăcríre; (*oral ~*) dzâcă

STATION *s.* (*stopping place on a transportation route*) statí-one, stašióne, stašiónă

STATIONARY *adj.* ni-minát

STATUE *s.* áyalmă, ágalmă

STATURE *s.* stătút; **of the same ~ and color** atél stătút, atéá buiáuă

STATUS *s.* (*condition of a person*) arádhă; (*state of affairs*) luyuríe

STAUNCH *adj.* ni-minát; (*determined*) dâldásít, apufásít

STAVE *s.* (*as in a barrel or bucket*) doágă || CUNIA 91: ceambér and doágă

STAVE IN *vb.* (*of a cask*) disfúndu

STAVE OFF *vb.* (*to stop one's stomach*) ní-apúc gúra

STAMPEDE

neáuă! to ~ on the mind •stămbuséscu (tu mădúuă)

STAMPEDE vb. (of domestic animals) vârléscu → GIDDY, REEL

STAMPING ONE'S FEET s. arupătâre

STAND s. → MAKE A ~ AGAINST

STAND vb. (to endure) •varávdu, •apufirséscu, (a)stărxéscu (and astâr-); (to withstand, to hold) stăniipséscu, dăinséscu, dindi-séscu, dănăséscu, dăniséscu, dănséscu, hunipséscu; **He could not ~ it any longer** Nu putú z-dănișeáscă cáma múltu; **Skin does not ~ cold** Cheálea nu dindiseáște tu arcoáre; **impers.** s-trádze; **One cannot ~ this heat** Nu s-trádzi căldúra aistă; (of smb. or smth. repulsive) nu luám tu stumáhe; (to be in an upright position) sed mpróstu; **to ~ aghast** l-háscu or l-háscu n güră; **to ~ gaping about** ylindipséscu, siryinséscu; **to ~ aside** părămirse scu; **to ~ by** smb. (to side smb.) l'-lau párte; **to ~ in smb.'s way**, 3 sg: ñ-šeáde ntr-ócli; **to ~ on end** (to stick up, of one's hair) ñ-si mútă pér-lu făltác; **to ~ out** (to keep a stiff upper lip) •cálcu ciciólu; **to ~ sentinel over** cărăulséscu (→ SENTINEL); **to ~ a treat, a drink** dau únă mișteáre; **to ~ still** (as of children) l'-tân lóclu; **Children cannot ~ still** Ficióríl'i nu štiu si-l' tână lóclu; **to ~ up** •mbrustédz; **to ~ up against** (to defy) l'i stau cucót, •tân cheptu; **to ~ upon ceremony** → CEREMONY

STAND TRANSFIXED vb. || **Amc:** armân lóclui, RÉCATAS 37

STANDARD s. (accepted pattern) mucadéme → FLAG

STANDARD-BEARER s. bairahtár

STANDING s. (rank) arádhă

STANDING adj., adv. mpróstu (and mbros-), di proáste

STANDING ARMY s. sifére

STAR s. steáuă, steáo

STAR OF BETHLEHEM s. bot. (a)ngulíce, gulíce, guláce, lilícea a Hristólui, lúscă

STARCH s. cólă, acoálă, nizisté

STARCH vb. culărséscu, culurséscu

STARCHED adj. (of collars, etc.) culărsít

STARLING s. culărsíre

STARE vb. hărvăliséscu, (a)zgârléscu óclíl' (cătră); **to ~ smb. up and down** mutréscu di la úngli pân la cap

STARER s. zgârláiú

STARK adj. (strong) vârtós, -oásă; (rigid) scliró invar.;

STAGGERS

STAGGERS: **marked by ~** adj. (of animals) vârlu, vârlít

STAGNANT adj. (of a body of water) stătút

STAGNATION s. (low economic activity) chisáte

STAIN s. liché; also: bátă, dámca, lăvile, léră, minghinádhă ||

Peş: vúlă, CL 263; **Cru:** mănginádhă, GOLAB 234; **Na:** léche, **Grăm:** lichéu, B-ARCH 438

STAIN vb. •chic; You have ~ed your shirt Ti chicași pri cămeáše; also: •lichisescu, •dămcusescu, •lăvășescu; (usu. with blood) •mârșuescu, •mustuescu → DIRTY || ALR 1369: •ncárcu: I ~ed myself with blood Mi ancărcái di sândze

STAINED adj. (as of the walls of a room) chicát; (~ with blood) ncărcát di sândze, sândzinát, sândzirát

STAKE s. (as a burning log in the middle of a fire) rug; (post) par; (smth. that is staked for gain or loss) apáie

STAKED adj. ~ beans făsúle di análtu (ant. făsúle di páde)

STALACTITE s. || CUVATA 27: ghígor

STALE adj. stătút, șidzút; also: (as of bread) băiáte; (of water) ndâhánit, ndâhnít; (of flour) xizumsít; ~ supplies vištínă || (as of cheese or fruit) nțes, CAPIDAN 149

STALK s. slender ~ șíle

STALK vb. •avín || CUNIA 324: mi țân dúpă, lău ân cicioáre, lău ân tor

STALL s. (for animals) cumás; (in a church) stálă, stisídhă, tisídhă, (a)stăsídhă

STALL HOLDER s. sirghingí

STALLION s. areáte, arăiáte; hat, at || **GSus:** diót, CL 44; **Cru:** aigăr, GOLAB 196; **Mul:** iágăr; **Amc,** **LvO:** cálu bârbát, **Kast:** cal más-cul; **Clis,** **Pro,** **Pros:** mândzu; **passim:** cal, B-ARCH 305

STALWART adj. (robust) zdúmban, m pl -bañ, f pl -bane

STAMINA s. vârtúte, vârtuş → VIGOR

STAMMER vb. bâlbăescu, băbăléscu, dărdăréscu, ngulişédz; Their tongues are ~ing Lă si ngulişeádză límba

STAMMERER s. peltéc; also: chec, gângu, **Bl:** gângăvét

STAMMERING s. băbălíre, bănduráre, dărdăríre

STAMP s. (device for stamping) vúlă (→ SEAL); (postal ~) puľu

STAMP vb. (to pound, to crush with or as with a pestle) stúl-ťin, zdroámin; (to ~ one's feet) (a)rupătăescu, rupuťăescu; **to ~ off** (as snow) •(a)scútur; Please ~ off the snow! Asceturáť-vă di

SQUANDERER

SQUANDERER s. hărgiuítór, -toáre; ásot;aspártu, -rtă, -rtâ, -rte; spátal, m pl -tal, f pl -tale || DIARO 235: arâspândít, as-pârgâtór

SQUANDERING s. spătălusíre

SQUARE s. (four equal sides) săndráciu → BE ~ WITH SMB.

SQUASH vb. (as of grapes taken on a rough trip) ▶zdrúmin, zdroámin, strúcin, stúrcin, strucinédz, ▶zmoátic; (to press, to crush) ▶(a)pitruséscu, (a)putruséscu

SQUAT adj. șișcu, -șcă, -ștâ, -ște; mușmoálă, -múlă

SQUAT vb. păpăruséscu; zăruséscu, zuruséscu

SQUEAK vb. (of mice) || cârtâtéscu, DIARO 243

SQUEAK-SQUEAK ono. (of mice) || cârtă-cârtă, DIARO 243

SQUEAL vb. || ALR 332: (of a pig) gurleádză; (of a piglet) țíură

SQUEEZE vb. ▶stríngu (→ § 32); (as of a wet shirt) ▶stricór; (to crush with one's hands, as of grapes) ▶zdrúmic, ▶zdroámin; to ~ out (of oneself) ▶spreámit; to ~ to one's heart ▶stríngu la sin

SQUEEZING s. stríndzire, strindzeáre, sticuráre, zdrumináre

SCINTILLATE adj. ceacâr, strióclu, strâ- || Av: ciacârcu, ză-vumát, CL 43

SQUIRM vb. mi šut, mi turculéscu, mi târculéscu → FIDGET || nu mi-acătă lóclu, BASME 61

SQUIRREL s. virvirítă || ALIA 100: vervéră, virvéră; also: chétur, cunáve, ayrupísă

SQUIRT s. (toy) păspácă (and pâş-), pliscă, sălístră, silístră, țilístră || GSus: țârtânítă, CL 63

STAB vb. plântu cuțútlu

STABLE s. ahúre, patós, pleámă, pleánă, plénă, stáulă; F: dámă

STABLE adj. ni-minát, sănătós, -oásă; (mentally well-balanced) aștirnút

STABLE-BAG s. (for horses) liyutáSTRU

STACK s. (usu. of hay) cóbă → RICK

STAFF s. (as of a flag) purtécă, purteáčă; (stick) puleán → CUDGEL

STAG s. țérbu, țirbóňu, dim. țirbóplu; also: buyă, elén, ndréł, plătún

STAG-BEETLE s. ent. || SJos: zarcádhă, CL 263

STAGGER vb. ▶trunduéscu → SHIVER

SPRINT

ter) aruvináre, pruscutíre, pruscuchíre, udătúră; (*of holy water*)
 (a)yizmuíre, (a)yizmusíre

SPRINT s. fúgă

SPRINT vb. fug di mi frângu → RUN

SPRITE s. → GHOST

SPROUT s. cl'eciu, climbúciu; (*rudiment of a plant*) fítru; to
 put forth sprouts vb. mpul'édz

SPROUTING s. (*germination*) fitrusíre

SPRUCE s. arób, róbul, măniclú, mănuclú; G: mulíftu

SPRUCE adj. mutrít, präpsít, pruividzút, prividzút

SPRUCE UP vb. vandrég, vadár, vadár ca yambró

SPRY adj. → NIMBLE

SPUME s. → FOAM

SPUNK s. → COURAGE

SPUNK vb. vapríndu

SPUN TREAD s. drúgă, tórtu, tul

SPUR s. (*at a rider's heels*) măhmúze (*and mäh-*), muhmúze, pl
 măhmúzi

SPUR vb. anăngăsăescu, bag măhmúzea (*a călui*)

SPURIOUS adj. minciunós, -oásă; pséftu, -ftă, -ftâ, -fte

SPURT s. fúzmă, vánțu, zvórimă

SPURT vb. (*to gush*) vazvóm, azvurăscu; to ~ out vzhom →
 ORIGINATE

SPY s. spiún, spiún, spión; also: cișít, seíd, sâiz

SPY vb. páscu; I have been ~ing on him for an hour L-páscu di
 únă oáră di chiró

SPYING s. culayuzlâche, călăyuzlâche, spiunlâche [•i•un•]; ~
 will cost you your head Culayuzlâchea va-ť măcă cáplu || CARAFOLI
 41: spiunil'i

SQUABBLE vb. vncaciu, vntértu

SQUABBLER s. căvgăgí

SQUAD s. táifă

SQUADRON s. (*naval unit*) stol

SQUALID adj. átim, m pl -tiñ; murdár, ni-bruít, ni-mutrít

SQUALL s. (a)zvinturáre (di neáuă)

SQUALOR s. ni-mutríre

SQUANDER vb. (*as one's money*) vspătăluséscu, tuchéscu, dau stâ
 zvércă; to ~ one's time (*in vain*) ñ-cher săpúnea → SPEND

SPORADIC

SPORADIC adj., **SPORADICALLY** adv. arár

SPORT s. → FUN, MAKE ~ OF SMB.

SPOT s. liché → STAIN

SPOT vb. → STAIN; (to recognize, to identify) cunóscu

SPOTLESS adj. curát, fără lichédz, fără minghinádhă → CLEAN

SPOTTED adj. smâryít

SPOUSE s. (husband) Băi: hurhóňu

SPOUT vb. (to eject a liquid) ▶(a)zvóm, azvurăscu; (to show up, of a fluid or semifluid) andzámédz

SPRAIN s. cluzuníre, străngulsíre

SPRAIN vb. cluzunéscu, ▶străngulséscu || I ~ed my hand ň-scoșu mâna (lit. 'I pulled out my hand'), PARALLEL 138

SPRAWL vb. ▶tíndu

SPRAY s. (aigrette) sărgúce

SPREAD adj. aştîrnút; tímsu, -mşı, -mse; tímtu, -mčâ, -mte

SPREAD vb. ▶(a)răspândzu, arăspândéscu, ▶varăescu, aruéscu, ▶prăstuéscu; (to scatter) ▶scropiséscu, scrupséscu, scurpiséscu, ▶xiruíndu; (of a gossip) iáse zbor (că); (as of a piece of news) feráre, invar.; **May your word be ~ everywhere!** Zbórlu-a tău s sfácă feráre! || MERCA 4: mi aspărändéscu

SPREAD OUT vb. ▶aştérnu

SPREADING s. arăspândíre, aráíre, prăstuíre, scrupsíre; (~ out) aştirneáre xirutíndire

SPREE → BE ON THE ~

SPRIGHTLINESS s. sirtlâche

SPRIGHTLY adj. aflát → INTELLIGENT, SPIRITED

SPRING s. (source) ízvur, dim. izvuríc; fântână, dim. fântâní-că, fântâneáuă, fântâňoáră; (season) primăveáră, primuveáră; **at the beginning of the ~** tu cáplu a primuveáră'ei; (elastic body in a mechanism) zumbăréche, zimbireche

SPRING adj. primuviréscu; ~ cheese cás primuviréscu

SPRING vb. (to originate) azvurăscu; **to ~ at smb.** ▶vhimuséscu; **to ~ up (as of a plant)** fitruséscu

SPRINKLE vb. (with salt, pepper, flour, etc.) pispiléscu; (with water, as flowers in a garden) ▶ud, ▶aruvín, aruvinédz, arávi-nédz, ▶pruscuséscu, pruscuhéscu, pruscuteáscu, nțilistrédz; (to ~ holy water) (a)yizmuéscu, (a)yizmuséscu, ▶fuťéscu

SPRINKLING s. (as of sugar) pispilíre; (of a liquid, usu. wa-

SPOIL

SPOIL s. alimúră, yeáymă, yeámă, iámă, prádă, spóle
SPOIL vb. vstric, valudzăscu; ~ed meat cárne aludzâtă; (of teeth, of nuts, etc.) cufchiséscu; (of milk, of soup, etc.) vástálú; (to ~ a child) l-dau fátă; (to ~ a plan, an opportunity) cacurizipséscu, u adár báză; to ~ the fun aspárg chéifa; to ~ for a fight trag tâmbárea azvárna, trag brâmlu azvárna; u cáftu ngáceárea cu luminárea; Too many cooks ~ the broth = Iu-s mämíi múlti lu scot ficiórlu órbu (lit. 'Where there are too many midwives the child comes out blind')

SPOILAGE s. stricáre; also: aludzâme, aludzâre, astáláre, cufchisíre

SPOILED adj. ciurúc, -úcă, -úti, -úte; stricát; (empty, with holes, as of teeth or of nuts) cufchiu; (usu. of food) aludzât, astálát; (as of cheese or flour) aprés, ntes; (morally ~) aspártu, -rtă, -rtâ, -rte; ~ supplies vištínă

SPOILER s. aspárgatór

SPOILING s. → SPOILAGE

SPOKE s. (rung of a ladder) scalupátimă || (~ of a wheel) Prv: pálmache, CL 258

SPOKEN adj. zburât

SPOLIATION s. bilíre, dispuláre

SPONGE s. sfúnghé, sfúngu, sfánghíe, sfungáre

SPONGE ON SMB. vb. (a)ghismédz, (a)ghizmédz; ~ on them as much as you can! Aghizmát-íi cât ma múltu!

SPONGE OUT vb. vagärshéscu; Apă și sáre! (lit. 'water and salt,' i.e. Let's sponge out the past!)

SPONSORSHIP s. (of a wedding) nuníle

SPOOF s. ncálčáre

SPOOF vb. (a)ncálțu, trag únă căláie → DECEIVE

SPOOK s. → GHOST

SPOOK vb. vaspár

SPOOL s. mäsür, táye, táie, cótcă, cărúlu

SPOOL FORK s. (Y-shaped) ftínă; furcáce, furcáce de cicríche

SPOON s. língură, língră, dim. linguríce; (large ~) hláră; (a shepherd's ~) ciubánă

SPOON MAKER s. (of wooden spoons) lingurár

SPOONY → BE ~ ON SMB.

SPOOR s. úrmă

SPIRIT

-s nu eará pi chéfi || LITURG 32: súfitlu sg def

SPIRIT AWAY or **SPIRIT OFF** vb. vahuléscu

SPIRITED adj. aflát, căidagí, inimárcu, inimós, pírgác, sárpit, sárpit (and sár-), sárpid; (courageous) → PLUCKY

SPIRITUOUS adj. (of liquors) spirtós

SPIT¹ s. (thin rod for holding meet on fire) súlă

SPIT² s. (saliva) (a) scucheát; (an act or instance of spitting)

(a) scucheáre, (a) scuchitúră

SPIT vb. (to eject saliva) vascúchiu, Gop: vstichéscu (sic)

SPITE s. ináte, ceapcânlâche, chíme; in ~ of that téca!

in ~ of cu tut (f cu tútă, m pl cu tuț, f/n pl cu túte)

SPITEFUL adj. dușmánós, nguvujdát, nipârticát, nşirpicát, nvi-pirát, pușcl'ós, s(c)lab, uhtinát, urât, urút; ~ fate tíhe neárcă or scriátă nfärmäcoásă || pângân, BASME 680

SPITEFULLY adv. aráulea

SPITEFULNESS s. háre → WICKEDNESS

SPITTED LAMB (or any other edible animal) curbán

SPITTLE s. (a) scucheát

SPLASH vb. vpluscutéscu, pluscuchéscu, pruscuchéscu, prăscutéscu, pruscuteáscu, vñuciuléscu; to ~ one's money about hiu mână aspártă

SPLASHING s. pluscutíre, pluscuchíre, muciulíre

SPLATTER vb. → SPATTER

SPLAY adj. → CLUMSY

SPLEEN s. anat. splínă; He has a problem with his ~ Áre splínă

SPLENDID adj. hásca, -scă, no pl; nişinlítcu, -tcă, -tči, -tče

SPLENDOR s. nişáne; What a horse, what a ~! Te cal, te nişáne!

(glitter; attractiveness) lumbärsíre

SPLENETIC adj. guşturát → ILL-NATURED, SPITEFUL

SPLINTER s. (of wood) áscľe, cl'in, scârpă, scârpoáce, G: li-cătúră; luschídha, luťeáthră; (~ of glass) aspärgätúră

SPLIT s. dijgl'ináre, curmáre, arupeáre, arúpire

SPLIT vb. vcúrmu, disfác, vdisíc, vdispártu, vmpártu; to ~ one's sides with laughter arâd di mi lišín (→ SHRIEK WITH LAUGHTER); to ~ smb.'s ears ťau uréclile; to ~ with smb. u-arúp cioára (cu) || HRISTU 19 (of a road) mi zdifac (sic)

SPLOTCH s. → SPOT, STAIN

SPLUTTER vb. → SPUTTER

SPELLBOUND

SPELLBOUND adj. märmurisít, di fáptu; **as if** ~ ca di fáptu

SPEND vb. (usu. of money) (a)spárgu, fac jir, hărgéscu, hărgiuéscu, hărjéscu, scap, spătă'luséscu, xudh(y) ipséscu; **He has spent all his money** Scăpă parádzli; **to ~ the summer** nvirédz; **We will ~ the summer in the lowland** Va nvirám tu câmpu → SQUANDER || (to ~ wastefully) adár ghíne, fac ghíne, BASME 607; (to ~ time) fac; **He spent three years abroad** Feáte trei añ tu xeáne, BASME 98; (to help off the time) ñ-trec oára, BASME 409

SPENDING OF SUMMER s. nviráre

SPENDTHRIFT adj. aspártu, -rtă, -rțâ, -tre; hărgiuitór, mână aspártă, sac arúptu; spátal, m pl -tal, f pl -tale

SPERM s. spérnă

SPEW vb. → VOMIT

SPICY adj. nóstim, m pl -tiñ, f pl -time

SPICK-AND-SPAN adj. prividzút; ca scos dit ou (lit. 'as if taken out from an egg')

SPIDER s. páingu, páiangu, pángu, maramágă, maramángă, meramágă, mirimágă, mirimángă, mirumágă

SPIDER'S WEB s. pândză di pángu, pândzină di páiangu

SPIGOT s. cep, sóche → FAUCET

SPICK-AND-SPAN adj. nou, nău; (spotlessly clean) spástru, curát

SPIKE s. bot. schic; (nail) pénură

SPIKE vb. (to fasten with nails) vncărfuséscu

SPILL vb. vvérsu

SPIN vb. vtórcu (→ § 32); **to ~ a yarn;** (to tell a story)

▼ambáir

SPINACH s. spanác, spánáche

SPINDLE s. fus, drug; **the disk of the ~** prísne, rătél

SPINDLE MAKER s. fusár

SPINNING s. (the process) turțeáre, toártire; **Begin your ~!** Acătăt-vă di turțeáre!

SPINNING TOP s. sfúrlă

SPINNING WHEEL s. cicrícă, cicríche, cicárícă; also: andéme, arudheáuă, dipinătór, rudáne, vărténiță (and vâr-), vărteániță, vărteántă || **Pes:** arhotar, cl 37

SPIRIT s. duh, pnévmă; (~ believed to protect a house or a village) stihíe; **the Holy ~** Áyiul duh; **in low spirits** cu cúrlu n sus; (beverage) špírtu, inóplimă || CUVATA 11: he was not in good

SPARROW

spruít, CL 261

SPARROW HAWK s. sfrântélu, sfrâmtélu, sfrindzél; pizóvlu

SPARSE adj. arăit

SPASM s. spazmō

SPAT s. and vb. → QUARREL

SPATTER vb. ▶(n)ciumulscu, ▶pruscuchéscu

SPAWN s. (mixed salted fish eggs) târâmă

SPEAK vb. zburăscu, acuvântédz, cuvintédz, dzâc, gréscu; They do not ~ to each other Nu-și gréscu (cu gúra); to ~ continuously ñ-ñárdze gúra; to ~ ill of smb. zburăscu, trec n gúră; Don't ~ ill of me! Nu mi treáte n gúră! to ~ in vain zburăsc pi víntu; to ~ the truth spun ndrept; to ~ up zburăscu ndisát || **Mul, Smr:** 3 sg zbráste , B-Arh 477

SPEAR s. cundár, gilít, mastrác, măzdrác

SPEAKING s. gríre, grítă

PEARMINT s. méntă (and méndă), yízmă, ayeázma

SPECIAL adj. (made upon demand, as of a hat) maxutárcu, -rcă, -árți, -árte or -árți || (distinguished, superior) ayóryea; N. is ~ N. u-ári caliméra ayór-yea, DIARO 368

SPECIES s. (sort, kind, model) iurnécă

SPECIMEN s. (individual) derog. clir

SPECIOUS adj. cálpu, -lpă, -lchi, -lpe; cálpic; ehlé invar.

SPECK s. (stain) liché: (particle) dhráme; not a ~ cât trâ yitríe → JOT

SPECKLE vb. ▶pluscutéscu → SPLASH

SPECTACLES s. yilíi f pl → GLASSES

SPECTER s. fandázmă → PHANTOM

SPEECH s. zbor, zburáre, zburâre, graiu, greiu, griu; (dialect, way of speaking) cuvéndă → MAKE A ~

SPEECHLESS adj. tăcút || to be / to remain ~ armân fără gúră (lit. 'to remain without mouth') PARALLELE 147

SPEED s. (a)vrápă, curundeátă || to run at breakneck ~ fug di măc lóclu (lit. 'to run [as if] eating the earth'), BASME 500

SPELL¹ s. amáie, măyíe, măghíe; evil ~ văscánie → BE UNDER A ~, CAST A ~ UPON

SPELL² s. (at work or duty) schímbu; (a period of rest)

(a)răpás → REST

SPELL vb. (to relieve, to take the place of) ▶schímbu

SOUSE

- SOUSE** s. → BRINE
- SOUSE** vb. (to make drunk) vambétu
- SOUTH** s. ſnadzădzâuă; (*Epir, Thessalia*) misiméră
- SOUTH WIND** s. iug, not
- SOUTHERN-WOOD** s. bot. pilóňu-di-Muzichíe
- SOW** s. poárcă || *Am, Mal*: scrófă, B-ARCH 285
- SOW** vb. ſeámin; ~ dicord bag zizáñe, bag anghídz
- SOWING** s. ſimináre
- SOWN FIELD** s. ſiminatúră
- SPACE** s. (room, distance) loc
- SPACIOUS** adj. lărguríu, vlíhur
- SPADE** s. câzmă, dhichéle || *Prv, SJos*: lizgáre, CL 254; DIARO 202: spathí (spathí 'clubs' in the DDA 1104 is an error)
- SPAHI** s. spahíu
- SPAN** s. (distance from the end of the thumb to the end of the little finger) făltác, făſcátă, fuſcátă
- SPANGLE** s. părdzíc, pitalúryă
- SPANK** vb. dau ună plíſcută
- SPAR** vb. (verbally) trag un cărínte
- SPARE** vb. vñiluéscu; (to lay by, to save) cumăndărséscu, icunu-miséscu, purbuléscu; ~ the rod and spoil the child = Pârjína-i dátă di Dumnidzău (lit. 'the rod has been given by God')
- SPARE CLOTHES** s. alăxámíntu
- SPARED** adj. cumăndărsít, icunomisít
- SPARING** adj. icunumisáric; máză invar.
- SPARK** s. scânteálę, scânteál'u, spíthă, scăndálóthră, scăr-dzálóthră
- SPARK** vb. (to produce sparks) (a)scápir, scrăpuéscu
- SPARKLE** vb. vnyil(i)céscu, anyilíciu; also: hrisuséscu, lă-yicéscu, liyicéscu, licráséscu, lămbiséscu, limbiséscu, lăm-bruséscu, lămburséscu, lumbráséscu, lumbărséscu, lumbriséscu, luñinédz, luțéscu, scântel'u, scântilédz, sfúldzir, șcrăpuéscu; His sword is sparkling Pála-l' sfúldziră
- SPARKLING** s. ascăpiráre → SPARKLE
- SPARKLING** adj. lumbărsít → BRILLIANT
- SPARROW** s. anghídhă, ciónă, cioñiu, harabél, harabéu, harabél'u, tărnăpúl'u, vrápciu || ALIA 115: cinginé, pui and puľu, puľítă; (rare): dzundzán, gealgeán; GSus: púică, CL 259; SJos:

SORTING

SORTING s. (*selection*) alidzeáre, aleádzire

SOT s. → DRUNKARD

SOUGH s. (*sigh*) uhtáre

SOUGH vb. (*as of wind or water*) văzéscu (and vâ-), vuzuéscu; (*to sigh*) uhtédz

SOUL s. súflit || LITURG 134: súfitu; **save our -s!** scápă-nă su-fitlu PC from ALB: súlfít

SOUND s. asunătură

SOUND adj. (*free from injury*) ni-vătămát; (*strong, healthy*) sayláme; **as ~ as a bell** sănătós ca grij di dzádă || also: sănătós her (lit. 'as healthy / strong as iron') BASME 420

SOUND vb. (*to explore, to investigate*) vdiscós, vdiscúltu, discúltu, vscărfiséscu, vdiscărfuséscu (and -câr-, -cur-), xităses-cu; **Take him aside and ~ him well!** Loaț-lu di ună párte și dis-cultăț-lu ghíne! || **Why are you ~ing me so thoroughly?** Tí-ñ-lu căfătâ zbórlu ahât? DIARO 208

SOUND vb. (*to ~ loudly, as of a rifle*) plăscänéscu, plâscâ-)

SOUNDLY adv. (*tightly, solidly*) pravatós

SOUP s. hirtúră, ciórbă, dzámă; (*made of bread*) dzămătúră, prosfáyi; (*brine ~*) armózmu, dzámă di moáre; (~ with dough ras-pings) tărhăńă (and târhâ-), trâhăńă; **to be in the ~ (scared) =** li úmplu (di frícă) (lit. 'to fill it up,' where it stands for one's underwear')

SOUPCON s. (*trace, a little bit*) úrmă

SOUP-TUREEN s. suphéră [sup•hé•ră]

SOUPY adj. (*densely foggy or cloudy*) nigurát, nigurós

SOUR adj. ácru; ~ milk lápte ácru; (*of a person*) acreárcu

SOUR CREAM s. álică, áică, álcă, prăzgu, teáră

SOUR MILK s. lápte ácru, lápte bătút, lápte vinít

SOUR vb. vacréscu, acrédz, valudzăscu, vpuscuéscu; (*to embitter*) vnfärmác

SOURCE s. (*spring*) fântână (and fândână), N: funtână; ízvur; (*point of origin of a river*) cap-di-arâu; vitíl; mûmă (lit. 'mo-ther')

SOURING s. (*as of wine*) acríre, puscuíre

SOURISH adj. acrișór, -oáră; maióșcu, -óșcă (*sic*); (*also of people*) acreárcu, -rcă, -rți, -rte

SOURNESS s. acriș, acrătúră, anacríme, anacríciu, puscaítúră

TREASURE

TREASURE vb. || to ~ as the apple of one's eye voi ca ócl'il din cap, BASME 191

TREASURER s. hăznătár

TREASURY s. → TREASURE

TREAT s. (wine, coffee, etc.) mișteáre

TREAT vb. (to offer) chirăsescu || STERE 39: chirnisiéscu; (to regale) vfilipsescu, uspitédz; to ~ smb. as mud rizil(ips)escu

TREE s. árbur, ábure, oárbări m, dim. arburíc; also: cupáciu, pom; **young** ~ fidán, fidánă; **dried** ~ xérac || F: oárbure, SarD 28; ALIA 40: órbăre, órbire, cupát, cupáț, lémnu || DIARO 69: dim. arburíciu

TREE-FROG s. zool. báfă, broátic, dim. bruticúș, coll. bruticáme

TREFOIL s. trifólu, tărfólu || ALIA 84: detelină, tărăfólu, ugé

TREMBLE vb. trémur, treámbur → SHAKE, SHIVER; to ~ all over șeáp-te-óptu ñi si dûte → FEEL DITHERY; to ~ with cold adár guvójdi, afirisescu guvójdi, fac guvójdi, talu guvójdi || HRISTU 32: ntramur

TREMBLING s. trémur, trimur, trímură, trimuráre, trimburáre, treámbur

TREMOR s. trimuráre → TREMBLING

TREMULOUS adj. → TIMID

TRENCH s. (a)vláchiu

TRENCHERMAN s. lúftă, mâncătór

TREPIDATION s. → TREMBLING

TRESPASS s. (violation) amărtié, călcáre

TRESPASS vb. (to sin) fac păcát; (to intrude, to encroach) călcu

TRIAL s. (test, verification) cătăpătire, dhuchimíe, dhuchimásíre, prívă; (in court) giudicátă, giudéț, judéț, dâvă, dăvíe, dăváie; to bring to ~ scol; (suffering) dértă || Prv: (~ in court) clíši, CL 42 || Gop: judicátâ, judicári, NEIESCU 240

TRIBE s. fáră; (~ of Aromanian shepherds) fălcáre; (rare) pălcáre; (race, nation) zintúñe

TRIBULATION s. arăiátă, pusoágă, taxiráte

TRIBUNAL s. giudéț, judéț, huchimáte, huchiumáte, iuchiuméte, istináfe

TRIBUTARY s. (non-Muslim subject in former Turkey) arâié, arié

TRIBUTE s. (annual ~ for non-Muslim residents) haráce, háráce, haráțumă

TRICE s. minút, minútă; in a ~ tr-únă hópă, tr-un stih di oáră → INSTANT, MOMENT

TRICK s. dubăráie, féstă, fheácă, ilée, muraféte, ncálțáre, réngă or rénghe, téhne, tirtípe; **monkey** ~ măimulâche

TRICK vb. ncálțu; l-bag cuváta, l-bag šáua || PARALLELE 140: trag nă călúpe; BATSARIA 41: Don't ~ me! Nu mi-ancálță!

TRICKERY

TRICKERY s. alingié, avucătlíche, závúle, závyié, závlíe → TRICK

TRICKLE vb. (to dribble) chic, chícur, chicurédz; (to ~ down in a thin stream, as of a tear) ▶prilíngu

TRICKSTER s. apatión, călupcí, călpuzán, pișichér

TRICKY adj. aridítór, -oáre; calpuzáñ, -áñ; G: ehlé; mălăyár, minciunós (and mingiunós), plan; (manipulative) ti vínde și ti-acúmpără; (of a woman) mastórsă; **the ~ vixen** mastórsa di vúlpe

TRICTRAC s. táblă

TRIED adj. (experienced) fricát; **A ~ man knows a lot** Omlu fricát sti múlte

TRIFLE s. bărcudíi f pl; bișíñ di cuc f pl; búfche (lit. 'chicken guts') f pl; burlídzi mbăiráte (lit. 'shells on a string') f pl; căcát; chirítúri f pl; curcubéte or curcubéte di Chirásova f pl; curcuféli or curcuféxale f pl; lilíce di ureáclé; lišinătúri f pl; mândzale or grándzale-mândzale f pl; mâniți di tâmbări f pl; papardhéle f pl; púfchi f pl; zácate f pl; zácatúră f sg || It is no ~ nu giucăreálă, BASME 500; CARAFOLI 24: lúcri di canțivá pl

TRIFLE vb. (to act heedlessly) ▶avín gușturítăle; **to ~ away one's time, effort, etc.** ñ-cher săpúnea (lit. 'to waste one's soap') || cher milăňle tu cácu, BASME 489

TRIG adj. (stylish) prăpsít; (tidy) chischín, m pl -ñ

TRILL s. frămtúră (and frâm-)

TRIM s. (as of a horse): **in good ~** pri trup

TRIM adj. (neat) chischín, m pl -ñ, f pl -ne

TRIM OFF vb. (to lop) călărsescu, clărsescu, ▶ciuléscu, clădhip-séscu, scrâştéscu, scrištéscu

TRIMESTER s. triminíe

TRIMMED adj. (lopped) scrâştít; (of a vineyard) clărsít; (pared, adorned) adărát, armătusít, isusít

TRINITY s. Triádhă; **The Holy ~** Áyia Triádhă

TRINKET s. minuțále → BANGLE

TRIP¹ s. (journey) tăxídhe; (a single round or tour on a business errand) cále → MAKE A ~

TRIP² s. (a maneuver causing someone to stumble or fall) cheádică, nchidicătúră, purdhucláuă, pirdhucláuă, birducláuă

TRIP vb. ▶ncheádic, bag cheádică, scundipséscu

TRIPLET s. (born at the same date) tirñác

TRIPOD s. (a three-legged metalic stand as for a caldron) pirus-tié, pirustríe

TRIUMPHANT adj. asvingătór, -oáre; also az-

TRIVET s. pirustríe, pirustíe

TROLLOP s. → HARLOT

TROMP vb. (to beat) ▶bat; (to defeat) (a)mpót; (to tramp, to

TROOP

march) **vcálcu**

TROOP s. (collection of people) urtáuă; tabór, tabóre, tabúre

TROOP THE COLORS vb. u scol pandéra

TROOPER s. coll. căvălărie

TROT s. (the sound of a ~) tróput, aróput, tópur; **at a round ~** adv. (very fast) tu apál'i, tu únă apálă || adv. alága-alága, BASME 54

TROT AWAY vb. u adún; You ~! Adúnă-u di auá! → GET LOST

TROTH s. (fidelity) bésă

TRouble s. bilé, N: biláuă or biláie; also; chidére, ghidére, dirín, dirináre, dirnáre, hále; mărătiñ m pl (lit. 'thorns'); ndízmă, nivóle, strimtúră; (distress) nvirín; (effort) cópus; **Here is my ~** Ia ţe ñ-eáste hálea. I have more and more ~s Ghidérile a meále créscu; **in ~** adj. ndisít; We are in ~ Hímu ndisít; **to put smth. to the ~** l-gioc únă hunére; This is the greatest ~! Eásti bilélu a billeádzlor! || When they realized that they were in ~ ... Cari u vidzúră streásă ..., BASME 48; pon; ALR 1691: Let me tell you all my ~ S-ť-aspún tot pónlu ţe-am; DIARO 154: buclúchi; They got into big ~ Deadirâ di mari bucluchi

TRouble vb. **vmintéscu**, **vstinuhursescu**; **to ~ one's mind about smth.** ñ-disíc cáplu

TRoubled adj. (insane) cărtít, cărtít di mínte

TRoublemaker s. căvyágí, scandalár

TRoublesome adj. căchiós, -oásă

TRoublesomely adv. || cu ócli cripát, BASME 388

TRough s. cópan, cupánă, cupáñe

TRounce vb. (to thrash) **bat** → BEAT

TRouser strap s. stáflă

TRousers s. păňávrăchi f pl; (Turkish baggy ~) šiliváre, dim. šilvărúše; (short ~) pături, púturi, putúri f pl

TRout s. ichth. péstruv, péstrav, péstruvă, păstrávă, létnă; N: córan || Pls: cupán, CL 43

Trowel s. mistríe

Truce s. (armistice) paidós; (relief) aryíe

Truck s. → SWAP

Truck vb. fac trámpă

Truckle vb. **valás**, **vnclin**, (a)ndúPLIC || CUNIA 47: hăbinédz

Truculent adj. áscur, crud, -dă, -dz, -de; fuvirós, -oásă

Trudge Along vb. ímnu, ñeg, ñérgu, **vcálcu**; arúc jgloáte (lit. 'to throw steps')

True adj. (genuine, authentic) tamamá, tamaná, alíthhea [th-h], alihiós, alithinós; sayláme invar.; All this is ~ Túte aéste súntu alíthhea; (of pure origin, speaking of Aromanians) di sárică; He is a ~ Aromanian Eáste di sárică; (real) mplin; **Madam, are the words**

TRUE

you are saying ~? Gréști mplíne, muláre? → COME ~

TRUE vb. țivicuséscu

TRUE-BLUE adj. pistó, m pl -stádz → FAITHFUL, RELIABLE

TRUEHEARTED adj. → FAITHFUL

TRULY adv. avér, di-avér, alíhea, N: alíhira, alíhiura; a cálealui; **Either you tell me everything ~, or you won't get rid of me** Ori ñ-aspúñ a cálealui, i nu ai ascăpáre di míne || **Gop:** cadilíhea, GOLAB 223

TRUMPET s. buríe, burazáne, trumpétă (and trumbétă), turumbétă, rumbétă; **the sound of a ~** turu-tutú → BLOW ONE'S ~

TRUMPETER s. trumbicí

TRUNCATE vb. șuntédz, talú

TRUNDLE vb. vanvártéscu, varucutéscu

TRUNK s. (of a tree) trup (→ STUMP); (chase) săndúche

TRUSS s. ligătúră, stiriusríre

TRUSS vb. leg, stiriusríre, ncărfuséscu → BIND

TRUSS UP BAG AND BAGGAGE vb. ñ-adún catrafúsili

TRUST s. virisé, virisíe, thărusíre; **on ~** pi virisíe

TRUST vb. ncred, ñ-u lău pri míne, thărăséscu, thăruséscu; (to believe smb., to trust) pistipséscu, pristupséscu; **Don't ~ before seing!** Nividzútă s-nu pistupsésti! → BELIEVE, RELY

TRUSTEE s. epítrop, G: apicúndu

TRUSTEESHIP s. epitrupié

TRUSTWORTHY adj. besalâ, m pl -ládz; saylámcu; sáicu, -că, -ți, -te; siyur, siyuripsít; ~ man amaneci

TRUSTY adj. (reliable) saylám, -ámă, -áñ, -áme

TRUTH s. driptáte, ndriptáte, alíthhea [a•líth•hea], talíhea, dhíche, háche; ~ will out Alíhea eásă tu páde || ~ to say și; (Commentary after the death of an old couple:) ~ to say, they were very old Era ș-aúsi múltu, BASME 400; ALR 1396: Tell me the ~! Aspú ni-ñ dealíhea!

TRUTHFUL adj. cu érgi → HONEST

TRY vb. (to attempt) bat să, cătăpătăescu, dau să, dhuchimăsescu, mutréscu să; **They tried to calm him down with nice words** Cu graie dúlti dădeá s lu-apúnă; **He was ~ing to find a piece of wood** Băteá s-áflă vără lémnu; (to taste foods or drinks) gústu, (a)ngús-tu; **to ~ hard cilihtiséscu, stríngu, sprem;** **to ~ one's hardest mi fac páde;** ~ one's strength against smb. mi misór cu

TRY CONCLUSIONS WITH SMB. vb. || ñ-u bag míntea cu; **Why are you trying conclusions with a child?** ti ți t-u badz míntea cu un fi-ciuríc? DIARO 113

TRYING-ON s. (as in a tailor's shop) dhuchimăsíre, próvă

TRYING adj. (difficult) greu, greáuă, grei, greále

T-SHIRT

T-SHIRT s. ~ tricó

TUBERCULAR s. ufticós, uhticós

TUBERCULOSIS s. óftică, óhtică, ftíse, tíhtă; **touched by** ~ cărtít; **to have** ~ vumbărnédz

TUCK s. bástă

TUCK vb. vbag, vandúplic || PC: fac nă bástă

TUCK UP vb. (of sleeves) v(a)scumbuséscu, născumbuséscu → ROLL UP

TUCKER OUT vb. (to exhaust) vcúrmu

TUESDAY s. mărță || Amc, Căl, Fu, Hor, Kat, Lep, NPrv, Pdz, Ses: marț, B-ARCH 234

TUFT s. giugiúfcă, ciuciúlă, fündă; (as on the top of a cap) ciúmă; (~ of feathers) búfcă; (on a bird's head) cucúlu; **to become ~ed** (as of the tail of an animal) tufuséscu; (of forests in spring) funduséscu; nvirdzăscu

TUFTED adj. tufós, -oásă, -óši, -oáse; fundutós, stuf(u)tós; (of some birds) cucul'át; cu búfcă → BECOME ~

TUFTY adj. (of hair) || GSus: stăpós, CL 261

TUG s. trádzire, trădzeáre

TUG vb. vtrag

TULIP s. laléi f; spăteádză

TUMBLE vb. cad; to ~ down súrpu, dau di páde; to ~ in vapún, vcúlcu, aúrlu núntru; to ~ on smb./smth. váflu; to ~ out cad, aúrlu nafoáră; to ~ over varucutéscu, vtârculéscu, turculéscu; to ~ to achicáséscu; to ~ upon smb./smth. astál'u; to ~ smb. down or over arúc áde

TUMBLE: in a ~ adv. darmadán

TUMBLEDOWN adj. (dilapidated) hárval, -lă, -l', -le

TUMBLER s. (of a firearm) ceárcu

TUMID adj. umflát, căbărdisít

TUMMY s. → BELLY

TUMOR s. ciúmbă, giúmbă, giúmcă, júmbă, szúmbă; (in the leg of a horse) cărăcús → SWELLING

TUMULT s. vreávă → NOISE

TUMULTUOUS adj. alăcít, mintít, túlbur

TUNA FISH s. (salted) lăchérhdă

TUNE s. blândur, ih; (for violin) nubéte; (Turkish ~) manéi, pl manéi

TUNE vb. (a violin, etc.) curdhuséscu || DIARO 11: curdiséscu

TUNIC: a priest's ~ stiháre

TUNISIAN adj. di Tunúză

TUNNEL s. gălúme, gălâme, glâme, lăyúme, luyúme

TUQUE s. bărbărúsă

TURBAN s. cărâm, crâm; (a --cloth around one's hat) pap, şirvét,

TURBID

şirvéte

TURBID adj. túrbure → MUDDY

TURBULENT adj. dzardzára, pl -dzáreañ; mindítór, -toáre; năpu-dheáric; sirsém, -émă, -éñ, -éme; sirsén; zevzéc, -écă, -éti, -éte

TUREEN s. cinác, cinácă, cináche → BOWL

TURGID adj. umflát, căbărdisít

TURK s. túrcu m; turxă or turcálă f; dómnu; coll. turcáme, turcărie, dumnáme; (*nickname given by Christians*) báfă; **the ~s** Lăili
|| TULLIU 88: carbaerean

TURKEY s. Turchie, Turteásca; *in ~ tu Turteásca*

TURKEY-COCK s. cúrcu, hórhan, misírcu, misiróc, míscu, pilicán

TURKEY-HEN s. curcoáñe, hórhană, misírcă, míscă || GSus: míšă, cl 256

TURKISH s. (*language*) Turteásca; **He speaks ~ fluently** Turteásca u zburáște farsí

TURKISH adj. (n)turtéescu, dumnéescu; **to become ~** ▶turchipséescu; **This is a ~ neighborhood** Măhălălu aéstu eáste dumnéescu; ~ army Turcărie; adv. a-la-Túrca (ant. a-la-Frágna)

TURKISH COFFEE s. laiu, Scr: négru; **Give me a cup of ~** Dă-ñi un négru; **We've come over to get a cup of ~** Viñím la tíni s-bem un laiu

TURKISH DELIGHT s. lucúme

TURMOIL s. alăcíre

TURN s. arucutíre, turnătúră, şuṭâtúră, frâmtúră; (*tric*) hunéră, hunére; **My turn will come ~** Va yínă chízda tu cinúše → TAKE A ~, DO A BAD ~

TURN vb. (*to rotate*) ▶nvărtéescu, arucutéescu; (*to twist*) ▶şuṭ or şuṭăescu; (*to wrench*) cluzunéescu; (*to twist, to luxate*) ▶străngul-séescu; (*to reverse, to move around*) ▶tórnă, F: tórru; (*to upset, to disorder, to disarrange*) ▶mintéescu; (*to disperse*) arăiéescu; (*to become, to transform*) ▶adár, ▶fac, ▶prifác; (*of a road*) acát, apúc; (*of time, age*) ▶úmplu, ▶nclíd, ▶cálcu tu (*followed by a numeral*); **He just was ~ing twenty-one** Nclídeá tamán únsprăyinghițli di añ; **Next spring the boy will ~ nineteen** Prumuveára ficiórlu va călcă tu yínghiț || HRISTU 28: u turră capu cătă munț 'turned his head toward the mountains'

TURN ABOUT: **to ~ smth. in one's mind** vb. ▶frimíntu

TURN ALL THE COLORS OF THE RAINBOW → CHANGE COLOR

TURN ASIDE vb. ▶abát, părămirseescu

TURN BLUE / BLUISH vb. murnéescu, nvinițăescu (*and nviñi-*)

TURN DOWN vb. nu căpséescu, nu străxéescu, nu simfunipséescu

TURN GREEN vb. nvirdzăescu, nvérdu

TURN IN vb. (*to deliver up, to hand over*) fac tislíme

TURN

TURN OFF vb. (to deviate) ▶abát; (as a lamp) astíngu; (cut off) cúrmu

TURN ON vb. (of light) fac luñínă; (of water) ▶sălghéscu

TURN ONE'S HANDS TO SMB. vb. ▶vacát

TURN OUT vb. (to expel, to evict) scot, scot nafoáră; (to renverse) tórnă anáschila; (to end) ▶bitiséscu; (to become in maturity) agiúngu, cătăndiséscu (to become obvious, to prove to be in the result or end)) ies; es tu páde; **It ~ed out that she was a virgin** Ișí feátă

TURN ONE'S STEPS TO vb. l'-u dau căträ

TURN OVER vb. (as meat on a grill) ▶șuț

TURN PALE vb. săhñiséscu

TURN RIGHT / LEFT vb. u-l'au andreápta / astânga; ▶frângu andreápta / astânga

TURN ROUND vb. ▶șuț

TURN SICK vb. (disgusted) ñ-víne greátă

TURN SMB.'S HEAD vb. l'-u tórnă míntea

TURN SMB. INTO RIDICULE vb. fac ciciór di l'épure

TURN SMB. ROUND ONE'S (LITTLE) FINGER vb. ncálțu și discálțu; gioc pi tăpsie

TURN SOUR vb. ▶acrédz, acréscu

TURN THE CONVERSATION (UP)ON vb. adúc di-amínte (trâ); **By dint of talking we turned the conversation on the engagement** Di cuvendă cuvendă adúsim di-amínte și trâ isusíre

TURN TO vb. (to address, to make for) mi ndréptu căträ

TURN TO/INTO vb. ▶fác, prifác; to ~ ashes fac scrum

TURN TOPSY-TURVY vb. fac cioără

TURN UP vb. (to come to light) ies tu páde; ~ one's mustache ▶șuț mustătile; to ~ one's nose (as of a pretentious person) fac năji, ▶strâmbu nárea; to ~ one's sleeves ▶(a)scumbuséscu, născumbuséscu; to ~ one's toes/heels (i.e., to die) li tíndu

TURN UPSIDE DOWN vb. arăstórnă → OVERTURN

TURN YELLOW vb. gălbineșcu, ngălbineșcu

TURNABOUT s. turnătúră

TURNER s. strugár

TURNING s. (bend) curmătúră

TURNING BLUE / BLUISH s. vinițâre, nvinițâre (and nviñi-), murñe

TURNING POINT s. oára a oárălei

TURPENTINE s. trimindină

TURPITUDE s. cătăryările, edepsâzlâche

TURTLE s. broáscă, cáthă, **N:** căthă || **GSus:** broáscă cu cásă; **SJos:** broáscă cu sámár; **Av, Prv:** broáscă cu os, cl 39

TURTLE-DOVE

TURTLE-DOVE s. túrtură, turtúră, turtureáuă || **GSus:** túrteză f; túrtiuă m, CL 262

TUSSLE vb. n-mâc sămârлу cu; n-u dau cu → SCUFFLE

TUTOR s. G: apicúndu

TWADDLE s. (*silly idle talk*) chiritúri f pl; căcát

TWAIN s. păreáclé → PAIR

TWEAK s. chipináre → PINCH

TWEAK vb. vchípin

TWELVE num. dósprădzaťe, dausprădzaťe, dióspraťi, dióspräs; I can tell that you are one of those ~ Ved că hii di dóspräl'

TWENTY num. yínghiț, yíyint; --one únspräyimghiț (di), únáspräyinghiț (di) and **Smr:** yínyiț únă; --two dóspräyinghiț m, doáuáspräyinghiț f; --three tréspräyinyiț, tréspräyiyiț or trespräyiyit; a --cent coin s. icusár m || **M:** yíñiț, SarD 96; yiyint, yiyindzâ, K-D 70 || **MERCA** 17: twenty-five tispräyínghiț; **STERGHIU** 4: 26 years sa-spräyinghiț di-añ

TWICE adv. doáu-ori || di dáo ori, BASME 37; ndau ori, HRISTU, 43

TWIDDLE vb. (to play negligently with) mi agióc (cu), şuť; to ~ one's mustache şuť mustătile → TWIRL

TWIG s. vreáză, vreáje, pl: vrésturi or vreášturi; rot ~ trâhlă; slender ~ liyäreáuă; dry ~ gâñe || STERE 14: (fuel) pl. părpătúri

TWILIGHT s. || **Cru:** murgíş, GOLAB 236

TWIN s. and adj. dzeámin; also: bisnát, bliznác, didimárcu two ~s doi fraț dzeámiň; a ~ chestnut căstâne dzeámină || **LvO, Pdz, Prv, Gard:** diplát, Paleoh, Src: dhídhimi, B-ARCH 462

TWINE vb. → TWIST

TWINGE s. dor → PAIN

TWINKLE vb. (of light) 3 sg/pl: bubureádză

TWIRL ONE'S MUSTACHE vb. vşuť mustătile; varușuť or arușuțăscu mustăta

TWIST s. arușuțâre; (unexpected development) turnătúră

TWIST vb. şuť; varușuť, arușuțăscu

TWIST ABOUT vb. vturculéscu, târculéscu

TWISTED adj. şuťât, (a)ncârligát, anvârligát, strâmbu; (of legs) ciurigát; iron. adrément ca fúnea tu tâstru (lit. 'as straight as a piece of rope in a bag') || TULLIU 55: cănghilát

TWISTING s. şuťâre, arușuțâre, strâmbâre; (of the body) târcu-lire

TWIT vb. varâd (di), vntap (and ndzp), vschin

TW s. zmuldzeáre, zmúldzire; vb. vzmúlgu → THROB

TWITTER s. tíțir-vítir, tíur

TWO s. (a playing card) duiár or dúe, art. dúea, DIARO 413

TWO num. doi m; dáuă or doáuă f; ~ by ~ doi câti doi; between the

TWO-FACED

~ of us ntră noi dolí; **the** ~ **rosy apples** dáule meáre giuleabí;
They returned at ~ o'clock S-turnáră tu doáuăle

TWO-FACED adj. → HYPOCRITE

TWO-PENCE s. = duíár; dhyeáră, pl dhyeri

TWO-TIME vb. vampíhiur, bag cuváta

TYPE s. turlié → KIND, SORT

TYPHUS s. med. buítă, hñáčă, tif

TYPOGRAPHER s. tipuýrág

TYPOGRAPHY s. tip

TYRANNICALLY adv. ca vâră bulubás

TYRANNIZE vb. vtiránséscu

TYRANNY s. tiránie

TYRANT s. ghilát, ghilát, sufari, suvarí, tirán

TYRO s. mucus invar.

U

UDDER s. údzáre, **G:** údzir, **Cru:** údzur; **K:** údzăr, GOLAB 257

UGLIFICATION s. uruťáre, urtáre

UGLIFIED adj. ur(u)tât, -tâtă, -tât, -tâte

UGLIFY vb. uruťéscu, urâ-

UGLINESS s. uruteáťă, urâtáme, slutíche

UGLY adj. urút, urât; taxés, -xésă, -xéši, -xése; (*formless*) bicsmász, m pl -sâjí, f pl -sâze; **very** ~ si-l beai tu hrup; **as** ~ **as sin** urút ca lóclu, urút ca fáta lóclui

ULCER s. pleágă, yiră, (a)ránă

ULEMA s. (*Moslem priest*) imám

ULTIMATE adj. (*last*) coáda invar. (*lit. 'the tail'*)

UMBILICUS s. buríc, bäríc, **N:** bric

UMBRAJE s. úmbră → TAKE ~

UMBRELLA s. umbrélă

UNABLE adj. ni-ácsu, náxu; anésustu, -suştă, -suște; anícan

UNACCEPTABLE adj. || DIARO 7: ti loári tu ureácli

UNACCUSTOMED adj. ni-nvičát

UNAFRAID adj. ni-aspäreát, ni-fricuít

UNAMBIGUOUSLY adv. cum mi vez și cum ti ved

UNASHAMED adj. ni-aruš(i)nát

UNASSUMING adj. (*modest*) tápin, tapinós, -oásă || DIARO 134: (*soft, low-keyed; ant. strenuous*) plahúrcu (*rare*)

UNATTENDED

- UNATTENDED** adj. síngr
- UNATTRACTIVE** adj. slut → UGLY
- UNAVAILING** adj. áhristu, -stă, -ștâ, -ste
- UNAWARES** adv. (*unexpectedly*) aróndu, aniōrihta, apándica, pri ni-aştiptáte
- UNBAKED** adj. crud, -dă, -dz, -de; gliciu, f sg/pl -ce, m pl glici; yliciu; ~ **bread** plivúc, pluvúc; **Gop**: glițimáčă
- UNBALANCED** adj. (*mentally disordered*) ni-aštirnát, ni-aštirnút
- UNBAPTIZED** adj. ni-pătidzát
- UNBEARABLE** adj. ni-arăvdát; **This heat is** ~ Nu s-trádzi căldúra aéstă; ~ **person** schínu ntr-óclí (lit. 'a thorn in the eye')
- UNBEATEN** adj. ni-bătút
- UNBECOMING** adj. ni-uidisít, ni-aštirnát, zdángän
- UNBELIEVABLE** adj. (*extraordinary, hard to express*) || CUVATA 8: ti nu să spúni
- UNBIASED** adj. driptátic
- UNBIND** vb. ▶dizlég, ▶disfác
- UNBLEMISHED** adj. curát
- UNBLENDED** adj. (*simple, pure*) munát, sadéu; schet, f schétă
- UNBLUSHING** adj. → SHAMELESS
- UNBOILED** adj. (*not boiled or insufficiently boiled*) ni-hértu
- UNBOLT** vb. trag sírtul
- UNBORN** adj. ni-fáptu, -ptă, -ptâ, -pte
- UNBOSOM** vb. → REVEAL
- UNBOUND** adj. (*not tethered, as of a dog*) dizligát
- UNBOUNDEDLY** adv. făr di nisáfe
- UNBRAID** vb. (*of hair*) ▶displátescu || **Cru**: dispăltéscu, GOLAB 212
- UNBUCKLE** vb. ▶disťíngu
- UNBUCKLED** adj. disťímtu, -mtă, -mțâ, -mte
- UNBUCKLING** s. (*of a belt*) disťíndzire
- UNBURDEN** vb. ▶nişurédz, lişurédz, ▶efculipséscu; (~ one's heart) ▶discárcu || alúmbu, DIARO 384
- UNCANNY** adj. (*as in tales, usu. of a horse*) căntát (lit. 'enchanted')
- UNCAUGHT** adj. ni-acătát
- UNCEASINGLY** adv. nicurmát; also: ápă, dipriúnă, dzúua și noáptea, fără acúmtin, fără acumtináre, fără (a)răpás, fără (a)ripás, fără (a)rupás, índa, ni-păpsít, ni-păxít, picná, únă, únă-únă, zár-zár tútă dzúa, BASME 38 (lit. 'zár-zár all day long')
- UNCERTAIN** adj. ni-síyur → DOUBTFUL
- UNCERTAINTY** s. ni-siyurlíche
- UNCHANGEABLE** adj. ni-minát
- UNCHANGED** adj. ni-minát

UNCHANGING

- UNCHANGING** adj. ni-minát
- UNCHASTE** adj. dāmusít, lichisít
- UNCIVIL** adj. disgrādít → RUDE
- UNCIVILIZED** adj. pāduríš → RUDE, WILD
- UNCLAD** adj. dispuláat, dizlāxít
- UNCLE** s. lálā, pl lálāñ; (*brother of one's father or father-in-law*). pára-cúscru; (*senior male*) pap, prezvít; (*term of consideration for a male*) bíro, voc. o bíro, vre bíro, or vre biro-m; iron. áide, bíro curcubétă!
- UNCLEAN** adj. ni-curát
- UNCLEANED** adj. ni-curát
- UNCLEAR** adj. alácít
- UNCLOSED** adj. ni-nclís
- UNCLOTHE** vb. ▶dizvéscu, ▶guléscu
- UNCLOTHED** adj. dizviscút, dizlāxít
- UNCLOUDED** adj. curát
- UNCOMBED** adj. || dischiptinát, DIARO 384
- UNCOMELINESS** s. slutíche
- UNCOMFORTABLE** adj. (*irritating*) palú ntr-óclí (lit. 'a straw in the eye')
- UNCOMFORTED** adj. ni-päriyursít
- UNCOMMUNICATIVE** adj. ursúz, -úză, -újí, -úze
- UNCONCEALED** adj. dišcłís, tu fátă
- UNCONCERN** s. alásáre, adhyeafuríe
- UNCONCERNED** adj. adhyeáfur
- UNCONCERNEDLY** adv. cu căciúla scoásă, BASME 405
- UNCONSOLED** adj. ni-päriyursít
- UNCOOKED** adj. crud, -údă, -udz, -úde
- UNCORK** vb. ▶distúp
- UNCORKING** s. distupáre
- UNCOUNTABLE** adj. ni-numirát
- UNCOUTH** adj. (*awkward*) zérvu, -rvă, -ryi, -rve; astângu; (*rude*) ni-ciuplít
- UNCOUTHLY** adv. huryiteáste
- UNCOVER** vb. ▶dicoápir, ▶dizväléscu
- UNCOVERED** adj. dizvälít, ni-acupirít || HRISTU 43: zdivilit (*sic*)
- UNCOVERING** s. discupiríre
- UNCTION** s. (*in religion rituals*) efhéle, efchélu, hrísmă; **extreme** ~ dhyeávase
- UNDAMAGED** adj. ni-cârtít
- UNDAUNTED** adj. ni-aspäreát
- UNDECIDED** adj. induít, andáulea
- UNDECIDEDLY** adv. || (*of oral requests, answers or statements*) cu

UNDEFEATED

giumitát di gúră (lit. 'with half mouth'), PARALLEL 135

UNDEFEATED adj. ni-frâmtu, ni-azvímtu, ni-bătút

UNDER prep. sum, sun, su, pri sun (DDA: 1148), pri su, pi; ~ the stars pi steále || ALR 1352: ~ my very eyes diníntea mea

UNDER NO CIRCUMSTANCES pa-pa-pa; ba-ba-ba || dip-di-dip, DIARO 241

UNDERBAKED BREAD s. cliciu, glíci, ylíciu; pâne crûdă

UNDERDONE adj. ni-cóptu, ni-hértu

UNDEREDUCATED adj. ni-nvíțát

UNDERESTIMATE vb. arúc náparti

UNDERESTIMATION s. arcári náparti

UNDERGO vb. (to experience, to go through) trec prit

UNDERGROUND CANAL s. ghiríz or ghiríze

UNDERHAND adj. paranóm (f sg/ pl, m pl absent in the DDA)
ascúmtalui, afuríșalui

UNDERHANDEDLY adv. ascumtá, (pi-)ascumtalui; furíș, acrifá

UNDERMINE vb. || BELIMACE 60: lu sap timélú a

UNDERNEATH adj. and adv. din ghios, dighiós, di prighiós

UNDERNOURISHED adj. ni-măcát || BATSARIA 76: nihärnít

UNDERRATE vb. arúc náparti

UNDER-SHERIFF s. subáși

UNDERSHIRT s. tricô

UNDERSTAND vb. achicăsescu, acăchi-, apucupsescu, v(a)duchescu, acúmpăr, F: bag tu cérnu, l'au, l'au di urécli, n-afeátă cáplu, n-afeátă míntea, n-acáťă míntea, n-tál'e, n-tál'e cáplu; to ~ a foreign language li-aroámig, li-arúmig, (rare) vntálég; vpríndu; You have not understood us well Nu nă prínseși ghíne; to ~ quickly l'au n'yie; I do not ~ Nu-n' l'a cáplu; Nu-n' tál'e cófa; Nu li bag tu cófă || N: aléğ, CAPIDAN 151; Have you understood? Loaș di hăbari? HRISTU 32

UNDERSTANDING s. (comprehension) achicăsíre, acăchi-, chicazmó; (harmonious relationship) búnă treáca

UNDERSTATE ONE'S AGE vb. (trying or as if trying to look younger) mi túndu cu noátiñli

UNDERTAKE vb. mi leg (să); to ~ the risks and dangers dävrânsés-cu

UNDERTAKER s. (at burials) muleaftă

UNDERTAKING s. (promise, pledge) ligămíntu, tăxíre

UNDERWEAR s. alăxămíntu; (for Turkish women) firigé, firigée

UNDERWEIGHT s. ixíche, xíche

UNDERWEIGHT adj. firisít

UNDERWORLD s. lúmea nántă, éta di nsus; (adverbially) tu éta-alántă, tu alántă étă lúmea lántă, BASME 5; lúmea țealántă, BASME 476; lúmea di ghios, BASME 158, éta di dighiós, BASME 265

UNDERWRITE vb. vipuyrăpsescu

UNDESERVING

- UNDESERVING** adj. ni-ácsu
- UNDESERVEDLY** adv. haráme; **I eat bread** ~ Hăru măc pânea
- UNDISTURBED** adj. ni-cărtít, ni-pirăxít
- UNDO** vb. •disfác
- UNDO ONE'S BELT** vb. •dizbrânédz
- UNDOING** s. disfáre, disfătire, disfăteáre
- UNDOUBTEDLY** adv. bezbilé; fără-di-áltă; cum mi vedz š-cum ti ved
- UNDRESS** vb. •dizvéscu, •dizlăxéscu || **Cru:** •dispólu, GOLAB 212
- UNDRESSED** adj. ni-ndréptu, ni-nviscút, dizviscút, dizlăxít, gol, goálă, gol', goále; ALIA 177: dispulát
- UNDRESSING** s. dizvișteáre, dizveástire, dizlăxíre
- UNDULATION** s. undáre
- UNEARTH** vb. dizgróp
- UNEASINESS** s. (regret, distress) (a)ngúsă, ghiúce, sicléte, să-cléte; (difficulty) strimturáre; (timidity) andirisíre; (pain) nívóle
- UNEASY** adj. antirsít (and andirsít); **to become** ~ mi păleáste peána
- UNEMPLOYED** adj. aryó invar.; ni-acătát, rébil; cu sfârlíciu dinanúmirea (lit. 'to go with the churn paddle on one's shoulder,' initially said of unemployed shepherds)
- UNEMPLOYMENT** s. ni-lúcru
- UNENDURABLE** adj. ni-arăvdát
- UNENLIGHTENED** adj. ni-nvițát
- UNEQUALLED** adj. cum soț nu áre → MATCHLESS
- UNEXPECTED** adj. ni-aștiptát, éxafnu, ni-apăndixít
- UNEXPECTEDLY** adv. pri niaștiptáte; ni únă, ni áltă; a(ni)pán-diha, dinapándiha, áxafna → SUDDENLY
- UNEXPERIENCED** adj. ni-fricát → IMMATURE
- UNEXPLORED** adj. ni-călcát, nizgruñít
- UNFAIR** adj. ni-dréptu, -eáptă, -ptâ, -eápte → UNJUST
- UNFAIRLY** adv. ádhica (and ádica), haráme
- UNFAITHFUL** adj. ápistu, -stă, -ștâ, -ste; dinsâz, m pl -âjí, f pl -âze; pabés, -ésă (sic), -éši, -ése; prudhót, -ótă (sic), -ót, -óte
- UNFASTEN** vb. (to set free) •sălghéscu
- UNFAVORABLE** adj. anápudh; (as of a wind) laiu, térsu
- UNFEELING** adj. ni-durút
- UNFEIGNED** adj. dișclís, curát
- UNFINISHED** adj. ni-bitisít, ni-burít
- UNFITTING** adj. (unsuitable) ni-uidisít
- UNFOLD** vb. (as of a fabric) arăschirédz
- UNFOLDING** s. arăschiráre
- UNFORSEEN** adj. éxafnu

UNFORTUNATE

UNFORTUNATE adj. jilít → WRETCHED

UNFRIENDLY adj. dušmánós, -oásă; dušmánéscu, -neáscă

UNFRIENDLINESS s. hăseanlíche → HOSTILITY

UNGLUE vb. v̄dizlächéscu

UNGODLY adj. pângân, G: păngâr

UNGOVERNABLE adj. → UNRULY

UNGRATEFUL adj. aháristu, m pl -riștâ, f pl -riste

UNGUENT s. (smear) grăsíme; med. alifie, alfie, chiralfie

UNHANDY adj. (lacking in skill or dexterity) angričós, -oásă; astângu, -ngă, -ndzi, -ndze; zérvu, -rvă, -ryi, -rve

UNHAPPY adj. buisít, cacurízic, curbisít, déspir, di cătráne, di chísă, lăít, nvápsu, -psă, -psi, -pse; ânvupsít, ni-arâs, oárfän, stuhinát → WRETCHED, MAKE ~

UNHEARMED adj. ni-cârtít, ni-pliguít

UNHEALTHY adj. zăbún → SICK

UNHEARD-OF adj. ni-avdzât, făr-di-sóč, ni-vidzút || ti nu s-áre spúsă, BASME 173

UNHINGE vb. (to confuse) v̄glăréscu, v̄nglăréscu

UNH vb. v̄sălhăghéscu

UNHOBBLE vb. (to unfetter, as of horses) discheádic

UNHOBBLING s. dischidicáre

UNHOOK vb. discálnu, dispíndzur

UNHOOKING s. dispindzuráre

UNHORSE vb. (to dislodge from or as if from a horse) súrpu di pi cal

UNHURRIED adj. (serious, considerate) aștirnát

UNHURT adj. ni-cârtít

UNIFY vb. v̄fac únă

UNIMPORTANT adj. (as of a holiday) lişór, -oáră

UNINHABITED adj. érmu, -rmă, -rñi, -rne

UNINJURED adj. ni-cârtít, ni-pliguít, sustá

UNITE vb. (as by marriage) v̄ndzeámin, v̄ndzimänédz

UNINTELLIGENT adj. glar → STUPID

UNINTERRUPTED adj. (as of a noise) nităcút

UNINTERRUPTED adj. ni-curmát

UNINTERRUPTEDLY adv. → UNCEASINGLY

UNINTERRUPTEDNESS s. ni-curmáre, ni-cuntiníre, ni-păpsíre

UNINVITED adj. ni-aclímát

UNION s. (association) sučátă, sinastrufie

UNITE vb. (to coalesce into one) v̄mi fac únă

UNIVERSE s. cōzmu → WORLD

UNIVERSAL adj. catholichíe

UNJUST adj., -LY adv. ni-dréptu, strâmbu, m pl -nghi; ádhic

UNJUSTNESS

UNJUSTNESS s. strâmbătăte

UNKEMPT adj. discăceát, ni-chiptinát

UNKEPT adj. ni-țânút

UNKIND adj. ágru, áscur; scliró invar.

UNKNOWN adj. ni-cunuscút, ni-știút || HRISTU 7: ni cănașcut

UNLACE vb. ▶dizlég

UNLADE vb. ▶discárcu

UNLATCH vb. trag sírtul

UNLAWFUL adj. para-nóm

UNLEARNED adj. ni-nvițát, ni-fricát

UNLEASH vb. ▶dizlég

UNLEAVENED adj. (of dough) ni-viñít; (of bread) ftazmítcu, lip-sunévat

UNLEAVENED BREAD s. ádzâmă, ázimă, afreătă, túrtă

UNLETTERED adj. ni-știút → IGNORANT

UNLIKE adj. (different, differently) al'úmtrea(lui), áltă sóie, áltă turlie, áltă lăghie → BE ~

UNLIMBER vb. (to prepare for action) ▶ndreg

UNLOAD vb. ▶discárcu; (of a gun) amín || HRISTU 6: zdicarcu (sic),
1 pl zdăcărcăm, HRISTU 57

UNLOADED adj. discărcát; (of a gun) aminát

UNLOADING s. discărcáre, discătúră; (of a gun) amináre

UNLOCK vb. dișclíedz

UNLOCKING s. dișclíiáre

UNLOOSE vb. ▶sălhéscu, ▶ dizlég

UNLOVED adj. ni-vrút, ni-durút

UNLUCKY adj. órbu, oárba, órghi, oárbe; átih, cu tíhe láie, cu tíhe oárba; 3 sg: áre tíhe aráuă || buclucgí m, -gioáñi f, DIARO 154

UNMAKING s. disfătire, disfăteáre

UNMANLY adj. fricós, -oásă, -óši, -oáse; bišinós, căcătós

UNMANNERLINESS s. huryeátă

UNMANNERLY adj. păduríş → RUDE

UNMARRIED adj. (of a man) ni-nsurát; (of a woman) ni-măritátă, ni-mărtátă || nincurunát, BASME 205; Amc: xóltu, PADIOTU 152

UNMASK vb. ▶scot tu páde

UNMATCHED adj. 1. (odd) făr-di-sot || BATSARIA 60: nu-ám preácle; (inappropriate) ni-uidisít || RÉCATAS 50: (inappropriate) ca púșca cu-áilu (lit. 'as vinegar with garlic')

UNMERCIFUL adj. ni-ñilós

UNMINDFUL adj. bóșcu

UNMIXED adj. curát, munát, sadéu, schet

UNMOVED adj. → FIRM, RESOLUTE

UNNAIL vb. (to remove smth. nailed) ▶scărfiséscu || CUNIA 69: dis-

UNNATURAL

cărfuséscu, discărfiséscu

UNNATURAL adj. (rare) afísic

UNNECESSARY adj. áhristu, -stă, -ștâ, -ste → USELESS

UNNOTICED adj. ni-părătirsít

UNNUMBERED adj. ni-numirát

UNOBSERVED adj. ni-părătirsít

UNOCCUPIED adj. ni-acătát

UNPACK vb. ▶disfác

UNPAID adj. ni-plătit, ni-păltít

UNPARALLELED adj. făr-di-soț

UNPASTE vb. dizlăchéscu, dizlichéscu

UNPERCEIVED adj. ni-părătirsít

UNPITYING adj. ni-ñilós, -oásă, -osí, -oáse

UNPLAIT vb. ▶displătéscu, dispăltéscu, ▶displéc

UNPLAITING s. displătíre; displicáre

UNPLEASANT adj. salchíu; (as of an ugly dream) văpsít

UNPOLISHED adj. păduríš → RUDE

UNPOLLUTED adj. curát

UNPRECEDENTED adj. ni-vidzút, ni-avdzât || ți nu s-áre spúsă, BASME
173

UNPREDICTABLE adj. (as of the market) térsu, -rsă, -rși, -rse

UNPREPARED adj. ni-ndréptu

UNPRETENTIOUS adj. tápin → HUMBLE

UNPRINCIPLED: ~ person nu țâne păreásiň ('He/she does not observe fast days')

UNPROCESSED adj. ni-adrát

UNPROFITABLE adj. nu áre scuteáre

UNPROTECTED adj. ni-apărát

UNPUNISHED adj. ni-pidhipsít

UNPURPOSEFULLY adv. || tră oáuă arósă, BASME 165 (lit. 'for the sake of red eggs')

UNQUESTIONABLY adv. fără di áltă, sígur, síyur, sáicu

UNQUIET adj. (restless) asiyúriftu, pirídhrum, ni-mpáde (and ni-mbáde)

UNRAVEL vb. ▶disfác, ▶dișút, ▶strămédz; (to disentangle, to elucidate) l'-dau di fúndu || (as a fabric) dizmál, CAPIDAN 146; dispru-fil'édzu, DIARO 386

UNREASONABLE adj. ni-minduít, glăréscu, huçăscu

UNRELIABLE s. (of people) nu adári strúngă cu nás (lit. 'You cannot run a sheep farm with him'); nu-áre bésă; ni-síyur

UNREMITTING adj. ni-acumtinát

UNREMITTINGLY adv. únă-únă, índa, tótna

UNREQUESTED adj. ni-ntribát; to speak ~ zburăscu ni-ntribát,

UNRESPONSIVE

zburăscu pri niântribátă

UNRESPONSIVE adj. tăcút, nguvát

UNREST s. alăcíre

UNRIGHTEOUS adj. ni-dréptu, -eáptă, -éptâ, -eápte; strâmbu, -bă, -nghi, -mbe

UNRIGHTEOUSNESS s. strämbeátic

UNRIPE adj. (fig., of children or young people) ghivréc → IM-MATURE || ALR 112: (of Indian corn) yiu

UNRIPPING s. disfăteáre, disfâtire

UNRUFFLED adj. (poised and serene) sirín, stăpuít

UNRULY adj. (turbulent) năpudheáric, sirsém, sirsén; (as of a horse) uchealíu → INTRACTABLE

UNSAFE adj. ni-síyur

UNSALTED adj. ni-sărát, ni-nsărát, blánav, blániv

UNSAVORY adj. blánav, -avă, -ayă, -ave → MAKE ~

UNSCATHED adj. ni-cârtít

UNSCHOOLED adj. ni-nvițát; órbu, oárba, órgi, oárbe

UNSCREW vb. || dizvidhusescu, DIARO 390

UNSEAL vb. (as an envelope) dizvulusescu, dizvuliséescu

UNSEASONABLY adj. achéryiu, m pl -ryi, f sg/pl -rye

UNSEEMLY adj. abráscu, -scă, -ști, -ște; pânghiós [•góś], -oásă; ni-uidisít [ni•uī•]; zdáangan

UNSEEN adj. ni-vidzút, áfan, áfandu; căípe invar.

UNSELFISH adj. giumértru, -rtă, -rtâ, -rte → GENEROUS

UNSETTLE vb. (to disturb, to upset, as things in a room) •alúmtu, ▶fac cioáră

UNSETTLED adj. ni-aštirnát, ni-aštirnút, alăcít, cutulburát; andáulea invar.; (as of a debt) ni-plătit; (not occupied by settlers) ni-acătát

UNSEW vb. (to undo sewn) •discós

UNSEWING s. discusátúră, discuseáre

UNSEWN adj. discusút

UNSHACKLED adj. sălăghít, dizligát

UNSHOD adj. discúltu, -lă, -lă, -lă; xípoltu, -ltă, -lă, -lă

UNSHOE vb. (a horse) •discálțu

UNSHOEING s. discálțare

UNSIGHTLY adj. urăt, urút

UNSIGHTLINESS s. slutíche → UGLINESS

UNSKILLED adj. ageamí(u), ageamít, ni-fricát, ni-nvițát

UNSKILLFUL adj. cu téhnea aráuă

UNSOCIABLE adj. asbóristu, -stă, -ștă, -ste; ursúz, -úză, -újí, -úze; ursúscu, -scă, -ștă, -ște; pahóm, pahómen, munólcu, G: manó-leac

UNSOPHISTICATED

UNSOILED adj. curát, ni-stipsít
UNSOPHISTICATED adj. (of people) apló, ageamít
UNSOUND adj. (shak) hárval; (depraved, rotten) geadíu
UNSPARING adj. (ruthless) ni-ñilós; (profuse) giumértu
UNSPEAKABLE adj. (detestable) cacurízic
UNSPOILED adj. curát, ni-stipsít
UNSPOTTED adj. curát, ni-stipsít
UNSTABLE adj. (shaky) hárval; nu sta pri únă
UNSTAINED adj. → UNSPOTTED
UNSTICK vb. || dizlichéscu, dizlâchéscu, DIARO 395
UNSTRING vb. ▶disbáir
UNSTRINGING s. disbáiráre
UNSUBMISSIVENESS s. ni-ascultáre
UNSUCCESSFUL adj. (of people) fără cătúnă; (of a project, of an attempt) căcát
UNSUITABILITY s. ni-uidisíre
UNSUITABLE adj. ni-uidisít
UNSUITED adj. ni-uidisít
UNSURE adj. ni-síyur
UNSURPASSED adj. ni-ntricút; (of a horse) ni-astălát
UNSWATHE vb. ▶disfás
UNSWATHING s. (as of an infant) disfăšeáre
UNSWEPT adj. ni-arnít
UNTANGLE vb. ▶discáciu, ▶dizlég
UNTAUGHT adj. ni-nvičát
UNTHANKFUL adj. aháristu
UNTHINKABLE adj. ni-avdzât, adhínaton
UNTHREAD vb. ▶disbáir
UNTHREADING s. disbáiráre
UNTIDILY adv. áṭala-máṭala, átacta
UNTIDINESS s. ambăturláre, ambătruláre
UNTIDY adj. áṭala-máṭala invar.; alócut, G: pálaz
UNTIE vb. ▶dizlég, ▶disfác
UNTIL prep. până la, pân la, pân tu, pân di, până cându, trâši;
 ~ now până tru hópa aístă; Let's run away ~ it is too late S-fudzím
 pân-avém oáră; We waited for you ~ last evening Trâši aseárá ti
 aștiptăm; (as far as) ~ the end of the world până tu ascápitlu a
 lóclui; Wait ~ fall şceáptă pân di toámnă
UNTIMELY adj. áchira, achéryiu; (premature) timpuríu
UNTOLD adj. (numberless) ni-numirát; (vast) tímtu; (unheard-of)
 ni-avdzât
UNTOUCHED adj. (unharmed) sustá; (not plundered) ni-călcát; ni-
 pirăxít

UNTRAINED

UNTRAINED adj. ni-nvițát, ni-știút, ni-fricát

UNTRAVELED adj. (of people) ni-imnát; (of roads or areas) ni-călcát

UNTRIED adj. (not tested) ni-dhuchimásít

UNTROD adj. ni-călcát

UNTRROUBLED adj. sirín → STILL

UNTRUE adj. ápistu, -stă, -ștâ, -ste; imansâz, -sâjî, -sâze

UNTRUTH s. tâcmă

UNTRUTHFUL adj. cálpu, -lpă, -lchi, -lpe; cálpic; plan

UNTRUSTWORTHY adj. ápistu, -stă, -ștâ, -ste → UNFAITHFUL

UNTWIST vb. vdișút, vdistórcu

UNTWISTING s. dișuțâre

UNUSED adj. ni-nvițát || CUNIA 206: ni-aryásít

UNUSUAL adj. (a)rár

UNVEIL vb. v dizvăléscu; (reveal oneself) vaspún

UNVEILED adj. dizvălit

UNWASHED adj. ni-lat; He is ~ Lu-alímsiră cătúșile (lit. 'Cats have licked him')

UNWEARIED adj. ni-curmát

UNWELL adj. lânțid; to feel ~ atihiséscu; mi-arúc a arăului →

SICK

UNWEPT adj. || PC: ni-plâmtu

UNWHOLESOME adj. zñiseáric

UNWIELDY adj. angričós, -oásă

UNWILLINGLY adv. di pristanéu

UNWISE adj. gläréscu, -eáscă, -éștâ, -éști

UNWORTHY adj. ni-ácsu

UNWOUNDED adj. ni-pliguít

UNWRAP vb. vdisfác

UNWRINKLE vb. vdisufruțéscu

UNYOKE vb. dizgiúg

UNYOKING s. dizgiugáre

UP adj. (out of bed) sculát

UP adv. nsus, nsus; ~ and down ~ F: pi-aroá, pi-arcó || DIARO 334:
What's up? Ti cûrâ? → BE ~ TO

UP interj. (in a traditional Aromanian game) tícna

UP STREAM adv. di(n)ghiós, dipri(n)ghiós

UP TO prep. pân di; so that I fly ~ the clouds ca si-azbór pân-di niór; The water was ~ the neck Ápa eará pân di gûše; ~ the chin ~ până di uréclí → BE ~

UP TO NOW / PRESENT adv. până tóra, pân tru hópa aístă

UP TO THE SCRATCH adj., adv. (in good shape, as of a horse) pri trup

UPBRAID

- UPBRAID** vb. → SCOLD
- UPBRINGING** s. (a) creăştire, prăxíre, tirbié, tirbiéte
- UPCHUCK** vb. → VOMIT
- UPEND** vb. valín
- UPGRADE** vb. vcréscu, vanálțu
- UPGROWTH** s. creăştire, crișteáre
- UPHEAVAL** s. arăsturnáre, buzgúne, mintitúră
- UPHILL** adv. nsus; (on a road) stră cále (ant. sum cále) || Epirus: mblai, CAPIDAN 501; *Cru:* anífurlu, GOLAB 199
- UPHOLD** vb. (as against an opponent) vțân, vndoápir
- UPLAND** ~ sus; sus tu múnțâ
- UPLANDER** s. susán (ant. giosán)
- UPLIFT** s. sculáre
- UPLIFT** vb. vascól → RISE
- UPON** prep. pri; ~ God! Pri Dumnidzău! mi giur! || BATSARIA 49, 57, 74: pri păni! (lit. 'upon bread'); ~ my word! tă dau zbórlu, BATSARIA 1
- UPON DEMAND** → DEMAND
- UPPER** adj. di prisúpră; ~ leather (in a shoe) căpútă
- UPPISH** adj. → ARROGANT
- UPRIGHT** adj. (perpendicular, vertical, standing) mbróstu, -oástă, -oăste; (morally ~) nămuzlí; imnă cu zíya n brâu (i.e., goes with a yardstick under his belt, as if ready to measure in order to be impartial)
- UPRIGHTNESS** s. (moral rectitude) tiñíe
- UPRISE** vb. vascól → RISE
- UPRISING** s. panástase, ribiló || CUNIA 254: sculáre; *Cru:* vustaníie, GOLAB 259
- UPROAR** s. lávă, lăvătúră; also: dăndănă, ; făsăríe, ghiurultíe, G: giufă; giurgiúnă, lóscut, păltúră, sălăváte, șiimătă, tăvătúră, vreávă; (of the roar of a river) cărsu
- UPROOT** vb. zmúlgu; scot dit rădătină
- UPROOTED** adj. zmúlsu, -lșă, -lși, -lse; zmúltu, -ltă, -lță, -lte; arúptu, -ptă, -ptă, -pte
- UPRIGHT** adj. (morally ~) Imnă cu zíya n brâu (i.e., goes with the yardstick under his belt, as if ready to measure in order to be impartial) || (on one's feet, vertical / vertically) ân cicioáre; pri cicioáre, PARALLELE 129
- UPSET** s. răsturnáre, arustumáre
- UPSET** vb. (to overturn) varăstórnă; (to disarrange, to throw into disorder) alúmtu, aspárgu, vambáturlu; (to disturb, to afflict) văpăruñiéscu; to ~ smb.'s plan l'-aspárgu plánlu; (to be distressed) nu-ñ yíne ghíne; He was somewhat ~ Ca nu-l' víñe ghíne

UPSETTING

UPSETTING s. (a)răsturnáre, (a)rusturnáre; (*disillusion*) nfăr-măcáre

UPSHOT s. catórthose

UPSIDE-DOWN adj. (a)răsturnát, (a)rusturnát, alusturnát

UPSIDE-DOWN adv. darmadán || *Cru*: anápudha, GOLAB 198

UPSTAIRS adv. sus, nsus

UPSTANDING adj. (erect) mprustát; (*honest*) nămuzlí

UPSTART vb. vănsár, vărsár, vălsár

UPSURGE s. creăştire, crișteáre

UPTAKE s. achicăsíre → BE QUICK ON THE ~

UPTIGHT adj. (*in difficulty*) tru angusteáťă; (*tense, nervous, uneasy*) sicliťít; (*indignant*) yinătós → ANGRY

UPWARDLY adv. nsus, cătră nsus || HRIŞTU 36: cătă sus

URBANITE s. cásâbúňu, pulít

URCHIN s. (*a mischievous youngster*) geanabét

URGE s. (*exhortation*) parachínise; štiúri [šti•ú•ri] f; zóre

URGE vb. anăngăséscu, angăsăiéscu, parachin(i)séscu; to ~ on (as horses) văryéscu

URGENT adj. ananghiós, -oásă, -óši, -oáse

URGENTLY adv. ayóňa

URINATE vb. văchiş, n̄-fac ápa, n̄-fac ápa minútă; (*children's talk*) fac pişi, fac ciuş

URINATION s. chişáre, cşáre

URINE s. chişát, cşát, ud; ápă minútă (lit. 'small water'), ápa aťeá minútă

US pers. pron. nă, nâ

USE s. ufélie

USE vb. ufiliséscu; ~ one's own discretion fac cūmu n̄-tál'e cáplu; to ~ up fac ghíne (→ SPEND); to ~ one's strength xizumséscu

USE UP vb. văbitiséscu

USED UP adj. făcút ghíne, măcát, xizumsít → WORN-OUT

USEFUL adj. lipsít, ofélim

USEFULNESS s. ufélie

USELESS adj. ni-lipsít, di-prisúpră, adhyeafórit, adhyeafurisít; (vain) áhristu; a ~ thing lúcru di-prisúpră

USELESSNESS s. hristié

USUAL adj. mălăxít → ORDINARY

USURER s. || ALR 1005: kehăié

USURP vb. văzaptiséscu

USURPATION s. zăptisíre

USURY s. gheáfru (→ INTEREST); zărăflíche, zărăflâche

UTENSIL s. hăláte → TOOL

UTILIZATION s. ufilisíre, nchirdhăsíre

UTILIZE

UTILIZE vb. (*to make use of*) ufiliséscu; (*to turn to profitable use*) nchirdhăséscu

UTILITY s. (*usefulness*) ufélie

UTTER vb. șcrăpuéscu, cârlédz; **He couldn't ~ anything in Latin** Nu șcrăpuiá can Lătineásca; **Don't ~ a word!** Nu cárleádză! (*in negative statements*) nu scot cípit; (*as of lies*) vom

UTTERANCE s. dzâcă

UVULA s. anat. stăfilít, stăflít; límba ațeá ñícă || om ñic (*lit. 'little man'; same pattern in D-Rom., Alb., and Bulg.*), PARALLELE 146

V

VACANCY s. (*vacant site*) viráne

VACANT adj. (*empty*) gol, goálă, gol', goále; ni-acătát; (*stupid, foolish*) glar; glăréscu, -eáscă, -éştâ, -ésti

VACANT SITE s. măidáne, miydáne, viráne

VACATE vb. șguléscu || PC: alás gol

VACATION s. (*period of rest from work*) páfse, pápse

VACCINATE vb. șvătinédz, șvătinipséscu, șsimnédz; **The girl was ~ed on her right arm** Feata i simnátă la mâna ndreáptă

VACCINATION s. vătináre, vătinipsíre, simnáre

VACILLATE vb. ñ-u dau n coástă, șinduéscu

VACUITY s. (*something which is vacuous or insane*) gulăciúne

VACUOUS adj. (*empty*) gol, goálă, gol', goále; (*stupid*) glar

VAGABOND s. and adj. birdhúş, ciuhlán, ciumagáră, pl ciumagárañ; dilingú, hulandár, vagabóndu; (*of a child*) ficiór di prit căluri || DIARO 222: ceapatoreán

VAGARIOUS adj. (*capricious, whimsical*) căpriceárcu, -rcă, -rți, -rte; nizeárcu, -rcă, -rți, -rte; cu oára

VAGARY s. → WHIM

VAGRANT s. dilingú → VAGABOND

VAIL vb. șncl'in

VAIN: in ~ in vímtu → VAINLY

VAINGLORY s. șalăvdătúră, fălíre, fudulíre, piñisíre

VAINGLORIOUS adj. fudúl, -úlă, -úl, -úle → ARROGANT

VAINLY adv. boş, geába, mátea, ncot (*and ngot*), ti éră ș-ti séră, tângăr-mângăr, tu cácu

VALE s. → VALLEY

VALE: *to take one's ~* ~ (*to depart from a moribund*) mi l'értu (di)

VALET s. dhul, huzmicheár

VALIANT adj. gióne, -oánă, -oñ, -oáne → BRAVE

VALIANTLY

VALIANTLY adv. giuneáște

VALISE s. baúlă → SUITCASE

VALLEY s. vále, pl văluri, dim. vălícă, vălúră; clincă; **small hollow** ~ trăpíc

VALOR s. sărpitâlă → BRAVERY

VALOROUS adj. ghirăchín → BRAVE

VALUABLE s. (*thing of value*) hăre **valuables** lúcre ahărzíte, BASME 289

VALUABLE adj. ahărzít, aléptu, -eáptă, -ptâ, -pte; arúspu, -spă, -schi, -spe; scúmpu, -mpă, scúnchi, -mpe (and scúmbu)

VALUE s. axfe, tiñie, pâhă; *This idea is of no ~ at all* Idéia nu áre níti un pâhă; **to set in high** ~ fac htibáre

VALUE vb. (to appraise, to evaluate, to prize, to rate) ahărzéscu || muntréscu, BASME 418

VAMPIRE s. vampír, vómbir, vârcolac, vurcölac, vurculác, vărculác; -s **suck blood** Vurculátăi sug sândzi

VANISH vb. mi fac căipe, mi ahunduseáște lóclu; **He seemed to have ~ed into the air** Cândă lu-aveá ahundusítă lóclu **to ~ from sight** n-cheáre ditr-ócli, BASME 61 → DISAPPEAR

VANISHING s. spulbiráre

VANITY s. (*senselessness*) vânătăte; (*empty pride*) fudulíre, făndăxíre

VANQUISH vb. → DEFEAT; (*to gain mastery over*) •stăpuéscu, •tâan

VAPID adj. analut, ánustu

VAPOR s. ábur m

VAPOR vb. || PC: scot áburi

VARIABLE adj. nu sta pri únă

VARIANCE s. ceamăură, ni-achicásíre → QUARREL, SET AT ~

VARICELLA s. med. mălteádză a pădúrilei

VARICOLORED adj. lár, péstru

VARIEGATED adj. lár, péstru

VARIOOLA s. med. mălteádză a teá láia → SMALLPOX

VARLET s. (attendant, servant) huzmicheár; (*scoundrel, knave*) cătúnă

VARNISH s. (*of leather*) iurgáne; lustríñe, virníche; (*luster*) másłă, másnă

VARNISHED LEATHER s. (a) ruyáne, iurgáne

VASE s. (*container*) vas; (*expensive ~*) vaz

VAST adj. tes, teásă, teší, teáse; tímtu; sg máre, pl mări

VAT s. (*as for the fermentation of fruit*) cárblă, crâblă, cárba, crâbă, gárba, gárba, cádză → CASK

VAULT¹ s. (*storage*) bímă, pímniă, pleámniă, catóye, cămáră, ízbă, tăláre, G: zímnice; (*as decoration on the top of a*

VAULT

building) thol; (cupola) S: cubé, gubé, N: cubée; ~ of vine pér-gură, pírguríe

VAULT² s. (leap) sálta, sáltă, vóltă

VAULTED adj. → ARCHED

VAUNT vb. vñuduléscu → BOAST

VEER vb. vñabát, pärämirsešcu || CUNIA 76: mi trag di nă párte

VEGETABLE s. zärväváte (and zärvâ-), veárdză; **early** ~ turfandá, báclă

VEGETABLE GARDEN s. bähcé, buhcé, bustáne, grädínă (and grâ-); dim. grädiníciu, grädinúše

VEHEMENCE s. stañó

VEHEMENT adj. sértu, -rtă, -rñâ, -rte; silnă(v)ós, -oásă

VEIL s. vel or vélă; also: (a)şchépe, bált, bãrbúlu, mândilă, sávan, sávun, tuvlétă, duvléte, G: duvalé; típă, tîtiroáñe, zvon, závón

VEIN s. anat. vínă, strínglé, flévă || MERCA 13: (stock, descendant) jílă

VEINED adj. vinós, -oásă

VEINY adj. vinós, -oásă

VELVET s. catifé, N: catifée; pilús || Peş: bilúş, cl 39; **stripet** - şaitan-bizír, DIARO 188

VENAL adj. aspártu, -rtă, -rñâ, -rte

VEND vb. vñíndu

VENDEE s. (buyer) muştirí, muştiră

VENERABLE adj. ayímdu, tiñisít; **the** ~ priests ayímþâli aféndzâ

VENERATE vb. tiñiséscu

VENETIAN adj. vinétic

VENGEANCE s. → REVENGE, CRY FOR ~

VENGEFUL adj. || PC: m̄plin di áhte

VENOM s. färmác, áxif, ciómír, émir, ceámerru (*sic*); hulíe; (from hellebore) štrigoáñe

VENOMOUS adj. färmâcós, -oásă; toápsec, -ecă, -eñi, -eñe

VENOUS adj. (full of veins) vinós, -oásă

VENT s. anat. → ANUS; (outlet) işíre, inşíre

VENT PEG s. (of a barrel) sóche

VENTURE s. dăldásíre → RISK

VENTURE vb. (to undertake a risk) căidáséscu, dăvrânséscu, am iárbă di tâneáre → DARE

VENTURESOME adj. cuturgí; cu érghi

VENTUROUS adj. → VENTURESOME

VERACIOUS adj. cu érghi → HONEST

VERANDA s. tärátă → PORCH

VERBALLY adv. || BELIMACE 45: cu gúra

VERBOTEN

- VERBOTEN** adj. yeasáche invar.
- VERDICT** s. ileáme, ileáne, sigilie
- VERDURE** s. nvirdzáme, virdeátă, virdzatúră, prisinádhă
- VERGE** s. márdzină, márdzine → EDGE
- VERGE** vb. (to border) ▶ viținipséscu; (to incline toward the horizon) ▶ dipún
- VERGER** s. (sacristan, sexton) candilanáftu
- VERIFICATION** s. cătăpătire; (of a scale) airáre
- VERIFIED** adj. (checked, tested) cătăpătit
- VERITABLE** adj. curát, yñisíu
- VERITY** s. driptáte → TRUTH
- VERJUICE** s. acríme
- VERMICELLI** s. S: fidé m, N: fidéi [•dé•i] f
- VERMIN** s. (lice) coll. biducláme, mințime, minciușáme
- VERMINOUS** adj. biduclós, -oásă; biduclát
- VERSE** s. (a single line of poetry) stih, vérșă
- VERSED** adj. (of a thief) cu bandéră, cu cízme, cu dhíplumă, cu scórne
- VERSET** s. vérșă
- VERSUS** prep. (face to face with) tru; **Dona alone ~ seven girls**
Dona un tru șeápte feáte
- VERTEBRAL COLUMN** s. anat. schinărát
- VERTEX** s. anat. creăștit
- VERTICAL** adj. mbróstu, -oástă, -óștâ, -oáste
- VERTIGO** s. scútură → DIZZINESS
- VERVAIN** s. bot. yirghínă
- VERY** adv. múltu; also: arău, câtu s-dzâti, dip, foc, píră, vár-tós; (of a good student) **He is doing ~ well** Píră nveátă; ~ intelligent diștiptát foc || ~ much so! Am cum? (lit. 'How [could it be] otherwise?') BASME 31
- VESPERS** s. (a service of evening worship) ayripníe → EASTER ~
- VESSEL** s. (container, bowl) vas; (for milk) meáră; (ship) caráve; G: cárádhi; ghímé, náié
- VEST** s. (for men) ilécă, iléche, saltamárca; (for women) ceachét, geachét, țichétă, șcurtác, șcurtácă; (of wool) peş; sărácúce
- VESTIBULE** s. hăiáte
- VESTIGE** s. úrmă → TRACE
- VETCH** s. bot. mădziriclé, mărdziniclé, vic || GSus: fii, CL 45
- VETERAN** s. (a person of long experience in an occupation or skill) fricát adj.
- VEX** vb. aród dit hicáte, ▶ căchiuséscu, ▶ guștirédz, mág hicátlu, ▶ nărăéscu, ▶ nțap, scot peri álghi
- VEXATION** s. căchiusíre, cărtíre, cărtitúră, hulusíre, ngúsă

VEXATIOUS

VEXATIOUS adj. căchiós, -oásă; mintitor, -oáre; năpudeáric, sirsém, m pl -séñ; zarzára, f -ră, m pl -reañ, -re

VEDED adj. cărtít, mbudzinát, mbufnát → BE ~ WITH SMB.

VIA prep. pri, prít, prin

VIAL s. cunétă

VICAR-GENERAL s. prutusínghil

VICE s. slábă, tăbiéte

VICE prep. tu lóclu a

VICE VERSA adv. anáschile

VICIATE vb. aspárgu, murdăriipséscu

VICINAGE s. (a neighboring or surrounding area) viținátă, viținătăte

VICINITY s. → VICINAGE

VICIOUS adj. aspártu, -rťă, -rťâ, -rte; chiutandál; (spiteful) nvipirát; şirpát, şirpóňu, Turc, vampír, vómbir, vurculác; a ~ man om di arăili; *What a - son she has!* Te vómbir ficiór áre!

VICISSITUDE s. alăxíre

VICISSITUDINOUS adj. (unsteady, shaky) nu sta pri únă 3 sg.

VICTIM s. zimňusít

VICTIMIZATION s. zimňusíre

VICTIMIZE vb. ▶zimňuséscu

VICTORIOUS adj. azvingătór, -oáre

VICTORY s. azvindzeáre, anixíre, nichisíe

VICTUALS s. (a)psún, psúne, zairé, zăirée

VIE vb. (to contend) mi sinirséscu (cu)

VIENNA s. (Wien) Béşli, Béşil'i [béşí•l'i]

VIEW s. (the act of seeing) videáre; (inspection) mutríre; (aspect) vidzútă; (panorama, sight) aynánghiu; (objet, purpose) isápe

VIEW vb. mutréscu

VIGIL s. privigláre, strájă

VIGILANCE s. căştigă (and câş-), méngă

VIGILANT adj. căştigós, -oásă; 3 sg: áre méngă

VIGOR s. vârtúte, virtúte, vârtuş → FORCE

VIGOROUS adj. sărchirós, -oásă

VIGOROUSLY adv. vârtós

VILE adj. (despicable) idipsâz, m pl -âjí; pânghiós, -oásă; zgrumát; (of little worth) mízav, m pl -ayí; (repulsive) aynusós; ~ person azvârnătúră; ~ language grăíre pângchioásă || laiu, BASME 283

VILENESS s. lăiátă

VILIFY vb. zburăscu, cacuzburăscu

VILLAGE s. hoáră, dim. hurícă; Aromanian ~ vlahuhoáră; king's ~ vasiluhóre; **independent** ~ chifaluhoáră || LITURG 129: hóră

VILLAGER s. huryeát

VILLAIN

- VILLAIN** s. cătúnă
- VILLAINY** s. şăneátă, edepsâzlâche
- VIM** s. → VITALITY
- VINDICATE** vb. vascúmpăr → REVENGE
- VINDICATIVE** adj. irišárcu, -rcă, -rți, -rte
- VINE** n. (stem of ~) ghítă, ayítă, ayíne; (young ~) fitheáuă ||
Prv: călimáte, CL 41
- VINE BRANCH** s. ayítă, sărméṭ; (with grapes on it) bígă; (dried out ~) climăṭídă
- VINE TRELLIS** s. clivătăreáuă, climătăreáuă
- VINEGAR** s. púscă; Get some ~, it will calm you down! Bea púscă s-ṭă treácă!
- VINEGAR DEALER** s. puscár
- VINEGARY** adj. ácru
- VINE-STOCK** s. ayítă, clímă, pl clímate
- VINEYARD** s. (a)yíne; (young ~) sad
- VINTAGE** s. (a)yizmäciúne, ayizmáre
- VIOLACEOUS** adj. (color) yioáră invar.
- VIOLATE** vb. vcálcu; to ~ an oath, a promise vcálcu giurátlu, vcálcu zbórlu
- VIOLATION** s. călcáre
- VIOLENCE** s. stañó, zurbálâche
- VIOLENT** adj. sâlniós, -uiós, -năvós, -năós; pl pleşcav; He is ~ Ca ianiṭár fáṭe (lit. 'behaves like a janisary')
- VIOLENTLY** adv. cu furṭáte
- VIOLET** s. bot. ghoáră [gi•oá•], yioáră [yi•], manuşáche, musáhe || Amc: ayioáră, PADIOTU 119
- VIOLET** adj. yioáră [yi•oá•], luláchiu
- VIOLIN** s. zângână → FIDDLE
- VIPER** s. năpârtică, nipârtică, uheáuă || **Prv:** aştrít, CL 37
- VIRAGO** s. dráxă, drăcoáne, cătăuă, căṭáo
- VIRGIN** s., adj. feátă, vírghină, vírghiră, (feátă) vérgură, (feátă) viryinádhă; għirgħeánă; the Virgin Mary Parádhisa || ~ forest păduri ni cărtită di măna a omu, HRISTU 86
- VIRGINAL** adj. (as of a voice) viryinéscu
- VIRGINITY** s. virghireátă, virghirátate
- VIRILE** adj. bărbătin; bărbătéscu, -eáscă, -éştă, -éstă
- VIRTUE** s. érye, aretíe
- VIRULENT** adj. (noxious) (a)rău, (a)răuă, (a)răi, (a)răle; (venomous) fârmâcós, oásă; toápsec, m pl -pseti
- VISA** s. (on a passport) cáide; vb. ñ-fac cáide pasapórtea
- VISAED** adj. (of a passport) cáide invar
- VISAGE** s. fáṭă; (physiognomy) iapíi

VISCERA

VISCERA s. l'ánumă; minuțále f pl; (*broiled lamb*) arumáne; cu-curéciu

VISCOUS adj. mâzgós, -oásă

VISE s. minghiné

VISION s. (*sight*) videáre || (*as in a dream or trance*) PC: as-puneáre

VISIT s. vízită

VISIT vb. fac vizită, vizitédz → PAY A VISIT

VITALITY s. tăcáte, puteáre

VITIATE vb. cacurizipséscu

VITTLES s. → VICTUALS

VITUPERATE vb. trag un cărínte → SCOLD

VITUPERATION s. cărínte

VIVA interj. víva

VIVACIOUS adj. aflát; pírgác

VIVACITY s. sirtlâche

VIVID adj. fréșcu, -șcă, -ștâ, -ști

VIVIDNESS s. sirtlâche

VIXEN s. vúlpe; (*shrew*) dráxă, drăcoáñe

VIZI(E)R s. vizír, satrazám, zadrazám

VOCABLE s. zbor

VOCIFERATE s. → SHOUT

VOCIFICATION s. strigáre

VOGUE s. (*fashion*) módhă

VOICE s. boáte; **with low** ~ cu boátea dipúsă; **in a low** ~ págăñór (*and págâ-*)

VOID adj. gol, goálă, gol', goále; ni-acătát

VOID vb. ▶guléscu

VOLATILE adj. ni-síyur; nu sta pri únă

VOLE s. zool. šoáric

VOLLEY ABUSE AT SMB. vb. rizil(ips)éscu

VOLUBLE adj. → TALKATIVE

VOLUMINOUS adj. m/f máre, m/f pl mări; căbátcu, -tcă, -tči, -tče

VOLUNTEER s. thilundí, filundí

VOLUPTUARY adj. aspártu; G: fatigéi s. or adj. invar.

VOLUPTUOUS adj. cárțánít; (*of a woman*) cahpée

VOLUPTUOUSNESS s. dizñirdăciúne; azgânlâche

VOMIT s. (*disgorged matter*) vumutúră, bruzgăitúră, gălbinitúră; to ~ **smoke** (*to belch out smoke*) afúm

VOMIT vb. ▶vérsu, vom, ▶(a)zvóm

VOMITING s. virsátúră, voámire, voámită, (z)vumeáre

VORACIOUS adj. limós, -oásă

VORTEX s. viró, suryió

VOTE

VOTE s. psif**VOTE** vb. valég, psifiséscu; We will ~ him into the leader Va lu-alidzém ma-máre**VOUCH** vb. (to give personal assurance) íntru chifíle, mi fac chifél'**VOUCHER** s. (a person) chifí, chifilót, chifílu, chifaléte; (a document) izmáe**VOW** s. → MAKE A ~**VOYAGE** s. sefér; to go on a ~ fac sefér → JOURNEY**VULGAR** adj. jupânescu, -eáscă, -éştâ, -ésti; ni-adárát, ni-ciuplít, păduríş; (obscene) dișuțât**VULTURE** s. vúltur, vultúr (and vâl-, văl-) → FALCON**VULVA** s. chízdă (vulg.); also: heáhhiră, hérhică (lit. 'peach'); hícă (lit. 'fig'); píce

W

WAD s. (fibrous material used to clean firearms) paciúrá, păci-vúrá || (a small mass, bundle or tuft) găgiumól, găgiámól, cl 45**WADDING** s. bumbác; scămánghe; vátă**WADDLE** s. furduíre**WADDLE** vb. *furduéscu**WADE** vb. trec, străbát, stribát**WADING** s. treátre, trițeáre**WAFT** s. (breeze) ávră → PUFF**WAFT** vb. *min, *duc**WAG** s. (joker) șicágí**WAG** vb. șuvăéscu**WAG ONE'S CHIN** vb. (to puff oneself up) *căbărdéscu**WAGE** s. (a) rúgă → SALARY**WAGE WAR** vb. *a(m)puliséscu**WAGER** s. acătătúrá, báste, iádiş, iádet acătáre, BASME 508**WAGGERY** s. (practical joke) féstă**WAGGISH** adj. m/f muşmoálă; sirsém, m pl -séñ; șicágí; zevzéc**WAGON** s. car, cárră, cárúță, carótă, chéră; (large ~) arâbă ||**Cru:** (cart) amáxe, GOLAB 198**WAGON DRIVER** s. căruțár, căruțér**WAGTAIL** s. orn. bátură; coádăbátură, cudubátură, cutrubátă bájáncă, culusúsă

WAIF

WAIF s. (of people or animals) birdhús, capisâz; ciuhleán; ciu-landár

WAIL s. šclímurát

WAIL vb. ▶šclímurédz → LAMENT

WAILFUL adj. šclímurós, -oásă

WAIN s. carútă; (rare) car

WAIST s. mése, nôlgic; **N:** bârnu

WAISTBAND s. zónă, zúnă; brän, **N:** bârnu

WAIT vb. (a)ștéptu; **Cru, M:** astéptu, šcéptu; ▶adástu, agáléscu; to ~ on smb. (as on a guest) bag nătheám di meásă; to ~ on smb. hand and foot tân pri pálme, tân ca pri pălní

WAITER s. || **Cru:** garsón, GOLAB 216

WAITING s. aștiptáre, pândixíre

WAIVE vb. (to give up claim to) trag mâna (→ ABNEGATE); ▶valás; (to postpone) amân

WAKE¹ s. (track left behind) úrmă

WAKE² s. (watch over the body of a dead person) cărăulsíre, nihtéri

WAKE vb. (to awake) ▶diștéptu

WAKEFUL adj. diștiptát, ni-durñít; câștigós, -oásă

WAKING s. diștiptáre, diștiptátă

WALE s. (a streak or ridge made on the skin) yir, yiur || CUNIA 96: vărdză, băiruş

WALK s. imnáre; (for or as if for pleasure) ghizére, ghizirsíre, priimnáre, primnáre, piripát, suláță, sulát, tifiríce; (as in search of smth.) âmpăturáre; to take a ~ dau únă dévră; (to take a turn) dau únă duláie

WALK vb. ímnu; ñérgu (and nérgu → § 32), **G:** ñeg; trag cále, trag di-a lúngului; (to ~ very fast) li tíndu ciúnile; to ~ back and forth mi țas, mi úrdin; to ~ in single file lau ciórlu-ciórlu; to ~ one's legs off (to do all in one's power) mi fac páde; to ~ on tiptoe ñérgu pri únglile di cioáre; to ~ over trec; to ~ round smb./smth. adúc vârliga || CARAFOLI 64: dau nă vóltă

WALK ASIDE vb. || ALR 1376: mi dau na nă párte

WALKING s. imnáre, imnátă, imnátic, imnátüră, ñárzire, ñirdzeáre

WALKING STICK s. băstún, băstúne; (in icebound areas) budéc || **Str:** ciumúc, GOLAB 207

WALL s. stízmă; also: greb, mur, tih || **Cru:** (inner ~ from straw and clay) bulmée, GOLAB 201

WALLET s. priftáciu, purtufóle; (pilgrim's ~, shepherd's ~) tás-tru, tărástru, trástu, tráštir, tăyărcícă, tărgăcícă, trăyăcícă, tăvărceác, târváciu, târvás → SATCHEL

WALLOP s. (collision) agudíre

WALLOP

WALLOP vb. (to thrash soundly) tuchéscu (di băteáre) → BEAT

WALLOW vb. ▶anduchiléscu, ▶tăvălăescu, antăvălăescu (and andă-), cutăvălăescu, cutuvălăescu

WALLOWING s. andăvălitúră, anduchilitúră

WALNUT TREE s. nuc, cucós

WAN adj. s(c)lab, -bă, s(c)laghi, -be; lângurós, umbărnát

WAND s. veárgă

WANDER vb. (to become delirious) al'urédz; to ~ about alág lócu di lócu, misúr steálile, hălăndăréscu

WANDERING adj. dilingí, dilingiu, cu căsa pri ciúmág (or pri ciutál)

WANE s. scădeáre, mpuțânáre

WANE vb. discréscu, ▶mpuțânédz; when the moon ~s tu mângáta a lúnălei (lit. 'at the eating of the moon')

WANGLE vb. plänéscu, (a)plänăséscu, (a)plänipséscu, lu-árdu, trag călúpea

WANT s. to be in ~ of smth. ñ-eáste lipsítă (di)

WANT vb. pres. voi, vrei, va, vrem, vret, vor; ipf: vream; aor. vrui; also: alág, caftu, ñ-si urixeáște; Does he ~ it or not? Va i nu va? Whether I ~ it or not, I'll go Voi, nu voi, va mi duc; He found what he ~ed Te alágá află; What do you ~ from me? Di la míne te căftăt? She ~ed apples L-si urixí meáre; He ~s two-pence in the shilling ~ L-lipseáște únă scândură (lit. 'He is missing one board,' cf. Engl. He is missing some marbles) || HRISTU 67: vroi; I ~ to talk to you Vroi să zburăstu cu tini

WANTING prep. ('lacking') fără

WANTON s. (merry) hăriós; (frolicsome) burdal, zdurdít; (lewd) → LUSTFUL; (merciless) ni-ñilós

WAR s. pólím; to begin a ~ mut pólím || GSUS: pólum, cl 259 → MAKE ~ AGAINST / ON

WARBLING s. (of birds) ćíur

WARD s. pândár → GUARDIAN

WARDEN s. păzván, păzvándu

WARE s. prămătie, părmătie → EARTHEN ~

WAREHOUSE s. dipózit

WARLOCK s. → SORCERER

WARM adj. căldu, -ldă, -ldzâ, -lde; dim. căldișór, -oáră; căldurós, -oásă; (as of water) hámin, hábin; hľo invar., dim. hlúșcu, -că, no pl; diháňu, f -ñe (pl ? DDA 470) → MAKE ~

WARM vb. ▶ncăldzăscu, ncăldurédz (and ngăl-), ncălurédz; (with one's own breath, usu. of hands) ▶ahulăescu; ▶aprindu

WARMING UP s. ncăldzâre, ncăluráre, ncălduráre

WARMTH s. căloáre, căroáre, căldúrá

WARN

WARN vb. cănușescu || cunia 11: ascútur dzeádzitlu
WARP s. (in a loom) urdzătúră, usúră
WARP vb. (to mount the warp) (a)năvădescu, urdzăscu
WARP UP vb. (to twist) •șuț, •strâmbu; (to pervert) aspárgu
WARP-BEAM s. bărbătór, vălvătór
WARPING s. (of trees, of wood) dispituráre; tex. năvădíre, nvulbare, urdzâre
WARRANT vb. || ALR 1010: me-acát chifilií
WARRANTOR s. || ALR 1009: chifilú
WARRANTY s. chifaléte → VOUCHER
WART s. derm. lúzmă, aríciu, bărgăvítă, băzdrăvítă
WART-CRESS s. bot. păndálícă → PLANTAIN
WART-WEED s. bot. aréu
WARY adj. câstigós, -oásă → BE ~ OF
WAS vb. → BE
WASH vb. •(a)láu, •(a)spél, •șpuluéscu, •spriláu, •yăryălău; to ~ out es, aor. i(n)šíi, i(n)zái; (This dirt) does not ~ out Nu eáse; Beating and shame do not ~ out (i.e., they are not forgotten) šcóplu și arsínea nu es, lit. 'they do not come out') || (~ thoroughly as to eliminate unpleasant odors; to deodorize) •dispútu
WASH BASIN s. → WASHBOWL
WASHED adj. spilát, (a)lát, yăryălát; ~ and bleached grăndinát
WASHED-OUT adj. (exhausted) curmát
WASHING s. (a)láre, (a)spiláre, spilătúră; (usu. of white cloth in order to make it whiter) bilíre
WASHBOWL s. liyén, liyéne, liéne, iléne
WASHY adj. s(c)lab, -bă, s(c)laghi, -be; sálbit, sárbit
WASP s. ent. (a)yeáspe
WASP NEST s. yispár
WASPISH adj. arceátcu, inací, inacíu, inagí, inătcí, sértic; sértu, -rtă, -rțâ, -rte
WASTAGE s. aroádire, cheárdire, chirdeáre
WASTE s. (desert) irñíu, urñíe, pundíe, pustilíe; (leakage) firă; (dissipation) spătălusíre; (~ of time) hasuméri; in mere ~ adv. di-pri-súpră
WASTE adj. (barren, desolate, empty) gol, goálă, gol', goále
WASTE vb. •cher, ngărmiséscu, tuchéscu; (to ~ time) hăsumirséscu; (~ one's time in vain) ń-chérdu săpúnea (lit. 'to ~ one's soap'); (to ruin, as one's best years) stuhinédz; (to emaciate) mi adár iáscă, slăghéscu ca cártea; to ~ words zburăsc pi víntu
WASTE AWAY vb. •pustuéscu, •pustixéscu, •virmuxéscu
WASTE GROUND s. pulánă, viráne
WASTE ONE'S TIME vb. cher săpúnea, cher milăňle tu cácu || cher

WASTE

oára, BASME 424; chérdu oára, BASME 99; cher chiró, BASME 50; ALR 775:
He is wasting time doing nothing Cheáre chirólu tivá

WASTE PRODUCT s. armásatúră

WASTED adj. (thin, enfeebled) loat la fátă; (careworn) siclițít

WASTEFUL adj. dismälärát, hărgiuitór, spátal; a ~ person mână
 spártă, sac arúptu → **PROFLIGATE**

WASTELAND s. irñiu, irñie, chirítă

WATCH¹ s. säháte, sääte, oáră

WATCH² s. (surveillance) vigláre, pázire, sinudhíe, nubéte;
 (night ~) nihtéri, nihtéryiu → **SET A ~**

WATCH vb. viglédz, (a)véglu, privéglu, văharnescu, văpitescu; ~
 out! Aveágli-te! Sacân! Mutreá! Ái-țâ míntea! Bágă-ț míntea ghíne!
 (A)ngătán! || BATSARIA 74: 2 pl imper Mutríť! HRISTU 86: (think well)
 2 sg imper mintuia-ti ghini!

WATCH HOLE s. (as in a fortress) víglă, víylă

WATCH OUT vb. → **WATCH**

WATCH PLACE s. cartére, pusíe, sémte

WATCH TOWER s. pindurnítă, pândrunită

WATCHED OVER adj. pázít, pizít

WATCHER s. viglitór → **GUARDIAN**

WATCHFUL adj. câstigós, -oásă

WATCHFULNESS s. afiríre, afirítă

WATCHMAKER s. sähätcí, uruluyă

WATCHMAN s. viglitór → **GUARDIAN**

WATER s. ápă, dim. apšoáră; **holy** ~ ayeazmó; ~ **of youth** ápă di
 bánă; ápă yíe fără moárte; apă yíe athanátă → **BE IN LOW** ~

WATER vb. (to wet, to get soaked) văd; (to give water to people,
 animals or plants) vădáp; (to anticipate spontaneously smth. tasty,
 usu. of food) n-fug bále || CUNIA 289: (to sprinkle) (a)sprucuchéscu;
 (of smth. tasty) BASME 239: límba ápă-n lása n gúrá

WATER GLASS s. yilie, lăyie, putír(e)

WATER PIPE s. şóput

WATER WAGON s. stérnă

WATER RESERVOIR s. avúz, hăvúze

WATER-BOTTLE s. mâtâră

WATERCRAFT s. ghimíe

WATERED adj. (of animals, of a garden) adăpát, biút

WATERER s. (one who supplies water to gardens) arădhár

WATERFALL s. ghirdápe

WATERING s. udătúră, adăpáre, adăpătură

WATERING CAN s. štrac

WATERLOGGED adj. ud molú

WATERMELON s. himúníc, hiumúníc, carpúz, şirchín; (unripe ~) cu-

WATER-PLANTAIN

cumbíciu || CUVATA 1: hiumănic

WATER-PLANTAIN s. bot. mână a li Stă-Măríe

WATERPROOF s. mușimă (a fabric)

WATERSIDE s. méjdă, mézdă

WATERSPOUT s. șitrăváne

WATERY adj. após, -oásă; apătós, -oásă

WATTLE¹ s. (as a turkey's ~) hărhál'e, hărhál'u

WATTLE² s. || (sticks interwoven with twigs) **GSus:** cósniță, CL 42

WAVE s. úndă; also: chímă, pl chímate; dálgă, taláză; (multitude) flúmin; ~s of young men flúmin di ficióri

WAVE vb. (as a handkerchief) v'min; (of a flag, etc.) arăschiredz; (of a river) undédz

WAVER vb. vâncălin → HESITATE

WAX s. țeáră

WAX RESIDUE s. || **GSus:** fóstină, CL 45

WAX vb. chiruséscu

WAX-CANDLE s. spirmațétă, axunguchére

WAX LIGHT s. (taper) țeáră

WAY s. (manner) ciré, cearé, N: cearée; trop; There is only one ~ Mași ún cearé eáste; There was no ~ for me to escape Nu erá trop si-ascáp; In what ~? Cu ți trop? in no ~! pa-pa-pá! ba-ba-bá! that ~ pri-acló; the ~ you are putting it aší cum dzátî; the wrong ~ adv. anápubha, térsé, tirsiné; He put on the cloak the wrong ~ Nviscú sárica anápubha; out of the ~ (mistaken) ni-uidisít; ală-thipsít (situation, circumstances) I am in a bad Ñ-si dúte strâmbu, BASME 280 || **F:** (direction) that ~ cătă aco, HRISTU 22 → MAKE ~, MAKE ONE'S ~ ALONG / TOWARDS

WAY OUT s. (exit, escape) ișíre, işíre, culáiu; We'll find a ~ Va-i aflăm vâr culái si-ascăpăm

WAYLAID: to be ~ cad tu yrip → FALL INTO THE TRAP

WAYLAY vb. păndixéscu, v'stăvruséscu, astál'u călea, stau tu car-tére

WE pers. pron. 2 pl noi; dat. (long form) (a) noăuă, (a) náo; (short form) nă; acc. (long form) noi; (short form) nă; Say a kind word to us! Dzâ-nă și-anoăuă un zbor bun! Did you see us? Nă vidzút noi?

WEAK adj. (frail) vlângu, -ngă; nu áre arândză; (as of starvation) s(c)lab, -bă, s(c)laghi, -be; súptu, -ptă, -pțâ, -pte; (sluggish, poor, as of sales) átih, adhínat || **Bil:** (ant. of 'fat') uscát; **Gop:** ('frail') trom, NEIESCU 122

WEAKEN vb. slăghéscu, adhinățéscu

WEAKENING s. slăghíre, adhinățíre

WEAKLY adj. s(c)lab, țârós, zaífcu, zaíf || **Pes:** mărajgl'ós, CL 255

WEAKNESS

WEAKNESS s. sclăbeáță, sclăbeáță, sclăbíle, sclăbíle, slăbínță, sclăbínță, adhinămíe

WEAL s. ghineáță

WEALTH s. aveáre; G: aburíe; arhundíle, arhundilíche, avuțâle, avuțáme, bugătlăcă, căseáre, cătândă, cătăndíe, cătúnă, periusíe, seu; **He has ~ Are seu;** (*livestock viewed as ~*) tutípută picúlu, picúnu, CAPIDAN 144

WEAN vb. ntárcu, ntércu; apucupséscu, círmu

WEANING s. ntärcáre, curmáre, apucupsíre

WEAPONS s. pl. ármate

WEAR vb. (*as of clothing*) apórtu; to ~ a chip on one's shoulder
trag tămbárea azvărna; to ~ mourning for smb. tân jálea, hiu di har, hiu di jále

WEAR OUT vb. ▶zmúrtic; also: apustuséscu, ▶băildéscu, ▶căpăéscu (di), mi deápir, liyuséscu, ▶aród, ▶mâc, tălăéscu, ▶tuchéscu; viclédz or viciéscu **The boat was worn out by storms** Cărăvea u vicliră furtúñle

WEARINESS s. apustusíre, avursíre, buhtíre, curmáre, lăvrusíre

WEARISOME adj. ánustu, -stă, -ștă, -ste

WEARY adj. (*tired*) curmát

WEARY vb. (*to overwork*) lăvruséscu, scot pétalile; to ~ out alúmtu; **Heavy rains ~ them out** L-alúmtă plóile; to ~ smb.'s life out (*to harass the life out of smb.*) mâc iñoára, mâc hicátlu, aród dit hicáte

WEARY FOR / AFTER vb. (*to pine*) ñ-si-alăcheáște ínima di

WEASEL s. zool. nvistalán → MARTEN; CATCH A ~ ASLEEP

WEATHER s. chiró, chiróu, chiról, oáră; **bad** ~ chiró urút, uruteáță; **fine** ~ bunáță || ALIA 6 (*bad ~*) urutéță, eáră, furtúnă, slábă dzúuă; also various adjectives preceding the noun **chiró**: scláb, sálábu, nebún, acătát, paľu, paľó; **Na:** cacocherí (*ant. calocherí*), B-ARCH 6 and 7 → TORRID

WEATHER vb. (*to bear up against successfully*) trec

WEATHERBEATEN adj. I am ~ ~ âñ tricú rúglu prit náre

WEAVE vb. ▶țas; (*to interlace*) (a)mplătéscu (*and amblă-*), mbli- téscu

WEAVER s. țásătór

WEAVING s. țăseáre, țásătúră

WEAVING LOOM s. arăzbóiu

WEB s. țásătúră

WEB vb. ▶țas

WEE adj. ñicút

WEENY adj. → WEE

WED vb. || **Cru:** āncurún, GOLAB 206;

WEDDING

WEDDING s. númtă, núntă, haráuă, haréi; **at your** ~ la haráua-ť; **Happy** ~! Stifăñ búne! || **Cru:** āncurunáre, GOLAB 206; also PARALLELE 143; **LvO, Rod, Smx:** númerptă, B-ARCH 448

WEDGE s. (for cleaving wood) scârpă, sfínă

WEDGE vb. (to fasten) ▶sfinusescu

WEDLOCK s. (of women) mărít

WEDNESDAY s. ñércuri || **Ses:** ñércur, **Na:** ñércură, B-ARCH 535

WEED s. **N:** jumeárá || ALR 40: iárba

WEED vb. plivescu, prășescu, sărcleďz, scălsescu

WEEK s. siptămână, stămână; **Holy** ~ Siptămâna máre; **Rogation** ~ Siptămâna álbă

WEEKDAY s. (dzúuă) lălătoáre || **Amc, Src, Tur:** lävrătoáre

WEEP vb. arăvdásescu, arăbdásescu; **to ~ bitter tears** scârléďz; plângu cu suglíturi → LAMENT

WEEPER s. (female ~) váie

WEEPING s. plândzeáre, plândzire, asplândzire

WEEPING adj. plâmtu, -mtă, -mțâ, -mte; läcrämós, -oásă and läcrimós; läcrimát

WEEPY adj. läcrimát, sclimurós, -oásă; also scliu-

WEEVIL s. ent. || **Prv:** mumúdhâ CL 256

WEFT s. trámă

WEIGH vb. trag tu zíyă; ▶yixescu, **N:** yiséscu; ▶ziyásescu, ziyisescu; **to ~ heavy** (as of smb.'s words) 3 sg cádi greu, 3 pl trag greu or trag greu tu cândáre; (to press down with or as with a heavy weight) ▶(a)ndés; ▶ngrec || DIARO 93: Iron ~s a lot, wool does not Hérlu ângreácâ múltu, lâna nu-ngreácâ

WEIGH DOWN vb. ▶(a)ngréc, dipún, ▶useléscu; (as of an old house) hămblusescu, hlâmbusescu; (to overwhelm, as diseases or concerns) pulcusescu

WEIGH HEAVILY UPON vb. ñi-ngreácă → OPPRESS

WEIGHING s. ziyisíre, zixíre

WEIGHT s. angricáre → PUT ON ~

WEIGHTLESS adj. lişór, -oáră

WEIGHTY adj. greu, greáuă, grei, greále; angricós, -oásă

WELCOME vb. || BATSARIA 35: **Welcome him in!** Dzâ-l' si urseáscă!

WELCOME! || DIARO 131: sg. Ghíni viniş! or S-hii ghíni vinít! pl. Ghíni vinítu! or S-hiť ghíni vinít! (The usual answer is Ghini ti aflái! (sg) or Ghini vi aflái! (pl)

WELKIN s. (the vault of the sky) ḥer, uranó

WELL s. fântână (and fândână); **N:** funtână; dim. fântâneáuă, fântâñoáră, fântânice; puť, ízvur, bunár, piyádhe; artesian ~ šitráváne || ALR 850: (~ with wheel) apút cu cicrícă

WELL vb. (to run) ▶(a)zvóm, ndzáméďz

WELL

WELL adv. ghíne, mušeát, de-a mušátlui, príma → BE DOING ~
WELL cj. métí; ~, so be it! Méti, și-așá! (expostulation) amí

WELL ON IN THE NIGHT adv. noáptea pára-oáră; paráură

WELL SET UP adj. ímnă cu zíya m brâu

WELL-ADVISED adj. achicásít, câstigós, -oásă || cu mintea tu loc,

BASME 347

WELL-BALANCED adj. aștirnút

WELL-BEING s. ghineáță

WELL-BELOVED adj. vrut, zdrod, f zdródă (sic); níca f

WELLBORN adj. celepíu, cilibí, di lágámă

WELL-BRED adj. pilichisít, prăxít; tirbietlâ, f -tloáñe, m pl -tládz, f pl -tloáñe

WELL-CONDITIONED adj. sănătós, -oásă; zófnic

WELL-CONSIDERED adj. (as of statements) minduít

WELL-DISPOSED: I am ~ Am búnile; Am cuc (lit. 'to have cuckoo')

WELL-DRAWN adj. (well designed, as of smb.'s nose, brows, etc.) cundilát, cundilisít, yrăpsít, scriát

WELL-FED adj. (of a horse) urdzát

WELL-FIXED adj. amintát; arhúndu, -ndă, -ndzâ, -nde; avút

WELL-FOUNDEDLY adv. cu usié

WELL-GROOMED adj. mutrít || anviscút ca dit ou, BASME 421 (lit. 'dressed as if from an egg')

WELL-GROUNDED adj. (as of an opinion) thimil'ós, -oásă

WELL-HEELED adj. → WELL-FIXED

WELL-KNIT adj. (of people) plătărós, -oásă; also pultărós

WELL-MANNERED adj. pilichisít, pripsít, prăpsít

WELL-OFF adj. nicuchír → BE ~; RICH

WELL-SET adj. (strongly built) || fáptu ghíne, adărát ghíne, PA-RALLELE 134

WELL-TIMED: (opportune) ~ moment apuhíe, aráste

WELL-TO-DO adj. amintát → PROSPEROUS

WELL-TRAVELED adj. alágát, tăxidhipsít; A ~ person knows many things Alágátlu múlte šti

WELL-TURNED adj. (of the shape of a nose) cu nările tráppte

WELT s. (blow or bump from a blow) šúscă

WELT vb. → HIT, STRIKE

WELTER s. alăcíre

WELTER vb. (to become deeply sunk or involved) •afúndu, •afundédz

WENCH s. (girl) feátă; (female servant) huzmicheáră

WEND vb. trag călea; ~ one's way l'-u dau căträ

WERE vb. 2-6 past tense of BE →

WEST s. (a) scăpitátă a soárilui; chirítă

WESTWARD adv. căträ tu ascăpitáta a soárilui

WET

WET adj. ud, udát, mulát; (~ with dew) aruvinát || HRISTU 44: aud
WET NURSE s. (of a person) pára-mánă; (of sheep) (a)plicătoáre
WET vb. vud; **Wet the flowers!** Udát lilícile! (to pay for a drink
 on the occasion of a personal success, etc.) **This should be wetted!**
 Va udáre!

WETLAND s. → MARSH

WETTING s. udáre udătură

WHACK (condition, proper working order): out of ~ aspárta

WHACK vb. (to strike) agudéscu, agudéscu únă

WHALE vb. (to thrash) → BEAT

WHARF s. mol

WHAT rel. and interrog. pron. ţe, **N:** ţi; ţe? **N:** ţi? ~ a ... ţe
 lai ...; ~ a kingly wedding party! Ţe lai númtă amirăreáscă! (dis-
 paragingly) ~ a comical idea! Ţe s-ti ţiri! ~ wind blows you
 here? Ţe pân-auá? (with omitted subject and verb)

WHAT ABOUT cj. am; ~ the other two? Am alánte doáuă?

WHATEVER pron. íte, íti, ítiši, íitipásă; **N:** cíisci, cíisci, ciú-
 şciu

WHATNOT s. (for keeping spoons) **Băi:** lingurár

WEATSOEVER pron. hică, ici, can, dip; I am not scared ~ Dip nu mi
 aspăr

WHEAL s. derm. cucúdă (and cucúdhă)

WHEAT s. gârnu (and gârnu), grân, gâr; best sort of ~ arusíe,
 aruseáuă, flurítă; **white** ~ cutruľáuă; **spring** ~ trimílu, trimíñu
WHEEL vb. culăchipséscu, hăidhipséscu, bag pri sómnă

WHEEL s. (a)roátă, (a)rócut, **G:** arucoátă; ghirghíl, furcutáş;
 mill ~ arócut di moáră || **Prv:** aroátă, aródhă, CL 37; **Pls:** răcătó-
 ciu, CL 260; **SJOS:** techerliéc, CL 262; **GSus:** arăcóthor, CL 37; **Pes:**
 arăcóthar, ibid.

WHEELBARROW s. || **GSus:** măxícă, CL 255; **SJOS:** căruţícă, CL 41; DIARO
 204: căruţáchi

WHEELWRIGHT s. || **Av, SJOS:** arăbăgí, CL 37; **Prv:** caropió, CL 40;
Pes: măxár, CL 255

WHEEZE s. (a sound of wheezing) ndăcăníre; (gag) → JOKE

WHEEZE vb. ndăcănéscu

WHELP s. (the process and the place) fitálă; (a)fitáre

WHELP vb. v fet, **N:** afét

WHEN adv. căndu, **N:** cănd; cari, car, cára, cárea, dicára, ánda,
 nda, íte, íti, ítiši, ţe, stică, únă ţe; ~ he saw that death was
 approaching ... Iți vidzú că hárлу si-apruché ...; the day ~ he was
 born dzúua, ţe s-află; ~ fear began to seize us ... cari víñe fríca
 di nă lo ...; ~ you come, let me know Ánda s-yiñ, si-ñ dai hăbáre;
 ~ you leave, call me Cánda va s-fudzi, grea-ñ; ~ they saw that,

WHEN

they stopped talking Cára vidzúră así, tăcúră || CUNIA: iu; I squandered a couple of days when I didn't work at all chirúi ăndáuă dzăli iu nu lucrai dip (in a private letter)

WHEN HELL FREEZES OVER ~ când va angheádză mórtul (lit. 'when the dead resurrects'); cându va s-țâ scoătă límba peri (lit. 'when your tongue will have hair'); cându va si s-fâcă márea liváde (lit. 'when the sea becomes an orchard'); va s-creáscă meáre n pluchi; pi coádă di cripitór; noápte búnă (lit. 'good night!'); va yínă ca di cheátră || PARALLELE 126: cându va-ñ ved cótlu (lit. 'when I see my elbow'); DIARO 91: stăi si-adúnâ méllu!

WHENCE adv., cj. di iu

WHENEVER adv. cănti, căntido, căntidó; N: cănchișdó || CUNIA 217: cănti s-hibă

WHENSOEVER adv. → WHENEVER

WHERE adv. iu, cătă iu, clo iu, te; Hi, ~ are you going? Iu, oáră búnă; He went to the mountain ~ there were few houses S-dúse la munte și erá psâne căsi

WHEREIN adv. iu

WHEREVER adv. iudó, iuchișdó, iúti, iutidó, iúti s-hibă

WHEREWITHAL s. parádz m pl

WHET vb. vtruhisescu → SHARPEN

WHETHER cj. fúri-că, fúreși că, ai că fúre

WHETSTONE s. greáse; also: acóne, mirácune, truhó || GSus: muráconi, CL 256; G: minácuri, F: mureáhnă, SarD 27; ALB: Kérb, Pe: gríă, gríe; Pe: märeáhnă; Sln: märéră, märéră; Pér: meráhnă, Dren: märáhnă, Brâncuș 558

WHEY s. dzăr, şar

WHICH pron. te, cáre, cari, N: cai, cáie; g/d a curór; Not a single day passed on ~ they did not intrude into his vineyard Nu tri- teá dzúuă te s-nu-ł si-arúcă tu-ayíñe; ~ shepherds did you meet on your way? Cari picurári astălași n cále?

WHICHEVER pron. ițidó, ítipása (sic)

WHICKER vb. → NEIGH

WHIFF s. (puff) sufláre

WHIFF SMOKE vb. (to belch out smoke) afúm

WHILE s. chiró, oáră; after a ~ dúpă oáră; a little ~ niheámă, niheámătă, niheámăză; after a little ~ dúpă niheámăză

WHILE cj. cum; ~ they were at play cum si-agiuca; ~ some of them ..., some others ... áltu ..., áltu ...

WHILE AWAY vb. vşintescu to ~ the time ñ-trec oára, BASME 409

WHILOM adv. (formerly) năoáră, unăoáră, unoáră

WHIM s. chéfe, chéifă, fărfúdă; camómata f pl; They satisfied her every ~ Túte chéhile l'i li făteá (sic) → CAPRICE

WHIMPER

WHIMPER s. schimuráre

WHIMPER vb. nciñédz, nciuñédz, nciurédz, schímur, sclímur, sc̄límur, sc̄limurédz, sc̄lumurédz

WHIMPERER adj. ngrâñárcu, -rcă, -rți, -rte

WHIMPERING adj. (as of a child) ngrâñárcu, -rcă, rți, -rte; (of a river) sc̄limurós, -oásă; also sc̄limurát

WHIMSICAL adj. cu órile → CAPRICIOUS

WINCE vb. mi trag năpói; vșuț, varușút

WHINE s. ancăníre → GROAN

WHINE vb. ciunédz, schímur || sc̄límur, sc̄limur, CAPIDAN 150

WHINNY s. arujíre

WHINNY vb. → NEIGH

WHIP s. cămíche, cărbătă, gărbáce, gărbáciu, sficiu, zviciu, vúrdhal; (in children's games) tómbu, tómbul || **Pls:** hângic, CL 253; **Pes:** cămišíc, cămâšíc CL 41

WHIP vb. jirtuescu, frâștuescu, păléscu, zăpăléscu, árdú vâră; Get lost before they - you! Fudzi că va-ť árdă únă! (to bite, of frost) 3 sg: ñ-ciuleáște uréclile

WHIP AWAY vb. mi fac căipe → DISAPPEAR

WHIPPED adj. jirtuít, frâștuít

WHIPPERSNAPPER s. măscără, măscâră; om di ciuchi

WHIPPING s. jirtuire, frâștuire

WHIR(R) s. văzúră → RUMBLE

WHIRL s. vâltoáre

WHIRLING adj. || (as of smoke) a white - smoke un fum albu cair-cair, HRISTU 33; (of a river) burdulác, BELIMACE 102

WHIRL ALONG vb. mi u angán → BOLT

WHIRLPOOL s. vâltoáre, viró, zuryio

WHIRLWIND s. (evil genius of the wind) vinturíta

WHISK AWAY vb. mi fac căipe → DISAPPEAR

WHISKER s. mustácă, mustáta

WHISPERS. şupturáre, şuptiráre, şuputíre, súrşur, şurşuráre, şusuráre, ciuciuráre puşpuráre, puşpuríre, pâşpuráre, puşpur || 3 sg pt: murmurí, HRISTU 63

WHISPER vb. şúptur, şupturédz, şupirédz, şurşurédz, şusurédz, ciúciur, ciuciurédz, pâşpurédz, pişpurédz, puşpurédz

WHISPERING s. şurşuráre, şusuráre → WHISPER

WHISTLE s. flúir, fluér, fluiáră, fil'oáră, píscă, pízgă, pis-cálă, pilipiscă, pilipísche, shiáră; (made of clay) bilbíiu

WHISTLE vb. shúir, shíur; (speaking of the wind) tíur; You may - for it! ~ Lá-l' ciulica (carí poț)! Lá-ñ coáda, lúpe! (lit. 'Wolf, take my tail!'); Va-ñ mâtí coálile! (lit. 'You'll eat my balls!'); Va-ñ l'ai cúrlu! (lit. 'You'll take my ass!') || ş-áltu te? BASME 26

WHISTLE

(lit. 'And what else?')

WHISTLE DOWN THE WIND vb. (i.e., in vain) zburăscu pi víntu

WHISTLE OFF vb. (to take oneself off) li aspéł

WHISTLING s. șuiráre, șuirát, șuirătúră

WHIT: not a ~ cât trâ yitríe; cât yitrúșca → AT ALL

WHITE s. (the ~ of the eye) albeáta a óclului; (~ from an egg) albúș, albeáťă

WHITE adj. álbu, álbă, álghi, álbe; (of an old person) cu pérlu cár; G: (of horses) cil; (of a mule) bárdz → MAKE ~ || HRISTU 1: cu albi 'wearing ~ clothing'

WHITE FROST s. (hoarfrost) brúmă

WHITE SHEEP WITH BLACK HEAD / LEGS s. oácărnu, ócren

WHITE-FACED adj. sálbit, sähñisít

WHITEHEAD s. derm. arópun → PIMPLE

WHITE-LEGGED adj. (of sheep and goats) pudhrúșcu

WHITEN vb. (usu. cloth) alghéscu, biléscu; This cloth does not ~ well Pândza aéstă nu s-bileáște ghíne

WHITENESS s. albeáťă

WHITENING s. alghíre

WHITE-REDDISH adj. (usu. of sheep) ghesucánat, -cánut

WHITEWASH vb. azvistuéscu

WHITEWASHING s. azvistuíre

WHITHER adv. iu

WHITHERSOEVER adv. iuțidó, iúti s-hibă, iuchișdó

WITHIN prep. || TULLIU 81: Real life was to begin ~ three months di-anculeá trei mes eará bána

WHITISH adj. (usu. of sheep and goats) asprucánat, bărdhús

WHIT-SUNDAY s. || Cru: arsále, GOLAB 201

WHITTLE vb. v̄pilichiséscu || Cru: arád, GOLAB 200

WHIZ(Z) s. șuiráre, șiuřáre, vângâníre, zvângâníre

WHIZ(Z) vb. șúir, șiuř, vângânéscu, zvângânéscu

WHIZZING s. șuiráre, șuirát, șuirătúră

WHO interrog. and rel. pron. cári, cari, N: acári, ácari; cai, cáie, t̄e, t̄i; (rare) t̄ine; ~ knows how circumstances brought her here Cári-ște cum u-adúse oára; I, ~ have killed the dragon? Míne, t̄e vătămái lámñea? Who are you going to leave me with? Míne cu cáie va mi aláši? || STERGHIU 4: (to a stranger) Cari hiț voi? 'Who are you'; BELIMACE 55: ~ are you, sir? Dómnul cáre eáste? ~ knows how much / many cá-ști-câtu, cá-ști-câtâ, cá-ști-cât, cá-ști-câti, DIARO 219; who knows who t̄i-ști cári; who knows what t̄i-ști t̄i, DIARO 220

WHOEVER pron. ichișdó, ițindó, ițidó, carețidó, cárechișdó, cári-țindó, cáițidó, cáriți, ítipása, íti om va hibă, t̄iușticáre, tenuș-cáre, t̄eștucáre; to whomever a cuichișdó, a cuinivá; Give it to

WHOLE

whomever you want Dă-l' a cuițidó s-hibă; ~ **saw him called him** Cai
âl videá âl' strigá

WHOLE adj. ntreg (*and ndreg*), -eágă, m/f pl ntredzí; (*total*)
bitivíū || a ~ **year** → YEAR

WHOLEHEARTED adj. curát, dișclís; hăriós [•ri•ós]

WHOLEHEARTEDLY adv. dintr-ínimă cu doáule mân, BASME 498

WHOLESALE adv. tuptáne

WHOLESALER s. tuptangí(u)

WHOLESOME adj. sâñ, -nă, -ñ, -ne; săñatós, -oásă; cu hăíre

WHOM pron. tē, ti → WHO

WHOOP s. aurláre, strigáre, huhutíre

WHOOP vb. văúrlu, strig, N: astríg; huéscu, huhutéscu

WHOOPING COUGH s. túse aráuă; crep, cripát; dzâpit, dzâpită

WHOPPING LIE s. minciúnă di la hâne (*lit. 'a lie from the inn'*)

WHORE s. dósă → PROSTITUTE

WHORTLEBERRY s. afíngă, afínghe || Av: çápurñă, CL 262

WHOSE poss. pron. a cui, tē, ti || ALR 1684: ~ is this horse? A
curi om eáste cálú aéstü?

WHY cj. tē, tră tē, că tē; Rush out and see ~ the dogs are bark-
ing Aleápidă-te s-vedz tē bat câñli; Liar, ~ did you deceive me?
Bre pséfte, tē mi-arăsiși? ~ are you not saying anything? Că tē nu
gréști? || BELIMACE 47: ti ti itié

WICK s. fitíle, fitílu; ~ support (*in an oil lamp*) şamandúră

WICKED adj. afíscu, cătrăceárcu, chiutandál, ni-ñiruít, pabés,
ba-; pușclós, -oásă; s(c)lab, -bă, s(c)laghi, -be; Turc, turca-
nácat; vómbir

WICKED MAN s. bubușár

WICKEDNESS s. arăiată, cânílé, heáre, hulíe, vumbirlâche

WICKER s. || PC: lumáche di răchítă

WICKET s. (*small gate*) purtíă, părníscă

WIDE adj. lárgu, -rgă, -rdzi, -rdze; lat, -tă, lat, -te; vlíhur

WIDE-AWAKE adj. aștirnút, diștéptu, lugheáric

WIDE-EYED adj. → AMAZED; (*naive*) apló invar.; tivichél

WIDEN vb. vărdzéscu, lárguéscu

WIDENING s. (*as of a shirt*) lárdzíre

WIDESPREAD adj. arăspândít

WIDOW s. véduuă

WIDOW vb. (*to survive as a ~ or widower*) nviduéscu, viduéscu

WIDOWED adj. nviduít, viduít

WIDOWER s. véduu; dim. (*or young ~*) vidúșcu

WIDOW(ER)HOOD s. viduire

WIDTH s. lárdzíme, viryeáne

WIFE s. muláre, mgláre, mgheáre; niveástă, nveástă, dim. ni-

WIG

vistícă, curcoáñe; **Băi**: hurhoáñe; (one of the wives of an Albanian) şémbară, şämbară; a priest's ~ prifteásă; a shepherd's ~ picuroáñe, picurároáñe; a fisher's ~ piscároáñe; a miller's ~ muráră; a lumberman's ~ limnároáñe || **Mul**: muiére, B-ARCH 452; young ~ nivistúle, PARALLEL 141

WIG s. pirúcle

WIGGLE vb. •clátin, •clătin, •ñíscu, •mut

WILD adj. áyru, păduríş; (turbulent) zevzéc; ~ animal príce || **Cru**: (~ animal) ayríme, GOLAB 196 → BE ~ WITH DELIGHT, RUN ~

WILD APPLE s. ayrómbal, ayrómin, G: grómin

WILD BOAR s. || HRISTU 36: porc ayăr

WILD GRAPE s. ayrandzałáuă

WILD MARJORAM s. bot. (a)ríyan

WILDFIRE s. foc, yeangâne

WILD-GOOSE CHASE s. pul' tu vímtu

WILD-LOOKING adj. chirdút

WILDLY adv. áyru

WILE s. → TRICK

WILE vb. → ENTICE, LURE

WILL s. vreáre; dhyeátă, dheátă, thélimă; at smb.'s ~ dúpă vóla a; God's ~ be done! Al Dumnidzău si s-fácă! ('will' is omitted); by last will (before death) adv. cu límbă di moárte → AT ONE'S OWN SWEET ~, OF ONE'S OWN WILL

WILL (aux. for the fut.) va, vai; sporadically, as in **Gop**, **Mul**: a; I ~ leave Va mi dúc; We ~ leave Va nă dútim; They ~ drown Va si s neácă; They ~ not hear his flute Nu a s-ávdă-a lui fluiáră; He ~ be either sleeping, or singing I vai doármă, i vai cântă

WILLFUL adj. (as of a horse) uchealíu → INTRACTABLE

WILLFULNESS s. inagilâche

WILLIES s. ori f pl; nevricádz m pl, nevricó sg

WILLING OR NOT adv. (willy-nilly) cu vreáre, cu nivreáre; di vreáre, di nivreáre

WILLOW s. răchítă, sálte, dim. săltioáră || **Cru**: sálcu, pl sálta, GOLAB 247

WILLY-NILLY → WILLING OR NOT

WILT vb. (to fade) pălescu; (to loose courage or spirit; to lower the spirit or force of) •apilipséscu

WILY adj. plan, -nă, -ñ, -ne → TRICKY

WIMBLE s. sfrédin → DRILL

WIN vb. amíntu (and amíndu); (to finish before the other players, esp. at cards) ies, aor. i(n)şii or i(n)şái

WIN OVER vb. (as a town) lău

WINCE: to ~ as if whipped arsár ca chipinát di şárpe || (as of

WIND

fear or pain): arsár năpói; mi trag năpói, mi astrág năpói

WIND s. víntu, vimtu; **strong** ~ sindilé, šindélú, spídhă (and spídă) || ALIA 11: víndu, vímptu, aiéră; **Arm**, **Pals**, **Pdz**: avímptu, B-ARCH 11; **the - is blowing**: **Mul**: báte víntu, **Amc**, **Na**, **Vil**: súflă; **An**: trádzi aéras, B-ARCH 12; STERGHIU 24: voc. vímte! → PUT THE ~ UP SMB., NORTH ~, SOUTH ~

WIND vb. (to ~ a clock) ▶cruțescu, ▶curdiséscu, ▶curdhuséscu (and curduséscu); ~ up my clock! Curdiseá-ñ oára or Cruțeá-ñ oára! (to manipulate) ~ smb. round one's little finger (a)ncálțu și discálțu; (to have a curving course) ▶stricór; (to encircle with smth. pliable) ▶ncurpilédz (and ngur-), ▶șuț, ▶arușút

WIND GAP s. coácă, šilătúră

WIND OFF / UP vb. (of thread) ▶deápin

WINDBAG s. (an very talkative person) lafăzán, năpudheáric, políloy, zburyeáric, zburyeárcu

WINDER s. vârteániță, vârteánță, cicrícă, cicríche

WINDER MAKER s. (a manufacturer of winders) cicricci [či•krik•čí]

WINDFALL s. báftă → LUCK

WINDING s. (of thread) dipănáre; (of a road) șuțâtúră, turnătúră; (grimace) strâmbătúră

WINDING DEVICE s. aruidheáuă, cicrícă, dipinătór, rudáne, vărteániță, vârteánță, vârténiță

WINDING UP s. (as a clock) crutíre, curtíre

WINDING-SHEET s. (shroud) săván, săvún

WINDOW s. fireástă, fireástră, cripitúră, firídhă (and firídă), geáme, pălăthíre, pingére; small ~ măzgálă || **Amc**, **An**, **Na**: parádhír, **Els**: pirdhíri, **Kat**, **Perd**: firídhă, B-ARCH 401; VELO 11: frídă

WINDOW FRAME s. pirváze, márgură

WINDOW GLASS s. geam n or geáme f, pl geñ

WINDOW SASH s. ciurciuvé, circivé, ciurciuvée

WINDOW-CATCH s. cărcheáuă

WINDOW-SHUTTER s. cănát, cănáte || **Pes**: căpáche, cl 41

WINDSTORM s. || PC: vímtu

WINDY adj. vintós, -oásă; also vimtós

WINE s. yin; thin ~ lánghir; red ~ arușitúră; ~ brought to church on one's birthday or name day anámă

WINE CELLAR s. bímtă

WINE DEALER s. yinár

WINE SHOP s. tavérnă → TAVERN

WINEGROWER s. || **Gsus**: simén, cl 260

WING s. áripă, árpă, áripită, árpítă, áriptă || ALIA 108: peáne, péne, pupítă; VELO 10: árpă → TAKE SMB. UNDER ONE'S ~

WINGDING s. (party) băiráme, muabéte [mu•a•], ziaféte [zi•a•]

WINGED

WINGED adj. azbuirătór, -toáre ~ creature pitúmin

WINK AT SMB. vb. fac cu óclul, ñ-fac ntr-óclu, cálcu cu óclul, dau cu nóima; ~ with one's left eye fac sémnú cu-astângul

WINNER s. azvingătór

WINNING adj. (as at cards) câştigós, -oásă

WINNOW vb. (to remove chaff, etc. by a current of air) víntur, azvíntur, azvímtur

WINTER s. iárna, iárñá, N: iáră; last ~ adv. ástă-iárna || rn > n in Gra, Grám, Hor, Kar, Kat, Mi, Pdz, Plat, Rod, B-ARCH 454

WINTER adj. ~ supplies arnátic, arnátcu; ~ pears górtă arnareáte; ~ coat (from sheep skin) cujúc, cojóc

WINTER vb. (to pass the winter) irnédz, iernédz, airnédz, arnédz || passed the winter 3 sg/pl irra, HRISTU 3

WINTER SEASON s. iárna, irnáre, arnáre, irnát

WINTERING QUARTERS s. (for shepherds and their flocks) irnát, arnát, aríu, arníu, aríe; câslă; In winter time this place is good quarters for sheep Auá iárna eásti câslă bun trâ oi; I am going to the ~ Mi duc arnái

WINTERTIME s. → WINTER

WINTRY adj. (cold) m/f sg aráte, m/f pl arăti

WIPE s. (cleaning) sfungărsíre

WIPE vb. ▶(a)ştérgu (→ § 32); (with a sponge) sfungărséscu; fig. ~ the floor with smb. rizilipséscu → REPRIMAND

WIPED OUT vb. aștersu

WIPING s. (a)şteárdzire; (a)născărsíre, ▶anăschiríre, spăstríre

WIPING OUT s. (a)şteárdzire

WIRE s. sírmă

WIRE vb. (to send word by telegraph) bat telú

WIRE-PULLER s. tirtipci

WISDOM s. mínte, mintéză (and mindéză), mintiminíle

WISDOM TOOTH s. măseáua di mínte; streápítă

WISE adj. mintiós, -oásă (and mindiós, minduós), mintimén (and mindi-); diştiptát, ştiút; cu sicáră n cap (lit. 'with rye in one's head') → INTELLIGENCE); pl: căpíte cu térciu; with ~ words cu zboáre ştiúte; prónim; to become ~ bag mínte búnă

WISEACRE s. calpuzán

WISELY adv. auşeáste; cu cále

WISH s. dimândáre, vólă, vreáre; (invocation) uráre, urát; ur-síre; You have fulfilled your ~ Tíne ursírea ț-u fișéși || last ~ (before death) dórlu dit sóne, BASME 430

WISH vb. (to dream) dor; (to whim, to fancy) 3 sg impers. ñ-si urixeáste; He ~ed to have a child Dureá s-áibă un ficiór; She ~ed a rose L-si urixí nă trandáfilă; (to desire) His mother ~ed to

WISHING

kiss him Mă-sa dureá să-l báše; **We will give you as much as you ~**
 Va-ț dăm cât va u-ái tu vreáre; (*to die to, to desire desperately*)
 crep, plăscăneșcu; (*to long*) ní-víñe dórlu, mi lă dórlu; (*to bid*)
 (a)ór, urédz, dau urăciúnea să; **He ~ed them all the best** Lă ură
 câti búni sun pri loc

WISHING FOR THE MOON ~ || fum di hióle! (*to indulge in illusions*),
 RÉCATAS 50

WISHY-WASHY adj. ánustu, -stă, -ștâ, -ste

WISP s. (*bunch*) mânătă, mnătă

WISTFUL adj. lângărós, -oásă

WIT s. mínte; **to be at one's ~'s end** nu-ní tál'e puscárlu → TO PUT
 SMB. TO HIS/HER ~'S END

WIZARD s. măyístru m, măyístră f; mândisă f; Máia-Gáia; palang-
 heár

WITCH vb. măyipséscu → BEWITCH

WITCHCRAFT s. amáie, (a)máye, măndié

WITCHERY s. → WITCHCRAFT

WITCHING s. măyipsíre, nămătisíre

WITH prep. cu; **to cut ~ a knife** tal'u cu cuțútlu; di; **He keeps the house ~ trifling sums** di šíle, di pál'e tâne cásă; ~ **all one's forces** cât pot; a mórtului; ~ **bag and baggage** cu síndu, cu pándu; ~ **bent head** cu cáplu spindzurát (*or plicát*); ~ **good reason** driptátic or driptátică; ~ **moil and toil** rúfu-n-búfu; ~ **many small children** (*of a family*) minút, as in: Are fumeál'e minútă ('He has a family ~ many small children'); ~ **folded arms** cu măñile ncrutíte (*or ncrutiláte*); ~ **might and main** adv. a mórtului

WITHDRAW vb. ▶trag năpói; trag mână (→ ABNEGATE);, ▶cúrmu; **The river has withdrawn** Ápa s-trápse; **We withdrew the boy from the sheep** Ficiórlu l-curmăm di la oi

WITHDRAWAL s. || (*renouncement*) trádzire di mână, CAPI DAN 174

WITHDRAWN adj. (*isolated, secluded*) nguvát, axólit, pahóm

WITHE s. liyăreáuă, lúră, veárgă

WITHER vb. ▶(a)spárgu → FADE

WITHHOLD vb. ▶tân, ▶căpistruséscu, ▶acumtinéscu

WITHIN prep. tu; ~ **rifle shot** to tuféche; ~ **a short time** dúpă niscântă oáră

WITHOUT prep. and cj. fără, făr-di, fără să; ~ **saying a word** fără să scoátă zbor din güră; ~ **doubt** fără di áltă || ~ **much ado** níti únă, níti doáuă, BASME 500; níti únă, níti áltă, BASME 60; ~ **question** nu va (vârnă) dzâcă, BASME 590

WITHSTAND vb. ▶tân, ▶tân chéptu, dă(i)náséscu, dăniséscu, stă-nipséscu, västăxéscu; (*to abide*) ▶varávdu → STAND

WITNESS s. mártur, mártir, şáit; **to bear ~** ▶mărtiriséscu, ▶mă-

WITTED

tirséscu

WITTED adj. pírgác**WITTY** adj. theámin → CLEVER**WIZARD** s. măyístru → W**WIZARDRY** s. (*magic skill*) (a)máye, amáie; (*great skill*) măsturíle, măsturíe**WIZENED** adj. (*dried up*) uscát**WOBBLE** vb. ▶trunduéscu → SHIVER**WOE** s. → SUFFERING**WOE** interj. mar (di); cavái; ~ me! Mar di míne!**WOEBEGONE** adj. cripát → SAD**WOEFUL** adj. (*afflicted*) amărât; (*paltry*) pânghiós [•góš], -oásă**WOLD** s. (*upland area*) plaiu**WOLF** s. lup; (*in fairy tales*) Mástur Nicóla**WOMAN** s. muláre, mbláre, mgláre, mgheáre; coll. mulíráme;**strong** ~ mulíroáñe, bárbátoáñe || ALIA 139: mláre, mlére, bleáre; **Vil:** miáre, GSus: m'áre; **Mul:** muiére, B-ARCH 139; **Cru:** nveástă, mveástă, GOLAB 239**WOMAN IN CHILDBED** s. lihoánă; adj. lihuñéscu**WOMANISH** adj. muliréscu, -eáscă, -éştâ, -ésti**WOMB** s. anat. mítră**WONDER** s. ciúdă → MIRACLE**WONDER** vb. ▶(a)ñír, ▶apuriséscu, ▶ciudiséscu, ▶ciuidiséscu, ciudéscu, ciuduéscu, ñ-frec óclíl, ▶limnuséscu, ▶ncruțéscu; ▶thámáséscu, ▶uiñiséscu, ▶uñiséscu**WONDERFUL** adj. nişinlítcu, -tcă, -t̄i, -t̄e; scóntră invar.**WONT** s. tabiéte, nvet**WANTED** adj. (*accustomed*) nvitát**WOOD** s. (*forest*) pădúre; (~ full with thickets) drâzgă; (*material*) lémnū; (*much ~*) limníu; (*colored ~*) aváijivă; (*yellow ~*) t̄ermandél || **F:** lémmu, SarD 98; lem, HRISTU 1; ('*forest*') **Els:** mún-te, **Cern,** **Flam,** **Kast,** **LvO,** **Mal:** mündi**WOOD EMBERS** s. coll. spúză, sprunáme, **N:** spúr(n)ă**WOOD PECKER** s. orn. ciplitoáre, ciucutoáre, chétru || **Smr:** ciclitóári, CL 43; **Prv:** ciupătoáre, CL 44; **SJos:** tripocsán, CL 262; **GSus:** pul'u cu ciópcă, CL 259**WOODBORER** s. ent. → BORER**WOODCOCK** s. orn. bicáťă**WOODCRAFT** s. ~ măsturíe, măsturíe, măsturlíche**WOODCUTTER** s. limnár, cupaceár, dărvár; (*his wife*) limnăroáñe**WOODED** adj. pădurós, -oásă; sâlniós, -oásă **G:** sânluos, -oásă**WOODEN** adj. limnós, -oásă; di lemnu; ~ houses căsi limnoáse**WOOD-FRETTER MOTH** s. ent. saracufái

WOODLAND

WOODLAND s. → FOREST

WOODLOT s. pădurică, pădurice

WOOD-PIGEON s. orn. gugúce → STOCK-DOVE

WOODY adj. (abounding in woods) pădurós, -oásă; (made or consisting of wood) limnós, -oásă

WOOL s. lână; (rough ~) súmă; (best ~) cărmínă; (inferior ~) chéndic, chióndic; (~ from around the tail) códină, suélú; (~ from the head) cápit; (mixed ~) similână; (hackled ~) (a)pálă; (the whole ~ from one sheep) báscă; fălcáre di lână; (lamb ~) arnápáche; (a heap of ~ carded by hand) clăndzu, Smr: clíndzu; (a flock of ~) řítič or řítiča; ~ waste štim, tăláciu, tălmáciu; Much cry and little ~ ~ Cari táte fáte → CRY || ALR 435: best ~ arúdă; worst ~ áscură; ALB: Dren, Kérk, Pe, Pér, Sln: báscă 'the whole ~ from one sheep,' Brâncuš 553

WOOL-COMBER s. chiptinár, hăláciu

WOOLEN FABRIC s. málină

WOOLEN GOODS s. (i)spápe

WOOLY adj. lânós, -oásă

WOZINESS s. andrălăsíre

WOOZY adj. (befuddled) călit → DRUNK; (dizzy, weak) andrălăsít

WORD s. zbor, cuvéndă, dzâcă, gráir, graiu, greiu, pl gréire; N: greaiu, pl greáire; empty ~s goále; big ~ groáse; Fine ~s butter no parsnips = Zboáre múlte - ftóhe máre (lit. 'many words [spell] great poverty') → IN OTHER ~S || Cru: ~s cannot express nu āncápe zbor, GOLAB 205 → BREAK ONE'S ~; DEPART FROM ONE'S ~; MAKE ~S

WORDLYWISE adj. fricát, amisticát

WORK s. lúcru, N: lúcur; lucráre; G: (occupation) istréte; (exhausting or villain ~) hămălăche, pidhipsíre; (accomplishment) adărămintu

WORK vb. lucrédz; to ~ too much pára-lucrédz; to ~ grimly lucrédz discufút, vpidhipséscu, vpingu oáhte; ~ oneself to death mi tuchés-cu tu lúcru; mi misucupséscu; (to ~ with good results) 3 sg impers: ři-cústă; (to ~ well, to take effect) surdiséscu; ~ miracles vb. fac thámă

WORK HAVOC UPON SMTH. vb. trec prit dínte, trec prit lipídhă, bag stróflu (tu)

WORK IN vb. vbag

WORK OUT vb. cătăpătéscu

WORKADAY adj. (ordinary) di-arádhă

WORKER s. lucrătór, lucrătóñu m, lucrătoáñie f; aryát; lăcrătór || F: lăcătór, SarD 105; Cru: lucărtór, GOLAB 232; An, Arm, Căl, Cern, Clis, Cot, Els, Gra, Kok, Lvz, Mi, Na, Pals, pdz, Pro, Pros, Ses, Vil: eryát, B-ARCH 250

WORKINGMAN

WORKINGMAN s. lucrătór

WORKMAN s. mástur

WORKMANSHIP s. (*craftsmanship*) micáme

WORKOUT s. (*test*) cătăpătíre

WORKSHOP s. aryăstír

WORLD sa) lúme; (*the earth*) loc; (*people*) duñáuă; (*the uni-verse*) cójmu, duñáuă; (*a state of existence*) bánă || **Cru:** duñáie, GOLAB 213

WORM s. yérmu; (*on goats*) vúngu || ALIA 137: ghérmu, iérmu, iérru

WORM vb. (*to obtain by artful or insidious pleading*) scot

WORM-EATEN adj. yirmít

WORMWOOD s. bot. pilóňu

WORMY adj. yirm(in)ít; yirminós, -oásă; **to be ~, to become ~** yirm(in)éscu; **This cheese is ~ing** Căscăválu aéstu yirmineáste

WORN adj. (*as of the heels of a boot*) mácát; (*as of a blanket*) cingăňós, -oásă; găgăňós, -oásă; tráptu, -ptă, -ptâ, -pte; tuchít; ~ out (*exhausted*) tălăít

WORN-OUT adj. arós, -oásă; mácát, tuchít

WORRIED adj. sicliít, sinhisít, tu gailéi, tu pihtíe || STERE 10: găilipsít

WORRISOME adj. (*inclined to worry or fret*) sicliít

WORRY s. cripáre, vălăndúră || (*agitation*) murzueri, HRISTU 37; miracu, HRISTU 78 → CONCERN

WORRY vb. ▶ciurtuéscu, ▶minduéscu, ▶sinhiséscu, ▶siclitéscu, am frundídz, am (*máre*) angătán, am zóre, mi măcă săráchea, mi măcă únă săráche, n̄-dă cripáre (*or crăpări*), trag cripárea a, n̄-u măc ínima; **Don't ~!** Nu ti minduiá! Nu-ái zóre! Bágă-u (*fésea*) strâmbă! **Don't ~ me!** Nu-n̄ dă cripări! || **Don't ~!** Nu-i țivá! BASME 420; S-nu-ť ímnă míntea! BASME 237; mi murzuescu, HRISTU 22; **Don't ~, father!** Nu ai miracu, tate! HRISTU 78

WORRY ONE'S BRAINS WITH vb. n̄-vátăm míntea, ▶văsănípséscu

WORRY THE LIFE OUT OF SMB. vb. scot súflitlu, scot peri álghi, aród hicátlu, aród dit hicáte

WORRYWART adj. sicliít, ciurtuít

WORSE adj. and adv. bitér. bitíre, cáma rău → BECOME WORSE

WORSEN vb. (*as of a wound*) cacurizipséscu || (*only in Codex Dimo-nie*) ▶mărițăscu, CAPIDAN 149

WORSHIP vb. tiñiséscu, alávdú

WORST adj. cudár, dip ma răulu m, dip ma ráua f; nai ma răulu m, nai ma ráua f

WORSTED s. (*woolen cloth*) || CARAFOLI 25: adímtu

WORTH (*deserving of*): Is it ~? Ari scuteári? **to become ~** ▶axés-cu, ▶axiuséscu → BE ~, MAKE ~

WORTHLESS adj. mízav and mizáv; ni-ácsu, náxu; 3 sg nu áre níti

WORTHWHILENESS

un pâhă → BE ~

WORTHWHILENESS s. scuteáre, scoátire

WORTHEY adj. ~ 3 sg: axizeáște ('it is ~')

WOULD auxiliary of the conditional: vrea, vreai; va; **He** ~ sell it Vrea si-l víndă; **He** ~ die (or **He** ~ have died) vreai moáră; I ~ have seen vrea ved; **we** ~ have seen vrea vidém; you ~ have seen (2 sg) va videái; (2 pl) va videáț; **he** ~ have seen va vidzú; **they** ~ have seen va vidzúră

WOUND s. (a)ránă, disbelitúră, yir; pleágă; (by a bullet) lăvuitúră

WOUND vb. •varänéscu, •agudéscu; (to ~ with an arrow) sădzitédz; •lăvu(s)éscu, pliyuséscu, pliguéscu; I was ~ed at Yanina Iánina mi pliyuíră

WOUNDED adj. (a)ränít; (by a bullet) curșumát, pliguít, -yu-

WOUNDING s. lăvusíre, lăvuíre, pliguíre, -yu-

WOW! interj. oá! úa! hui! ui! húhe! i! ih! (amazement) vii! o-popó!

WRACK s. nilsíre

WRACK ONE'S BRAINS OVER vb. ñ-disíc cáplu; •frimíntu

WRAITH s. stihíe → PHANTOM

WRANGLE s. ntírtáre, filunichíe → DISCORD

WRANGLE vb. •ntértu → QUARREL; (to compete) •sinirséscu

WRANGLER adj. (brawler) ghiurultagí

WRANGLING s. ngârta-mârta, ngrăñe

WRAP s. anvălitoáre

WRAP vb. (to cover by winding) •anvăléscu, •anviléscu, •nvârtéscu, anvârtéscu; Death is wrapping me up Moártea-ñ mi-anvăleáște ||

WRAPPED adj. nvârtít, anvărtít

WRAPPER s. bog, pl bodzi; (article of clothing) antiríu; căpót, capótă, giup, sâié; dressed in ~s nviscút tu sâiadz

WRAPPING s. (a)nvălíre, (a)nvălitúră, (a)nvărtíre

WRATH s. (rage) amănie; (divine chastisement) uryie

WREAK vb. culáséscu; mi discárcu

WRECK s. aspărgaciúne, aspărgătúră

WRECK vb. aspárgu, dărâm

WRECKAGE s. → RUIN

WRENCH s. şuțâre

WRENCH vb. •anvărtéscu, amvârtéscu; (to distort, to twist) •şuț, •arușút; (to cause to suffer anguish) •munduéscu → TORMENT, TORTURE; Why are you ~ing our conversation this way? Te u-anvărtéști cuvénda acší?

WRENCH OUT vb. stricór, N: astórcu

WREST s. astoárțire

WREST

WREST vb. astórcu → **WRENCH**

WRESTLE s. alúmtă, alumtáre

WRESTLE vb. ▶alúmtu, ▶azvíngu

WRETCH s. zgrumát

WRETCHED: the ~ urfănaamea

WRETCHED adj. antíhristu di (and andi-), aspindzurátlu di, (a)stímtu di, buisítlu di, bumbunidzát di Dumnidzău, cacómir, caimén, capsumán, cătrán, di cătráne, cacurídz, chisusítlu di (and pisusítlu di), córbu, curbisítlu di, dhalú, dispulátlu di, dhulát (and dulát), dhístih, érmu, gramén, yramén, funipsít, furtunát, jilít, láie ş-tihiláie, lai cárbe-curbisáne! läitlu di, lipisít, mbógrulu di (or bógru di), miláne, mórvu, mpuşclát, ncérnu, ngérnu ş-corbu; (of destiny) tíhe neárcă; ni-apucát, ni-arâs, nihít, óhru di, órbu, părsítlu di, piscătrán, póndu di, pondătúrlu di, pústu di, scurpisít, seclu di, stuhinátlu di, şcrétlu di, şcrituít, tihiláiu, túmsu, túmtu, uryisít, vápsu (or nvápsu), văpsítlu di, vătămát; (unhappy) **that** ~ **mother** túmsa-aťeá di mémă; aistă ni-arâsă mámă; (ugly) **a** ~ **dream** un văpsít di yis; **the** ~ **old man** stihinátlu di aúş (of destiny) nfärmäcós, BASME 126 || CUVATA 4: (miserable) ca bătut di grän-dină; DIARO 25: (contemptible, despicable) hândâucusít, handacúmen

WRIGGLE vb. (as of clouds or waves) ▶şut, ▶târculéscu (and tăr-), turculéscu; (to fling about, to toss) mi dirín

WRING vb. ~ one's hands ñ-frâgu mânle; to ~ linen dry (a)stórcu

WRINKLE s. súfră || Peş: (on the forehead) avlăchiuri f pl, CL 38

WRINKLE vb. ▶sufruséscu, ▶zbârcéscu, ▶stăfidhuséscu; (of a dress) ▶ciumuléscu, jubărjéscu || CUNIA 148: to ~ one's brows adún sufrânteálili; alăxéscu ópsea

WRINKLED adj. sufrusít, zbârcít, jubărjít

WRINKLING s. sufrusíre, zbârcíre, jubărjíre

WRIST s. anat. ALIA 170: anódu, bilingiúcă, bilindzúcă, bilingécă, bilingíticu; clái [klá•i] di mână, clíduse (and clíduse, clídhuse), clídere, gúšă di mână

WRITE vb. (n)yrăpséscu, grăpséscu; ascriú, scriu (→ § 32), scriír, scriéscu || adár: He wrote a letter Adră nă cărti, BASME 47

WRITE OFF vb. (to cancel) ▶aştérgu

WRITHE vb. (as ~ in pain) mi turculéscu, târculéscu; mi dirín; (to ~ of shame) mi ngroápă lóclu di arşíne

WRITING s. (n)yrăpsíre, scriiáre, scriitúră adj. scriát, yrăpsít

WRITTEN adj. scriát, yrăpsít; (as with a nail or a knife) || GULI 5: zgrämát

WRONG s. strâmbătáte, adhichipsíre

WRONG adj. strâmbu; ~ in the upper story nu lu-ári súbaşı la lóć; the ~ side out tersené; What's ~ with her? (What's happened to

WRONG

her?) Te taxiráte u-áre aflátă? || You are far ~ Te-arâde míntea, BASME 355 → MISTAKEN, BARK UP THE ~ TREE, RUN THE ~ HARE, BE ~ IN THE UP-PER STORY, BE FAR ~

WRONG vb. (to injure, to hurt) ▶vlăpsescu, ▶adhichipsescu, ▶adhisescu, (a)ncális → OPPRESS

WRONGLY adv. (the ~ way) ádhica (and ádică), térsé, tersiné

WRONGDOER s. batác, bătác

WRONGHEADEDLY adv. anápuda

WROTH adj. → ANGRY

WROUGHT adj. turnipsít

WRY adj. strâmbát

WURST s. → SAUSAGE

X

XMAS s. → CHRISTMAS

Y

YAHOO s. gal'amán

YANK s. dizgrăbunáre, zmúldzire, zmuldzeáre

YANK vb. ▶dizgrăbún, ▶zmúlgú

YAP: keep one's ~ shut ~ nu dau pri toácă (as a secret)

YAP vb. (as of dogs) ▶valátru

YARD s. (closure) cürte; also: avlíe, trúsă, ubór, ugrádă

YARN s. (woolen ~) cheádin, chédin

YARROW s. bot. şuricínă

YATAGHAN s. yitágáne, yiutágáne

YAWN vb. cáscu, hásca

YAWN(ING) s. căscáre, hăscáre

YEAR s. an m; last ~ an; the ~ before last anṭärṭu (and adzärṭu); this ~ éstan; next ~ alántu an; di vârnă oáră; the ~ after next andó náinte; A happy new ~! Tră mulț añ! three ~s trei añ di dzále (lit. 'three ~s of days') || the ~ before last adzärtsu, K-D 116; next ~ la ánlu, PARALLEL 141; a whole ~ un an cu ánlu, ibid.

YEARLING s. (of sheep) noátin, vitúlu

YEARN

YEARN vb. (*to long for, after*) ñ-alghéscu óclíl', mi l'a dórlu (di)
→ PINE

YEARNING s. dor; adj. lângärós, -oásă

YEAST s. || **Prv:** fatazmítcâ, CL 45

YEAST vb. || (*to ferment, of dough*) asfíngu, CAPIDAN 148

YESTERYEAR s., adv. an

YEASTY adj. (*frivolous*) lišuráč; (*unsettled*) ni-aštirnát, ni-aštirnút

YELL s. zghic, zghícut, zghilíre, ceáună, ciuñát, huhutíre, stri-gáre

YELL vb. dau un zghic, zghiléscu, zgléscu, strig; ~ **with laughter**
▼căhtéscu, ▼păhăéscu

YELLING s. huhutíre → YELL

YELLOW adj. gálbin, limuníş; light-- hímil

YELLOWISH adj. gălbínós, -oásă; gălbínúş, gălbíñór, -ñoáră;

(pale) gălbúñu, -ñe, -ñ; gălbâgiós, -oásă; ~ **brown** (*of goats*) cul

YELP vb. (*usu. of dogs or children*) ▼nciuñédz (and ngiu-); (*rare*)
cioñu

YES ahá, ahă; also: hoa, málista; **N:** po; péchi || (*indicating polite interest or attentiveness*) ursea! HRISTU 6; (*yes, I've heard you*) e, avdzâi, DIARO 343

YESTERDAY adv. (a)iéri; ~ **evening** aseáră, asáră; **the day before**
~ auáltari, aláltari, láltari, auártari, auáltadz (and -taz)

culoáltădz || **Cru:** aualtădz, GOLAB 199; ALIA 525: aér, aiéri, aseáră,
aséră

YET adv. (*up to now*) nínga, până tóra, pân tu hópa aístă; (*eventually*) ună-oáră

YET cj. ş-năpói; **Beasts are wild and ~ they do not abandon their offspring** Ayríñle, tî săntu ayríñ, ş-năpói fumeál'a nu şí-u alásă;
(nevertheless) cu túte aéstí

YEW-TREE s. tísă

YIELD vb. (*to give off/out; to produce*) dau; fac; (*to ~ lies, gossip*) vom; (*to renounce, to truckle*) ▼alás; trag mână di (→ ABNE GATE); **to ~ to temptation** dau coáda (*lit. 'to give one's tail'*)

YELDING

YIELDING adj. (*submissive*) ascultătór, -oáre; tápir; tibié invar.

YOGURT s. mārcát, yeaúrte [y^a•úr•ti]

YOGURT SELLER s. mārcâtgí, iargí [iar•]

YOKE s. giug [gug]

YOKE vb. (*of draft animals*) vngiug, vgiuguéscu

YOKING s. ngiugáre

YOLK s. gălbinúş, gălbineáṭă, croc

YORE: of ~ adj. di zämáne, zämänéscu || in days of ~ tu nă étă, BASME 42; nă oáră ş-tu nă étă, BASME 84

YOU pers. pron. 2 sg: tíne and (*almost extinct*) tu; dat. (*long form*) a țâia; (*short forms*) țâ, ț, âṭ; It seems to ~ A țâia țâ si pâre; I told ~ Țâ dzâş; What do you want me to tell ~? Te vrei s-țâ dzâc? acc. (*long form*) tíne; (*short form*) ti; All of them jumped on ~ Tuț si-arcără pri tíne; Did I hurt ~? Eu ti-agudíi? The advice I am giving ~ will get ~ out of trouble Cálea țe-ț dau io va ti scoáte năpárti; 2 pl: voi; You are not the way we are Voi nu hiț ca noi; dat. (*long form*) a voáuă; (*short form*) vă, vâ, -vă; It seems easy to ~ A voáuă vă si pâre lișór; (*addressing more than one person*) Good day to ~! Búnă-vă dzúua! acc. (*long form*) voi; (*short form*) vă; They saw ~ last night vă vidzúră aseáră; Hey, ~! (interj.) ghídi! bre, vre, re or aré (*only when addressing men*); lai; ~ witch! Ghídi stríglă! ~ head of an ass! Ghídi cap di muláre! Why did you shout, ~ stupid man! Te greai, vre gláre! ~ my sons! Vre hil! Is it ~? Tíni hii, aré? Why are ~ hitting me this way? Aré, te dai acsí? ~ wretched man, I am sorry for ~! N-eáste nílă di tíne, lai lipsíte! || (*reverent or ironical 'you'*) afindí-la-ṭi (*Germ. Herrlichkeit*) PARALLEL 139

YOUNG adj. ñic, ñic di añ, tínir, tínir di añ; ~ people coll. tiniráme; two younger sisters doáuă surăři ma ñiṭi; We are not ~ Nu him tu ñíate; (*characteristic of young people*) tiniréscu

YOUNG MAN s. gióne, schitíu; coll. giunáme, ficiuráme, cuchiláme

YOUNGISH adj. tinirúşcu, -şcă, -ştâ, -ştí

YOUNGSTER s. ficiór, ficiurác, ficiurángu; also: cântătorás (*and cândă-*), cătândorás, schitíu, talabáciu; (*handsome and brave*) fidán

YOURS

YOUR(S) poss. adj. or pron. 1. (one possessor) (of a m sg or n sg object) a tău, atău; a tăl; (of a f sg object) a ta, atá, a tále; **N:** a táo; (of m pl objects) a tăl', a tăi; (of f or n objects) a tále; ~s (m + f) **have arrived** A tăl' viñíră; ~ **fields** ágrâle a tále (n pl); (Short dat. sg. forms of the pers. pron. may also be used): ~ **knife** cuçútlu-ț; **You will have me on ~ conscience** Va mi-ái pri súflit-țâ; ~ **tongue** límba-ț; **All ~ young men are leaving** Gióñli tuț ât fug; ~ **ears** (f pl) uréclile-ț; ~ **brother with ~ mother** fráti-tu cu mâ-ta; 2. (two or more possessors) a vóstru (the object is m sg or n sg); a voástră, f sg; a vóstri or a vóstrâ, m pl; a voástre, f or n pl; (The short dat. pl. form may also be used); **Go to ~ home(s)!** Ñirdzét acásă-vă!

YOURSELF pron. ínsuț; sínjur-țâ; **Go ~!** Dú-te sínjur-țâ!

YOUTH s. (young male) ficiór, firfirús; (the time and state when one is young) giunátic, tinireátă, ñátă **my ~** ñátile meále || **F:** tinirață, HRISTU 1

YOUTHFULNESS s. ñátă

YULE s. → CHRISTMAS

YUMMY adj. bun, búnă, búñ, búne; nóstim, m pl -tiñ, f pl -me; scóntră invar.

Z

ZANY adj. astráptu, -ptă, -ptâ, -pte → CRAZY

ZAP vb. aspárgu, súrpu → DESTROY, KILL

ZEAL s. zési f

ZEALOUS adj. aprés, -eásă, -éši, -eáse

ZEPHYR s. (light wind) ávră; tex. zafíre, zefiráche

ZERO s. sâfâr, sâfâre, nûlă

ZEST s. nustimádhă, nustimeátă

ZESTFUL adj. nóstim, -timă, -tiñ, -time

ZIBELINE s. zool. iulmáe

ZIGZAG

ZIGZAG s. frimtúră

ZIGZAG vb. (to turn to the right and to the left) •strâmbu || CUNIA
66: frângu călea

ZIGZAGGEDLY adv. strâmbândalui

ZINC s. țíngu, cíngu

ZONKED adj. (being under the influence of alcohol) mbitát || CUNIA
49: călít → DRUNK